

الجامع الصحيح

İMAM-I BUHÂRÎ

SAHİH-İ
BUHÂRÎ

TERCÜME VE ŞERHİ

4

SAĞLAM YAYINEVİ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**SAHİH-İ BUHÂRÎ
TERCÜME VE ŞERHİ**

4. Cilt

© “Sahih-i Buhârî Tercüme ve Şerhi”

Bu eserin tüm yayın hakları SAĞLAM YAYINEVİ'ne aittir.

Tercüme : Harun YILDIRIM
e-mail: harunyildirim68@hotmail.com
Redaksiyon : Hüseyin Temel ALICI
e-mail: muslumanbiz@hotmail.com
Arapça Dizgi : Harun YILDIRIM
Hüseyin Temel ALICI
Türkçe Dizgi : Selahattin DOĞAN
Mizanpaj : Aydın COŞKUN

Sertifika No: 0108-34-009878
ISBN 978-975-9180-35-5 (Tk)
ISBN 978-975-9180-39-3 (4. Cilt)
Mart -2009 / İstanbul

Baskı : Lord Matbaacılık
Davutpaşa, Emintaş San. Sit. No: 430 Topkapı/İST.

SAĞLAM YAYINEVİ
Çatalçeşme Sk. No: 19/1 D: 4 Cağaloğlu/İST
Tel: 212 527 52 79 Faks: 212 513 67 70
www.saglamyayinevi.com
e-meil:saglamkitapevi@hotmail.com

الجامع الصحيح

SAHİH-İ BUHÂRÎ TERCÜME VE ŞERHİ

مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ الْبُخَارِيُّ، أَبُو عَبْدِ اللَّهِ

İMAM-I BUHÂRÎ

Tercüme:

HARUN YILDIRIM

4. Cilt

(2375 - 2976)

٢٣٧٥ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ حُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّهُ قَالَ أَصَبْتُ شَارِفًا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَغْتَمٍ يَوْمَ بَدْرٍ قَالَ وَأَعْطَانِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَارِفًا أُخْرَى فَأَخَذْتُهُمَا يَوْمًا عِنْدَ بَابِ رَجُلٍ مِنَ الْأَنْصَارِ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أَحْمِلَ عَلَيْهِمَا إِذْخَرَا لِأَبِيْعَهُ وَمَعِيَ صَانِعٌ مِنْ بَنِي قَيْتِقَاعَ فَأَسْتَعِينَ بِهِ عَلِيٌّ وَلَيْمَةٌ فَاطِمَةُ وَحَمْزَةُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَشْرَبُ فِي ذَلِكَ الْبَيْتِ مَعَهُ قَيْتَةُ فَقَالَتْ أَلَا يَا حَمْزُ لِلشَّرَفِ التَّوَاءِ فَتَارَ إِلَيْهِمَا حَمْزَةُ بِالسَّيْفِ فَجَبَّ أَسْنِمَتُهُمَا وَبَقَرَ خَوَاصِرَهُمَا ثُمَّ أَخَذَ مِنْ أَكْبَادِهِمَا قُلْتُ لِابْنِ شِهَابٍ وَمِنْ السَّنَامِ قَالَ قَدْ جَبَّ أَسْنِمَتُهُمَا فَذَهَبَ بِهَا قَالَ ابْنُ شِهَابٍ قَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَتَنَظَرْتُ إِلَى مَنْظَرٍ أَفْطَعَنِي فَأَكَيْتُ نَبِيَّ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ زَيْدُ بْنُ حَارِثَةَ فَأَخْبَرْتُهُ الْخَبَرَ فَخَرَجَ وَمَعَهُ زَيْدٌ فَأَنْطَلَقْتُ مَعَهُ فَدَخَلَ عَلَى حَمْزَةَ فَتَغَيَّظَ عَلَيْهِ فَرَفَعَ حَمْزَةُ بَصَرَهُ وَقَالَ هَلْ أَتَيْتُمْ إِلَّا عِبِيدَ لِبَابَانِي فَرَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَهِّقِرُ حَتَّى خَرَجَ عَنْهُمْ وَذَلِكَ قَبْلَ تَحْرِيمِ الْخَمْرِ.

2375- Ali -Allah ondan râzı olsun- şöyle dedi:

Bedir savaşında kazanılan ganimetlerden payıma bir deve düşmüştü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bana başka bir deve daha verdi. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Fâtıma ile evlenmek istediğimde Benî Kaynuka kabilesinden sarraflık yapan birisi ile birlikte çıkıp izhir otu toplamak konusunda anlaştım. Getirdiğimiz bu izhir otunu kuyumculara satarak velime yemeği için para kazanmak istemiştim.

Bu sırada Hamza ibnu Abdulmuttalib bu Ensârî'nin evinde, berabe-

rinde bir şarkıcı kadın olduğu hâlde içki içiyordu. Şarkıcı kadın Hamza'ya hitaben:

-“Ey Hamza! Semiz develere bak, dedi. Bunun akabinde Hamza kılıcı ile hayvana doğru sıçradı ve bunları boğazladı, hörgüçlerini kopardı, böğürlerini yardı. Sonra ciğerlerinden birer parça aldı.

İbnu Cureyc -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Ben İbnu Şihâb'a: Hörgüçlerinden de? dedim. Hörgüçlerini kesti ve onları götürdü, dedi.

İbnu Şihâb şöyle dedi: Ali -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Beni korkutan bu manzaraya baktım. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme geldim. Yanında Zeyd ibnu Harise vardı. Gördüklerimi kendisine haber verdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Zeyd ibnu Harise ile birlikte çıktı. Ben de beraberinde gittim. Hamza'nın yanına girdi. Hamza'ya karşı öfkesini belli etti. Hamza da gözlerini kaldırdı ve: Siz ancak babam Abdulmuttalib'in köleleri değil misiniz? dedi. Hamza'nın bu sözü üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geriye çekildi ve bulunduğu yerden dışarı çıktı. Bu olay içkinin haram kılınmasından önce olmuştu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2089, 3091, 4003, 5793)

١٤ - بَابُ الْقَطَائِعِ

14- Devlet Başkanının Bazı Kimselere Verdiği Arazî Parçaları Bâbı

٢٣٧٦ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَرَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُقَطِّعَ مِنَ الْبَحْرَيْنِ فَقَالَتِ الْأَنْصَارُ حَتَّى تُقَطِّعَ لِإِخْوَانِنَا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ مِثْلَ الَّذِي تُقَطِّعُ لَنَا قَالَ سَتَرُونَ بَعْدِي أَثَرَةً فَاصْبِرُوا حَتَّى تُلْقَوْنِي.

2376- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Bahreyn'den bir kısım arazîyi Ensar arasında paylaştırmak istedi. Ensar:

-Bize ayırıp vereceğin gibi Muhacir kardeşlerimize de arazî ayırıp vermeniz şartıyla bunu kabul ederiz, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şüphesiz ki, sizler benden sonra şiddetli bir kendine ayırma ben-cilliği göreceksiniz. Sizler bana kavuşuncaya kadar sabrediniz!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2377, 3163, 3794)

۱۵ - بَابُ كِتَابَةِ الْقَطَائِعِ

15- Devlet Başkanınca Verilen Arazilerin Tapu Mahiyetinde, Tartışmaya Mecal Vermemek İçin Yazılması Bâbı

۲۳۷۷ - وَقَالَ اللَّيْثُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دَعَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْأَنْصَارَ لِيَقْطَعَ لَهُمْ بِالْبَحْرَيْنِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ فَعَلْتَ فَاتَّخَذَ لِإِخْوَانِنَا مِنْ قُرَيْشٍ بِمِثْلِهَا فَلَمْ يَكُنْ ذَلِكَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّكُمْ سَتَرَوْنَ بَعْدِي أَثَرَهُ فَاصْبِرُوا حَتَّى تَلْقَوْنِي.

2377- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Bahreyn'den bir kısım araziyi kendilerine ayırıp vermek için Ensar'ı davet etti. Ensar:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Şayet böyle yaparsan, Kureyş'ten olan kardeşlerimiz için de bunun benzerini yap, dediler. Fakat bu kadar arazî Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanında yoktu. Onların bu sözleri üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şüphesiz ki, sizler benden sonra şiddetli bir kendine ayırma ben-cilliği göreceksiniz. Sizler bana kavuşuncaya kadar sabrediniz!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2376)

۱۶ - بَابُ حَلْبِ الْإِبِلِ عَلَى الْمَاءِ

16- Develerin Su Başlarında Sağılmaları Bâbı

۲۳۷۸ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَقَّ الْإِبِلُ أَنْ تُحْلَبَ عَلَى الْمَاءِ.

2378- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Develerdeki haklardan biri de bunların sütlerinin su başlarında sağılmalarıdır yani-sütün fakîrlere ve yolculara sadaka yapılmasıdır.”¹

١٧- بَابُ الرَّجُلِ يَكُونُ لَهُ مَمْرٌ أَوْ شَرْبٌ فِي حَائِطٍ أَوْ فِي نَخْلٍ

17- Başkasına Ait Bahçe veya Hurmalıktan Geçme ve Sulama Hakkı Bâbı

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ بَاعَ نَخْلًا بَعْدَ أَنْ تُؤَثَّرَ فَتَمَرُهَا لِلْبَائِعِ فَلِلْبَائِعِ الْمَمْرُ وَالسَّقْيُ حَتَّى يَرْفَعَ وَكَذَلِكَ رَبُّ الْعَرِيَّةِ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse, hurmaları aşıladıktan sonra satarsa, o ağacın üstündeki meyvesi satıcıya âittir. Mahsûl kaldırılınca kadar satıcının sattığı bostanlıktan geçme, yürüme hakkı ve su alma hakkı vardır. Ariyye sahibinin de yine böyle bostanda yürüme ve ağacı sulama hakkı vardır.”²

- 1 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu hadîsinde hayvan sahiplerinin sürülerini su başlarına getirdiklerinde sütlerinden birer miktarını sağıp oradaki fakirlere ve yolculara ikram etmelerini, bunun hayvanlardaki farz olan zekât hakkı dışında, bir sadaka ve ikram hakkı olduğunu bildirmiştir. Su başlarında süt ikram etmek Arapların âdeti idi. Onun için fakirler ve yolcular bu ikrama kavuşmak maksadıyla oralarda toplanırlardı.
- 2 Ariyye, beş veskten az olmak şartıyla bir veya iki ağaç yaş hurmayı ağacı üzerinde kuru hurma ile değiştirmektir. Birisinin yaş hurma mevsiminde ne hurmalığı, ne de yaş hurma alacak parası bulunmadığından, çocuklarına hurma alamıyor. Yalnız bunun evinde ihtiyacından fazla kuru hurması bulunuyor. Bir bostan sahibine varıyor: Şu hurmalıktaki ağaçlardan bir iki tanesini, üzerindeki hurmasıyla beraber bana kiralarsan, sana şu kadar kuru hurma veririm, diyor. Anlaştıklarında o belli ağaçları teslim alır. Ve ağaçlar üzerinde hurma bitinceye kadar ariyye sahibi, bostanda yürüme, geçme hakkını da elde eder. Bostan sahibi buna mâni olamaz. Çünkü bu müşteri ağaçtan faydalanma hakkı ile beraber oradan geçme hakkını da kazanmıştır.

٢٣٧٩ - أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ ابْتَاعَ نَخْلًا بَعْدَ أَنْ تُؤْبَرَ فَفَمَرَّتْهَا لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ وَمَنْ ابْتَاعَ عَبْدًا وَلَهُ مَالٌ فَمَالُهُ لِلَّذِي بَاعَهُ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ وَعَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ فِي الْعَبْدِ.

2379- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi işittim, şöyle buyurdu:

“Her kim aşılarmış hurma ağacı satarsa, ağaç üstündeki meyve satana âittir. Ancak satın alan müşteri, mahsûlün satışa dâhil olduğunu şart kılması hâli bundan müstesnadır. Her kim de malı olan bir köle satın alırsa, o kölenin malı, köleyi satana aittir. Ancak müşteri bu malın da kendisinin olacağını şart etmesi hâli müstesnadır.”

٢٣٨٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُبَاعَ الْعَرَايَا بِخَرْصِهَا ثَمْرًا.

2380- Zeyd ibnu Sabit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ağaç üzerindeki yaş meyveyi, kurduğunda oluşturabileceği kuru hurma miktarını takdir ile o kadar kuru hurma mukabilinde satma hususunda ruhsat vermiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2173)

٢٣٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْمُخَابَرَةِ وَالْمُحَاقَلَةِ وَعَنْ الْمَزَابِنَةِ وَعَنْ بَيْعِ الثَّمَرِ حَتَّى يَبْدُوَ صَلَاحُهَا وَأَنْ لَا تُبَاعَ إِلَّا بِالْذِّنَارِ وَالْذَّرْهَمِ إِلَّا الْعَرَايَا.

2381- Câbir ibnu Abdullah'tan -Allah ondan ve babasından razı olsun- O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem muhabera, muhakale ve muzâbene satışlarından, meyvenin iyi olduğu tamamen belli olana kadar mahsulün satılmasından ve tatlanıncaya kadar ağaç üstündeki yaş meyveyi satmayı yasakladı. Olgun yaş meyve ancak altın ve gümüş para ile satılır. Yalnız ariyyeler³ bundan müstesnadır. Onlar yaş veya kuru hurma ile satılabilir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1487, 2189, 2196)

٢٣٨٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ دَاوُدَ بْنِ حُصَيْنٍ عَنْ أَبِي سُوَيْدٍ مَوْلَى ابْنِ أَبِي أَحْمَدَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْعِ الْعَرَايَا بِخَرْصِهَا مِنَ الثَّمَرِ فِيمَا دُونَ خُمْسَةِ أَوْسُقٍ أَوْ فِي خُمْسَةِ أَوْسُقٍ شَكَ دَاوُدُ فِي ذَلِكَ.

2382- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, ariyyeler satışında beş vesk veya beş vesk'ten az miktara ruhsat verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2190)

٢٣٨٣ - ٢٣٨٤ - حَدَّثَنَا زَكَرِيَّا بْنُ يَحْيَى أَخْبَرَنَا أَبُو أَسَامَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي الْوَلِيدُ بْنُ كَثِيرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي بُشَيْرُ بْنُ يَسَارٍ مَوْلَى بَنِي حَارِثَةَ أَنَّ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ وَسَهْلَ بْنَ أَبِي حَفْصَةَ حَدَّثَاهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْمُرَابَنَةِ بَيْعِ الثَّمَرِ بِالثَّمَرِ إِلَّا أَصْحَابَ الْعَرَايَا فَإِنَّهُ أَدِنَ لَهُمْ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ ابْنُ إِسْحَاقَ حَدَّثَنِي بُشَيْرٌ مِثْلَهُ.

2383-2384- Sehl ibnu Ebî Hasmete -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, muzâbene'den, yaş hurmayı ağacında ölçekle tahmîn ederek kuru hurma ile satmaktan yasakladı. Bu yasaklamadan ariyye sahiplerini müstesna tuttu ve bu hususta onlara izin verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2191)

3 Ariyye, satışı bir ev halkının yaş olarak yiyecekleri hurma ihtiyacını karşılamak için bir yada iki ağaç yaş hurma meyvesini, kurduğunda geleceği miktar tahmin edilerek kuru hurma ile değiştirmeleridir.

٤٣- كِتَاب فِي الْاِسْتِقْرَاضِ وَأَدَاءِ الدِّيُونِ وَالْحَجْرِ وَالتَّفْلِيسِ

43- BORÇ ALMA, BORCUN ÖDENMESİ, HACR VE İFLAS KİTÂBİ⁴

١ - بَاب مَنْ اشْتَرَى بِالذِّينِ وَلَيْسَ عِنْدَهُ ثَمَنُهُ أَوْ لَيْسَ بِحَضْرَتِهِ

1- Kendisinin Parası Olmaksızın veya Parası Olup da Yanında Bulunmayarak Borçla Bir Mal Satın Alan Kimse Bâbı

٢٣٨٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْمُغِيرَةِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كَيْفَ تَرَى بَعِيرَكَ أَتَبِيعُهُ قُلْتُ نَعَمْ فَبِعْتُهُ إِيَّاهُ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ غَدَوْتُ إِلَيْهِ بِالْبَعِيرِ فَأَعْطَانِي ثَمَنَهُ.

2385- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir savaşta beraber bulundum. Dönüşte Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kav-

4 İstikraz borç alıp verme muamelesi, altın ve gümüş gibi yalnız misliyat denilen tartılır şeylerde, ölçöge bağılı buğday ve arpa gibi şeylerde ve taneleri arasında kıymet değıştiren derecede fark bulunmayan yumurta ve ceviz gibi sayıya bağılı şeylerde olur. Hayvanlarda ve kumaş gibi değere bağılı şeylerde olmaz. Gerek altından ve gümüşten ve diğere maddelerden olan nakit paralar, gerekse diğere tartılan veya ölçülen şeyler, sonradan yalnız misilleri alınmak üzere borç olarak alınıp verilebilir. Buna "Karz-ı Hasen" denilir. Sosyal bir yardım olduğundan büyük bir sevaptır. Fakat bunun karşılığında fazla bir şey verilmesi şart kılınırsa, bu bir faiz olur ki, faiz hükmündedir. Borç verenin bir veya birkaç kişisi olması arasında bir fark yoktur.

min en arkasında yavaş giden devem için bana:

-“Bu deveni bana satar mısın?” dedi. Ben de, evet, satarım, dedim ve devemi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme sattım.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine’ye gelince kuşluk vakti deveyi kendisine getirdim. Bana devenin bedelini verdi.⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1801, 2097, 2309, 2494, 2470, 2603, 2604, 2728, 2861, 2967, 3087, 3089, 3090, 3052, 5079, 5080, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5367, 6387)

٢٣٨٦ - حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ تَذَكَّرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنِ فِي السَّلَمِ فَقَالَ حَدَّثَنِي الْأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى طَعَامًا مِنْ يَهُودِيٍّ إِلَى أَجَلٍ وَرَهْنَهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ.

2386- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir Yahudi'den bedelini bir müddet sonra ödemek üzere yiyecek satın aldı ve karşılığında demirden yapılmış zırhını rehin olarak bıraktı.⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2068, 2096, 2200, 2251, 2252, , 2509, 2513, 2916, 4467)

٢ - بَابُ مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَوْ إِثْلَافَهَا

2- İnsanların Mallarını Ödemek veya Telef Etmek İsteyerek
Alan Kimse Bâbı

٢٣٨٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَوْسِيُّ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ ثَوْرٍ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

5 Bu hadîs, borçla mal almanın cevazını ifâde etmektedir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem deveyi Câbir'den satın aldığıında bedeli yanında hazır değildi. Bu sebeple bedeli hemen vermedi de Medine'ye geldiğinde verdi.

6 Bu hadîs, borçlanarak alışverişin cevazına delâlet etmektedir.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَخَذَ أَمْوَالَ النَّاسِ يُرِيدُ أَدَاءَهَا أَدَّى اللَّهُ عَنْهُ وَمَنْ أَخَذَ يُرِيدُ
إِلْتَالَهَا أَتْلَفَهُ اللَّهُ.

2387- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim insanların mallarını ödemek niyetiyle ve bunu isteyerek borç olarak alırsa, Allah o kimseye ödemeyi kolaylaştırır. Her kim de hal-kın mallarını telef etmeyi kast ederek alırsa, yani ödememek niyetiyle borç alırsa Allah da onu Kıyamet günü telef eder.”

۳- بَابُ أَذَاءِ الدَّيْنِ وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

3- Borcu Ödemenin Vucûbu Bâbı

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Allah size emanetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hük-mettiğiniz zaman da adaletle hükmetmenizi emrediyor. Allah bununla size ne güzel öğüt veriyor. Şüphe yoktur ki Allah, her şeyi hakkıyla işi-ten, hakkıyla görendir.» Nisa: 58

٢٣٨٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شِهَابٍ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ زَيْدِ بْنِ وَهَبٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا أَبْصَرَ يَغْنِي أَحَدًا قَالَ مَا أَحَبُّ إِلَيَّ ذَهَبًا يَمْكُثُ عِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ فَوْقَ ثَلَاثٍ إِلَّا دِينَارًا أُرْصِدُهُ لِذَيْنِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْأَكْثَرِينَ هُمُ الْآقِلُونَ إِلَّا مَنْ قَالَ بِالْمَالِ هَكَذَا وَهَكَذَا وَأَشَارَ أَبُو شِهَابٍ بَيْنَ يَدَيْهِ وَعَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَقَالَ مَكَانَكَ وَتَقَدَّمَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَسَمِعْتُ صَوْتًا فَأَرَدْتُ أَنْ آتِيَهُ ثُمَّ ذَكَرْتُ قَوْلَهُ مَكَانَكَ حَتَّى آتَيْكَ فَلَمَّا جَاءَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ الَّذِي سَمِعْتُ أَوْ قَالَ الصَّوْتُ

الَّذِي سَمِعْتُ قَالَ وَهَلْ سَمِعْتُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ أَتَانِي جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ مَنْ مَاتَ مِنْ أُمَّتِكَ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ قُلْتُ وَإِنْ فَعَلَ كَذًا وَكَذَا قَالَ نَعَمْ.

2388- Ebu Zer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben bir seferde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in beraberi-nde bulundum. Dönüşte Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Uhud Dağı'nı görünce şöyle buyurdu:

"Uhud Dağı'nın benim için altın olmasını, ondan bir dinarın üç günden fazla yanımda beklemesini arzu etmem. Ancak bir dinar müstesna; O bir dinarı da ben yalnız bir borç ödemek için hazırlarım"

Sonra şöyle buyurdu:

"Malca zengin çok kimseler vardır ki, onlar sevapça çok azdırlar; ancak malı iyilik yolunda şöyle şöyle sarf etmiş olan bundan müstesnâdır."

Ebu Şihâb bunu söylerken, önüne, sağına ve soluna işaret etti. "Bunlar da pek azdır" buyurdu. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“Ben yanına gelinceye kadar yerinde dur!” buyurdu ve uzak olmayan bir yere gitti. Bu sırada ben bir ses işittim de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gitmek istedim. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: “Ben gelinceye kadar yerinde bekle!” sözünü hatırladım da gitmedim. Gelince:

-Ey Allah'ın Rasûlü! O işittiğim ses ne idi? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Sen o sesi işittin mi?” diye sordu. Ben de: Evet, işittim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Cibril bana gelip, şöyle dedi: Ümmetinden, hiçbir şeyi şirk koşmayarak ölen kimse cennete girer. Ben dedim ki: Şöyle şöyle yapan da cennete girer mi? diye sordum. Cibril, evet, dedi.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1237, 1408, 3222, 5827, 6268, 6443, 6444, 7487)

٢٣٨٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ شَيْبٍ بْنِ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ يُونُسَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ كَانَ لِي مِثْلُ أَحَدٍ ذَهَبًا مَا يَسُرُّنِي أَنْ لَا يَمُرَّ عَلَيَّ ثَلَاثٌ وَعِنْدِي مِنْهُ شَيْءٌ إِلَّا شَيْءٌ أَرْضِدُهُ لِدَيْنٍ رَوَاهُ صَالِحٌ وَعَقِيلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ.

2389- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Benim Uhud dağı gibi altınım olsa, ondan bir miktar yanımda bulunduğu hâlde üzerimden üç gece geçmesi beni sevindirmez; ancak bir borç ödemek için hazır tutmakta olduğum miktar bundan müstesnadır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6445, 7228)

٤ - بَابُ اسْتِفْرَاضِ الْإِبِلِ

4- Alacaklının Devesini İstemesinin Cevazı Bâbı

٢٣٩٠ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا سَلَمَةُ بْنُ كَهْمَلٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ بِنِي يُحَدِّثُ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا تَقَاضَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَغْلَظَ لَهُ فَهَمٌّ بِهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ دَعُوهُ فَإِنْ لَصَّاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا وَاشْتَرَوْا لَهُ بَعِيرًا فَأَعْطُوهُ إِيَّاهُ وَقَالُوا لَا نَجِدُ إِلَّا أَفْضَلَ مِنْ سَنَةِ قَالَ اشْتَرَوْهُ فَأَعْطُوهُ إِيَّاهُ فَإِنْ خَيْرَ كُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً.

2390- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme geldi de ondan borcunu ödemesini istedi. Borcunu isterken de kaba ve kötü konuştu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme ağır sözler söyledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri de bunun üzerine onu sözlü veya fiili olarak onu edeplendirmek istediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu bırakın, ona bir şey yapmayın. Çünkü her hak sahibinin söz söyleme hakkı vardır. Ona kendi devesinin benzeri yaşta bir deve satın

alıp ona verin.” Sahabeler:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Biz ancak onun devesinden daha değerlisini buluyoruz, onun devesi gibisini bulamıyoruz, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“O deveyi satın alın ve ona verin. Sizin en hayırlınız, borcunu en iyi şekilde ödeyendir.”

۵- بَابُ حُسْنِ التَّقَاضِي

5- Alacaklının Borcunu Güzellikle İstemesi Bâbı

۲۳۹۱ - حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ عَنْ رَبِيعٍ عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَاتَ رَجُلٌ فَقِيلَ لَهُ قَالَ كُنْتُ أَبَايَعُ النَّاسَ فَأَتَجَوَّزُ عَنِ الْمَوْسِرِ وَأُخَفِّفُ عَنِ الْمُعْسِرِ فَفَقِرَ لَهُ قَالَ أَبُو مَسْعُودٍ سَمِعْتُهُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2391- Huzeyfe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den işittim. Şöyle buyurdu:

“Bir kimse ölür ve kendisine:

-Sen dünyada iken hayır adına herhangi bir şey yaptın mı? diye sorulur. Adam şöyle der:

-Ben ticaretle uğraşırdım. Ödeme gücü yeten kimselere kolaylık sağlar, ödeme gücü olmayan kimselerin de borcunu hafifletirdim. Bunun üzerine o adamın günahları bağışlanır.”

Ebu Mesûd, bu hadisi ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem den işittim, demiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2077, 3451)

٦- بَابُ هَلْ يُعْطَى أَكْبَرُ مِنْ سَنَةِ

6- Bâb: Borçlu Bir Kimse, Alacaklıya, Aldığı Deveden Yaşça Daha Büyük Bir Deve Verir mi?

٢٣٩٢ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ عَنْ يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي سَلَمَةُ بْنُ كُهَيْلٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَقَاضَاهُ بَعِيرًا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَغْطُوهُ فَقَالُوا مَا نَجِدُ إِلَّا سَنًا أَفْضَلَ مِنْ سَنَةِ فَقَالَ الرَّجُلُ أَوْفَيْتَنِي أَوْفَاكَ اللَّهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَغْطُوهُ فَإِنَّ مِنْ خِيَارِ النَّاسِ أَحْسَنَهُمْ قَضَاءً.

2392- Ebû Hureyre'den -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adamın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden bir yaşında bir deve alacağı vardı. Bir gün o adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelip borcunu kendisine ödemesini istedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu adama borcum olan bir yaşında deve verin” buyurdu. Sahabe-ler bir yaşında deve aradılar, ancak bir yaşından daha büyük deve bulabildiler ve şöyle dediler:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bizler, aynı yaşta bir deve bulamıyoruz. Ancak ondan yaşça daha üstün deve bulabiliyoruz.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu deveyi ona verin” buyurdu. Deveyi alan adam şöyle dedi:

-Sen bana alacağımı fazla verdin, Allah da sana karşılığını bol versin. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Şüphesiz insanların en hayırlısı, borcunu en iyi şekilde ödeyen-
dir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2305)

۷- بَابُ حُسْنِ الْقَضَاءِ

7- Borç Ödeyişin Güzel Olması Bâbı

۲۳۹۳- حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سِنَّ مِنْ الْإِبِلِ فَجَاءَهُ يَتَقَاضَاهُ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطُوهُ فَطَلَبُوا سَنَهُ فَلَمْ يَجِدُوا لَهُ إِلَّا سَنًا فَوْقَهَا فَقَالَ أَعْطُوهُ فَقَالَ أَوْفَيْتَنِي وَفَى اللَّهُ بِكَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ خِيَارَكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً.

2393- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adamın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden bir yaşında bir deve alacağı vardı. Bir gün o adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gelip borcunu kendisine ödemesini istedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu adama borcum olan bir yaşında deve verin” buyurdu. Sahabeler bir yaşında deve aradılar, ancak bir yaşından daha büyük deve bulabildiler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu deveyi ona verin” buyurdu. Deveyi alan adam şöyle dedi:

-Sen bana alacağımı fazla verdin, Allah da sana karşılığını bol versin. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Şüphesiz sizin en hayırlınız, borcunu en iyi şekilde ödeyendir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2305)

۲۳۹۴- حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مِسْقَرٌ حَدَّثَنَا مُحَارِبُ بْنُ دَثَارٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي الْمَسْجِدِ قَالَ مِسْقَرُ أَرَاهُ قَالَ ضَحَى فَقَالَ صَلِّ رَكَعَتَيْنِ وَكَانَ لِي عَلَيْهِ دَيْنٌ فَقَضَانِي وَزَادَنِي.

2394- Cabir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun-

şöyle dedi:

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'de iken O'nun yanına geldim.

Misar dedi ki: Ben Muharib'in kuşluk vakti dediğini sanıyorum- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“İki rekât namaz kıl” buyurdu. Benim O'nda alacağım vardı. Onu bana ödedi ve fazla da verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1801, 2097, 2309, 2385, 2494, 2470, 2603, 2604, 2728, 2861, 2967, 3087, 3089, 3090, 3052, 5079, 5080, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5367, 6387)

۸- بَابُ إِذَا قَضَىٰ دُونَ حَقِّهِ أَوْ حَلَّلَهُ فَهُوَ جَائِزٌ

8- Alacaklının Rızâsı ile Borcun Eksik Ödenmesi veya Alacaklının Alacağını Helâl Etmesi Caizdir Bâbı

۲۳۹۵- حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ قُتِلَ يَوْمَ أَحُدٍ شَهِيدًا وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَاشْتَدَّ الْغُرْمَاءُ فِي حُقُوقِهِمْ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُمْ أَنْ يَقْبَلُوا تَمْرَ حَائِطِي وَيَحْلُلُوا أَبِي فَأَبَوْا فَلَمْ يُعْطِهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَائِطِي وَقَالَ سَتَعْدُو عَلَيْكَ فَقَدَا عَلَيْنَا حِينَ أَصْبَحَ فَطَافَ فِي التَّخْلِ وَدَعَا فِي تَمْرِهَا بِالْبَرَكَةِ فَجَدَدْتُهَا فَقَضَيْتُهُمْ وَبَقِيَ لَنَا مِنْ تَمْرِهَا.

2395- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babası Abdullah ibnu Amr üzerinde borç bulunduğu hâlde Uhud günü şehit oldu. Alacaklılar haklarını istemekte şiddet gösterdiler. Bunun üzerine ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldim durumu anlattım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, alacaklılara hurmalığının mahsûlünü kabul etmelerini ve babam üzerindeki haklarından temize çıkarmalarını istedi. Fakat alacaklılar bu teklifi kabul etmediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de hurmalığımı vermedi ve bana:

“Sana kuşluk vakti geleceğim” buyurdu. Ertesi sabah olduğunda kuşluk vakti bana geldi. Hurmalıkta dolaştı. Hurmalığın mahsûlü hakkın-

da bereket duası yaptı. Müteakiben ben hurma mahsûlünü kestim. Alacaklıların haklarını tamamen ödedim. Bize de hurma mahsûlünden bir miktar kaldı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2127)

۹- بَابُ إِذَا قَاصُّ أَوْ جَارِفُهُ فِي الدِّينِ ثَمَرًا بِثَمَرٍ أَوْ غَيْرِهِ

9- Borçlu, Hurmayı Hurma ile veya Hurmayı Arpa, Buğday Gibi Hububat ile Takas Ederek veya Mahsûlü Ölçüp Tartmaksızın Tahmin Ederek Alacaklıya Borç Ödediği Zaman Bu Caizdir Bâbı

۲۳۹۶- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ ثَوْبِي وَتَرَكَ عَلَيْهِ ثَلَاثِينَ وَسَقًا لِرَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ فَاسْتَظَرَّهُ جَابِرٌ فَأَبَى أَنْ يُنْظَرَهُ فَكَلَّمَ جَابِرٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَشْفَعَ لَهُ إِلَيْهِ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَلَّمَ الْيَهُودِيَّ لِيَأْخُذَ ثَمَرًا نَخْلِهِ بِالَّذِي لَهُ فَأَبَى فَدَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّخْلَ فَمَشَى فِيهَا ثُمَّ قَالَ لِحَبَابِ جَدُّ لَهُ فَأَوْفَ لَهُ الَّذِي لَهُ فَجَدَّهُ بَعْدَمَا رَجَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَوْفَاهُ ثَلَاثِينَ وَسَقًا وَفَضَّلَتْ لَهُ سَبْعَةَ عَشَرَ وَسَقًا فَجَاءَ جَابِرٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُخْبِرَهُ بِالَّذِي كَانَ فَوَجَدَهُ يُصَلِّيَ الْعَصْرَ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَخْبَرَهُ بِالْفَضْلِ فَقَالَ أَخْبِرْ ذَلِكَ ابْنَ الْخَطَّابِ فَذَهَبَ جَابِرٌ إِلَى عُمَرَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ لَهُ عُمَرُ لَقَدْ عَلِمْتُ حِينَ مَشَى فِيهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَبَارَكُنْ فِيهَا.

2396- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Babası Abdullah, üzerinde Yahudi bir adama otuz vesk hurma borcu bırakarak vefat etti. Câbir, bu borcu ödemek için Yahudi'den mühlet istemiş, fakat Yahudi ona mühlet vermekten çekinmişti. Bunun üzerine Câbir, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Yahudi yanında kendisine borcunu ödemesinde aracı olması için şefaathetmesi için, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile konuştu. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem geldi ve Yahudi'nin alacağı otuz veske bedel bir hurmalığın mahsûlünü alması için Yahudi ile konuştu. Fakat Yahudi bu teklîfi kabul etmedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hurmalığa girdi, içinde yürüdü. Sonra Câbir'e şöyle dedi:

-“Hurmayı kes ve Yahudi'nin hakkı olan alacağını ona tamamen ver!” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geri döndükten sonra Câbir -Allah ondan razı olsun- mahsûlü kesip topladı ve Yahudi'ye otuz vesk borcu tamamen verdi. Borcunu tastamam ödedikten sonra mahsulden on yedi vesk de arttı.

Müteakiben Câbir olup biteni haber vermek için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi. O esnada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ikinci namazını kılıyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem namazını bitirince, borcunu ödediği hâlde fazla gelen mahsulü haber verdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Sen bu olan biteni Ömer ibnul-Hattab'a haber ver” buyurdu.⁷ Câbir, Ömer'e -Allah onlardan razı olsun- gitti ve olan biteni haber verdi. Ömer, Câbir'e şöyle dedi:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem senin hurmalığının içinde yürüdüğünde oranın bereketleneceğini, mahsulü fazlasıyla vereceğini anlamlıştım. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2127)

١٠ - بَاب مَنْ اسْتَعَاذَ مِنَ الدِّينِ

10- Borçlanmaktan Allah'a Sığınan Kimse Bâbı

٢٣٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ ح وَحَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَحْمَدُ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَدْعُو فِي الصَّلَاةِ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْمَأْتَمِ وَالْمَغْرَمِ فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ مَا أَكْثَرَ مَا

7 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın sahâbîler arasından bilhassa Ömer'e haber vermesini emretmesi, Câbir'in borcu ile Ömer'in pek yakından ilgilenmesi ve belki de bu hâdisenin evvellerinde hazır bulunmuş olmasındandır.

تُسْتَعِيدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِنَ الْمَغْرَمِ قَالَ إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا غَرِمَ حَدَّثَ فَكَذَبَ وَوَعَدَ فَأَخْلَفَ.

2397- Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle haber verdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem namazda şöyle dua ederdi:

“*Allâhümme innî eûzu bike minel-me’semi vel-meğrami*” (Allah’-ım! Günahtan ve borçtan sana sığınırım)

Birisi O’na dedi ki: Borçtan Allah’a sığınmayı ne kadar da çok zikrediyorsun. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse borçlandığında, konuşur ve yalan söyler, söz verir ve sözünde durmaz.”⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 833, 6368, 6375, 6376, 6377)

۱۱ - بَابُ الصَّلَاةِ عَلَى مَنْ تَرَكَ دِينًا

11- Borçlu Ölen Kimsenin Cenaze Namazı Bâbı

۲۳۹۸ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ وَمَنْ تَرَكَ كَلًّا فَلِأَيْتَانَا.

2398- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim mal bırakırsa o mal ölenin mirasçılarına âittir. Her kim de bakıma ait çoluk-çocuk bırakırsa bu da bize ait olur”⁹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2298)

8 Hadîste borçlunun ruh hâli anlatılmıştır: Bunalmış şahıs birçok özürler sayar, yalan söyler, vaadler verir, sözünde durmaz. Borç aslında ferdi ve içtimâî bir ihtiyaç ile başvurulmuş medenî bir muamele olduğu için kötü değildir. Fakat çok defa kötü-lüklere vesile olduğu için borçtan sakındırılmıştır.

9 Hadîs borçlu olmanın borçluya karşı gereken dinî vazifeleri yapmaya mâni olmayacağını ifâde etmektedir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in borçtan Allah’a sığınması ise borcun kötülüğünden değil, fakat borçlanma üzerine sabit olup duracak bir sürü dertlerinden dolayıdır.

٢٣٩٩- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَامِرٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ مُؤْمِنٍ إِلَّا وَأَنَا أَوْلَى بِهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ أَقْرَأُوا إِن شِئْتُمْ ﴿النَّبِيُّ أَوْلَى بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ﴾ فَإِنَّمَا مُؤْمِنٌ مَاتَ وَتَرَكَ مَالًا فَلْيَرِثْهُ عَصَبَتُهُ مَنْ كَانُوا وَمَنْ تَرَكَ دِينًا أَوْ ضِيَاعًا فَلْيَأْتِنِي فَأَنَا مَوْلَاهُ.

2399- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her bir mümine ben muhakkak dünya ve âhîret işlerinde kendilerinden daha yakınımıdır. Dilerseniz Allah Teâlâ’nın şu âyetini okuyun:

«Peygamber, mü’minlere kendi nefislerinden ileridir» Ahzab: 6

İşte bundan böyle herhangi bir mümin ölür de mal bırakırsa, bu mal mirasçılara aittir. Herhangi bir mümin de borç veya çoluk-çocuk bırakırsa, ben onların velisiyim.”¹⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2298)

١٢- بَابُ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظَلَمَ

12- Bâb: Ödeme Gücü Olduğu Hâlde, Zengin Kişinin, Borcunu Ödemeyi Uzatması Bir Zulümdür

٢٤٠٠- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَامِ بْنِ مُنَبِّهِ أَخِي وَهَبِ بْنِ مُنَبِّهِ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَطْلُ الْغَنِيِّ ظُلْمٌ.

2400- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

10 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in borçlu ölenlerin cenaze namazını kıl-maması İslâm’ın evvelinde idi. «Peygamber, mü’minlere kendi nefislerinden ileridir. Onun zevceleri de analarıdır. Allah’ın Kitabında akraba olanlar, birbirlerine, diğer mü’minlerden ve muhacirlerden daha yakındırlar. Ancak dostlarınıza uygun vaziyette iyilikte bulunmanız hâriç. Bu, Kitap’ta yazılı bir hükümdür.» Ahzab 6. âyetinin inmesinden sonra ölen mü’minlerin borçları Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tarafından hazineден ödenerek namazları kılınmıştır.

“Ödeme gücü olduğu hâlde, zengin kişinin, borcunu ödemeyi uzatması bir zulümdür.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2297)

۱۳ - بَابُ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالَ

13- Hak Sahibinin Söz Söyleme Hakkı Vardır, Hak Sahibi Hakkını İstemeyi Tekrar Ettiği Zaman Kınanmaz Bâbı

وَيَذْكُرُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيُ الْوَاجِدِ يُحِلُّ عُقُوبَتَهُ وَعَرْضَهُ قَالَ
سُفْيَانُ عَرْضُهُ يَقُولُ مَطْلَتْنِي وَعُقُوبَتُهُ الْحَبْسُ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Borcunu ödeyecek gücü olan zenginin, borç ödemeyi geciktirip uzatması, ona ceza vermeyi, onu hapsedmeyi ve ‘Sen benim hakkımı geciktirip uzattın’ demeyi helâl kılar” dediği zikredilmiştir.

٢٤٠١ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَلَمَةَ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ
أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ يَتَقَاضَاهُ فَأَغْلَظَ لَهُ
فَهُمْ بِهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ دَعُوهُ فَإِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالَ.

2401- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi de ondan borcunu ödemesini istedi. Borcunu isterken de kaba ve kötü konuştu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ağır sözler söyledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sahabeleri de bunun üzerine onu sözlü veya fiili olarak onu edeplendirmek istediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu bırakın, ona bir şey yapmayın. Çünkü her hak sahibinin söz söyleme hakkı vardır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2305)

١٤ - بَابُ إِذَا وَجَدَ مَالَهُ عِنْدَ مُفْلِسٍ فِي الْبَيْعِ وَالْقَرْضِ وَالْوَدِيعَةِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ

14- Bir Kimse Satma, Borç Verme, Emânet Bırakma Suretlerinden Biri ile Elinden Çıkardığı Kendi Malını İflâs Etmiş Bir Şahsın Yanında Bulduğu Zaman, O Kimse Bu Malı Geri Almaya Başka Alacaklılardan Daha Hak Sahibidir Bâbı

وَقَالَ الْحَسَنُ إِذَا أَفْلَسَ وَتَبَيَّنَ لَمْ يَجْزُ عَتَقُهُ وَلَا بَيْعُهُ وَلَا شِرَاؤُهُ وَقَالَ سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ قَضَى عُثْمَانُ مَنْ اقْتَضَى مِنْ حَقِّهِ قَبْلَ أَنْ يُفْلِسَ فَهُوَ لَهُ وَمَنْ عَرَفَ مَتَاعَهُ بِعَيْنِهِ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ.

Hasan Basrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bir kimsenin iflâs ettiği ve iflâsı hâkim huzurunda karara bağlandığı zaman, artık onun kendi malında tasarruf hakkı yoktur; satım ve alım yapması da caiz değildir.

Saîd ibnu Müseyyeb de -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: Osman ibnu Affân -Allah ondan razı olsun- iflas eden birisine şöyle hüküm verdi: İflâs etmeden önce, kendi hakkından bir şey almış olanın aldığı şey kendisinedir. Kendi malını, bir şahsın yanında tanıyan, o malın kendisinin olduğunu bilen ve bunu kendi gözleriyle gören kimse de o malı almaya başkalarından daha çok hak sahibidir.

٢٤٠٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو بَكْرِ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ عَمْرٍو بْنُ حَزْمٍ أَنَّ عُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنَ الْحَارِثِ بْنَ هِشَامٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ أَذْرَكَ مَالَهُ بِعَيْنِهِ عِنْدَ رَجُلٍ أَوْ إِنْسَانٍ قَدْ أَفْلَسَ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ مِنْ غَيْرِهِ.

2402- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim veresiye satmış olduğu malını, iflâs etmiş olan kimsenin

veya insanın yanında olduğunu kendi gözleriyle görür ve o malın kendisine ait olduğunu kesin olarak bilirse, o kimse o mala sahip olmaya başkalarından daha çok hak sahibidir.”

١٥ - بَابُ مَنْ أَخَّرَ الْغَرِيمَ إِلَى الْغَدِ أَوْ نَحْوِهِ وَلَمْ يَرَ ذَلِكَ مَطْلًا

15- Borcunu İsteyen Alacaklının Borcunu Birkaç Gün Ertelemeyi Borç Uzatma Görmeyen Kimse Bâbı

وَقَالَ جَابِرٌ اشْتَدَّ الْغَرَمَاءُ فِي حُقُوقِهِمْ فِي ذَيْنِ أَبِي فَسَأَلَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقْبَلُوا ثَمَرَ حَائِطِي فَأَبَوْا فَلَمْ يُعْطِهِمُ الْحَائِطَ وَلَمْ يَكْسِرْهُ لَهُمْ وَقَالَ سَاعِدُوا عَلَيْكَ غَدًا فَقَدَا عَلَيْنَا حِينَ أَصْبَحَ فَدَعَا فِي ثَمَرِهَا بِالْبَرَكَةِ فَقَضَيْتَهُمْ.

Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Alacaklılar babamın borcu hususundaki haklarını istemekte şiddet gösterdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, onlardan hurmalığının mahsûlünü kabul etmelerini istedi. Onlar bu teklifi kabul etmediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hurmalığı onlara vermedi ve mahsûlünü de onlar için kestirmedi. Ve bana:

“Yarın sana geleceğim” buyurdu. Ve sabah olduğu zaman kuşluk vaktinde bize geldi. Hurmalığın mahsûlü hakkında bereket duası yaptı. Sonra ben alacaklılara olan borcu ödedim.

١٦ - بَابُ مَنْ بَاعَ مَالَ الْمُفْلِسِ أَوْ الْمُعْدِمِ فَقَسَمَهُ بَيْنَ الْغَرَمَاءِ أَوْ أَعْطَاهُ حَتَّى يُنْفِقَ عَلَى نَفْسِهِ

16- İflas Etmiş Kimsenin veya Fakirin Malını Satıp da Bedelini Alacaklılar Arasında Paylaştıran veya O Bedeli Kendisine ve Yakınlarına Harcaması İçin İflas Etmiş ve Fakire Veren Kimse Bâbı

٢٤٠٣ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ الْمُعَلَّمِ حَدَّثَنَا عَطَاءُ بْنُ رَبَاحٍ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَعْتَقَ رَجُلٌ غُلَامًا لَهُ

عَنْ ذُبْرِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَشْتَرِيهِ مِنِّي فَاشْتَرَاهُ لَعْنِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ فَأَخَذَ ثَمَنَهُ فَدَفَعَهُ إِلَيْهِ.

2403- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir sahabe kendisine ait bir köleyi ben öldükten sonra hüsrün diyerek müdebber¹¹ olarak azat etmişti. Sonra bu zât fakir düştü ve kölenin bedeline muhtaç oldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu köleyi aldı da:

“Bunu benden kim satın almak ister?” deyip arttırmaya koydu. Sonunda o köleyi Nuaym ibnu Abdullah satın aldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kölenin bedelini aldı da, bu bedeli o muhtaç olan zâta verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2341)

١٧ - بَابُ إِذَا أَقْرَضَهُ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى أَوْ أَجَلَهُ فِي الْبَيْعِ

17- Bir Adam, Bir Kimseye Belli Bir Müddete Kadar Borç Verdiği veya Satış Akdinde Ödeme Yapmak İçin İleri Bir Tarihe Ertelelediği Zaman Bu Caizdir Bâbı

قَالَ ابْنُ عُمَرَ فِي الْقَرْضِ إِلَى أَجَلٍ لَا بَأْسَ بِهِ وَإِنْ أُعْطِيَ أَفْضَلَ مِنْ دَرَاهِمِهِ مَا لَمْ يَشْتَرِطْ وَقَالَ عَطَاءٌ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ هُوَ إِلَى أَجَلِهِ فِي الْقَرْضِ.

İbnu Ömer, -Allah ondan razı olsun- belli bir müddete kadar ödünç almak hakkında şöyle dedi: Bunda bir sakınca yoktur. Ödünç veren kimseye kendi dirhemlerinden daha üstünü verilse bunu şart kılmadığı müddetçe bunda da bir sakınca yoktur.

Atâ ibnu Ebî Rebâh ve Amr ibnu Dînâr -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler: Ödünç alma, kararlaştırılan vakte kadardır.

11 Müdebber: Azat olması yâni serbest bırakılıp, hürriyetine kavuşması, efendisinin vefâtına (ölümüne) bağlı kılınan köle. Böyle olan kadına müdebber denir.

٢٤٠٤ - وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَيْبَعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمَزٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ سَأَلَ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنْ يُسَلِّفَهُ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ إِلَى أَجَلٍ مُسَمًّى فَذَكَرَ الْحَدِيثَ.

2404- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem İsrailoğullarından bir adamdan bahsetti. Bu adam, İsrailoğullarının bazılarından bin dinar borç para istedi. O da istediği bin dinarı, belirlenmiş bir müddete kadar ödünç olarak ona teslim etti.¹² (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1498, 2063, 2291, 2430, 2734, 6261)

١٨ - بَابُ الشَّفَاعَةِ فِي وَضْعِ الدِّينِ

18- Borçtan Bir Kısımının Alınmaması Hususunda Aracı Edinilmesi Bâbı

٢٤٠٥ - حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّالَةَ عَنْ مُعِيزَةَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَصِيبَ عَبْدُ اللَّهِ وَتَرَكَ عِيَالًا وَدَيْنًا فَطَلَبْتُ إِلَى أَصْحَابِ الدِّينِ أَنْ يَضَعُوا بَعْضًا مِنْ دَيْنِهِ فَأَبَوْا فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَشْفَعْتُ بِهِ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا فَقَالَ صَنَّفَ ثَمْرُكٌ كُلَّ شَيْءٍ مِنْهُ عَلَى حَدِّهِ عَذَقَ ابْنُ زَيْدٍ عَلَى حِدَةٍ وَاللَّيْنُ عَلَى حِدَةٍ وَالْعِجْوَةَ عَلَى حِدَةٍ ثُمَّ أَحْضَرَهُمْ حَتَّى آتَيْكَ فَقَعَلْتُ ثُمَّ جَاءَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَعَدَ عَلَيْهِ وَكَأَلَ لِكُلِّ رَجُلٍ حَتَّى اسْتَوْفَى وَبَقِيَ الثَّمَرُ كَمَا هُوَ كَأَنَّهُ لَمْ يُمْسَ.

2405- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babam Abdullah Uhud savaşında şehit düştü ve arkasında çocuklar ve bir miktar borç bıraktı. Ben alacaklılara babamın borcundan bir kısmını almamalarını istedim, ancak bunu kabul etmediler. Bunun üzerine ben,

12 Buhârî, bu Ebu Hureyre hadîsini ödünçte de geri bırakmanın cevazına hüccet olmak üzere zikretmiştir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldim ve kendisinden alacaklılar hususunda, benden alacaklarının bir kısmını almamaları için aracı olmasını istedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunun için aracı oldu, ancak onlar bunu yine kabul etmediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

“Ey Câbir! Hurmanı toplayıp her bir cinsini ayrı ayrı sınıflandır: İzka ibnu Zeyd denilen hurmayı bir sınıf, Lîn denilen hurmayı bir sınıf ve Acve hurmasını da bir sınıf olarak ayır. Sonra ben, sana gelinceye kadar alacaklıları oraya topla.”

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediğini yerine getirdim. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve hurmaların üzerine oturdu. Alacaklılardan her biri için hurmadan ölçüp onlara o hurmadan verdi. Herkes alacağını aldıktan sonra sanki hiç el değmemiş gibi hurma kümeleri öylece duruyordu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2127)

٢٤٠٦ - وَغَزَوْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى نَاصِحٍ لَنَا فَأَزْحَفَ الْجَمَلَ فَتَخَلَّفَ عَلَيَّ فَوَكَّزَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ خَلْفِهِ قَالَ بَعْنِيهِ وَلَكَ ظَهْرُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلَمَّا دَنَوْنَا اسْتَأْذَنْتُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْسٍ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَمَا تَزَوَّجْتَ بِكَرًا أَمْ نَيْيَا قُلْتُ نَيْيَا أَصِيبَ عَبْدُ اللَّهِ وَتَرَكَ جَوَارِي صِغَارًا فَتَزَوَّجْتُ نَيْيَا تُعَلِّمُهُنَّ وَتُؤَدِّبُهُنَّ ثُمَّ قَالَ أَنْتِ أَهْلُكَ فَقَدِمْتُ فَأَخْبَرْتُ خَالِي بَيْعِ الْجَمَلِ فَلَا مَنِي فَأَخْبَرْتُهُ بِإِعْيَاءِ الْجَمَلِ وَبِالَّذِي كَانَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَوَكَّزِهِ إِيَّاهُ فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَدَوْتُ إِلَيْهِ بِالْجَمَلِ فَأَعْطَانِي ثَمَنَ الْجَمَلِ وَالْجَمَلَ وَسَهْمِي مَعَ الْقَوْمِ.

2406- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun şöyle dedi:

Ben, yavaş yürüyen bir devenin üzerinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber savaşa katıldım. Devem yolda yoruldu ve beni ordudan geride bıraktı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arkasından deveye değnek vurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Medine’ye kadar deveye binmek şartıyla bu deveni bana sat.” Medine’ye yaklaştığımız zaman ben kendisinden izin isteyip:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Ben yeni evlendim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-”Ne ile evlendin, bakireyle mi, yoksa dul ile mi? diye sordu. Ben:

-Dul ile evlendim. Babam Abdullah Uhud savaşında şehit düştü ve arkasında birçok küçük kız çocukları bıraktı. Bunun için ben onları öğretecek ve onları terbiye edebilecek dul bir kadınla evlendim, dedim. Bu konuşmadan sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-Öyleyse ailenin yanına git” buyurdu. Akabinde ben eve geldim. Dayıma deveyi sattığımı haber verdim. Dayım beni kınadı. Ben kendisine devenin yorulmasını, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’den olan işi ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in deveye değnek vuruşunu haber verdim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, gelince ben kuşluk vakti devemi teslim etmek üzere kendisine götürdüm. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana hem devenin bedelini, hem deveyi, hem de cemâtle beraber olan ganîmet payımı verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1801, 1097, 2309, 2385, 2494, 2470, 2603, 2604, 2728, 2861, 2967, 3087, 3089, 3090, 3052, 1079, 5080, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5367, 6387)

۱۹ - بَابُ مَا يُنْهَى عَنْ إِضَاعَةِ الْمَالِ

19- Mal Zayi Etmekten Yasaklanması Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ﴾ وَ ﴿لَا يُصْلِحْ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ﴾ وَقَالَ فِي قَوْلِهِ ﴿أَصْلَوْا ثَأْمُرَكُمْ أَنْ تَتْرَكَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ﴾ وَقَالَ ﴿وَلَا تُؤْثِرُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ﴾ وَالْحَجَرِ فِي ذَلِكَ وَمَا يُنْهَى عَنْ الْخِدَاعِ.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Allah fesadı sevmez» Bakara: 205

«Allah bozguncuların amelini asla düzeltmez.» Yunus: 81

«Onlar da demişlerdi ki: “Ey Şuayb! Babalarımızın ibadet ettikleri şeylerden, yahut mallarımız hakkında dilediğimizi yapmaktan vazgeçmemizi, sana, senin namazın mı emrediyor?» Hud: 87

«Allah’ın sizi gözetici kıldığı mallarınızı aklı kut olanlara vermemin» Nisa: 5

٢٤٠٧ - حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي أَخَذْتُ فِي الْبُيُوعِ فَقَالَ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ فَكَانَ الرَّجُلُ يَقُولُهُ.

2407- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir kimse Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme: Ben alışveriş işlerinde aldatılıyorum, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sen bir şey satın almak istediğin zaman: İslâm’da aldatmak yoktur, de.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin bu nasihatinden sonra o adam, bu sözü sürekli söyler oldu.¹⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2117, 2414, 6964)

٢٤٠٨ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ وَرَادٍ مَوْلَى الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ عَنْ الْمُغِيرَةِ بْنِ شُعْبَةَ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ عُقُوقَ الْأُمَمَاتِ وَرَادَ الْبَنَاتِ وَمَنْعَ وَهَاتِ وَكَرِهَ لَكُمْ قِيلَ وَقَالَ وَكَثْرَةَ السُّؤَالِ وَإِضَاعَةَ الْمَالِ.

2408- Muğîra ibnu Şu’be -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

13 Sahâbîlerden Habbân İbnu Munkiz alış-verişte dâima aldanırdı. Bunun sebebi de Uhud harbinde kafasına bir taş isabet etmiş ve bu yüzden akli melekelerinde rahatsızlık olmuştu.

“Allah size annelere itaatsizlik etmeyi, kız çocuklarını diri diri gömmeyi, verilmesi gereken borcunuzu men etmeyi ve alma hakkınız olmayan şeyi almayı haram kıldı. Sizin için, şu şunu dedi, bu bunu dedi, demek suretiyle insanların dedikodusunu yapmayı, malı israf etmeyi ve çok soru sormayı da kerih gördü.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1477, 5975, 6330, 6473, 6615)

٢٠ - بَابُ الْعَبْدِ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ وَلَا يَعْمَلُ إِلَّا بِإِذْنِهِ

20- Hizmetçi Efendisinin Malı Üzerine Çobandır ve Onun İzni Olmadan Çalışamaz Bâbı

٢٤٠٩ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَإِلَامَامٌ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ قَالَ فَسَمِعْتُ هَؤُلَاءِ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَحْسِبُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالرَّجُلُ فِي مَالِ أَبِيهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ.

2409- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürüsünden sorumludur. İmam çobandır ve elinin altındakilerden sorumludur. Evin erkeği ailesi üzerine çobandır ve ailesinden sorumludur. Kadın, kocasının evi üzerine çobandır ve evinden sorumludur. Hizmetçi efendisinin malı üzerine çobandır ve onun malından sorumludur. Kişi babasının malı üzerine çobandır ve onun malından sorumludur. Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürüsünden sorumludur.” Hadisin geçtiği diğer yerler: 893)

٤٤ - كِتَابُ الْخُصُومَاتِ

44- KİTÂBUL-HUSÛMÂT¹⁴ (HUKUKİ ÇEKİŞMELER KİTABI)

١ - بَاب مَا يُذَكَّرُ فِي الْإِشْخَاصِ وَالْخُصُومَةِ بَيْنَ الْمُسْلِمِ وَالْيَهُودِ

1- Müslüman'ın Davalıyı Mahkemeye Getirmesi, Müslüman ve Yahudi Arasındaki Davalaşma Bâbı

٢٤١٠ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ أَخْبَرَنِي قَالَ سَمِعْتُ التَّزَالَ بْنَ سَبْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ يَقُولُ سَمِعْتُ رَجُلًا قَرَأَ آيَةً سَمِعْتُ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خِلَافَهَا فَأَخَذْتُ بِيَدِهِ فَأَتَيْتُ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ كَلَاكُمَا مُحْسِنٌ قَالَ شُعْبَةُ أَظُنُّهُ قَالَ لَا تَخْتَلِفُوا فَإِنْ مِنْ كَانَ قَبْلَكُمْ اخْتَلَفُوا فَهَلَكُوا.

2410- Abdullah ibnu Mesûd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben bir kimsenin bir âyeti, benim Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden işittiğim okuyuşundan farklı bir şekilde okuduğunu işitdim. Hemen elinden tuttum ve onu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e getirdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Her ikiniz de güzel okudunuz” buyurdu.

Şu'be dedi ki: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellerin şunu da söylediğini zannediyorum:

14 Düşmanlık. Hasımlık. Kincilik. Zıddiyet. Çekişmek. Dâvacı olmak.

-“Kur’ân hakkında sakın ihtilâf etmeyiniz. Çünkü sizden evvelki ümmetler kitaplarında ihtilâf ettiler de bu yüzden helâk oldular.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3408, 3414, 3476, 4813, 5063, 6517, 6518, 7428, 7477)

٢٤١١ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ وَعَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَبَّ رَجُلَانِ رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَرَجُلٌ مِنَ الْيَهُودِ قَالَ الْمُسْلِمُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُحَمَّدًا عَلَى الْعَالَمِينَ فَقَالَ الْيَهُودِيُّ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْعَالَمِينَ فَرَفَعَ الْمُسْلِمُ يَدَهُ عِنْدَ ذَلِكَ فَلَطَمَ وَجْهَ الْيَهُودِيِّ فَذَهَبَ الْيَهُودِيُّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ بِمَا كَانَ مِنْ أَمْرِهِ وَأَمَرَ الْمُسْلِمَ فَدَعَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُسْلِمَ فَسَأَلَهُ عَنْ ذَلِكَ فَأَخْبَرَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُخَيِّرُونِي عَلَى مُوسَى فَإِنَّ النَّاسَ يَصْغَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَصْغَقَ مَعَهُمْ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَفِيقُ فَإِذَا مُوسَى بَاطِشٌ جَانِبَ الْعَرْشِ فَلَا أَذْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَغِقَ فَلَأَقَّ قَبْلِي أَوْ كَانَ مِمَّنْ اسْتَشْنَى اللَّهَ.

2411- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Müslümanlardan ve Yahudilerden iki kişi birbirlerine sövdüler.¹² Müslüman olan Yahudi'ye:

-Muhammed'i âlemlere seçen Allah'a yemîn ederim ki, dedi. Yahudi de Müslüman'a:

-Musa'yı âlemlere seçen Allah'a yemîn ederim ki, dedi. Bunun üzerine Müslüman elini kaldırıp Yahudi'nin yüzüne tokat attı. Yahudi hemen Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gidip kendisiyle Müslüman arasında cereyan eden olayı haber verdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o Müslümanı çağırdı ve ona aralarında ne geçtiğini sordu. Müslüman da olanları kendisine haber verdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

15 “İki kimse birbirleriyle sövüştiler..” sözü, iki kişinin birbiriyle sövüşmesi ancak husûmet ve çekişmede olur.

“Beni Musa’dan üstün tutmayın. Muhakkak ki insanlar Kıyamet gününde korkunç bir sesten dolayı bayılacaklar. Onlarla beraber ben de bayılacağım. Fakat ilk ayılan ben olacağım. O anda ben Musa’yı Arş’ın bir tarafına sımsıkı tutunmuş duruyor görürüm. Musa da bayılanların içinde idi de benden evvel mi ayıldı, yoksa baygınlıktan Allah Azze ve Celle’nin istisna ettiklerinden mi idi, bilmiyorum.”

٢٤١٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهْبٌ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ جَاءَ يَهُودِيٌّ فَقَالَ يَا أَبَا الْقَاسِمِ ضَرَبَ وَجْهِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِكَ فَقَالَ مَنْ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ قَالَ ادْعُوهُ فَقَالَ أَضْرَبْتَهُ قَالَ سَمِعْتُهُ بِالسُّوقِ يَخْلِفُ وَالَّذِي اصْطَفَى مُوسَى عَلَى الْبَشَرِ قُلْتُ أَيَّ خَبِيثٍ عَلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخَذْتَنِي غَضَبَةً ضَرَبْتُ وَجْهَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُخَيِّرُوا بَيْنَ الْأَنْبِيَاءِ فَإِنَّ النَّاسَ يَصْغَقُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَكُونُ أَوَّلَ مَنْ تَنْشَقُّ عَنْهُ الْأَرْضُ فَإِذَا أَنَا بِمُوسَى آخِذٌ بِقَائِمَةٍ مِنْ قَوَائِمِ الْعَرْشِ فَلَا أَذْرِي أَكَانَ فِيمَنْ صَغِقَ أَمْ حُوسِبَ بِصَغَقَةِ الْأُولَى.

2412- Ebu Saîd el-Hudri-Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem otururken bir Yahudi geldi ve:

-Ey Ebu Kasım! Sahabelerinden bir adam yüzüme vurdu, diye şikâyet etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Kim vurdu?” diye sordu. Yahudi, Ensâr’dan bir adam olduğunu söyledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Onu çağırın!” buyurdu. O adam gelince:

-Sen bu Yahudi’ye vurdun mu?” diye sordu. O adam şöyle dedi:

-Bu adamın çarşıda ‘Musa’yı bütün insanlığın üzerine seçen Allah’a yemin ederim ki’ diye yemîn ettiğini duydum. Ben de:

-Ey pislik adam! Musa’yı Muhammed’den daha mı üstün kıldın?

dedim ve o esnada öfkelen dim ve onun yüzüne tokat attım. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Peygamberler arasında ‘Şu şundan daha üstündür’ gibi lâflar etmeyin. Çünkü Kıyamet gününde insanlar duydukları bir sest en dolayı bayılacaklar. Onların beraberinde ben de bayılacağım. Fakat kabri ilk açılan kimse ben olacağım. O anda ben Musa ile karşılaşacağım, Musa Arş’ın direklerinden bir direğe tutunmuş bulunacak. Musa da bayılanlar içinde bulundu da benden evvel mi ayıldı yoksa Sînâ Dağı’ndaki ilk bayılma ile mi hesap olundu, bilmiyorum.”¹⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3398, 4638, 6916, 7427)

٢٤١٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ قِيلَ مَنْ فَعَلَ هَذَا بَطِ أُمَّلَانِ حَتَّى سُمِّيَ الْيَهُودِيُّ فَأَوْمَاتِ بِرَأْسِهَا فَأَخَذَ الْيَهُودِيُّ فَأَعْتَرَفَ فَأَمَرَ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَضَ رَأْسُهُ بَيْنَ حَجَرَيْنِ.

2413- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir Yahudi, Ensar’dan bir cariye nin başını iki taş arasında yaraladı. Cariye’ye:

-Bunu sana kim yaptı? Falanca mı yoksa falanca şahıs mı? diye soruldu. Nihayet Yahudi’nin ismi söylenince cariye başı ile işaret etti.

Bunun üzerine Yahudi yakalandı ve günahını itirâf etmesi üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onunla ilgili emrini verdi. Yahudi’ye kısas uygulandı ve başı iki taş arasında ezildi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2746, 5295, 6876, 6877, 6879, 6884, 6885)

16 «Rabbi dağa tecellî edince onu darmadağın etmiş, Musa da baygın bir vaziyette yere düşmüştü» A’râf: 143. âyetindeki bayılmayı işaret etmektedir. Bundan önce geçen hadîsteki “Yahut Allah’ın istisna ettiği kimselerden mi oldu” sözü ile buradaki “Yoksa ilk bayılma ile hesaba çekildi” sözü arasında hiçbir zıtlık yoktur. Çünkü mana: Ben bu üç şeyin hangisi olduğunu; ayılmadan mı, istisna edilmekten mi veya hesaba çekilmekten mi olduğunu bilmiyorum, demektir.

۲- بَاب مَنْ رَدَّ أَمْرَ السَّفِيهِ وَالضَّعِيفِ الْعَقْلِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ حَجَرَ عَلَيْهِ الْإِمَامُ

2- Şayet İmam Onun Üzerine Hacr Koymuş Değilse Aptalın ve Aklı Zayıf Olanın İşini Geri Çeviren Kimse Bâbı

وَيُذَكِّرُ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَدَّ عَلَى الْمُتَصَدِّقِ قَبْلَ التَّهْنِ ثُمَّ نَهَاهُ وَقَالَ مَالِكٌ إِذَا كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى رَجُلٍ مَالٌ وَلَهُ عَبْدٌ لَا شَيْءَ لَهُ غَيْرُهُ فَأَعْتَقَهُ لَمْ يَجْزِ عِتْقُهُ.

Câbir'in -Allah ondan razı olsun- şöyle dediği zikrolunur:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kendisi ihtiyaç içerisinde olan kimsenin yaptığı sadakayı, bundan yasaklanmasından önce kendisine geri vermiştir. Sonra da onu sadaka vermekten yasaklamıştır.

İmam Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adamın, bir miktar malı ve bir kölesi olduğu hâlde o köleyi azat etse, onun kölesini azat etmesi caiz olmaz.

۳- بَابُ وَمَنْ بَاعَ عَلَى الضَّعِيفِ وَتَحَوَّهَ فَدَفَعَ لَمَنَّهُ إِلَيْهِ وَأَمْرَهُ بِالْإِصْلَاحِ وَالْقِيَامِ بِشَأْنِهِ فَإِنْ أَفْسَدَ بَعْدُ مَنَعَهُ

3- Aklı Zayıf ve Benzeri Kimseler Adına Satış Yapıp da, Satış Bedelini O Zayıf Şahsa Veren ve Ona İyileştirmekle ve Kendi İşini Görmekle Emreden Kimse, O Aklı Zayıf Kişi Bundan Sonra Malında Fesat Yaparsa, Onu Malında Tasarruftan Men Eder Bâbı

لَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنْ إِصْاعَةِ الْمَالِ وَقَالَ لِلَّذِي يُخْدَعُ فِي الْبَيْعِ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ وَلَمْ يَأْخُذْ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَالَهُ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem alışveriş işinde aldanan kimseye:

-“Alışveriş yapacağın zaman ‘Aldatmak yok’ de” buyurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kölesini satan kimsenin malını elinden

almamıştır.

٢٤١٤ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ رَجُلٌ يُخَدِّعُ لِي النَّبِيَّ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا بَايَعْتَ فَقُلْ لَا خِلَابَةَ فَكَانَ يَقُولُهُ.

2414- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e, yaptığı alışverişte aldandığını söyledi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu:

“Sen satış akdi yaptığında ‘aldatmak-hile yoktur’ de!”¹⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2407, 2117, 6964)

٢٤١٥ - حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا أَعْتَقَ عَبْدًا لَهُ لَيْسَ لَهُ مَالٌ غَيْرُهُ فَرَدَّهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتْبَاعَهُ مِنْهُ لُعِيمُ بْنُ النَّحَامِ.

2415- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam, ondan başka bir malı olmayan kölesini azat etti. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu geri çevirdi. O köleyi Nuaym ibnu Nehhâm satın aldı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2141)

17 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu zât'a alıp sattığı şeylerde üç gün muhayyerlik hakkı tanımıştır.

٤- بَابُ كَلَامِ الْخُصُومِ بَعْضِهِمْ فِي بَعْضٍ

4- Muhalifleri Birbirleri Hakkındaki Sözleri Bâbı

٢٤١٦-٢٤١٧- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ قَالَ فَقَالَ الْأَشْعَثُ فِيَّ وَاللَّهِ كَانَ ذَلِكَ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ أَرْضٌ فَجَحَدَنِي فَقَدَّمْتُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَاكَ بَيِّنَةٌ قُلْتُ لَا قَالَ فَقَالَ لِلْيَهُودِيِّ اخْلُفْ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا يَخْلُفَ وَيَذْهَبَ بِمَالِي فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ.

2416-2417- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse, bir Müslüman’ın malını yalan yere yemin ederek alırsa Kıyamet günü Allah, kendisini öfkeli olarak karşılar.”

Eşas dedi ki: Vallahi bu söz benimle alâkalıdır. Benimle bir Yahudi adamın arasında bir arazi vardı ve Yahudi arazinin benim olduğunu inkâr etti. Ben de meseleyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arzettim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-Bu arazinin senin olduğuna dair bir delinin, şahidin var mı? diye sordu. Ben, hayır, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Yahudiye: “O arazinin senin olduğuna dair yemin et” dedi. Ben dedim ki:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Öyleyse bu Yahudi, o arazinin kendisine ait olduğuna dair yemin eder ve o arazi de onun olur. Akabinde Allah Teâlâ şı âyeti indirdi:

«Allah’a olan ahitlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar... İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasip yoktur. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları te-

mize çıkaracaktır. Onlar için şiddetli bir azap vardır.» Âl-i İmran: 77
(Hadisin geçtiği diğer yerler: 2356 ve 2357)

٢٤١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عُمَرَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ
الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ عَنْ كَعْبِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنُ
أَبِي حَذْرَدٍ دَيْنًا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي الْمَسْجِدِ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمَا حَتَّى كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ
فَنَادَى يَا كَعْبُ قَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ ضَعِ مِنْ دَيْنِكَ هَذَا فَأَوْمَأَ إِلَيْهِ أَيْ
الشَّطْرَ قَالَ لَقَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ فَمَ لَاقِضِهِ.

2418- Kâb ibnu Malik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, ibnu Ebu Hadred'in kendisine olan borcunu mescitte iken ödemesini istedi. O ikisinin sesleri yükseldi, öyle ki Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem evinde olduğu hâlde onların seslerini duydu. Onlara doğru çıktı ve odasının perdesini aralayarak:

"Ey Kâb!" diye seslendi. Kâb dedi ki: Buyur Ey Allah'ın Rasûlü! Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem eliyle işaret ederek:

-“Alacağının yarısını ondan alma” buyurdu.

Kâb dedi ki: Alacağımın yarısını ona bağışladım ey Allah'ın Rasûlü! Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem borçluya yani Ebu Hadred'e:

-“Kalk ve borcunu öde!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 457)

٢٤١٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ
بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَبْدِ الْقَارِيِّ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ سَمِعْتُ هِشَامَ بْنَ حَكِيمٍ بْنِ حِزَامٍ يَقْرَأُ سُورَةَ الْفُرْقَانِ عَلَى غَيْرِ مَا
أَقْرَوَهَا وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْرَأَ بِهَا وَكَذَتْ أَنْ أُعْجَلَ عَلَيْهِ ثُمَّ
أَمْهَلَتْهُ حَتَّى انْصَرَفَ ثُمَّ لَبَّيْتُهُ بِرِدَائِهِ فَجِئْتُ بِهِ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَقُلْتُ إِنِّي سَمِعْتُ هَذَا يَقْرَأُ عَلَى غَيْرِ مَا أَقْرَأْتُهَا فَقَالَ لِي أَرْسِلْهُ ثُمَّ قَالَ لَهُ اقْرَأْ
فَقَرَأَ قَالَ هَكَذَا أُنْزِلَتْ ثُمَّ قَالَ لِي اقْرَأْ فَقَرَأْتُ فَقَالَ هَكَذَا أُنْزِلَتْ إِنَّ الْقُرْآنَ أُنْزِلَ
عَلَى سَبْعَةِ أَحْرَفٍ فَاقْرَأُوا مِنْهُ مَا تَيَسَّرَ.

2419- Ömer ibnu Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Hişâm ibnu Hakîm ibnu Hizâm'ı Furkan sûresi'ni benim okumakta olduğumdan başka lehçe üzerine okurken işittim. Bana o sûreyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem okutmuş idi. Hemen önüne geçmeyi düşündüm. Sonra ona namazdan ayrılıncaya kadar dokunmadım. Sonra ridâsına sarılıp onu çektim ve kendisini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle getirdim ve: Ben bundan Furkan sûresi'ni Sen'in bana okuttuğun lehçeden başka bir lehçe üzerine okurken işittim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:"

-"Onu serbest bırak!" buyurdu; sonra ona hitaben:

-"Oku!" buyurdu. O da okudu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Bu sûre işte böyle indirildi" dedi; sonra bana:

-"Oku" buyurdu. Ben de okudum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Sûre işte böyle indirildi. Şüphesiz ki, Kur'ân yedi harf üzere indirilmiştir. Bundan kolay geleni okuyun." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4992, 5041, 6936, 7550)

٥-بَابُ إِخْرَاجِ أَهْلِ الْمَعَاصِي وَالْخُصُومِ مِنَ الْبُيُوتِ بَعْدَ الْمَعْرِفَةِ

5- Günah İşleyenleri ve Muhalifleri Hâlleri Bilindikten Sonra, Edeplendirmek İçin Onları Evlerden Çıkarmak Bâbı

وَقَدْ أَخْرَجَ عُمَرُ أُخْتِ أَبِي بَكْرٍ حِينَ نَاحَتْ.

Ömer ibnu Hattâb, Ebu Bekir'in kız kardeşini ölü ardından feryatla ağladığı zaman evinden çıkarmıştır.¹⁸

18 Ebu Bekir vefat ettiği zaman evine ağlayıcı kadınlar toplanmıştı. Bu Ömer'e ula-

٢٤٢٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَمُرَ بِالصَّلَاةِ فَتُقَامَ ثُمَّ أَخَالَفَ إِلَى مَنَازِلِ قَوْمٍ لَا يَشْهَدُونَ الصَّلَاةَ فَأَحَرَّقَ عَلَيْهِمْ.

2420- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Aklımdan şöyle geçirdim: Müezzine namaz için kâmet getirmesini, sonra da bir adama imam olmasını emredeyim. Sonra da ateşten bir meşale alıp (ezanı işittikten ve mescide gelmeye gücü yettikten sonra) namaz için evinden çıkmayanın evlerini yakayım.”¹⁹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 657, 644, 7224)

٦- بَابُ دَعْوَى الْوَصِيِّ لِلْمَيِّتِ

6- Vasiyet Sahibinin Ölmüş Kimse Adına Nesebe Katma ve Diğer Haklar Hususundaki Davâsı Bâbı

٢٤٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ عَبْدَ بْنَ زَمْعَةَ وَسَعْدَ بْنَ أَبِي وَقَّاصٍ اخْتَصَمَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ابْنِ أُمِّ زَمْعَةَ فَقَالَ سَعْدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْصَانِي أَخِي إِذَا قَدِمْتُ أَنْ أَنْظُرَ ابْنُ أُمِّ زَمْعَةَ فَأَقْبِضَهُ فَإِنَّهُ ابْنِي وَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَإِنْ أُمِّ أَبِي وَلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِي فَرَأَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَبَهَا بَيْنَا بَعْتَبَةَ فَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَاحْتَجِبِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ.

2421- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

şinca, Ömer onları bundan yasakladı. Kadınlar bundan vazgeçmeyince Ömer, Hişam ibnul-Velîd'e: Ebû Kuhâfe'nin kızı Ümmü Ferve'ye git, dedi. O da deyneklerle onların üzerine yürüdü. Ağlayıcı kadınlar bunu işittiklerinde dağıldılar.

19 Hadîste "Evlerini üzerlerine yakıvereyim" sözü, evleri üzerlerine yaktığı zaman oradan çabucak çıkmaya davranacaklardır, manasıdır.

Abd ibnu Zem'a ve Sa'd ibnu Ebî Vakkâs Utbe, Zem'a'nın cariyesinin oğlu hususunda ayrılığa düştüler. Bunun üzerine iki taraf bu meseleyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e arzettiler

Sa'd İbnu Ebi Vakkas şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Kardeşim Zem'a'nın cariyesinin oğluna bakmamı ve o çocuğun kendisinin oğlu olduğunu ve onu almamı vasiyet etti.

Abd ibnu Zem'a ise şöyle dedi:

-Bu benim kardeşim ve babamın cariyesinin oğludur. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem çocuğun Utbe'ye olan apaçık benzerliğini gördü ve şöyle buyurdu:

-"Bu çocuk senindir ey Abd ibnu Zem'a! Çocuk kimin yatağında doğmuşsa ona aittir. Ey Sevde! Ona karşı perdelen"²⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2053)

٧ - بَابُ التَّوَكُّلِ مِمَّنْ تُخْشَى مَعْرَئُهُ

7- Bozgunculuğundan ve Kötü Bir Şey Yapmasından Endişe Edilen Kimseyle Alâkalı Tedbir Almak Bâbı

وَقَدْ ابْنُ عَبَّاسٍ عِكْرَمَةَ عَلَى تَعْلِيمِ الْقُرْآنِ وَالسُّنَنِ وَالْفَرَائِضِ.

İbnu Abbâs da kölesi İkrime'yi²¹ Kur'ân, sünnetler ve farzları öğretmek için bağlamıştır.

20 Bu nesep tayîni davasında hak kazanan Abd ibnu Zem'a, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in zevcelerinden Sevde bintu Zem'a'nın öz kardeşidir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zahir ile hüküm verdikten sonra, vesileyi kesme olarak, Sevde'ye ondan perdelenmesini emretmiştir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem burada iki türlü hüküm vermiş gibidir: Biri zahir hüküm ki, o çocuk döşeğe âittir hükmüdür. Biri de batin hükmüdür ki, o da benzeme sebebiyle verilen ihtiyatî perdelenme hükmüdür...

21 İkrime, İbnu Abbas'ın kölesidir. Aslı Mağrib ahâlîsinden Berber kavmindendir. Husayn ibnu Ebî Hurr Anberî'ye âit idi. İbnu Abbas, Alî ibnu Ebî Tâlib'in vâlisi olarak Basra'ya geldiği zaman sahibi onu İbnu Abbas'a hibe etmişti. Sahâbîler cemaatinden ve İbnu Abbas'tan çok rivayetleri vardır... Medine'de, seksen yaşında iken vefat etmiştir.

٢٤٢٢ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ أَبِي سَعِيدٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْلًا قَبْلَ نَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أَثَالٍ سَيِّدُ أَهْلِ الْيَمَامَةِ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ فَخَرَجَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا عِنْدَكَ يَا ثُمَامَةُ قَالَ عِنْدِي يَا مُحَمَّدُ خَيْرٌ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ أَطْلِقُوا ثُمَامَةَ.

2422- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Necd tarafına süvari (yani atlı) birlik gönderdi. Onlar Hanifi oğullarından ve adına da Sumame İbnu Usal denilen ve Yemame ehlinin efendisi olan birini esir olarak getirdiler ve onu Mescid'in direklerinden birine bağladılar.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mescide çıktığında Sumâme'ye:

-“Ey Sumâme! Gönlünden ne geçiriyorsun?” diye sordu. Sumâme:

-Ey Muhammed, gönlümde hayır ümîdi var, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem.

-“Sumame'yi serbest bırakın” buyurdu (Hadisin geçtiği diğer yerler: 469, 2423, 4372)

٨ - بَابُ الرِّبْطِ وَالْحَبْسِ فِي الْحَرَمِ

8- Suçlunun Harem İçinde Bağlanması ve Hapsedilmesi Bâbı

وَاشْتَرَى نَافِعُ بْنُ عَبْدِ الْحَارِثِ دَارًا لِلْسَّجْنِ بِمَكَّةَ مِنْ صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ عَلَى أَنْ عُمَرَ إِنْ رَضِيَ فَالْبَيْعُ بَيْنَهُ وَإِنْ لَمْ يَرْضَ عُمَرُ فَلِصَفْوَانَ أَرْبَعُ مِائَةِ دِينَارٍ وَسَجَنَ ابْنُ الزُّبَيْرِ بِمَكَّةَ.

Nâfi ibnu Abdulhâris Mekke'de Safvân ibnu Umeyye'den, Ömer razı olursa satın alışı onun satın alışı yani Beytul-Mâl'in satın alışı olmak, eğer Ömer razı olmazsa Safvân'a dört yüz dinar veya dirhem verilmek üzere hapisane yapmak için bir ev satın aldı. Abdullah ibnu Zubeir de

Mekke'de emirliği günlerinde suçluları hapsedmiştir.

٢٤٢٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْلًا قَبْلَ تَجْدٍ فَجَاءَتْ بِرَجُلٍ مِنْ بَنِي حَنِيفَةَ يُقَالُ لَهُ ثُمَامَةُ بْنُ أَثَالٍ فَرَبَطُوهُ بِسَارِيَةٍ مِنْ سَوَارِي الْمَسْجِدِ.

2423- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Necd tarafına atlı bir birlik gönderdi. Onlarda Hanife oğullarından ve kendisine Sumame ibnu Usal denilen birini esir olarak getirdiler. Onu mescidin direklerinden birine bağladılar. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 469, 2422, 4372)

٩ - بَاب فِي الْمَلَاذِمَةِ

9- Borç Veren Alacaklısından Alacağını İstemesi Bâbı

٢٤٢٤ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ وَقَالَ غَيْرُهُ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمَزٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ لَهُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حَذَرْدٍ الْأَسْلَمِيِّ دَيْنٌ فَلَقِيَهُ فَلَزِمَهُ فَتَكَلَّمَ حَتَّى ارْتَفَعَتِ أَصْوَاتُهُمَا فَمَرَّ بِهِمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا كَعْبُ وَأَشَارَ بِيَدِهِ كَأَنَّهُ يَقُولُ التَّنْصِفَ فَأَخَذَ نِصْفَ مَا عَلَيْهِ وَتَرَكَ نِصْفًا.

2424- Abdullah ibnu Kâb ibnu Malik el-Ensari -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kâb ibnu Malik'in -Allah ondan razı olsun- Abdullah ibnu Ebi Hadred'den alacağı vardı. Onunla karşılaştı ve alacağını istedi. O ikisi konuştular ve sesleri yükseldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o ikisinin yanına uğrayıp:

-“Ey Kâb! Borcunun yarısını alma!” buyurdu. Bunun üzerine Kâb, alacağının yarısını aldı ve diğer yarısını da terk etti.²²

١٠ - بَابُ التَّقَاضِي

10- Alacağın Ödenmesini İstemek Bâbı

٢٤٢٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ بْنُ حَارِمٍ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي الضُّحَى عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ خُبَّابٍ قَالَ كُنْتُ قَيْنًا فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَكَانَ لِي عَلَى الْعَاصِ بْنِ وَائِلٍ دَرَاهِمٌ فَأَتَيْتُهُ أَتَقَاضَاهُ فَقَالَ لَا أَقْضِيكَ حَتَّى تُكْفِرَ بِمُحَمَّدٍ فَقُلْتُ لَا وَاللَّهِ لَا أَكْفُرُ بِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى يُمِيتَكَ اللَّهُ ثُمَّ يَنْعَنَكَ قَالَ فَدَعْنِي حَتَّى أَمُوتَ ثُمَّ أَتَيْتُ فَأَوْتَى مَالًا وَوَلَدًا ثُمَّ أَقْضَيْكَ فَتَزَلْتُ ﴿أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا﴾ الْآيَةَ.

2425- Habbâb İbnu Eret -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben cahiliyet devrinde demirci idim. Benim Âsî ibnu Vâil'den alacağım vardı. Ben alacağımı istemek için ona gittiğimde bana:

-Sen Muhammed'i inkâr edip küfretmedikçe, sana alacağını vermem, dedi. Ben de:

-Allah seni öldürüp de diriltinceye kadar ben de Muhammed'i inkâr etmem, dedim. O bu defa:

-Öyle ise sen de ben ölüp de dirilinceye kadar beni bırak. Bana dirildikten sonra mal ve çocuk verilecek. Sana borcumu bundan öderim, dedi. Bunun üzerine şu âyetler indirildi:

«Ey Muhammed! Âyetlerimizi inkâr eden ve “bana mal da çocuk da elbet verilecektir” diyen kimseyi görüyor musun? O, gayba mı mut-talî oldu, yoksa Rahman katından bir söz mü aldı?» Meryem: 77-78 (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2275, 2091, 4732, 4733, 4734, 4735)

22 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onların hâline vâkıf olduğu için Kâb'a yarısını indirmekle emretti.

٤٥ - كِتَاب فِي اللَّقْطَةِ

45- BULUNTU EŞYALARIN HÜKÜMLER KİTABI²³

١ - بَاب إِذَا أَخْبَرَهُ رَبُّ اللَّقْطَةِ بِالْعَلَامَةِ دَفَعَ إِلَيْهِ

1- Buluntu Eşyanın Sahibi Gelip de Onun Özelliklerini Söylediği Zaman, Eşyayı Bulan Kimse, O Buluntuyu Sahibine Verir Bâbı

٢٤٢٦ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ سَمِعَتْ سُوَيْدَ بْنَ غَفَلَةَ قَالَ لَقِيتُ أَبِي بَنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ أَخَذْتُ صُرَّةَ مِائَةِ دِينَارٍ فَأَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَرَفَهَا حَوْلًا فَعَرَفْتُهَا حَوْلًا فَلَمْ أَجِدْ مَنْ يَعْرِفُهَا ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقَالَ عَرَفَهَا حَوْلًا فَعَرَفْتُهَا فَلَمْ أَجِدْ ثُمَّ أَتَيْتُهُ ثَلَاثًا فَقَالَ احْفَظْ وَعَاءَهَا وَعَدَدَهَا وَوِكَاءَهَا فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا فَاسْتَمْنَعْ بِهَا فَاسْتَمْنَعْتُ فَلَقِيتُهُ بَعْدَ بَمَكَّةَ فَقَالَ لَا أَذْرِي ثَلَاثَةَ أَحْوَالٍ أَوْ حَوْلًا وَاحِدًا.

2426- Ubey ibnu Kâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, içinde yüz dinâr olan bir kese buldum. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve bulduğum keseyi O'na söyledim. Şöyle buyurdu:

23 Lukata: Bir şeyi yerden kaldırıp almak; ilmi, kitaplardan öğrenmek; kılları yolmak; bulunan mal hakkında kullanılan bir İslâm hukuku terimi. Mülkiyetini veya üzerindeki hakkını terk etme niyeti olmaksızın sahibinin iradesi dışında kaybolmuş ve başkası tarafından bulunup sahibine verilmek üzere alınmış, bulanın sahibini bilmediği muhterem üzerinde sahibinden başkasının tasarruf hakkı olmayan mal.

-“Onu bir sene bildirip ilân et” Ben de bu keseyi bir sene ilân ettim. Fakat onu tanıyan kimse bulamadım. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme geldim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bir sene daha bildir” buyurdu. Onu bir sene daha ilân ettim. Fakat sahibini bulamadım. Sonra üçüncü defa Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme geldim. Bu sefer Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bu paranın kesesini, sayısını ve kesenin ağız bağıını iyi koru. Sahibi gelir de bunları doğru haber verir ise keseyi ona ver, gelmezse onunla yararlan” Ben de onunla faydalandım.

Şu’be -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Ben bir zaman sonra Seleme ibnu Kuheyli’le Mekke’de karşılaştım. Seleme bana: Suveyd ibnu Ğafele, Ubey’in bulduğu bu paranın üç yıl mı veya bir yıl mı ilân edildiğini söylediğini iyi bilmiyorum, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2437)

۲ - بَابُ ضَالَّةِ الْإِبِلِ

2- Yitik Devenin Alınıp Alınmayacağı Bâbı

۲۴۲۷ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ رَبِيعَةَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ مَوْلَى الْمُتَّبِعِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ أَغْرَابِيُّ الثِّيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَمَّا يَلْتَقِطُهُ فَقَالَ عَرَفَهَا سَنَةً ثُمَّ اخْفَظَ عِفَاصَهَا وَوَكَّاءَهَا فَإِنْ جَاءَ أَحَدٌ يُخْبِرُكَ بِهَا وَإِلَّا فَاسْتَنْفِقْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَضَالَّةُ الْغَنَمِ قَالَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذَّنْبِ قَالَ ضَالَّةُ الْإِبِلِ فَتَمَعَّرَ وَجْهَ الثِّيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا حَدَاؤُهَا وَسِقَاؤُهَا تَرُدُّ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ.

2427- Zeyd İbnu Halid el-Cuheni -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir bedevi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelip yitik maldan sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu bir sene boyunca insanlara haber ver, duyur. Sonra kabını ve bağıını tanı, onu koru. Şayet birisi gelir de vasıflarını tastamam sana haber

verirse o malı ona ver. Şayet kimse gelmezse o maldan faydalanabilirsin.”

Adam dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Yitik koyun nasıldır? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"O ya senindir, ya kardeşinindir, ya da kurtundur," buyurdu. Adam dedi ki: Peki devenin yitiği nasıldır?

Bu soru üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüzü de-
ğişti ve:

-"Ondan sana ne? Onun ayağı var, suluğu var. Suya girebilir, ağaç yiyebilir." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 91, 2372, 2428, 2429, 2436, 2438, 5292, 6112)

٣ - بَابُ ضَالَّةِ الْغَنَمِ

3- Koyun Yitiğinin Hükümü Bâbı

٢٤٢٨ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُتَنَبِّثِ أَنَّهُ سَمِعَ زَيْدَ بْنَ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ اللَّقْطَةِ فَرَعِمَ أَنَّهُ قَالَ أَعْرِفَ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا ثُمَّ عَرَفَهَا سَنَةً يَقُولُ يَزِيدُ إِنْ لَمْ تُعْرِفْ اسْتَنْفَقْ بِهَا صَاحِبُهَا وَكَانَتْ وَدِيعَةً عِنْدَهُ قَالَ يَحْيَى فَهَذَا الَّذِي لَا أَذْرِي أَفِي حَدِيثِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ أَمْ شَيْءٌ مِنْ عِنْدِهِ ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تَرَى فِي ضَالَّةِ الْغَنَمِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذَّنْبِ قَالَ يَزِيدُ وَهِيَ تُعْرِفُ أَيْضًا ثُمَّ قَالَ كَيْفَ تَرَى فِي ضَالَّةِ الْإِبِلِ قَالَ فَقَالَ دَعَهَا فَإِنَّ مَعَهَا حِذَاءَهَا وَسِقَاءَهَا تَرُدُّ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ حَتَّى يَجِدَهَا رَبُّهَا.

2428- Zeyd İbnu Halid el-Cuheni -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yitik maldan soruldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yularını, kılıfını -yahut kabını- çıkar. Sonra onu bir sene boyunca insanlara haber ver, duyur.”

O zat: -Yitik koyun nasıldır? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“O koyunu al! O, ya senindir, ya kardeşinindir, ya da kurtundur,” buyurdu. (Yezid, “sahipsiz koyun da duyurulup ilân edilir” demiştir.)

Adam dedi ki: Deve yitiği bulunursa? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Onu bırak! Onun karnında ona günlerce yetecek suyu vardır. Devenin toynağı vardır. Suya gelir, ağaçlardan otlar. Sahibini buluncaya kadar onu kendi hâline bırak.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 91, 2372, 2427, 2429, 2436, 2438, 5292, 6112)

٤ - بَابُ إِذَا لَمْ يَوْجَدْ صَاحِبُ اللَّقْطَةِ بَعْدَ سَنَةٍ فَهِيَ لِمَنْ وَجَدَهَا

4- Bulunan Eşyanın Sahibi, Bir Sene Boyunca Bunu İlân Ettikten Sonra Bulunmazsa, Artık O Şey Onu Bulup Alanındır Bâbı

٢٤٢٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُتَّبِعِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنِ اللَّقْطَةِ فَقَالَ اعْرِفْ عِفَاصَهَا وَوِكَاءَهَا ثُمَّ عَرَفَهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا فَشَانِكَ بِهَا قَالَ فَضَالَةٌ الْغَنَمِ قَالَ هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذَّئِبِ قَالَ فَضَالَةٌ الْإِبِلِ قَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحِذَاؤُهَا تَرُدُّ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا.

2429- Zeyd İbnu Halid el-Cuheni -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam bulunan nesnelerden (yani buluntudan yada yitik maldan) sordu. Allah Rasûlü şöyle buyurdu:

“Yularını, kılıfını -yahut kabını- çıkar. Sonra onu bir sene boyunca insanlara haber ver, duyur. Daha sonra ondan faydalanabilir onu kullanabilirsin. Şayet onun sahibi çıkarsa onu iade et.”

O zat:

-Yitik koyun nasıldır? diye sordu.

-"O ya senindir, ya kardeşinindir ya da kurtundur" buyurdu.

Adam dedi ki: Deve yitiği bulunursa? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ondan sana ne? Onun karnında ona günlerce yetecek suyu vardır. Devenin toynağı vardır. Suyu gelir, ağaçlardan otlar. Sahibini buluncaya kadar onu kendi hâline bırak." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2372, 2427, 2428, 2429, 2436, 2438, 5292, 6112)

• - بَابُ إِذَا وَجَدَ خَشَبَةً فِي الْبَحْرِ أَوْ سَوَاطٍ أَوْ نَحْوَهُ

5- Bir Kimse Denizde Bir Ağaç Parçası veya Bir Kamçı veya da Bunun Benzeri Bir şey Bulduğu Zaman Ne Yapar; Bunları Alır mı Yoksa Terk mi Eder Bâbı

٢٤٣٠ - وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمَزٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَسَاقَ الْحَدِيثَ فَخَرَجَ يَنْظُرُ لَعَلَّ مَرَكَبًا قَدْ جَاءَ بِمَالِهِ لِإِذَا هُوَ بِالْخَشَبَةِ فَأَخَذَهَا لِأَهْلِهِ حَطْبًا فَلَمَّا كَشَرَهَا وَجَدَ الْمَالَ وَالصَّحِيفَةَ.

2430- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, İsrail oğullarından bir adamı zikretti.

"Alacaklı olan şahıs, malını getiren bir gemi bulmak ümidiyle, parasını almak üzere denizin kıyısına geldi. Orada bir tahta parçası buldu ve onu alarak odun niyetiyle evine götürdü. Adam odun parçasını yardığında alacağı parasını ve bir sayfa buldu." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1498, 2063, 2291, 2734, 6261)

٦ - بَابُ إِذَا وَجَدَ ثَمْرَةً فِي الطَّرِيقِ

6- Bir Şahıs Yolda Bir Hurma Tanesi Bulduğu Zaman Bunu Alıp Yemesi Caiz Olur Bâbı

٢٤٣١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِثَمْرَةٍ فِي الطَّرِيقِ قَالَ لَوْلَا أَنِّي أَخَافُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الصَّدَقَةِ لَأَكَلْتُهَا وَقَالَ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنِي مَنْصُورٌ وَقَالَ زَائِدَةُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ طَلْحَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ.

2431- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yere düşürülmüş bir hurmanın yanından geçerken şöyle buyurdu:

“Bu hurmanın sadaka malından olmadığını bilseydim onu yerdim”²⁴ (Hadisin geçtiği diğer yer: 2055)

٢٤٣٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ مَنبِهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنِّي لَأَتَّقِلُبُ إِلَى أَهْلِي فَأَجِدُ الثَّمْرَةَ سَاقِطَةً عَلَى فِرَاشِي فَأَرْفَعُهَا لِأَكْلِهَا ثُمَّ أَخْشَى أَنْ تَكُونَ صَدَقَةً فَأَلْقِيهَا.

2432- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben ailemin yanına döner gelirim de döşeğimin üzerine düşen bir hurmayı bularak alır, onu yemek isterim, sonra sadaka hurması olmasından korkarım da onu yiyemem.”

24 Yola anılmış veya düşmüş bir hurma ve bu değerdeki küçük şeyler, yitik eşya mâhiyetinde değildir, almak ve ilâna lüzum olmadan yemek caizdir. Sahibi talep etmeyeceği muhakkak olduğu için lukata yani buluntu eşya mâhiyetini hâiz değildir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in almaması yola düştüğü için değil, sadaka hurması olması ihtimâliinden dolayı sakınmak içindir. Çünkü sadaka Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem için ve ev halkı için haram idi.

۷ - بَابُ كَيْفَ تُعْرَفُ لُقْطَةُ أَهْلِ مَكَّةَ

7- Bâb: Mekke Ehlinin Buluntu Eşyası Nasıl Duyurulur?

وَقَالَ طَاوُسٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يُلْتَقِطُ لُقْطَتُهَا إِلَّا مَنْ عَرَفَهَا وَقَالَ خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تُلْتَقِطُ لُقْطَتُهَا إِلَّا لِمُعْرَفٍ.

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Mekke'nin buluntusu, ancak onu duyurmak ve sahibini bulmak amacıyla alınabilir.”

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Mekke'nin yitiği ilân edenden başka kimse tarafından alınmaz.”²⁵

٢٤٣٣ - وَقَالَ أَحْمَدُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا رَوْحٌ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يُعْضَدُ عِضَاهُهَا وَلَا يُنْفَرُ صَيْدُهَا وَلَا تَحِلُّ لُقْطَتُهَا إِلَّا لِمُنْشِدٍ وَلَا يُخْتَلَى خَلَاهَا فَقَالَ عَبَّاسٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَّا الْإِذْخِرَ فَقَالَ إِلَّا الْإِذْخِرَ.

2433- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Mekke'nin otu koparılmaz, av hayvanı ürkütülmez, yitiği ilân edecek kimseden başkasının alması helâl olmaz ve otu da yolunmaz.”

Bunun üzerine Abbas -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! Kuyumcular ve kabirlerimiz için izhir otu bundan müstesna olsun. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“İzhir otu bundan müstesnadır” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1349, 1587, 1833, 1834, 2090, 2783, 2825, 3077, 3189, 4313.)

25 Mekke'de yere düşen şey, sahibini arayacak kimseden başkasına helâl olmaz.

٢٤٣٤- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا الْوَلِيدُ بْنُ مُسْلِمٍ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي يَحْيَى بْنُ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ قَامَ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ حَبَسَ عَنِ مَكَّةَ الْفِيلَ وَسَلَطَ عَلَيْهَا رَسُولَهُ وَالْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّهَا لَا تَحِلُّ لِأَحَدٍ كَانَ قَبْلِي وَإِنَّهَا أَهْلَتْ لِي سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ وَإِنَّهَا لَا تَحِلُّ لِأَحَدٍ بَعْدِي فَلَا يَنْفَرُ صَيْدُهَا وَلَا يُخْتَلَى شَوْكُهَا وَلَا تَحِلُّ سَاقِطُهَا إِلَّا لِمُنْشَدٍ وَمَنْ قُتِلَ لَهُ قَتِيلٌ فَهُوَ بِخَيْرِ النَّظَرَيْنِ إِمَّا أَنْ يُفْدَى وَإِمَّا أَنْ يُقَيَّدَ فَقَالَ الْعَبَّاسُ إِلَّا الْإِذْخَرَ فَإِنَّا نَجْعَلُهُ لِقُبُورِنَا وَبُيُوتِنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا الْإِذْخَرَ فَقَامَ أَبُو شَاهٍ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ اكْتُبُوا لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اكْتُبُوا لِأَبِي شَاهٍ قُلْتُ لِلْأَوْزَاعِيِّ مَا قَوْلُهُ اكْتُبُوا لِي يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ هَذِهِ الْخُطْبَةُ الَّتِي سَمِعَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2434- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah, Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'nin fethinin nasip ettiğinde insanların içinde ayağa kalktı, Allah'a hamd etti ve O'na senâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki, Allah öldürmeyi ve fil ashabını Mekke'den yasaklamıştır. Allah Mekke'ye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi ve müminleri yönetici kıldı. Dikkat edin Mekke benden önce hiçbir kimse için helâl olmadığı gibi benden sonra da kimse için helâl olmaz. Benim için günün bir vaktinde helâl kılındı. Bu saatim benim için haramdır. Mekke'nin dikenini kesilmez, ağacına balta vurulmaz, sahibini bulma maksadı hariç yitiği alınmaz. Her kimin bir yakını öldürülürse o iki şey de muhayyerdur. Ya diyeti istenir ya da öldürülenin ailesi kisas ister.”

Abbas ibnu Abdulmuttalib dedi ki: Ey Allah'ın Rasûlü! İzhir otu bundan müstesna olsun. Çünkü biz onu evlerimizde ve kabirlerimizde kullanıyoruz. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem: “İzhir otu bundan müstesnadır” buyurdu.

Bunun akabinde Yemen ehlinde olan Ebu Şah ayağa kalkıp şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Bu hükümleri benim için yaz. Allah Rasûlü sal-

lallahu aleyhi ve selam:

-“Ebu şah için bu hükümleri yazın.” buyurdu.

Râvî Velîd dedi ki: Ben Evzâî'ye: “Benim için yazınız ey Allah'ın Rasûlü!” sözü nedir? diye sordum. O şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den işitmiş olduğu hutbenin yazılmasını istedi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 112, 6880)

٨ - بَابُ لَا تُحْتَلَبُ مَاشِيَةٌ أَحَدٍ بِغَيْرِ إِذْنِهِ

8- Bâb: Hiçbir Kimsenin Hayvanı İzinsiz Olarak Sağılmaz

٢٤٣٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَحْلُبَنَّ أَحَدٌ مَاشِيَةً أَمْرِي بِغَيْرِ إِذْنِهِ أَيْحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ تُؤْتَى مَشْرُبَتُهُ فَتُكْسَرَ خِرَاتُهُ فَيَنْتَقَلَ طَعَامُهُ فَإِنَّمَا تَخْزَنُ لَهُمْ ضُرُوعُ مَوَاشِيهِمْ أَطْعَمَاتِهِمْ فَلَا يَحْلُبَنَّ أَحَدٌ مَاشِيَةً أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِهِ.

2435- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiçbir kimse diğer birinin hayvanının sütünü onun izni olmaksızın kesinlikle sağmasın. Sizden biriniz yiyecek ve içeceklerinin saklandığı mahzenine gelinmesini, dolabının kırılmasını ve oradaki yiyeceklerinin naklolanmasını ister mi? Hayvanlarının memeleri de insanlar için onların yiyeceklerini muhafaza ederler. Onun için hiçbir kimse diğerinin hayvanının sütünü, onun izni olmaksızın müstesna, asla sağmasın.”²⁶

26 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, memedeki sütü, sahibinin izni olmaksızın alınmasının lâıyk olmaması hususunu, dolapta muhafaza edilen yiyeceğe benzetmiştir. Hadîste, “Mâşiye” sözü deve, sığır, davar hayvanlarında kullanılır; fakat daha çok koyunda kullanılır.

٩ - بَابُ إِذَا جَاءَ صَاحِبُ اللَّقْطَةِ بَعْدَ سَنَةٍ رَدَّهَا عَلَيْهِ لِأَنَّهَا وَدِيعَةٌ عِنْدَهُ.

9- Bâb: Buluntu Eşyanın Sahibi Bir Sene Sonra Geldiği Zaman, Bulan Onu Sahibine Verir, Çünkü O, Bulanın Yanında Bir Emanettir.

٢٤٣٦ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُتَنَبِّئِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ اللَّقْطَةِ قَالَ عَرَفَهَا سَنَةً ثُمَّ اعْرِفَ وَكَاءَهَا وَعَفَاصَهَا ثُمَّ اسْتَنْفَقَ بِهَا فَإِنْ جَاءَ رَبُّهَا فَأَدِّهَا إِلَيْهِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَضَالَةٌ الْغَنَمِ قَالَ خُذْهَا فَإِنَّمَا هِيَ لَكَ أَوْ لِأَخِيكَ أَوْ لِلذَّئِبِ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَضَالَةُ الْإِبِلِ قَالَ فَغَضِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى اخْمَرَتْ وَجَنَّتَاهُ أَوْ اخْمَرَتْ وَجْهَهُ ثُمَّ قَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا حَدَاؤُهَا وَسِقَاؤُهَا حَتَّى يَلْقَاهَا رَبُّهَا.

2436- Zeyd İbnu Halid el-Cuheni -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam bulunan nesnelerden (yani buluntudan yada yitik maldan) sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu bir sene boyunca insanlara haber ver, duyur. Sonra yularını, kılıfını -yahut kabını- iyice belle. Daha sonra ondan faydalanabilir onu kullanabilirsin. Şayet onun sahibi çıkarsa onu iade et.”²⁷

O zat:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Yitik koyun nasıldır? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Onu al! O ya senindir, ya kardeşinindir ya da kurtundur,” buyurdu.

Adam dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Deve yitiği bulunursa? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem öfkелendi hatta yanakları kızardı. -veya

27 Eğer yitiğin sahibi gelirse onu kendisine verme mecburiyeti vardır.

yüzü kızardı-. Şöyle buyurdu:

-“Ondan sana ne? Onun yanında ona günlerce yetecek suyu vardır. Devenin toynağı vardır. Suya gelir, ağaçlardan otlar. Sahibini buluncaya kadar onu kendi hâline bırak.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 91, 2372, 2427, 2428, 2429, 2438, 5292, 6112)

۱۰ - بَابُ هَلْ يَأْخُذُ اللَّقْطَةَ وَلَا يَدْعُهَا تَضِيعُ حَتَّى لَا يَأْخُذَهَا مَنْ لَا يَسْتَحِقُّ

10- Bâb: Yitik Eşyayı Bulan Kişi, Zayi Olmasın ve Hakkı Olmayan Birinin Eline Geçmesin Diye Onu Yerde Bırakmayıp Alır mı?

۲۴۳۷ - حَدَّثَنَا سَلْمَانَ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ كُهَيْلٍ قَالَ سَمِعْتُ سُؤَيْدَ بْنَ غَفَلَةَ قَالَ كُنْتُ مَعَ سَلْمَانَ بْنِ رَبِيعَةَ وَزَيْدِ بْنِ صُوحَانَ فِي غَزَاةٍ فَوَجَدْتُ سَوْطًا فَقَالَ لِي أَلْقِهِ قُلْتُ لَا وَلَكِنْ إِنْ وَجَدْتُ صَاحِبَهُ وَإِلَّا اسْتَمْتَعْتُ بِهِ فَلَمَّا رَجَعْنَا حَجَجْنَا فَمَرَرْتُ بِالْمَدِينَةِ فَسَأَلْتُ أَبِي بَنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ وَجَدْتُ صُرَّةً عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيهَا مِائَةُ دِينَارٍ فَأَتَيْتُ بِهَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ عَرَفْتَهَا حَوْلًا فَعَرَفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُ فَقَالَ عَرَفْتَهَا حَوْلًا فَعَرَفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُهُ فَقَالَ عَرَفْتَهَا حَوْلًا فَعَرَفْتُهَا حَوْلًا ثُمَّ أَتَيْتُهُ الرَّابِعَةَ فَقَالَ اعْرِفْ عِدَّتَهَا وَوِكَاءَهَا وَوِعَاءَهَا فَإِنْ جَاءَ صَاحِبُهَا وَإِلَّا اسْتَمْتَعِ بِهَا حَدَّثَنَا عَبْدَانُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَلَمَةَ بِهَذَا قَالَ فَلَقِيْتُهُ بَعْدَ بِمَكَّةَ فَقَالَ لَا أَذْرِي أَثْلَاثَةَ أَخْوَالٍ أَوْ حَوْلًا وَاحِدًا.

2437- Suveyd ibnu Ğafele -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Selmân ibnu Rabîa ve Zeyd ibnu Sûhân -Allah onlardan razı olsun- ile beraber bir savaşta idim. Derken bir kamçı buldum. Bunlardan biri bana: O kamçıyı at, dedi. Ben: Hayır atmam, lâkin eğer sahibini bulursam bunu ona veririm; sahibini bulamazsam onunla faydalanırım, dedim. Savaştan döndüğümüzde hac yaptık. Akabinde ben Medine'ye uğradım. Ubey ibnu Kâb'a bu meseleyi sordum. Ubey ibnu Kâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında içinde yüz

dinâr olan bir kese buldum. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme geldim ve bulduğum keseyi O'na söyledim. Şöyle buyurdu:

-“Onu bir sene bildirip ilân et” Ben de bu keseyi bir sene ilân ettim. Fakat onu tanıyan kimse bulamadım. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme geldim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bir sene daha bildir” buyurdu. Onu bir sene daha ilân ettim. Fakat sahibini bulamadım. Sonra üçüncü defa Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme geldim. Bu sefer Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bir sene daha bildir” Onu bir sene daha ilân ettim. Fakat sahibini bulamadım. Sonra dördüncü defa Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme geldim. Bu sefer Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bu paranın kesesini, sayısını ve kesenin ağız bağıını iyi koru. Sahibi gelir de bunları doğru haber verir ise keseyi ona ver, gelmezse onunla yararlan” Ben de onunla faydalandım.

Şu'be -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Ben bir zaman sonra Seleme ibnu Kuheyl'e Mekke'de karşılaştım. Seleme bana: Suveyd ibnu Ğafele, Ubey'in bulduğu bu paranın üç yıl mı veya bir yıl mı ilân edildiğini söylediğini iyi bilmiyorum, dedi.

۱۱ - بَاب مَنْ عَرَفَ اللَّقْطَةَ وَلَمْ يَذْفَعْهَا إِلَى السُّلْطَانِ

11- Buluntu Eşyayı İlân Eden, Fakat Onu Sultana Teslim Etmeyen Kimse Bâbı

۲۴۳۸ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ رَبِيعَةَ عَنْ يَزِيدَ مَوْلَى الْمُتَنَبِّثِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَعْرَابِيًّا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ اللَّقْطَةِ قَالَ عَرَفْتُهَا سَنَةً فَإِنْ جَاءَ أَحَدٌ يُخْبِرُكَ بِعِفَاصِهَا وَوِكَائِنِهَا وَإِلَّا فَاسْتَنْفِقْ بِهَا وَسَلَّالَهُ عَنْ ضَالَّةِ الْإِبِلِ فَتَمَعَّرَ وَجْهَهُ وَقَالَ مَا لَكَ وَلَهَا مَعَهَا سِقَاؤُهَا وَحَدَاؤُهَا تَرُدُّ الْمَاءَ وَتَأْكُلُ الشَّجَرَ دَعَهَا حَتَّى يَجِدَهَا رَبُّهَا وَسَلَّالَهُ عَنْ ضَالَّةِ الْغَنَمِ فَقَالَ هِيَ لَكَ أَوْ لِأَحَدِكَ أَوْ لِلذَّنَبِ.

2438- Zeyd İbnu Halid el-Cuheni -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir bedevi bulunan nesnelerden (yani buluntudan yada yitik mal-dan) sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onu bir sene boyunca insanlara haber ver, duyur. Yularını, kılıfını -yahut kabını- tanıyan birisi gelirse onu ona ver. Yoksa sonra ondan faydalanabilir onu kullanabilirsin.”

O bedevi deve yitiği hakkında sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem öfkeleni ve yüzü kızardı. Şöyle buyurdu:

-“Ondan sana ne? Onun karnında ona günlerce yetecek suyu vardır. Devenin toynağı vardır. Suya gelir, ağaçlardan otlar. Sahibini buluncaya kadar onu kendi haline bırak.”

O bedevi yitik koyundan sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“O ya senindir, ya kardeşindir ya da kurtundur,” buyurdu. (Hadi-sin geçtiği diğer yerler: 91, 2372, 2427, 2428, 2429, 2436, 5292, 6112)

۱۲ - باب

12- Bâb

۲۴۳۹ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا النُّضْرُ أَخْبَرَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ أَخْبَرَنِي الْبَرَاءُ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ح وَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَجَاءٍ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ الْبَرَاءِ عَنْ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ انْطَلَقْتُ إِذَا أَنَا بِرَاعِي غَنَمٍ يَسُوقُ غَنَمَهُ فَقُلْتُ لِمَنْ أَنْتَ قَالَ لِرَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ فَسَمَاهُ فَعَرَفْتُهُ فَقُلْتُ هَلْ فِي غَنَمِكَ مِنْ لَبَنٍ فَقَالَ نَعَمْ فَقُلْتُ هَلْ أَنْتَ حَالِبٌ لِي قَالَ نَعَمْ فَأَمَرْتُهُ فَاعْتَقَلَ شَاةً مِنْ غَنَمِهِ ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ ضَرْعَهَا مِنَ الْغُبَارِ ثُمَّ أَمَرْتُهُ أَنْ يَنْفُضَ كَفِّهِ فَقَالَ هَكَذَا ضَرَبَ إِحْدَى كَفِّهِ بِالْأُخْرَى فَحَلَبَ كَثْبَةً مِنْ لَبَنٍ وَقَدْ جَعَلْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِدَاوَةً عَلَى فَمِهَا خِرْقَةٌ فَصَبَبْتُ عَلَى اللَّبَنِ حَتَّى بَرَدَ أَسْفَلُهُ فَانْتَهَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ اشْرَبْ يَا

رَسُولَ اللَّهِ فَشَرِبَ حَتَّى رَضِيَ.

2439- Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile Medine'ye hicret yolunda koyunlarını bulduğumuz kayaya doğru sürmekte olan bir koyun çobanı ile karşılaştım. Ona:

-Sen kimin çobanısın? dedim. O da:

-Kureyş'ten birisinin çobanıyım, dedi. Çoban onun ismini söyledi ve ben de onu tanıdım. Bu sefer ben ona:

-Koyunların içinde sütlü olanı var mı? diye sordum. Çoban:

-Evet, dedi. Ben:

-Benim için süt sağlar mısın? dedim. Çoban:

-Evet, sağlarım, dedi.

Ben ona emrettim, koyunlarından birini tuttu. Sonra ona koyunun memesi üzerindeki tozları silkelemesini emrettim. Sonra da ellerini silkeleyip temizlemesini emrettim. Avuçlarından birini diğerine vurup şöylece temizlediğini söyledi. Akabinde benim için bir miktar süt sağdı. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem için deriden bir kap yapmışım, ağzında bir bez vardı. Sütün üzerine biraz su döktüm, hatta kabın aşağısı biraz soğudu. Nihayet Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldim ve:

-İç ey Allah'ın Rasûlü! dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem içti, ben de bundan hoşnut oldum. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3615, 3652, 3908, 3917, 5607)

٦٤- كِتَابُ الْمَظَالِمِ وَالْفُصْبِ

46- ZULÜMLER VE GASP KİTÂBI²⁸

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ﴾ رَافِعِي رُءُوسِهِمُ الْمُقْنِعُ وَالْمُقْمِحُ وَاحِدٌ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Zâlimlerin yaptıklarından Allah'ın gafil olduğunu zannetme; O, sadece, içinde gözlerin fırlayacağı güne kadar onları erteler. O gün, başları dikilmiş, gözleri kendilerine dönmeyecek ve kalpleri bomboş bir şekilde koşturup dururlar.» İbrahim: 42-43

١ - بَابُ قِصَاصِ الْمَظَالِمِ

1- Zulümlerin²⁹ Kısas Yapılması Bâbı

28 Mezalim: Yapılan zulümler, haksızlıklar, kıyımlar. Zulümler. Haksızlıklar. Eziyet ve işkenceler. Gasp; bir şeyi zulmen almaktır; alınan şey ister mal olsun, ister başka bir hakka tecâvüz olsun. Gasp: Kıymeti hâiz olan değerli bir malı sahibinin izni olmaksızın gizlice değil, açıktan almaktır.

29 Zulüm üçtür. Bunlar; Allah'a karşı işlenenler şirk boyutu. Kullara karşı işlenen kul hakkı boyutu. Nefse karşı Allah'ın meşietine (dilemesine) kalan nefse zulüm boyutu. Bu da gösteriyor ki İslâm'dan çıkaran ve çıkarmayan küfür vardır, bu aynı zamanda hem mürcieye hem de haricilere reddiyedir.

وَقَالَ مُجَاهِدٌ ﴿مُهْطِعِينَ﴾ مُدْعَى النَّظَرِ وَيُقَالُ مُسْرِعِينَ ﴿لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْنَدْتَهُمْ هَوَاءً﴾ يَعْنِي جَوْفًا لَا عَقُولَ لَهُمْ ﴿وَأَنْذَرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرَجْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ لِحُبِّ دَعْوَتِكَ وَتَتَّبِعِ الرَّسُولَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلِ مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ وَسَكَتُمْ فِي مَسَاكِينِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ وَقَدْ مَكَّرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ فَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ مُخْلَفًا وَغَدِهِ رَسُولُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ﴾

«(Ey Muhammed!) İnsanları, azabın kendilerine geleceği o günü hatırlatarak uyar. (O gün gelince küfürleriyle) zulmetmiş olanlar: “Rabbimiz! Bizi yakın bir vakte kadar ertele ki, senin davetine icabet edelim ve peygamberlere uyalım” derler. Hâlbuki siz daha önce, sizin için (dünyadan âhirete) göçüş olmadığına yemin etmemiş mi idiniz? Ve siz, kendilerine zulmeden (Âd ve Semûd gibi kavimlerin) yerlerine oturmamış mı idiniz; onlara ne yaptığımız size açıklanmamış mı idi ve size darb-ı meseller irad etmemiş mi idik? Onlar tuzaklarını kurmuşlardı; fakat onların tuzaklarıyla dağlar ortadan kalkacak olsa bile, tuzakları Allah’ın yanındadır. (Ey Muhammed!) Sakın Allah’ı, peygamberlerine verdiği sözden döner zannetme. Şüphesiz Allah, dâima galiptir; intikam sahibidir.» İbrahim: 44-47

Mücâhid: Âyette geçen ﴿مُهْطِعِينَ﴾ (Muhtîin) kelimesinin “Bakışı devam ettirenler” manasına geldiğini söylemiştir. Başkaları ise bunun “Hızlı davrananlar” manasına geldiğini söylemişlerdir.

﴿لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْنَدْتَهُمْ هَوَاءً﴾ «Gözleri kendilerine dönmeyecek ve kalpleri bomboş bir şekilde koşturup dururlar.» âyetinin manasının da “Kalpleri bomboştur; akılları yoktur” manasına geldiğini söylemiştir.³⁰

30 Hevâ lügatte yerle gök arasındaki boşluğa denir, o gün de zâlimlerin aşırı hayret ve dehşetten akılları başlarından gidip bir şey düşünmeyerek gönülleri bomboş kalacak demek oluyor. Bu tasvir, İsrâfil’in sûru üfürmesi üzerine kabirlerinden kalkıp hesap mevkiine gidişe âittir.

٢٤٤٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا مُعَاذُ بْنُ هِشَامٍ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَبِي الْمُتَوَكِّلِ التَّاجِي عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا خَلَصَ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ حُسِبُوا بِقَنْطَرَةٍ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَيَتَقَاصُونَ مَظَالِمَ كَانَتْ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَتَّى إِذَا نَقُّوا وَهَذَّبُوا أُذُنُ لَهُمْ بِدُخُولِ الْجَنَّةِ فَوَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَأَأْخِذَهُمْ بِمَسْكَنِهِ فِي الْجَنَّةِ أَدْلُ بِمَنْزِلِهِ كَانَ فِي الدُّنْيَا وَقَالَ يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَبُو الْمُتَوَكِّلِ.

2440- Ebu Saîd el-Hudri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellern şöyle buyurdu:

“Kıyamette müminler cehennemden kurtuldukları zaman cennetle cehennem arasındaki köprüde tutulurlar. Burada dünyada aralarında bulunan zulümlerden birbirine hakkını vererek hesaplaşırlar. Bu hesaplaşmayı tamamlayıp günahlardan tamamen temizlendikleri zaman, onların cennete girmelerine izin verilir. Muhammed’in nefsi elinde olan Allah’a yemin ederim ki, o müminlerden herhangi biri cennetteki meskenini, evini dünyada yaşadığı meskeninden daha iyi bilir.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 6535)

٢ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾

2- Allah Teâlâ’nın: «Allah’ın lâneti zâlimleredir.»³¹ Kavli Bâbı

٢٤٤١ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ قَالَ أَخْبَرَنِي قَتَادَةُ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ مُحْزَرٍ الْمَازِنِيِّ قَالَ بَيْنَمَا أَنَا أَمْشِي مَعَ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخَذَ بِيَدِهِ إِذْ عَرَضَ رَجُلٌ فَقَالَ كَيْفَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِي التَّخْوَى فَقَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّ اللَّهَ

31 Ayetin tamamı şöyledir: “Allah’a yalan iftirada bulunan kimseden daha zâlim kim olabilir? Bunlar kıyamet günü Rablerine arz olunurlar. Şâhitler de: “İşte bunlar, Rablerine karşı yalan söyleyenlerdir” derler. Şunu iyice bilesiniz ki, Allah’ın lâneti zâlimleredir.” (Hud 18)

يُذْنِي الْمُؤْمِنَ فَيَضَعُ عَلَيْهِ كَتْفَهُ وَيَسْتَرُّهُ فَيَقُولُ أَتَعْرِفُ ذَلْبَ كَذَا أَتَعْرِفُ ذَلْبَ كَذَا فَيَقُولُ نَعَمْ أَيُّ رَبِّ حَتَّى إِذَا قَرَّرَهُ بِذُنُوبِهِ وَرَأَى فِي نَفْسِهِ أَنَّ هَلَكَ قَالَ سَتَرْتُهَا عَلَيْكَ فِي الدُّنْيَا وَأَنَا أَغْفِرُهَا لَكَ الْيَوْمَ فَيُعْطَى كِتَابَ حَسَنَاتِهِ وَأَمَّا الْكَافِرُ وَالْمُنَافِقُونَ فَيَقُولُ الْأَشْهَادُ ﴿هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ﴾.

2441- Safvân İbnu Muhriz el-Mazini -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, İbnu Ömer'in -Allah ondan ve babasından razı olsun- elinden tutup giderken birisi geldi ve şöyle dedi:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem necvâ³² hakkında söylediği sözden neler işittin ki beyanatını nasıl işittin bunu bize bildirir misin? İbnu Ömer de şöyle dedi:

-Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi şöyle derken işittim:

"Muhakkak Allah kıyamet günü mümine yaklaşır, üzerine örtüsünü koyar ve:

-*«İşlediğin falan günahı biliyor musun? Falan günahı biliyor musun?»* diye sorar. Mü'min de:

-Evet ey Rabbim! der. Günahlarını ikrar edip kendisinin helâk olacağını anladığında Allah Azze ve Celle şöyle buyurur:

-*«Sen dünyada iken senden bu günahları gizledim. Bu gün de burada günahlarını bağışlıyorum»*.

Bunun üzerine o kulun hasenat kitabı verilir. Kâfirlere ve münafıklara gelince, onlar için de, onların küfür ve şirklerine şahit olan peygamber ve melekler derler ki:

-İşte bunlar Rablerini dünyadayken yalanlayanlardır. Allah'ın lâneti o zâlimlerin üzerine olsun." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4685, 6070, 7514)

32 Necve, yavaşça söz söylemeye denir ki, fısıldamak tabir olunur. Necve isimdir; mastar yerine kaaimdir. Kıyamet gününde Yüce Allah'ın mü'min kuluna gizlice hitabıdır, manasınada gelir. Bu hadiste râvî Safvân'ın "İbnu Ömer'le el ele tutuşup gittiğimiz sırada birisi gelip de necveden sordu. O da şöyle rivayet etti" şeklindeki durum beyânı ifâdesi, hadisin târihi değeri bakımından çok kıymetlidir. Hadisçiler ve tarihçiler bu gibi beyânları vakânın doğruluğu lehine birer vesika kabul ederler.

۳ - بَابُ لَا يَظْلِمُ الْمُسْلِمُ الْمُسْلِمَ وَلَا يُسْلَمُ

3- Müslüman Müslümân'a Zulmetmez ve Onu Tehlikede Bırakmaz Bâbı

۲۴۴۲ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ سَالِمًا أَخْبَرَهُ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يُسْلَمُهُ وَمَنْ كَانَ فِي حَاجَةِ أَخِيهِ كَانَ اللَّهُ فِي حَاجَتِهِ وَمَنْ فَرَّجَ عَنْ مُسْلِمٍ كُرْبَةً فَرَّجَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبَاتٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا سَتَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

2442- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Müslüman Müslümân'ın din kardeşidir. Müslüman Müslüman'a zulmetmez ve ona eziyet verecek birisiyle veya bir şeye karşı terk etmez, bilâkis ona yardım eder ve onu savunur. Her kim bir Müslüman kardeşinin bir hacetini giderirse, Allah da onun bir hacetinin giderir. Her kim, bir sıkıntısını giderirse, Allah da Kıyamet günü o kulunun bir sıkıntısını giderir. Her kim de bir Müslüman'ın dünyadaki bir ayıbını, bir kusurunu gizlerse, Allah da kıyamet günü onun bir ayıbını, bir kusurunu gizler.”³³

۴ - بَابُ أَعْنَ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا

4- Bâb: Zalim de Olsa, Mazlum da Olsa Müslüman Kardeşine yardım Et!

۲۴۴۳ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا هُشَيْمٌ أَخْبَرَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ بْنُ أَنَسٍ وَحُمَيْدُ الطَّوِيلُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا.

33 Hadîs, güzel ahlâkın en mühim umdelerini öğretmektedir.

2443- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Zalim de olsa, mazlum da olsa Müslüman kardeşine yardım et!
(Hadisin geçtiği diğer yerler: 2444, 6952)

٢٤٤٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْصُرْ أَخَاكَ ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا نَنْصُرُهُ مَظْلُومًا فَكَيْفَ نَنْصُرُهُ ظَالِمًا قَالَ تَأْخُذُ فَوْقَ يَدَيْهِ.

2444- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Zalim de olsa mazlum da olsa Müslüman kardeşine yardım et!”
Sahabeler dediler ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Mazlum olan, zulme uğramış kardeşimize yardım ederiz, ancak zalim olana, zulmedene nasıl yardım edelim? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Onun zulmüne mâni olarak ona yardım etmiş olursun.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2443, 6952)

٥ - بَابُ نَصْرِ الْمَظْلُومِ

5- Mazluma Yardım Etmek Bâbı

٢٤٤٥ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ الْأَشْعَثِ بْنِ سُلَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ مُعَاوِيَةَ بْنَ سُوَيْدٍ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَرَنَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَبْعٍ وَكُنْهَانَا عَنْ سَبْعٍ فَذَكَرَ عِيَادَةَ الْمَرِيضِ وَاتِّبَاعَ الْجَنَائِزِ وَتَشْمِيتَ الْعَاطِسِ وَرَدَّ السَّلَامِ وَنَصْرَ الْمَظْلُومِ وَإِجَابَةَ الدَّاعِي وَإِبْرَارَ الْمُقْسِمِ.

2445- Berâ İbnu Âzib -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize yedi şey emretti ve yedi şeyden de yasakladı. Bunlar şunlardır:

Hasta ziyaretinde bulunma, cenazeye iştirak etmek, aksıran kimse “elhamdulillah” dediği zaman ona “yerhamukâllah” diyerek karşılık vermek, selâm verenin selâmını almak, zulme uğramışa yardım etmek, davete icabet etmek, yemini kabul etmek.

٢٤٤٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْمُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِ كَالْبَيْتَانِ يَشُدُّ بَعْضُهُمَا بَعْضًا وَشَبَّكَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ.

2446- Ebu Musa -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir mümin, bir mümine karşı tıpkı birbirini güçlendiren, takviye eden bir duvarın tuğlaları gibidir.”

Bunu derken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem parmaklarını birbirine geçirdi.³⁴ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 481, 6026)

٦ - بَابُ الْإِنْتِصَارِ مِنَ الظَّالِمِ

6- Zâlimden İntikam Almak Bâbı

لَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلَمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Allah, zulme uğrayanların ki dışında, çirkin sözün alenen söy-

34 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, müminler arasında gerçekleşmesi istenen dayanışmayı, bağlılığı ve neticeten birliği, sağlamlığını o sağlam bir bina ile misâllendirdiği gibi, parmaklarını birbirine geçirerek fiilen de göstermiştir. Müminler arasında ve bilhassa harp ve musibet zamanında bulunması istenen birlik ve dayanışma, Kur’ân’da parçaları birbirine kenetlenmiş binâ ile misâllendirilmiştir: “Şüphesiz ki Allah, tuğlaları birbirine kenetlenmiş binâlar gibi saf olarak Allah yolunda savaşanları sever.” Saf: 4

lenmesinden hoşlanmaz. Allah, her şeyi hakkıyla işiten, hakkıyla bilen-dir.» (Nisa: 148)³⁶

﴿وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ﴾

«Zulme uğrayanlar, kendilerine zulmedenlerden, onlara haksızlık yapmaksızın intikamlarını alırlar. Şayet onlar sabrederlerse, sabırlarının neticesi onlar için çok daha hayırlıdır.» Şura: 39

قَالَ إِبْرَاهِيمُ كَانُوا يَكْرَهُونَ أَنْ يُسْتَذَلُّوا فَإِذَا قُدِّرُوا عَفَوْا.

İbrahim en-Nehai şöyle dedi: Müslümanlar, aşağılanmaktan hoşlanmazlardı. Düşmanı yenmeye muktedir olunca da mazideki kötülüklerin hesabını sormayıp affederlerdi.

٧ - بَابُ عَفْوِ الْمَظْلُومِ

7- Mazlumin Zâlimi Affetmesi Bâbı

لِقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخَفُّوهُ أَوْ تُغْفَوْا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفْوًا قَدِيرًا﴾ ﴿وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ وَلَمَنْ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ﴾ ﴿وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأَوْا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ﴾.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Bir hayrı açıkla, yahut gizlerseniz, yahutta bir kötülüğü bağış-

35 Âyetler intikam almanın meşruluğuna delil olarak getirilmişlerdir, intisâr, intikam, yani ukubetle ceza uygulamaktır; öç almak da tabîr olunur. Beddua ile de tefsîr edilmiştir. Bu âyette fertlerin hukukuna tecavüz edildiğinde ferdin fertten sözle intikam alabileceği bildirilmiştir.

larsanız, biliniz ki Allah da çok bağışlayıcıdır. Her şeye hakkıyla kadirdir.» Nisa: 149

«Bir kötülüğün cezası, misliyle bir kötülüktür. Fakat kim affeder ve arayı düzeltirse, onun mükâfatı Allah'a aittir. O, zâlim olanları hiç sevmez. Her kim zulüm gördükten sonra nefsini müdafaa edip öç alırsa, işte böylelerine herhangi bir ceza yoktur.

Ceza, ancak, insanlara zulmeden ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenleredir. İşte acı azap böyleleri içindir. Fakat sabreden ve bağışlayan kimse ise, muhakkak onun işi, şükredilmeye değer bir iştir. Allah kimi saptırırsa, O'ndan sonra onun için artık bir dost yoktur. Nitekim zâlimlerin, azabı görünce "dönüş için bir yol yok mu?" dediklerini görürsün.»³⁶ Şura: 39-44

٨ - بَابُ الظُّلْمِ ظَلَمَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ

8- Bâb: "Zulüm, Kıyamet Gününde Zulmetlerdir"

٢٤٤٧ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ الْمَاجِشُونُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الظُّلْمُ ظَلَمَاتِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

36 Ayetlerde, uğradıkları zulme karşı koyanlar övülmektedir. Zira zalime haddini bildirip onu cezalandırmak, onun yaptığı zulme engel olarak onu düzeltmek demektir. Bu ise övgüye değer bir davranıştır. Kötülük yapanın cezası, Allah'ın, o kötülük için bildirdiği cezayı aynen uygulamaktır. Zira Allah'ın takdir ettiği ceza o kötülüğe denktir. Kim de cezalandırmaya kadir olduğu hâlde, Allah rızası için, kötülük yapanı affeder ve arayı düzeltirse onun mükâfatı Allah'a aittir. Zira kötülük yapana aynen mukabele etmek, adaleti yerine getirmektir. Cezalandırmaya gücü yettiği hâlde affetmek ise bir lütuftur. Bu itibarla daha makbul bir davranıştır. Şüphesiz ki Allah, kötülüğü başlatan zalimleri sevmez. Kendisine sövülen kimse, söven kişiye aynen mukabele edebilir. Aleyhine beddua eden kimseye aynen beddua edebilir. Allah, samimi kullarını, intikam almaktan vazgeçip affetme gibi işler yapmaya davet etmiş ve bunları yapmalarını istemiştir. Allah kimi de doğru yoldan saptırır ve onu yardımsız bırakacak olursa onun için, Allah'tan başka, doğru yolu gösterecek hiçbir dost yoktur. Ey Muhammed, sen, kıyamet gününde, Allah'ın azabını bizzat gözleriyle görünce, kendileri ne zulmeden kâfirlerin, Allah'a şunları söylediklerini göreceksin. "Dünyaya dönmek için herhangi bir yol yok mu?"

2447- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Zulüm, kıyamet gününde zulmetlerdir”³⁷

٩ - بَابُ الْإِتِّقَاءِ وَالْحَذَرِ مِنْ دَعْوَةِ الْمَظْلُومِ

9- Mazlumun Bedduasından Korkulması ve Sakınılması Bâbı

٢٤٤٨ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا وَكِيعٌ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ بْنُ إِسْحَاقَ

الْمَكِّيُّ عَنْ يَحْيَى بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ صَيْفِيٍّ عَنْ أَبِي مَعْبُدٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ عَنْ ابْنِ عَاصِمٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ فَقَالَ اتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهَا لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ.

2448- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Muâz İbnu Cebel'i Yemen'e vâli ve bir davetçi olarak gönderdi ve ona şöyle buyurdu:

“Mazlumun bedduasından sakın. Çünkü onunla Allah arasında perde yoktur.” (Yani mazlumun bedduası Allah katında kabul edilen, Allah'ın kabul edeceğini taahhüt ettiği dualar arasındadır.)³⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1395,1458, 1496, 4347, 7371, 7372)

١٠ - بَابُ مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ عِنْدَ الرَّجُلِ فَحَلَّلَهَا لَهُ هَلْ يُبَيِّنُ مَظْلَمَتَهُ

10- Bâb: Birine Haksızlık Eden Kişi, Haksızlık Yaptığı Kişiden Helallik Dilediği Zaman, Yaptığı Haksızlığı-Zulmü Açıklar mı?

37 Zulüm iki şekilde olur: Biri haksız yere başkasının malını almak, öbürü de adaletle emreden Allah'a muhalefet etmektir ki, bu ikincisi insanların irtikâb ettiği günahların en büyüğüdür. Şüphesiz ki, zulüm, kuvvetlinin Allah'tan başka yardımcısı olmayan zayıfa İka ettiği çirkin fiildir. Zayıf, Allah'ın emân ve emânetinde iken ona zulmetmek, Allah'ın emânını tanınamak.

38 Bu hadis de gösteriyor ki kim olursa olsun kişi halisane Allah'a döner, bir şey isterse Allah onu geri çevirmez.

٢٤٤٩ - حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ حَدَّثَنَا سَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَتْ لَهُ مَظْلَمَةٌ لِأَخِيهِ مِنْ عَرْضِهِ أَوْ شَيْءٍ فَلْيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ الْيَوْمَ قَبْلَ أَنْ لَا يَكُونَ دِينَارَ وَلَا دِرْهَمَ إِنْ كَانَ لَهُ عَمَلٌ صَالِحٌ أَخَذَ مِنْهُ بِقَدَرٍ مَظْلَمَتِهِ وَإِنْ لَمْ تُكُنْ لَهُ حَسَنَاتٌ أَخَذَ مِنْ سَيِّئَاتٍ صَاحِبِهِ فَحُمِلَ عَلَيْهِ.

2449- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim, din kardeşine nefsi veya malı hususunda haksızlık etmiş ise, dinar ve dirhemini olmayacağı (herhangi bir rüşvetin olmadığı, bunların fayda vermeyeceği) o kıyamet gününden evvel, hayatta iken ondan helâllik dilesin. Helâlleşmediği takdirde zâlimin sâlih ameli bulunursa, ondan zâlimin zulmü miktarı alınır da mazluma verilir. Eğer zâlimin sevapları bulunmazsa, mazlumun günahlarından alınıp zâlim üzerine yükletilir.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 6534)

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ إِذَا سَمِعَ الْمَقْبُرِيُّ لِلَّهِ كَانَ نَزَلَ نَاحِيَةَ الْمَقَابِرِ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَسَعِيدُ الْمَقْبُرِيُّ هُوَ مَوْلَى بَنِي لَيْثٍ وَهُوَ سَعِيدُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ وَاسْمُ أَبِي سَعِيدٍ كَيْسَانُ.

Buhârî şöyle dedi: İsmâîl ibnu Ebî Uveys: Makburî ancak kabirler tarafına inmiş olduğu için bu isimle isimlendirildi, dedi.

Buhârî şöyle dedi: Ve senetteki Saîd Makburî, Leys oğulları'nın azatlısıdır. O Saîd ibnu Ebu Saîd'dir. Ebû Saîd'in ismi ise Keysân'dır.

١١ - بَابُ إِذَا حَلَّلَهُ مِنْ ظُلْمِهِ فَلَا رُجُوعَ فِيهِ

11- Zulme Uğrayan Mazlum, Zulmünden Doğan Hakkını Zâlîme Helâl Ettiğinde, Artık O Hakka Dönme Yoktur Bâbı

٢٤٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ غُرُوزَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فِي هَذِهِ الْآيَةِ ﴿وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَغْلِهَا لِشَوْزًا أَوْ إِعْرَاضًا﴾ قَالَتْ الرَّجُلُ تَكُونُ عِنْدَهُ الْمَرْأَةُ لَيْسَ بِمُسْتَكْثَرٍ مِنْهَا يُرِيدُ أَنْ يُفَارِقَهَا فَتَقُولُ أَجْعَلْكَ مِنْ شَأْنِي فِي حِلٍّ فَتَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ فِي ذَلِكَ.

2450- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

«Eğer bir kadın, kocasının kendisine karşı kötü davranmasından veya kendisinden yüz çevirmesinden korkarsa...» Nisa: 128

Bu âyet hakkında şöyle dedi: Bir adamın nikâhında bir kadın olur, adam karısını onun yaşlılığından veya kötü ahlâkından dolayı boşamak isteği yüzünden onunla konuşmak istemez. Bunun üzerine kadın, kocasına der ki:

-Ben sana evliliğin gerektirdiği şeyleri ve haklarımı helâl ediyorum. İşte bu âyet bu hususta inmiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2694, 4601, 5206)

١٢ - بَابُ إِذَا أَدْنَى لَهُ أَوْ أَحَلَّهُ وَلَمْ يُبَيِّنْ كَمْ هُوَ

12- Bâb: Bir Kimse Diğer Bir Kimseye Hakkını Tam Almak
Hususunda İzin Verdiği veya Helâl Kıldığı, Fakat İzin Verilenin
veya Helâl Kılınanın Miktarını Beyan Etmediği Zaman?

٢٤٥١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى بِشَرَابٍ فَشَرِبَ مِنْهُ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ وَعَنْ يَسَارِهِ الْآشْيَاخُ فَقَالَ لِلْغُلَامِ أَتَأْذُنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلَاءِ فَقَالَ الْغُلَامُ لَا وَاللَّهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا أُؤْتِرُ بِنَصِيْبِي مِنْكَ أَحَدًا قَالَ فَتَلَّهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي يَدِهِ.

2451- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir bardak su getirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bundan bir miktar içti. Sağında sahâbîlerin en küçüğü bir genç bulunuyordu. Yaşlılar da solunda idiler. Al-

lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sağında bulunan gence şöyle dedi:

-“Ey genç! Bardakta kalanı ihtiyarlara vermeme izin verir misin?”

Genç sahabe şöyle dedi:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Senden gelecek nasibimi hiçbir kimseye ihsan edecek değilim.

Bu cevap üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bardakta kalan suyu bu gence verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2351)

۱۳ - بَابُ إِيْمٍ مَن ظَلَمَ شَيْئًا مِّنَ الْأَرْضِ

13- Zulümle-Haksız Yere Bir Arazi Bir Arazi Parçasını Gasbeden Kimsenin Günâhı Bâbı

۲۴۵۲ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي طَلْحَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَمْرٍو بْنَ سَهْلٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ ظَلَمَ مِنَ الْأَرْضِ شَيْئًا طَوَّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرْضِينَ.

2452- Saîd İbnu Zeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir araziyi zulümle-haksız yere gasp ederse, kıyamet gününde yerin yedi katı halka gibi onun boynuna geçirilir” (Hadisin geçtiği diğer yer: 3198)

۲۴۵۳ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا حُسَيْنٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ أَبِي كَثِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَنَّ أَبَا سَلَمَةَ حَدَّثَهُ أَنَّهُ كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَنَّاسٍ خُصُومَةٌ فَلَذَكَرَ لِعَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَتْ يَا أَبَا سَلَمَةَ اجْتَنِبِ الْأَرْضَ فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ ظَلَمَ قِيدَ شِبْرٍ مِنَ الْأَرْضِ طَوَّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرْضِينَ.

2453- Yahya ibnu Ebi Kesir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bana Muhammed ibnu İbrahim bildirip şöyle dedi: Ebu Seleme,

kendisiyle bazı kimseler arasında bir husumet olduğunu ve bunu Âişe'ye -Allah ondan razı olsun- söylediğini, O'nunda şöyle dediğini bildirdi:

-Ey Ebu Seleme! Haksız yere toprak gasp etmekten sakın. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu konuda şöyle buyurdu:

"Her kim bir karış toprağı zulümle-haksız yere gasp eder, alırsa kıyamet gününde yerin yedi katı halka gibi onun boynuna geçirilir"³⁹ (Hadi-sin geçtiğı diğer yer: 3195)

٢٤٥٤ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَخَذَ مِنَ الْأَرْضِ شَيْئًا بِغَيْرِ حَقِّهِ خُسِفَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى سَبْعِ أَرْضِينَ.

2454- Salim, babası Abdullah İbnu Ömer'den -Allah onlardan razı olsun- bildirdi. O şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim haksız olarak başkasına ait araziden bir şey gasp edip alırsa, kıyamet gününde o gasp edilen arazî ile yedi kat yere batırılır" (Hadi-sin geçtiğı diğer yer: 3196)

١٤ - بَابُ إِذَا أَدَانَ إِنْسَانٌ لِآخَرَ شَيْئًا جَازَ

14- Bir İnsan Diğer İnsana Bir Şey Hakkında İzin Verdiğinde, O Şey Caiz Olur Bâbı

٢٤٥٥ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَبَلَةَ كُنَّا بِالْمَدِينَةِ فِي بَعْضِ أَهْلِ الْعِرَاقِ فَأَصَابَنَا سَنَةٌ فَكَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يَرْزُقُنَا الثَّمَرَ فَكَانَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَمُرُّ بِنَا فَيَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْإِفْرَاقِ إِلَّا أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ أَخَاهُ.

2455- Cebele -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

39 Metindeki "Şibr" karış demektir; burada azlığı ifade etmek için zikredilmiştir. Az tecâvüz ukubeti gerektirirse, çoğu evleviyetle gerektirir.

Biz Medine' de bazı Iraklılar'la birlikte idik. O esnada kıtlık olmuştu. İbnu Zubeyr de bize hurma ikram ediyordu. Bu esnada İbnu Ömer yanımızdan geççer ve şöyle derdi:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hurmayı çiftter yemekten yasakladı. Ancak Müslüman kardeşinin ona bu hususta izin vermesi bundan müstesnadır.⁴⁰ (Hadisin geçtiğı diğer yerler: 2489, 2490, 5446)

٢٤٥٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّغَمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّالَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ يُقَالُ لَهُ أَبُو شُعَيْبٍ كَانَ لَهُ غُلَامٌ لِحَامٍ فَقَالَ لَهُ أَبُو شُعَيْبٍ اصْنَعْ لِي طَعَامَ خَمْسَةِ لَعَلِّي أَذْعُو النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَامِسَ خَمْسَةٍ وَأَبْصَرَ فِي وَجْهِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْجُوعَ فَدَعَاَهُ فَتَبِعَهُمْ رَجُلٌ لَمْ يُدْعَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ هَذَا قَدْ اتَّبَعَنَا أَتَاذَنَ لَهُ قَالَ نَعَمْ.

2456- Ebu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensar'dan, Ebu Şuayb diye künyelenen bir adam gelerek kasap olan kölesine şöyle dedi:

Bana beş kişiye yetecek kadar yemek yap. Çünkü ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de dâhil beş kişiyi yemeğe davet etmek istiyorum. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzünde açlığın izini gördüm.

Ebu Şuayb Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber beş kişiyi davet etti. Onlarla birlikte başka bir adam daha geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Şuayb'a şöyle buyurdu:

"Bu zat da bizimle birlikte geldi. Ona bizimle yemek yemesine izin veriyor musun?"

Ebu Şuayb: Ben ona izin verdim, dedi. (Hadisin geçtiğı diğer yerler: 2081, 5434, 5461)

40 Nehiy sebebi, bu şekilde yemenin açgözlülük ve pisboğazlık gibi fena bir hareket olmasıdır, kişinin kendi malını dilediğı gibi yemesi caizdir.

١٥ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ ﴾

15- Allah Teâlâ'nın: «İnsanlardan öyle kimseler vardır ki, düşmanların en şiddetlisi oldukları Hâlde...» (Bakara:204) Ayeti Bâbı

٢٤٥٧ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ أَبْغَضَ الرُّجَالِ إِلَى اللَّهِ أَلَدُّ الْخِصَمِ.

2457- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Muhakkak ki Allah’ın en sevmediği kişi, düşmanlıkta ve husumet anında şiddetli davranandır.”⁴¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4523, 7188)

١٦ - بَابُ إِيْمٍ مَنْ خَاصَمَ فِي بَاطِلٍ وَهُوَ يَعْلَمُهُ

16- Bildiği Hâlde, Batıl Bir İş Hakkında Çekişen Kimsenin Günahı Bâbı

٢٤٥٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ زَيْنَبَ بِنْتَ أُمِّ سَلَمَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ أُمَّهَا أُمَّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهَا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ سَمِعَ خُصُومَةَ بِيَابِ حُجْرَتِهِ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ فَقَالَ إِيْمَا أَنَا بَشَرٌ وَإِنَّهُ يَأْتِينِي الْخِصَمُ فَلَعَلَّ بَغْضَكُمْ أَنْ يَكُونَ أَتْلَعُ مِنْ بَعْضٍ فَأَخْسِبُ أَنَّهُ صَدَقَ فَأَقْضِي لَهُ بِذَلِكَ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ مُسْلِمٍ فَإِنَّمَا هِيَ قِطْعَةٌ مِنَ النَّارِ فَلْيَأْخُذْهَا أَوْ فَلْيَتْرُكْهَا.

2458- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Ümmü Seleme -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi

41 Münafıklar husûmet hâlinde yalan söyler, iftira eder, doğruluğa tutunmazlar da eğri, dolambaçlı yolları seçerler.

ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem evinin kapısının önünde bir husumet duydu. Onların yanına çıkıp şöyle buyurdu:

-“Şüphesiz bende sizin gibi bir insanım yani gaybi bilmem. Bana sizden iki hasım gelir de, bazınız bazınızdan daha düzgün konuşmuş, hüccetini daha düzgün ifade etmiş olabilir. Ben de lehine hükmedebilirim. Kimin lehine bir Müslüman'ın hakkı ile hükmettimse, bilsin ki bu hak ateşten bir parçadır, ister onu alsın, ister bıraksın.”⁴² (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2680, 6967, 7169, 7185)

۱۷ - بَابُ إِذَا خَاصَمَ فَجَرَ

17- Münakaşa Ettiği Zaman Ahlâksızlık Yapan, Haktan Ayrılan Kimsenin Günahı Bâbı

۲۴۵۹ - حَدَّثَنَا بَشْرُ بْنُ خَالِدٍ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَرْوَةَ عَنْ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ كَانَ مُنَافِقًا أَوْ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنْ أَرْبَعَةٍ كَانَتْ فِيهِ خَصْلَةٌ مِنَ النَّفَاقِ حَتَّى يَدَّعِيَهَا إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ وَإِذَا عَاهَدَ غَدَرَ وَإِذَا خَاصَمَ فَجَرَ.

2459- Abdullah ibnu Amr -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu bildirmiştir:

“Her kimde şu dört haslet bulunursa hâlis münafık olur. Her kimde de bunların bir parçası bulunursa onu bırakıncaya kadar kendisinde münafıklıktan bir huy kalmış olur. Bunlar şunlardır:

Konuştığında yalan söyler; söz verdiğinde sözünde durmaz; biriyle sözleştiğinde sözleşmeyi bozar ve husûmet zamanında da haktan ayrılır.

42 Hadîsteki “Ben de sizin gibi bir insanım” sözü, Peygamber'in de beşeriyet gereği yalnız zahiri işleri idrâk ettiği ve vahiy ile teyîd edilmeyen hususlarda diğer insanların durumunda bulunduğunu ifade eder. Yoksa bizler, din meselesinde O'na uymakla emrolunduk. Lisân ve ifade düzgünlüğü ile ve hüccet getirerek hüküm kazanmakla Allah'ın haram kıldığı bir şey helâl olmaz.

lır”⁴³ (Hadisin geçtiği diğer yer: 34)

١٨ - بَابُ قِصَاصِ الْمَظْلُومِ إِذَا وَجَدَ مَالَ ظَالِمِهِ

18- Hakkına Tecâvüz Edilen Mazlum, Malını Bulduğu Zaman Hâkimin Hükümü Olmaksızın Zâlimin Malından Bizzat Hakkını Alması Bâbı

وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ يُقَاصُّهُ وَقَرَأَ ﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ﴾

İbnu Sîrîn de: Mazlum, kendi malı kadar alır demiş ve şu âyeti okumuştur:

«Eğer (bir suçtan dolayı) ceza verecek olursanız, size yapılanın aynı ile cezalandırın. Sabrettiğiniz takdirde, bu, sabredenler için daha hayırlıdır.» Nahl: 126

٢٤٦٠ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ هِنْدُ بِنْتُ عُتْبَةَ بِنِ رُبَيْعَةَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَبَا سُفْيَانَ رَجُلٌ مَسِيكٌ فَهَلْ حَرَجَ أَنْ أُطْعِمَ مِنَ الَّذِي لَهُ عِيَالًا فَقَالَ لَا حَرَجَ عَلَيْكَ أَنْ تُطْعِمِيهِمْ بِالْمَعْرُوفِ.

2460 Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Utbe ibnu Rabia'nın kızı Hind gelip şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Kocam Ebu Sufyân cimri bir adamdır. Onun malından çocuklarım için gizlice almam da bana bir günah var mıdır? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Örfe göre, kendine ve oğullarına yetecek miktarda onun malından almanda senin için bir günah yoktur.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2211)

43 “Münafığın alâmeti”: Buhârî küfür ve zulmün farklı mertebeleri bulunduğunu ifade ettikten sonra münafıklığın da böyle olduğunu bildirmiştir. Hadiste zikredilen üç alâmetle yetinilmesinin nedeni, bu üçünün geri kalanlara işaret ediyor olmasıdır. Dinle ilgili şeyler üç unsurdan toplanır: Söz, fiil ve niyet.

٢٤٦١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ قَالَ قُلْنَا لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّكَ تَبْعُنَا فَتَنْزِلُ بِقَوْمٍ لَا يَقْرُونَا فَمَا تَرَى فِيهِ فَقَالَ لَنَا إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ فَأَمِرَ لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ فَاقْبَلُوا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ.

2461- Ukbe İbnu Âmir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedik:

-Sen bizi savaşa gönderiyorsun ve biz bir kavmin yanında konaklıyoruz, ancak onlar bizi misafir olarak ağırlamaktan kaçınıyorlar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle buyurdu:

-“Siz bir kavmin yanında konaklar ve size de misafirin ağırlandığı gibi ağırlanırsanız, bunu onlardan kabul edin. Şayet onlar böyle yapmazsanız, onlardan misafir hakkını alın.”⁴⁴ (Hadisin geçtiği diğer yer: 6137)

١٩ - بَاب مَا جَاءَ فِي السَّقَائِفِ

19- Evlerin Yanındaki Gölgelek Hakkında Gelen Şeyler Bâbı

وَجَلَسَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve sahabeleri Sâide oğulları gölgeliğinde oturdular.

٢٤٦٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سُلَيْمَانَ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ وَأَخْبَرَنِي يُوسُفُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ حِينَ تَوَفَّى اللَّهُ نَبِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْأَنْصَارَ اجْتَمَعُوا فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ فَقُلْتُ لِأَبِي بَكْرٍ الطَّلِقْ بِنَا فَجِئْنَاهُمْ فِي سَقِيفَةِ بَنِي سَاعِدَةَ.

44 Ev sahibi, konuklarına karşı yemek yedirmek vazifesini yerine getirmezse, konuk bu hakkını kerhen ve cebren alır.

2462- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer İbnul-Hattâb, -Allah ondan razı olsun- Allah Azze ve Celle, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ruhunu kabz ettiği zaman şöyle dedi:

Ensar, Sâide oğullarının gölgeğinde toplanmışlardı. Ebu Bekir'e:

-Bizimle beraber gel, dedim. Beraberce Sâide oğullarının gölgeğine gittik. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3445, 3928, 4021, 6829, 7323)

٢٠ - بَابُ لَا يَمْتَنِعُ جَارٌ جَارَهُ أَنْ يَغْرِزَ خَشْبَهُ فِي جِدَارِهِ

**20- Bir Komşu, Komşusunu, Kendi Evinin Duvarına
Bir Ağaç Başı Koymasına Engel Olmaz Bâbı**

٢٤٦٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَمْتَنِعُ جَارٌ جَارَهُ أَنْ يَغْرِزَ خَشْبَهُ فِي جِدَارِهِ ثُمَّ يَقُولُ أَبُو هُرَيْرَةَ مَا لِي أَرَاكُمْ عَنْهَا مُغْرِضِينَ وَاللَّهِ لَأَرْمِينَ بِهَا بَيْنَ أَكْتَفَيْكُمْ.

2463- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir komşu, komşusunu, kendi evinin duvarına bir ağaç başı koymasına engel olmasın”

Sonra Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Bana ne oluyor da, sizleri ben bu sözden, bu sünnetten yüz çeviriciler olarak görüyorum! Vallahi bu hükmü kabul etmez ve razı olarak bununla amel etmezseniz o ağacın başını sizin omuzlarınızın arasına koyarım. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5627, 5628)

٢١ - بَابُ صَبِّ الْخَمْرِ فِي الطَّرِيقِ
21- Yola Şarap Dökülmesi Bâbı

٢٤٦٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَبُو يَحْيَى أَخْبَرَنَا عَفَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ حَدَّثَنَا ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كُنْتُ سَاقِي الْقَوْمِ فِي مَنْزِلِ أَبِي طَلْحَةَ وَكَانَ خَمْرُهُمْ يَوْمَئِذٍ الْقَضِيبُ فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُنَادِيًا يُنَادِي أَلَا إِنَّ الْخَمْرَ قَدْ حُرِّمَتْ قَالَ فَقَالَ لِي أَبُو طَلْحَةَ اخْرُجْ فَأَهْرِقْهَا فَخَرَجْتُ فَهَرَقْتُهَا فَجَعَلَتْ فِي سِكَكِ الْمَدِينَةِ فَقَالَ بَعْضُ الْقَوْمِ قَدْ قُتِلَ قَوْمٌ وَهِيَ فِي بُطُونِهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﴿لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا﴾ ۞ الْآيَةُ.

2464- Enes İbnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Ebu Talha'nın evinde bir topluluğa içki dağıtıyordum. O gün onların şarabı üzüm suyundan yapıldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir münadi gönderip ona:

-“Haberiniz olsun ki, şarap haram kılınmıştır” diye nidâ etmesini emretti. Enes -Allah ondan razı olsun- dedi ki:

-Ebu Talha bana: Çık ve şarapları dök! dedi. Ben de çıkıp şarapları döktüm. O gün Medine yollarında şarap aktı. Bu yasaktan sonra bazı kim-seler şöyle dediler:

-Bir topluluk karınlarında şarap olduğu, yani içkinin haram kılınma-sından önce öldüler. Bunların hükmü ne olacak? Bunun üzerine Allah Az-ze ve Celle şu âyetleri indirdi:

«İman edenler ve sâlih amellerde bulunanlar, sakınıp iman ettik-leri ve iyi amellerde bulundukları, sonra tekrar sakınıp iman ettikleri, sonra yine sakınıp işlerini güzel yaptıkları takdirde, haram kılınan şey-lerden, haram kılınmadan önce tattıklarından dolayı, üzerlerine bir gü-nah yoktur. Allah, işlerini güzel yapanları sever» Mâide: 93 (Hadisin geç-tiği diğer yerler: 4617, 4620, 5580, 5582, 5583, 5584, 5600, 5622, 7253)

٢٢ - بَابُ أَفْنِيَةِ الدُّورِ وَالْجُلُوسِ فِيهَا وَالْجُلُوسِ عَلَى الصُّعَدَاتِ

22- Evler Önünde Geniş Avlular Edinmek ve Buralarda ve Yollar Üzerinde Oturmanın Hükümü Bâbı

وَقَالَتْ عَائِشَةُ فَأَبْتَنِي أَبُو بَكْرٍ مَسْجِدًا بِنَاءَ دَارِهِ يُصَلِّي فِيهِ وَيَقْرَأُ الْقُرْآنَ
فَيَتَقَصَّفُ عَلَيْهِ نِسَاءُ الْمُشْرِكِينَ وَأَبْنَاؤُهُمْ يَعْجَبُونَ مِنْهُ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
يَوْمِنَا بِمَكَّةَ.

Aişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ebu Bekir Mekke'de evi-
nin avlusunda bir Mescit edinmişti. Orada açıktan namaz kılar ve Kur'ân
okurdu. Müşriklerin kadınları ve oğulları izdiham yaparak O'nu hayretle
seyrederlerdi. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem henüz
Mekke'de idi.

٢٤٦٥ - حَدَّثَنَا مُعَاذُ بْنُ فَضَالَةَ حَدَّثَنَا أَبُو عُمَرَ حَفْصُ بْنُ مَيْسَرَةَ عَنْ زَيْدِ
بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِيَّاكُمْ وَالْجُلُوسَ عَلَى الطَّرَقَاتِ فَقَالُوا مَا لَنَا بِذَلِكَ إِيْمَا هِيَ
مَجَالِسُنَا تَتَحَدَّثُ فِيهَا قَالَ لِإِذَا أَتَيْتُمْ إِلَّا الْمَجَالِسَ فَأَعْطُوا الطَّرِيقَ حَقَّهَا قَالُوا وَمَا
حَقُّ الطَّرِيقِ قَالَ غَضُّ الْبَصَرِ وَكَفُّ الْأَذَى وَرَدُّ السَّلَامِ وَأَمْرٌ بِالْمَعْرُوفِ وَنَهْيٌ عَنِ
الْمُنْكَرِ.

2465- Ebu Saîd el-Hudri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah
Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yollar üzerinde oturmaktan sakının” Sahabeler: Biz bundan vazge-
çemeyiz. Çünkü oralar bizim oturup konuştuğumuz yerlerdir. Bunun üze-
rine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yollara oturduğunuz zaman, öyleyse yolun hakkını verin.” Saha-
beler:

-Yolun hakkı nedir? dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-
lem şöyle buyurdu:

-“Haramdan göz yummak, (oradan geçenlere hayır olmayan sözlü ve fiili müdahalede bulunmak) insanlara ezâ vermekten kaçınmak, selâm verenin selâmını almak, iyiliği emretmek, kötülükten yasaklamaktır.⁴⁵ (Hadisin geçtiği diğer yer: 6229)

۲۳ - بَابُ الْآبَارِ عَلَى الطُّرُقِ إِذَا لَمْ يُتَأَذَّ بِهَا

23- Herhangi Bir Eziyete Sebebiyet Vermediği Takdirde, Yollar Üzerinde Kuyular Kazmanın Hükmü Bâbı

۲۴۶۶ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ سَمِيِّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ بَيْنَا رَجُلٌ بِطَرِيقٍ اشْتَدَّ عَلَيْهِ الْعَطَشُ فَوَجَدَ بئْرًا فَنَزَلَ فِيهَا فَشَرِبَ ثُمَّ خَرَجَ فَإِذَا كَلْبٌ يَلْهَثُ يَأْكُلُ التُّرَى مِنَ الْعَطَشِ فَقَالَ الرَّجُلُ لَقَدْ بَلَغَ هَذَا الْكَلْبُ مِنَ الْعَطَشِ مِثْلُ الَّذِي كَانَ بَلَغَ مِنِّي فَنَزَلَ الْبئْرَ فَمَلَأَ خُفَّهُ مَاءً فَسَقَى الْكَلْبَ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَفَقَرَ لَهُ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنَّا لَنَافِي الْبَهَائِمِ لِأَجْرٍ فَقَالَ فِي كُلِّ ذَاتٍ كَبِدٌ رَطْبَةٌ أَجْرٌ.

2466- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir adam yolda yürürken aşırı şekilde susadı. O sırada bir kuyu buldu. Hemen kuyuya indi ve oradan su içti. Sonra çıktı. Kuyunun yanında susuzluktan dilini çıkarıp soluyor yaş toprağı yiyor olduğunu gördü. Adam dedi ki:

-Tıpkı benim çok susadığım gibi, bu köpek de çok susamış.

Kuyuya indi ve ayakkabısının içine su doldurarak köpeğı suladı. Bu amelinden dolayı Allah bu kulunu övdü ve onu bağışladı.”

45 Yol uğrağı yerlerde kimseye zarar vermeden oturmak caizdir. Fakat bunun mukabilinde gelip geçenlere yardımcı olmak lüzümü bildirilmiştir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in önce yasaklaması, yol üstünde oturanın fena şeyler görmekten fena söz işitmekten kurtulmamasıdır. Bu yasaklaması, haram kılma suretiyle değil, kişiyi fesada ulaştıracak şeyleri giderme, iyilik sebeplerine yönlendirme kabilindendir.

Sahabeler dediler ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Hayvanları yedirip-içirmede bize ecir var mı? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Yaşayan her canlıyı sulamakta ecir vardır.”⁴⁶ (Hadisin geçtiği diğer yer: 173)

٢٤ - بَابُ إِمَاطَةِ الْأَذَى

24- İnsanlara Eziyet Verecek Şeyleri Gidermek Bâbı

وَقَالَ هَمَّامٌ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُمِيطُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ صَدَقَةً.

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yoldan insanlara eziyet veren bir şeyi gidermek sadakadır.”

٢٥ - بَابُ الْغُرْفَةِ وَالْعُلْيَةِ الْمُشْرِفَةِ وَغَيْرِ الْمُشْرِفَةِ فِي السُّطُوحِ وَغَيْرِهَا

25- Evlerin Damlarında ve Diğer Yerlerdeki Oda ve Teraslar Bâbı

٢٤٦٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ أَسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَشْرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَطْمٍ مِنْ أَطَامِ الْمَدِينَةِ ثُمَّ قَالَ هَلْ تَرَوْنَ مَا أَرَى إِنِّي أَرَى مَوَاقِعَ الْفِتَنِ خِلَالَ بُيُوتِكُمْ كَمَوَاقِعِ الْقَطْرِ.

2467- Usâme ibnu Zeyd -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüksek bir yerden Medi-

46 Hadîste, susuzların ve diğer hayvanların faydalanması için sahrada kuyular kazmanın cevazı hükmü vardır.

ne'nin taştan yapılmış yüksek binalarına⁴⁷ baktı ve şöyle buyurdu:

"Sizler benim görmekte olduğum tehlikeleri görüyor musunuz? Şüphesiz ben fitne ve felâketlerin evlerinizin yanlarına yağmur sularının düştüğü yer gibi düştüğünü görüyorum."⁴⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1878, 3597, 7060)

٢٤٦٨ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي نَوْزٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمْ أَزَلْ حَرِيصًا عَلَى أَنْ أَسْأَلَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ الْمَرْأَتَيْنِ مِنَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّتَيْنِ قَالَ اللَّهُ لَهُمَا ﴿إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾ فَحَجَجْتُ مَعَهُ فَعَدَلْتُ وَمَعَهُ بِالْإِدَاوَةِ فَتَبَرَّزْتُ حَتَّى جَاءَ فَسَكَبْتُ عَلَى يَدَيْهِ مِنَ الْإِدَاوَةِ فَتَوَضَّأَ فَقُلْتُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مِنَ الْمَرْأَتَانِ مِنَ أَزْوَاجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّتَانِ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمَا ﴿إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾ فَقَالَ وَآ عَجَبِي لَكَ يَا ابْنَ عَبَّاسٍ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ ثُمَّ اسْتَقْبَلَ عُمَرُ الْحَدِيثَ يَسُوقُهُ فَقَالَ إِلَيَّ كُنْتُ وَجَارَ لِي مِنَ الْأَنْصَارِ فِي بَنِي أُمَيَّةَ بْنِ زَيْدٍ وَهِيَ مِنْ عَوَالِي الْمَدِينَةِ وَكُنَّا نَتَنَاقَبُ التَّزْوُلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَنْزِلُ يَوْمًا وَأَنْزِلُ يَوْمًا فَإِذَا نَزَلْتُ جِئْتُهُ مِنْ خَيْرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ مِنَ الْأَمْرِ وَغَيْرِهِ وَإِذَا نَزَلَ فَعَلَ مِثْلَهُ وَكُنَّا مَعَشَرَ قُرَيْشٍ نَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى الْأَنْصَارِ إِذَا هُمْ قَوْمٌ نَغْلِبُهُمْ نِسَاءُهُمْ فَطَفِقَ نِسَاؤُنَا يَأْخُذْنَ مِنْ آدَبِ نِسَاءِ الْأَنْصَارِ فَصَحْتُ عَلَى أَمْرَاتِي فَرَاَجَعْتَنِي فَأَنْكَرْتُ أَنْ تُرَاجِعَنِي فَقَالَتْ وَلِمَ تُنْكِرُ أَنْ أَرَا جَعَلَ قَوْلُ اللَّهِ إِنَّ أَزْوَاجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيُرَاجِعُنَّهُ وَإِنْ إِحْدَاهُنَّ لَتَهْجُرُهُ الْيَوْمَ حَتَّى اللَّيْلِ

47 Hadis buradaki başlıkta söylenen yüksek yerlerin yapılması ve oralarda oturulmasının cevazına delil olmak üzere getirilmiştir. İbnu Battal: Damlar üzerinde, yüksek yerlerde yüksek oda yapmak, oradan başka birinin haremî görülmedikçe mubahdır, demiştir.

48 Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem, Medine'de fitnelerin çoğalmasını yağmurun çokça yağıp genele yayılmasına benzetmiştir.

حَتَّى اللَّيْلِ فَقَالَتْ نَعَمْ فَقُلْتُ خَابَتْ وَخَسِرَتْ أَفْتَأَمَنْ أَنْ يَغْضِبَ اللَّهُ لِعُصْبِ
رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَهْلِكِينَ لَا تَسْتَكْثِرِينَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ وَلَا تُرَاجِعِيهِ فِي شَيْءٍ وَلَا تَهْجُرِيهِ وَاسْأَلِيْنِي مَا بَدَأَ لَكَ وَلَا يَفِرُّكَ أَنْ كَانَتْ
جَارَتُكَ هِيَ أَوْضَأَ مِنْكَ وَأَحَبُّ إِلَيَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدُ عَانِشَةً
وَكُنَّا نَحَدِّثُنَا أَنَّ غَسَّانَ تُنْعَلُ الثَّعَالُ لِنُغْزِيَنَا فَتَزَلُ صَاحِبِي يَوْمَ نَوَيْتِهِ فَرَجَعَ عِشَاءً
فَضْرَبَ بَابِي ضَرْبًا شَدِيدًا وَقَالَ أَنَا أَنَا هُوَ فَفَزِعْتُ فَخَرَجْتُ إِلَيْهِ وَقَالَ حَدَّثَ أَمْرٌ
عَظِيمٌ قُلْتُ مَا هُوَ أَجَاءَتْ غَسَّانُ قَالَ لَا بَلْ أَعْظَمُ مِنْهُ وَأَطْوَلُ طَلَّقَ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِسَاءَهُ قَالَ قَدْ خَابَتْ حَفْصَةُ وَخَسِرَتْ كُنْتُ أَظُنُّ أَنَّ هَذَا
يُوشِكُ أَنْ يَكُونَ فَجَمَعْتُ عَلَيَّ ثِيَابِي فَصَلَّيْتُ صَلَاةَ الْفَجْرِ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَدَخَلَ مَشْرُبَةً لَهُ فَاعْتَزَلَ فِيهَا فَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَإِذَا هِيَ تَبْكِي قُلْتُ مَا
يُبْكِيكَ أَوَلَمْ أَكُنْ حَذَرْتُكَ أَطْلُقُكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ لَا
أَذْرِي هُوَ ذَا فِي الْمَشْرُبَةِ فَخَرَجْتُ فَجِئْتُ الْمَنْبِرَ فَإِذَا حَوْلَهُ رَهْطٌ يَبْكِي بَعْضُهُمْ
فَجَلَسْتُ مَعَهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ فَجِئْتُ الْمَشْرُبَةَ الَّتِي هُوَ فِيهَا فَقُلْتُ لِلْغُلَامِ لَهُ
أَسْوَدَ اسْتَاذِنْ لِعُمَرَ فَدَخَلَ فَكَلَّمَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ خَرَجَ فَقَالَ
ذَكَرْتُكَ لَهُ فَصَمَتَ فَانْصَرَفْتُ حَتَّى جَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمَنْبِرِ ثُمَّ غَلَبَنِي
مَا أَجِدُ فَجِئْتُ فَلَذَكَرَ مِثْلَهُ فَجَلَسْتُ مَعَ الرَّهْطِ الَّذِينَ عِنْدَ الْمَنْبِرِ ثُمَّ غَلَبَنِي مَا أَجِدُ
فَجِئْتُ الْغُلَامَ فَقُلْتُ اسْتَاذِنْ لِعُمَرَ فَلَذَكَرَ مِثْلَهُ فَلَمَّا وَلَّيْتُ مُنْصَرِفًا إِذَا الْغُلَامُ

بَصْرَةَ إِلَيَّ فَقَالَ لَا ثُمَّ قُلْتُ وَأَنَا قَائِمٌ أَسْتَأْنِسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ رَأَيْتَنِي وَكُنَّا مَعَشَرَ قُرَيْشٍ تَغْلِبُ النِّسَاءَ فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى قَوْمٍ تَغْلِبُهُمْ نِسَاؤُهُمْ فَلَذَكَرَهُ فَتَبَسَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قُلْتُ لَوْ رَأَيْتَنِي وَدَخَلْتُ عَلَى حَفْصَةَ فَقُلْتُ لَا يَغُرُّكَ أَنْ كَانَتْ جَارَتِكَ هِيَ أَوْضَأُ مِنْكَ وَأَحَبُّ إِلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدُ عَائِشَةَ فَتَبَسَّمَ أُخْرَى فَجَلَسْتُ حِينَ رَأَيْتُهُ تَبَسَّمَ ثُمَّ رَفَعْتُ بَصْرِي فِي بَيْتِهِ فَوَاللَّهِ مَا رَأَيْتُ فِيهِ شَيْئًا يَرُدُّ الْبَصَرَ غَيْرَ أَهْبَةِ ثَلَاثَةِ فَقُلْتُ ادْعُ اللَّهَ فَلْيُوسِّعْ عَلَيَّ أَمْتِكَ لِإِنْ فَارِسَ وَالرُّومَ وَسَّعَ عَلَيْهِمْ وَأَعْطُوا الدُّنْيَا وَهُمْ لَا يَعْبُدُونَ اللَّهَ وَكَانَ مُتَكِنًا فَقَالَ أَوْفِي شَكَّ أَلْتَ يَا ابْنَ الْخَطَابِ أَوْلَيْكَ قَوْمٌ عَجَلَتْ لَهُمْ طَيِّبَاتُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اسْتَغْفِرْ لِي فَأَعْتَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ الْحَدِيثِ حِينَ أَفْشَتْهُ حَفْصَةُ إِلَى عَائِشَةَ وَكَانَ قَدْ قَالَ مَا أَنَا بِدَاخِلٍ عَلَيْهِنَّ شَهْرًا مِنْ شِدَّةٍ مَوْجِدَتِهِ عَلَيْهِنَّ حِينَ عَاتَبَهُ اللَّهُ فَلَمَّا مَضَتْ تِسْعَ وَعِشْرُونَ دَخَلَ عَلَى عَائِشَةَ فَبَدَأَ بِهَا فَقَالَتْ لَهُ عَائِشَةُ إِنَّكَ أَقْسَمْتَ أَنْ لَا تَدْخُلَ عَلَيْنَا شَهْرًا وَإِنَّا أَصْبَحْنَا لِتِسْعَ وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَعْدَدَهَا عَدَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشَّهْرُ تِسْعَ وَعِشْرُونَ وَكَانَ ذَلِكَ الشَّهْرُ تِسْعًا وَعِشْرِينَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَأَنْزَلْتَ آيَةَ التَّخْيِيرِ فَبَدَأَ بِي أَوَّلَ امْرَأَةٍ فَقَالَ إِلَيَّ ذَاكَ لَكَ أَمْرًا وَلَا عَلَيْكَ أَنْ لَا تَعْجَلِي حَتَّى تَسْتَأْمِرِي أَبُوكَ قَالَتْ قَدْ أَعْلَمْتُ أَنَّ أَبُوكَ لَمْ يَكُنْ بِأَمْرَانِي بِفِرَاقِكَ ثُمَّ قَالَ إِنَّ اللَّهَ قَالَ ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجُكُمْ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿عَظِيمًا﴾ قُلْتُ أَفِي هَذَا أَسْتَأْمِرُ أَبُوكَ فَإِنِّي أُرِيدُ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالْدَارَ الْآخِرَةَ ثُمَّ خَيْرَ نِسَاءٍ فَعَلَنْ مِثْلَ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ.

2468- Abdullah İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah'ın haklarında, «Ey Peygamber eşleri! Her ikiniz de Allah'a tövbe ederseniz, kalpleriniz, şüphesiz hayra yönelmiş olur.» (Tahrim: 4) buyurduğu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından ikisinin kim olduğunu Ömer'den sormaya hırslanır dururdum. Onunla beraberinde hac yaptım. Dönerken yolun bir yerinde Ömer saptı. Ben de deri-

den bir su kabı ile onun beraberinde yoldan saptım. Ömer ihtiyacını giderdi ve yanıma geldi. Ben de ellerine o su kabından döktüm, o da abdest aldı. Ben dedim ki:

-Ey Müminlerin Emîri! Allah Teâlâ'nın haklarında: *«Her ikiniz de Allah'a tövbe ederseniz, kalpleriniz, şüphesiz hayra yönelmiş olur.»* buyurduğu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından o iki kadın kimdir?

Ömer şöyle dedi: Şaşarım sana ey İbnu Abbas! O ikisi Âişe ve Hafsa'dır. Ömer sözüne şöyle devam etti:

-Ben Ensâr'dan bir komşum ile beraber Benî Umeyye İbnu Zeyd yurdunda oturuyor idim. Burası Medine'nin yüksek kesimidir ki, Avali diye isimlendirilir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sohbetlerinde hazır bulunmak için yanına nöbetleşe, sırasıyla inerdik. Bir gün o Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında hazır bulunur, diğer gün de ben O'nun yanında hazır bulunurdum. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldiğimde o gün vahiy ve diğer şeylere dâir ne duyarsam haberini komşuma getirirdim. Komşum hazır bulunduğunda o da o gün içinde indirilen vahiyden bana haber verirdi. Biz Kureyş topluluğu, kadınlara galebe ediyorduk. Medine'ye hicret ettiğimizde, Ensâr kadınlarının erkeklerine galebe eder bir kavim olduklarını gördük. Bizim kadınlarımız da Ensâr kadınlarından etkilenip onların edeplerinden almaya başladılar.

Bir gün ben karıma karşı bağırdım; o da bana karşılık verdi. Karımın bana cevap vermesi hoşuma gitmedi. Bunun üzerine hanımım şunları söyledi:

-Benim sana karşılık vermemi neden yadırgıyorsun ki?! Vallahi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları bile O'nun sözüne karşılık veriyorlar. Onlardan birisi bu gün geceye kadar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına uğramayacak.

Karımın bu sözleri beni ürküttü. Ben şöyle dedim:

-Onlardan kim bunu yaparsa hüsrana uğrar; büyük bir iş işlemiş olur. Sonra elbisemi giydim ve Hafsa'nın yanına girdim ve ona şöyle dedi:

-Ey Hafsa! Sizden biriniz bu gün geceye kadar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girmeyecek mi? O: Evet, dedi. Bunun üzerine ben şöyle dedim:

-O kadın hüsrana uğramış ve zarar etmiştir. Sizler Allah'ın, Rasûlü'nün öfkesinden dolayı öfkelenmesinden ve bu sebepten dolayı helâk olmasından eman içerisinde mi bulunuyor? Sen Allah'ın Rasûlü'ne karşı sözü çoğaltma, O'na karşı herhangi bir şey hususunda karşılık verme, O'ndan uzak durma, O'nu terk etme. Bir ihtiyacın olursa O'nu benden iste. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımının, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem senden daha güzel ve daha sevgili olması da seni aldatmasın. Ömer bu sözüyle, Âişe'yi kastediyordu.

Biz o sıralarda, Gassâni'lerin bize karşı savaşmak için savaş hazırlığı içinde olduklarını konuşuyorduk. Arkadaşım kendi nöbetinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına indi ve yatsı vaktinde döndü. Kapıma şiddetli bir şekilde vurdu ve:

-O uyuyor mu? dedi. Ben korktum ve hemen onun yanına çıktım.

-Büyük bir iş meydana geldi, dedi. Ben:

-Nedir o; Gassânîler mi geldi? dedim.

-Hayır, fakat ondan daha büyük ve daha karışık. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarını boşadı.

-Hafsa hüsrana uğradı ve ziyan etti. Ben bunun yakında olacağını zannediyordum.

Elbisemi giydim ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'le beraber sabah namazını kıldım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine ait yüksek bir odaya çıktı ve orada yalnız kaldı.

Ben Hafsa'nın yanına girdim, O ağlıyordu. Ben dedim ki:

-Seni ağlatan nedir? Ben seni bundan sakındırmamış mıydım? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sizleri boşadı mı? Hafsa:

- Bilmiyorum. O, işte şu yüksek odada kalıyor, dedi.

Bunun üzerine Hafsa'nın yanından çıktım ve Mescid'e minberin yanına geldim. Minberin etrafında bir topluluk vardı ve bazıları da ağlıyordu. Onlarla beraber bir müddet oturdum. İçimdeki duygular bana galebe etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem içinde bulunduğu o yüksek odaya geldim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hizmetçisine:

-Ömer için izin iste! dedim. İçeriye girdi ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle konuştu. Sonra çıktı ve şöyle dedi:

-Seni Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme söyledim, ancak sustu ve bir şey demedi. Oradan ayrıldım ve minberin yanındaki topluluğun yanına oturdum. İçimdeki duygular bana galebe etti ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin yanına tekrar geldim. Daha önce yaşananlar yine yaşandı.

Ben dönüp giderken hizmetçinin beni çağırdığını ve: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sana izin verdi, dedi. Ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına girdim. Baktım ki, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir hasırın kumları üzerine yan yatmış, kendisiyle hasır arasında bir döşek yok, kumlar vücûdunun yan tarafında iz yapmış; kendisi, içi hurma lifi doldurulmuş deriden bir yastığa dayanmış idi. Kendisine selâm verdim. Ayakta olduğum hâlde:

-Hanımlarını boşadın mı? diye sordum. Gözünü bana doğru yükseltti ve: "Hayır" dedi. Sonra ben öfkesini sakinleştirecek maksadıyla şöyle dedim:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Biz Kureyş kabilesi kadınlara galebe ederdik. Sonra bir kavim üzerine hicret ettik ki, kadınları onlara galebe ediyorlar.⁴⁹

Ömer bu sözü söyleyince, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gülümsedi. Sonra ben şöyle dedim:

-Ben Hafsa'nın yanına girdim ve şöyle dedim: Sakın arkadaşının Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme senden daha güzel ve daha sevgili olması seni aldatmasın. (Ömer, bununla Âişe'yi kastediyor.)

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir daha gülümsedi. Ben O'nun gülümsediğini gördüğüm zaman hemen oturdum ve gözümü kaldırıp evinin içine baktım. Vallahi evin içinde tabaklanmamış üç hayvan derisinden başka hiçbir eşya görmedim. Bunun üzerine ben dedim ki:

-Allah'a dua et, ümmetine genişlik versin. Nitekim Farslar ve Romalılar'a genişlik verilmiş ve onlara dünya ihsan olunmuş; hâlbuki onlar Allah'a ibadet etmiyorlar. Bunu söyleyince bir yere dayanmış olduğu hâlde şöyle buyurdu:

-“Sen bir şüphe içerisinde misin ey Hattâb'ın oğlu?! Güzellikler, onlara dünya hayatında verilmiş kimselerdir.” Ben dedim ki:

49 Medîneli Ensâr'ın kadınlara karşı bu tutumları, İslâm dinindeki kadın hak ve hürriyeti bakımından önemli bir tatbikattır.

-Ey Allah'ın Rasûlü! Benim için Allah'tan bağışlanmamı dile! İşte Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hafsa'nın gizlemesini istediği sözü Âişe'ye açıkladığı zaman o sözden dolayı ayrılıp inzivaya çekilmiş ve kadınlarına öfkesinden dolayı:

- "Bir ay boyunca hanımlarımın yanına girmeyeceğim" demişti.

Yirmi dokuz gece geçince Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Âişe'nin yanına girdi ve ilk O'nunla başladı. Âişe O'na dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Sen bizim yanımıza bir ay girmemeye yemîn etmiştin. Hâlbuki biz yirmi dokuzuncu gecenin sabahında olduk; ben bu geceleri hakkıyla sayıyorum. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“İçinde bulunduğumuz bu ay, yirmi dokuz gündür.” Bu ay da yirmi dokuz gün olmuştu.

Âişe dedi ki: Bunun üzerine şu âyetler indirildi:

«Ey Peygamber! Eşlerine de ki: “Eğer dünya hayatı ve dünya ziynetini istiyorsanız, gelin, size boşanma bedelini vereyim ve sizi güzelliikle salıvereyim. Yok eğer Allah'ı, Rasûlünü ve âhiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah, içinizden iyi davrananlara büyük bir mükâfat hazırlamıştır.”» Ahzâb: 28-29

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ilk kadın olarak benimle başladı ve şöyle buyurdu:

-“Ben sana bir emir anlatacağım. Cevap hususunda acele etmemenden dolayı sana bir serzeniş yoktur, tâ ki anne ve babana danışasın” Âişe -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Katî biliyorum ki, anne ve babam bana senden ayrılmamı emretmezler. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dedi: Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Ey Peygamber! Eşlerine de ki: “Eğer dünya hayatı ve dünya ziynetini istiyorsanız, gelin, size boşanma bedelini vereyim ve sizi güzelliikle salıvereyim. Yok eğer Allah'ı, Rasûlünü ve âhiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah, içinizden iyi davrananlara büyük bir mükâfat hazırlamıştır.”» Ahzâb: 28-29

Ben de: Ben bunun hakkında mı anne ve babama danışacağım? Ben elbette Allah'ı ve Rasûlü'nü ve âhiret yurdunu isterim, dedim. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bütün hanımlarını böyle muhayyer kıldı; onlar da hep Âişe'nin dediği gibi söylediler. (Hadisin geçtiği diğer yer: 89)

٢٤٦٩ - حَدَّثَنَا ابْنُ سَلَامٍ حَدَّثَنَا الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدِ الطَّوِيلِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ نِسَائِهِ شَهْرًا وَكَانَتْ أَفْكَتَ قَدَمُهُ فَجَلَسَ فِي غُلْيَةٍ لَهُ فَجَاءَ عُمَرُ فَقَالَ أَطْلَقْتَ نِسَاءَكَ قَالَ لَا وَلَكِنِّي آَلَيْتُ مِنْهُنَّ شَهْرًا فَمَكَثَ تِسْعًا وَعِشْرِينَ ثُمَّ نَزَلَ فَدَخَلَ عَلَى نِسَائِهِ.

2469- Enes ibnu Malik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir ay boyunca hanımlarının yanına girmemeye yemin etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem atından düştü ve bacağına -veya omzunda- sıyrık meydana geldi. Merdivenleri hurma kütüğünden yapılmış yüksek odaya yerleşti.

Akabinde Ömer geldi ve: Hanımlarını boşadın mı? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- "Hayır, ancak hanımlarımdan bir ay ayrı kalmaya yemin ettim." Yirmi dokuz gece orada kaldı. Sonra o yüksek odadan aşağıya indi de hanımlarının yanına girdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 378, 689, 732, 805, 1114, 1911, 5201, 5289, 6684)

٢٦ - بَابُ مَنْ عَقَلَ بَعِيرَهُ عَلَى الْبَلَّاطِ أَوْ بَابِ الْمَسْجِدِ

26- Devesini Mescit Önündeki Döşenmiş Taş Üzerine veya Mescidin Kapısına Bağlayan Kimse Bâbı

٢٤٧٠ - حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْمُتَوَكِّلِ التَّاجِيُّ قَالَ أَتَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ فَدَخَلْتُ إِلَيْهِ وَعَقَلْتُ الْجَمَلَ فِي نَاحِيَةِ الْبَلَّاطِ فَقُلْتُ هَذَا جَمَلُكَ فَخَرَجَ فَجَعَلَ يُطِيفُ بِالْجَمَلِ قَالَ الثَّمَنُ وَالْجَمَلُ لَكَ.

2470- Ebul-Mütevekkil en-Nâci -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Câbir İbnu Abdullah'ın -Allah ondan ve babasından razı olsun- yanına geldim. O şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mescide girdi. Ben de de-

veyi taş döşemeliğin kenarına bağladım⁵⁰ ve O'nun yanına girdim.

-İşte bu senin devendir, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dışarı çıktı ve deveyi döndürmeye ve ona yaklaştırmaya başladı. Sonra da şöyle buyurdu:

-“Para da, deve de senindir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 443, 1801, 2097, 2309, 2385, 2494, 2603, 2604, 2728, 2861, 2967, 3087, 3089, 3090, 3052, 5079, 5080, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5367, 6387)

٢٧ - بَابُ الْوُقُوفِ وَالْبَوْلِ عِنْدَ سَبَاطَةِ قَوْمٍ

27- Bir Kavmin Çöplüğü Yanında Durma ve Bevletmenin Cevazı Bâbı

٢٤٧١ - حَدَّثَنَا سَلِيمَانُ بْنُ حَرْبٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ حَدِيفَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَقَدْ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ قَالَ لَقَدْ أَتَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَاطَةَ قَوْمٍ فَبَالَ قَائِمًا.

2471- Huzeyfe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir kavmin süprüntülüğüne geldi de ayakta olduğu hâlde oraya bevletti.⁵¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 225, 226, 2471)

٢٨ - بَابُ مَنْ أَخَذَ الْفُصْنَ وَمَا يُؤْذِي النَّاسَ فِي الطَّرِيقِ فَرَمَى بِهِ

28- Yolda Bir Dalı ve İnsanlara Eziyet Veren Herhangi Bir şeyi Alıp Yol Dışına Atan Kimsenin Kazanacağı Sevap Bâbı

50 “Deveyi taş döşemeliğin bir tarafına bağladım” sözünle, bir zarar meydana gelmediği takdirde, taş döşeme yapmanın cevazı bu hadîsten alınır.

51 Burada çöplükte ayakta bevletmenin cevazını bildirmektedir.

٢٤٧٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَتِمَّا رَجُلٌ يَمْشِي بِطَرِيقٍ وَجَدَ غُصْنَ شَوْكٍ عَلَى الطَّرِيقِ فَأَخَذَهُ فَشَكَرَ اللَّهُ لَهُ فَغَفَرَ لَهُ.

2472- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir adam yolda yürürken, yol üstünde bir diken dalı buldu ve onu yoldan dışarı attı. Allah, onun bu fiilinden razı oldu ve ondan bunu kabul etti ve onu bağışladı.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 652)

٢٩ - بَابُ إِذَا اخْتَلَفُوا فِي الطَّرِيقِ الْمَيْتَاءِ وَهِيَ الرِّحْبَةُ تَكُونُ بَيْنَ الطَّرِيقِ ثُمَّ يُرِيدُ أَهْلُهَا الْبُنْيَانِ فَتَرِكَ مِنْهَا الطَّرِيقُ سَبْعَةَ أَذْرُعٍ.

29- Bâb: İnsanların Çokça Geçtikleri Yerde İhtilâf Edildiği ve Oranın Sahiplerinin de Ev Yapmak İstediklerinde O Araziden Yedi Zira Yol İçin Bırakılır

٢٤٧٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بْنُ حَازِمٍ عَنْ الزُّبَيْرِ بْنِ حَرِيتٍ عَنْ عِكْرِمَةَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا تَشَاجَرُوا فِي الطَّرِيقِ بِسَبْعَةِ أَذْرُعٍ.

2473- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İnsanların sürekli geçtikleri yolda ihtilâf edildiği, anlaşmazlığa düştüğü zaman Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yedi ziralık bir alanın yol için tahsis edilmesi konusunda hüküm vermiştir.⁵²

52 Halkın gelip geçmesi için işlek ve geniş cadde olarak bırakılacak arazinin miktarında mal sâhipleri uyuşmazlığa düştüklerinde, bu hadîse göre asgarî yedi zira olarak hükmolunur. Zira (arşın), Çarşı ölçü birimi ve 68,58 cm'e karşılık gelen Arşın ölçü birimi ile yine bir çarşı ölçü birimi olan ve 65,25 cm'e karşılık gelen Endaze ölçüleri birbirlerine çok yakın değerlerdedir. 1 Arşın (Zira) 0,757738 mt. 1 Parmak (1/24 zira) 0,031572 mt. dir.

٣٠ - بَابُ التَّهْيِ بِغَيْرِ إِذْنِ صَاحِبِهِ

30- Sahibinin İzni Olmaksızın Bir Şeyi Açıktan ve Zorla Almaktan Yasaklanması Bâbı

وَقَالَ عُبَادَةُ بَايَعْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ لَا نَنْتَهَبَ.

Ubâde İbnu Sâmit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile yağmacılık yapmamaya, zorla bir şey almamaya beyatlaştık.

٢٤٧٤ - حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَدِيُّ بْنُ ثَابِتٍ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ يَزِيدَ الْأَنْصَارِيَّ وَهُوَ جَدُّهُ أَبُو أُمِّهِ قَالَ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ التَّهْيِ وَالْمُثْلَةِ.

2474- Abdullah İbnu Yezîd el-Ensari-Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, zorla bir kimsenin malını gasp etmekten; kulak, burun kesmek, göz çıkarmak suretiyle verilen cezalardan yasakladı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 5516)

٢٤٧٥ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عَفِيرٍ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنَا عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَبِي بَكْرٍ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَنْتَهَبُ نَهْبَةً يَرْفَعُ النَّاسُ إِلَيْهِ فِيهَا أَبْصَارُهُمْ حِينَ يَنْتَهَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَعَنْ سَعِيدٍ وَأَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِثْلَهُ إِلَّا التَّهْبَةَ.

2475- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Zinakâr kişi zina ederken kâmil bir mümin olduğu hâlde zina edemez. İçki için de içki içerken kâmil bir mümin olarak içki içemez. Hırsız da çalarken kâmil bir mümin olarak çalamaz. Halkın gözü önünde yağmacılık eden kimse de yağmacılık ettiği sırada kâmil bir mümin olarak yağmacılık edemez”⁵³

Saîd İbnu Müseyyeb ve Ebû Seleme İbnu Abdurrahmân, Ebû Hureyre'den; O da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den aynını rivayet ettiler. Ancak bunda “yağmacılık” sözü yoktur.

Firabrî şöyle dedi: Buhari'nin -Allah kendisine rahmet etsin- yazıcısı olan Ebû Cafer'in el yazısıyla şunu buldum: Buhârî şöyle dedi: “Zina eden kimse, zina ederken bir mümin olarak zina etmez” sözünün tefsiri, îmânı kastederek, ondan sökülüp koparılır demektir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5578, 6772, 6810)

۳۱ - بَابُ كَسْرِ الصَّلِيبِ وَقَتْلِ الْخِنْزِيرِ

31- Haçın Kırılması ve Domuzun Öldürülmesi Bâbı

۲۴۷۶ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَنْزَلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ وَيَفِيضَ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ.

2476- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Meryem'in oğlu İsâ'nın sizin içinize âdil bir hakem olarak inmedikçe, Hristiyanlar'ın o haçını kırmadıkça, domuzu öldürmedikçe, cizye

53 Bu hadiste gösteriyor ki iman kalple tastik, dil ile ikrar ve azâlar ile ameldir. Artar ve eksilir. İman şube şubedir. Küfürde şube şubedir. İslâm'dan çıkaran küfür olduğu gibi imanın kemalatını zedeleyen ama İslâm'da da bırakan küfür vardır. Masiyetler üç yönlüdür. Allah'a karşı işlenen şirk boyutu ki affedilmeyen. Kullara dönük ki karşılmayan aynen müflis hadisinde geldiği gibi. Bir de Allah'ın meşietine kalan vardır ki, bu da dilerse azap edip dilerse affedeceği, işte bu hadiste gelen ifadeler bu yönlüdür.

vergisini kaldırmadıkça, malın hiçbir kişinin kabul etmeyeceği kadar ço-
ğalıp taşına kadar kıyamet kopmayacaktır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler:
2222)

۳۲ - بَابُ هَلْ تُكْسَرُ الدُّنَانُ الَّتِي فِيهَا الْخَمْرُ أَوْ تُخْرَقُ الرِّقَاقُ

32- Bâb: İçinde Şarap Bulunan Küpler Kırılır veya Şarap Kırbaları Yırtılır mı?

لَإِنْ كَسَرَ صَنَمًا أَوْ صَلِيًّا أَوْ طُبُورًا أَوْ مَا لَا يُنْتَفَعُ بِخَشَبِهِ وَأَتَى شُرَيْحَ فِي
طُبُورٍ كَسَرَ فَلَمْ يَقْضِ فِيهِ بِشَيْءٍ.

Birisi bir put, bir haç veya bir çalgı aleti olan tambûr veya tahtasın-
dan faydalanılmayan bir şey kırsa bunun hükmü nedir?

Kadı Şurayh'a kırılmış bir tambûr davâsı getirildi de, kıranın üzeri-
ne hiçbir şey gerekmediği hususunda hüküm verdi.

۲۴۷۷ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ الضُّحَّاكُ بْنُ مَخْلَدٍ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ
سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى نِيرَانًا ثَوَقَدُ
يَوْمَ خَيْبَرَ قَالَ عَلَى مَا ثَوَقَدُ هَذِهِ النَّيْرَانُ قَالُوا عَلَى الْخُمْرِ الْإِنْسِيَّةِ قَالَ اكْسِرُوهَا
وَأَهْرِقُوهَا قَالُوا أَلَا تُهْرِيقُهَا وَتَغْسِلُهَا قَالَ اغْسِلُوهَا.

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ كَانَ ابْنُ أَبِي أُوَيْسٍ يَقُولُ الْخُمُرُ الْإِنْسِيَّةُ بِنَصْبِ الْأَلْفِ
وَالثُّونِ.

2477- Seleme İbnu Ekva -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber savaşında yakıl-
mış ateşler gördü ve:

“Bu ateşleri ne amaçla yakıyorsunuz?” diye sordu. Sahabeler: Ev-
cil eşeklerin etlerini pişirmek için yakıyoruz, dediler. Allah Rasûlü sallal-
lahu aleyhi ve sellem:

‐“O etleri dökün ve kapları da kırın,” buyurdu. Sahabeler:

‐“Etleri döksek de kapları yıkasak olmaz mı? dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

‐“Öyleyse kapları yıkayın,” buyurdu.⁵⁴ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4196, 5497, 6148, 6331, 6891)

٢٤٧٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ أَبِي مَعْمَرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَكَّةَ وَحَوْلَ الْكَعْبَةِ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَسِتُّونَ نَضْبًا فَجَعَلَ يَطْعُنُهَا بِعُودٍ فِي يَدِهِ وَجَعَلَ يَقُولُ ﴿جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ﴾ الْآيَةَ.

2478- Abdullah İbnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'nin fethi günü harem girdi. O gün Kâbe'nin etrafında üç yüz altmış put vardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem elindeki değnekle bunlara dürtüyor ve şu âyeti okuyordu:

«*Hak geldi, bâtil yok oldu.*» İsra: 81 (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4287, 4720)

٢٤٧٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ عِيَاضٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِيهِ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا كَانَتْ اتَّخَذَتْ عَلَى سَهْوَةٍ لَهَا سِتْرًا فِيهِ ثَمَالِيلُ فَهَتَكَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاتَّخَذَتْ مِنْهُ لِمَرْقَتَيْنِ فَكَانَتَا فِي الْبَيْتِ يَجْلِسُ عَلَيْهِمَا.

2479- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisine âit olan bir masa veya raf üzerine, üstünde canlı hayvan resimleri bulunan bir perde sermişti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu sökü� yırttı. Âişe de bundan iki küçük yastık yaptı. Bu iki yastık

54 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yıkamaya izin vermesi, içine şarap konulan kapların su ile temizlenmelerinin mümkün olduğuna delâlet etmiştir.

evde durur, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de bunların üzerine otururdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5954, 5595, 6109)

۳۳ - بَاب مَنْ قَاتَلَ دُونَ مَالِهِ

33- Malı Uğruna Savaşan Kimse Bâbı

۲۴۸۰ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ هُوَ ابْنُ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ قَاتَلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ.

2480- Abdullah İbnu Amr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Malının haksız yere alındığı bir esnada, malını muhafaza ederken öldürülen kimse şehittir.”

۳۴ - بَاب إِذَا كَسَرَ قَصْعَةً أَوْ شَيْئًا لِغَيْرِهِ

34- Bâb: Bir Kimse, Başkasına Ait Bir Çanağı veya Buna Benzer Bir Şeyi Kırdığı Zaman Onun Benzerini mi, Yoksa Onun Bedelini mi Öder?

۲۴۸۱ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عِنْدَ بَعْضِ نِسَائِهِ فَأَرْسَلَتْ إِحْدَى أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ مَعَ خَادِمٍ بِقَصْعَةٍ فِيهَا طَعَامٌ فَضَرَبَتْ بِيَدِهَا فَكَسَرَتْ الْقَصْعَةَ فَضَمَّهَا وَجَعَلَ فِيهَا الطَّعَامَ وَقَالَ كُلُوا وَحَبَسَ الرَّسُولُ وَالْقَصْعَةَ حَتَّى فَرَعُوا فَدَفَعَ الْقَصْعَةَ الصَّحِيحَةَ وَحَبَسَ الْمَكْسُورَةَ. وَقَالَ ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ أَيُّوبَ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ حَدَّثَنَا أَنَسٌ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2481- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hanımlarından bazısının yanında bulunuyordu. Müminlerin annelerinden birisi, bir hizmetçisi ile

içinde yemek olan bir çanak gönderdi. Hanımlarından biri eliyle çanağa vurdu ve çanağı kırdı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem çanağın kırılan parçasını birleştirdi ve yemeği tekrar içine koydu ve:

-“Yemekten yiyin,” buyurdu. Yemeği bitirene kadar hizmetçiyi ve çanağı alı koydu. Sonra kırık çanağı yanında alı koydu ve onun yerine sağlam bir çanak verdi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 5225)

۳۵ - بَابُ إِذَا هَدَمَ حَائِطًا فَلْيَبْنِ مِثْلَهُ

35- Bâb: Bir Kimse, Bir Başkasına Ait Duvarı Yıktağı Zaman Onun Benzerini Bina Etsin

۲۴۸۲- حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ رَجُلٌ فِي بَنِي إِسْرَائِيلَ يُقَالُ لَهُ جُرَيْجٌ يُصَلِّيُ فَبَاءَتْهُ أُمُّهُ فَدَعَتْهُ فَأَبَى أَنْ يُجِيبَهَا فَقَالَ أَجِيبَهَا أَوْ أَصَلِّيْ ثُمَّ أَتَتْهُ فَقَالَتْ اللَّهُمَّ لَا تُمْنِئْهُ حَتَّى تُرِيَهُ وَجُوهَ الْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ جُرَيْجٌ فِي صَوْمَعَتِهِ فَقَالَتْ امْرَأَةٌ لَأَفْتِنَنَّ جُرَيْجًا فَتَعَرَّضَتْ لَهُ فَكَلَمَتْهُ فَأَبَى فَأَتَتْ رَاعِيًا فَأَمَكْنَتْهُ مِنْ نَفْسِهَا فَوَلَدَتْ غُلَامًا فَقَالَتْ هُوَ مِنْ جُرَيْجٍ فَأَتَوْهُ وَكَسَرُوا صَوْمَعَتَهُ فَأَنزَلُوهُ وَسَبُّهُ فَتَوَضَّأَ وَصَلَّى ثُمَّ أَتَى الْغُلَامَ فَقَالَ مَنْ أَبُوكَ يَا غُلَامُ قَالَ الرَّاعِي قَالُوا بُنِيَ صَوْمَعَتَكَ مِنْ ذَهَبٍ قَالَ لَا إِلَّا مِنْ طِينٍ.

2482- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İsrail oğullarında Cureyc isimli bir zat vardı. Uzlet yerinde (rahip hücresi) namaz kılarken annesi geldi ve onu çağırdı. Annesine namazdayken karşılık vermekten kaçındı ve:

-Allah'ım, namazımı mı kılayım yoksa anneme mi cevap vereyim, dedi. Sonra annesi tekrar geldi ve:

-Allah'ım! Cureyc, fahişe kadınların yüzüne bakmadıkça ölmesin, diye beddua etti. Cureyc uzlet yerinde (rahip hücresi) yaşardı. Bir kadın dedi ki:

-Muhakkak ben Cureyc'i saptıracağım. Nefsini Cureyc'e arzetti, ancak Cureyc bundan kaçındı. O kadın bir çobana gitti ve nefsinin ona teslim etti ve kadın o çobandan hamile kaldı. Kadın bir çocuk doğurdu ve:

-Bu çocuk Cureyc'dendir, dedi. Halk Cureyc'in uzlet yerine geldiler ve orayı yıktılar. Cureyc'i oradan indirdiler ve ona ağır ve kötü sözler söylediler. Cureyc abdest aldı ve namaz kıldı. Sonra o yeni doğan bebeğin yanına geldi ve:

-Ey çocuk! Senin baban kim? diye sordu. Çocuk:

-Benim babam falanca çobandır, dedi. Orada bulunan halk Cureyc'e:

-Uzlet odanı altından yeniden bina edelim, dediler. Cureyc:

-Hayır, orayı çamurdan bina edelim, dediler. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1206, 3436, 3466)

٤٧- كِتَابُ الشَّرِكَةِ

47- ORTAKLIK KİTABI⁵⁵

١ - بَابُ الشَّرِكَةِ فِي الطَّعَامِ وَالتَّهْدِ وَالْعُرُوضِ

1- Yemek Maddelerinde, Yol Azığında ve Ticaret Mallarında Ortaklık Bâbı

وَكَيْفَ قِسْمَةُ مَا يُكَالُ وَيُوزَنُ مُجَازَفَةٌ أَوْ قَبْضَةٌ قَبْضَةٌ لَمَّا لَمْ يَرَ الْمُسْلِمُونَ
فِي التَّهْدِ بَأْسًا أَنْ يَأْكُلَ هَذَا بَعْضًا وَهَذَا بَعْضًا وَكَذَلِكَ مُجَازَفَةُ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ
وَالْقِرَانُ فِي الثَّمَرِ.

Hacim ölçüsüyle veya tartılarak ölçülen şeylerin paylaşımı nasıl olur? Kap ile mi yoksa avuç avuç mu? Müslümanlar, yolcuların yol azıklarını belli bir ölçüyü esas almaksızın paylaşmalarında bir sakınca görmemişlerdir. Altın ve gümüşün tehmini, değişimi ve hurmayı ikişer, bitişik bir şekilde yemek de böyledir.

55 Şirket, lûgatta; “İki ortağın sermaye ve emeklerini birbirine katmaları, mirasta, ganimette alım ve satımda birbirine ortak olmaları gibi manalara gelir. Dolayısıyla; en az iki kişinin ihtiyari veya mecburi bir şekilde ortak olmaları söz konusudur. Dolayısı ile ortaklık caizdir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem İslâm’ı tebliğ ile görevlendirilmeden önce Mekke’de; Saib İbnu Şureyk isimli bir zatla, ortak ticari faaliyette bulunmuştur. Nitekim Mekke’nin fethi gününde, bu zat, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in huzuruna gelerek; -“Ey Allah’ın Rasûlü! Beni tanıdınız mı?” diye sormuş, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem; -“Seni nasıl tanımam!.. Sen benim ortağım idin, sen ne hayırlı bir ortakın” diyerek iltifatta bulunmuştur.

٢٤٨٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ بَعَثَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثًا قَبْلَ السَّاحِلِ فَأَمَرَ عَلَيْهِمُ أَبَا عُبَيْدَةَ بْنَ الْجَرَّاحِ وَهُمْ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَأَنَا فِيهِمْ فَخَرَجْنَا حَتَّى إِذَا كُنَّا بِيَعْضِ الطَّرِيقِ فَنِيَ الرَّادُ فَأَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِأَزْوَادِ ذَلِكَ الْجَيْشِ فَجُمِعَ ذَلِكَ كُلُّهُ فَكَانَ مِرْوَدِي تَمْرٍ فَكَانَ يَقْوَتُنَا كُلَّ يَوْمٍ قَلِيلًا قَلِيلًا حَتَّى فَنِيَ فَلَمْ يَكُنْ يُصَيِّنَا إِلَّا تَمْرَةً تَمْرَةً فَقُلْتُ وَمَا تُغْنِي تَمْرَةٌ فَقَالَ لَقَدْ وَجَدْنَا فَقْدَهَا حِينَ فَنَيْتَ قَالَ ثُمَّ اتَّهَيْتُنَا إِلَى الْبَحْرِ فَإِذَا حُوتٌ مِثْلُ الظَّرْبِ فَأَكَلَ مِنْهُ ذَلِكَ الْجَيْشُ ثَمَانِي عَشْرَةَ لَيْلَةً ثُمَّ أَمَرَ أَبُو عُبَيْدَةَ بِضَلْعَيْنِ مِنْ أَضْلَاعِهِ فَتَصَبَّا ثُمَّ أَمَرَ بِرَاحِلَةٍ فَرَحِلَتْ ثُمَّ مَرَّتْ تَحْتَهُمَا فَلَمْ تُصْنِهْمَا.

2483- Câbir İbnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem deniz sahili tarafına bir askerî birlik gönderdi ve birliğin başına da kumandan olarak Ebu Ubeyde İbnu Cerrâh'ı tayin etti. Bu birlik üç yüz kişiden oluşuyordu. Ben de bunların içinde idim. Biz yola çıktık. Nihayet yolun bir kısmında bulunduğumuz zaman azığımız tükendi. Bunun üzerine Ebu Ubeyde, ordunun içinde bulunan herkesin yol azığının toplanılıp bir araya getirilmesini emretti. Yol azıkları bir araya getirildi. Bunlar, yol azığının konduğu iki kaptan ibaret idi. Ebu Ubeyde, bize bu hurmadan her gün azar azar veriyordu. Sonunda bu da tükendi. Artık bizlerin payına her gün ancak birer hurma düşüyordu.

Vehb ibnu Keysân dedi ki: Ben Câbir'e: Günde bir hurma yetmez ki! dedim. Câbir şöyle dedi:

-Daha sonra biz o bir hurmayı da bulamayınca onun hüznünü hissettik.

Sonra sahile ulaştık. Sahilde küçük dağ gibi bir balık bulduk. Üç yüz kişilik bu ordu, on sekiz gece boyunca, o küçük dağ gibi olan balığın etinden yediler. Sonra Ebu Ubeyde bu balığın kaburgalarından ikisinin dikilmesini emretti. İki kaburga kemiği dikildi. Sonra bir devesinin hazırlanmasını emretti ve bu hazırlandı. Sonra buna binen bir süvârî bu iki ke-

miğın altından geçti, fakat onlara dokunmadı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2983, 4360, 4361, 4362, 5493, 5494)

٢٤٨٤ - حَدَّثَنَا بَشْرُ بْنُ مَرْحُومٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خَفْتُ أَزْوَادَ الْقَوْمِ وَأَمْلَقُوا فَأَتَوْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي نَحْرِ إِبِلِهِمْ فَأَذَنَ لَهُمْ فَلَقِيَهُمْ عُمَرُ فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ مَا بَقَاؤُكُمْ بَعْدَ إِبِلِكُمْ فَدَخَلَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بَقَاؤُهُمْ بَعْدَ إِبِلِهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَادِ فِي النَّاسِ فَيَأْتُونَ بِفَضْلِ أَزْوَادِهِمْ فَبَسَطَ لَذَلِكَ نَطْعَ وَجَعَلُوهُ عَلَى النُّطْعِ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَعَا وَبَرَكَ عَلَيْهِ ثُمَّ دَعَاهُمْ بِأَوْعِيَّتِهِمْ فَاحْتَسَى النَّاسُ حَتَّى فَرَّغُوا ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَلِّي رَسُولُ اللَّهِ.

2484- Seleme ibnu Ekva' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hevâzin seferinde ordunun yol azığı azalmış ve fakir düşmüşlerdi. Bunun üzerine sahabeler develerini kesmek hususunda izin için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de onlara izin verdi. Bu olaydan sonra ordu Ömer'le karşılaştı ve O'na bunu haber verdiler. Ömer onlara:

-Develerinizi kestikten sonra yolculukta helâk olursunuz, dedi ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına girdi ve şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ordunun develeri kesildikten sonra, bunlar yolda helâk olurlar. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Öyleyse insanlar içinde nidâ et: Herkes yol azıklarından geri kalanı getirsinler!”

Bunun üzerine deriden bir sergi serildi ve geriye kalan yol azıkları bu serginin içine konuldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalktı, dua etti ve sergi üstündeki yol azığının bereketlenmesi için dua etti. Sonra sahabelere kaplarıyla gelmelerini emretti. Orada bulunanların tamamı kaplarını doldurana kadar avuç avuç o sergiden aldılar. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Allah'ın kendisine bahşettiği bu mucii-

ze karşısında:

-“Ben şahadet ederim ki, Allah’tan başka hakkıyla ibadet edilecek başka bir ilâh yoktur ve ben Allah’ın Rasûlü’yüm.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2982)

٢٤٨٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو النَّجَّاشِيِّ قَالَ سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا نَصَلِّي مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَصْرَ فَنَتَحَرَّ جُزُورًا فَتَقَسَّمْ عَشْرَ قِسْمٍ فَنَأْكُلُ لَحْمًا نَضِيجًا قَبْلَ أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ.

2485- Râfi ibnu Hadîc -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber ikinci namazını kılardık. Akabinde de bir deve keserdik. Etler on parçaya bölünür ve güneş batmadan önce pişmiş et yerdik.

٢٤٨٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ أَسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ الْأَشْعَرِيِّينَ إِذَا أَرْمَلُوا فِي الْغَزْوِ أَوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالْمَدِينَةِ جَمَعُوا مَا كَانَ عَنْدهُمْ فِي ثَوْبٍ وَاحِدٍ ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إِيَاءٍ وَاحِدٍ بِالسُّوْيَةِ فَهُمْ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ.

2486- Ebu Musa Eşari şöyle demiştir: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Eş’ari kabilesine mensup insanlar savaşta iken yol azıkları bittiğinde veya Medine’deki ailelerinin yiyecekleri azaldığında, yanlarındaki yiyeceği bir kumaşın içinde toplarlar, sonra da bir kap içinde eşit şekilde aralarında paylaşırlardı. Eş’ari kabilesi benden, ben de Eş’ari kabilesindeyim.”

٢ - بَاب مَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ لِإِلَهُمَا يَتَرَا جَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسُّوِيَةِ فِي الصَّدَقَةِ

2- Bâb: İki Sürüden Meydana Gelmiş Ortak Bir Sürünün Zekâtı Mallarından Eşit Olarak Verirler

٢٤٨٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْمُثَنَّى قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَنَسٍ أَنَّ أُنَسًا حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَتَبَ لَهُ فَرِيضَةَ الصَّدَقَةِ الَّتِي فَرَضَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَمَا كَانَ مِنْ خَلِيطَيْنِ لِإِلَهُمَا يَتَرَا جَعَانِ بَيْنَهُمَا بِالسُّوِيَةِ.

2487- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in farz kıldığı zekât miktarıyla alâkalı olarak kendisine şunları yazdı:

“Malı ortak olanların mallarından da zekât al. Sonra onlar eşit olarak kendi aralarında paylaşırlar.”⁵⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1448, 1450, 1451, 1453, 1454, 1455, 3106, 5878, 6955)

٣ - بَاب قِسْمَةِ الْغَنَمِ

3- Koyunların Sayı ile Paylaşımı Bâbı

٢٤٨٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَكَمِ الْأَلَصَارِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَالَةَ عَنْ سَعِيدِ بْنِ مَسْرُوقٍ عَنْ عَبَّادَةَ بْنِ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعٍ عَنْ خَدِيجٍ عَنْ جَدِّهِ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ فَأَصَابَ النَّاسَ جُوعٌ فَأَصَابُوا إِبِلًا وَغَنَمًا قَالَ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَخْرِيَّاتِ الْقَوْمِ فَعَجَلُوا وَذَبَحُوا وَنَصَبُوا الْقُدُورَ فَأَمَرَ

56 Hadisin manası: “Ortak bir sürünün zekâtı iki ortağın birinden alındığında, onun, adalet gereği diğer ortağa müracaat hakkı vardır” demek olur. Buna göre hadisin hükmü bütün ortaklara şâmil bulunur. Zekât memûru ortak bir sürünün zekât hakkını alırken, bu iki ortağın birisinden zekâtın tamamını alırsa, veren taraf diğerine mûsavat yani adalet üzere müracaat edebilir.

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقُدُورِ فَأَكْفَتَتْ ثُمَّ قَسَمَ فَعَدَلَ عَشْرَةَ مِنَ الْقَتَمِ بَعِيرٍ
 قَدْ مِنْهَا بَعِيرٌ فَطَلَبُوهُ فَأَعْيَاهُمْ وَكَانَ فِي الْقَوْمِ خَيْلٌ يَسِيرَةٌ فَأَهْوَى رَجُلٌ مِنْهُمْ بِسَهْمٍ
 فَحَبَسَهُ اللَّهُ ثُمَّ قَالَ إِنَّ لِهَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْنَعُوا
 بِهِ هَكَذَا فَقَالَ جَدِّي إِيَّا نَرْجُو أَوْ نَخَافُ الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَتْ مَعَنَا مَدَى أَفْتَذْبِجُ
 بِالْقَصَبِ قَالَ مَا أَتَهَرَّ الدَّمُ وَذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَكَلُّوهُ لَيْسَ السِّنُّ وَالظُّفْرُ
 وَسَاحَدُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفْرُ فَمُدَى الْحَبْشَةِ.

2488- Abâye ibnu Rifâa, dedesi Rafi' ibnu Hadîc'den -Allah onlardan razı olsun- bildirdi. O şöyle dedi:

Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Zul Huleyfe'de idik ve insanlar acıktılar. Huneyn savaşında ganimet olarak birçok deve ve koyun elde etmişlerdi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ordunun arkasında kalmıştı. Sahabeler acıktıkları için aceleci davranmışlar, deve ve koyunlardan bazılarını kesmişler ve tencereleri kurmuş, etleri içine koymuşlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tencerelerin içindeki etlerin dökülmesini emretti. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ganimet mallarını sahabeler arasında paylaştırdı. Bu paylaştırmada on koyunu bir deveye denk saydı. Bu esnada ganimet develerinden biri kaçmıştı. Devenin peşinden gittiler, ancak onu yakalayamadılar. Ordu içinde de az miktarda at vardı. Bu esnada orada bulunanlardan birisi o kaçan deveye bir ok fırlattı ve o oku Allah, deveye isabet ettirdi. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Vahşi hayvanların kaçanları gibi, bu evcil hayvanların da kaçanları vardır. Bunlardan biri sizden kaçarsa, ona bu şekilde yapın.” Dedem dedi ki:

-Biz yarın düşmanla karşılaşmaktan korkuyoruz, bizim yanımızda da bıçak olmayabilir. Bu yüzden dolayı kamışla hayvanı kesebilir miyiz? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bol kan akıtan her şey ile kesilir ve üzerine Allah'ın ismi de zikredilirse onun etinden yiyin. Ancak diş ve tırnak bundan müstesnadır. Bunun sebebi ise; diş, kemiktir. Tırnak ise, Habeşlilerin kesme âletidir, bıçağıdır. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2507, 3075, 5498, 5503, 5506, 5509, 5543, 5544)

٤ - بَاب الْقِرَانِ فِي الثَّمَرِ بَيْنَ الشَّرَكَاءِ حَتَّى يَسْتَأْذِنَ أَصْحَابُهُ

4- Arkadaşlarından İzin İstemedikçe Ortaklar Arasında Hurma Yerken İki Hurmayı Birleştirerek Yemenin Hükümü Bâbı

٢٤٨٩ - حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا جَبَلَةُ بْنُ سُحَيْمٍ قَالَ سَمِعْتُ ابْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ نَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَقْرُنَ الرَّجُلُ بَيْنَ الثَّمَرَتَيْنِ جَمِيعًا حَتَّى يَسْتَأْذِنَ أَصْحَابَهُ.

2489- İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hurmayı çiftler çiftler yemekten men etti. Ancak Müslüman kardeşinin ona bu hususta izin vermesi bundan müstesnadır. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2455)

٢٤٩٠ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ جَبَلَةَ قَالَ كُنَّا بِالْمَدِينَةِ فَأَصَابَتْنَا سَنَةٌ فَكَانَ ابْنُ الزُّبَيْرِ يَرْزُقُنَا الثَّمَرَ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ يَمُرُّ بِنَا فَيَقُولُ لَا تَقْرُؤُوا فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَهَى عَنِ الْإِقْرَانِ إِلَّا أَنْ يَسْتَأْذِنَ الرَّجُلُ مِنْكُمْ أَخَاهُ.

2490- Cebele -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz Medîne'de iken kıtlık olmuştu. İbnu Zubeyr de bize hurma ikram ediyordu. Bu esnada İbnu Ömer yanıımızdan geçer ve şöyle derdi:

-Hurmaları çiftler çiftler yemeyin. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hurmayı çiftler çiftler yemekten men etti. Ancak Müslüman kardeşinin ona bu hususta izin vermesi bundan müstesnadır. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2455)

٥ - بَابُ تَقْوِيمِ الْأَشْيَاءِ بَيْنَ الشَّرَكَاءِ بِقِيَمَةِ عَدْلٍ

5- Ortak Malın Değerinin Adil Bir Kimse Tarafından Belirlenmesi Bâbı

٢٤٩١ - حَدَّثَنَا عُمَرَانُ بْنُ مَيْسَرَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَعْتَقَ شِقْصًا لَهُ مِنْ عَبْدٍ أَوْ شَرِكًا أَوْ قَالَ نَصِيًّا وَكَانَ لَهُ مَا يَبْلُغُ ثَمَنَهُ بِقِيَمَةِ الْعَدْلِ فَهُوَ عَتَقَ وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ.

قَالَ لَا أَذْرِي قَوْلَهُ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ قَوْلَ مَنْ نَافِعٍ أَوْ فِي الْحَدِيثِ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2491- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir köledeki payını azat eden kişinin, adil bir kişinin biçtiği değere göre köleyi satın alacak parası varsa köle tamamen azat olur. Yoksa köleden sadece azat ettiği pay azat olur.”

Hadîsi Nâfi'den alan râvî Eyyûb: “Yoksa köleden sadece azat ettiği pay azat olur” sözü Nâfi'den gelmiş bir söz mü, yoksa Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den gelen hadîsin içinde bir söz mü, bilmiyorum, demiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2503, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525)

٢٤٩٢ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي عَرُوبَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ النَّضْرِ بْنِ أَنَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ لَهَيْكٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ شِقْصًا مِنْ مَمْلُوكٍ فَعَلَيْهِ خُلَاصَةُ فِي مَالِهِ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ قَوْمَ الْمَمْلُوكِ قِيَمَةً عَدْلٍ ثُمَّ اسْتَسْعَى غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ.

2492- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse kölesini kısmen azat ederse kendi malından köleyi özgürlüğüne kavuşturması gerekir. Malı yoksa köleye adil bir kişi tarafından değer biçilir, sonra zorlanmaksızın değerini ödeyinceye kadar çalıştırılır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2504, 2526, 2527)

٦ - بَابُ هَلْ يُقْرَعُ فِي الْقِسْمَةِ وَالِاسْتِهَامِ فِيهِ

6- Bâb: Ortaklar Arasındaki Paylaşmada ve Maldan Pay Almada Kura Çekilir mi?

٢٤٩٣ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ قَالَ سَمِعْتُ عَامِرًا يَقُولُ سَمِعْتُ الثُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَثَلُ الْقَائِمِ عَلَى حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا كَمَثَلِ قَوْمٍ اسْتَهَمُوا عَلَى سَفِينَةٍ فَأَصَابَ بَعْضُهُمْ أَعْلَاهَا وَبَعْضُهُمْ أَسْفَلَهَا فَكَانَ الَّذِينَ فِي أَسْفَلِهَا إِذَا اسْتَقَوْا مِنَ الْمَاءِ مَرُّوا عَلَى مَنْ فَوْقَهُمْ فَقَالُوا لَوْ آلا خَرَقْنَا فِي نَصِينَا خَرَقًا وَلَمْ نُؤْذِ مَنْ فَوْقَنَا فَإِنْ يَتْرَكُوهُمْ وَمَا أَرَادُوا هَلَكُوا جَمِيعًا وَإِنْ أَخَذُوا عَلَى أَيْدِيهِمْ نَجَوْا وَنَجَوْا جَمِيعًا.

2493- Numân ibnu Beşir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah’ın sınırlarını gözetenlerle çiğneyenler yüzmekte olan bir geminin parçalarını kura ile aralarında pay eden ve kurada bir bölümüne geminin üst kısmı, diğer bölümüne de geminin alt kısmı düşen kişilere benzerler. Geminin altındakiler su alacakları zaman yukarıdakilere uğrarlar. Biz kendi payımıza düşen kısmı delsek ve yukarıdakilere hiçbir ezâ vermesek olmaz mı? Üsttekiler alttakilerin böyle yapmasına ses çıkarmazlarsa gemidekilerin hepsi ölür. Onların ellerini tutar ve böyle yapmalarına engel olurlarsa kendileri de, onlar da kurtulurlar.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2686)

٧ - بَابُ شَرِكَةِ الْيَتِيمِ وَأَهْلِ الْمِيرَاثِ

7- Yetim ve Miras Sahipleri ile Ortaklık Bâbı

٢٤٩٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْعَامِرِيُّ الْأَوْنَسِيُّ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ أَلَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَلَّهُ

سَأَلَ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا عَنْ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُقْسِطُوا﴾ إِلَى ﴿وَرَبَاعَ﴾ فَقَالَتْ يَا ابْنَ أَخْتِي هِيَ الْيَتِيمَةُ تَكُونُ فِي حَجَرٍ وَلِهَا تَشَارِكُهُ فِي مَالِهِ فَبِعِجْبِهِ مَالُهَا وَجَمَالُهَا فَيُرِيدُ وَلِهَا أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِغَيْرِ أَنْ يُقْسِطَ فِي صَدَاقِهَا فَيُعْطِيهَا مِثْلَ مَا يُعْطِيهَا غَيْرُهُ فَهَوَا أَنْ يَنْكِحُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يُقْسِطُوا لَهُنَّ وَيَبْلُغُوا بِهِنَّ أَعْلَى سُنَّتِهِنَّ مِنَ الصَّدَاقِ وَأَمُرُوا أَنْ يَنْكِحُوا مَا طَابَ لَهُمْ مِنَ النِّسَاءِ سِوَاهُنَّ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ إِنَّ النَّاسَ اسْتَفْتَوْا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ هَذِهِ آيَةِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ ﴿وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾ وَالَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ أَنَّهُ يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ الْآيَةُ الْأُولَى الَّتِي قَالَ فِيهَا ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى فَالْكَحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ﴾ قَالَتْ عَائِشَةُ وَقَوْلَ اللَّهِ فِي الْآيَةِ الْآخَرَى ﴿وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾ يَغْنِي هِيَ رَغْبَةُ أَحَدِكُمْ لِيَتِمَّتِ الَّتِي تَكُونُ فِي حَجَرِهِ حِينَ تَكُونُ قَلِيلَةَ الْمَالِ وَالْجَمَالَ فَهَوَا أَنْ يَنْكِحُوا مَا رَغَبُوا فِي مَالِهَا وَجَمَالِهَا مِنْ يَتَامَى النِّسَاءِ إِلَّا بِالْقِسْطِ مِنْ أَجْلِ رَغْبَتِهِمْ عَنْهُنَّ.

2494- Urve ibnu Zubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Âişe'ye -Allah ondan razı olsun- Allah Teâlâ'nın şu âyeti-nin manasını sordum:

«Eğer yetim kızlar hakkında âdil davranamamaktan korkarsanız, onların yerine sizin için uygun olan kadınlarla ikiye, üçe ve dörde kadar evlenin. Eğer aralarında adaletli davranamamaktan korkarsanız, bir tane ile yahut elinizin altındakiyle yetinin; bu, haksızlık etmemeniz için daha elverişlidir.» Nisa: 3

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle cevap verdi:

-Ey kız kardeşimin oğlu! Bu, velisinin evinde bulunan ve malı onunla ortak olan yetim kızdır. Yetim kızın malı ve güzelliği velisinin hoşuna gider ve yetim kızın mehrinde adaletsizlik ederek onunla evlenmek ister ve ona diğer kadınlara verdiği mehir kadar verir.

İşte bu âyette o çeşit velîlerin kendi himayeleri altındaki yetim kızlarla, haklarında adalet ve onların mehirlerini en yüksek miktarına yükselmedikçe evlenmekten yasaklanıp, bunlardan başka kendilerine helâl olan

kadınlardan evlenmeleri emrolundu.

Urve dedi ki: Âişe sözüne devam ederek şöyle dedi: Bu âyet indikten sonra insanlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den sorup fetva istediler. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle şu âyeti indirdi:

«Kadınlar hakkında senden fetva istiyorlar De ki; "Allah, onlar hakkında size fetva vermektedir: (Velileri olduğunuz hâlde) kendileri için yazılmış (bir hak olan mirası) kendilerine vermediğiniz, (bununla beraber güzel olmaları ve çok malları bulunması hâlinde) kendileriyle evlenmek istediğiniz yetim kızlar hakkında, (keza miras hakkını vermediğiniz) küçük çocuklar hakkında ve yetimlere karşı adaletli davranmanız hakkında (bu) kitapta size okuyageldiğiniz (âyetler, bu fetvalardandır). Hayır olarak her ne yapmışsanız, şüphesiz Allah onu hakkıyla bilendir.» Nisa: 127

Allah Teâlâ'nın bu âyette, Kitap'ta size okunuyor, diye zikrettiği birinci âyettir ki, Allah Teâlâ orada şöyle buyurur:

«Eğer yetim kızlar hakkında âdil davranamamaktan korkarsanız, onların yerine sizin için uygun olan kadınlarla ikiye, üçe ve dörde kadar evlenin.»

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: **«kendileriyle evlenmek istediğiniz yetim kızlar...»** âyeti şu manaya gelmektedir: Herhangi birinin kendi evinde yani koruması altında olan yetim kızın malı az olduğu ve güzel de olmadığı zaman onunla evlenmek istememesidir. Yetim kızlarla evlenmek istemedikleri hâlde, sırf mallarını elde etmek amacı ile mehirlerini adaletsiz bir şekilde, diğer kadınlardan az vermek suretiyle evlenmekten yasaklanmıştır.⁵⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2763, 4573, 4574, 4600, 5064, 5092, 5098, 5128, 5131, 5140, 6965)

57 Cahiliye devrinde, bir adamın yanında yetim bir kız var ve o adam o kızın üzerine elbise atarsa, o yetim kızla kimse evlenemezdi. Şayet yetim kız güzelse, o adam onunla evlenir ve onun malını da yerd. Şayet çirkinse onun evlenmesini ölünceye kadar yasaklardı. Ölünce de mirasını alırdı. Daha sonra bundan yasaklandı.

٨ - بَابُ الشَّرَكَةِ فِي الْأَرْضَيْنِ وَغَيْرِهَا

8- Arazi, Ev ve Bostan Gibi Yerlerde Ortaklık Bâbı

٢٤٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنَّمَا جَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الشُّفْعَةَ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقَسَمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ.

2495- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, şuf'ayı taksim olunmamış her malda kıldı. Sınırlar konulduğu ve yollar tayin edilip geçirildiği zaman şuf'a yoktur. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2213)

٩- بَابُ إِذَا اقْتَسَمَ الشُّرَكَاءُ الدُّورَ وَغَيْرَهَا فَلَيْسَ لَهُمْ رُجُوعٌ وَلَا شُفْعَةٌ

9- Bâb: Ortaklar, Evleri veya Diğer Arsaları Paylaştıkları Zaman Artık Onlar İçin Ne Bundan Geri Dönme, Ne de Şuf'a Hakları Vardır

٢٤٩٦ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقَسَمْ فَإِذَا وَقَعَتِ الْحُدُودُ وَصُرِفَتِ الطُّرُقُ فَلَا شُفْعَةَ.

2496- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem taksîm olunmayan her malda şuf'a ile hükmetti. Sınırlar konulduğu ve yollar belli edildiği zaman artık şuf'a yoktur. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2213)

١٠ - بَابِ الْاِشْتِرَاكِ فِي الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَمَا يَكُونُ فِيهِ الصَّرْفُ

10-Altın, Gümüş ve Bozulabilen Diğer Mallarda Ortaklık Bâbı

٢٤٩٧-٢٤٩٨ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَانَ يَعْنِي ابْنَ الْأَسْوَدِ قَالَ أَخْبَرَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ أَبِي مُسْلِمٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا الْمِنْهَالِ عَنْ الصَّرْفِ يَدًا بِيَدٍ فَقَالَ اشْتَرَيْتُ أَنَا وَشَرِيكَ لِي شَيْئًا يَدًا بِيَدٍ وَنَسِينَةً فَجَاءَنَا الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ فَسَأَلَنَاهُ فَقَالَ فَعَلْتُ أَنَا وَشَرِيكِي زَيْدُ بْنُ أَرْقَمٍ وَسَأَلْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ مَا كَانَ يَدًا بِيَدٍ فَخَذُوهُ وَمَا كَانَ نَسِينَةً فَذَرُوهُ.

2497-2498- Süleyman ibnu Ebi Müslim -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Ebu Minhâl'e, altın ve gümüşü peşin ve veresiye olarak satmanın hükmünü sordum. Ebu Minhâl -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Ben ve ortağım, peşin ve veresiye olarak bir mal satın aldım. Yanımıza Berâ ibnu Âzib geldi. Biz O'na bundan sorduk. O şöyle dedi:

-Ben ve ortağım Zeyd ibnu Erkam böyle yaptık ve bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sorduk. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Peşin olanı alınız, veresiye olanı ise terk ediniz." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2060, 2061)

١١ - بَابُ مُشَارَكَةِ الدِّمِيِّ وَالْمُشْرِكِينَ فِي الْمَزَارَعَةِ

11- Zimmi ve Müşriklerle Ekincilikte Ortaklık Yapmanın Hükmü Bâbı

٢٤٩٩ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرَ الْيَهُودِ أَنْ يَعْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا.

2499- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber Yahudilerine o arazide çalışmaları, onda ziraat etmeleri ve araziden çıkacak mahsulün yarısı kendilerinin olmak üzere, Hayber arazisini onlara verdi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2285)

۱۲ - بَابُ قِسْمَةِ الْقَتَمِ وَالْعَدْلِ فِيهَا

12- Koyunları Paylaştırmak ve Bunda Adaletli Davranmak Bâbı

۲۵۰۰ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَغْطَاهُ غَنَمًا يَقْسِمُهَا عَلَى صَحَابَتِهِ صَحَابًا بَقِيَ عَثْوٌ فَذَكَرَهُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ ضَحَّ بِهْ أَنْتَ.

2500- Ukbe ibnu Amir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kendisine, sahabelerine taksim etmek üzere bir takım kurbanlık koyun verdi. Ukbe bunları taksim etti. Geriye bir yaşında kuvvetli bir keçi oğlağı kalmıştı. Ukbe bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zikretmiş, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de:

-“Onu da sen kes!” buyurmuştur. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2300)

۱۳ - بَابُ الشَّرَكَةِ فِي الطَّعَامِ وَغَيْرِهِ

13- Yiyecek Maddeleri ve Benzeri Şeylerde Ortaklık Bâbı

وَيَذْكُرُ أَنَّ رَجُلًا سَاوَمَ شَيْئًا فَعَمَزَهُ آخَرُ فَرَأَى عَمْرُؤَ أَنَّ لَهُ شَرَكَةً.

Rivayet olduğuna göre, bir adam bir şeyi almak için pazarlık ediyordu. Bir diğeri ona gözüyle işaret etti. Ömer -Allah ondan razı olsun- onun ortağı olduğunu gördü.

٢٥٠١-٢٥٠٢ - حَدَّثَنَا أَصْبَغُ بْنُ الْفَرَجِ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ وَهْبٍ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدٌ عَنْ زُهْرَةَ بْنِ مَعْبُدٍ عَنْ جَدِّهِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ هِشَامٍ وَكَانَ قَدْ أَذْرَكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَهَبَتْ بِهِ أُمُّهُ زَيْنَبُ بِنْتُ حُمَيْدٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ بَايِعُهُ فَقَالَ هُوَ صَغِيرٌ فَمَسَحَ رَأْسَهُ وَدَعَا لَهُ.

وَعَنْ زُهْرَةَ بْنِ مَعْبُدٍ أَنَّهُ كَانَ يَخْرُجُ بِهِ جَدُّهُ عَبْدِ اللَّهِ بْنُ هِشَامٍ إِلَى السُّوقِ فَيَشْتَرِي الطَّعَامَ فَيَلْقَاهُ ابْنُ عُمَرَ وَابْنُ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَيَقُولَانِ لَهُ أَشْرَكْنَا فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ دَعَا لَكَ بِالْبَرَكَةِ فَيَشْرِكُهُمْ فَرُبَّمَا أَصَابَ الرَّاحِلَةَ كَمَا هِيَ فَيَبِيعُ بِهَا إِلَى الْمَنْزِلِ.

2501-2502- Zuhra ibnu Ma'bed, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme idrak etmiş olan dedesi Abdullah ibnu Hişâm'dan -Allah ondan razı olsun- bildirdi. O şöyle haber verdi:

Annesi Zeyneb bintu Humeyd kendisini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme götürmüş ve şöyle demişti:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu çocuktan İslâm üzere beyat al! Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu daha küçük,” diyerek onun başını okşadı ve onun için hayır dua etti.

Zuhre ibnu Ma'bed -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Dedesi Abdullah ibnu Hişâm onunla çarşıya çıkar ve yiyecek mad-desi satın alırdı. Bu sırada ona İbnu Ömer ve İbnu Zübeyr -Allah onlar-dan razı olsun- rast gelirler ve şöyle derlerdi:

-Bizi de bu mala ortak et. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem senin için bereketle dua etti. Abdullah da bunları ortak ederdi. Ba-zen bir deve yükü kâr ederdi ve onu eve gönderirdi.⁵⁸ (2501 nolu hadisin geç-tiği diğer yer: 7210) (2502 nolu hadisin geçtiği diğer yer: 6353)

58 Bu hadis, mülk edinilecek bütün şeylerde ortaklık yapılabileceğine delâlet etmek-tedir.

١٤ - بَابُ الشَّرَكَةِ فِي الرِّقَابِ

14- Kölede Ortaklık Bâbı

٢٥٠٣ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ شَرَكًا لَهُ فِي مَمْلُوكٍ وَجَبَ عَلَيْهِ أَنْ يُعْتِقَ كُلَّهُ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ قَدَرُ ثَمَنِهِ يَقَامَ قِيمَةً عَدْلٍ وَيُعْطَى شَرَكَاؤُهُ حِصَّتَهُمْ وَيُخْلَى سَبِيلُ الْمُعْتَقِ.

2503- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim ortağı bulunduğu bir köleyi, kendisine ait hissesini azat ederse, şayet onun kölenin bedeli kadar malı varsa, adil bir kimse o kölenin bedelini belirler ve o da onlara ait hissenin karşılığını verir ve köle tamamen hürriyetine kavuşturulur.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2491)

٢٥٠٤ - حَدَّثَنَا أَبُو الثَّغَمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بْنُ حَازِمٍ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ الثَّوْرِيِّ بْنِ أَلَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهْيِكَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ شِفْصًا لَهُ فِي عَبْدٍ أَعْتَقَ كُلَّهُ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ وَإِلَّا يُسْتَنْعَ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ.

2504- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir köledeki kendisine ait hissesini azat ederse, şayet onun malı varsa, o kölenin diğer hisselerini de satın alarak o köleyi tamamen hürriyetine kavuşturması gerekir. Şayet köle üzerindeki diğer hisseleri alacak malı yoksa köleye zorluk çıkarmaksızın, kendi bedelini ödeyininceye kadar çalıştırılır.”

١٥ - بَابُ الْأَشْرَاقِ فِي الْهَدْيِ وَالْبَذَنِ

15- Hacda Kesilen Kurbanlık ve Büyük Baş Hayvanda Ortaklık Bâbı

وَإِذَا أَشْرَكَ الرَّجُلُ الرَّجُلَ فِي هَدْيِهِ بَعْدَ مَا أَهْدَى

Bir Kimse Hacda Keseceği Kurbanlığı Belirledikten Sonra,
Diğer Bir Kimseyi Kendi Kurbanlığına Ortak Ettğinde
Kurbanlığını Mekke'ye Gönderir mi?

٢٥٠٥ - ٢٥٠٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ جَابِرٍ وَعَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ صَبَحَ رَابِعَةَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ مُهْلِينَ بِالْحَجِّ لَا يَخْلُطُهُمْ شَيْءٌ فَلَمَّا قَدِمْنَا أَمَرْنَا فَجَعَلْنَاها عُمْرَةً وَأَنْ نَحِلَ إِلَى نِسَائِنَا فَفَقِشْتُ فِي ذَلِكَ الْقَالَةَ قَالَ عَطَاءٌ فَقَالَ جَابِرٌ فَيَرُوحُ أَحَدُنَا إِلَى مِنًى وَذَكَرَهُ يَقْطُرُ مِنًى فَقَالَ جَابِرٌ بِكَفِّهِ فَبَلَغَ ذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ خَطِيبًا فَقَالَ بَلَّغْنِي أَنَّ أَقْوَامًا يَقُولُونَ كَذًا وَكَذَا وَاللَّهِ لَأَنَا أَبْرُ وَأَتَقَى لِلَّهِ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنِّي اسْتَقْبَلْتُ مِنْ أَمْرِي مَا اسْتَدْبَرْتُ مَا أَهْدَيْتُ وَلَوْ أَنَّ مَعِيَ الْهَدْيُ لَأَخْلَلْتُ فَقَامَ سُرَاقَةُ بْنُ مَالِكِ بْنِ جُعْشَمٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هِيَ لَنَا أَوْ لِلأَبَدِ فَقَالَ لَا بَلْ لِلأَبَدِ قَالَ وَجَاءَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ أَحَدُهُمَا يَقُولُ لَبَّيْكَ بِمَا أَهْلٌ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ وَقَالَ الْآخَرُ لَبَّيْكَ بِحِجَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُقِيمَ عَلَى إِخْرَامِهِ وَأَشْرَكَهُ فِي الْهَدْيِ.

2505-2506- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zil-Hicce ayının dördüncü gecesini sabahında sadece hac niyetiyle telbiye getirerek Mekke'ye doğru yola çıktı. Mekke'ye geldiğimizde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-

lem bizlere haccımızı umreye çevirmemizi emretti. Umreden sonra hacc nımlarımıza da yaklaşmanın helâl olduğunu söyledi. Akabinde bu haccın umreye çevrilmesi konusunda insanların dedikodusu yayıldı.

Atâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Bizden biri cimâyı yeni bırakmış olduğu için, erkeklik âleti menî damlatarak mı Minâ'ya gidecek? Bunlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ulaştı. İnsanların içinde ayağa kalktı ve hutbe vererek şöyle buyurdu:

-"Bazı insanların şöyle şöyle dedikleri bana ulaştı. Vallahi ben Allah'a onlardan daha itaatli ve daha takvalıyım. Şayet ben bu tür olayla karşılaşacağımı bilseydim, kurbanımı beraberimde getirmezdin. Şayet yanımda kurbanım olmamış olsaydı, muhakkak ihramdan çıkardım."

Surâka ibnu Mâlik ibnu Cu'sum ayağa kalkıp şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu hac aylarında umre yapmak yalnız bize mi özel, yoksa kıyamete kadar mı geçerli?

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Hayır, bilakis bu hüküm kıyamete kadar geçerlidir."

Câbir dedi ki: Ali ibnu Ebu Tâlib -Allah ondan razı olsun- Yemen'den geldi. O ikisinden biri yani Câbir: Ali, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in niyet ettiği gibi niyet edip telbiye getirmeye başladı, diyordu. Diğer râvi ibnu Abbas ise: Ali, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in haccı ile niyet edip telbiye etmeye başladı diyordu, dedi. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ali'ye ihramında devam etmesini emretti ve onu kurbanında ortak yaptı.⁵⁹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1557, 1568, 1570, 1651, 1785, 2506, 4352, 7230, 7367)

59 Bu hadiste, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'den kurbanlık sevk etmesinin ardından ortaklığın vâki olmasının beyânı vardır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sevk ettiği kurbanlıklar altmış üç deve idi. Ali de Yemen'den Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi; O'nun da yanında otuz yedi deve vardı. Böylece Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sevk ettiği develeri yüz oldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunlarda Ali'yi ortak yaptı.

١٦ - بَابُ مَنْ عَدَلَ عَشْرًا مِنَ الْغَنَمِ بِجَزُورٍ فِي الْقَسَمِ

16- Ganimet Mallarının Paylaşımında On Koyunu Bir Deveye Denk Sayan Kimse Bâbı

٢٥٠٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا وَكِيعٌ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَبَّادَةَ بْنِ رِفَاعَةَ عَنْ جَدِّهِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ مِنْ تِهَامَةَ فَأَصَبْنَا غَنَمًا وَإِبِلًا فَعَجَلَ الْقَوْمُ فَأَغْلَوْا بِهَا الْقُدُورَ فَجَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ بِهَا فَأُكْفِفَتْ ثُمَّ عَدَلَ عَشْرًا مِنَ الْغَنَمِ بِجَزُورٍ ثُمَّ إِنَّ بَعِيرًا نَذَّ وَلَيْسَ فِي الْقَوْمِ إِلَّا خَيْلٌ يَسِيرَةٌ فَرَمَاهُ رَجُلٌ فَحَبَسَهُ بِسَهْمٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لِهَذِهِ الْبَهَائِمِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ فَمَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا فَاصْتَعُوا بِهِ هَكَذَا قَالَ قَالَ جَدِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا نُرْجُو أَوْ نَخَافُ أَنْ نَلْقَى الْعَدُوَّ غَدًا وَلَيْسَ مَعَنَا مَدَى فَتَذْبِجُ بِالْقَصَبِ فَقَالَ اغْجَلْ أَوْ أَرْنِي مَا أُلْهَرَ الدَّمَ وَذَكَرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ فَكُلُوا لَيْسَ السِّنُّ وَالظُّفْرُ وَسَاحَدُكُمْ عَنْ ذَلِكَ أَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ وَأَمَّا الظُّفْرُ فَمُدَى الْحَبْشَةِ.

2507- Abâye ibnu Rifâa, dedesi Rafi' ibnu Hadîc'den -Allah onlardan razı olsun- bildirdi. O şöyle dedi:

Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Zul-Huleyfe'de idik ve insanlar acıktılar. Huneyn savaşında ganimet olarak birçok deve ve koyun elde etmişlerdi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ordunun arkasında kalmıştı. Sahabeler açlıklarından dolayı acele davranmışlar, deve ve koyunlardan bazılarını kesmişler, tencereleri kurmuş ve etleri içine koymuşlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tencerelerin içindeki etlerin dökülmesini emretti. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ganimet mallarını sahabeler arasında paylaştırdı. Bu paylaştırmada on koyunu bir deveye denk saydı. Bu esnada ganimet develerinden biri kaçmıştı. Devenin peşinden gittiler, ancak onu yakalayamadılar. Ordu içinde de az miktarda at vardı. Bu esnada orada bulunanlardan birisi o kaçan deveye bir ok fırlattı ve o oku Allah, deveye isabet ettirdi. Sonra Allah Rasûlü sallalla-

hu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Vahşi hayvanların kaçanları gibi, bu evcil hayvanların da kaçanları vardır. Bunlardan biri sizden kaçarsa, ona bu şekilde yapın.” Dedem dedi ki:

-Biz yarın düşmanla karşılaşmaktan korkuyoruz, bizim yanımızda da bıçak olmayabilir. Bu yüzden dolayı kamyşla hayvanı kesebilir miyiz? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bol kan akıtan her şey ile kesilir ve üzerine Allah’ın ismi de zikredilirse onun etinden yiyin. Ancak diş ve tırnak bundan müstesnadır. Bunun sebebi ise; diş, kemiktir. Tırnak ise, Habeşlilerin kesme âletidir, bıçağıdır. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2488)

٤٨- كِتَابِ الرِّهْنِ

48- REHİN KİTABI⁶⁰

١ - بَابِ الرِّهْنِ فِي الْحَضَرِ

1- Hazienda Rehin Bâbı

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَى سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَّقْبُوضَةٌ﴾

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Eğer yolculuktaysanız ve bir kâtip de bulamazsanız, borca karşılık alınan rehinler yeter.» Bakara sûresi: 283

٢٥٠٨ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُ قَالَ وَلَقَدْ رَهَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دِرْعَةً بِشَعِيرٍ وَمَشَيْتُ إِلَى النَّبِيِّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِخُبْزِ شَعِيرٍ وَإِهَالَةٍ سَنَخَةٍ وَلَقَدْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ مَا أَصْبَحَ لَالٍ
مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا صَاغَ وَلَا أَمْسَى وَإِلَهُمْ لَتِسْعَةُ آيَاتٍ.

2508- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'de bir Yahudi'ye

60 Rehin, bir borcun öngörülen şartlara uygun olarak ödenmemesi veya alacağın tehlikeye girmesi hâlinde, bu alacağın tahsilini sağlamak amacıyla alacaklıya menkul (taşınır) veya gayrimenkul (taşınmaz) bir malın karşılık gösterilmesidir. Rehinde, rehin alan kişi rehin verilen varlığı sattırarak alacağını tahsilini sağlar. Bu hak, alacağın güven altına alınmasıdır.

demirden yapılmış zırhını rehin olarak bırakmış, bunun karşılığında ondan ailesi için bir miktar arpa almıştı.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arpa ekmeği ve kokusu değişmiş iç yağ götürdüm. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi şöyle derken işittim:

“Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ailesinin yanında hiçbir gece ne bir sa’ buğday ne de bir sa’ hububat olmamıştır. Dokuz hanımı olmasına rağmen bu durum böyledir.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2069)

٢ - بَابُ مَنْ رَهَنَ دِرْعَهُ

2- Zırhını Rehin olarak Veren Kimse Bâbı

٢٥٠٩ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ تَذَاكُرْنَا عِنْدَ إِبْرَاهِيمَ الرَّهْنِ وَالْقَبِيلِ فِي السَّلَفِ فَقَالَ إِبْرَاهِيمُ حَدَّثَنَا الْأَسْوَدُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرَى مِنْ يَهُودِيٍّ طَعَامًا إِلَى أَجَلٍ وَرَهْنَهُ دِرْعَهُ.

2509- A'meş -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz İbrahîm Nehâî'nin yanında selef⁶¹ (selem) akdinde rehin ve kefillik hakkında kendi aramızda müzâkere ettik.

İbrahîm en-Nehâî şöyle dedi: Bize Esved, Âişe'den -Allah ondan razı olsun- bildirdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir Yahudi'den bedelini bir müddet sonra ödemek üzere yiyecek satın aldı ve karşılığında demirden yapılmış zırhını rehin olarak bıraktı.

61 Parası peşin verildiği hâlde teslimatı sonra yapılan satışa "selef" denilir.

۳ - بَاب رَهْنِ السِّلَاحِ

3- Silâhın Rehin Olarak Bırakılması Bâbı

۲۵۱۰ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ عَمَرُو سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لِكَعْبِ بْنِ الْأَشْرَفِ فَإِنَّهُ قَدْ آذَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ مَسْلَمَةَ أَنَا فَأَتَاهُ فَقَالَ أَرَدْنَا أَنْ تُسَلِّفَنَا وَسَقَا أَوْ وَسَقَيْنَ فَقَالَ ارْهَنُونِي نِسَاءَكُمْ قَالُوا كَيْفَ نَرْهَنُكَ نِسَاءَنَا وَأَنْتَ أَجْمَلُ الْقَرَبِ قَالَ فَارْهَنُونِي أَبْنَاءَكُمْ قَالُوا كَيْفَ نَرْهَنُ أَبْنَاءَنَا فَيَسِبُّ أَحَدُهُمْ فَيُقَالُ رَهْنُ بَوَسْقِي أَوْ وَسَقَيْنَ هَذَا عَارٌ عَلَيْنَا وَلَكِنَّا نَرْهَنُكَ اللَّامَةَ قَالَ سُفْيَانُ يَعْنِي السِّلَاحَ فَوَعَدَهُ أَنْ يَأْتِيَهُ فَيَقْتُلُوهُ ثُمَّ أَتَوْا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرُوهُ.

2510- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ka'b ibnu Eşrefi kim öldürür? Çünkü o, Allah'a ve Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme ezâ etmiştir." Muhammed ibnu Mesleme: Ben hazırım, dedi. Akabinde Muhammed ibnu Mesleme, Kâb'a vardı ve: Biz, senin bize bir vesk veya iki vesk⁶² ödünç hurma vermeni istedik, dedi. Kâb onlara: Kadınlarınızı bana rehin olarak verin, dedi. Muhammed ve arkadaşları:

-Sen Arap'ın en yakışıklı erkeği iken, biz sana kadınlarımızı nasıl rehin olarak veririz? dediler. Kâb:

-Öyle ise bana oğullarınızı rehin olarak verin, dedi. Onlar:

-Oğullarımızı sana nasıl rehin olarak verelim? Sonra oğullarımızdan birine:

-Bir veya iki vesklik hurma karşılığında rehin olarak verildi, denerek sövülür de bu da bizim için utanç olur. Lâkin biz sana silâhımızı rehin olarak bırakalım, dediler.

62 Bir vesk, 60 sa'dır.

Kâb kabul ederek kendisine gelmesi için İbnu Mesleme'ye buluşmak için bir zaman belirledi. Sonun da Kâb ibnu Eşref'i öldürdü. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gelip haber verdiler. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3031, 3032, 4037)

٤ - بَابُ الرَّهْنِ مَرْكُوبٌ وَمَخْلُوبٌ

4- Rehin Olarak Bırakılan Hayvana, Binilir ve Sütü de Sağılır Bâbı

وَقَالَ مُعِيرَةٌ عَنْ إِبْرَاهِيمَ ثُرَكْبُ الضَّالَّةِ بِقَدْرِ عَافِيَا وَثُخْلَبُ بِقَدْرِ عَافِيَا
وَالرُّهْنُ مِثْلُهُ.

İbrahim en-Nehai -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Binek hayvanı bulunduğunda yemi verildiği kadar binilir, sütlü hayvan da yemi verildiği kadar sağılır. Rehin de bunun gibidir.

٢٥١١ - حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ عَنْ غَامِرٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ الرَّهْنُ يُرْكَبُ بِنَفَقَتِهِ وَيُشْرَبُ لَبَنُ الدَّرِّ إِذَا كَانَ مَرْهُوًّا.

2511- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Rehin, nafakası mukabilinde binilir. Sağım hayvanı da rehin olduğun zaman nafakası mukabilinde sütü içilir.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2512)

٢٥١٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مِقَاتٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا زَكَرِيَاءُ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّهْنُ يُرْكَبُ بِنَفَقَتِهِ إِذَا كَانَ مَرْهُوًّا وَلَبَنُ الدَّرِّ يُشْرَبُ بِنَفَقَتِهِ إِذَا كَانَ مَرْهُوًّا وَعَلَى الَّذِي يُرْكَبُ وَيُشْرَبُ النَّفَقَةُ.

2512- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-

sülû sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Binek hayvanı rehin olduğu zaman yemi verilmekle binilir. Sağım hayvanı rehin olduğu zaman, onun sütü de yemi verilerek içilir. Rehin edilen hayvanın nafakası, ona binen ve sütünü içen kimse üzerinedir. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2511)

۵- بَابُ الرَّهْنِ عِنْدَ الْيَهُودِ وَغَيْرِهِمْ

5- Yahudilerin ve Diğerlerinin Yanında Bir Malı Rehin Olarak Bırakmak Bâbı

۲۵۱۳- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ يَهُودِيٍّ طَعَامًا وَرَهْنَهُ دِرْعَةً.

2513- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bir Yahudi'den hububat satın aldı ve kendi zırhını o Yahudi'ye rehin olarak bıraktı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2068, 2096, 2200, 2251, 2252, 2386, 2509, 2916, 4467)

۶- بَابُ إِذَا اخْتَلَفَ الرَّاهِنُ وَالْمُرْتَهِنُ وَكَخَوَهُ فَالْيَمِينَةُ عَلَى الْمُدْعَى وَالْيَمِينُ عَلَى الْمُدْعَى عَلَيْهِ

6- Rehin Veren, Rehin Alan ve Bunun Benzeri Kimseler İhtilâf Ettikleri Zaman Delil Davacıya, Yemin ise Davalıya Ait Olur Bâbı

۲۵۱۴- حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَتَبْتُ إِلَى ابْنِ عَبَّاسٍ فَكَتَبَ إِلَيَّ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى أَنَّ الْيَمِينَ عَلَى الْمُدْعَى عَلَيْهِ.

2514- İbnu Ebi Muleyke -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben İbnu Abbas'a bir mektup yazıp sordum. O da bana mektubun-

da şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, yemin etmek davalıya âittir, diye hükmetti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2668, 4552)

۲۵۱۵-۲۵۱۶ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصَدِيقَ ذَلِكَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ فَقَرَأَ إِلَى ﴿عَذَابَ أَلِيمٍ﴾ ثُمَّ إِنَّ الْأَشْعَثَ بْنَ قَيْسٍ خَرَجَ إِلَيْنَا فَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ فَحَدَّثَنَا قَالَ فَقَالَ صَدَقَ لَقِيَ اللَّهَ أَنْزَلَتْ كَانَتْ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ خُصُومَةٌ فَبِئْرٍ فَاخْتَصَمْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ قُلْتُ إِنَّهُ إِذَا يَخْلِفُ وَلَا يُبَالِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصَدِيقَ ذَلِكَ ثُمَّ اقْتَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ إِلَى ﴿وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

2515-2516- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse, bir Müslüman’ın malını yalan yere yemin ederek alırsa Kıyamet günü Allah, kendisini sinirli olarak karşılar.”

Akabinde Allah Teâlâ onu doğrulayıcı olarak şu âyeti indirdi:

“Allah’a olan ahidlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar. İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasip yoktur. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları temize çıkaracak. Onlar için şiddetli bir azap vardır.” Al-i İmran: 77

Bu sırada meclise Eş’as ibnu Kays gelmiş ve dinleyicilere hitaben:

-Ebu Abdurrahmân size ne tahdîs ediyor? Bu âyet benim hakkımda indirildi. Şöyle ki: Amca oğlumun arazisinde bana âit bir kuyu vardı. O bunu inkâr ediyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“Şahitlerini hazırla veya onun yemin etmesini iste” buyurdu. Ben:

-O takdirde bu zât doğru, eğri aldırmayarak yemin eder, dedim Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse, bir Müslüman’ın malını yalan yere yemin ederek alırsa Kıyamet günü Allah, kendisini sinirli olarak karşılar.”

Akabinde Allah Teâlâ onu doğrulayıcı olarak şu âyeti indirdi:

“Allah’a olan ahidlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili sa-tanlar. İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasip yoktur. Kıyamet günü Al-lah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları temize çıkaracak. Onlar için şiddetli bir azap vardır.” Âl-i İmrân sûresi: 77 ⁶³
(Hadisin geçtiği diğer yerler: 2366, 2367)

63 Hadîste İbnu Mes’ud’un rivayetini teyîd eden ve o âyetin kendisi hakkında indiğini bildiren Eş’as İbnu Kays, Ebu Muhammed el-Kindî’dir. Hicretin onuncu yılında Yemen’e mensup Kinde kabilesi tarafından İslâm’a girmek için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e gönderilen heyet içinde bulunmuştur. Sonraları Yermuk, Kadisiyye, Medâin, Nihâvend gazalarında bulunmuştur. Osman tarafından Azerbaycan valiliğine tayin edilmiştir. Sıffin Harbinde Ali’nin beraberinde bulunmuş, Ali’nin şehâdetinden kırk gün önce, 63 yaşında vefat etmiştir.

٤٩- كِتَابُ الْعِتْقِ

49- KÖLEYİ HÜRRİYETE KAVUŞTURMA, AZAT ETME KİTÂBİ⁶⁴

١- بَابُ فِي الْعِتْقِ وَفَضْلِهِ

1- Köleyi Hürriyete Kavuşturma ve Bunun Fazileti Bâbı

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿فَكَ رَقَبَةً أَوْ إِطْعَامَ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ﴾

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«O, bir kölenin azadıdır. Yahut açlık gününde akraba olan bir yetimi, yahut hiçbir şeyi olmayan bir yoksulu doyurmaktır.» (Beled:13,15)⁶⁵

٢٥١٧- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي وَاقِدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي سَعِيدُ بْنُ مَرْجَانَةَ صَاحِبُ عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ قَالَ قَالَ لِي أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّمَا رَجُلٍ أَعْتَقَ امْرَأً مُسْلِمًا اسْتَنْقَذَ اللَّهُ بِكُلِّ عَضْوٍ مِنْهُ غَضْوًا مِنْهُ مِنَ النَّارِ قَالَ سَعِيدُ بْنُ مَرْجَانَةَ فَأَنْطَلَقْتُ بِهِ إِلَى عَلِيِّ بْنِ حُسَيْنٍ فَعَمِدَ عَلِيُّ بْنُ حُسَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِلَى عَبْدٍ لَهُ قَدْ أَعْطَاهُ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ عَشْرَةَ آلَافٍ دِرْهَمٍ أَوْ أَلْفَ دِينَارٍ فَأَعْتَقَهُ.

64 İtk, kuvvet ve daha birçok mânâlara gelir. Dilimizde hürriyet ve köleyi azat etmek mânâlarında kullanılır.

65 Bu âyetler insanlığı esirlikten hürriyete, açlıktan tokluğa, felâketten saadete götürmenin faziletine en açık delillerindendir.

2517- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim Müslüman bir köleyi, kölelikten azat eder, hürriyetine kavuşturursa Allah, o azat edilenin her uzvuna karşılık azat eden adamın uzuvlarını ateşten muhafaza eder.”

Saîd ibnu Mercâne -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben, Ebu Hureyre'nin bu hadîsini Ali ibnu Hüseyin'e götürdüm. Ali ibnu Hüseyin -Allah ondan ve babasından razı olsun- hemen kendisine ait olan bir köleyi azad edip hürriyete kavuşturdu. Abdullah ibnu Cafer o köle için on bin dirhem veya bin dînâr vermişti. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2715)

۲- بَابُ أَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ

2- Bâb: Hangi Kölenin Azat Edilip Hürriyete Kavuşturulması Daha Üstündür?

۲۵۱۸- حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ هِشَامِ بْنِ غُرَورَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي مُرَاجٍ عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ إِيْمَانٌ بِاللَّهِ وَجِهَادٌ فِي سَبِيلِهِ قُلْتُ فَأَيُّ الرِّقَابِ أَفْضَلُ قَالَ أَغْلَاهَا نَمَتًا وَأَنْفَسَهَا عِنْدَ أَهْلِهَا قُلْتُ فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ قَالَ تُعِينُ ضَايِعًا أَوْ تُصْنَعُ لِأَخْرَقٍ قَالَ فَإِنْ لَمْ أَفْعَلْ قَالَ تَدْعُ النَّاسَ مِنَ الشَّرِّ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ تُصَدَّقُ بِهَا عَلَى نَفْسِكَ.

2518- Ebu Zer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Hangi amel daha faziletlidir? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Allah’a îman etmek ve Allah yolunda cihâd etmektir” buyurdu.

-Esîr veya kölelerin hangisini azat edip hürriyetine kavuşturmak daha üstündür? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Fiyatça en yüksek ve sahipleri yanında en iyi olandır” buyurdu.

-Şayet köle azat edemez isem, ne yapayım? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Fakir, zavallı kimseye yardım edersin, veya bir sanatı olmayan ve iş yapmasını beceremeyen birine iş yaparsın, buyurdu.

-Şayet bunu da yapmaya gücüm yetmez ise ne yapayım? dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“İnsanların senin şerrinden emin olmalarını sağlarsın. Bu da, senin nefsine yapmış olduğun bir sadakadır.”⁶⁶

۳- بَابُ مَا يُسْتَحَبُّ مِنَ الْعَتَاةِ فِي الْكُسُوفِ أَوْ الْآيَاتِ

3- Güneş ve Ay Tutulması Esnasında Köle Azat Etmenin Müstehab Olması Bâbı

۲۵۱۹ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا زَائِدَةُ بْنُ قُدَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعَتَاةِ فِي كُسُوفِ الشَّمْسِ تَابِعَهُ عَلِيٌّ عَنْ الدَّرَاوَرْدِيِّ عَنْ هِشَامٍ.

2519- Ebû Bekir'in kızı Esma -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem güneş tutulması esnasında köle azat edilmesini emretti.⁶⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 86, 184, 922, 1053, 1054, 1061, 1235, 1373, 2520, 7287)

66 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu hadisinde en faziletli olan amelleri sırasıyla bildirmiştir. Hadisin son kısmında topluluğa hiçbir faydası dokunmayan kimse bahis konusudur. Böylesinin de en faziletli hayatı, şerrinden, kötülüklerinden insanları ve cemiyeti masun bırakmasıdır. Madem ki insanlara yardım ve iyilik yapmaktan uzaktır, bari zararı dokunmasın. Bu da onun menfaati ve gûnahtan korunması bakımından sadaka yapılan bir sadakadır diye ifade edilmiştir.

67 Böyle büyük musibetler arasında topluca günahlardan tövbe etmek ve hayırlar işlemek müstehab olur. Çünkü hayırlar, azabı def eder.

٢٥٢٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا عَنَّا حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ فَاطِمَةَ بِنْتِ الْمُنْذِرِ عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ كُنَّا نُوْمِرُ عِنْدَ الْخُسُوفِ بِالْعَتَاةِ.

2520- Ebu Bekir'in kızı Esma -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bizler güneş ve ay tutulması esnasında köle azat etmekle emrolunuyorduk. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 86, 184, 922, 1053, 1054, 1061, 1235, 1373, 2519, 7287)

٤ - بَابُ إِذَا أَعْتَقَ عَبْدًا بَيْنَ اثْنَيْنِ أَوْ أَمَةٍ بَيْنَ الشُّرَكَاءِ

4- Bir Şahıs İki Kişi Arasında Ortak Bir Köleyi veya Cariyeyi Azat Etmesinin Zikri Bâbı

٢٥٢١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ سَالِمٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ عَبْدًا بَيْنَ اثْنَيْنِ فَإِنْ كَانَ مُوسِرًا قَوْمٌ عَلَيْهِ ثُمَّ يُعْتَقُ.

2521- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İki kişi arasında ortak olan bir köleyi azat eden, eğer zengin ise kölenin değeri belirlenir ve sonra köle azat edilerek hürriyetine kavuşturulur.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2491)

٢٥٢٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ شَرِكًا لَهُ فِي عَبْدٍ فَكَانَ لَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَ الْعَبْدِ قَوْمَ الْعَبْدِ عَلَيْهِ قِيمَةٌ عَدْلٍ فَأَعْطَى شُرَكَاءَهُ حِصَصَهُمْ وَعَتَقَ عَلَيْهِ الْعَبْدَ وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ.

2522- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Al-

lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir köle üzerindeki payını azat ederse, köleyi tamamen satın alacak kadar da malı varsa, kölenin değeri belirlenir. Diğer ortakların hisselerinin değeri verilir ve köle azat edilerek hürriyetine kavuşturulur. Şayet hissesini ilk azat edenin diğer ortakların hisselerini ödeyecek malı bulunmazsa, yalnızca kölenin azat olan payı azat olur.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2491)

٢٥٢٣ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أَسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَعْتَقَ شَرِكًا لَهُ فِي مَمْلُوكٍ فَعَلَيْهِ عَقْبُهُ كُلُّهُ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ يَبْلُغُ ثَمَنَهُ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَالٌ يُقَوِّمُ عَلَيْهِ قِيمَةَ عَدَلٍ فَأَعْتَقَ مِنْهُ مَا أَعْتَقَ.

2523- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir köle üzerindeki hakkını azat eder ve o kölenin diğer ortakların hisselerini alabilecek kadar malı da varsa o köleyi tamamen azat edip hürriyetine kavuşturması gerekir. Şayet köle üzerindeki diğer hisseleri almaya malı yoksa, köle kendi hissesi kadar azat edilmiş olur.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2491)

٢٥٢٤ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ نَصِيبًا لَهُ فِي مَمْلُوكٍ أَوْ شَرِكًا لَهُ فِي عَبْدٍ وَكَانَ لَهُ مِنَ الْمَالِ مَا يَبْلُغُ قِيمَتَهُ بِقِيمَةِ الْعَدَلِ فَهُوَ عَتِيقٌ قَالَ نَافِعٌ وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ مَا عَتَقَ قَالَ أَيُّوبُ لَا أَذِرِي أَشْيَاءَ قَالَهُ نَافِعٌ أَوْ شَيْءٌ فِي الْحَدِيثِ.

2524- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir köle üzerindeki kendisine ait hissesini azat eder ve o kölenin diğer ortakların hisselerini alabilecek kadar malı da varsa o köle-

yi tamamen azat edip hürriyetine kavuşturması gerekir.”

Nafi' şöyle dedi: Şayet, köle üzerindeki kendisine ait hissesini azat eden şahsın diğer ortakların hisselerini alabilecek malı yoksa, kölenin sadece kendisine ait hissesi azat edilmiş olur.

Eyyûb şöyle dedi: Bu son kısmı, Nafi' mi söyledi, yoksa hadisten bir bölüm mü bilmiyorum. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2491)

٢٥٢٥ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مِقْدَامٍ حَدَّثَنَا الْفَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ عُقْبَةَ أَخْبَرَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ يُفْتِي فِي الْعَبْدِ أَوْ الْأَمَةِ يَكُونُ بَيْنَ شُرَكَاءَ فَيُعْتَقُ أَحَدُهُمْ نَصِيْبَهُ مِنْهُ يَقُولُ قَدْ وَجَبَ عَلَيْهِ عَتَقُهُ كُلُّهُ إِذَا كَانَ لِلَّذِي أَعْتَقَ مِنَ الْمَالِ مَا يَبْلُغُ يَقَوْمَ مِنْ مَالِهِ قِيَمَةَ الْعَدْلِ وَيُدْفَعُ إِلَى الشُّرَكَاءِ الصَّابِغُوتُ وَيُخْلَى سَبِيلُ الْمُعْتَقِ يُخْبِرُ ذَلِكَ ابْنُ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَوَاهُ اللَّيْثُ وَابْنُ أَبِي ذَنْبٍ وَابْنُ إِسْحَاقَ وَجُوَيْرِيَةُ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَإِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُخْتَصَرًا.

2525- Nafi' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer, -Allah ondan ve babasından razı olsun- üzerinde ortaklık bulunan köle veya cariye, sahiplerinden biri kendi hissesini azat eder ve diğer hisseleri de alacak malı varsa, kölenin değerinin adilâne bir şekilde belirlenip diğer hisseleri ödemesi gerekir. Diğer ortakların hakları ödenir ve köle tamamen hürriyetine kavuşturulur, şeklinde fetva verirdi. İbnu Ömer, bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden haber vermiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2491)

۵- بَابُ إِذَا أَعْتَقَ نَصِيْبًا فِي عَبْدٍ وَلَيْسَ لَهُ مَالٌ اسْتَسْعَى الْعَبْدُ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ عَلَى نَحْوِ الْكِتَابَةِ

5- Bâb: Bir Kimse, Bir Köledeki Hisselerini Azat Eder, Diğer Hisselerini Satın Alacak da Malı Olmazsa, Bu Köle, Hürriyeti Satın Alma Akdinde Olduğu Gibi, Kendisine Meşakkat Verilmeksizin Çalıştırılır

۲۵۲۶- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَبِي رَجَاءٍ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَارِثٍ سَمِعْتُ قَتَادَةَ قَالَ حَدَّثَنِي الثَّوْرِيُّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهْيِكَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَعْتَقَ شَقِيصًا مِنْ عَبْدٍ.

2526- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim, ortağı olduğu hissesini satarsa...” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2492)

۲۵۲۷- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ الثَّوْرِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ نَهْيِكَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَعْتَقَ نَصِيْبًا أَوْ شَقِيصًا فِي مَمْلُوكٍ فَخَلَّاصَهُ عَلَيْهِ فِي مَالِهِ إِنْ كَانَ لَهُ مَالٌ وَإِلَّا قَوْمَ عَلَيْهِ فَاسْتَسْعَى بِهِ غَيْرَ مَشْقُوقٍ عَلَيْهِ .

2527- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bir köle üzerindeki kendisine ait hissesini azat eder ve o kölenin diğer ortakların hisselerini alabilecek kadar malı da varsa o köleyi tamamen azat edip hürriyetine kavuşturması gerekir. Diğer ortakların hisselerini alacak malı yoksa, o kölenin çalışıp borcunu ödemesi için zorluk çıkarmadan çalışmasına izin verilir.”

٦- بَابُ الْخَطَا وَالنَّسْيَانِ فِي الْعَتَاةِ وَالطَّلَاقِ وَنَحْوِهِ وَلَا عَتَاةَ إِلَّا لِرَجُلٍ اللَّهُ

6- Köle Azat Etmek ve Boşanmada Hata ve Unutmanın Hükümü
ve Bir Köleyi Azat Etmek Ancak Allah Azze ve Celle'nin Rızâsı
İçin Olur Bâbı

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى وَلَا نِيَّةَ لِلنَّاسِ
وَالْمُخْطِئِ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Kişinin niyeti ne ise eli-
ne geçecek olan da odur.” buyurmuştur. Unutan ve hata eden kimse için
niyet yoktur.

٢٥٢٨- حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا مِسْرَرٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ زُرَّارَةَ
بْنِ أَوْفَى عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ اللَّهَ
تَجَاوَزَ لِي عَنْ أُمَّتِي مَا وَسَّوَسْتَ بِهِ صُدُورُهَا مَا لَمْ تَعْمَلْ أَوْ تَكَلِّمْ.

2528- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-
sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah benim sebebimle, ümmetimin içinden geçirdikleri kötü dü-
şünceleri konuşmadıkları ve yapmadıkları sürece onlardan bu affedilmiş-
tir.”⁶⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5269, 6664)

٢٥٢٩- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ عَنْ سُفْيَانَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ
مُحَمَّدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ التَّمِيمِيِّ عَنْ غُلَقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيِّ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ
الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّةِ وَلِأَمْرِئٍ
مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ كَانَتْ
هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.

68 Vesveseye, kalbe iyice yatışıp yerleşmediği zaman itibâr yoktur. Unutan ve yanı-
lan da böyledir; onlar için de kalbin bir nesneye yatışıp yerleşmesi yoktur.

2529- Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi şöyle derken işittim:

“Ameller ancak niyetlere göredir. Herkesin niyet ettiği ne ise, eline geçecek olan da ancak odur. Artık her kim elde edeceği bir dünya menfaati için veya evleneceği bir kadından dolayı hicret etmiş ise, onun hicreti, hicret etmiş olduğu şeydir.”⁶⁹ (Hadis'in geçtiği diğer yerler: 1, 54, 3898, 5070, 6689, 6953)

۷- بَابُ إِذَا قَالَ رَجُلٌ لِعَبْدِهِ هُوَ لِلَّهِ وَتَوَى الْعِتَقَ وَالْإِشْهَادَ فِي الْعِتَقِ

7- Bir Kimse Kendi Kölesi İçin, Onu Azat Etmeye Niyet Ederek “O Allah İçin Hürdür” Dediğinde Bu Sahihdir ve Köle Azat Etmede Şâhit Tutmanın Hükümü Bâbı

۲۵۳۰ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ لُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ بَشِيرٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ لَمَّا أَقْبَلَ يُرِيدُ الْإِسْلَامَ وَمَعَهُ غُلَامُهُ ضَلَّ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِنْ صَاحِبِهِ فَأَقْبَلَ بَعْدَ ذَلِكَ وَأَبُو هُرَيْرَةَ جَالِسٌ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ هَذَا غُلَامُكَ قَدْ أَتَاكَ فَقَالَ أَمَا إِنِّي أَشْهَدُكَ أَنَّهُ حُرٌّ قَالَ فَهُوَ حِينَ يَقُولُ:

يَا لَيْلَةً مِنْ طَوْلِهَا وَعَنَانِهَا عَلَى أَلْفَا مِنْ دَارَةِ الْكُفْرِ نَجَتْ

2530- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, kölesiyle beraber İslâm'a girmek isteğiyle Medine'ye gelirlerken yolda birbirlerini kaybettiler. Ebu Hureyre Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber otururken o köle yanlarına çıkageldi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ey Ebu Hureyre! İşte kölen geldi!” buyurdu. Ebu Hureyre:

-Ben seni şâhit tutarım ki bu köle hürdür. O esnada Ebu Hureyre şu

69 Bu kitap sünnet vahyini toplamak için yazıldığından Buhari kitaba “vahyin başlangıcı” konusu ile başlamıştır. Vahiy şer'i amelleri açıklamak için indirildiğinden Buhari amellerle ilgili hadisi başa almıştır.

beyitleri okuyordu:

Ey uzun ve yorgunluk veren gece!

O gece ki bizi küfür diyarından kurtardı.⁷⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2531, 2532)

٢٥٣١ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ قَيْسٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ فِي الطَّرِيقِ:

يَا لَيْلَةً مِنْ طَوْلِهَا وَعَنَانِهَا عَلَى أَلْهَا مِنْ دَارَةِ الْكُفْرِ نَجَّتِ

قَالَ وَأَبَقَ مِنِّي غُلَامٌ لِي فِي الطَّرِيقِ قَالَ فَلَمَّا قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَايَعْتُهُ فَبَيَّنَا أَنَا عِنْدَهُ إِذْ طَلَعَ الْغُلَامُ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا أَبَا هُرَيْرَةَ هَذَا غُلَامُكَ فَقُلْتُ هُوَ خَرُّ لَوْجِهِ اللَّهُ فَأَعْتَقْتُهُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ لَمْ يَقُلْ أَبُو كُرَيْبٍ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ خَرُّ.

2531- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İslâm'a girmek isteyerek Medine'ye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldiğimde yola iken şu beyitleri okuyordum:

Ey uzun ve yorgunluk veren gece!

O gece ki bizi küfür diyarından kurtardı.

Yolda iken köle benim yanımdan kaçtı. Medine'ye, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldiğimde O'na beyat ettim. Bir gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında otururken o kaçan kölemin yanıma çıkageldi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-Ey Ebu Hureyre! İşte senin kölen!" buyurdu. Ben de:

70 Hadisin sonundaki şiir, Ebu Hureyre'nindir yahut kölesinindir veyahut da Ebu Merseddir de Ebu Hureyre bunu misal getirip okumuştur. Bu şiirde yorgunluktan ve seferden elem ve acı duyma vardır.

-O, Allah rızası için hürriyetine kavuşturulmuştur, dedim ve o köle-yi azat ettim. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2530, 2532)

٢٥٣٢ - حَدَّثَنَا شِهَابُ بْنُ عَبْدِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حُمَيْدٍ عَنْ إِسْمَاعِيلَ عَنْ قَيْسٍ قَالَ لَمَّا أَقْبَلَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَمَعَهُ غُلَامُهُ وَهُوَ يَطْلُبُ الْإِسْلَامَ فَضَلَّ أَحَدَهُمَا صَاحِبَهُ بِهَذَا وَقَالَ أَمَا إِلَيَّ أَشْهَدُكَ أَنَّهُ لِلَّهِ.

2532- Kays -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- kölesiyle beraber İslâm'a girmek isteyerek Medine'ye gelirlerken birbirlerini kaybettiler... Hadisi zikretti. Ebu Hureyre:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben seni şahit tutuyorum ki o köle Allah için azat ettim. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2530)

٨- بَابُ أُمِّ الْوَلَدِ

8- Cariye'nin, Efendisinden Olan Çocuğa Hür Olduğu Hükümü ile mi Hükmedilir Bâbı

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تِلِدَ الْأَمَةُ رَبَّهَا.

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Cariyenin efendisini doğurması, kıyamet alâmetlerindendir."

٢٥٣٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ إِنَّ عُتْبَةَ بْنَ أَبِي وَقَاصٍ عَهْدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَاصٍ أَنْ يَقْبِضَ إِلَيْهِ ابْنِ وَلِيدَةَ زَمْعَةَ قَالَ عُتْبَةُ إِنَّهُ ابْنِي فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَمَنَ الْفَتْحِ أَخَذَ سَعْدُ بْنُ وَلِيدَةَ زَمْعَةَ فَأَقْبَلَ بِهِ إِلَى رَسُولِ

اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَقْبَلَ مَعَهُ بَعْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ سَعْدُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا ابْنُ أَخِي عَهْدَ إِلَيَّ أَنَّهُ ابْنُهُ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا أَخِي ابْنُ وَلِيدَةٍ زَمْعَةَ وَلِدَ عَلَى فِرَاشِهِ فَنَظَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى ابْنِ وَلِيدَةٍ زَمْعَةَ فَإِذَا هُوَ أَشَبُّ النَّاسِ بِهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ مِنْ أَجْلِ أَنَّهُ وَلِدَ عَلَى فِرَاشِ أَبِيهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ احْتَجِي مِنْهُ يَا سَوْدَةُ بِنْتُ زَمْعَةَ مِمَّا رَأَى مِنْ شَبهِهِ بِعَتَبَةٍ وَكَانَتْ سَوْدَةُ زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2533- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Utbe İbnu Ebî Vakkas, kardeşi Sa'd İbnu Ebi Vakkas'a: "Zem'a'nın cariyesinin oğlu Abdurrahman bendendir. Onu yanına al!" diye vasiyette bulundu. Mekke'nin fethedildiği yıl Sa'd İbnu Ebi Vakkas onu yakalayaarak yanına aldı ve: "Bu benim kardeşimin oğludur. Onu yanıma almamı nesebinin kendisine katılmasını vasiyet etti" dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'nin fethinde Mekke'ye geldiğinde, Sa'd ibnu Velîde, Zem'a'nın cariyesinin oğlunu alarak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına getirdi. Abd İbnu Zem'a da onlarla bereberdi. Sa'd dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu, kardeşimin oğludur. Bana, o çocuğun kendisine ait olduğunu söyledi.

Abd İbnu Zem'a da: Bu benim kardeşimdir ve Zem'a'nın cariyesinin oğlu olup, babamın döşğinde iken doğmuştur, dedi.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zem'a'nın cariyesinin oğluna baktı ve o çocuğun babasına olan benzerliğini gördü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Ey Abd İbnu Zem'a! Bu çocuk senin kardeşindir" Çünkü o çocuk, babasının yatağında dünyaya gelmişti.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem daha sonra eşi Sevde bintü Zem'a'ya: "Ey Sevde! Ona karşı perdelen" buyurdu. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, çocuğun Utbe'ye benzediğini görmüştü. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2053)

٩- بَابُ بَيْعِ الْمُدَبِّبِ

9- Mudebber Kölenin Satılıp Alınması Bâbı

٢٥٣٤- حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَعْتَقَ رَجُلٌ مِنَّا عَبْدًا لَهُ عَنْ دُبْرِ فَدَعَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِهِ فَبَاعَهُ قَالَ جَابِرٌ مَاتَ الْعَلَامُ عَامَ أَوَّلِ.

2534- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ensâr'dan bir adam, kendisine ait olan bir köleyi mudebber yani kendisi öldükten sonra hür olduğu şartıyla azat etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o köleyi çağırdı ve Nuaym ibnu Abdullah'a sattı. Ca- bir şöyle dedi: O köle, bu olaydan bir yıl sonra vefat etti. (Hadisin geçtiği di- ğer yerler: 2141)

١٠- بَابُ بَيْعِ الْوَلَاءِ وَهَيْتِهِ

10- Köle Azat Edenin, Azat Ettiği Kölesi Üzerine Mirasçı Olma Hakkının Satılması ve Hibe Edilmesinin Hükümü Bâbı

٢٥٣٥- حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ سَمِعْتُ ابْنَ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ بَيْعِ الْوَلَاءِ وَعَنْ هَيْتِهِ.

2535- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, köle azat edenin, azat et- tiği kölesi üzerine mirasçı olma hakkının alınıp satılmasını ve hibe edil- mesini yasakladı.⁷¹ (Hadisin geçtiği diğer yer: 6756)

71 Velâ: Başlıkta da belirtildiği gibi, kişinin mâlik bulunduğu bir şahsı azat etmesi se- bebiyle, azat edenle azat edilen arasında devam eden hükmi yakınlıktır ki, bu ya- kınlık sebebiyle azat eden, azat edilenin mirasına hak kazanır.

٢٥٣٦ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اشْتَرَيْتُ بَرِيرَةَ فَأَشْرَطَ أَهْلُهَا وَلَاءَهَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَعْتَقِيهَا فَإِنَّ الْوَلَاءَ لِمَنْ أُعْطِيَ الْوَرَقَ فَأَعْتَقْتُهَا فَدَعَاَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَيَّرَهَا مِنْ زَوْجِهَا فَقَالَتْ لَوْ أُعْطَانِي كَذَا وَكَذَا مَا تَبْتُ عَنْدَهُ فَأَخْتَارَتْ نَفْسَهَا.

2536- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Berîre'yi satın aldım. Eski sahipleri onun velâyet hakkının kendilerine ait olması şartını ileri sürdüler. Ben bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem söyledim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Sen Berire'yi satın alıp azat et! Çünkü velâyet hakkı satın alana aittir.”

Ben de Berîre'yi azat ettim. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Berîre'yi yanına çağırdı ve onu henüz köle olan kocası Muğîs'le evli kalıp-kalmaması hususunda seçim hakkı vardır. Bunun üzerine Berîre:

-Şayet kocam bana şunları şunları verse onun yanında kalmam, dedi ve kendi nefsinı tercih etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1493, 2155, 2168, 2560, 2561, 2563, 2564, 2565, 2578, 2717, 2726, 2729, 7235, 5097, 5279, 5284, 5430, 6717, 6751, 6754, 6758, 6760)

١١ - بَابُ إِذَا أَسِرَ أَخُو الرَّجُلِ أَوْ عَمُّهُ هَلْ يُفَادَى إِذَا كَانَ مُشْرِكًا

11- Bâb: Bir Adamın Müşrik Olan Kardeşi veya Amcası Esir Alındığı Zaman, Fidyeye Verilip Esirlikten Kurtarılır mı?

وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ قَالَ الْعَبَّاسُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَادَيْتُ نَفْسِي وَفَادَيْتُ عَقِيلًا وَكَانَ عَلِيٌّ لَهُ نَصِيبٌ فِي تِلْكَ الْغَنِيمَةِ الَّتِي أَصَابَ مِنْ أَخِيهِ عَقِيلٍ وَعَمُّهُ عَبَّاسٌ.

Enes dedi ki: Abbas, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Bah-

reyn'den gelen ganimet mallarını paylaştırırken şöyle dedi: Bu maldan bana da ver. Çünkü ben kendim ve Akıl için fidye verdim.⁷²

Alî ibnu Ebî Tâlib'in, kardeşi Akıl ve amcası Abbas'tan elde etmiş olduğu bu ganimetin içinde bir payı vardı.

٢٥٣٧ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عُقْبَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ اسْتَأْذَنُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا ائْذَنْ لَنَا فَلَنَتْرَكَ لِابْنِ أَخْتِئَا عَبَّاسٍ فِدَاءَهُ فَقَالَ لَا تَدْعُونَ مِنْهُ دِرْهَمًا.

2537- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensâr'dan bir takım kimseler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme:

-Bize izin ver de kız kardeşimizin oğlu Abbas'ın fidyasını almaya-lım, diyerek bu hususta izin istediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Ondan alacağınız bir tek dirhemi bile bırakmayın.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3048, 4018)

١٢ - بَابُ عَتَقِ الْمُشْرِكِ

12- Müşrik Bir Kimsenin Köle Azat Etmesinin Hükümü Bâbı

72 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e Bahrein'den büyük bir mal gönderilmişti. “Malı mescide dökün” buyurdu. Bu mal, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderilen en bol mal olmuştu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem namaza çıktığında oraya dönüp bakmadı. Namazı bitirdikten sonra gelip malın başında oturdu. Her kimi gördüyse ondan bir miktar verdi. Böyle vermekle meşgul iken Abbas huzura gelip, başlıkta belirtilen gerekçe ile mal istedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona istediğın kadar al, buyurdu. Abbas bu sözü ile Be-dir'de uğradığı ağır ziyarı hâtıra getirmek istemişti.

٢٥٣٨ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ أَخْبَرَنِي أَبِي أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَعْتَقَ فِي الْجَاهِلِيَّةِ مِائَةَ رَقَبَةٍ وَحَمَلَ عَلَى مِائَةِ بَعِيرٍ فَلَمَّا أَسْلَمَ حَمَلَ عَلَى مِائَةِ بَعِيرٍ وَأَعْتَقَ مِائَةَ رَقَبَةٍ قَالَ فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَرَأَيْتَ أَشْيَاءَ كُنْتُ أَصْنَعُهَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ كُنْتُ أَتَحَنُّ بِهَا يَغْنِي أَتَبَرَّرُ بِهَا قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسْلَمْتَ عَلَى مَا سَلَفَ لَكَ مِنْ خَيْرٍ.

2538- Hişâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bana babam Ur-ve ibnu Zubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hakîm ibnu Hizâm -Allah ondan razı olsun- câhiliyet zamanında yüz tane köle azat etmiş ve hacda yüz tane kurbanlık deve sevk etmişti. Müslüman olunca da hac mevsiminde yüz tane kurbanlık deve sevk etmiş ve yüz tane köle azat etmişti. Hakîm ibnu Hizam şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Câhiliyet devrinde (henüz Müslüman olmamışken) sadaka vermek, köle azat etmek, akrabaya iyilik etmek gibi bazı ibadetler yapardım. Bana bundan dolayı sevap var mıdır? Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sen, geçmişte yapmış olduğun hayırlar (iyilikler) sebebiyle Müslüman oldun."⁷³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1436, 2220, 5992)

73 Kâfirin Müslüman olması ve Müslüman olarak ölmesi hâlinde küfür hâlinde işlediği hayırlı işlerden sevap kazanıp faydalanmasıdır. Küfür üzerine ölürse: Kim îmanı tanımayıp kâfir olursa, herhâlde bütün yaptığı boşa gitmiştir ve o âhirette en çok ziyana uğrayanlardandır. "Bugün size bütün iyi ve temiz şeyler helâl kılınmıştır. Kendilerine Kitap verilenlerin yiyecekleri size helâl olduğu gibi, sizin yiyeceğiniz de onlara helâldir, iffetli, zinaya sapmamış ve dost edinmemiş oldukları hâlde mehirlerini kendilerine verdiğiniz takdirde, müminlerden hür kadınlarla, sizden önce kendilerine kitap verilmiş olan hür kadınlar da keza size helâl kılınmıştır. Her kim îman ve İslâm esaslarını inkâr ederse, ameli boşa gitmiş, kendisi de âhirette ziyana uğramışlardan olur." Mâide sûresi: 5. âyeti hükmünce kâfirken işlediği hayır işleri bâtıl olur. Her kim şirk hâlinde sadaka verir, sonra da Müslüman olursa, bunun sadakası muteber olur.

۱۳- بَابُ مَنْ مَلَكَ مِنَ الْعَرَبِ رَقِيقًا فَوَهَبَ وَبَاعَ وَجَامَعَ وَفَدَى وَسَبَى الذُّرِّيَّةَ

13- Arap'tan Esir Alarak Bir Köleye Sahip Olup da Bunu Hibe Eden, Satan, Onunla Cinsî Münâsebet Yapan, Fidyasını Veren ve Kadın ve Çocukları Esir Olarak Alan Kimse Bâbı

وَقَوْلُهُ تَعَالَى ﴿هُوَ ضَرْبُ اللَّهِ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile, kendisine verdiğimiz rızıktan gizli ve açık olarak infak eden kimseyi misal olarak vermiştir. Hiç bunlar eşit olur mu? Hamd, Allah'a mahsustur; fakat çoğu bilmez.» Nahl sûresi: 75

۲۵۳۹-۲۵۴۰- حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ أَخْبَرَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ ذَكَرَ عُرْوَةُ أَنَّ مَرْوَانَ وَالْمُسَوَّرَ بْنَ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ حِينَ جَاءَهُ وَقَدْ هَوَازَنَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَيِّئَهُمْ فَقَالَ إِنْ مَعِيَ مِنْ تَرَوْنِ وَأَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا الْمَالَ وَإِمَّا السَّبْيَ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْنَيْتُ بِهِمْ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انْتَضَرَهُمْ بِضْعَ عَشْرَةَ لَيْلَةً حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَإِنَّا نَخْتَارُ سَبْيَنَا فَقَامَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّاسِ فَأَنَّثَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنْ إِخْوَانُكُمْ قَدْ جَاءُوا نَاثِبِينَ وَإِنِّي رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبْيَهُمْ فَمَنْ أَحَبُّ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبُّ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللَّهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ فَقَالَ النَّاسُ طَيِّبْنَا لَكَ ذَلِكَ قَالَ إِنَّا لَا نَدْرِي مَنْ أَدِنَ مِنْكُمْ مِمَّنْ لَمْ يَأْذُنْ

فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرْفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرْفَاؤُهُمْ ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ طَيَّبُوا وَأَذَلُّوا فَهَذَا الَّذِي بَلَّغْنَا عَنْ سَيِّ هَوَازِنَ وَقَالَ أَنَسٌ قَالَ قَالَ عَبَّاسٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَادَيْتُ لِنَفْسِي وَفَادَيْتُ عَقِيلًا.

2539-2540- Mervân ibnu Hakem ve Misver ibnu Mahreme -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Huneyn seferinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme Hevâzin kabilesinin temsilci heyeti Müslümanlar olarak geldikleri ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den mallarının ve esirlerinin kendilerine geri verilmesini istedikleri zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle buyurdu:

-“Bana sözün en sevimli geleni, en doğru olanıdır. Şimdi sizin iki seçenekten birini seçme hakkınız var: Ya esirlerinizi, ya da mallarınızı. Ben sizleri beklemiştim.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Tâif'ten döndüğünde, on üç ile on dokuz gece arası Hevâzin elçilerinin gelmesini beklemişti. Hevâzin heyetine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendilerine kölelerinden veya mallarından birini vereceği açıkça belli olunca:

-Biz esirlerimizin geri verilmesini tercih ediyoruz, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Müslümanlar arasında ayağa kalktı. Allah'a lâayık olduğu sıfatlarla senâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

-“Bu Hevâzin heyeti kardeşleriniz tövbe ediciler olarak bize gelmişlerdir. Ben onların esirlerini geri vermeyi uygun gördüm. Sizden her kim esirlerini gönül hoşnutluğuyla vermek isterse bunu yapsın! Sizden her kim de kendi nasibine düşen kölelerini karşılıksız vermek istemez ise, bu bedeli biz ona, Allah'ın bize harpsiz ve cihadsız ihsan edeceği maldan veririz. Bu dediğimi yapmak isteyen de böyle yapsın!”

Bunun üzerine insanlar: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hatırı için bizler Hevâzin esirlerini kendilerine vermeye hoşnut olduk, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Şimdi biz, sizden esirini vermeye razı olanlarla olmayanları bil-

miyoruz. Onun için geri dönün ve sizin işlerinizi sizin durumunuzu bilenler bize bildirsinler.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu buyruğu üzerine insanlar geri döndüler ve bilgin kişilerle konuştular. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dönüp, her biri kavminin esirleri geri vermekten memnun olduklarını ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bu hususta izin verdiklerini haber verdiler. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2307, 2308)

٢٥٤١ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ شَقِيقٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ كَتَبْتُ إِلَى نَافِعٍ فَكَتَبَ إِلَيَّ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَغَارَ عَلَى بَنِي الْمُصْطَلِقِ وَهُمْ غَارُونَ وَالْعَامَهُمْ نُسْقَى عَلَى الْمَاءِ فَقَتَلَ مَقَاتِلَهُمْ وَسَبَى ذُرَارِيَهُمْ وَأَصَابَ يَوْمَئِذٍ جُوَيْرِيَةَ حَدَّثَنِي بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ وَكَانَ فِي ذَلِكَ الْجَيْشِ.

2541- İbnu Avn -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Nâfi'ye mektup yazdım. O da bana şunu yazdı: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mustalik oğulları üzerine gece baskını yaptı. Onlar bundan habersizdiler. Hayvanları da su başında sulanıyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlardan savaşanları öldürdü ve ailelerini esir etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o gün Mustalik oğullarının efendisi Haris ibnu Ebi Dirar'ın kızı Cuveyriye'ye sahip olmuştu. Nâfi', bunu kendisine orduda bulunan İbnu Ömer'in haber verdiğini bil-dirmişti.

٢٥٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُونُسَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ ابْنِ مُحَيْرِيزٍ قَالَ رَأَيْتُ أَبَا سَعِيدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَسَأَلْتُهُ فَقَالَ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي غَزْوَةِ بَنِي الْمُصْطَلِقِ فَأَصَبْنَا سَبْيًا مِنْ سَبْيِ الْعَرَبِ فَاشْتَهَيْتُمَا النَّسَاءَ فَاشْتَدَّتْ عَلَيْنَا الْعُزْبَةُ وَأَحْبَبْنَا الْعَزَلَ فَسَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا عَلَيْكُمْ أَنْ لَا تَفْعَلُوا مَا مِنْ نَسَمَةٍ كَاتِنَةٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا وَهِيَ كَاتِنَةٌ.

2542- İbnu Muhayrîz -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Ebu Saîd el-Hudrî'yi -Allah ondan razı olsun- gördüm ve O'na sordum. O şöyle dedi:

Bizler Mustalik oğulları savaşına Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber çıktık. Arap esirlerinden esirler ele geçirdik. Eşlerimizden uzak kaldığımız için esir kadınlarla cinsi münasebet yapmak istedik. Ancak onların hamile kalmalarını arzulamadığımızdan dolayı azil yapmak istedik ve bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sorduk. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Azli yapmamanız üzerinize vacip değildir. Bunda bir sakınca yoktur. Ancak, Allah'ın dünyaya gelmesini yazmış olduğu her bir hayat sahibi insan, muhakkak dünyaya gelecektir.”¹⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2229)

٢٥٤٣ - حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقَعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَا أَزَالُ أَحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ وَحَدَّثَنِي ابْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ الْمُغِيرَةِ عَنْ الْحَارِثِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَعَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ مَا زِلْتُ أَحِبُّ بَنِي تَمِيمٍ مُنْذُ ثَلَاثَ سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فِيهِمْ سَمِعْتُهُ يَقُولُ هُمْ أَشَدُّ أُمَّتِي عَلَى الدُّجَالِ قَالَ وَجَاءَتْ صَدَقَاتُهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذِهِ صَدَقَاتُ قَوْمِنَا وَكَانَتْ سَبِيَّةً مِنْهُمْ عِنْدَ عَائِشَةَ فَقَالَ أَغْنِيهَا فَإِنَّهَا مِنْ وَلَدِ إِسْمَاعِيلَ.

2543- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Benû Temîm kabilesi hakkında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den şu üç sözü söylerken işittiğim zamandan beri, Temîm oğulları kabilesini sevmekte devam ediyorum.

74 Arap esirlerinden birer esire nail olduk, her birimiz cima etti, manasınadır. Bu hadis, sahabilerin kendi hisselerine düşen esir kadınlarla cinsî yaklaşılmaya ittifak ettiklerine delâlet etmiştir. Ancak bu cinsî temas, ancak onların temizlenmesinden sonra olur.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyururken işittim:

-Temîm oğulları ümmetimin Deccâl'a karşı en şiddetli olanlarıdır.

Temîm oğullarının zekât malları gelmişti. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Bu mallar kavmimizin sadakalarıdır" buyurdu.

Âişe'nin -Allah ondan razı olsun- yanında Temîm oğullarından esir bir kadın vardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Âişe'ye şöyle buyurdu:

-Bu esîr kadını azat et! Çünkü o İsmâîl soyundandır."75 (Hadisin geçtiği diğer yer: 4366)

٤ - ١ - بَابُ فَضْلِ مَنْ أَدَّبَ جَارِيَتَهُ وَعَلَّمَهَا

14- Cariyesini Eğitip Terbiye Eden ve Ona İlim Öğreten Kimsenin Fazileti Bâbı

٢٥٤٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ فَضِيلٍ عَنْ مُطَرِّفٍ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَتْ لَهُ جَارِيَةٌ فَعَالَهَا فَأَحْسَنَ إِلَيْهَا ثُمَّ أَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا كَانَ لَهُ أَجْرَانِ.

2544- Ebu Musa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kimin bir cariyesi olur da ona öğretir ve ona karşı iyi davranır,

75 Benî Temîm, Mudârifler içinde büyük bir kabiledir ve Temîm ibnu Murr ibnu Edd ibnu İlyâs ibnu Mudârr'a mensuptur. Bunlar Basra, Necd ve Yemâme aralarında otururlardı, dokuzuncu hicret asrına kadar devam etmiş, sonra dağılmışlardır. Bu hadîste Arab'ın da diğer gayn Arap milletler gibi esîr edilmesinin ve onlara mâlik olunmasının cevazına delîl vardır. Ancak onların hürriyete kavuşturulması daha faziletlidir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in "Bu mallar bizim kavmimizin sadakalarıdır" diye Temîmîler'i kendisine nispet buyurması, Temîmîler'in ne-sebi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile İlyâs ibnu Mudâr'da birleşmiş ol-masındandır.

sonra da onu azat ederek onunla evlenirse ona iki ecir vardır.” (Hadisn geçtiği diğer yerler: 97, 2547, 2551, 3011, 3446, 5083)

۱۵ - بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَبِيدُ إِخْوَانُكُمْ فَأَطَعُمُوهُمْ مِمَّا تَأْكُلُونَ

15- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Köleler sizin kardeşlerinizdir. Onun için onlara yediğiniz şeylerden yedinir”
Hadisi Bâbı

وَقَوْلُهُ تَعَالَى ﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا﴾
قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﴿ذِي الْقُرْبَىٰ﴾ الْقَرِيبُ وَالْجُنُبُ الْقَرِيبُ الْجَارُ الْجُنُبُ يَعْنِي الصَّاحِبَ فِي السَّفَرِ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Allah’a ibadet edin ve hiçbir şeyi O’na ortak koşmayın. Anaya babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanındaki arkadaşla, yolda kalmışa ve elinizin altındaki (köle, cârîye, hizmetçi, işçi vb.) lere iyilik edin. Şüphe yoktur ki Allah, kendini beğenen ve kibirlenen kimseleri sevmez» Nisa sûresi: 36

٢٥٤٥ - حَدَّثَنَا آدَمُ بْنُ أَبِي إِيَاسٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا وَاصِلُ الْأَخْذَبِ قَالَ سَمِعْتُ الْمَعْرُورَ بْنَ سُوَيْدٍ قَالَ رَأَيْتُ أَبَا ذَرٍّ الْغِفَارِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَعَلَيْهِ حُلَّةٌ وَعَلَى غُلَامِهِ حُلَّةٌ فَسَأَلْتَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ إِنِّي سَأَيْتُ رَجُلًا فَشَكَانِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعِزَّتُهُ بِأَمِّهِ ثُمَّ قَالَ إِنَّ إِخْوَانَكُمْ خَوْلَكُمْ جَعَلَهُمُ اللَّهُ تَحْتَ أَيْدِيكُمْ فَمَنْ كَانَ أَخُوهُ تَحْتَ يَدِهِ فَلْيُطْعِمَهُ مِمَّا يَأْكُلُ وَلْيَلْبِسْهُ مِمَّا يَلْبَسُ وَلَا تُكَلِّفُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَإِنْ كَلَّفْتُمُوهُمْ مَا يَغْلِبُهُمْ فَأَعِينُوهُمْ.

2545- Ma'rûr ibnu Suveyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Rebeze köyünde⁷⁶ Ebu Zerr'le karşılaştım. Kendisinin ve kölesinin üzerinde birer cübbe vardı. Ben bunun sebebini sordum. Bana şöyle dedi: Ben bir adamla birbirimize karşılıklı sövdük. O da beni Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemme şikâyet etti. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

“Ey Ebu Zerr! Onu sen annesinden dolayı mı ayıpladın? Kölelerinizi sizin kardeşlerinizdir ve Allah onları sizlerin elinizin altına vermiştir. Her kimin kardeşi elinin yani emri altındaysa yediğinden yedirsın, giydiğinden giydirsın, gücü yetmeyen şeyleri onlara yüklemesin. Şayet yüklerseniz onlara yardım edin.”⁷⁷ (Hadisin geçtiği yerler: 30, 6050.)

١٦ - بَابُ الْعَبْدِ إِذَا أَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَتَصَحَّ سَيِّدُهُ

16- Rabbine İbadetini Güzel Bir Şekilde Yerine Getiren, Efendisini de Zarara Uğratmayan ve Sahtekârlık Yapmayan Kölenin Kazanacağı Sevap Bâbı

٢٥٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْعَبْدُ إِذَا تَصَحَّ سَيِّدُهُ وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ كَانَ لَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ.

76 Rebeze köyü, Mekke ile Medine arasında bir mevki.

77 Vacibin terki ve haramların işlenilmesiyle elde edilen her günah cahiliye ahlâkındandır. Günahların küfür olarak isimlendirilmesi ise inkârî küfür olarak değil nîmete küfür anlamında mecazi olarak kullanılmıştır. İşlenen günahlardan dolayı insanları küfürle-kâfirlikle itham eden Haricilerin hilâfına buradaki küfrün dinden çıkarmayan küfür olduğunu beyan etmiştir. Allah Teâlâ'nın şu âyeti onlara reddiyedir: « Bundan gayrısını dilediği kimse için bağışlar » Şirk dışındaki günahların bağışlanması muhtemeldir. Âyetteki şirkten murad küfürdür. Çünkü her kim Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem peygamberliğini inkâr ederse, bu kişi her ne kadar Allah'a şirk koşmamışta olsa bu inkârından dolayı kâfir olur.

İbnu Battal şöyle dedi: Buhari'nin buradaki gayesi günahlardan dolayı tekfir eden Hariciler gibilerine reddiyedir ve şöyle der: Her kim şirk üzere ölürsa ebedi cehennemdedir. Âyet onların görüşlerini reddetmektedir. Çünkü Allah Teâlâ'nın « Bundan gayrısını dilediği kimse için bağışlar » sözü, şirkten gayri günah üzere ölen manasıdır. (Fethul-Bari. Aynı hadisin şerhinden.)

2546- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir köle, efendisinin işinde düzgün bir şekilde çalışır, onu zarara uğratmaz ve sahtekârlık da yapmaz, Rabbine de güzel bir şekilde ibadet ederse, onun için iki sevap vardır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2550)

٢٥٤٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ صَالِحٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيْمًا رَجُلٌ كَانَتْ لَهُ جَارِيَةٌ فَأَدَّبَهَا فَأَحْسَنَ تَأْدِيبَهَا وَأَعْتَقَهَا وَتَزَوَّجَهَا فَلَهُ أَجْرَانِ وَأَيْمًا عَبْدٌ أَدَّى حَقَّ اللَّهِ وَحَقَّ مَوَالِيهِ فَلَهُ أَجْرَانِ.

2547- Ebu Musa el-Eş'arî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kimin bir cariyesi olur, onu güzelce eğitir-terbiye eder, ona güzelce öğretir, sonra da o cariyeyi azat ederek onunla evlenirse o kimseye bundan dolayı iki sevap vardır. Allah'ın ve efendilerinin haklarını gerektiği gibi yerine getiren köle için de iki sevap vardır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 97, 2544, 2551, 3011, 3446, 5083)

٢٥٤٨ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنِ الزُّهْرِيِّ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ يَقُولُ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْعَبْدِ الْمَمْلُوكِ الصَّالِحِ أَجْرَانِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْحَجَّ وَبِرُّ أُمِّي لَأَحْبَبْتُ أَنْ أَمُوتَ وَأَنَا مَمْلُوكٌ.

2548- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Salih olan köle için iki ecir vardır.”

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, şayet Allah yolunda cihâd etmek, hac yapmak ve anneme iyilik etmek olmasaydı, köle olarak ölmeyi arzu ederdim.”

٢٥٤٩ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ حَدَّثَنَا أَبُو صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِعْمَ مَا لَأَخْدِهِمْ يُحْسِنُ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَيَنْصَحُ لِسَيِّدِهِ.

2549- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Rabbine olan ibadetini güzelce yerine getiren, efendisini zarara uğratmayan ve sahtekârlık yapmayan köleye ne mutlu.”

١٧ - بَابُ كَرَاهِيَةِ التَّطَاوُلِ عَلَى الرَّقِيقِ وَقَوْلِهِ عَبْدِي أَوْ أَمَتِي

17- Köleye Karşı Büyüklenmenin, Kendisini Ondan Yüce Görmenin Hoş Görülmemesi ve Kişinin Kölesine: “Kulum veya Cariyem” Demesinin Hükümü Bâbı

وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ﴾ وَقَالَ ﴿عَبْدًا مَمْلُوكًا﴾ ﴿وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ﴾ وَقَالَ ﴿مِنْ فَتْيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ﴾ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْمُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ وَ ﴿اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ﴾ عِنْدَ سَيِّدِكَ وَمَنْ سَيِّدُكُمْ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«...kölelerinizden ve cariyelerinizden iyileri...» Nur sûresi: 32

«Allah hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile...» Nahl sûresi: 75

«Kapının önünde kadının kocasını (efendisini) bulmuşlardı.» Yusuf sûresi: 25

«...mülkiyetiniz altında bulunan mümin cariyelerinizden...» Nisa sûresi: 25

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Sa'd ibnu Muâz için En-sâr'a: “Efendiniz için ayağa kalkın” buyurdu. «Beni rabbinin (efendinin) yanında an!» Yusuf: 42 Yine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Sizin efendiniz kimdir ey Seleme oğulları?” demiştir.

٢٥٥٠ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا نَصَحَ الْعَبْدُ سَيِّدَهُ وَأَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ كَانَ لَهُ أَجْرُهُ مَرَّتَيْنِ.

2550- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir köle, efendisinin işinde düzgün bir şekilde çalışır, onu zarara uğratmaz ve sahtekârlık da yapmaz, Rabbine de güzel bir şekilde ibadet ederse, onun için iki sevap vardır.”⁷⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2546)

٢٥٥١ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدٍ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلْمَمْلُوكُ الَّذِي يُحْسِنُ عِبَادَةَ رَبِّهِ وَيُؤَدِّي إِلَى سَيِّدِهِ الَّذِي لَهُ عَلَيْهِ مِنَ الْحَقِّ وَالنَّصِيحَةِ وَالطَّاعَةِ لَهُ أَجْرَانِ.

2551- Ebu Musa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Rabbine olan ibadeti güzelce yerine getiren, efendisinin üzerinde hakkı olduğu işlerini edâ eden, onu zarara uğratmayan, işinde sahtekârlık yapmayan ve efendisine itaat eden köleye bunlardan dolayı iki sevap vardır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 97, 2544, 2547, 3011, 3446, 5083)

٢٥٥٢ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامِ بْنِ مُنَبِّهٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يُحَدِّثُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ أَطْعِمَ رَبِّكَ وَصَيَّ رَبِّكَ اسْتَقِ رَبِّكَ وَلَيَقُلْ سَيِّدِي مَوْلَايَ وَلَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ عَبْدِي أَمَتِي وَلَيَقُلْ فَتَايَ وَفَتَاتِي وَغُلَامِي.

2552- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-

78 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu hadîsinde köleyi “Abd”, sahibini de “Seyyid” diye isimlendirdi. Bu isimlendirme de bu tabîrlerin cevazına delildir.

sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz kölesine: ‘Rabbini doyur, Rabbine abdest aldır, Rabbine su içir!’ diye hitâp etmesin. Köle de efendisine: ‘Efendim, Mev-la’m’ desin. Sizden biriniz kölesine: ‘Kulum, cariyem! demesin. Ancak: ‘Kızım, oğlum, çocuğum! diye hitâp etsin.”⁷⁹

٢٥٥٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الثَّعْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَازِمٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَعْتَقَ نَصِيًّا لَهُ مِنَ الْعَبْدِ فَكَانَ لَهُ مِنَ الْمَالِ مَا يَبْلُغُ قِيمَتَهُ يُقَوِّمُ عَلَيْهِ قِيمَةَ عَدْلٍ وَأَعْتَقَ مِنْ مَالِهِ وَإِلَّا فَقَدْ عَتَقَ مِنْهُ.

2553- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim, üzerinde ortağı bulunduğu bir kölenin, kendisine ait hissesini azat ederse, şayet o kimsenin kölenin diğer hisselerini alacak kadar malı varsa, o kölenin adilâne bir şekilde değeri belirlenir ve köle onun malından alınarak köle tamamen hürriyetine kavuşturulur. Şayet sadece kendi hissini azat edenin, diğer ortakların hisselerini alacak malı yoksa, köleden sadece kendi hissesi azat edilmiş olur.”

٢٥٥٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّكُمْ رَاعٍ فَمَسْتَوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْأَمِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْتَوْلٌ عَنْهُمْ وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَهُوَ مَسْتَوْلٌ عَنْهُمْ وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَغْلِهَا وَوَلَدِهِ وَهِيَ مَسْتَوْلَةٌ عَنْهُمْ وَالْعَبْدُ رَاعٍ عَلَى مَالِ سَيِّدِهِ وَهُوَ مَسْتَوْلٌ عَنْهُ أَلَا فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْتَوْلٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ.

2554- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

79 Kişinin kölesine böyle hitâp etmemesinin sebebi de şöyle rivayet edilmiştir: “Çünkü sizler hepiniz Allah’ın kulusunuz, hepiniz memlûksunuz”.

“Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürüsünden sorumludur. İmam çobandır ve mahiyetinden sorumludur. Evin erkeği ailesi üzerine çobandır ve ailesinden sorumludur. Kadın, kocasının evi ve çocuğu üzerine çobandır ve onlardan sorumludur. Hizmetçi-köle efendisinin malı üzerine çobandır ve onun malından sorumludur. Hepiniz çobansınız ve sürüsünden o sorumludur.”⁸⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 893)

حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَزَيْدَ بْنَ خَالِدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا زَنَتِ الْأَمَةُ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِذَا زَنَتِ فَاجْلِدُوهَا ثُمَّ إِذَا زَنَتِ فَاجْلِدُوهَا فِي الثَّلَاثَةِ أَوْ الرَّابِعَةِ بِيَعُوهَا وَلَوْ بِضَفِيرٍ.

2555-2556- Ebu Hureyre ve Zeyd ibnu Hâlid -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir câriye zina ettiği zaman onu kamçılaysın. Sonra yine zina ettiğinde onu yine kamçılaysın. Sonra yine zina ettiğinde onu yine kamçılaysın. Üçüncüde veya dördüncüde o cariyeyi kıldan örülmüş bir ip karşılığında da olsa onu satın!”⁸¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2152, 2154)

١٨ - بَابُ إِذَا أَتَاهُ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ

18- Sizden Birinize Hizmetçisi Yemeğini Getirdiği Zaman, Kendisiyle Beraber O Yemekten Yemesi İçin Beraberinde Oturtsun Bâbı

- 80 Kul da efendisinin malı üzerinde bir çobandır; o da bunlardan sorumludur, şüphesiz hizmetçi ve köle efendisinin hizmetinde dürüst çalışıcı ve emâneti ona hakkıyla yerine getirici olduğu zaman, münâsip olan efendinin ona yardım etmesi ve ona karşı büyüklenmemesidir.
- 81 Cârîye zina ettiği zaman ona karşı büyüklenmenin mekruh olmaması, ona kamçılama cezası uygulanması ve bu suçu tekrar tekrar işlerse ucuz fiyatla da olsa satılıp elden çıkarılmasıdır ki, bunların hepsi zinâkâr cariyeye karşı büyüklenmeye, haddi aşmaya aykırıdır.

٢٥٥٧- حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مَنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي مُحَمَّدُ بْنُ زِيَادٍ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَى أَحَدَكُمْ خَادِمُهُ بِطَعَامِهِ فَإِنْ لَمْ يُجْلِسْهُ مَعَهُ فَلْيُنَاوِلْهُ لُقْمَةً أَوْ لُقْمَتَيْنِ أَوْ أَكْلَةً أَوْ أَكْلَتَيْنِ فَإِنَّهُ وَلِيَ عِلَاجُهُ.

2557- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizden birinize, hizmetçisi yemeğini getirdiği zaman, şayet onu beraberinde oturtmazsa, hizmetçisine bir veya iki lokma yemekten versin. Çünkü o yemeği hazırlayıp efendisinin önüne getiren o hizmetçidir.”⁸² (Hadisin geçtiği diğer yer: 5460)

١٩- بَابُ الْعَبْدِ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ

19- Köle, Efendisinin Malında Bir Çobandır Bâbı

وَكَسَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَالَ إِلَى السَّيِّدِ

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, malı efendiye nispet etmiştir.

٢٥٥٨- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَالْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ فِي أَهْلِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَهِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ قَالَ فَسَمِعْتُ هَؤُلَاءِ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأُخْبِسُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

82 Bu hadîs işveren ile işçi arasındaki her türlü münâsebetlerin en medenî şekilde yürütülmesinin gereğidir.

وَسَلَّمَ قَالَ وَالرَّجُلُ فِي مَالِ أَبِيهِ رَاعٍ وَمَسْنُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ فَكُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْنُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ.

2558- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürüsünden sorumludur. İmam çobandır ve mahiyetinden sorumludur. Evin erkeği ailesi üzerine çobandır ve ailesinden sorumludur. Kadın, kocasının evi üzerine çobandır ve evinden sorumludur. Hizmetçi efendisinin malı üzerine çobandır ve onun malından sorumludur.⁸³ Kişi babasının malı üzerine çobandır ve onun malından sorumludur. Hepiniz çobansınız ve sürüsünden o sorumludur.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 893)

٢٠ - بَابُ إِذَا ضَرَبَ الْعَبْدَ فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ

20- Bir Kimse Kölesini Dövdüğünde, Yüzüne Vurmaktan Sakınsın Bâbı

٢٥٥٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا ابْنُ وَهْبٍ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكُ بْنُ أَنَسٍ قَالَ وَأَخْبَرَنِي ابْنُ فُلَانٍ عَنْ سَعِيدِ الْمَقْبَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح وَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا قَاتَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَجْتَنِبِ الْوَجْهَ.

2559- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizden biriniz dövdüğü zaman yüze vurmaktan sakınsın”⁸⁴

83 Hizmetçinin çobanlığı, efendisinin malından eline bırakılmış şeyleri koruması ve ancak efendisinin izni ile çalışması ve çalışmayı tam yapmasıdır.

84 Yüz, insan oğlunun en şerefli bir parçasıdır. Yüz, aynı zamanda bütün vücûdu ve şahsı temsil eden uzuvdur. Bu sebeplerden dolayı husûsiyle yüze vurulmaması söylenmiştir.

٥٠- بَابُ الْمُكَاتَبِ

50- YAZIŞMA KİTABI⁸⁵

١- بَابُ الْمُكَاتَبِ وَتُجُومِهِ فِي كُلِّ سَنَةٍ لُجْمٌ

1- Hürriyetini Satın Alma Yazışması Yapılmış Kölenin, Her Sene Bir Kere Taksit Ödemesi Bâbı

وَقَوْلُهُ ﴿وَالَّذِينَ يَبْتَاعُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ﴾ وَقَالَ رَوْحٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ أَوْاجِبُ عَلَيَّ إِذَا عَلِمْتُ لَهُ مَالًا أَنْ أَكَاتِبَهُ قَالَ مَا أَرَاهُ إِلَّا وَاجِبًا وَقَالَهُ عُمَرُ بْنُ دِينَارٍ قُلْتُ لِعَطَاءٍ تَأْتُرُهُ عَنْ أَحَدٍ قَالَ لَا ثُمَّ أَخْبَرَنِي أَنَّ مُوسَى بْنَ أَنَسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ سِيرِينَ سَأَلَ أَنَسًا الْمُكَاتَبَةَ وَكَانَ كَثِيرَ الْمَالِ فَأَبَى فَأَنْطَلَقَ إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ كَاتِبُهُ فَأَبَى فَضْرَبَهُ بِالذَّرَّةِ وَيَتَلَوُ عُمَرُ ﴿فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا﴾ فَكَاتِبُهُ.

85 İki veya daha fazla kişinin herhangi bir konuda karşılıklı olarak yazışmaları; bir köle veya cariyeyi kazancı hususunda derhal, kölelik ve esaretten kurtulması hususunda daha sonra ödenmek üzere belli bir meblağ karşılığında hürriyetine kavuşturmak için yapılan anlaşma ve yazışma. Buna "kitabeta" da denir. Mükâtebe, köle ile sahibi arasında yapılan bir akiddir. İki tarafı ilgilendirdiği için mükâtebe denilmiştir. Mükâtebe Kur'an-ı Kerim ile sabittir. Bu konuda Cenab-ı Hak: "*Ellerinizin altında bulunan (köle ve cariyeler)den mükâtebe akdi yapmak isteyenlerle, eğer kendilerinde bir iyilik (hayır) görürseniz, mükâtebe akdi yapın ve Allah'ın size verdiği malından onlara da (yardım olarak) verin*" Nûr: 33 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de hadisinde: "Üç kişi vardır ki, Allah Teâlâ bunların hepsine yardım vaad etmiştir: Allah yolunda savaşan gazi, (azadı için gereken) parayı ödemek isteyen mükâteb köle ve nefsi haramdan korumak için evlenen adam" bu-

«Ellerinizi altında bulunup da mükâtebe yaparak hürriyetlerini satın almak isteyenlerle, eğer kendilerinde bir hayır olduğunu bilerseniz, mükâtebe yapın. Allah'ın size verdiği maldan da onlara verin» Nur: 33

İbnu Cureyc -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben Atâ ibnu Ebi Rebâh'a dedim ki:

-Kölemin malı olduğunu bilirim, onunla hürriyetini satın alma yazışması yapmam üzerime vacip midir? Atâ: Ben bunu vacip olarak görüyorum, dedi.

Amr ibnu Dînâr şöyle dedi: Ben Atâ'ya: Sen bunu birinden mi riva-yet ediyorsun? diye sordum. Atâ: Hayır, dedi.

Sîrîn, Enes ibnu Mâlik'ten hürriyet satın alma yazışması yapmasını istedi. Sîrîn, malı çok olan biriydi. Enes, yazışma yapmayı kabul etmedi. Bunun üzerine Sîrîn, Ömer ibnu Hattâb'a gitti ve Enes'in yazışmayı kabul etmediğini haber verdi. Ömer, Enes'e: Onunla yazışma yap, dedi. Ancak Enes yine çekindi.

Bunun üzerine Ömer, Enes'e kırbaçla vurdu ve: **«..eğer kendilerinde bir hayır olduğunu bilerseniz, mükâtebe yapın..»** Nur: 33 âyetini okudu. Akabinde Enes, Sîrîn ile hürriyet satın alma mukavelesini yazdı.

yurmuştur. Mükâtebe akdi icab ve kabulle gerçekleşir. Sahibi kölesine,- Bana şu kadar meblâğı ödersen, hürsün der; köle de bunu kabul ederse, mükâtebe akdi gerçekleşmiş olur. Köle bu miktarı ödeyinceye kadar, köle ve hür statüsü arasında bir konum kazanır. Yani hürriyete adım atmıştır, ama kölelikten de tam mânâsıyla kurtulmamıştır. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Herhangi bir köle ile yüz okka üzerine kitabet akdi yapılır ve köle bunun on okkası hariç, diğer miktarını ödemiş olursa (hepsini ödeyinceye kadar) köle olmakta devam eder", "Mükâteb, üzerinde kitabet akdindeki miktardan bir dirhem kaldığı müddetçe köledir" buyurmuştur. Bu hadis-i şeriflerden anlaşıldığına göre mükâteb köle, akid yaptığında, bedelin tamamını ödeyinceye kadar, tam hürriyete kavuşmamış olur; ama tam mânâsıyla da köle değildir. O, hürriyete adım atmış birisidir. Dolayısıyla hür kişilere ait bazı ahkâma tâbi olur. Bununla ilgili olarak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şu hadis-i şerifini görüyoruz: "Siz kadınlardan birinizin kitabet akdi yaptığı bir kölesi olur, o mükâtebin borcunu ödeyecek malı da bulunursa, ondan örtünsün" Kadın, köleden değil; hür erkekten örtünür. Ayrıca kitabet akdi yapmış olan kölenin kazancı artık kendisindir. Azadı gerçekleşince de eski sahibesiyle evlenebilir. Bu akit ne mükâtebin, ne de sahibinin ölümüyle feshedilmiş, bozulmuş olmaz. Yani geçerliliğini korur.

٢٥٦٠- وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُوسُفُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا إِنَّ بَرِيرَةَ دَخَلَتْ عَلَيْهَا تَسْتَعِينُهَا فِي كِتَابَتِهَا وَعَلَيْهَا خَمْسَةُ أَوَاقٍ نُجُمَتْ عَلَيْهَا فِي خَمْسِ سِنِينَ فَقَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ وَنَفِستَ فِيهَا أَرَأَيْتَ إِنْ عَدَدْتُ لَهُمْ عِدَّةً وَاحِدَةً أَبِيعُكَ أَهْلُكَ فَأَعْتَقَكَ فَيَكُونَ وَلَاؤُكَ لِي فَلَذَهَبَتْ بَرِيرَةُ إِلَى أَهْلِهَا فَعَرَضَتْ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَقَالُوا لَا إِلَّا أَنْ يَكُونَ لَنَا الْوَلَاءُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَدَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرِيهَا فَأَعْتِقِهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا بَالُ رِجَالٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ مَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَهُوَ بَاطِلٌ شَرَطَ اللَّهُ أَحَقُّ وَأَوْثَقُ.

2560- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Berîre, Âişe'nin yanına gelerek, beş sene içinde taksitlere ayrılmış beş ûkıyye borcu olduğunu söyledi ve bu kitâbet bedeli hakkında O'ndan yardım istedi. Âişe, Berîre'ye dedi ki:

-Ben senin sahiplerine bu borcun olan beş ûkıyyenin tamamını versem ve seni azat etsem, sahiplerin seni satarlar mı? Berîre sahiplerine gitti ve Âişe'nin bu sözlerini onlara haber verdi. Onlar:

-Hayır seni satmayız, ancak velâyet hakkın bize ait olursa satmayı kabul ederiz, dediler.

Âişe dedi ki: Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna girdim ve onların dediğini kendisine söyledim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'ye şöyle buyurdu:

“Sen Berîre'yi satın al ve onu azat et. Şüphesiz ki velâyet hakkı ancak azat edene aittir.”

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalktı ve şöyle buyurdu:

“Bazı kimselere ne oluyor da, Allah'ın kitabında olmayan şartlar, şart koşuyorlar? Her kim Allah'ın kitabında olmayan bir şartı şart koşarsa o batıldır. Allah'ın şartı daha hak ve daha sağlamdır.”⁸⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1493, 2155, 2168, 2536, 2561, 2563, 2564, 2565, 2578, 2717, 2726, 2729 7235, 5097, 5279, 5284, 5430, 6717, 6751, 6754, 6758, 6760) (86 Dipnot: →)

٢- بَاب مَا يَجُوزُ مِنْ شُرُوطِ الْمَكَاثِبِ وَمَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ
اللَّهِ فِيهِ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2- Kâle ile Yapılan Yazışmada Caiz Olan Şartlar ve Allah'ın
Kitabında Olmayan Bir Şartı Şart Koşan Kimse Bâbı

Bu konuda İbnu Ömer'in Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem-
den riwâyeti vardır.

٢٥٦١- حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بِنْتِ عَائِشَةَ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّ بَرِيرَةَ جَاءَتْ تَسْتَعِينُهَا فِي كِتَابَتِهَا وَلَمْ تَكُنْ لُصَّتْ مِنْ
كِتَابَتِهَا شَيْئًا قَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ ارْجِعِي إِلَى أَهْلِكَ فَإِنْ أَحْبَبُوا أَنْ أَقْضِيَ عَنْكَ كِتَابَتَكَ
وَيَكُونَ وَلَاؤُكَ لِي فَعَلْتُ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ بَرِيرَةَ لِأَهْلِهَا فَأَبَوْا وَقَالُوا إِنْ شَاءَتْ أَنْ
تَحْتَسِبَ عَلَيْكَ فَلْتَفْعَلْ وَيَكُونَ وَلَاؤُكَ لَنَا فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْتَاعِي فَأَعْتَقِي فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ
لِمَنْ أَعْتَقَ قَالَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ مَا بَالُ أَنْاسٍ
يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ مَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ
فَلَيْسَ لَهُ وَإِنْ شَرَطَ مِائَةَ مَرَّةٍ شَرْطُ اللَّهِ أَحَقُّ وَأَوْثَقُ.

2561- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle haber verdi:

- 86 “Allah'ın kitabı'nda bulunmayan” demek, Allah'ın kitabı'ndaki hükümlerde bu-
lunmayan, kitabın hükmü gereğince olmayan demektir. Çünkü Allah'ın kitabı bir-
çok yerde Rasûl'e itaat etmeyi emretmiştir. Sünnet'in de kitap için bir beyân oldu-
ğu bellidir. İşte velâ, nass olarak Kur'an'da zikredilmediği hâlde, Rasûlullah velâ
hakkını hürriyete kavuşturana tahsis etmiştir. Çünkü Kur'an da Sünnette vahiydir.
Kur'an-ı Kerim'de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetiyle hükmet-
meyi öngören pek çok ayet vardır. Allah Azze ve Celle, bu ayetlerde insanlara Ra-
sulü için kendisine vahyolunana uymasını farz kıldığını beyan etmektedir. Çünkü
kulların faydasına olan düzeni, yani şeriâtı en iyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi
olan Allah, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'ine bunu emrederek kâfir ve
münafıkların yolundan menetti. Hatta onların düzenlerini bile ortadan kaldırmayı
da bu emirleri arasında ifade buyurdu. Allah katında olmayan her sistem, ancak he-
vâ ve hevese uymaktan başka bir şey değildir.

Berîre, sahipleriyle olan yazışma hakkında yardım istemek için Âişe'nin yanına geldi. Berîre, yazışmada öngörülen bedelden herhangi bir şey ödememişti. Âişe, Berîre'ye şöyle dedi:

-Sen efendilerine dön, şayet velâyetin bana ait olmak şartı ile bedelini bir defada ödememi isterlerse, bedelini ödeyim. Berîre, Âişe'nin bu sözlerini efendilerine bildirdi. Fakat onlar kabul etmediler ve:

-Âişe kitabet bedelinin ecrini Allah'tan isteyerek verir ve velâyet hakkında bize ait olmak şartıyla söylediği şeyi yapar.

Âişe, bu meseleyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Berira'yı onlardan satın al ve O'nu azat et. Velâyet hakkında azat edenin üzerinedir”

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ayağa kalkıp şöyle buyurdu:

“Bazı insanlara ne oluyor da, Allah'ın kitabında olmayan şartları şart koyuyorlar? Her kim Allah'ın kitabında olmayan bir şartı şart koşarsa onun lehine değildir. Yüz kerede şart koşsa bu hüküm değişmez. Allah'ın şartı daha hak ve daha sağlamdır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1493, 2155, 2168, 2536, 2561, 2561, 2563, 2564, 2565, 2578, 2717, 2726, 2729, 7235, 5097, 5279, 5284, 5430, 6717, 6751, 6754, 6758, 6760)

٢٥٦٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَرَادَتْ عَائِشَةُ أُمُّ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ تَشْتَرِيَ جَارِيَةً لَتُعْتِقَهَا فَقَالَ أَهْلُهَا عَلَى أَنْ وَلَاءَهَا لَنَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يَمْتَنَعُ ذَلِكَ لِإِلْمَا الْوَلَاءِ لِمَنْ أَعْتَقَ.

2562- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Müminlerin annesi Âişe -Allah ondan razı olsun- bir cariye'yi satın alıp, onu azat etmek istedi. O cariye'nin sahipleri:

-Bunun velâyet hakkı bizim olması şartıyla sana satarız, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bu onların sana koştuıkları şart, seni o cariyeyi satın almaktan alıkoymasın. Nitekim velâyet hakkı, ancak azat eden kimseye aittir.”

۳- بَابُ اسْتِعَاةِ الْمَكَائِبِ وَسُؤَالِهِ النَّاسَ

3- Hürriyetini Satın Alma İçin Yazışma Yapan Kölenin Borcunu Ödeyebilmek İçin İnsanlardan Yardım İstemesi Bâbı

۲۵۶۳- حَدَّثَنَا عُيَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ جَاءَتْ بَرِيرَةُ فَقَالَتْ إِنِّي كَاتِبْتُ أَهْلِي عَلَى تِسْعِ أَوَاقٍ فِي كُلِّ عَامٍ وَقِيَّةً فَأَعِينَنِي فَقَالَتْ عَائِشَةُ إِنَّ أَحَبَّ أَهْلِكَ أَنْ أَغْذَاهَا لَهُمْ عِدَّةً وَاحِدَةً وَأَغْتَقِكَ فَعَلْتُ وَيَكُونُ وَلِلَّوْكَ لِي فَذَهَبَتْ إِلَى أَهْلِهَا فَأَبَوْا ذَلِكَ عَلَيْهَا فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ عَرَضْتُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا إِلَّا أَنْ يَكُونَ الْوَلَاءُ لَهُمْ فَسَمِعَ بِذَلِكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَنِي فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ خُذِيهَا فَأَغْتَقِيهَا وَاشْتَرِطِي لَهُمُ الْوَلَاءَ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَمَا بَالُ رِجَالٍ مِنْكُمْ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَإِنَّمَا شَرْطُ لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ كَانَ مِائَةً شَرْطٍ فَقَضَاءُ اللَّهِ أَحَقُّ وَشَرْطُ اللَّهِ أَوْثَقُ مَا بَالُ رِجَالٍ مِنْكُمْ يَقُولُ أَحَدُهُمْ أَعْتَقَ يَا فُلَانٌ وَلِيَ الْوَلَاءَ إِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ.

2563- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Berîre benim yanıma geldi ve şöyle dedi:

-Ben sahiplerimle her bir yılda bir ûkıyye ödemek şartıyla dokuz ûkıyye üzerine hürriyetimi satın alma yazışması imzaladım. Bana bu borcumu ödemem konusunda yardım et. Âişe, Berîre'ye şöyle dedi:

-Şayet sahiplerin, velâyet⁸⁷ hakkın benim olmak ve seni de azat et-

87 Velâyet: Kişinin mâlik bulunduğu bir köleyi hürriyete kavuşturması sebebiyle, hürriyete kavuşturan ile hürriyete kavuşturulan arasında devam eden hükmi bir yakınlıktır ki, bu yakınlık sebebiyle hürriyet veren, hürriyete kavuşturulanının mirasına hak kazanır.

mek şartıyla borcun olan bedeli bir defada ödememi isterlerse ben bunu yaparım.

Berîre sahiplerine gitti ve Aîşe'nin sözünü onlara söyledi, ancak sahipleri bunu kabul etmediler. Teklifi bildirdi. Berîre, Âişe'ye gelip şöyle dedi:

-Ben senin sözünü sahiplerime ilettim, ancak velâyet hakkı kendilerine ait olmaz ise bunu kabul etmeyeceklerini söylediler. Berire'nin bu sözünü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem duydu ve bana meselenin ne olduğunu sordu. Ben de kendisine olayı haber verdim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Berire'yi satın al ve onu azat et ve onlara velâyetin sana ait olmasını şart koş! Nitekim velâyet hakkı köleyi azat edenindir."

Âişe -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanlar içinde ayağa kalktı. Allah'a hamd ve senâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

"Bazı insanlara ne oluyor da, Allah'ın kitabında olmayan şartları şart koşuyorlar? Her kim Allah'ın kitabında olmayan bir şartı şart koşarsa o batıldır. Yüz kerede şart koşsa bu hüküm değişmez. Allah'ın şartı daha hak ve daha sağlamdır. Sizden bazı kimselere ne oluyor da, onlardan biri: Ey Falân! Köleyi satın alıp azat et, velâyet hakkı benimdir, diyor? Velâyet hakkı, ancak azat eden kişininindir." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 456, 1493, 2155, 2168, 2536, 2560, 2561, 2564, 2565, 2578, 2717, 2726, 2729, 7235, 5097, 5279, 5284, 5430, 6717, 6751, 6754, 6758, 6760)

٤- بَابُ بَيْعِ الْمُكَاتِبِ إِذَا رَضِيَ

4- Mukâteb Kölenin Kendisi Razı Olduğu Zaman Satılıp Alınması Bâbı

وَقَالَتْ عَائِشَةُ هُوَ عَبْدٌ مَا بَقِيَ عَلَيْهِ شَيْءٌ وَقَالَ زَيْدُ بْنُ ثَابِتٍ مَا بَقِيَ عَلَيْهِ
دِرْهَمٌ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ هُوَ عَبْدٌ إِنْ عَاشَ وَإِنْ مَاتَ وَإِنْ جَتَى مَا بَقِيَ عَلَيْهِ شَيْءٌ.

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Üzerine borç bulunduğu sürece o, köledir.

Zeyd ibnu Sabit şöyle dedi: Bir dirhem borcu bile kalsa o köledir.

İbnu Ömer de şöyle dedi: O köle yaşasa da, ölse de, cinayet işlese de üzerinde borç bulunduğu müddetçe köledir.

٢٥٦٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ بَرِيرَةَ جَاءَتْ تَسْتَعِينُ عَائِشَةَ أُمَ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَتْ لَهَا إِنْ أَحَبَّ أَمْلُكَ أَنْ أَصُوبَ لَهُمْ ثَمَنَكَ صَبَّةً وَاحِدَةً فَأَعْتَقَكَ فَعَلْتُ فَذَكَرْتُ بَرِيرَةَ ذَلِكَ لِأَهْلِهَا فَقَالُوا لَا إِلَّا أَنْ يَكُونَ وَلَاؤُكَ لَنَا قَالَ مَالِكٌ قَالَ يَحْيَى فَرَعَمْتُ عَمْرَةَ أَنَّ عَائِشَةَ ذَكَرَتْ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اشْتَرِيهَا وَأَعْتِقْهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ.

2564- Abdurrahman'ın kızı Amra -Allah onlardan razı olsun- şöyle dedi:

Berîre, müminlerin annesi Âişe'nin -Allah ondan razı olsun- yanına gelerek, kendisinin azat edilmesi için yardım istedi. Âişe ona şöyle dedi:

-Şayet sahiplerin isterse, senin bedelini bir defada ödeyim ve seni azat edeyim.

Berîre bunu sahiplerine söyledi. Onlar: velâyet hakkı bize ait olmadıkça bundan razı olmayız, dediler.

İmâm Mâlik şöyle dedi: Yahya dedi ki: Amra, şöyle dedi: Âişe bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme bildirdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Onu satın al ve azat et! Velâyet hakkı ancak köleyi azat edenindir.” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 456, 1493, 2155, 2168, 2536, 2560, 2561, 2563, 2565, 2578, 2717, 2726, 2729, 7235, 5097, 5279, 5284, 5430, 6717, 6751, 6754, 6758, 6760)

۵- بَابُ إِذَا قَالَ الْمُكَاتَبُ اشْتَرِنِي وَأَعْطِنِي فَاشْتَرَاهُ لِذَلِكَ

5- Hürriyetine Kavuşmak İçin Sahipleriyle Yazışma Yapan Bir Köle, Bir Kimseye: “Beni Satın Al ve Azat Et” Der ve O Kimse de Bu Köleyi Azat Etmek İçin Satın Alırsa Bu Caiz Olur Bâbı

٢٥٦٥- حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي أَيْمَنُ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقُلْتُ كُنْتُ غُلَامًا لِعُتْبَةَ بْنِ أَبِي لَهَبٍ وَمَاتَ وَوَرِثَنِي بَنُوهُ وَإِلَهُمْ بَاغُونِي مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي عَمْرٍو بْنِ عَمْرِو بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْمُخْزُومِيِّ فَأَعْتَقَنِي ابْنُ أَبِي عَمْرٍو وَاشْتَرَطَ بَنُو عُتْبَةَ الْوَلَاءَ فَقَالَتْ دَخَلْتُ بَرِيرَةَ وَهِيَ مُكَاتَبَةٌ فَقَالَتْ اشْتَرِنِي وَأَعْطِنِي قَالَتْ نَعَمْ قَالَتْ لَا يَبِيعُونِي حَتَّى يَشْتَرِطُوا وَلَئِنِّي فَقَالَتْ لَا حَاجَةَ لِي بِذَلِكَ فَسَمِعَ بِذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ بَلَغَهُ فَذَكَرَ لِعَائِشَةَ فَذَكَرَتْ عَائِشَةُ مَا قَالَتْ لَهَا فَقَالَ اشْتَرِهَا وَأَعْطِهَا وَدَعِيهِمْ يَشْتَرِطُونَ مَا شَاءُوا فَاشْتَرَتْهَا عَائِشَةُ فَأَعْتَقَتْهَا وَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا الْوَلَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَإِنْ اشْتَرَطُوا مِائَةَ شَرْطٍ.

2565- Ebu Eymen -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Âişe'nin yanına girdim ve dedim ki:

-Ben, Utbe ibnû Ebî Leheb'in kölesi idim. O öldü ve beni oğulları-na miras olarak bıraktı. Onlar da beni İbnu Ebî Amr'a sattılar. Ancak, Ut-be'nin oğulları velâyetin hakkının kendilerine ait olmasını şart koştular. Bunun üzerine Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Hürriyetine kavuşmak için sahipleriyle yazışma yapan Berîre be-nim yanıma girdi ve: Beni satın al ve azat et, dedi. Âişe: Evet, dedi. Be-rîre dedi ki:

-"Sahiplerim, velâyet hakkımın kendilerine ait olmasını şart koşu-yorlar. Aksi hâlde satmayacaklarını söylüyorlar. Âişe:

-Benim buna ihtiyacım yok, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözleri duydu veya bu sözler kendisine ulaştı ve Âişe'ye bun-dan sordu, Âişe de Berire'ye ne dediğini haber verdi. Bunun üzerine Al-

lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Sen Berîre’yi satın al ve onu azat et! Bırak onun sahipleri de dile-dikleri kadar şart koşsunlar!

Aişe, Berire’yi satın aldı ve azat etti. Berire’nin sahipleri de velâyet hakkının kendilerine ait olmasını şart koştular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Velâyet hakkı, köleyi azat edenindir. Şayet onlar yüz şart da koş-salar, hüküm değişmez.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 456, 1493, 2155, 2168, 2536, 2560, 2561, 2564, 2563, 2578, 2717, 2726, 2729, 7235, 5097, 5279, 5284, 5430, 6717, 6751, 6754, 6758, 6760)

٥١ - كِتَابُ الْهِبَةِ وَفَضْلِهَا وَالتَّخْرِيسِ عَلَيْهَا

51- HİBE⁸⁸, FAZİLETİ VE HİBEYE TEŞVİK KİTABI

١ - بَاب

1- Bâb

٢٥٦٦- حَدَّثَنَا عَاصِمُ بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ عَنْ الْمَقْبَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَا نِسَاءَ الْمُسْلِمَاتِ لَا تَحْقِرْنَ جَارَةً لِبِجَارَتِهَا وَلَوْ فَرَسَنَ شَاةٍ.

88 Bağışlamak, bağışta bulunmak, hiçbir çıkar gözetmeksizin, bir şeyi gönüllü olarak elinden çıkarmak. Karşılıksız vermek, bağışlamak, karşılıksız bağış, bağışlanımı şey. İvaz (bedel) şart koşulmaksızın bir malın derhal temlik edilmesi: Arapça da genel olarak atıyye, nihle, sadaka ve hediye sözcükleri de bu anlamda kullanılmaktadır. Hibe ile teberru sözcükleri arasındaki ilişki şöyle ifade edilebilir. Gerçek veya tüzel bir kişinin, başka bir şahsın mal varlığı lehine, kendi mal varlığında meydana getirdiği eksilmeye "teberru" denir. Teberru sözcüğü, ivazsız hukukî tasarrufların hepsini kapsayan geniş bir kavram olup, hibeyi de içine alır: Buna göre "heber, hibe bir teberrudur, fakat her teberru bir hibe değildir. "Teberru çeşidine giren başlıca hukukî tasarruflar şunlardır: Hibe, vasiyet, vakıf, ibrâ, ibâha, sadaka ve âriyet. Vasiyet; vasiyet edenin ölümünden sonra sonuç doğuran ve mirasçılar razı olmazlarsa sadece terekenin üçte birinde geçerli olan bir tasarruftur. Hibe kabza ile tamamlanır vasiyet lehine vasiyet edilenin kabulü ile tamamlanır. Vakıf; bir malı, genel olarak bir akan, bir hayır cihetine ebedî olarak tahsis etmektir. İbrâ; alacaklının, alacağını almadığı hâlde, borçlusunu ödemedi muaf tutmasıdır. İbrâ, mecaz yoluyla hibe sayılır ve borçlunun bunu kabul etmesi şartı aranmaz. Hibe temlikî bir tasarruf olduğu hâlde, ibâha genellikle yapıldığı anda lehine teberru yapılan şahısca tüketilen, yenilip içilen bir bağış çeşididir. Rüşvet olarak verilen şeyler hibe veya hediye sayılmaz ve bunların aynen geri verilmesi gerekir. Hibe bir akit olup, diğer akitler gibi rükünleri icap ve kabuldür.

2566- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ey Müslüman kadınlar! Bir koyun bacağı hediye etse dahi bir kadın, kadın komşusunu küçümseyip hakir görmesin.”⁸⁹ (Hadisin geçtiği diğer yer: 6017)

٢٥٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَوْسِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ يَزِيدَ بْنِ رُومَانَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا قَالَتْ لِعُرْوَةَ ابْنِ أَخْتِي إِنْ كُنَّا لَنَنْتَظِرُ إِلَى الْهَلَالِ ثُمَّ الْهَلَالِ ثَلَاثَةَ أَهْلَةٍ فِي شَهْرَيْنِ وَمَا أَوْقَدَتْ فِي آيَاتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَارَ فَقُلْتُ يَا خَالَهَ مَا كَانَ يُعِيشُكُمْ قَالَتْ الْأَسْوَدَانِ الثَّمَرُ وَالْمَاءُ إِلَّا أَنَّهُ قَدْ كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جِيرَانٌ مِنَ الْأَنْصَارِ كَانَتْ لَهُمْ مَنَاحٍ وَكَانُوا يَمْتَحُونَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْبَاهِنِهِمْ فَيَسْقِينَا.

2567- Âişe -Allah ondan razı olsun- kız kardeşi Esmâ'nın oğlu Urve'ye şöyle dedi:

-Ey kız kardeşimin oğlu! Bizler, hilâle bakardık, sonra hilâle bakardık, sonra yine hilâle bakardık. İki ay içerisinde üç kere hilâle bakardık. Bu zaman zarfında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem evlerinde yemek yapmak için hiçbir ateş yakılmazdı. Urve dedi ki: Ben Âişe'ye:

-Ey teyze! O hâlde siz nasıl yaşıyordunuz? Ne yeyip, ne içiyordunuz? diye sordum. Âişe şöyle dedi:

-İki siyah şeyle yani hurma ve suyla yaşırdık. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ensâr'dan komşuları ve onların da sağım koyunları vardı. Bunlar hayvanlarını sağarlardı ve sütlerinden Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hediye ederlerdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de ondan bizlere içirirdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6458, 6459)

89 Bu hadiste az bir şeyle de olsa hediyeleşmeye teşvik vardır. Başka bir hadiste Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurur: “Ey Mümin kadınlar! Az etli bir kemik parçasıyla da olsa hediyeleşsin. Çünkü hediyeleşmek iyiliği-sevgiyi sağlar, kini-nefreti yok eder.”

۲ - بَابُ الْقَلِيلِ مِنَ الْهَبَةِ

2- Hibe Edilen Şeyin Az Miktarda Olması Bâbı

۲۵۶۸ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَوْ دُعِيتُ إِلَى ذِرَاعٍ أَوْ كُرَاعٍ لَأَجَبْتُ وَلَوْ أَهْدَيْتُنِي إِلَى ذِرَاعٍ أَوْ كُرَاعٍ لَقَبِلْتُ.

2568- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Eğer ben koyun ayağı veya sığır ayağı yemeğine davet edilirse, bu davete muhakkak icabet ederim. Şayet bana koyun veya sığır ayağı hediye edilse, onu da kabul ederim.”⁹⁰ (Hadisin geçtiği diğer yer: 5178)

۳ - بَابُ مَنْ اسْتَوْهَبَ مِنْ أَصْحَابِهِ شَيْئًا

3- Arkadaşlarından Hibe İsteyen Kimse Bâbı

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اضْرِبُوا لِي مَعَكُمْ سَهْمًا

EbuSaid -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Sizinle beraber benim için de bir pay ayırın” buyurdu.

۲۵۶۹ - حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْسَلَ إِلَى امْرَأَةٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَكَانَ لَهَا غُلَامٌ نَجَارٌ قَالَ لَهَا مُرِّي عَبْدَكَ فَلْيَعْمَلْ لَنَا أَعْوَادَ الْمِنْبَرِ فَأَمَرَتْ عَبْدَهَا فَذَهَبَ فَقَطَعَ مِنَ الطَّرْفَاءِ فَصَنَعَ لَهُ مِئْبَرًا فَلَمَّا قَضَاهُ أَرْسَلَتْ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ

90 Hadis az hediye nin caiz olduğuna ve reddedilmeyeceğine delâlet etmektedir. Hediy e, lügat yönünden hibe mânâsı nadır. Hediye edilen az bir şey olsa bile, hediye verilen kimsenin onu küçük görmeyip kabul etmesinin iyi huylardan olduğ u ifâde edilmiştir.

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّهُ قَدْ قَضَاهُ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْسِلِي بِهِ إِلَيَّ فَجَاءُوا بِهِ فَاحْتَمَلَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعَهُ حَيْثُ تَرَوْنَ.

2569- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Muhâcirlerden Ensâri bir kadına haberci yolladı. O kadının marangoz bir kölesi vardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o kadına:

-"Kölene emret de bizim için minberin tahtalarını yapsın" buyurdu. Bunun üzerine kadın kölesine bunu emretti. O da gidip Gâbe'nin ılıgın ağaçlarından kesti ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem için bir minber yaptı. Köle minberi yapıp sağlamlaştırdığı zaman, kadın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Köle minberi kurmuştur, diye haber gönderdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kadına:

-"Minberi bana gönder!" buyurdu. Akabinde minberi getirdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu yüklenip taşıdı da, görmekte olduğunuz yere koydu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 377, 448, 917, 2094)

٢٥٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ السَّلْمِيِّ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ يَوْمًا جَالِسًا مَعَ رَجَالٍ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي مَنْزِلٍ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَازِلٌ أَمَامَنَا وَالْقَوْمُ مُحْرِمُونَ وَأَنَا غَيْرُ مُحْرِمٍ فَأَبْصَرُوا حِمَارًا وَخَشِيًا وَأَنَا مَشْفُوعٌ أَخْصَفُ نَعْلِي فَلَمْ يُؤْذِنُونِي بِهِ وَأَحْبُوا لَوْ أَنِّي أَبْصَرْتُهُ وَالتَفْتُ فَأَبْصَرْتُهُ فَقُمْتُ إِلَى الْفَرَسِ فَأَسْرَجْتُهُ ثُمَّ رَكِبْتُ وَتَسَيْتُ السَّوْطَ وَالرُّمَحَ فَقُلْتُ لَهُمْ نَاوِلُونِي السَّوْطَ وَالرُّمَحَ فَقَالُوا لَا وَاللَّهِ لَا نَعِينُكَ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ فَعَصَبْتُ فَتَزَلْتُ فَأَخَذْتُهُمَا ثُمَّ رَكِبْتُ فَشَدَدْتُ عَلَى الْحِمَارِ فَعَقَرْتُهُ ثُمَّ جِئْتُ بِهِ وَقَدْ مَاتَ فَوَقَعُوا فِيهِ يَأْكُلُونَهُ ثُمَّ إِهْمُ شَكُّوا فِي أَكْلِهِمْ إِيَّاهُ وَهُمْ حُرْمٌ فَرُحْنَا وَخَبَاتُ الْعَصْدِ مَعِيَ فَأَذَرْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

فَسَأَلْتَاهُ عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ مَعَكُمْ مِنْهُ شَيْءٌ فَقُلْتُ نَعَمْ فَنَاقَلْتُهُ الْعَصَدَ فَأَكَلَهَا حَتَّى نَفَدَهَا وَهُوَ مُخْرِمٌ فَحَدَّثَنِي بِهِ زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2570- Ebu Katâde -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben bir gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabelerinden bir takım kimselerle beraber Mekke yolundaki bir konaklama yerinde oturuyordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem önümüzde konaklamıştı. Sahabeler ihrama girmişlerdi. Ben keşif vazifesinde olduğum için ihrama girmemişim. Orada bulunanlar bir yaban eşiği gördüler. Ben ise o anda ayakkabımı dikmekle meşguldüm. Onlar yaban eşiği gördüklerini bana bildirmedi; kendileri ihramlı oldukları için onu benim kendimin görmemi arzu ettiler. Arkamı döndüm ve hayvanı gördüm. Hemen ata doğru kalktım ve onu eyerledim. Sonra bindim. Ancak kamçıyı ve mızrağı unuttum. Orada bulunanlara: Kamçı ile mızrağı bana verin, dedim. Onlar: Hayır, vallahi biz sana hiçbir şekilde yardım edemeyiz, dediler. Onların bu cevabı üzerine ben öfkelen dim ve attan aşağı inip, mızrak ve kamçıyı kendim aldım. Sonra ata bindim ve onu yaban eşiğinin üzerine koşturdum. Akabinde yaban eşiğini yaraladım. Sonra ölü olarak onu getirdim. Orada bulunanlar öldürdüğüm yaban eşiğini yemeğe başladılar. Sonra kendileri ihramlı oldukları hâlde bu av hayvanının etinden yeme hususunda şüphe ettiler. Akabinde biz yürüdük. Ben beraberimde ön budunu sakladım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e yetiştik ve kendisine bu meseleyi sorduk. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Beraberinizde ondan bir şey var mı?” diye sordu. Ben: Evet var, dedim ve kendisine o budunu uzatıp verdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihramlı olduğu hâlde o etin hepsini yedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1822, 1823, 1824, 2570, 2854, 2914, 4149, 5406, 5407, 5490, 5491, 5492)

٤ - بَابُ مَنْ اسْتَسْقَى

4- İçmek İçin Su veya Süt İsteyen Kimse Bâbı

وَقَالَ سَهْلٌ قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْقِنِي.

Sehl -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem bana “su ver” dedi.

٢٥٧١ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو طَوَالَةَ اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ أَتَانَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي دَارِنَا هَذِهِ فَاسْتَسْقَى فَحَلَبْنَا لَهُ شَاةً لَنَا ثُمَّ شَبَّثَهُ مِنْ مَاءٍ بَنَرْنَا هَذِهِ فَأَعْطَيْتُهُ وَأَبُو بَكْرٍ عَنْ يَسَارِهِ وَعُمَرُ نُجَاهَهُ وَأَعْرَابِيٌّ عَنْ يَمِينِهِ فَلَمَّا فَرَّغَ قَالَ عُمَرُ هَذَا أَبُو بَكْرٍ فَأَعْطَى الْأَعْرَابِيَّ فَضَلَّهُ ثُمَّ قَالَ الْآيَمُونَ الْآيَمُونَ أَلَا فَيَمُّونَا قَالَ أَنَسٌ فَهِيَ سُنَّةٌ فَهِيَ سُنَّةٌ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

2571- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem evimize geldi ve içmek için bir şey istedi. Biz bize ait bir koyunu onun için sağdık. Sonra ben bu sütü evimizdeki şu kuyunun suyu ile karıştırdım ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem verdim. Ebu Bekir solunda, Ömer karşısında ve bir bedevi de sağında bulunuyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sütü içince, Ömer: Bu Ebu Bekir'indir, senden arta kalanı ona ver, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisinden artan sütü sağında oturan bedeviye verdi. Sonra:

-“Sağdakiler öne geçirilir, sağdakiler öne geçirilir. Dikkat edin; sağ taraftan başlayın” buyurdu.

Enes ibnu Mâlik üç kere: Sağdan başlamak sünnettir, sağdan başlamak sünnettir, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2352)

• - بَابُ قَبُولِ هَدِيَّةِ الصَّيْدِ

5- Avcının Av Hediyesini Kabul Etmek Bâbı

وَقَبِلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَبِي قَتَادَةَ عَضْدَ الصَّيْدِ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Katâde'den, avın budunu kabul etti.

٢٥٧٢ - حَدَّثَنَا سَلِيمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَنَسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَلْفَجْنَا أُرْتَبًا بِمَرِّ الظَّهْرَانِ فَسَقَى الْقَوْمُ فَلَقَبُوا فَأَذْرَكْنَاهَا فَأَخَذْنَاهَا فَأَتَيْتُ بِهَا أَبَا طَلْحَةَ فَلَذَّبَهَا وَبَعَثَ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَرِكَيْهَا أَوْ فَخِذَيْهَا قَالَ فَخِذَيْهَا لَا شَكَّ فِيهِ فَقَبِلَهُ قُلْتُ وَأَكَلَ مِنْهُ قَالَ وَأَكَلَ مِنْهُ ثُمَّ قَالَ بَعْدُ قَبْلَهُ.

2572- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Mekke yakınında Merruz-Zahrân bölgesinde iken bir tavşanı ürkütüp kaçırdık. Orada bulunanlar tavşanı yakalamak için ona doğru koştu- lar, ancak yoruldu. Ben tavşana yetiştim ve onu tuttum ve Ebu Talha'ya getirdim. Ebu Talha onu kesti ve uyluklarını Allah Rasûlü sallallahu aley- hi ve selleme yolladı.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu kabul etti ve onun etin- den yedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5489, 5535)

٦ - بَابُ قَبُولِ الْهَدِيَّةِ

6- Hediye kabul etmek Bâbı

٢٥٧٣ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ عَنِ الصَّغْبِ بْنِ جَثَامَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِمَارًا وَخَشِيًا وَهُوَ بِالْأَنْبَاءِ أَوْ بِوَدَّانَ فَرَدَّ عَلَيْهِ فَلَمَّا رَأَى مَا فِي وَجْهِهِ قَالَ أَمَا إِنَّا لَمْ نَرُدُّهُ عَلَيْكَ إِلَّا أَلَّا حُرْمًا.

2573- Sa'b ibnu Cessâme el-Leysî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Ebvâ veya Veddan bölgesinde iken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme vahşi bir eşek hediye etti. Allah Rasûlü sallallahu aley- hi ve sellem onun hediyesini kabul etmedi ve geri verdi. Allah Rasûlü sal- lallahu aleyhi ve sellem Sa'b'ın yüzündeki burukluğu görünce ona şöyle dedi:

“Bizim senin hediyeni geri çevirmemizin sebebi ihramlı olduğumuz içindir.”⁹¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2596, 2573)

۷ - بَابُ قَبُولِ الْهَدِيَّةِ

7- Hediye kabul etmek Bâbı

٢٥٧٤ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى حَدَّثَنَا عَبْدَةُ حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ النَّاسَ كَانُوا يَتَحَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ يَتَتَفَوْنَ بِهَا أَوْ يَتَتَفَوْنَ بِذَلِكَ مَرْضَاةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2574- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İnsanlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem rızasını kazanmak amacıyla O'na hediye vermek için, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geceleme sırasının Âişe de olduğu zamanı gözetlerlerdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2580, 2581, 3775)

٢٥٧٥ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ إِيَّاسٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ بْنَ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَهْدَتْ أُمُّ حَفِيدٍ خَالَתُ ابْنِ عَبَّاسٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْطَاً وَسَمْنَا وَأَضْبًا فَأَكَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْأَقْطِ وَالسَّمْنِ وَتَرَكَ الضَّبَّ تَقْدَرًا قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَكَلَ عَلَى مَائِدَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَوْ كَانَ حَرَامًا مَا أَكَلَ عَلَى مَائِدَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2575- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Abbas'ın teyzesi olan Ümmü Hufeyd, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hediye olarak süzme peynir, tereyağı ve birkaç tane ke-

91 Biz senin hediyeni geri çevirmiyoruz; ancak şu var ki bizler ihramlı bulunuyoruz, sözünün manası, eğer kendisi ihramlı olmasaydı elbette bu hediyeyi kabul edecekti

ler getirdi.⁹² Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem süzme peynirden ve tereyağından yedi, hoşlanmadığı için kelerden yemeyi terk etti.

İbnu Abbas şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yemek sofrasında keler yenildi. Şayet keler yemek haram olsaydı, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yemek sofrasında keler yenmezdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem buna göz yummazdı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5369, 5402, 7358)

٢٥٧٦ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مَعْنٌ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ طَهْمَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَتَى بِطَعَامٍ سَأَلَ عَنْهُ أَهْدِيَّةٌ أَمْ صَدَقَةٌ فَإِنْ قِيلَ صَدَقَةٌ قَالَ لِأَصْحَابِهِ كُلُوا وَلَمْ يَأْكُلْ وَإِنْ قِيلَ هَدِيَّةٌ ضَرَبَ بِيَدِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَكَلَ مَعَهُمْ.

2576- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir yiyecek getirildiği zaman:

-“Bu hediye mi yoksa sadaka mı?” diye sorardı. Şayet kendisine sadaka olduğu söylenirse, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sahabelerine:

-“Siz yiyin!” buyurur, ancak kendisi o yemekten yemezdi. Şayet kendisine, hediye denirse sahabeleriyle beraber o yemekten yedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1495, 2577)

٢٥٧٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِلَحْمٍ فَقِيلَ لَصَدَقَ عَلَى بَرِيرَةَ قَالَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ.

92 Hadîste “Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem keşten ve yağdan yedi” sözü, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in bunları yemesi Ümmü Hufeyd’in hediyesini kabule delildir. Bu kadın, İbni Abbas’ın teyzesi idi ve çölde otururdu.

2577- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme, bir et parçası getirildi ve:

-Bu et parçası Berîre'ye sadaka olarak verilmiştir, denildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“O et, Berîre'ye sadaka, bizim için ise hediyedir”⁹³

٢٥٧٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْقَاسِمِ قَالَ سَمِعْتُهُ مِنْهُ عَنْ الْقَاسِمِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّهَا أَرَادَتْ أَنْ تَشْتَرِيَ بَرِيرَةَ وَأَلْهَمَ اشْتَرَطُوا وَلَاءَهَا فَذَكَرَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اشْتَرِيهَا فَأَعْتِقِهَا فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَغْتَقَ وَأَهْدَى لَهَا لَحْمَ فَقِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا تُصَدِّقُ عَلَى بَرِيرَةَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ لَهَا صَدَقَةٌ وَلَنَا هَدِيَّةٌ وَخَيْرَتٌ قَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ زَوْجُهَا حُرٌّ أَوْ عَبْدٌ قَالَ شُعْبَةُ سَأَلْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ عَنْ زَوْجِهَا قَالَ لَا أَذْرِي أَحْرًا أَمْ عَبْدٌ.

2578- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Berire'yi sahiplerinden satın almak istedi. Sahipleri Berire'nin velâyetinin kendilerine ait olmasını şart koştular. Bu olay Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme iletili. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sen Berire'yi satın al ve onu azat et! Velâyet hakkı ancak azat edenindir.”

Berire'ye bir miktar et hediye edildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme, bu et Berire'ye sadaka olarak verilmiş, denildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“O Berire için sadaka, bizim için ise hediyedir” buyurdu.

Berire azat edildikten sonra kocasından ayrılmak veya onun nikâhı

93 Et, sadaka eti; Berire'nin mülkiyetine geçince onun mülkü olmuş; o da bundan Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ailesine hediye etmiştir. Böylece Berire'ye sadaka olan et, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e Berire'nin hediyesi olmuştur.

altında kalmak arasında seçme hakkı tanındı.

Abdurrahmân şöyle dedi: Berire'nin kocası Muğis hür veya köledir.

Şu'be şöyle dedi: Abdurrahman'a, Berire'nin kocasını sordum. O: Hür müdür yoksa köle midir, bilmiyorum, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 456, 1493, 2155, 2168, 2536, 2560, 2561, 2563, 2564, 2565, 2578, 2717, 2726, 2729, 7235, 5097, 5279, 5284, 5430, 6717, 6751, 6754, 6758, 6760)

٢٥٧٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَبُو الْحَسَنِ أَخْبَرَنَا خَالِدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ خَالِدِ الْحَذَاءِ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أُمِّ عَطِيَّةٍ قَالَتْ دَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا فَقَالَ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ قَالَتْ لَا إِلَّا شَيْءٌ بَعَثَ بِهِ أُمُّ عَطِيَّةٍ مِنَ الشَّاةِ الَّتِي بَعَثَ إِلَيْهَا مِنَ الصَّدَقَةِ قَالَ إِنَّهَا قَدْ بَلَغَتْ مَحِلَّهَا.

2579- Ümmü Atıyye -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Âişe'nin -Allah ondan razı olsun- yanına girdi ve:

“Yiyecek bir şeyiniz var mı?” diye sordu. Âişe dedi ki: Hayır, ancak senin Nuseybe'ye sadaka olarak gönderdiğin, Nuseybe'nin de bize o koyundan gönderdiği bir parça et dışında bir şey yok.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “O sadaka, muhakkak kendi yerine ulaşmıştır”⁹⁴ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1494, 2579)

٨ - بَابُ مَنْ أَهْدَى إِلَى صَاحِبِهِ وَكَحَرَى بَعْضَ نَسَائِهِ دُونَ بَعْضٍ

8- Arkadaşına Hediye Vermek İçin Hanımlarından Özellikle Birinin Evinde Kalacağı Günü Gözetleyen Kimse Bâbı

94 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ve aile fertlerine zekât malı haram ıdı. Fakat bu zekât koyunu Ümmü Atıyye Nuseybe el-Ensâriyye'nin mülkiyetine geçtikten sonra o, onun etinden Âişe'ye göndermişti. Ümmü Atıyye'nin gönderdiği et böylece onun hediyesi olmuştu. Hediyeği ise Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve aile fertleri yiyebilirlerdi. İşte “Zekât yerine ulaşmıştır” vecîzesi bu dînî hakikati ifâde etmiş oluyor.

٢٥٨٠ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ النَّاسُ يَتَخَرَّوْنَ بِهَدَايَاهُمْ يَوْمِي وَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ إِنَّ صَوَاحِبِي اجْتَمَعْنَ فَلَذَكَّرْتُ لَهُ فَأَعْرَضَ عَنْهَا.

2580- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İnsanlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme hediyelerini vermek için özellikle geceleme sırasının ben de olduğu günleri seçerlerdi.

Müminlerin annesi Ümmü Seleme dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları benim yanımda toplandılar ve: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme bildir de insanların kendisine verdikleri hediyeleri o anda bulunduğu yerde vermelerini emretsin, dediler. Ümmü Seleme bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme bildirdi. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunu kabul etmedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2574, 2581, 3775)

٢٥٨١ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ نِسَاءَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُنَّ حَزْبَيْنِ فِحِزْبٍ فِيهِ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ وَصَفِيَّةُ وَسَوْدَةُ وَالْحِزْبُ الْآخَرُ أُمُّ سَلَمَةَ وَسَائِرُ نِسَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ قَدْ عَلِمُوا حُبَّ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَائِشَةَ فَإِذَا كَانَتْ عِنْدَ أَحَدِهِمْ هَدِيَّةٌ يُرِيدُ أَنْ يُهْدِيَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْرَجَهَا حَتَّى إِذَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ بَعَثَ صَاحِبُ الْهَدِيَّةِ بِهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ فَكَلَّمَ حِزْبُ أُمِّ سَلَمَةَ فَقُلْنَ لَهَا كَلِّمِي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُكَلِّمُ النَّاسَ فَيَقُولُ مَنْ أَرَادَ أَنْ يُهْدِيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدِيَّةً فَلْيُهْدِهِ إِلَيْهِ حَيْثُ كَانَ مِنْ بُيُوتِ نِسَائِهِ فَكَلَّمَتْهُ أُمُّ سَلَمَةَ بِمَا قُلْنَ فَلَمْ يَقُلْ لَهَا شَيْئًا فَسَأَلَتْهَا فَقَالَتْ مَا قَالَ لِي شَيْئًا فَقُلْنَ لَهَا فَكَلِّمِي قَالَتْ فَكَلَّمَتْهُ حِينَ دَارَ إِلَيْهَا أَيْضًا فَلَمْ يَقُلْ لَهَا شَيْئًا فَسَأَلَتْهَا فَقَالَتْ مَا قَالَ لِي شَيْئًا فَقُلْنَ لَهَا كَلِّمِي

حَتَّى يُكَلِّمَكَ فَدَارَ إِلَيْهَا فَكَلَّمَتْهُ فَقَالَ لَهَا لَا تُؤْذِينِي فِي عَائِشَةَ فَإِنَّ الْوَحْيَ لَمْ يَأْتِنِي وَأَنَا فِي ثَوْبِ امْرَأَةٍ إِلَّا عَائِشَةَ قَالَتْ فَقَالَتْ أَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مِنْ أَذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ثُمَّ إِنَّهُنَّ دَعَوْنَ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُولُ إِنَّ نِسَاءَكَ يَنْشُدُنَّكَ اللَّهُ الْعَدْلَ فِي بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ فَكَلَّمَتْهُ فَقَالَ يَا بَنِيَّةُ أَلَا تُحِبِّينَ مَا أَحَبُّ قَالَتْ بَلَى فَرَجَعَتْ إِلَيْهُنَّ فَأَخْبَرَتْهُنَّ فَقُلْنَ ارْجِعِي إِلَيْهِ فَلَبَّتْ أَنْ تَرْجِعَ فَأَرْسَلْنَ زَيْنَبَ بِنْتَ جَحْشٍ فَأَتَتْهُ فَأَغْلَطَتْ وَقَالَتْ إِنَّ نِسَاءَكَ يَنْشُدُنَّكَ اللَّهُ الْعَدْلَ فِي بِنْتِ ابْنِ أَبِي قُحَافَةَ فَرَفَعَتْ صَوْتَهَا حَتَّى تَنَاوَلَتْ عَائِشَةَ وَهِيَ قَاعِدَةٌ فَسَبَّتْهَا حَتَّى إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيَنْظُرُ إِلَى عَائِشَةَ هَلْ تَكَلَّمُ قَالَ فَتَكَلَّمَتْ عَائِشَةُ تَرُدُّ عَلَى زَيْنَبَ حَتَّى أَسْكَنَتْهَا قَالَتْ فَتَنَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عَائِشَةَ وَقَالَ إِنَّهَا بِنْتُ أَبِي بَكْرٍ قَالَ الْبُخَارِيُّ الْكَلَامُ الْآخِرُ قِصَّةُ فَاطِمَةَ يُذَكِّرُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ رَجُلٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَقَالَ أَبُو مَرْوَانَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ كَانَ النَّاسُ يَتَحَرَّوْنَ بِهَذَايَاهُمْ يَوْمَ عَائِشَةَ وَعَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ رَجُلٍ مِنْ قُرَيْشٍ وَرَجُلٍ مِنَ الْمَوَالِي عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ الْحَارِثِ بْنِ هِشَامٍ قَالَتْ عَائِشَةُ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَأْذَنْتُ فَاطِمَةَ.

2581- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kadınları iki gruba ayrılmışlardı. Bir tarafta Âişe, Hafsa, Safiyye, Sevde -Allah onlardan razı olsun- vardı. Diğer tarafta ise Ümmü Seleme ile Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in diğer kadınları vardı. Müslümanlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Âişe'ye olan sevgisini bildikleri için onlardan birisi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e hediye vermek istese bunu geciktirir ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'nin evinde bulunduğu zaman hediyesini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e gönderirdi.

Bu sebepten dolayı Ümmü Seleme grubunda olanlar O'na dediler ki:

-Sen Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle konuş ki; O insanlarla konuşup onlara: Her kim Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme bir hediye vermek isterse, o kimse Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından hangisinin evinde bulunursa bulunsun, hediyesini versin! demesini söyle.

Ümmü Seleme, onların söyledikleri bu sözü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme söyledi. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona hiçbir şey demedi. Onlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ne dediğini sordular. Ümmü Seleme:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana bir şey söylemedi, diye cevap verdi. Onlar da ona: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle bir daha konuş, dediler.

O da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in geceleme sırası kendisine geldiğinde meseleyi yine söyledi. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine O'na bir şey demedi. Ümmü Seleme grubundaki hanımla Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ne dediğini sordular. Ümmü Seleme onlara:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana bir şey söylemedi, dedi. Onlar da Ümmü Seleme'ye:

-Sen, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sana cevap verinceye kadar O'nunla konuşmaya devam et, dediler.

Onların bu sözleri üzerine Ümmü Seleme, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle tekrar konuştu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ümmü Seleme'ye:

-“Âişe hakkında söz söyleyip de bana ezâ verme, bana ancak Âişe'nin evinde iken vahiy gelir” buyurdu. Bunun üzerine Ümmü Seleme:

-Sana eza vermekten Allah'a tövbe ediyorum ey Allah'ın Rasûlü! dedi.

Sonra o kadınlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kızı Fâtıma'yı çağırdılar ve O'nu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme göndererek:

-Hanımların, Ebû Bekir'in kızı hakkında adaletli davranmanı istiyorlar, demesini söylediler.

Fâtıma da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme bunları söyle-

di. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ey kızım! Benim sevdiğimi sen sevmez misin?” buyurdu.

Fâtıma da: Evet, severim, dedi. Fâtıma onların yanına döndü ve onlara Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in sözlerini haber verdi. Kadınlar, Fatıma’dan, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına tekrar giderek bu sözleri söylemesini istediler. Ancak Fatıma bunu kabul etmedi.

Kadınlar bu sefer de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına Zeyneb bintu Cahş’ı gönderdiler. Zeyneb, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına geldi ve kaba ve kötü konuşarak;

-Hanımların İbnu Ebî Kuhâfe’nin kızı hakkında Allah’tan senin için adalet istiyorlar, dedi. Sesini yükseltti ve o sırada orada oturmakta olan Âişe’ye sövdü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Âişe ona akarsılı verecek mi diye O’na bakmaya başladı.

Zeyneb’in bu sözlerinden sonra Âişe, O’na karşılık verdi ve O’nu susturdu. Âişe’nin bu davranışından sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe’ye baktı ve:

-“İşte bu, Ebu Bekir’in kızıdır”⁹⁵ buyurdu.⁹⁶ (Hadisin geçtiği diğer yer: 2574)

٩ - بَاب مَا لَا يُرَدُّ مِنَ الْهَدِيَّةِ

9- Verilen Hediye Geri Çevrilmeyecek Olanlar Bâbı⁹⁷

٢٥٨٢ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَزْرَةُ بْنُ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي ثُمَامَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَنَاقَلَنِي طَبِيبًا قَالَ كَانَ

95 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in Âişe hakkındaki “İşte bu Ebu Bekir’in kızıdır” sözü Âişe için yüksek bir fazilettir. Âişe babası gibi şerefli, zekî, ince görüşlü, dürüst ve tam anlayışlıdır demektir.

96 Müslümanlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in Âişe’ye sevgisini pek iyi bildiklerinden hediyelerini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe’nim evinde iken verirlerdi.

97 Hediye karşılığında hediye vermek, güzel bir iş ve bir ahlâk gereğidir.

أَنْسَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ قَالَ وَرَزَعَمَ أَنْسَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يَرُدُّ الطِّيبَ.

2582- Azra ibnu Sabit el-Ensari -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Sümâme ibnu Abdullah'ın yanına girdim. Bana güzel koku ikram etti ve şöyle dedi:

-Enes -Allah ondan razı olsun- kendisine ikram edilen güzel kokuyu geri çevirmezdi.

Sümâme şöyle dedi: Enes ibnu Mâlik, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine ikram edilen güzel kokuyu geri çevirmediğini, söyledi.⁹⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5969)

١٠- بَاب مَنْ رَأَى الْهَبَةَ الْقَائِمَةَ جَائِزَةً

10- Hazırda Olmadan Yapılan Hibeyi Caiz Gören Kimse Bâbı

٢٥٨٣-٢٥٨٤- حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ ذَكَرَ عُرْوَةُ أَنَّ الْمِسْوَرَ بْنَ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَمَرْوَانَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ جَاءَهُ وَقَدْ هَوَّازِنَ قَامَ فِي النَّاسِ فَأَتَنِي عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنْ إِخْوَانَكُمْ جَاءُوا ثَانِيَيْنَ وَإِنِّي رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبِيَّهُمْ فَمَنْ أَحَبَّ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ وَمَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللَّهُ عَلَيْنَا فَقَالَ النَّاسُ طَيِّبْنَا لَكَ.

2583-2584- Misver ibnu Mahreme ve Mervân ibnu Hakem -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hevâzin kabilesinin temsilci heyeti geldiği zaman Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanlar arasında hitâp etmek için ayağa kalktı, Allah'ı lâıyk olduğu kemal sıfatlarıyla övdü. Sonra şöyle buyurdu:

98 Üç şey dinde geri çevrilmez: Bunlar; güzel koku, süt ve yastık.

“Bu Hevâzin heyeti kardeşleriniz tövbe ediciler olarak bize gelmişlerdir. Ben onların esirlerini geri vermeyi uygun gördüm. Sizden her kim esirlerini gönül hoşnutluğuyla vermek isterse bunu yapsın! Sizden her kim de kendi nasibine düşen kölelerini karşılıksız vermek istemez ise, bu bedeli biz ona, Allah’ın bize harpsiz ve cihadsız ihsan edeceği maldan veririz. Bu dediğimi yapmak isteyen de böyle yapsın!”

Bunun üzerine insanlar: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın hatırı için bizler Hevâzin esirlerini kendilerine vermeye hoşnut olduk, dediler. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2307, 2308)

۱۱ - بَابُ الْمُكَافَاةِ فِي الْهَبَةِ

11- Hediye Karşılık Vermek (Hediyeleşmek) Bâbı

۲۵۸۵ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْبَلُ الْهَدِيَّةَ وَيُثِيبُ عَلَيْهَا لَمْ يَذْكُرْ وَكِيعٌ وَمُحَاضِرٌ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ.

2585- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hediye kabul eder ve hediyenin karşılığında da hediye verirdi.

۱۲ - بَابُ الْهَبَةِ لِلْوَلَدِ

12- Babanın Çocuğuna Hibe Etmesinin Hükümü Bâbı

وَإِذَا أُعْطِيَ بَعْضَ وَلَدِهِ شَيْئًا لَمْ يَجْزِ حَتَّى يَغْدِلَ بَيْنَهُمْ وَيُعْطِيَ الْآخِرِينَ مِثْلَهُ وَلَا يُشْهَدُ عَلَيْهِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ فِي الْعَطِيَّةِ. وَهَلْ لِلْوَالِدِ أَنْ يَرْجِعَ فِي عَطِيَّتِهِ وَمَا يَأْكُلُ مِنْ مَالٍ وَلَدِهِ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا يَتَعَدَّى وَاشْتَرَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ عُمَرَ بَعِيرًا ثُمَّ أَعْطَاهُ ابْنَ عُمَرَ وَقَالَ اصْنَعْ بِهِ مَا شِئْتَ.

Bir baba, çocuklarının bazısına bir şey verdiği zaman, bütün çocukları arasında adaleti sağlayıp diğer çocuklarına da onun benzerini verinceye kadar, bu verdiği bağış caiz olmaz. Baba üzerine de şahit olunmaz.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Çocuklarınıza yaptığınız hibede adaleti davranın.” buyurdu.

Bir baba, çocuğuna verdiği hibeden dönebilir mi? Bir baba, ihtiyaç içerisinde ise, sınırı aşmadan çocuğunun malından yiyeceği miktar ne kadardır?

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ömer’den bir deve satın aldı. Sonra o deveyi İbnu Ömer’e verdi ve: “Bununla istediğini yap!” buyurdu.⁹⁹

٢٥٨٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ
حُمَيْدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَمُحَمَّدِ بْنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ أَنَّهُمَا حَدَّثَاهُ عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ
بَشِيرٍ أَنَّ أَبَاهُ أَتَى بِهِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنِّي نَحَلْتُ ابْنِي
هَذَا غُلَامًا فَقَالَ أَكُلْ وَلَكَ نَحْلٌ مِثْلَهُ قَالَ لَا قَالَ فَارْجِعْهُ.

2586- Nu'mân ibnu Beşir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babası Beşir ibnu Sa'd, kendisini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına getirip:

-Ben bu oğluma karşılıksız bir köle verdim, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Çocuklarının hepsine bunun benzerini verdin mi?” diye sordu. Beşir: Hayır, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Öyleyse bu oğluna karşılıksız olarak verdiğin bu köleyi de geri al” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2587, 2650)

99 Bunda çocuklar arasında hibede eşitlik yapmayı kuvvetlendirme vardır. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, şayet Ömer’den bu deveyi oğluna hibe etmesini isteseydi, bu takdirde Ömer’in çocukları arasında adalet olmazdı. Bunun için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem deveyi satın aldıktan sonra, bunu İbnu Ömer’e hibe etti. Bunda yabancı bir kimsenin dostunun çocuklarından bazısına hibe tahsis etmesinin cevazı ve bunun bir zulüm sayılmayacağına delil vardır.

۱۳ - بَابُ الْإِشْهَادِ فِي الْهَبَةِ

13- Hibe Verirken Şahit Tutmak Bâbı

۲۵۸۷- حَدَّثَنَا حَامِدُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ حُصَيْنٍ عَنْ عَامِرٍ قَالَ سَمِعْتُ الثُّغَمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَهُوَ عَلَى الْمَنْبَرِ يَقُولُ أَعْطَانِي أَبِي عَطِيَّةً فَقَالَتْ عَمْرَةُ بِنْتُ رَوَاحَةَ لَا أَرْضَى حَتَّى تُشْهَدَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنِّي أَعْطَيْتُ ابْنِي مِنْ عَمْرَةَ بِنْتُ رَوَاحَةَ عَطِيَّةً فَأَمَرْتَنِي أَنْ أَشْهَدَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ أَعْطَيْتَ سَائِرَ وَلَدِكَ مِثْلَ هَذَا قَالَ لَا قَالَ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ قَالَ فَرَجَعَ فَرَدَّ عَطِيَّتَهُ.

2587- Âmir ibnu Şurahbîl eş-Şa'bi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Nu'mân ibnu Beşir'i minber üzerinde hutbe verdiği bir esna-da şöyle derken işittim:

-Babam bana bir köle hibe etmişti. Ravâha'nın kızı Amra şöyle dedi:

-Sen, vermiş olduğun bu hibeye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi şâhit tutmadıkça, O'nun onayını almadıkça razı olmam. Bunun üzerine Beşir, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelerek şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben, Ravâha'nın kızı Amra'dan doğan oğluma bir köle hibe ettim. Ancak seni bu hususta şâhit tutmamı emretti, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem :

-“Sen Nu'mân'a verdiğin hibe gibi diğer çocuklarına da hibe verdin mi?” diye sordu. Beşir: Hayır, vermedim, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Beşir'e:

-“Çocuklarınız arasında adaleti sağlama konusunda Allah'tan korkun” buyurdu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu emrinden sonra babam geri döndü ve bana vermiş olduğu hibesini geri aldı.¹⁰⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2586, 2650) (Dipnot: →)

١٤ - بَابُ هِبَةِ الرَّجُلِ لِمَرْأَتِهِ وَالْمَرْأَةِ لِرَوْجِهَا

14- Erkeğin Hanımına, Kadının da Kocasına Hibesi Bâbı

قَالَ إِبْرَاهِيمُ جَانِزَةً وَقَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ لَا يَرْجِعَانِ وَاسْتَأْذَنَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نِسَاءَهُ فِي أَنْ يُمْرَضَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْغَائِدُ فِي هَيْبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْبِهِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِيمَنْ قَالَ لِمَرْأَتِهِ هَبِي لِي بَعْضَ صَدَاقِكَ أَوْ كُلَّهُ ثُمَّ لَمْ يَمُكِّثْ إِلَّا يَسِيرًا حَتَّى طَلَّقَهَا فَرَجَعَتْ فِيهِ قَالَ يَرُدُّ إِلَيْهَا إِنْ كَانَ خَلَبَهَا وَإِنْ كَانَتْ أَغَطَّتْهُ عَنْ طِيبِ نَفْسٍ لَيْسَ فِي شَيْءٍ مِنْ أَمْرِهِ خَدِيعَةٌ جَارَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿فَإِنْ طَبِنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ﴾

İbrâhim Nehai, bunun caiz olduğunu söylemiştir.

Ömer ibnu Abdulaziz: Karı-koca birbirlerine verdikleri hibeden dö-nemezler, demiştir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hastalandığında, Âişe'nin evinde kendisine bakılması için diğer hanımlarından izin istedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Karşılık-sız olarak verdiği bir malı geri isteyen kimse, kusan sonra da kusmuğunu yemek için dönen köpek gibidir."

Zuhri şöyle dedi: Bir kimse hanımına, mehrinin bir kısmını veya hepsini bana hibe et diyen, sonra da çok geçmeden o kadını boşayan, bu-nun üzerine karısı o mehre dönen kimse hakkında: Koca eğer o kadını al-datmış ise, koca o mehri kadına geri verir. Şayet kadın mehri gönül rızâ-sı ile ona vermiş ve adamın işinde kadına hiçbir aldatma yoksa, bu caiz-dir, yani mehrin kadına geri verilmesi vacip olmaz, demiştir. Allah Azze Ve Celle şöyle buyurdu:

«Kadınlara mehirlerini gönül rahatlığıyla verin. Eğer o mehirden hoşnutlukla size bir şey bağışlarsa, onu da rahat rahat yiyin.» Nisa:4

100 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: Ey sahâbîlerim! Atıyye ve hibede çocuklarınız arasında eşitlik yapınız. Ben çocuklardan birisine fazla verici olsaydım, muhakkak kadınlara fazla verirdim"

٢٥٨٨ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَتْ عَائِشَةُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَمَّا ثَقُلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاشْتَدَّ وَجَعُهُ اسْتَأْذَنَ أَزْوَاجَهُ أَنْ يُمَرِّضَ فِي بَيْتِي فَأَذِنَ لَهُ فَخَرَجَ بَيْنَ رَجُلَيْنِ تَخَطُّ رِجْلَاهُ الْأَرْضَ وَكَانَ بَيْنَ الْعَبَّاسِ وَبَيْنَ رَجُلٍ آخَرَ فَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ لَدَكْرَتُ لَابَنِ عَبَّاسٍ مَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَقَالَ لِي وَهَلْ تَدْرِي مَنْ الرَّجُلُ الَّذِي لَمْ تُسَمِّ عَائِشَةُ قُلْتُ لَا قَالَ هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ.

2588- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hastalığı artıp rahatsızlığı şiddetlenince, hastalığında O'na hizmet etmem için diğer hanımlardan izin istedi, onlarda izin verdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem iki kişinin omuzunda ve ayakları yerde sürünerek çıktı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Abbas ve diğer bir adamın arasında idi.

Ubeydullah dedi ki: Abdullah ibnu Abbas'a Âişe'nin dediklerini haber verdim. O şöyle dedi: Âişe'nin ismini söylemediği diğer adamın kim olduğunu biliyor musun? Ben: Hayır, dedim. İbnu Abbas: O Ali ibnu Ebi Talib'dir, dedi.

٢٥٨٩ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَانِدُ فِي هَبْتِهِ كَالْكَلْبِ يَقِيءُ ثُمَّ يَعُودُ فِي قَيْئِهِ.

2589- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Karşılıksız olarak verdiği bir malı geri isteyen kimse kusan sonra da kusmuğunu yemek için dönen köpek gibidir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2621, 2622, 6975)

١٥- بَابُ هَيْبَةِ الْمَرْأَةِ لِغَيْرِ زَوْجِهَا وَعَتَقِهَا إِذَا كَانَ لَهَا زَوْجٌ فَهُوَ جَائِزٌ إِذَا لَمْ تَكُنْ سَفِيهَةً فَإِذَا كَانَتْ سَفِيهَةً لَمْ يَجْزَ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ﴾

15- Kadının Kocasını Varken, Kocasından Başkasına Hibe Vermesi ve Cariyesini Azat Etmesi, Şayet Kadının Akli Kıt Değil ise Bu Caizdir, Şayet Kadının Akli Kıt ise Bu Caiz Olmaz Bâbı

Allah Azze Ve Celle şöyle buyuruyor:

«Allah'ın sizi gözetici kıldığı mallarınızı akli kıt olanlara vermeyin» Nisa sûresi: 5

٢٥٩٠- حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَبْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا لِي مَالٌ إِلَّا مَا أَدْخَلَ عَلَيَّ الزُّبَيْرُ فَأَتَصَدَّقُ قَالَ تَصَدَّقِي وَلَا تُوعِي فَيُوعِيَ عَلَيْكَ.

2590- Esmâ bintu Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme dedim ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Benim hiçbir malım yoktur, ancak bütün malım kocam Zubeyr ibnu Avvâm'ın bana verdiği mallardır. Ben bu maldan sadaka olarak vereyim mi? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sadaka ver. Malını biriktirip de cimrilik yapma! Sonra Allah da sana karşı aynıyla mukabele gösterir.”¹⁰¹ (Hadisin geçtiği diğer yer: 1433)

٢٥٩١- حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ ثَمِيرٍ حَدَّثَنَا هِشَامُ بْنُ عُرْوَةَ عَنْ فَاطِمَةَ عَنْ أَسْمَاءَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلْفِيقِي وَلَا تُخْصِي فَيُخْصِي اللَّهُ عَلَيْكَ وَلَا تُوعِي فَيُوعِي اللَّهُ عَلَيْكَ.

2591- Esmâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine şöyle buyurdu:

101 “Sadaka ver” sözü, bu emir, kocası olan kadının, kocasının izni olmaksızın sadaka yapmak hakkına sahip olduğuna delâlet eder.

“İnfâk et! Malını sayıp da cimrilik etme. Sonra Allah da sana karşı nimetlerini sayıp aynıyla mukabele eder. Malını kap içinde biriktirip saklama, sonra Allah da sana karşı ihsanını esirgeyip saklar.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1433, 2590)

٢٥٩٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ عَنْ اللَّيْثِ عَنْ يَزِيدَ عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ مَيْمُونَةَ بِنْتَ الْحَارِثِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا أَعْتَقَتْ وَلِيدَةً وَلَمْ تَسْتَأْذِنْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُهَا الَّذِي يَدُورُ عَلَيْهَا فِيهِ قَالَتْ أَشَعَرْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنِّي أَعْتَقْتُ وَلِيدَتِي قَالَ أَوْفَعَلْتَ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ أَمَّا إِنَّكَ لَوْ أَعْطَيْتَهَا أَخْوَالَكَ كَانَ أَعْظَمَ لِأَجْرِكَ وَقَالَ بَكْرُ بْنُ مُضَرَ عَنْ عَمْرِو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ إِنَّ مَيْمُونَةَ أَعْتَقَتْ.

2592- İbnu Abbas'ın azatlı kölesi Kurayb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Meymûne bintul-Hâris -Allah ondan razı olsun- kendisine şöyle haber verdi:

Kendisi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden izin almadan cariyesini azat etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geceleme sırası Meymune'ye gelince, Meymune dedi ki;

-Ey Allah'ın Rasûlü! Benim cariyemi azat ettiğimin farkına vardın mı? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Sen bunu gerçekten yaptın mı?" diye sordu. Meymune, evet, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Şayet cariyeni dayılarına hediye etseydin daha fazla sevap alırdın."¹⁰² (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2594)

102 Meymûne reşide bir kadındı ve kocası Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den izin istemeksizin cariyesini azat etmiştir. Eğer reşide kadının kendi malında tasarrufu geçerli olmasaydı, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu azat işini iptal ederdi.

٢٥٩٣- حَدَّثَنَا حَبَّانُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَفْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيَّتَهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ وَكَانَ يَقْسِمُ لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا غَيْرَ أَنْ سَوْدَةَ بِنْتُ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبْتَغِي بِذَلِكَ رِضًا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2593- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yolculuğa çıkacağı zaman, hanımlarından birini yolculukta beraberinde götürmek için, hanımları arasında kura çekti. Kurada kim çıkmış ise beraberinde onu götürdü. Hanımları arasında gece ve gündüzü de tanzim ederdi. Zem'a'nın kızı Sevede kendi gününü ve gecesini Âişe'ye hibe etmişti. Bunu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem rızâsını kazanmak için yaptı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2637, 2661, 2688, 2879, 4025, 4141, 4690, 4749, 4750, 4757, 5212, 6662, 6679, 7369, 7370, 7500, 7545)

١٦ - بَابُ بِمَنْ يُنْدَأُ بِالْهَدِيَّةِ

16- Bâb: Hediye Vermeye Kimden Başlanır?

٢٥٩٤- وَقَالَ بَكْرٌ عَنْ عَمْرِو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ كُرَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ إِنَّ مَيْمُونَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْتَقَتْ وَلِيدَةً لَهَا فَقَالَ لَهَا وَلَوْ وَصَلَتْ بَعْضُ أَخْوَالِكَ كَانَ أَغْظَمَ لَأَجْرِكَ.

2594- İbnu Abbas'ın azatlı kölesi Kurayb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımı Meymûne, kendisine ait olan bir cariyeyi azat etti. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Şayet cariyeni dayılarından bazılarına verseydin, daha fazla sevap alırdın.”¹⁰³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2592) (Dipnot: →)

٢٥٩٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي عِمْرَانَ الْجَوْنِيِّ عَنْ طَلْحَةَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَجُلٍ مِنْ بَنِي تَيْمٍ بْنِ مُرَّةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي جَارَتَيْنِ فَإِلَى أَيِّهِمَا أَهْدِي قَالَ إِلَى أَقْرَبِهِمَا مِنْكَ بِأَبَا.

2595- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben dedim ki: -Ey Allah'ın Rasûlü! Benim iki komşum var, bunlardan hangisine hediye vereyim? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Evinin kapısı sana en yakın olana” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2259)

١٧ - بَابُ مَنْ لَمْ يَقْبَلِ الْهَدِيَّةَ لِعَلَّةَ

17- Bir Sebebe Binaen Verilen Hediye Kabul Etmeyen Kimse Bâbı

وَقَالَ عُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ كَانَتْ الْهَدِيَّةُ فِي زَمَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَدِيَّةً وَالْيَوْمَ رِشْوَةً.

Ömer ibnu Abdulaziz şöyle dedi: Hediye, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında hediye idi; bu gün ise bir rüşvettir.

٢٥٩٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ سَمِعَ الصُّغْبَانَ بْنَ جَثَامَةَ اللَّيْثِيَّ وَكَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُخْبِرُ أَنَّهُ أَهْدَى لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِمَارًا وَخَشِي وَهُوَ بِالْأَنْبَاءِ أَوْ بِوَدَّانَ وَهُوَ

103 Hadîste iki şey vardır: Kadın köleyi azat etmek ve dayılarından bâzısına ihsan etmek. Peygamber'in söylediği şeyin mânâsı ise, Meymûne'nin cariyeyi, kendi dayılarından birine ihsan etmesinin daha lâayık ve ecrinin daha çok olacağıdır.

مُخْرَمَ فَرَدَّهٗ قَالَ صَغَبَ فَلَمَّا عَرَفَ فِي وَجْهِهِ رَدَّهٗ هَدِيَّتِي قَالَ لَيْسَ بِنَا رَدُّ عَلَيْكَ وَلَكِنَّا حُرْمٌ.

2596- Sa'b ibnu Cessâme el-Leysî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebvâ veya Veddan bölgesinde iken yaban eşeği hediye etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihramlı olduğu için bunu kabul etmeyip geri verdi. Sa'b dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüzümdeki burukluğu görünce şöyle dedi:

“Bizim senin hediyeni geri çevirmemizin sebebi ihramlı olduğumuz içindir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1825, 2573)

٢٥٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اسْتَعْمَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا مِنَ الْأَزْدِ يُقَالُ لَهُ ابْنُ الْأَثِيَّةِ عَلَى الصَّدَقَةِ فَلَمَّا قَدِمَ قَالَ هَذَا لَكُمْ وَهَذَا أَهْدِي لِي قَالَ فَهَلَّا جَلَسَ فِي بَيْتِ أَبِيهِ أَوْ بَيْتِ أُمِّهِ فَيَنْظُرُ يُهْدَى لَهُ أَمْ لَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَأْخُذُ أَحَدٌ مِنْهُ شَيْئًا إِلَّا جَاءَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَحْمِلُهُ عَلَى رَقَبَتِهِ إِنْ كَانَ بَعِيرًا لَهُ رُغَاءٌ أَوْ بَقَرَةٌ لَهَا خَوَارٌ أَوْ شَاةٌ تَبْعَرُ ثُمَّ رَفَعَ بِيَدِهِ حَتَّى رَأَيْنَا غَفْرَةً إِنِطِيهِ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ اللَّهُمَّ هَلْ بَلَغْتُ ثَلَاثًا.

2597- Ebu Humeyd es-Sâ'idî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ezdi kabilesinden İbnul-Lutbiyye diye çağrılan bir adamı Suleym oğullarının zekâtlarını almak üzere görevlendirdi. Adam, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldi ve:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu mallar zekât malıdır. Bu mallar ise bana hediye olarak verilmiştir, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet bu adam, zekât memuru olmayıp da babasının veya annesinin evinde oturup baksaydı, acaba kendisine bu hediye verilir miydi, yok-

sa verilmez miydi? Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, zekât memûrlarından herhangi bir kişi zekât malından haksız bir şey alırsa, kıyamet gününde muhakkak o kimse o çaldığı malı boynunda yüklenerek getirir.¹⁰⁴ Çaldığı bir deve ise inleyip bağırarak; eğer sığır ise böğürerek; koyun ise meleyerek getirir.”

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem elini, biz koltuk altına beyazlığını görünceye kadar kaldırdı ve üç defa: “Allah’ım! Tebliğ ettim mi? Allah’ım! Tebliğ ettim mi?” dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 925, 1500, 6636, 6979, 7174 ve 7197)

۱۸ - بَابُ إِذَا وَهَبَ هِبَةً أَوْ وَعَدَ عِدَّةً ثُمَّ مَاتَ قَبْلَ أَنْ تُصَلَّيَ إِلَيْهِ

18- Bir Kimsenin Bir Şey Hibe Etmesi veya Bir şey Vaad Edip de Bu Hibe ve Vaad Kendisine Ulaşmadan Ölmesi Hâlinde Hüküm Ne Olur Bâbı

وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَرْثَدَةَ إِنَّ مَاتَ وَكَانَتْ فَصَلَتُ الْهَدِيَّةِ وَالْمُهْدَى لَهُ حَيًّا فَهِيَ لَوَرَّثَتْهُ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ فَصَلَتُ فَهِيَ لَوَرَّثَتْهُ الَّذِي أَهْدَى وَقَالَ الْحَسَنُ أَتَاهُمَا مَاتَ قَبْلَ فَهِيَ لَوَرَّثَتْهُ الْمُهْدَى لَهُ إِذَا قَبَضَهَا الرَّسُولُ.

Abîde ibnu Amr şöyle dedi: Şayet hediye eden ve hediye edilen ölür ve hediye edilen şey, hediye eden kimse hayatta iken hediye vermiş ve sonra vefat etmiş ise, hediye edilen şey mirasçılara aittir. Şayet hediye eden kişi bunu hediye etmeden önce ölmüşse, bu kendi mirasçılara aittir.

Hasan Basri de şöyle dedi: Verilen hediye aradaki aracı teslim almış ise, hangisi önce ölürse ölsün hediye, kime verilmişse onun mirasçılara aittir.

¹⁰⁴ Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, adı geçen zekât memûrunun hediye almasını kabul etmeyip reddetmiştir. Çünkü o hediye bir illetten, yani me'mûr olmak sebebinden dolayı verilmiş bir hediye idi.

٢٥٩٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ سَمِعْتُ جَابِرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ جَاءَ مَالُ الْبَحْرَيْنِ أُغْطِيتَكَ هَكَذَا ثَلَاثًا فَلَمْ يَقْدَمْ حَتَّى تُوَفِّيَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَ أَبُو بَكْرٍ مُنَادِيًا فَنَادَى مَنْ كَانَ لَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَّةٌ أَوْ دَيْنٌ فَلْيَأْتِنَا فَآتَيْنَاهُ فَقُلْتُ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَدَنِي فَحَتَّى لِي ثَلَاثًا.

2598- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet Bahreyn’den cizye malı gelecek olursa sana üç avuç dolusu veririm.”

Fakat Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat edinceye kadar Bahreyn malı gelmedi. Bahreyn malı geldiği zaman Ebu Bekir emretti de biri şöyle nida etti:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında her kimin bir sözü veya bir alacağı varsa bize gelsin!

Bunun üzerine ben Ebu Bekir’e gittim ve:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle şöyle buyurup vaad etmişti, dedim. Bunun üzerine Ebu Bekir, bana üç avuç dolusu nakit verdi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2296)

١٩ - بَابُ كَيْفَ يُقْبَضُ الْعَبْدُ وَالْمَتَاعُ

19- Bâb: Hibe Edilmiş Bir Köle ve Mal Nasıl Teslim Alınır?

وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ كُنْتُ عَلَى بَكْرٍ صَغْبٍ فَاشْتَرَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ.

İbnu Ömer şöyle dedi: Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile bir yolculukta iken, ben, genç ve inatçı bir devenin üzerindeydim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o deveyi satın aldı ve:

“Ey Abdullah! Bu deve senindir!” buyurdu.

٢٥٩٩ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَسَمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْبِيَّةَ وَلَمْ يُعْطَ مَخْرَمَةً مِنْهَا شَيْئًا فَقَالَ مَخْرَمَةُ يَا بُنَيَّ انْطَلِقْ بِنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَانْطَلَقْتُ مَعَهُ فَقَالَ ادْخُلْ فَادْعُهُ لِي قَالَ فَدَعَوْتُهُ لَهُ فَخَرَجَ إِلَيْهِ وَعَلَيْهِ قَبَاءٌ فَقَالَ خَبَانَا هَذَا لَكَ قَالَ فَتَنَظَّرَ إِلَيْهِ فَقَالَ رَضِيَ مَخْرَمَةُ.

2599- Misver ibnu Mahreme -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birçok kaftanlar taksim etmiş, ancak bunlardan babam Mahreme'ye bir şey vermemişti. Mahreme bana:

-Ey oğulcuğum! Haydi beraber Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gidelim, dedi. Babamla beraber gittim. O bana:

-Haydi eve gir, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi bana çağır, dedi. Misver dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi babam için çağırdım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bu elbiselerden bir elbise omzunda olduğu hâlde babama çıktı ve:

-“Bunu senin için sakladım” buyurdu. Misver dedi ki: Babam kaftana sevinçle baktı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Mahreme razı oldu mu?” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2657, 3127, 5800, 5862, 6132)

٢٠ - بَابُ إِذَا وَهَبَ هِبَةً فَقَبَضَهَا الْآخَرُ وَلَمْ يَقُلْ قَبِلْتُ

20- Bir Kimse Bir Şeyi Hibe Etse ve Hibe Ettiği Kimse
“Ben Bunu Kabul Ettim” Demeden Alsa Bu Câiz Olur Bâbı

٢٦٠٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مَحْبُوبٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ حَمِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ هَلَكْتُ فَقَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ

وَقَعْتُ بِأَهْلِي فِي رَمَضَانَ قَالَ تَجِدُ رَقَبَةً قَالَ لَا قَالَ فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَابِعَيْنِ قَالَ لَا قَالَ فَتَسْتَطِيعُ أَنْ تُطْعِمَ سِتِينَ مِسْكِينًا قَالَ لَا قَالَ فَجَاءَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ بِعَرَقٍ وَالْعَرَقُ الْمَكْتَلُ فِيهِ ثَمَرٌ فَقَالَ أَذْهَبَ بِهَذَا فَتَصَدَّقَ بِهِ قَالَ عَلَى أَخَوَجٍ مِنَّا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتِ أَخَوَجٍ مِنَّا قَالَ أَذْهَبَ فَأُطْعِمَهُ أَهْلَكَ.

2600- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda otururken bir adam çıkageldi ve:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben helak oldum! dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Sana ne oldu, seni helak eden şey nedir?" diye sordu. Adam şöyle dedi:

-Ben oruçlu iken eşimle cima ettim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Azat edebileceğin bir köle bulabilir misin?" buyurdu. Adam:

-Hayır, bulamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"İki ay boyunca aralıksız olarak, hiç ara vermeden oruç tutabilir misin?" diye sordu. Adam:

-Hayır, tutamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Altmış yoksulu doyurmak için yiyecek bulabilir misin?" diye sordu. Adam yine:

-Hayır, bulamam, dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu konuşmasından bir müddet sonra, Ensar'dan bir adam arak denilen ve hurma yaprağından örülmüş bir sepetin içerisinde ('Muktel' dediği 15 yahut 20 sâ' alabilen bir zenzil hurma) getirdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu hurmayı al, sadaka olarak dağıt” buyurdu. Bunun üzerine o adam:

-Benden daha fakir olanlara mı vereceksin ey Allah'ın Rasûlü? Valahi, Medine'nin şu iki kara taşılığı arasında benim ailemden daha fakir bir aile yoktur, dedi. Adamın bu sözü üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Öyleyse bu hurmayı al ve ailene yedir!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1937, 2600, 5368, 6087, 6164, 6709-6711, 6821)

۲۱ - بَابُ إِذَا وَهَبَ ذَيْنَا عَلَى رَجُلٍ

21- Bir Kimse Alacağını Hibe Etmesi Bâbı

قَالَ شُعْبَةُ عَنْ الْحَكَمِ هُوَ جَائِزٌ وَوَهَبَ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لِرَجُلٍ ذَيْنَهُ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَ لَهُ عَلَيْهِ حَقٌّ فَلْيُعْطِهِ أَوْ لِيَتَحَلَّلْهُ مِنْهُ فَقَالَ جَابِرٌ قُتِلَ أَبِي وَعَلَيْهِ ذَيْنِ فَسَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَرَمَاءَهُ أَنْ يَقْبَلُوا نَمَرَ حَاتِطِي وَيَحْلَلُوا أَبِي.

Hakem şöyle dedi: Kişinin, alacağını hibe edip bağışlaması caizdir.

Hasen ibnu Ali -Allah onlardan razı olsun- alacağını hibe etmiştir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Kimin üzerinde bir kimsenin hakkı varsa, onu ödesin veya da hak sahibinden bunu helâl ettirsin.”

Câbir şöyle dedi: Babam Abdullah ibnu Amr, Uhud savaşında üzerinde borcu olduğu hâlde şehit edildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, alacaklılarından, hurmalığının mahsûlünü kabul etmelerini ve bu borçtan onu kurtarmalarını istedi.

۲۶۰۱ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي

يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَاهُ قُتِلَ يَوْمَ أُحُدٍ شَهِيدًا فَاشْتَدَّ الْغَرَمَاءُ فِي حُقُوقِهِمْ فَأَتَيْتُ

رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَلَّمْتُهُ فَسَأَلْتُهُمْ أَنْ يَقْبَلُوا ثَمَرَ حَائِطِي وَيَحْلُلُوا أَبِي فَأَبَوْا فَلَمْ يُعْطِهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَائِطِي وَلَمْ يَكْسِرْهُ لَهُمْ وَلَكِنْ قَالَ سَأَعِدُّو عَلَيْكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَعَدَّا عَلَيْنَا حِينَ أَصْبَحَ فَطَافَ فِي التَّخْلِ وَدَعَا فِي ثَمَرِهِ بِالْبَرَكَةِ فَجَدَدَتْهَا فَقَضَيْتُهُمْ حُقُوقَهُمْ وَبَقِيَ لَنَا مِنْ ثَمَرِهَا بَقِيَّةٌ ثُمَّ جِئْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ جَالِسٌ فَأَخْبَرْتُهُ بِذَلِكَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعُمَرَ اسْمَعْ وَهُوَ جَالِسٌ يَا عُمَرُ فَقَالَ أَلَا يَكُونُ قَدْ عَلِمْنَا أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهِ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ.

2601- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Babam Abdullah İbnu Amr İbnu Haram, üzerinde ödenecek bir borç olduğu hâlde Uhud savaşında şehit edildi. Alacaklılar da borçlarını istediler. Ben onun alacaklılarının bu borçtan bir miktarını bırakmaları hususunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den yardım istedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlardan böyle bir sulh istedi, fakat alacaklılar Yahudi olduklarından bir şey bırakmadılar. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle buyurdu:

‐Yarın senin yanına geleceğim inşallah.‑

Sabah olduğunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma geldi. Hurma bahçesinin içinde dolandı ve bereketli meyve vermesi için dua etti. Bundan sonra ben mahsulü topladım ve alacaklıların haklarını verdim. Bu üründen bize de bir miktar kaldı.

Sonra ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldim. O, oturuyordu ve ben olanları kendisine haber verdim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'e şöyle buyurdu:

‐Dinle ey Ömer!‑ Ömer dedi ki:

‐Böyle bir şeyin olmaması mümkün değil! Çünkü biz senin Allah'ın Rasûlü olduğuna kesin iman ettik. Vallahi sen Allah'ın Rasûlü'sün.¹⁰⁵ (Hadisin geçtiği diğer yer: 2127)

105 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Câbir'in babasının alacaklılarından hurmalığının mahsulünü teslim almalarını ve borcunun kalanından onu temize çıkar-

۲۲- بَابُ هِبَةِ الْوَاحِدِ لِلْجَمَاعَةِ

22- Bir Kişinin, Bir Topluluğa Hibe Etmesi Bâbı

وَقَالَتْ أَسْمَاءُ لِلْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ وَابْنِ أَبِي عَتِيقٍ وَرَثْتُ عَنْ أُخْتِي عَائِشَةَ مَالًا بِالْغَابَةِ وَقَدْ أَغْطَانِي بِهِ مُعَاوِيَةُ مِائَةَ أَلْفٍ فَهُوَ لَكُمْ.

Ebu Bekir'in kızı Esmâ, Kasım ibnu Muhammed ve İbnu Ebi Atik'e şöyle dedi: Ben kız kardeşim Âişe'den Gâbe bölgesinden bir malı mirâs aldım. O mala karşılık olarak Muâviye bana yüz bin vermişti. O mal ikinizin olsun.

۲۶۰۲- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى بِشَرَابٍ فَشَرِبَ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ وَعَنْ يَسَارِهِ الْأَشْيَاحُ فَقَالَ لِلْغُلَامِ إِنْ أَذِنْتَ لِي أُعْطِيتُ هَؤُلَاءِ فَقَالَ مَا كُنْتُ لِأَوْثَرِ بَنَصِييٍ مِنْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحَدًا قَتَلَهُ فِي يَدِهِ.

2602- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem içilecek bir şey getirildi. Kendisi bundan bir miktar içti. Sağında bir genç, solunda da yaşlılar vardı. Bu durumda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sağında bulunan gence dedi ki:

-“Şayet bana izin verirsen benden artan içeceği şu yaşlılara vereyim.” O genç de şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Sen'den gelen nasibimi hiçbir kimseye vermem. Bu söz üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem içecek kabını o gencin eline verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2331)

malarını istedi. Eğer onlar bunu kabul etselerdi bu Câbir'in babasının borcu hakkında bir temize çıkarma olurdu. Bu hakikatte eğer vâki olaydı, borcun hibesi olurdu. Hadisin mânâsı budur. Bu da borçta böyle yapmanın cevazına delâlet eder. Çünkü caiz olmasaydı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Câbir'in babasının alacaklılarından bunu istemezdi.

٢٣- بَابُ الْهَبَةِ الْمَقْبُوضَةِ وَغَيْرِ الْمَقْبُوضَةِ وَالْمَقْسُومَةِ وَغَيْرِ الْمَقْسُومَةِ

23- Ele Geçirilen ve Geçirilmeyen, Paylaştırılmış ve Paylaştırılmamış Olan Hibe Bâbı

وَقَدْ وَهَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابُهُ لِهَوَازِنَ مَا غَنَمُوا مِنْهُمْ وَهُوَ غَيْرُ مَقْسُومٍ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve sahabeleri Hevâzin kabilesine onlardan aldıkları ganimetleri hibe etmişlerdi; hâlbuki o ganimet henüz paylaştırılmamıştı.

٢٦٠٣ - حَدَّثَنَا ثَابِتٌ حَدَّثَنَا مِسْقَرٌ عَنْ مُحَارِبٍ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ فَقَضَانِي وَزَادَنِي.

2603- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Mescitte Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana olan borcunu fazlasıyla verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 443, 1801, 2097, 2309, 2385, 2494, 2470, 2603, 2604, 2728, 2861, 2967, 3087, 3089, 3090, 3052, 5079, 5080, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5367, 6387)

٢٦٠٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ مُحَارِبٍ سَمِعْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ بَعَثَ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعِيرًا فِي سَفَرٍ فَلَمَّا أَتَيْنَا الْمَدِينَةَ قَالَ أَنْتَ الْمَسْجِدُ فَصَلِّ رَكَعَتَيْنِ فَوَزَنَ قَالَ شُعْبَةُ أَرَأَهُ فَوَزَنَ لِي فَأَرْجَحَ فَمَا زَالَ مَعِيَ مِنْهَا شَيْءٌ حَتَّى أَصَابَهَا أَهْلُ الشَّامِ يَوْمَ الْحَرَّةِ.

2604- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Yolculukta iken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir deve

sattım. Medine'ye geldiğimizde bana:

–“Mescid'e gel ve iki rekât namaz kıl” buyurdu. Ben namazı kıldık-tan sonra Bilâl bana alacağımı tarttı.

Şu'be ibnu Haccâc şöyle dedi: Cabir şöyle demiştir: Bilâl benim için fazlasıyla tarttı. Şam ehli, Harre savaşında onu benden alıncaya ka-dar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana verdiği o mal ben de kaldı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 443, 1801, 2097, 2309, 2385, 2494, 2470, 2603, 2604, 2728, 2861, 2967, 3087, 3089, 3090, 3052, 5079, 5080, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5367, 6387)

٢٦٠٥ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَتَى بِشَرَابٍ وَعَنْ يَمِينِهِ غُلَامٌ وَعَنْ يَسَارِهِ أَشْيَاحٌ فَقَالَ لِلْغُلَامِ أَتَأْذَنُ لِي أَنْ أُعْطِيَ هَؤُلَاءِ فَقَالَ الْغُلَامُ لَا وَاللَّهِ لَا أَوْثُرُ بِتَصْيِيهِ مِنْكَ أَحَدًا قَتَلَهُ فِي يَدِهِ.

2605- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir bardak su getirildi. Al-lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bundan bir miktar içti. Sağında sa-hâbîlerin en küçüğü, bir genç bulunuyordu. Yaşlılar da solunda idiler. Al-lah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sağında bulunan gence şöyle dedi:

–“Ey genç! Bardakta kalanı ihtiyarlara vermeme izin verir misin?”

Genç sahabe şöyle dedi:

–Ey Allah'ın Rasûlü! Senden gelecek artığımı hiçbir kimseye ihsan edecek değilim.

Bu cevap üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bardakta kalan suyu bu gence verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2351)

٢٦٠٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُثْمَانَ بْنِ جَبَلَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سَلَمَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ لِرَجُلٍ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَيْنٌ فَهُمْ بِهِ أَصْحَابُهُ فَقَالَ دَعُوهُ فَإِنْ لِيَصَاحِبِ

الْحَقُّ مَقَالَ وَقَالَ اشْتَرُوا لَهُ سَنًا فَأَعْطُوهَا إِيَّاهُ فَقَالُوا إِنَّا لَا نَجِدُ سَنًا إِلَّا سَنًا هِيَ أَفْضَلُ مِنْ سَنِهِ قَالَ فَاشْتَرُوهَا فَأَعْطُوهَا إِيَّاهُ فَإِنَّ مِنْ خَيْرِكُمْ أَحْسَنَكُمْ قَضَاءً.

2606- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adamın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden bir yaşında bir deve alacağı vardı. Bir gün o adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gelip borcunu kendisine ödemesini istedi ve biraz da ağır konuştu. Sahabeler o adamı edeplendirmek istediler. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

–“Ona dokunmayın. Hak sahibinin söz söyleme hakkı vardır. Bu adama borcum olan bir yaşında deve satın alın ve ona verin.” buyurdu. Sahabeler dediler ki:

–Bizler biz onun yaşında deve bulamıyoruz. Ancak yaşça ondan daha iyi deve bulabildik.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

–“O deveyi satın alın ve bu adama verin. Şüphesiz sizin en hayırlınız, borcunu en iyi şekilde ödeyendir.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2305)

٢٤- بَابُ إِذَا وَهَبَ جَمَاعَةٌ لِقَوْمٍ

24- Bir Cemâat Bir Kavme Hibe Ettiği Zaman Bu Caiz Olur Bâbı

٢٦٠٧-٢٦٠٨- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ

شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ وَالْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ أَخْبَرَاهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حِينَ جَاءَهُ وَقَدْ هَوَّازَنَ مُسْلِمِينَ فَسَأَلُوهُ أَنْ يَرُدَّ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَسَيِّئَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ مَعِيَ مَنْ تَرَوْنَ وَأَحَبُّ الْحَدِيثِ إِلَيَّ أَصْدَقُهُ فَاخْتَارُوا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ إِمَّا السَّبْيِ وَإِمَّا الْمَالِ وَقَدْ كُنْتُ اسْتَأْذِنتُ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْتَظِرُهُمْ بِضَعِّ عَشْرَةِ لَيْلَةٍ حِينَ قَفَلَ مِنَ الطَّائِفِ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَيْرُ رَادٍّ إِلَيْهِمْ إِلَّا إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ قَالُوا فَلِإِنَّا نَخْتَارُ سَيِّئًا فَقَامَ فِي الْمُسْلِمِينَ فَأَتَى عَلَى اللَّهِ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ ثُمَّ قَالَ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ إِخْوَانَكُمْ هَؤُلَاءِ جَاءُوا

ثَانَيْنِ وَإِنِّي رَأَيْتُ أَنْ أَرُدَّ إِلَيْهِمْ سَبِيَّهُمْ فَمَنْ أَحَبُّ مِنْكُمْ أَنْ يُطِيبَ ذَلِكَ فَلْيَفْعَلْ
وَمَنْ أَحَبُّ أَنْ يَكُونَ عَلَى حَظِّهِ حَتَّى نُعْطِيَهُ إِيَّاهُ مِنْ أَوَّلِ مَا يُفِيءُ اللَّهُ عَلَيْنَا فَلْيَفْعَلْ
فَقَالَ النَّاسُ طَيِّبْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ فَقَالَ لَهُمْ إِنَّا لَا نَذَرِي مَنْ أَدَنَ مِنْكُمْ فِيهِ مِمَّنْ
لَمْ يَأْذَنْ فَارْجِعُوا حَتَّى يَرْفَعَ إِلَيْنَا عُرْفَاؤُكُمْ أَمْرَكُمْ فَرَجَعَ النَّاسُ فَكَلَّمَهُمْ عُرْفَاؤُهُمْ
ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرُوهُ أَنَّهُمْ طَيَّبُوا وَأَذْنُوا
وَهَذَا الَّذِي بَلَّغْنَا مِنْ سَبِيٍّ هُوَ أَرْزَنَ هَذَا آخِرُ قَوْلِ الزُّهْرِيِّ يَعْنِي فَهَذَا الَّذِي بَلَّغْنَا.

2607-2608- Mervân ibnu Hakem ve Misver ibnu Mahreme -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler:

Huneyn seferinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme Hevâzin kabilesinin temsilci heyeti Müslümanlar olarak geldikleri ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den mallarının ve esirlerinin kendilerine geri verilmesini istedikleri zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara şöyle buyurdu:

-"Yanımda olanı görmektesiniz. Bana sözün en sevimli geleni, en doğru olanıdır. Şimdi sizin iki seçenekten birini seçme hakkınız var: Ya esirlerinizi ya da mallarınızı. Ben sizleri beklemiştim."

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Tâif'ten döndüğünde, on üç ile on dokuz gece arası Hevâzin elçilerinin gelmesini beklemişti. Hevâzin heyetine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendilerine kölelerinden veya mallarından birini vereceği açıkça belli olunca:

-Biz esirlerimizin geri verilmesini tercih ediyoruz, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Müslümanlar arasında ayağa kalktı. Allah'a lâayık olduğu sıfatlarla senâ ettikten sonra şöyle buyurdu:

-"Bu Hevâzin heyeti kardeşleriniz tövbe ediciler olarak bize gelmişlerdir. Ben onların esirlerini geri vermeyi uygun gördüm. Sizden her kim esirlerini gönül hoşnutluğuyla vermek isterse bunu yapsın! Sizden her kim de kendi nasibine düşen kölelerini karşılıksız vermek istemez ise, bu bedeli biz ona, Allah'ın bize harpsiz ve cihadsız ihsan edeceği maldan veririz. Bu dediğimi yapmak isteyen de böyle yapsın!"

Bunun üzerine insanlar: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem

hatırı için bizler Hevâzin esirlerini kendilerine vermeye hoşnut olduk, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

–“Şimdi biz, sizden esirini vermeye razı olanlarla olmayanları bilmiyoruz. Onun için geri dönün ve sizin işlerinizi sizin durumunuzu bilenler bize bildirsinler.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu buyruğu üzerine insanlar geri döndüler ve bilgin kişilerle konuştular. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dönüp, her biri kavminin esirleri geri vermekten memnun olduklarını ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bu hususta izin verdiklerini haber verdiler.

Hevazın esirleri hakkında bize ulaşan işte budur. Bize ulaşan budur, sözü Zuhri'nin son sözüdür. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2307, 2308)

۲۵- بَابُ مَنْ أَمْدَى لَهُ هَدِيَّةٌ وَعِنْدَهُ جُلَسَاؤُهُ فَهُوَ أَحَقُّ

25- Yanında Arkadaşları Otururken, Kendisine Hediye Verilen Kimse, O Hediyeye En Lâayık Olan Kimse Odur Bâbı

وَيَذْكُرُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ جُلَسَاءَهُ شُرَكَاءُ وَلَمْ يَصِحِّ

İbnu Abbas'tan nakledilen: “Orada oturanlar, o hediyeye ortaklardır” sözü sahih değildir.

۲۶۰۹- حَدَّثَنَا ابْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ

كُهَيْلٍ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أَخَذَ سِنًا فَجَاءَ صَاحِبُهُ يَتَقَاضَاهُ فَقَالُوا لَهُ فَقَالَ إِنَّ لِصَاحِبِ الْحَقِّ مَقَالًا ثُمَّ قَضَاهُ أَفْضَلَ مِنْ سَنَةٍ وَقَالَ أَفْضَلُكُمْ أَحْسَنُكُمْ قَضَاءً.

2609- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir bedeviden borç olarak genç bir deve almıştı. O devenin sahibi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gelerek O'ndan borcunu ödemesini istedi. Ancak o adam borcu-

nu isterken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem karşı kabalık etti. Sahabeler onu edeplendirmek istediler. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem buna izin vermedi:

Hak sahibinin söz söylemeye hakkı vardır” buyurdu. Sonra borcunu ondan yaşça daha iyi bir deve vererek ödedi. Sonra da şöyle buyurdu:

-“Şüphesiz sizin en hayırlınız, borcunu en iyi şekilde ödeyendir” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2305)

٢٦١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ عَنْ عُمَرَ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ كَانَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ فَكَانَ عَلَى بَكْرِ لَعْمَرٍ صَعْبٌ فَكَانَ يَتَقَدَّمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولُ أَبُوهُ يَا عَبْدَ اللَّهِ لَا يَتَقَدَّمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدٌ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْنِيهِ فَقَالَ عُمَرُ هُوَ لَكَ فَاشْتَرَاهُ ثُمَّ قَالَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ فَاصْنَعْ بِهِ مَا شِئْتَ.

2610- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir yolculukta idi. Genç ve inatçı bir deveye binmişti. Devesi bazen Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in önüne geçiyor, babası Ömer: -Allah ondan razı olsun-

-Ey Abdullah! Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi hiç kimse geçemez, diyordu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ömer'e:

-“Bu deveyi bana sat,” buyurdu. Bunun üzerine Ömer:

-Bu deve senindir, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o deveyi satın aldı ve:

-“Bu deve senindir ey Abdullah! Ona dilediğin gibi bin,” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2115, 2611)

٢٦- بَابُ إِذَا وَهَبَ بَعِيرًا لِرَجُلٍ وَهُوَ رَاكِبُهُ فَهُوَ جَائِزٌ

26- Bir Kimse, Diğerine Onun Üzerine Binmekte Olduğu Deveyi Hibe Ederse, Bu Caizdir Bâbı

٢٦١١- وَقَالَ الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا عَمْرُو عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي سَفَرٍ وَكُنْتُ عَلَى بَكْرٍ صَغَبٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعُمَرَ بَغْنِيهِ فَابْتَاغَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدَ اللَّهِ.

2611- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Fiz yolculukta Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber idik. Ben genç ve inatçı bir deveye binmiştim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ömer'e:

‘Bu deveyi bana sat’ buyurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o deveyi satın aldı. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

‘Ey Abdullah! Bu deve senindir’ buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 211, 2610)

٢٧- بَابُ هَدِيَّةٍ مَا يُكْرَهُ لِبُسْهَآ

27- Giyilmesi Mekruh Olan Bir Elbiseyi Hediye Etmek Bâbı

٢٦١٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَى عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ حُلَّةَ سَيَرَاءٍ عِنْدَ بَابِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ اشْتَرَيْتَهَا فَلَبِستَهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَلِلْوَفْدِ قَالَ إِنْ مَا يَلْبَسُهُ مِنْ لَأَ خَلَقَ لَهُ فِي الْآخِرَةِ ثُمَّ جَاءَتْ حُلٌّ فَأَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عُمَرَ مِنْهَا حُلَّةً وَقَالَ أَكْسَوْتِيبَهَا وَقُلْتُ فِي حُلَّةٍ عَطَارِدٍ مَا قُلْتُ فَقَالَ إِنْ لَمْ أَكْسَكَهَا لَتَلْبَسَهَا فَكَسَاهَا عُمَرُ أَخَاهُ لَهُ بِمَكَّةَ مُشْرِكًا.

2612- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnul-Hattab, Mescid'in kapısının yanında ipekten bir elbise gördü ve dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu elbiseyi satın alsan da Cuma günleri ve sana elçiler geldiğinde giyinsen. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“İpek elbiseyi ancak âhiretten nasibi olmayan kimse giyer” Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme birçok ipekli elbise geldi ve ondan Ömer ibnul-Hattab'a -Allah ondan razı olsun- bir elbise verdi.

Bunun üzerine Ömer -Allah ondan razı olsun- dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu elbiseyi bana verdin ancak Utârid'in elbisesi hakkında söyleyeceğini söylemiştin. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Ben, o elbiseyi onu giyesin diye vermedim.” Bunun üzerine Ömer ibnul-Hattab o elbiseyi Mekke'deki müşrik kardeşine verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 886, 948, 2104, 2612, 2619, 3054, 5841, 5981)

٢٦١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ أَبُو جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ فَضِيلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَمَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْتَ فَاطِمَةَ فَلَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهَا وَجَاءَ عَلِيٌّ فَذَكَرَتْ لَهُ ذَلِكَ فَذَكَرَهُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنِّي رَأَيْتُ عَلَى بَابِهَا سِتْرًا مَوْشِيًا فَقَالَ مَا لِي وَلِلدُّنْيَا فَأَنَاهَا عَلِيٌّ فَذَكَرَ ذَلِكَ لَهَا فَقَالَتْ لِيَأْمُرَنِي فِيهِ بِمَا شَاءَ قَالَ تُرْسِلُ بِهِ إِلَى فُلَانٍ أَهْلِ بَيْتٍ بِهِمْ حَاجَةٌ.

2613- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kızı Fâtıma'nın evine geldi, ancak Fâtıma'nın yanına girmedi. Sonra Ali geldi. Fâtıma da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in evine geldiğini, ancak içeriye girmediğini haber verdi. Ali de gidip bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bildirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Fâtıma'nın kapısında çeşitli renklerde süslü bir perde gördüm” Benim bu süslü dünyayla ne işim olabilir ki!?” Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem bu sözleri üzerine Ali, Fâtıma'ya gidip bunları ona söyledi. Fâtıma da şöyle dedi:

-Öyleyse Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana onunla ne yapacağımı emretsin ki ben de onu yapayım. Fâtıma'nın bu sözü üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu perdeyi, ona ihtiyacı olan falanca aileye gönder” buyurdu.

٢٦١٤ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَيْسَرَةَ قَالَ سَمِعْتُ زَيْدَ بْنَ وَهْبٍ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَهْدَى إِلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُلَّةَ سِرَاءَ فَلَبِسْتُهَا فَرَأَيْتُ الْقَضْبَ فِي وَجْهِهِ فَشَقَقْتُهَا بَيْنَ نَسَائِي.

2614- Ali ibnu Ebî Tâlib -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana “Siyerâ” denilen ipekli bir elbise hediye etti. Ben de onu giydim. Ancak bu ipekli elbiseyi giydiğimde, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüzünde bir öfke belirdiğini gördüm. Bunun üzerine ben de onu kavmimin kadınları arasında paylaştırdım.¹⁰⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5366, 5840)

٢٨ - بَابُ قَبُولِ الْهَدِيَّةِ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

28- Müşriklerin Verdiği Hediye'nin Kabul Edilmesi Bâbı

وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَسَارَةَ فَدَخَلَ فِيهَا مَلِكٌ أَوْ جَبَّارٌ فَقَالَ أَعْطُوهَا آجَرَ وَأَهْدَيْتَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاةً فِيهَا سُمٌّْ وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ أَهْدَى مَلِكٌ أَيْلَةَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَغْلَةً بَيْضَاءَ وَكَسَاهُ بُرْدًا وَكَتَبَ لَهُ بِخَرِهِمْ.

106 Siyerâ; bir nevi alaca kumaştır ki, çizgili olur; dokumasında bol ipek karışmış bulunur. İşte bunun ipeği bol olduğu için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ali'nin onu giymesine öfkelenmiştir. Başlığa uygunluğu da bu öfkelenmedir; öfkelenmesi mekruh olduğu içindir.

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İbrahim Peygamber -Allah'ın selâmı O'nun üzerine olun- hanımı Sâre ile hicret etti. İçinde bir hükümdar veya bir zorba bulunan bir memlekete girdi. Sonunda o zâlim hükümdar, adamlarına: Bu kadını İbrahim'e geri verin ve Hâcer'i de Sâre'ye verin, dedi.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme, içinde zehir bulunan bir koyun hediye edilmiştir.¹⁰⁷

Ebu Humeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Eyke'nin kralı Yuhanna, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme beyaz bir katır hediye etti ve bir de kaftan giydirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de ona deniz kenarındaki halkı için bir emânnâme yazıp verdi.

٢٦١٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَهْدَيْ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُبَّةً مَسْنُونًا وَكَانَ يَنْهَى عَنِ الْخَرِيرِ فَعَجِبَ النَّاسُ مِنْهَا فَقَالَ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَمَتَادِيلُ مَعْدٍ بَنٍ مُعَاذٍ فِي الْجَنَّةِ أَحْسَنُ مِنْ هَذَا.

2615- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme ipekten bir cübbe hediye edildi. Hâlbuki Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ipekli kullanmaktan yasaklardı. Bu sebepten dolayı insanlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin bunu kabul etmesine şaşırıp taaccüp ettiler. İnsanların bu şaşkın bakışlarına binaen Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Sa'd ibnu Muâz'ın cennetteki mendilleri bu ipekli cübbeden çok daha güzeldir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2616, 3248)

107 Hayber'de bir Yahudi karısının hediye ettiği bu zehirli koyunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kabul etmiş olması da bu bâbta delil teşkil eder. Aynı zamanda kitap ehlinin kestiği de yeneceğine delâlet eder.

٢٦١٦ - وَقَالَ سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ إِنَّ أَكْبَدَ دُومَةٍ أَهْدَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2616- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Dûmete bölgesinin kralı Ukeydir, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme hediye verdi.¹⁰⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2615)

٢٦١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيَّةً أَتَتْ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَاةٍ مَسْمُومَةٍ فَأَكَلَ مِنْهَا فَجِئَ بِهَا فَقِيلَ أَلَا نَقْتُلُهَا قَالَ لَا فَمَا زِلْتُ أَعْرِفُهَا فِي لَهَوَاتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2617- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Yahudi bir kadın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme eti zehirlenmiş ve kızartılmış bir koyun getirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bu zehirli koyunun etinden yedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bulunan sahabeleri:

-Bu kadını öldürelim mi? dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem;

-Hayır, öldürmeyin, dedi.

Enes ibnu Mâlik şöyle dedi: Ben o zehirin tesirini, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in damağında halen görürüm.¹⁰⁹

108 Bu hadiste müşrikten hediye kabul edilişi vardır. Zîrâ Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme hediye veren kral Ukeydir, müşriktir.

109 Bu zehirli etten Bişr ibnu Berâ da yemiş ve bu yüzden o ölünce kadın da kısas olarak öldürülmüştür. Bu Yahudi kadının adının Zeynep olduğu diğer rivayetlerde gelmiştir.

٢٦١٨- حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا الْمُعْتَمِرُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي
عُثْمَانَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثِينَ وَمِائَةً فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ مَعَ أَحَدٍ مِنْكُمْ طَعَامٌ
فَإِذَا مَعَ رَجُلٍ صَاعٌ مِنْ طَعَامٍ أَوْ نَحْوُهُ فَعُجِنَ ثُمَّ جَاءَ رَجُلٌ مُشْرِكٌ مُشْعَانٌ طَوِيلٌ
بِقَتْمٍ يَسُوقُهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْعًا أَمْ عَطِيَّةً أَوْ قَالَ أَمْ هِبَةً قَالَ لَا
بَلْ بَيْعٌ فَاشْتَرَى مِنْهُ شَاةً فَصُنِعَتْ وَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِسَوَادِ الْبَطْنِ أَنْ
يُشَوَّى وَائِمُ اللَّهِ مَا فِي الثَّلَاثِينَ وَالْمِائَةِ إِلَّا قَدْ حَزَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَهُ
حُرَّةٌ مِنْ سَوَادِ بَطْنِهَا إِنْ كَانَ شَاهِدًا أَعْطَاهَا إِيَّاهُ وَإِنْ كَانَ غَائِبًا خَبَأَ لَهُ فَجَعَلَ مِنْهَا
قَصْعَتَيْنِ فَأَكَلُوا أَجْمَعُونَ وَشَبِعْنَا فَقَضَلْتُ الْقَصْعَتَيْنِ فَحَمَلْنَاهُ عَلَى الْبَعِيرِ أَوْ كَمَا قَالَ.

2618- Ebu Bekir'in oğlu Abdurrahman -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile yaptığımız bir yolculukta bizler yüz otuz kişi idik. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Sizlerden kimin yanında yiyecek bir şeyi var?” diye sordu. Orada bulunanlardan birinin yanında bir sa' yiyecek bulundu. Bundan hamur yapıldı. Sonra başının saçları çok uzamış, uzun boylu bir müşrik kişi, bir koyun sürüsü ile onları sürerek geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, o müşrike:

-“Koyunları satıyor musun? Yoksa atıye mi¹¹⁰ yoksa hediye olarak mı getirdin?” diye sordu. O çoban:

-Hayır, bu koyunlar satılıktır, dedi. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o müşrikten bir koyun satın aldı. Koyun kesildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, koyunun karaciğerinin pişirilmesini emretti.

Abdurrahman dedi ki: Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem orada bulunan yüz otuz kişinin tamamına o karaciğerden bir pay verdi. O anda orada olmayanlara da ondan

110 Atiyye, ihsan, lütuf, muhtaç olanlara yapılan bağış.

bir pay ayırdı. Sonra koyunun eti pişince Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu iki kap içine koydu. Bu iki kaptan yolculukta olanların hepsi yediler ve hepimiz doyduk. İki kap yemek yine arttı da, bu artığı deveye yükledik. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2216)

٢٩ - بَابُ الْهَدِيَّةِ لِلْمُشْرِكِينَ

29- Bir Müslüman'ın Müşriklere Hediye Vermesi Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor: «Allah, din hususunda sizinle savaşmayan ve sizi yurduunuzdan çıkarmayan kimselere iyilik etmekten ve onlara karşı adaletli davranmaktan sizi men etmiyor. Şüphesiz Allah, adil davrananları sever.» Mümteherine sûresi: 8

٢٦١٩ - حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ مَخْلَدٍ حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ دِينَارٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ رَأَى عُمَرُ حُلَّةً عَلَى رَجُلٍ تَبَاعُ فَقَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْتَغِ هَذِهِ الْحُلَّةَ تَلْبَسُهَا يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَإِذَا جَاءَكَ الْوَفْدُ فَقَالَ إِنَّمَا يَلْبَسُ هَذَا مَنْ لَا خَلْقَ لَهُ فِي الْأَخِرَةِ فَأَتَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْهَا بِحُلَّةٍ فَأَرْسَلَ إِلَى عُمَرَ مِنْهَا بِحُلَّةٍ فَقَالَ عُمَرُ كَيْفَ أَلْبَسُهَا وَقَدْ قُلْتُ فِيهَا مَا قُلْتَ قَالَ إِنِّي لَمْ أَكْسُكَهَا لِتَلْبَسُهَا تَبِيعُهَا أَوْ تَكْسُوهَا فَأَرْسَلَ بِهَا عُمَرُ إِلَى أَخِي لَهُ مِنْ أَهْلِ مَكَّةَ قَبْلَ أَنْ يُسَلَّمَ.

2619- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnul-Hattab, Mescid'in kapısının yanında ipekten bir elbise gördü ve dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu elbiseyi satın alsan da Cuma günleri ve sana elçiler geldiğinde giyinsen. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem

şöyle buyurdu:

-“İpek elbiseyi ancak âhiretten nasibi olmayan kimse giyer” Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birçok ipekli elbise geldi ve ondan Ömer ibnul-Hattab’a -Allah ondan razı olsun- bir elbise verdi. Bunun üzerine Ömer -Allah ondan razı olsun- dedi ki:

-İpek elbise hakkında söylediklerinden sonra ben bu elbiseyi nasıl giyeyim? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Ben, o elbiseyi onu giyesin diye vermedim. Onu satarsın veya birine verirsın” Ömer ibnul-Hattab o elbiseyi Mekke’deki henüz müşrik olan kardeşine verdi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 886)

٢٦٢٠ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ
أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَتْ قَدِمْتُ عَلَى أُمِّي وَهِيَ مُشْرِكَةٌ فِي
عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَاسْتَفْتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قُلْتُ وَهِيَ رَاغِبَةٌ أَفَأَصِلُ أُمِّي قَالَ نَعَمْ صِلِي أُمَّكَ.

2620- Ebu Bekir’in kızı Esma -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında müşrik olan annem benim yanıma geldi. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Annem, benim iyiliğimi isteyerek ve geri çevrilmekten de korkarak benim yanıma geldi. Annemi kabul edip ona iyilik ve ikramda bulunayım mı? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Evet, annene iyilik et ve ikramda bulun” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3183, 5978, 5979)

۳۰ - بَابُ لَا يَحِلُّ لِأَحَدٍ أَنْ يَرْجِعَ فِي هِبَتِهِ وَصَدَقَتِهِ

30- Bâb: Hiçbir Kimseye Daha Önce Verdiği Hibesine ve Yaptığı Sadakasına Dönmesi Helâl Olmaz

۲۶۲۱- حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هِشَامٌ وَشُعْبَةُ قَالَا حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَائِدُ فِي هِبَتِهِ كَالْعَائِدِ فِي قَيْتِهِ.

2621- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hibesine geri dönen yani karşılıksız olarak verdiği bir şeyi geri isteyen kimse, kusmuğuna dönen gibidir” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2589)

۲۶۲۲- حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْسَ لَنَا مِثْلُ السَّوِّءِ الَّذِي يَعُودُ فِي هِبَتِهِ كَالْكَلْبِ يَرْجِعُ فِي قَيْتِهِ.

2622- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yaptığı hibeye dönen yani karşılıksız olarak verdiği bir şeyi geri isteyen kimse, kusmuğuna dönen köpek gibidir.

Biz müminlere, böyle kötü bir sıfatla vasıflanmamız, böyle bir ah-lâka sahip olmamız yakışık olmaz. Ki böyle bir sıfat ancak hayvanlara yakışan bir sıfattır.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2589)

۲۶۲۳- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ قَزَعَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِيهِ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَضَاعَهُ الَّذِي كَانَ عِنْدَهُ فَأَرَدْتُ أَنْ أَشْتَرِيَهُ مِنْهُ وَظَنَنْتُ أَنَّهُ بَائِعُهُ بِرُخْصٍ فَسَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَا تَشْتَرِهِ وَإِنْ أَغْطَاكَ بِدِرْهَمٍ وَاحِدٍ فَإِنَّ الْعَائِدَ فِي صَدَقَتِهِ كَالْكَلْبِ يَعُودُ فِي قَيْتِهِ.

2623- Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Atımı, Allah yolunda birine sadaka olarak verdim. Atı kendisine sadaka olarak verdiğim şahıs, ata gerektiği gibi bakmadığı, ona yem vermediği için bakımsız ve çelimsiz bir hâle gelmişti. Ondan atı satın almak istedim ve onun atı ucuz bir fiyata satacağını zannettim. Bu isteğimi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bu atı satın alma! Atın sahibi, bu atı sana bir dirheme de satsa, vermiş olduğun sadakanı geri alma. Verdiği sadakasını geri almak isteyen kimse, kusmuğuna dönen kimse gibidir.”¹¹¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1490, 2623, 2636, 2970, 3003)

۳۱- بَاب

31- Bâb

۲۶۲۴- بَاب حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ أَنْ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ أَنَّ بَنِي صُهَيْبٍ مَوْلَى ابْنِ جُدْعَانَ ادَّعَوْا بَيْتَيْنِ وَحُجْرَةً أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَعْطَى ذَلِكَ صُهَيْبًا فَقَالَ مَرْوَانُ مَنْ يَشْهَدُ لَكُمَا عَلَى ذَلِكَ قَالُوا ابْنُ عُمَرَ فِدَعَاهُ فَشَهِدَ فَأَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صُهَيْبًا بَيْتَيْنِ وَحُجْرَةً فَقَضَى مَرْوَانُ بِشَهَادَتِهِ لَهُمْ.

2624- Abdullah ibnu Ubeydullah ibnu Ebî Muleyke -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Cud'ân oğullarının azatlı kölesi Suheyb'in oğulları, iki ev ile bir odanın kendilerine ait olduğunu ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bunları babaları Suheyb'e hediye verdiğini iddia ettiler. O sırada Medine Vâlisi olan Mervân:

¹¹¹ Hadisin zahiri bunun haram olduğudur. Çünkü kusmak haramdır. Kurtubi dedi ki Hadisin zahiri böyledir. Nefret ettirmek, tiksindirmek için yapılmış bir teşbih manasına da gelebilir ki, birçoklarının sözü bu doğrultudadır.

-Bunların sizin olduğuna dair size kim şâhitlik eder? diye sordu. Onlar:

-Bize İbnu Ömer şâhitlik eder, dediler. Bunun üzerine Mervân, İbnu Ömer'i çağırdı. İbnu Ömer de: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin Suheyb'e iki ev ve bir oda verdiğiine dair şâhitlik yaptı. Mervân da İbnu Ömer'in bu şahâdeti üzerine Suheyb'in çocuklarını haklı buldu.

۳۲ - بَاب مَا قِيلَ فِي الْعُمْرَى وَالرُّقْبَى

32- Umrâ ve Rukbâ Hakkında Söylenen Hükümler Bâbı

أَعْمَرْتُهُ الدَّارَ فَهِيَ عُمْرَى جَعَلْتُهَا لَهُ ﴿اسْتَعْمَرَ كُمْ فِيهَا﴾ جَعَلَكُمْ عُمَارًا

Bir kimsenin, yaşadığım sürece bu evde oturmanı sana mubah kıldım, demesi umrâ'dır. Allah Teâlâ: «*Orada imar ile görevlendirilen*» buyurmuştur.

۲۶۲۵- حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ جَابِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَضَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْعُمْرَى أَنَّهَا لِمَنْ وَهَبَتْ لَهُ.

2625- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem umrâ'nın hibe edilen kimseye ait olacağı ile hükmetti.

۲۶۲۶- حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ قَالَ حَدَّثَنِي النَّضْرُ بْنُ أَنَسٍ عَنْ بَشِيرِ بْنِ نَهْيِكَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْعُمْرَى جَائِزَةٌ وَقَالَ عَطَاءٌ حَدَّثَنِي جَابِرٌ.

2626- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Umrâ caizdir” buyurmuştur.

۳۳- بَاب مَنْ اسْتَعَارَ مِنَ النَّاسِ الْفَرَسَ وَالذَّابَّةَ وَغَيْرَهَا

33- İnsanlardan Ödünç At Alan Kimse Bâbı

۲۶۲۷- حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا يَقُولُ كَانَ

فَزَعٌ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَعَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا مِنْ أَبِي طَلْحَةَ يُقَالُ لَهُ
الْمَنْدُوبُ فَرَكِبَ فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا.

2627- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Medine içinde bir düşman baskını korkusu olmuştu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Talha'dan Mendûb denilen atını ödünç olarak aldı ve ona binerek Medine'den ayrıldı. Dönüp geldiğinde ise şöyle buyurdu:

“Düşmanla alâkalı bir şey görmedik. Biz Muhakkak olarak bulduğumuz şey Mendûb'un hızlı bir şekilde koşmasıdır.”

۳۴- بَابِ الاسْتِعَارَةِ لِلْعُرُوسِ عِنْدَ الْبِنَاءِ

34- Zifaf Esnasında Gelin veya Damadın Ödünç Elbise Almasının Cevazı Bâbı

۲۶۲۸- حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ

دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَعَلَيْهَا دِرْعٌ قِطْرٍ ثَمَنُ خَمْسَةِ دَرَاهِمٍ فَقَالَتْ
ارْفَعْ بَصْرَكَ إِلَيَّ جَارِيتِي انْظُرِي إِلَيْهَا فَإِنَّهَا تُزْهِى أَنْ تُلْبَسَهُ فِي الْبَيْتِ وَقَدْ كَانَ لِي
مِنْهُمْ دِرْعٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا كَانَتْ امْرَأَةً ثَقِينُ
بِالْمَدِينَةِ إِلَّا أُرْسِلَتْ إِلَيَّ تُسْتَعِيرُهُ.

2628- Eymen Habeşi el-Mahzûmî el-Mekkî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir gün Âişe'min -Allah ondan razı olsun- yanına girdim. Âişe'nin üzerinde kalın ve beş dirhem değerinde bir elbise vardı. Âişe şöyle dedi:

-Gözünü kaldır da şu cariyme bir bak! O benim üzerimdeki elbiseyi ev içinde giymeye tenezzül etmiyor. Hâlbuki Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında bu çeşit bir elbisem vardı. Medine'de zifaf için süslenen her kadın o elbisemi ödünç almak için bana haber gönderirdi.

۳۵- بَابُ فَضْلِ الْمَنِيحَةِ

35- Bağış Yapmanın Fazileti Bâbı

۲۶۲۹- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نِعَمَ الْمَنِيحَةُ اللَّفْحَةُ الصَّقِيُّ مَنِحَةٌ وَالشَّاةُ الصَّقِيُّ تُغْدُو بِإِنَاءٍ وَتَكْرُوحُ بِإِنَاءٍ.

2629- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bağış olarak verilen, doğumu yakın ve bol sütü olan bir deve ve sabah bir kova, akşam bir kova süt veren koyun ne güzel hediyedir.”¹¹² (Hadisin geçtiği diğer yer: 5608)

۲۶۳۰- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا ابْنُ وَهْبٍ حَدَّثَنَا يُوسُفُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا قَدِمَ الْمُهَاجِرُونَ الْمَدِينَةَ مِنْ مَكَّةَ وَلَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ يَغْنَى شَيْئًا وَكَانَتْ الْأَنْصَارُ أَهْلَ الْأَرْضِ وَالْعَقَارِ فَقَاسَمَهُمُ الْأَنْصَارُ عَلَى أَنْ يَغْطُوهُمْ ثِمَارَ أَمْوَالِهِمْ كُلِّ عَامٍ وَيَكْفُوهُمْ الْعَمَلَ وَالْمَتُونََةَ وَكَانَتْ أُمُّهُ أُمُّ أَنَسٍ أُمُّ سَلِيمٍ كَانَتْ أُمُّ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ فَكَانَتْ أَغْطَتْ أُمُّ أَنَسٍ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِدَاقًا فَأَعْطَاهُنَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمُّ أَيْمَنَ مَوْلَاتُهُ

112 Yapılan bu bağış iki türlü olur. Birincisi sütü bol olan deveyi ve koyunu o kimse- nin olacak şekilde bağışta bulunmak. İkincisi ise; yine sütü bol olan koyun ve de- ve kendisine âit olduğu hâlde, bir kimseye o devenin sütünden faydalanmak için belli bir süreye kadar bağışta bulunma yani onu ödünç olarak vermektir.

أُمُّ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ قَالَتْ ابْنُ شِهَابٍ فَأَخْبَرَنِي أَنَّهُ قَالَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا فَرَّغَ مِنْ قَتْلِ أَهْلِ خَيْبَرَ فَانْصَرَفَ إِلَى الْمَدِينَةِ رَدَّ الْمُهَاجِرُونَ إِلَى الْأَنْصَارِ مَنَاقِحَهُمْ الَّتِي كَانُوا مَنَحُوهُمْ مِنْ لِمَارِهِمْ فَرَدَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى أُمِّهِ عِذَاقَهَا وَأَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أُمَّ أَيْمَنَ مَكَائِهِنَّ مِنْ حَائِطِهِ.

2630- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Muhacirler Mekke'den Medine'ye geldikleri zaman ellerinde hiçbir şeyleri yoktu. Medine ehli olan Ensâr'ın ise arazi ve gayri menkul malları vardı. Ensâr, muhacirlere her sene mallarının yarı mahsûlünü kendilerine vermek ve kendilerinin yerine tarla işlerini yapma karşılığında mallarını muhacirlerle kendi aralarında taksim ettiler. Enes'in annesi ve Abdullah ibnu Ebû Talha'nın da annesi olan Ümmü Süleym, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birkaç hurma ağacının mahsulünü hibe etmişti. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hurma ağaçlarının mahsûllerini Usâme ibnu Zeyd'in annesi olan ve azatlı cariyesi Ümmü Eymen'e verdi.

İbnu Şihâb şöyle dedi: Enes ibnu Mâlik bana şöyle haber verdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hayber Yahudileriyle yaptığı savaştan sonra Medine'ye döndüğünde Muhacirler, mahsullerinden faydalandıkları hurma ağaçlarını geri verdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'de Enes'in annesi Ümmü Süleym'e, O'nun kendisine hurmasından faydalanması için verdiği hurma ağaçlarının yerine kendi bostanından hurma ağaçları verdi.¹¹³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3128, 4030 4120)

113 Bu hadîste anılan kadın sahabeler, Ümmü Enes, Ümmü Süleym ve Ümmü Abdullah İbnu Ebu Talha, bir kadının üç ayrı künyesidir. İsmi Sehle veya Muleyke'dir. Ensâr'dan ve Neccâr oğullarından olan Sehle, Medîne'de ilk Müslüman olan kadınlardandır. Sahabe bir kadın olan Ümmü Harâm'ın kardeşidir, ilk defa Mâlik ile evlenmişti. Enes bundan olmuştur. Sehle kavmiyle müslüman olduğu için kocası Mâlik buna kızmış, Şam tarafına gitmiş ve orada küfür üzere ölmüştür. Mâlik'in ölümünden sonra Ümmü Süleym, Ebû Talha ile evlenmiş, ondan da Abdullah olmuştur.

٢٦٣١- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ حَسَّانَ بْنِ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي كَبْشَةَ السَّلُولِيِّ سَمِعْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْبَعُونَ خَصْلَةً أَغْلَاهُنَّ مَنِيحَةُ الْعَنْزِ مَا مِنْ عَامِلٍ يَفْعَلُ بِخَصْلَةٍ مِنْهَا رَجَاءَ ثَوَابِهَا وَتَصَدِيقَ مَوْعُودِهَا إِلَّا أَذْخَلَهُ اللَّهُ بِهَا الْجَنَّةَ قَالَ حَسَّانُ فَقَدَدْنَا مَا دُونَ مَنِيحَةِ الْعَنْزِ مِنْ رَدِّ السَّلَامِ وَتَشْمِيتِ الْعَاطِسِ وَإِمَاطَةِ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ وَنَحْوِهِ فَمَا اسْتَطَعْنَا أَنْ نَبْلُغَ خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً.

2631- Abdullah ibnu Amr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kırk haslet vardır ki, bunların en yükseği sütü bol olan bir keçiyi sağıp sütünden faydalanması için bir başkasına vermektir. Her kim bu kırk hasletten biriyle onun sevabını yalnızca Allah’tan umarak ve bunun karşılığında Allah’ın vaad ettiği ecri doğrulayarak amel ederse, Allah, bu amel ettiği haslet sebebiyle cennetine girdirir.”

Hassan ibnu Atıyye -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bahsettiği kırk hasletten, sütü bol olan bir keçiyi sağıp sütünden faydalanması için bir başkasına vermek dışında; selâm verene karşılık vermek, aksırdığında ‘elhamdülillah’ diyene ‘yethamükâllah’ demek, yoldan insanlara eziyet veren bir şeyi izale etmek gibi hasletleri saydık. Ancak on beş hasletten daha fazlasını sayamadık.

٢٦٣٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتْ لِرِجَالٍ مِنَّا فُضُولُ أَرْضَيْنِ فَقَالُوا نَوَاجِرُهَا بِالْأُلْتِ وَالرُّبْعِ وَالتَّصْفِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ كَانَتْ لَهُ أَرْضٌ فَلْيَزْرِغْهَا أَوْ لِيَمْتَحْهَا أَخَاهُ فَإِنْ أَبَى فَلْيُمْسِكْ أَرْضَهُ.

2632- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sahabeler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında arazileri, mahsûlün üçte biri veya dörtte biri veya yarısı karşılığında zirâat ede’lerdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kimin tarlası ve toprağı varsa onu ya kendisi eksin veya onu karşılıksız olarak verip ektirsin; bunu da yapmazsa tarlasını ziraat yapmayıp boş olarak bıraksın.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2340)

٢٦٣٣ - وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ حَدَّثَنِي أَبُو سَعِيدٍ قَالَ جَاءَ أَغْرَابِيُّ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَهُ عَنِ الْهَجْرَةِ فَقَالَ وَيْحَكَ إِنَّ الْهَجْرَةَ شَأْنُهَا شَدِيدٌ فَهَلْ لَكَ مِنْ إِبِلٍ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتُعْطِي صَدَقَتَهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَهَلْ تَمْتَحُ مِنْهَا شَيْئًا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَتَحْلُبُهَا يَوْمَ وَرْدِهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَاعْمَلْ مِنْ وَرَاءِ الْبَحَارِ فَإِنَّ اللَّهَ لَنْ يَتْرَكَ مِنْ عَمَلِكَ شَيْئًا.

2633- Ebu Saîd el-Hudrî'den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

Bir bedevi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e hicretten sor-du. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sana yazık olur! Çünkü hicret meşakkatlidir. Senin zekâtını verdiğin deven var mı?” Bedevi:

-Evet, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Sütünden bir kısmını bağış olarak veriyor musun?” buyurdu. Bedevi:

-Evet, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Deveni sulama gününde sütünü sağıp fakirlere dağıtıyor musun?” buyurdu. Bedevi:

-Evet, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Öyle ise sen, denizlerin ötesinde bulunsan da çalış. Çünkü Allah senin çalışmanı karşılıksız bırakmaz.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1452)

٢٦٣٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَمْرِو عَنْ طَاوُسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَعْلَمُهُمْ بِذَلِكَ يَغْنِي ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى أَرْضٍ تَهْتَرُ زَرْعًا فَقَالَ لِمَنْ هَذِهِ فَقَالُوا اكْتَرَاهَا فَلَانٌ فَقَالَ أَمَا إِنَّهُ لَوْ مَنَحَهَا إِيَّاهُ كَانَ خَيْرًا لَهُ مِنْ أَنْ يَأْخُذَ عَلَيْهَا أَجْرًا مَعْلُومًا.

2634- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ekini çok olan bir tarlaya uğradı ve:

-"Bu arazi kimindir?" diye sordu. Oradakiler: Bu tarlayı falanca kimse kira ile tuttu, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Sizden birinizin tarlasını zirâat için dîn kardeşine ihsan etmesi, he-diye olarak vermesi, kendisi için o arazî karşılığında belli bir ücret alma-sından daha hayırlıdır" (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2330)

٣٦ - بَابُ إِذَا قَالَ أَخَذْتُمْ هَذِهِ الْجَارِيَةَ عَلَى مَا يَتَعَارَفُ النَّاسُ فَهُوَ جَائِزٌ

36- Bir Kimse: "Bu Cariyeyi İnsanların Örfüne Göre Sana Hizmetçi Olarak Verdim" Dediğinde, Bu Caiz Olur Bâbı

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ هَذِهِ عَارِيَةٌ وَإِنْ قَالَ كَسَوْتُمْ هَذَا الثَّوبَ فَهُوَ هِبَةٌ.

Bazı kimseler şöyle dediler: Şayet bir kimse: Sana bu elbiseyi giy-dirdim derse, bu hibedir.

٢٦٣٥ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزُّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ

أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ هَاجَرَ إِبْرَاهِيمَ بِسَارَةٍ فَأَعْطَوْهَا أَجْرًا فَرَجَعَتْ فَقَالَتْ أَشْعَرْتُ أَنْ اللَّهُ كَبَّتِ الْكَافِرَ وَأَخْدَمَ وَلِيدَةً وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْدَمَهَا هَاجَرَ.

2635- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-

sülû sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İbrahim Peygamber –Allah’ın selâmı O’nun üzerine olsun- hanımı Sâre ile yolculuğa çıktı...

Sâre’ye, Hâcer’i hediye olarak verdiler. Sâre, İbrahim’in yanına dönüp şöyle dedi:

-Allah kâfiri zelîl etti ve bir cariye de bana hizmetçi verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2218)

۳۷ - بَابُ إِذَا حَمَلَ رَجُلًا عَلَى فَرَسٍ فَهُوَ كَالْعَمْرَى وَالصَّدَقَةِ

37- Bir Kimse Başka Bir Kimseyi Bir At Üzerine Bindirse
Bu Umre ve Sadaka Gibidir Bâbı

وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَهُ أَنْ يَرْجِعَ فِيهَا

İnsanlardan bazıları, bu sözü söyleyen kişi bundan vazgeçebilir, demiştir.

۲۶۳۶ - حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكًا يَسْأَلُ زَيْدَ بْنَ

أَسْلَمَ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ قَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَرَأَيْتُهُ يُبَاغُ فَسَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَا تَشْتَرِهِ وَلَا تُعْذِرْ
فِي صَدَقَتِكَ.

2636- Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Atımı, Allah yolunda birine sadaka olarak verdim. O atın satıldığı-
nı gördüm ve bu isteğimi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sor-
dum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bu atı satın alma! Vermiş olduğun sadakanı geri alma.” (Hadisin geç-
tiği diğer yerler: 1490, 2623, 2970, 3003)

٥٢- كِتَابُ الشَّهَادَاتِ

52- ŞEHADETLER KİTÂBÎ¹¹⁴

١ - بَابُ مَا جَاءَ فِي الْبَيِّنَةِ عَلَى الْمُدَّعِي

1- Delil Getirmenin Davâcıya Âit Olduğuna Dair Gelen Deliller Bâbı

لَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَيْتُمْ بِدِينٍ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبَ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيَمْلِكِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَنْخَسِ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيَمْلِكْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَى أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَفْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ

114 Şehadet, bir kimsenin bir şahısta olan hakkını ispat için şehadet lâfzıyla hâkimin huzurunda ve davalının karşısında doğru olarak verilen haberdir. Şehadetin sahih olmasının şartı, şahitlik yapacak kimsenin şehadet edeceği şeyi gözûyle görmesidir. Zan ve tahmin yoluyla şahitlik yapılmaz. Bir hadise hakkında şahitlik yapan kimse "zannettiğime yahut kanaatime yahut bildiğime yahut tahminime göre şöyledir" dese bu surette yapılacak haberler şehadet sayılmaz. Bir kimse, bir hadiseyi görüp ondan başka gören yoksa onun şehadeti yüklenmesi belirlenmiş olduğu takdirde, o hadisenin şahitliğini yüklenmesi mutlaka lâzımdır. Böyle bir şehadeti yükledikten sonra şahitlik yapması için çağrıldığı zaman şahitlik yapması farz olur.

لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَنْ لَا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ لَا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهَدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارُّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمَ اللَّهُ بِالْكَفْلِ شَيْءٌ عَلِيمٌ ﴿١٠٧﴾

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Ey iman edenler! Belirli bir vakte kadar birbirinize borçlandığınız zaman, onu yazın; aranızdan bir kâtip doğru olarak yazsın ve Allah'ın kendisine öğrettiği gibi yazmaktan çekinmesin; yazsın. Borçlu olan da yazdırsın ve Rabbi olan Allah'tan korkup borcundan hiçbir şey eksiltmesin. Eğer borçlu, câhil yahut zayıf yahutta bizzat yazdırmaya gücü yetmezse, velisi doğru olarak yazdırsın. Borç ve alacak yazılırken erkeklerinizden iki de şâhit bulundurun. Eğer iki erkek olmazsa, razı olacağınız şâhitlerden bir erkekle, birinin unutmaması hâlinde, diğerinin ona hatırlatması için iki kadın yeter. Şâhitler çağırıldıklarında, şâhitlikten çekinmesinler. Küçük olsun büyük olsun, borcu süresiyle birlikte yazmaya üşenmeyin. Bu, Allah katında daha adaletli, şâhitlik için daha sağlam, şüpheye düşmemeniz için daha yakındır; ancak aranızda yaptığınız alışverişin peşin paralı bir ticaret olması hâlinde, onu yazmamanızda size bir günah yoktur. Alış-veriş ettiğiniz zaman da şâhit tutun. Kâtibe de şâhide de zarar verilmesin. Eğer bir zarar verirsiniz, bu kendinize dokunacak bir itaatsizlik olur. Allah'tan korkun. Allah size öğretiyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.» Bakara: 282

وَقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَوْا أَوْ نَعَرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾

«Ey iman edenler! Adaleti ayakta tutan ve kendiniz, ana-babanız ve yakın akrabanız aleyhine de olsa, yalnız Allah için şâhitlik eden kimseler olunuz. Zira zengin de olsa, fakir de olsa, (sizin aleyhlerine şahitlik ettiğiniz kimselere) Allah daha yakındır. Adaletli davranmak için nefsin heveslerine uymayın. Eğer (şehadette) dilinizi eğer büker yahut (ondan tamamen) yüz çevirirseniz, şüphe yoktur ki Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdârdır.» Nisa sûresi: 135 ¹¹⁵ (Dipnot →)

۲-بَاب إِذَا عَدَلَ رَجُلٌ أَحَدًا فَقَالَ لَا نَعْلَمُ إِلَّا خَيْرًا أَوْ قَالَ مَا عَلِمْتُ إِلَّا خَيْرًا

2- Bâb: Bir Kimse Diğer Bir Kimseyi Adaletle Vasıflandırdığı ve:

“Bunun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz” veya

“Ben bunda hayırdan başka bir şey bilmiş değilim”

Dediğinde Hüküm Ne Olur?

۲۶۳۷- حَدَّثَنَا حَجَّاجٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ التَّمِيمِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ وَقَالَ

اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ وَابْنُ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةُ بْنُ وَقَّاصٍ وَعُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدِّقُ بَعْضًا حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيًّا وَأَسَامَةَ حِينَ اسْتَلَبْتُ الْوُحْيَ يَسْتَأْمِرُهُمَا فِي فِرَاقِ أَهْلِهِ فَأَمَّا أُسَامَةُ فَقَالَ أَهْلُكَ وَلَا نَعْلَمُ إِلَّا خَيْرًا وَقَالَتْ بَرِيرَةُ إِنَّ رَأَيْتُ عَلَيْهَا أَمْرًا أَغْمَصَهُ أَكْثَرَ مِنْ أَلْهَا جَارِيَةٍ حَدِيثُهُ السَّنَنُ ثَنَامٌ عَنْ عَجِينِ أَهْلِهَا فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَغْدِرُنَا فِي رَجُلٍ بَلَّغْنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ مِنْ أَهْلِي إِلَّا خَيْرًا وَلَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلًا مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا.

2637- Urve ibnu Zubeyr, İbnul-Museyyib, Alkame ibnul-Vekkas ve Ubeydullah ibnu Abdullah, -Allah onlardan razı olsun- Âişe'ye -Allah ondan razı olsun- atılan zina iftirası (ifk hadisesi) meselesinde şöyle dediler:

Âişe'ye iftira hakkında söylediklerini söyledikleri zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ali ve Usâme'yi -Allah onlardan razı olsun- yanına çağırды. Vahiy gecikince ehli ile ayrılması hususunda bunlarla istişare ediyordu. Usâme'ye şöyle dedi:

-Âişe senin hanımıdır ve biz onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz, dedi. Âişe'nin azadtlı kölesi olan Berire de Âişe hakkında şöyle dedi:

-Âişe, küçük yaşta bir kadındı. Ailesinin hamuru başında uyur ve koyun gelir de o hamuru yerdі. Ben Âişe'de ayıplayabileceğim bundan

başka bir kusur görmedim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ev halkım hakkında bana ezâ eden bir şahıs hakkında, bana kim yardım eder de, benim için ondan intikam alır? Vallahi ben ailem hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Aileme bu iftirayı atan adam hakkında da ben hayırdan başka bir şey bilmiyorum.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2593)

۳- بَابُ شَهَادَةِ الْمُخْتَبِيِّ

3- Şahitlik Yapacağı Esnada Saklanan Kimsenin Şahitlik Yapması Bâbı

وَأَجَازَهُ عَمْرُو بْنُ حُرَيْثٍ قَالَ وَكَذَلِكَ يُفْعَلُ بِالْكَاذِبِ الْفَاجِرِ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ
وَأَبْنُ سِيرِينَ وَعَطَاءٌ وَقَتَادَةُ السَّمْعُ شَهَادَةٌ وَكَانَ الْحَسَنُ يَقُولُ لَمْ يُشْهِدُونِي عَلَى
شَيْءٍ وَإِلَيَّ سَمِعْتُ كَذًا وَكَذًا.

Sahabenin küçüklerinden olan Amr ibnu Hureys, şâhitliği yüklenme sırasında gizlenmeyi caiz görmüş ve:

-Yalancı, fâcir kimseye böyle gizlenme şâhitliği yapılır, demiştir.¹¹⁶

Şa'bi, Muhammed ibnu Şirin, Atâ ibnu Ebî Rabâh ve Katâde: Duy-mak, şâhit olmaktır, demişlerdir.

Hasan Basri de şöyle demiştir: Şayet bir kimse bir topluluktan bir şey işitmişse hâkime gelir ve: Onlar beni şâhit yapmadılar, ancak ben on-ları şöyle derlerken işittim, der.

٢٦٣٨ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ سَالِمٌ سَمِعْتُ
عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ انْطَلَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

116 Yani borcunu açıkta itirâf etmeyen, fakat alacaklı ile yalnız kaldığı zaman itirâf eden fasık kimsenin bu itirâfını, gizlenmiş olan bir kimse işitir de, onun bu işitme-siyle amel olunur.

وَأَبِيُّ بْنُ كَعْبٍ الْأَنْصَارِيُّ يُؤْمَانُ النَّخْلُ الَّتِي فِيهَا ابْنُ صَيَّادٍ حَتَّى إِذَا دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ طَفِقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَّقِي بِجُدُوعِ النَّخْلِ وَهُوَ يَخْتَلُ أَنْ يَسْمَعَ مِنْ ابْنِ صَيَّادٍ شَيْئًا قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ وَابْنُ صَيَّادٍ مُضْطَجِعٌ عَلَى فِرَاشِهِ فِي قَطِيفَةٍ لَهُ فِيهَا رَمْرَمَةٌ أَوْ زَمْزَمَةٌ فَرَأَتْ أُمُّ ابْنِ صَيَّادٍ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَتَّقِي بِجُدُوعِ النَّخْلِ فَقَالَتْ لِابْنِ صَيَّادٍ أَيُّ صَافٍ هَذَا مُحَمَّدٌ فَتَنَاهَى ابْنُ صَيَّادٍ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ تَرَكْتَهُ بَيْنَ.

2638- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve Ubey ibnu Ka'b, İbnu Sayyâd'ın bulunduğu hurmalığa gittiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, İbnu Sayyad kendisini görüp fark etmeden önce gizlice İbnu Sayyad'dan bir şeyler duymak istiyordu. Onu kadife örtüsü içinde yan yatmış bir durumda gördü. Ondan bazı sesler geliyordu. Bu esnada hurma ağacının arkasına gizlenmiş bulunan İbnu Sayyâd'ın annesi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi gördü ve oğluna: Ey Safi! (Bu İbnu Sayyad'ın ismidir) Muhammed burada, dedi. İbnu Sayyâd ayağa kalktı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet annesi onu o hâlde bıraksaydı, onun hâli ortaya çıkacaktı.”
(Hadisin geçtiği diğer yerler: 1355, 3033, 3056, 6174)

٢٦٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا جَاءَتْ امْرَأَةً رِفَاعَةَ الْقُرْظِيَّ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ كُنْتُ عِنْدَ رِفَاعَةَ فَطَلَّقَنِي فَأَبَتْ طَلَّاقِي فَتَزَوَّجْتُ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ الزُّبَيْرِ إِنَّمَا مَعَهُ مِثْلُ هُدْبَةِ الثَّوْبِ فَقَالَ أَتُرِيدِينَ أَنْ تُرْجِعِي إِلَى رِفَاعَةَ لَا حَتَّى تَذُوقِي عُسَيْلَتَهُ وَيَذُوقَ عُسَيْلَتَكَ وَأَبُو بَكْرٍ جَالِسٌ عِنْدَهُ وَخَالِدُ بْنُ سَعِيدٍ بْنُ الْعَاصِ بِالْبَابِ يَنْتَقِرُ أَنْ يُؤْذَنَ لَهُ فَقَالَ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلَا تَسْمَعُ إِلَى هَذِهِ مَا تَجْهَرُ بِهِ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2639- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Rifâa Kurazi'nin hanımı, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelerek şöyle dedi:

-Ben Rifâa ile evliydim. O beni boşadı ve boşanmamı kesinleştirdi. Ben de boşandıktan sonra Abdurrahmân ibnu Zübeyr ile evlendim. Fakat Abdurrahman'ın erkeklik organı, ancak elbisenin saçağı gibi gevşek. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kadına şöyle buyurdu:

-"Sen tekrar eski kocan Rifâa'ya dönmek mi istiyorsun? Fakat ikinci kocan Abdurrahman senin balcağızından, sen de onun balcağızından tatmadıkça (yani onunla cinsi münasebet yapmadıkça) ilk kocanla tekrar evlenemezsin."

O esnada Ebu Bekir, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin yanında oturmakta idi. Hâlid ibnu Said ibnul-Âs da kendisine izin verilmesi için kapının yanında bekliyordu. Hâlid, Ebu Bekir'e:

-Ey Ebu Bekir! Şu kadının Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin yanında açıktan söylediği sözleri duymuyor musun?" dedi.¹¹⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5260, 5261, 5265, 5317, 5792, 5825, 6084)

٤ - بَابُ إِذَا شَهِدَ شَاهِدٌ أَوْ شُهُودٌ بِشَيْءٍ وَقَالَ آخَرُونَ مَا عَلِمْنَا ذَلِكَ
يُحْكَمُ بِقَوْلِ مَنْ شَهِدَ

4- Bâb: Bir veya Daha Çok Kişi Bir Olaya Şahitlik Etse; Diğer Bir Grup da: "Biz Bunu Bilmiyoruz" Dedikleri Zaman Şahitlik Yapanların Sözü Alınır ve Buna Göre Hüküm Verilir

117 Kapının dışında bulunan Hâlid'in, içerideki kadının Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin yanında erkeklik âletini dile getirerek açık saçık konuşmalarını işitmesi ve Ebu Bekir'e hitâpla kadının sözlerini çirkin saydığını ifade etmesidir. Hâlid, kapının dışından, kadınla perdelenmiş iken bu sözleri işitmiş; Ebu Bekir'e hitâp etmiş; Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onun dışarıda iken bu sözleri işittiğine itimâd ederek, onu reddetmemiştir.

قَالَ الْحَمِيدِيُّ هَذَا كَمَا أَخْبَرَ بِلَالٌ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى فِي الْكَعْبَةِ وَقَالَ الْفَضْلُ لَمْ يُصَلِّ فَأَخَذَ النَّاسُ بِشَهَادَةِ بِلَالٍ كَذَلِكَ إِنْ شَهِدَ شَاهِدَانِ أَنْ لِفُلَانٍ عَلَى فُلَانٍ أَلْفٌ دِرْهَمٍ وَشَهِدَ آخَرَانِ بِأَلْفٍ وَخَمْسٍ مِائَةٍ يُقْضَى بِالزِّيَادَةِ.

Humeydi şöyle dedi: Bu olay, tıpkı Bilâl'in, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'yi fethettiğinde Kâbe'de namaz kıldığını haber vermesi gibidir. Fadl ibnu Abbas ise Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Kâbe'nin içinde namaz kılmadığını söyledi. Bunun üzerine insanlar Bilâl'in şâhâdeti üzerine O'nun sözünü aldılar.

Şayet iki şâhit, falanca kimsenin falancadan bin dirhem alacağı var diye şâhitlik yaparlar, diğer iki şahit de bin beş yüz dirhem alacağı var, diye şâhitlik yaparlarsa, o kimsenin ziyadesiyle borcu olduğuna dair hüküm verilir.¹¹⁸

٢٦٤٠ - حَدَّثَنَا حَبَانٌ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عُمَرُ بْنُ سَعِيدٍ بْنُ أَبِي حُسَيْنٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ أَنَّهُ تَزَوَّجَ ابْنَةَ أَبِي إِيَّابِ بْنِ عَزِيزٍ فَأَتَتْهُ امْرَأَةٌ فَقَالَتْ قَدْ أَرْضَعْتُ عُقْبَةَ وَالَّتِي تَزَوَّجَ فَقَالَ لَهَا عُقْبَةُ مَا أَعْلَمُ أَنَّكَ أَرْضَعْتِي وَلَا أَخْبَرْتَنِي فَأَرْسَلَ إِلَى آلِ أَبِي إِيَّابٍ يَسْأَلُهُمْ فَقَالُوا مَا عَلِمْنَا أَرْضَعْتَ صَاحِبَتَنَا فَرَكِبَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ فَسَأَلَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ وَقَدْ قِيلَ لِفَارِقِهَا وَتَكَحَّتْ زَوْجًا غَيْرَهُ.

2640- Abdullah ibnu Muleyke -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ukbe ibnul-Haris, Ebu İhâb ibnu Aziz'in kızıyla evlendi. Bir kadın gelip ona dedi ki: Ben Ukbe'yi ve evlendiği kadını emzirdim. Ukbe ona dedi ki: Senin beni emzirdiğini ben bilmiyorum. Bana haber vermedin. Bunun üzerine Ebu İhâb ailesine haber gönderip onlara bunu sordu. Onlar: O kadının bizim kızımızı emzirdiğini bilmiyoruz, dediler. Akabinde Ukbe, (Mekke'den) Medine'ye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gitti ve bu meseleyi sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-

118 Çünkü başkasının bilmemesi, onu bilen bilgisine engel değildir.

lem ona dedi ki:

-“Onun süt kardeşin olduğu sana söylenildiği hâlde onunla nasıl evlenirsin?” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü üzerine Ukbe onu boşadı, o kadında başka biriyle evlendi.¹¹⁹ (Hadisin geçtiği diğer yer: 88)

• - بَابُ الشُّهَدَاءِ الْعُدُولِ

5- Adaletli Şahitler Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَأَشْهَدُوا ذَوِي عَدْلٍ مِّنْكُمْ﴾ وَ ﴿مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor: «İçinizden adalet sahibi iki kişiyi de şahit tutun» Talak sûresi: 2

«Razı olacağınız şahitlerden tutun.» Bakara sûresi: 282

٢٦٤١ - حَدَّثَنَا الْحَكَمُ بْنُ نَافِعٍ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُثْبَةَ قَالَ سَمِعْتُ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ إِنَّ أَنَسًا كَانُوا يُؤْخَذُونَ بِالْوَحْيِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّ الْوَحْيَ قَدْ انْقَطَعَ وَإِنَّمَا نَأْخُذُكُمُ الْآنَ بِمَا ظَهَرَ لَنَا مِنْ أَعْمَالِكُمْ فَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا خَيْرًا أَمَانًا وَقَرِينًا وَلَيْسَ إِلَيْنَا مِنْ سَرِيرَتِهِ شَيْءٌ اللَّهُ يُحَاسِبُهُ فِي سَرِيرَتِهِ وَمَنْ أَظْهَرَ لَنَا سُوءًا لَمْ نَأْمَنَّهُ وَلَمْ نُصَدِّقْهُ وَإِنْ قَالَ إِنَّ سَرِيرَتَهُ حَسَنَةٌ.

2641- Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İnsanlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında vahiy

119 Emzirenin sütünün, emenin midesine; az veya çok olarak varması hâlinde; bu sebeple, nikahlanma haramlığı meydana gelir. Süt emmekten haramlık ancak aklıktan dolayıdır. “Süt kardeşlerinizi iyi düşününüz! Çünkü süt hükmü ancak aklıktan dolayı sabit olur” buyurmuştur. Süt emme, doğumun nesebin haram kıldığı her şeyi haram kılar.

ile insanların gizli hâlleri ortaya çıkardı. Şimdi ise Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefatıyla vahiy kesilmiştir. Biz şimdi ancak sizleri açık olarak işlediğiniz amellerinizden dolayı hesaba çekeriz. Her kim görünüşte hayır işleri yaparsa biz ona güvenir ve onu emin kabul ederiz ve onu kendimize yakınlştırırız. Onun gizli hâllerini de araştırmak bize ait değildir. Onun gizli hâllerini Allah hesaba çeker. Her kim de görünüşte kötülük işlerse biz ona güvenmez ve onu doğrulamayız. Kendisinin gizli hallerinin güzel olduğunu söylese de, ona karşı meydana gelen güvensizlik ortadan kalkmaz.

٦ - بَابُ تَغْدِيلِ كَمْ يَجُوزُ

6- Bâb: Bir Kimsenin Adaletli Olduğuna Hükmetmek İçin Belli Bir Sayı Şart Koşulur mu?

٢٦٤٢ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ مُرُّ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِجَنَازَةٍ فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا خَيْرًا فَقَالَ وَجَبَتْ ثُمَّ مُرُّ بِأُخْرَى فَأَثْنَوْا عَلَيْهَا شَرًّا أَوْ قَالَ غَيْرَ ذَلِكَ فَقَالَ وَجَبَتْ فَقِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قُلْتَ لِهَذَا وَجَبَتْ وَلِهَذَا وَجَبَتْ قَالَ شَهَادَةُ الْقَوْمِ الْمُؤْمِنُونَ شُهَدَاءُ اللَّهِ فِي الْأَرْضِ.

2642- Enes ibnu Malik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve sahabelerinin yanından bir cenaze geçirildi. Sahabeler bu cenazeyi hayırla övdüler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Vacip oldu” buyurdu. Akabinde önlerinden başka bir cenaze daha geçti. Sahabeler bu cenazeyi ise şer ile andılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine:

-“Vacip oldu” buyurdu.

Bunun üzerine orada bulunanlar:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Her iki cenaze içinde vacip oldu, dedin. Ne vacip oldu? diye sordular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Burada bulunan topluluğun şahitliği vacip oldu. Müminler, Allah’ın yeryüzündeki şahitleridir.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 1367)

٢٦٤٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا دَاوُدُ بْنُ أَبِي الْفَرَاتِ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ قَالَ أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ وَقَعَ بِهَا مَرَضٌ وَهُمْ يَمُوتُونَ مَوْتًا ذَرِيعًا فَجَلَسْتُ إِلَى عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَمَرْتُ جَنَازَةً فَأَنْبَى خَيْرًا فَقَالَ عُمَرُ وَجَبْتَ ثُمَّ مَرُّ بِأُخْرَى فَأَنْبَى خَيْرًا فَقَالَ وَجَبْتَ ثُمَّ مَرُّ بِالثَّالِثَةِ فَأَنْبَى شَرًّا فَقَالَ وَجَبْتَ فَقُلْتُ وَمَا وَجَبْتَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قُلْتُ كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّمَا مُسْلِمٍ شَهِدَ لَهُ أَرْبَعَةٌ بِخَيْرٍ أَذْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ قُلْنَا وَثَلَاثَةٌ قَالَ وَثَلَاثَةٌ قُلْتُ وَاثْنَانِ قَالَ وَاثْنَانِ ثُمَّ لَمْ نَسْأَلْهُ عَنِ الْوَاحِدِ.

2643- Ebul-Esved -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Medine’ye gelmiştim. O sırada Medine’de bir hastalık meydana gelmiş ve bu hastalık sebebiyle insanlar hızlıca ölüyorlardı. Ben Ömer ibnul-Hattâb’ın -Allah ondan razı olsun- yanına oturdum. Yanımızdan bir cenaze geçti. Bu cenaze oradakiler tarafından hayırla anıldı. Bunun üzerine Ömer -Allah ondan razı olsun-:

-Vacip oldu, dedi. Sonra başka bir cenaze daha geçti. Bu cenazenin sahibi de hayırla anıldı. Ömer -Allah ondan razı olsun- yine:

-Vacip oldu, dedi. Daha sonra üçüncü bir cenaze daha geçti. Bu cenaze ise orada bulunanlar tarafından şer ile anıldı. Ömer bu sefer de:

-Vacip oldu, dedi.

Ebul-Esved dedi ki: Ben dedim ki:

-Ey Müminler’in Emîri! Ne vacip oldu? Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in söylediği gibi söyledim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Herhangi bir Müslüman hakkında dört kişi hayır ile şahitlik ederse, Allah o Müslüman kişiyi cennete girdirir” buyurdu. Biz: Üç kişi de böyle midir? diye sorduk. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Üç

kişi de böyledir” buyurdu. Sonra: İki kişi şahitlik ederse de böyle midir? dedik. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “İki kişi de böyledir” buyurdu. Sonra biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme bir kişinin şahitliğinden sormadık. (Hadîsin geçtiği diğer yer: 1368)

٧ - بَابُ الشَّهَادَةِ عَلَى الْأَسَابِ وَالرُّضَاعِ الْمُسْتَفِضِ وَالْمَوْتِ الْقَدِيمِ

7- Neseplere, Herkesçe Bilinen Süt Emmeye ve Üzerinden Zaman Geçmiş Ölüme Şahitlik Etmek ve Bunları Araştırmak Bâbı

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْضَعْتَنِي وَأَبَا سَلَمَةَ ثَوْبَةَ وَالتَّثَبُّتُ فِيهِ

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Beni ve Ebû Seleme’yi Suveybe emzirdi” buyurdu.

٢٦٤٤ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ أَخْبَرَنَا الْحَكَمُ عَنْ عِرَاكِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنَ عَلِيٌّ أَفْلَحَ فَلَمْ أَذَنْ لَهُ فَقَالَ أَلْتَحْتَجِبِينَ مِنِّي وَأَنَا عَمُّكَ فَقُلْتُ وَكَيْفَ ذَلِكَ قَالَ أَرْضَعْتِكَ امْرَأَةً أَخِي بَلَيْنٍ أَخِي فَقَالَتْ سَأَلْتُ عَنْ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ صَدَقَ أَفْلَحُ أَفْلَحَ لَكَ.

2644- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Eflah, benim yanıma girmek için benden izin istedi. Ben ona izin vermedim. Bunun üzerine Eflah:

-Ben senin amcan olduğum hâlde benden mi perdeleniyorsun? dedi. Ben:

-Sen nasıl benim amcam oluyorsun? diye sordum. O şöyle dedi:

-Sana, kardeşimin hanımı, kardeşimden dolayı meydana gelen sütü içirdi. Âişe dedi ki:

-Ben bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Eflah doğru söyledi; ona yanına girmesi için izin ver!” buyurdu.
(Hadisin geçtiği diğer yerler: 4796, 5103, 5111, 5239, 6156)

٢٦٤٥ - حَدَّثَنَا مُسْلِمُ بْنُ أَبِرَاهِيمَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ جَابِرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بِنْتِ حَمْزَةَ لَا تَحِلُّ لِي يَحْرُمُ مِنَ الرُّضَاعِ مَا يَحْرُمُ مِنَ النَّسَبِ هِيَ بِنْتُ أَخِي مِنَ الرُّضَاعَةِ.

2645- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hamza'nın kızı hakkında şöyle buyurdu:

“O bana helâl olmaz. Nesep'ten dolayı haram olan, sütten dolayı da haram olur. Hamza'nın kızı, benim süt kardeşim olan Hamza'nın kızıdır”
(Hadisin geçtiği diğer yer: 5100)

٢٦٤٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ عِنْدَهَا وَأَنَّهَا سَمِعَتْ صَوْتَ رَجُلٍ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِ حَفْصَةَ قَالَتْ عَائِشَةُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ هَذَا رَجُلٌ يَسْتَأْذِنُ فِي بَيْتِكَ قَالَتْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَأَيْتُمْ فَلَانًا لَعَمَّ حَفْصَةَ مِنَ الرُّضَاعَةِ فَقَالَتْ عَائِشَةُ لَوْ كَانَ فَلَانٌ حَيًّا لَعَمَّهَا مِنَ الرُّضَاعَةِ دَخَلَ عَلَيَّ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَعَمْ إِنَّ الرُّضَاعَةَ تُحَرِّمُ مَا يَحْرُمُ مِنَ الْوِلَادَةِ.

2646- Abdurrahman'ın kızı Amra -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Aîşe'nin yanında iken, Hafsa'nın evinin önünde izin isteyen bir erkek sesi işitti. Aîşe dedi ki: Ben: Ey Allah'ın Rasûlü! Sanıyorum o, Hafsa'nın süt amcası falancadır, dedim. Aîşe dedi ki:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Aîşe'nin yanında iken, Hafsa'nın evinin önünde izin isteyen bir erkek sesi işitti. Aîşe dedi ki: Ben: Ey Allah'ın Rasûlü! Sanıyorum o, Hafsa'nın süt amcası falancadır, dedim. Aîşe dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu adam senin evine girmek için izin istiyor. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de:

-“Ben de onu Hafsa'nın süt amcası falanca kimse sanıyorum” dedi. Bunun üzerine Âişe dedi ki:

-Şayet benim falanca süt amcam şimdi hayatta olsaydı benim yanıma girebilir miydi? Âişe'nin bu sorusu üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Evet, girebilirdi. Çünkü süttten doğan akrabalık, doğumun haram kıldığı her şeyi haram kılar.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3105, 5099)

٢٦٤٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَشْعَثَ بْنِ أَبِي الشَّعْثَاءِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مَسْرُوقٍ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدِي رَجُلٌ قَالَ يَا عَائِشَةُ مَنْ هَذَا قُلْتُ أَخِي مِنَ الرُّضَاعَةِ قَالَ يَا عَائِشَةُ الظُّرْنُ مَنْ إِخْوَانُكَ فَإِنَّمَا الرُّضَاعَةُ مِنَ الْمَجَاعَةِ تَابَعَهُ ابْنُ مَهْدِيٍّ عَنْ سُفْيَانَ.

2647- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Yanımda bir adam otururken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem içeriye girdi ve:

-Ey Âişe! Bu adam kimdir?” diye sordu. Ben:

-Bu benim süt kardeşimdir, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu:

-“Ey Âişe! Süt kardeşlerinizin kim olduğu konusunda iyi düşünün. Çünkü süt emme ancak açlıktan olur.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 5102)

٨ - بَابُ شَهَادَةِ الْقَاذِفِ وَالسَّارِقِ وَالزَّانِي

8- İftira Edenin, Hırsızlık Yapanın ve Zina Suçu İşleyenin Şahitliği Babı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا﴾

وَجَلَدَ عُمَرُ أَبَا بَكْرَةَ وَشَيْبَةَ بْنَ مَعْبُدٍ وَنَافِعًا بِقَذْفِ الْمُغِيرَةِ ثُمَّ اسْتَتَابَهُمْ وَقَالَ مَنْ تَابَ قَبِلْتُ شَهَادَتَهُ.

وَأَجَازَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُتْبَةَ وَعُمَرُ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَسَعِيدُ بْنُ جُبَيْرٍ وَطَاوُسٌ وَمُجَاهِدٌ وَالشَّعْبِيُّ وَعِكْرِمَةُ وَالزُّهْرِيُّ وَمُحَارِبُ بْنُ دِنَارٍ وَشَرِيحٌ وَمُعَاوِيَةُ بْنُ قُرَّةَ.

وَقَالَ أَبُو الزُّنَادِ الْأَمْرُ عِنْدَنَا بِالْمَدِينَةِ إِذَا رَجَعَ الْقَاضِي عَنْ قَوْلِهِ فَاسْتَفْهَرَ رَبَّهُ قَبِلْتُ شَهَادَتَهُ.

وَقَالَ الشَّعْبِيُّ وَقَدَّادَةُ إِذَا أَكْذَبَ نَفْسَهُ جُلِدَ وَقَبِلْتُ شَهَادَتَهُ وَقَالَ الثَّوْرِيُّ إِذَا جُلِدَ الْعَبْدُ ثُمَّ أُعْتِقَ جَازَتْ شَهَادَتُهُ وَإِنْ اسْتَفْضَى الْمَحْدُودُ فَقَضَايَاهُ جَائِزَةٌ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَا تَجُوزُ شَهَادَةُ الْقَاضِي وَإِنْ تَابَ ثُمَّ قَالَ لَا يَجُوزُ نِكَاحُ بَغِيرِ شَاهِدَيْنِ فَإِنْ تَزَوَّجَ بِشَهَادَةِ مَحْدُودَيْنِ جَازَ وَإِنْ تَزَوَّجَ بِشَهَادَةِ عَبْدَيْنِ لَمْ يَجْزَ وَأَجَازَ شَهَادَةُ الْمَحْدُودِ وَالْعَبْدِ وَالْأَمَةِ لِرُؤْيَا هَلَالِ رَمَضَانَ وَكَيْفَ تُعْرَفُ ثَوْبَتُهُ وَقَدْ نَفَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الزَّانِيَّ سَنَةً وَنَهَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ كَلَامِ سَعْدِ بْنِ مَالِكٍ وَصَاحِبِيهِ حَتَّى مَضَى خَمْسُونَ لَيْلَةً.

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«İffetli kadınlara zina isnat eden, sonra da dört şahit getiremeyen kimselere seksen değnek vurun ve bir daha onların şahitliklerini kabul etmeyin. İşte onlar fâsık olan kimselerdir. Ancak bundan sonra tövbe edenler ve hallerini düzeltenler, bunun dışındadır. Şüphe yoktur ki Allah çok bağışlayıcıdır; çok merhametlidir.» Nur sûresi: 4-5

Ömer, -Allah ondan razı olsun- Muğîra'ya zina iftirası attıklarından dolayı Ebu Bekra, Şibl ibnu Ma'bed ve Nâfi'yi kırbaçladı. Sonra onların tövbe etmelerini istedi ve:

-Kim tövbe ederse şahitliğini kabul ederim, dedi.

Abdullah ibnu Utbe, Ömer ibnu Abdulazîz, Saîd ibnu Cubeyr, Tâvûs ibnu Keysân, Mucâhid ibnu Cebr, Şa'bî, Zuhri, Muhammed ibnu Di-sâr, Şurayh ve Muâviye ibnu Kurre zina iftirası suçundan cezaya çarpılmış kimsenin şahitliğinin kabulü hükmünü caiz görmüşlerdir.

Ebu Zinâd şöyle dedi: Medine'de bizim indimizde, zina iftiracısı, sözünden döndüğü ve Rabb'inden bağışlanma dilediği zaman şahitliği kabul edilir.

Şa'bî ve Katâde şöyle dediler: Zina iftiracısı kendini yalanladığı, iftirasını kabul ettiği zaman kamçılanır ve şahidliği kabul edilir.

Sufyân es-Sevri şöyle dedi: Köle kamçılandıktan, sonra azat edildiği zaman, şahitliği caiz olmuştur. Ceza uygulanmış kimse, iki kişi arasında hüküm vermesi istense de hüküm verse, bu caiz olur.

İnsanlardan bazıları¹²⁰ şöyle dediler: Zina iftirası yapan kimsenin şehâdeti, bundan dolayı tövbe etse bile caiz olmaz. Nikâh iki şahitle kıyılmadıkça caiz olmaz. Şayet zina iftirasından dolayı kırbaçlanmış iki şahidin şahitliği ile evlense, bu nikâh caizdir. Eğer iki kölenin şahitliği ile evlenirse bu caiz olmaz. Had cezası uygulanan, köle ve cariyenin Ramazan ayı hilâlini gördüklerine dair şahitlik ederlerse bu caiz olur, kabul edilir.

Buhârî -Allah kendisine rahmet etsin- şöyle dedi: Zina iftiracısının tövbe ettiği nasıl bilinecektir? Zira Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem evli olmayan biri zina ettiğinde onu bir sene boyunca sürgün etmiştir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ka'b ibnu Mâlik ve iki arkadaşı Hilâl ibnu Ümeyye ve Merâre ibnu Rabî ile elli gece geçinceye kadar konuşmaktan yasaklamıştır.

120 Buhari, insanlardan bazıları, ifadesini "Ebu Hanîfe" için kullanır. Bu ifadeyi Buhari'nin eserlerinde nerede görürseniz görün bundan kasıt Ebu Hanife'dir.

٢٦٤٨ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ امْرَأَةً سَرَقَتْ فِي غَزْوَةِ الْفَتْحِ فَأَتَى بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ أَمَرَ بِهَا فَقَطَعَتْ يَدَهَا قَالَتْ عَائِشَةُ فَحَسَنْتُ ثَوْبَتُهَا وَتَرَوُجَتْ وَكَأَنَّ ثَأْنِي بَعْدَ ذَلِكَ فَأَرْفَعُ حَاجَتَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2648- Urve ibnu Zubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir kadın Fetih gazvesinde hırsızlık yapmıştı. Bu kadın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle getirildi. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem emretti de kadının eli kesildi. Âişe -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Sonra bu kadın güzelce tövbe etti ve biriyle evlendi. Bu kadının benim yanıma gelirdi. Ben de onun hacetini Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle bildirirdim.¹²¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3475, 3732, 3733, 4304, 6787, 6788, 6800)

٢٦٤٩ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ أَمَرَ فِيمَنْ زَلَى وَلَمْ يُخْصَنْ بِجَلْدِ مِائَةٍ وَتَغْرِيبِ عَامٍ.

2649- Zeyd ibnu Hâlid -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, evlenmemiş olduğu hâlde, bekâr iken zina eden kimseye yüz sopa vurulmasını ve bir yıl da gurbete gönderilmesini emretti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2314)

121 “Sonra güzelce tövbe etti” sözüyle, hırsız tevbe ettiği ve hâli güzel olduğu zaman şahitliğinin kabul edileceğine delâlet vardır. Buhârî kendi görüşünde arada fark olmadığını için zina iftiracısını hırsıza katmıştır.

٩ - بَابُ لَا يَشْهَدُ عَلَى شَهَادَةِ جَوْرِ إِذَا أَشْهَدَ

9- Bir Kimse Zulüm ve Haksızlık Üzerine Şahit Yapılmak
İstenildiği Zaman, Şahitlik Etmez Bâbı

٢٦٥٠ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا أَبُو حَيَّانَ التَّمِيمِيُّ عَنِ الشَّعْبِيِّ
عَنِ الثُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَأَلْتُ أُمِّي أَبِي بَغْضَ الْمَوْهَبَةِ لِي مِنْ
مَالِهِ ثُمَّ بَدَأَ لَهُ فَوَهَبَهَا لِي فَقَالَتْ لَا أَرْضَى حَتَّى تُشْهَدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَأَخَذَ بِيَدِي وَأَنَا غُلَامٌ فَأَتَى بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ أُمَّهُ بِنْتُ رَوَاحَةَ
سَأَلْتَنِي بَغْضَ الْمَوْهَبَةِ لِهَذَا قَالَ أَلَيْكَ وَلَدٌ سِوَاهُ قَالَ نَعَمْ قَالَ فَأَرَاهُ قَالَ لَا تُشْهَدْنِي
عَلَى جَوْرِ وَقَالَ أَبُو حَرِيرٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ لَا أَشْهَدُ عَلَى جَوْرِ.

2650- Nu'mân ibnu Beşir -Allah ondan ve babasından razı olsun-
şöyle dedi:

Annem Ravâha kızı Amra, babam Beşir'den kendi malından benim
için bir parça hibe etmesini istedi. Bir müddet sonra babam, bana malın-
dan hibe verdi. Bu hibeden sonra annem babama dedi ki:

-Verdiğin bu hibeye Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi şahit
tutmadıkça razı olmam.

Bunun üzerine babam benim elimden tuttu. O sıralarda ben çocuk-
tum. Beni Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına getirdi ve:

-Bu çocuğun annesi olan Ravâha'nın kızı Amra, benden bu çocuğa
hibe vermemi istedi, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Senin bundan başka çocuğun var mı?” diye sordu. Babam:

-Evet, vardır, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve
sellem:

-“Sen beni bir zulüm ve haksızlık üzerine şahit yapma!” buyurdu.

Ebu Harîz'in Şa'bi'den rivayetinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve
sellem: “Ben bir zulüm ve haksızlık üzerine şahitlik yapmam” buyurmuş-
tur. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2586)

٢٦٥١- حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا أَبُو جَمْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ زُهْدَمَ بْنَ مُضَرَّبٍ قَالَ سَمِعْتُ عِمْرَانَ بْنَ حُصَيْنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْرُكُمْ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ لَا أَذْرِي أَذْكَرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ قَرْنَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمِنُونَ وَيَشْهَدُونَ وَلَا يُسْتَشْهَدُونَ وَيَنْدِرُونَ وَلَا يَقُونَ وَيَظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ.

2651- İmrân ibnu Husayn -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizin en hayırlınız, benim içinde yaşadığım asırda yaşayan yani sahabelerimdir. Ondan sonra en hayırlı insanlar, benim yaşadığım asırdan sonra yaşayanlar, (tabiûn) daha sonra en hayırlı insanlar ondan sonra yaşayanlardır (tebeut-tâbiîn). İmrân: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendi asırdan sonra hayırlı insanların yaşadığı asır olarak iki asır mı, yoksa üç asır mı zikretti; bilmiyorum, demiştir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizden sonra bir kavim gelecektir ki onlar hıyanet edecekler, kimse bunlara itimat etmeyecek ve güvenmeyecektir. Bunlar kendilerinden şahitlik etmeleri istenmeden şahitlik edeceklerdir. Bunlar adak adayacaklar, ancak adaklarını yerine getirmeyecekler. Bunlar çokça yeme-içmeyi seveceklerdir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3650, 6428, 6695)

٢٦٥٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عُبَيْدَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ أَقْوَامٌ تَسْبِقُ شَهَادَةَ أَحَدِهِمْ يَمِينُهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتُهُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ وَكَانُوا يَضْرِبُونَ عَلَى الشَّهَادَةِ وَالْعَهْدِ.

2652- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizin en hayırlınız, benim içinde yaşadığım asırda yaşayan yani sahabelerimdir. Ondan sonra en hayırlı insanlar, benim yaşadığım asırdan

sonra yaşayanlar, (tabiûn) daha sonra en hayırlı insanlar ondan sonra yaşayanlardır (tebeut-tâbiîn). Sonra öyle bir kavimler gelir ki, onlardan herhangi birinin şâhitliği yemininin önüne, yemini de şâhitliğinin önüne geçer.”

İbrâhim Nehai şöyle dedi: Biz çocuk iken velilerimiz bizi: Ben Allah adına şâhitlik ederim ki, gibi sözleri söylediğimizde bizi döverlerdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3651, 6429, 6658)

۱۰ - بَاب مَا قِيلَ فِي شَهَادَةِ الزُّورِ

10- Yalan Yere Şahitlik Etmek Hakkında Gelen Âyet ve Hadisler Bâbı

لَقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ﴾ وَكَثَمَانَ الشَّهَادَةِ لِقَوْلِهِ ﴿وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آتَمَ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾ تَلَوُوا أَلَسْتُمْكُم بِالشَّهَادَةِ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Keza Rahman'ın kulları, yalan yere şahitlik etmeyen ve boş lâf edenlerle karşılaştıklarında vakârla geçip gidenlerdir» Furkan: 72

Şahitliği gizleme hakkında gelen tehdit içeren âyetle Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Şahitliği gizlemeyin; her kim onu gizlerse, o, mutlaka kalbi günahkâr olan bir kimsedir. Allah ne yaptığınızı hakkıyla bilendir.» Bakara: 283

«Eğer şahitlikte dilinizi eğer bükür, yahut ondan tamamen yüz çevirirseniz, şüphe yoktur ki Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdârdır» Nisa: 135

۲۶۵۳ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ وَهْبَ بْنَ جَرِيرٍ وَعَبْدَ الْمَلِكِ بْنَ إِبْرَاهِيمَ قَالَا حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عُيَيْنَةَ اللَّهِ بْنِ أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَنَسٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْكِبَائِرِ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَقَتْلُ النَّفْسِ وَشَهَادَةُ الزُّورِ تَابَعَهُ غُنْدَرٌ وَأَبُو عَامِرٍ وَهَبُزٌ وَعَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ شُعْبَةَ.

2653- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem büyük günahlardan soruldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

‐Allah’a şirk koşmak; ana-babanın sözünü dinlememe, onlara karşı çıkmak ve onlara itaatsizlik etmek; haksız yere insan öldürmek, yalan yere şahitlik etmek.‑ (Hadisin geçtiğı diğer yerler: 5977, 6871)

٢٦٥٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بَشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَا أُتْبِكُمْ بِأَكْبَرِ الْكِبَائِرِ ثَلَاثًا قَالُوا بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ وَجَلَسَ وَكَانَ مَتَكِّنًا فَقَالَ أَلَا وَقَوْلُ الزُّورِ قَالَ فَمَا زَالَ يُكْرَرُهَا حَتَّى قُلْنَا لَيْتَهُ سَكَتَ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا الْجُرَيْرِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ.

2654- Ebû Bekra -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem üç kere şöyle buyurdu:

‐Sizlere büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi?‑ Sahabeler:

-Evet, haber ver ey Allah’ın Rasûlü! dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

‐Allah’a şirk koşmak; ana-babanın sözünü dinlememe, onlara karşı çıkmak ve onlara itaatsizlik etmek.‑

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir yere dayanmakta iken oturdu ve:

‐Dikkat edin! Bu büyük günahlardan biri de yalan yere şahitlik etmektir.‑ buyurdu.¹²²

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü o kadar çok tekrar etti ki, artık biz O’nun canının sıkılmasından endişe ederek, keşke sussa diyorduk. (Hadisin geçtiğı diğer yerler: 5976, 6273, 6274, 6919)

¹²² Fısk: Kur’ân öncesi metinlerde, meyvenin filizlenmesi, kabuğundan çıkması, hayvanların, özellikle de farenin yuvasından çıkması anlamına gelir. Kur’ân, bu keli­menin anlam çerçevesini genişleterek, insanların ve başka varlıkların emirden ve

yoldan çıkması anlamında kullanılmıştır. Fısk: Yoldan çıkma, doğru yoldan sapma, iyilik ve güzellikten çıkma, günaha batma, kötülüğe iyice dalma anlamlarına gelir. Büyük günahları işlemek veya küçük günahlarda devam etmek suretiyle Allah'a itaat etmekten çıkmaya fısk denir. Fısk işleyene, bu tür davranışları gerçekleştirene de fâsık denir. 'Günah' kelimesinin aslı Farsçadır. Kur'an'da 'cünâh' şeklinde geçen bu kelime, 'günah' olayını anlatan kavramlardan yalnızca bir tanesidir. Kur'an, günah kavramını tanıtmak için birçok kelime kullanmaktadır. Bu kelimelerin her biri insanın yaptığı her bir hatanın türünü, hatanın yapılış mantığını ya da günahın arkasında yatan niyeti ifade etmektedir. Allah'ın buyruklarına aykırı düşen, dinen suç sayılan davranışlar İslâm şeriatının ve temiz insan fitratının yapılmamasını emrettiği hususlar Arapça'da günah'ın karşılığıdır; İsm, zenb, isyan, cürm kelimeleri kullanılır. İsm, günâhın tam karşılık anlamıdır. Zenb, cürm, insanın Allah'ın rızasını kazanmasını engelleyen; isyan, Allah'a itaat etmemek demektir. Günahlarda ısrar etmek, hakkın aynası olmak için yaratılan iman yeri olan kalbi karartır. Günah kalbe işleyip onu karartarak iman nurunu oradan çıkarıncaya kadar katılaştırır. Her bir günahın içinde küfre gidecek bir yol vardır. Günah istiğfar ile hemen yok edilmezse, kalbi kötülüğe sürükler ve Allah'ın itaatinden çıkmış bir kalp hâline getirir. Fısk, itaatten çıkma, dinin koyduğu sınırlardan dışarı çıkma anlamındadır. Bu kullanımıyla fısk, küfür teriminden daha geniş bir kullanım alanına sahiptir. Buna göre, her kâfir fâsıktır; ama her fâsık, kâfir değildir. Kur'an'daki kullanımından yola çıkarak fısk, vahiy tarafından temizliği ve iyiliği belirlenmiş şeylerden uzak kalmak veya dince çizilen güzel sınırlardan dışarı çıkmak şeklinde tanımlanabilir. Fısk, fitratın dejenere olması ve yaratılıştan sapma olarak anlaşılabilir. Fısk ve fâsık kelimeleri Kur'an-ı Kerim'de toplam 54 yerde geçer. Kur'an, bazı yerlerde fıskı iman; fâsığı da mü'min karşıtı bir anlamda kullanmaktadır bkz. 3/Âl-i İmran, 110; 32/Secde, 18. Bazı yerlerde ise dinin emirlerine itaatın karşıtı olarak geçer. bkz. 2/Bakara, 197; 24/Nur, 4; 49/Hucurât, 7, 11. Fısk ve çoğulu füsuk kelimesinin geçtiği 7 ayette Müslümanların muhatap alındığı görülür. Bu ayetlerde büyük günahların işlenmesinin, dinin emir ve yasaklarına aykırı davranılmasının kastedildiği görülür. Hadislerde ve sahabe sözlerinde de sıkça geçen fısk ve fâsık kelimeleri genelde bu son anlamda kullanılmıştır. Yani genel kanı, fâsığın iman dairesi içinde olduğu merkezindedir. Yalnız, unutulmamalıdır ki fâsık olan mü'min, eksik imanlı, kâmil olmayan bir mü'mindir; böyle bir mü'mine dindar, müttakî, muhlis ihlâslı gibi sıfatlar verilemez. Fısk ile küfür arasında bir yakınlık vardır. Fısk daha çok "büyük günahları irtikâp etmek" olarak tarif edilmiştir. Günahları küçük görmek ve onlarda ısrar etmek de fısktır. Genel olarak fıskın üç mertebesi vardır. Birincisi, günahı çirkin kabul etmekle beraber, yine de zaman zaman şeytanın vesvesesine veya nefesine uyup günah işlemektir. İradesi zayıf olan insanlarda bu hâl tekerrür eder. İkincisi: Günah olduğunu kabul ve ikrar ettiği hâlde, sık sık aynı haramları işlemektir. İçki tiryakilerinde veya kumar düşkünlerinde bu hâl görülür. Üçüncüsü: Haram olduğunu inkâr edip, ısrarla fısk olan davranışı yapmaktır. Fıskın birinci ve ikinci mertebelerinde bulunan Müslümanın tövbe etmesi gerekir. Üçüncü mertebede bulunan insanın ise, Müslüman olduğunu iddia ediyorsa, bu yaptığı fısk onu küfre düşürdüğünden tecdid-i iman etmesi (yani imanını yenileme-

۱۱- بَابُ شَهَادَةِ الْأَعْمَى وَأَمْرِهِ وَنِكَاحِهِ وَإِلْكَاحِهِ وَمُبَايَعَتِهِ وَقَبُولِهِ فِي التَّأْذِينَ وَغَيْرِهِ وَمَا يُعْرَفُ بِالْأَصْنَافِ

11- Kör Bir İnsanın Şahit Olması, Tasarruflarındaki Hâli, Evlenmesi, Başkasını Evlendirmesi, Alışveriş Yapması, Müezzinlik ve Diğer İşlerde Çalışmasının Kabulü ve Seslerle Tanınan Şeyler Bâbı

وَأَجَازَ شَهَادَتَهُ قَاسِمٌ وَالْحَسَنُ وَابْنُ سِيرِينَ وَالزُّهْرِيُّ وَعَطَاءٌ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ تَجُوزُ شَهَادَتُهُ إِذَا كَانَ عَاقِلًا وَقَالَ الْحَكَمُ رُبَّ شَيْءٍ تَجُوزُ فِيهِ وَقَالَ الزُّهْرِيُّ أَرَأَيْتَ ابْنَ عَبَّاسٍ لَوْ شَهِدَ عَلَى شَهَادَةٍ أَكُنْتَ تَرُدُّهُ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ يَبْعَثُ رَجُلًا إِذَا غَابَتِ الشَّمْسُ أَفْطَرَ وَيَسْأَلُ عَنِ الْفَجْرِ فَإِذَا قِيلَ لَهُ طَلَعَ صَلَّى رَكَعَتَيْنِ وَقَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ يَسَارٍ اسْتَأْذَنْتُ عَلَى عَائِشَةَ فَعَرَفْتُ صَوْتِي قَالَتْ سُلَيْمَانُ ادْخُلْ فَإِنَّكَ مَمْلُوكٌ مَا بَقِيَ عَلَيْكَ شَيْءٌ وَأَجَازَ سَمُرَةُ بْنُ جُنْدُبٍ شَهَادَةَ امْرَأَةٍ مُتَّقِيَةٍ.

Kasım ibnu Muhammed, Hasen Basri, İbn Şirin, Zuhri, Atâ ibnu Ebi Rebâh, kör bir kimsenin şâhitliğini caiz görmüşlerdir.

Şa'bi: Kör biri, zeki olursa şâhitliği caiz olur, demiştir.

Hakem ibnu Uyeyne: Körün şâhitliğinin caiz olacağı az şey vardır, demiştir.

Zuhri de şöyle demiştir: İbnu Abbas gözlerini kaybedip kör olduktan sonra, bir şehâdet üzerine şâhitlik yapsaydı, sen sonun şâhitliğini reddeder miydin? İbnu Abbas bir adam gönderir ve o adam kendisine güneşin battığını haber verirse iftar ederdi. Fecrin doğuşundan sorar, şayet kendisine fecir doğdu, denildiğinde iki rekât namaz kıları.

Süleyman ibnu Yesâr şöyle dedi. Ben Âişe'nin yanına girmek için izin istedim. Âişe sesimi tanıdı ve bana: Sen Süleyman değil misin?! Sen üzerinde hiçbir borcu olmayan bir kölesin, dedi.

si) ve İslâm'a teslim olması şarttır. Fıskı iki ana bölümde incelemek mümkündür. Birincisi, inançla ilgili fısk; ikincisi, dinî emir ve yasaklarda gevşeklik ve ihmal anlamında fısk.

Semure ibnu Cundeb de; yüzü örtülü bir kadının şahitliğini kabul etmiştir.

٢٦٥٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ بْنِ مَيْمُونٍ أَخْبَرَنَا عِيسَى بْنُ يُونُسَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يَقْرَأُ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ رَحِمَهُ اللَّهُ لَقَدْ أَذْكَرَنِي كَذَا وَكَذَا آيَةً أَسْقَطْتُهُنَّ مِنْ سُورَةٍ كَذَا وَكَذَا وَزَادَ عَبَّادُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَائِشَةَ تَهَجَّدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَيْلِي فَسَمِعَ صَوْتَ عَبَّادٍ يُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا عَائِشَةُ أَصَوْتُ عَبَّادٍ هَذَا قُلْتُ نَعَمْ قَالَ اللَّهُمَّ ارْحَمْ عَبَّادًا.

2655- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Mescid'de Kur'ân okuyan birini işitti ve şöyle buyurdu:

-“Allah o Kur'ân okuyan adama rahmet etsin. Muhakkak o bana şu ve şu sûrelerden unuttuğum şu şu âyetleri hatırlattı.”

Abbâd ibnu Abdullah, -Allah ondan razı olsun- Âişe'den olan rivayetinde şu lafzı ziyade etti:

“Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem benim evimde iken gece namazı kıldı. O esnada Mescit'te teheccüd namazı kılan Abbâd'ın sesini duydu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Ey Âişe! Bu Abbâd'ın sesi değil mi?” Ben: Evet, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Allah'ım! Abbâd'a rahmet et!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 617, 620, 623, 1919, 2656, 7248)

٢٦٥٦- حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي سَلَمَةَ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سَالِمِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ بِلَالًا يُؤَذِّنُ بِلَيْلٍ فَكُلُّوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يُؤَذِّنَ أَوْ قَالَ حَتَّى تَسْمَعُوا أَذَانَ ابْنِ أُمِّ مَكْتُومٍ وَكَانَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ رَجُلًا أَعْمَى لَا يُؤَذِّنُ حَتَّى يَقُولَ لَهُ النَّاسُ أَصْبَحْتَ.

2656- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bilâl, geceleyin ezan okur. İbnu Ümmi Mektum ise ezan okuyuncaya veya İbnu Ümmi Mektum’un ezanını işitinceye kadar yeyip için.”

İbnu Ümmi Mektum ânâ biriydi. Kendisine, sabah namazının vakti girdi, deninceye kadar ezan okumazdı.¹²³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 617, 620, 623, 1919, 2656, 7248)

٢٦٥٧- حَدَّثَنَا زِيَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ وَرْدَانَ حَدَّثَنَا أَيُّوبُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَدِمْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْبِيَّةً فَقَالَ لِي أَبِي مَخْرَمَةُ انْطَلِقْ بِنَا إِلَيْهِ عَسَى أَنْ يُعْطَيْنَا مِنْهَا شَيْئًا فَقَامَ أَبِي عَلَى الْبَابِ فَتَكَلَّمْتُ فَعَرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَوْتَهُ فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ قَبَاءٌ وَهُوَ يُرِيهِ مَحَاسِنَهُ وَهُوَ يَقُولُ خَبَاتُ هَذَا لَكَ خَبَاتُ هَذَا لَكَ.

2657- Misver ibnu Mahreme -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birçok kaftanlar taksim etmişti. Bunun üzerine babam Mahreme bana dedi ki:

-Ey oğulcuğum! Haydi beraber Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gidelim. O kaftanlardan belki bize de verir. Babam, kapının ya-

123 Bu ezan sadece sabah namazı için böyle çift okunur diğer namazlarda tek ezan okunur. Birinci ezan sahur için kalkılacak zaman, ikincisi ise sabah namazının girdiğini anlatan zaman ile alâkalıdır.

nında durup konuştu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, babamın sesini tanıdı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beraberinde bir kaftan ve onun güzelliklerini babama göstererek:

-“Bu kaftanı senin için ayırdım, bu kaftanı senin için ayırdım!” diyordu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2599)

١٢- بَابُ شَهَادَةِ النِّسَاءِ

12- Kadınların Şahitliği Bâbı

وَقَوْلُهُ تَعَالَى ﴿ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Eğer iki erkek olmazsa, razı olacağınız şahitlerden bir erkekle, birinin unutulması hâlinde, diğerinin ona hatırlatması için iki kadın yeter...» Bakara: 282

٢٦٥٨- حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي زَيْدٌ عَنْ عِيَّاضِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَلَيْسَ شَهَادَةُ الْمَرْأَةِ مِثْلَ نِصْفِ شَهَادَةِ الرَّجُلِ قُلْنَا بَلَى قَالَ فَذَلِكَ مِنْ نُقْصَانِ عَقْلِهَا.

2658- Ebu Said el-Hudri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Kadının şahitliği, erkeğin şahitliğinin yarısı gibi değil midir?” diye sordu. Kadınlar:

-“Evet, öyledir”, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“İşte bu aklının noksanlığıdır” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 304)

۱۳ - بَابُ شَهَادَةِ الْإِمَاءِ وَالْعَبِيدِ

13- Köle ve Cariye'nin Şahitliği Bâbı

وَقَالَ أَنَسُ شَهَادَةُ الْعَبْدِ جَائِزَةٌ إِذَا كَانَ عَدْلًا وَأَجَازَةً شَرِيحَةً وَزُرَّارَةً بْنُ أَوْفَى
وَقَالَ ابْنُ سِيرِينَ شَهَادَتُهُ جَائِزَةٌ إِلَّا الْعَبْدَ لِسَيِّدِهِ وَأَجَازَةُ الْحَسَنِ وَإِبْرَاهِيمُ فِي
الشَّيْءِ الثَّالِثَةِ وَقَالَ شَرِيحٌ كُلُّكُمْ بَنُو عَبِيدٍ وَإِمَاءٍ.

Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Şayet adalet sahibi olursa, kölenin şâhitliği caiz olur.

Şurayh ve Zurâra ibnu Evfa da bunu caiz görmüşlerdir.

İbnu Sîrîn şöyle dedi: Kölenin, kendi efendisi lehine yaptığı şâhitliği müstesna olmak üzere, diğer şâhitliği caizdir.

Hasan Basri ve İbrahim Nehai, kölenin şâhitliğini hafif şeylerce caiz kılmışlardır.

Şurayh da: Hepiniz erkek ve dışı kölelerin oğullarısınız, demiştir.

۲۶۵۹ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ
الْحَارِثِ ح وَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ
سَمِعْتُ ابْنَ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُقْبَةُ بْنُ الْحَارِثِ أَوْ سَمِعْتُهُ مِنْهُ
أَلَهُ تَزْوُجَ أُمِّ يَحْيَى بِنْتِ أَبِي إِيَّابٍ قَالَ فَجَاءَتْ أُمَّةٌ سَوْدَاءُ فَقَالَتْ قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا
فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْرَضَ عَنِّي قَالَ فَتَنَحَّيْتُ فَذَكَرْتُ
ذَلِكَ لَهُ قَالَ وَكَيْفَ وَقَدْ زَعَمْتَ أَنْ قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا فَتَهَاؤُ عَنْهَا.

2659- Ukbe ibnul-Haris -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Ümmü Yahya ile evlendim, bunun üzerine siyahi bir cariye gelip:

-Ben sizin ikinizi emzirdim, dedi. Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın yanına varıp durumu kendisine arzettim. Ancak Allah Ra-

sûlü sallallahu aleyhi ve sellem benden yüz çevirdi. Tekrar yanına varıp olayı O'na arzettim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“O kadın ikinizi emzirdiğini söylediği hâlde, eşinle nasıl evli kalırsın?” buyurdu ve beni onunla evli kalmaktan yasakladı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 88)

١٤ - بَابُ شَهَادَةِ الْمُرْضِعَةِ

14- Süt Emziren Kadının (Sütannenin) Şahitliği Bâbı

٢٦٦٠ - حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ سَعِيدٍ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ الْحَارِثِ قَالَ تَزَوَّجْتُ امْرَأَةً فَجَاءَتْ امْرَأَةً فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ أَرْضَعْتُكُمَا فَاتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ وَكَيْفَ وَقَدْ قِيلَ دَعَاهَا عَنْكَ أَوْ نَحْوَهُ.

2660- Ukbe ibnul-Hâris -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben bir kadınla evlendim. Sonra bir kadın geldi ve:

-Ben ikinize de süt emzirdim, dedi.

Akabinde ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldim ve bu meseleyi kendisine arzettim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“O kadın ikinizi emzirdiğini söylediği hâlde, eşinle nasıl evli kalırsın? Sen kadınla olan evliliğini bitir” veya benzeri bir söz söyledi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 88)

١٥ - بَابُ تَغْدِيلِ النِّسَاءِ بَعْضُهُنَّ بَعْضًا

15- Hüküm Verme İşinde Kadınların Birbirlerinin Adaletli Olduklarını Söyleyip Tezkiye Etmeleri Bâbı

٢٦٦١ - حَدَّثَنَا أَبُو الرَّبِيعِ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ وَأَفْهَمَنِي بَعْضُهُ أَحْمَدُ حَدَّثَنَا

فُلَيْحُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ الزُّهْرِيُّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنِ وَقَّاصٍ اللَّيْثِيُّ وَعَبِيدُ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَالَ لَهَا أَهْلُ الْإِفْكِ مَا قَالُوا فَبَرَأَهَا اللَّهُ مِنْهُ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَكُلُّهُمْ حَدَّثَنِي طَائِفَةٌ مِنْ حَدِيثِهَا وَبَعْضُهُمْ أَوْعَى مِنْ بَعْضٍ وَأَنْتَبْتُ لَهُ اقْتِصَاصًا وَقَدْ وَعَيْتُ عَنْ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ الْحَدِيثَ الَّذِي حَدَّثَنِي عَنْ عَائِشَةَ وَبَعْضُ حَدِيثِهِمْ يُصَدِّقُ بَعْضًا زَعَمُوا أَنَّ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ سَفَرًا أَقْرَعَ بَيْنَ أَرْوَاجِهِ فَأَيُّتَهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزَاةٍ غَزَاهَا فَخَرَجَ سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَهُ بَعْدَ مَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ فَأَنَا أُحْمَلُ فِي هَوْدَجٍ وَأُنْزَلُ فِيهِ فَسِرْنَا حَتَّى إِذَا فَرَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ غَزْوَتِهِ تِلْكَ وَقَفَلْ وَدَثَوْنَا مِنَ الْمَدِينَةِ آذَنَ لَيْلَةً بِالرُّحِيلِ فَقُمْتُ حِينَ آذَنُوا بِالرُّحِيلِ فَمَشَيْتُ حَتَّى جَاوَزْتُ الْجَيْشَ فَلَمَّا قَضَيْتُ شَأْنِي أَقْبَلْتُ إِلَى الرَّحْلِ فَلَمَسْتُ صَدْرِي فَإِذَا عَقْدٌ لِي مِنْ جَزَعِ أَظْفَارٍ قَدْ انْقَطَعَ فَرَجَعْتُ فَالْتَمَسْتُ عَقْدِي فَحَبَسَنِي ابْتِغَاؤُهُ فَأَقْبَلَ الَّذِينَ يَرَحِلُونَ لِي فَاحْتَمَلُوا هَوْدَجِي فَرَحَلُوهُ عَلَى بَعِيرِي الَّذِي كُنْتُ أَرْكَبُ وَهُمْ يَخْسِبُونَ إِلَيَّ فِيهِ وَكَانَ النَّسَاءُ إِذْ ذَاكَ خِفَافًا لَمْ يَثْقُلْنَ وَلَمْ يَغْشَهُنَّ اللَّحْمُ وَإِنَّمَا يَأْكُلْنَ الْعُلُقَةَ مِنَ الطَّعَامِ فَلَمْ يَسْتَنْكِزِ الْقَوْمُ حِينَ رَفَعُوهُ ثَقُلَ الْهُودَجُ فَاحْتَمَلُوهُ وَكُنْتُ جَارِيَةً حَدِيثَةَ السِّنِّ فَبَعَثُوا الْجَمَلَ وَسَارُوا فَوَجَدْتُ عَقْدِي بَعْدَ مَا اسْتَمَرَّ الْجَيْشُ فَجِئْتُ مَنْزِلَهُمْ وَلَيْسَ فِيهِ أَحَدٌ فَأَمَمْتُ مَنْزِلِي الَّذِي كُنْتُ بِهِ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ سَيَفْقِدُونِي فِيرْجِعُونَ إِلَيَّ فَبَيْنَا أَنَا جَالِسَةٌ غَلَبَنِي عَيْنَايَ فَنِمْتُ وَكَانَ صَفْوَانُ بْنُ الْمُعْطَلِ السُّلَمِيُّ ثُمَّ الذُّكْوَانِيُّ مِنْ وَرَاءِ الْجَيْشِ فَأَصْبَحَ عِنْدَ مَنْزِلِي فَرَأَى سَوَادَ إِنْسَانٍ نَائِمٍ فَأَتَانِي وَكَانَ يَرَانِي قَبْلَ الْحِجَابِ فَاسْتَقْفَضْتُ بِاسْتِرْجَاعِهِ حِينَ أَلَاخَ رَاحِلَتَهُ فَوَطِئَ يَدَهَا فَارْكَبْتُهَا فَأَنْطَلَقَ يَقُودُ بِي الرَّاحِلَةَ حَتَّى

يُفِيضُونَ مِنْ قَوْلِ أَصْحَابِ الْإِفْكِ وَيَرِيْنِي فِي وَجْهِ أَلِي لَا أَرَى مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّطْفَ الَّذِي كُنْتُ أَرَى مِنْهُ حِينَ أَمْرُضُ إِذَا يَدْخُلُ فَيَسْلَمُ ثُمَّ
يَقُولُ كَيْفَ بَيْكُمْ لَا أَشْعُرُ بِشَيْءٍ مِنْ ذَلِكَ حَتَّى تَقْهَتْ فَخَرَجْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْنَطَحَ قَبْلَ
الْمَنَاصِعِ مُتَبَرِّزًا لَا تَخْرُجُ إِلَّا لَيْلًا إِلَى لَيْلٍ وَذَلِكَ قَبْلَ أَنْ تَتَّخِذَ الْكُفْفَ قَرِيْبًا مِنْ
بُيُوتِنَا وَأَمْرُنَا أَمْرُ الْعَرَبِ الْأَوَّلِ فِي الْبَرِّيَّةِ أَوْ فِي التَّنْزِهِ فَأَقْبَلْتُ أَنَا وَأُمُّ مِسْنَطَحَ بِنْتُ
أَبِي رُحْمٍ نَمْشِي فَعَثَرْتُ فِي مِرْطِهَا فَقَالَتْ تَعَسَ مِسْنَطَحُ فَقُلْتُ لَهَا بِنْسَ مَا قُلْتُ
أَكْسِبِينَ رَجُلًا شَهِدَ بَدْرًا فَقَالَتْ يَا هَتَاهَا أَلَمْ تَسْمَعِي مَا قَالُوا فَأَخْبَرْتَنِي بِقَوْلِ أَهْلِ
الْإِفْكِ فَازْدَدْتُ مَرَضًا عَلَى مَرَضِي فَلَمَّا رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَلَّمَ فَقَالَ كَيْفَ بَيْكُمْ فَقُلْتُ انْذَنْ لِي إِلَى أَبِي قَالَتْ وَأَنَا
حِينَئِذٍ أُرِيدُ أَنْ أَسْتَقِينَ الْخَبَرَ مِنْ قِبَلِهِمَا فَأَذَنْ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
فَأَنْتِ أَبُوِّي فَقُلْتُ لَأُمِّي مَا يَتَحَدَّثُ بِهِ النَّاسُ فَقَالَتْ يَا بَنِيَّةُ هَوْنِي عَلَى نَفْسِكَ
الشَّانَ فَوَاللَّهِ لَقَلَّمَا كَانَتْ امْرَأَةٌ قَطُ وَضِيئَةً عِنْدَ رَجُلٍ يُحِبُّهَا وَلَهَا ضَرَائِرُ إِلَّا أَكْثَرْنَ
عَلَيْهَا فَقُلْتُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَلَقَدْ يَتَحَدَّثُ النَّاسُ بِهَذَا قَالَتْ فَبِتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ حَتَّى
أَصْبَحْتُ لَا يَرَقًا لِي دَمْعٌ وَلَا أَكْتَحِلُ بَنَوْمٍ ثُمَّ أَصْبَحْتُ فَدَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ وَأَسَامَةَ بْنَ زَيْدٍ حِينَ اسْتَلْبَثَ الْوَحْيُ يَسْتَشِيرُهُمَا فِي
فِرَاقِ أَهْلِهِ فَأَمَّا أَسَامَةُ فَأَشَارَ عَلَيْهِ بِالَّذِي يَعْلَمُ فِي نَفْسِهِ مِنَ الْوَدِّ لَهُمْ فَقَالَ أَسَامَةُ
أَهْلُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا تَعْلَمُ وَاللَّهِ إِلَّا خَيْرًا وَأَمَّا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ

جَارِيَّةٌ حَدِيثُهُ السَّنَنُ ثَنَامٌ عَنِ الْعَجِينِ فَتَأْتِي الدَّاجِنُ فَتَأْكُلُهُ فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ يَوْمِهِ فَاسْتَغْدَرَ مِنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِيٍّ ابْنِ سَلُولٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَغْدُرُنِي مِنْ رَجُلٍ بَلَّغْنِي أَذَاهُ فِي أَهْلِي فَوَاللَّهِ مَا عَلِمْتُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا خَيْرًا وَقَدْ ذَكَرُوا رَجُلًا مَا عَلِمْتُ عَلَيْهِ إِلَّا خَيْرًا وَمَا كَانَ يَدْخُلُ عَلَى أَهْلِي إِلَّا مَعِيَ فَقَامَ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا وَاللَّهِ أَغْدُرُكَ مِنْهُ إِنْ كَانَ مِنَ الْأَوْسِ ضَرَبْنَا عُنُقَهُ وَإِنْ كَانَ مِنْ إِخْوَانِنَا مِنَ الْخَزْرَجِ أَمَرْنَا فَفَعَلْنَا فِيهِ أَمْرًا فَقَامَ سَعْدُ بْنُ عَبَادَةَ وَهُوَ سَيِّدُ الْخَزْرَجِ وَكَانَ قَبْلَ ذَلِكَ رَجُلًا صَالِحًا وَلَكِنْ اخْتَمَلْتُهُ الْحَمِيَّةُ فَقَالَ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللَّهِ لَا تَقْتُلُهُ وَلَا تَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ فَقَامَ أُسَيْدُ بْنُ حُضَيْرٍ فَقَالَ كَذَبْتَ لَعَمْرُ اللَّهِ وَاللَّهِ لَتَقْتُلَنَّهُ فَإِلَافُكَ مُنَافِقٌ تُجَادِلُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ فَتَارَ الْحَيَّانِ الْأَوْسُ وَالْخَزْرَجُ حَتَّى هَمُّوا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمَنَبْرِ فَنَزَلَ فَخَفَضَهُمْ حَتَّى سَكَنُوا وَسَكَتَ وَبَكَيْتُ يَوْمِي لَا يَرَقًا لِي دَمْعٌ وَلَا أَتَحِلُّ بِنَوْمٍ فَأَصْبَحَ عِنْدِي أَبَوَايَ وَقَدْ بَكَيتُ لَيْلَتَيْنِ وَيَوْمًا حَتَّى أَظُنُّ أَنَّ الْبَكَاءَ فَالِقُ كَبِدِي قَالَتْ فَبَيْتَا هُمَا جَالِسَانِ عِنْدِي وَأَنَا أَبْكِي إِذْ اسْتَأْذَنْتِ امْرَأَةٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَأَذِلْتُ لَهَا فَجَلَسَتْ تَبْكِي مَعِيَ فَبَيْتَا نَحْنُ كَذَلِكَ إِذْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَلَسَ وَلَمْ يَجْلِسْ عِنْدِي مِنْ يَوْمٍ قِيلَ لِي مَا قِيلَ قَبْلَهَا وَقَدْ مَكَثَ شَهْرًا لَا يُوحَى إِلَيْهِ فِي شَأْنِي شَيْءٌ قَالَتْ فَتَشْهَدُ ثُمَّ قَالَ يَا عَائِشَةُ فَإِنَّهُ بَلَّغْنِي عَنْكَ كَذَا وَكَذَا فَإِنْ كُنْتُ بَرِيَّةً فَسَيِّبُوكَ اللَّهُ وَإِنْ كُنْتُ أَلَمَمْتُ بِذَنْبٍ فَاسْتَغْفِرِي اللَّهَ وَتُوبِي إِلَيْهِ فَإِنْ أَلَمَمْتُ إِذَا اعْتَرَفَ بِذَنْبِهِ ثُمَّ تَابَ تَابَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَقَالَتَهُ قَلَصَ دَمْعِي حَتَّى مَا أَحْسُ مِنْهُ قَطْرَةً وَقُلْتُ لِأَبِي أَجِبْ عَنِّي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَاللَّهِ مَا أَذْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لِأُمِّي أَجِيبِي عَنِّي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِيمَا قَالَ قَالَتْ وَاللَّهِ مَا أَذْرِي مَا أَقُولُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَتْ وَأَنَا جَارِيَّةٌ

حَدِيثُ السَّنِّ لَا أَقْرَأُ كَثِيرًا مِنَ الْقُرْآنِ فَقُلْتُ إِنِّي وَاللَّهِ لَقَدْ عَلِمْتُ أَلكُمْ سَمِعْتُمْ مَا يَتَحَدَّثُ بِهِ النَّاسُ وَوَقَرْتُ فِي أَنْفُسِكُمْ وَصَدَّقْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ قُلْتُ لَكُمْ إِنِّي بَرِيئةٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنِّي لَبَرِيئةٌ لَا تُصَدِّقُونِي بِذَلِكَ وَلَئِنْ اعْتَرَفْتُ لَكُمْ بِأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَنِّي بَرِيئةٌ لَتُصَدِّقُنِي وَاللَّهُ مَا أَجِدُ لِي وَلَكُمْ مَثَلًا إِلَّا أَبَا يُوسُفَ إِذْ قَالَ ﴿ فَصَبِّرْ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴾ ثُمَّ تَحَوَّلْتُ عَلَى فِرَاشِي وَأَنَا أَرْجُو أَنْ يُبَرِّتَنِي اللَّهُ وَلَكِنَّ وَاللَّهُ مَا ظَنَنْتُ أَنْ يُنْزَلَ فِي شَأْنِي وَحَيَّا وَلَئِنَّا أَحْقَرُ فِي نَفْسِي مِنْ أَنْ يُتَكَلَّمَ بِالْقُرْآنِ فِي أَمْرِي وَلَكِنِّي كُنْتُ أَرْجُو أَنْ يَرَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الثُّومِ رُؤْيَا يُبَرِّتَنِي اللَّهُ فَوَاللَّهِ مَا رَأَمَ مَجْلِسُهُ وَلَا خَرَجَ أَحَدٌ مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ حَتَّى أُنْزَلَ عَلَيْهِ الْوَحْيُ فَأَخَذَهُ مَا كَانَ يَأْخُذُهُ مِنَ الْبَرَحَاءِ حَتَّى إِثْنَةً لَيَتَحَدَّرُ مِنْهُ مِثْلُ الْجُمَانِ مِنَ الْعَرَقِ فِي يَوْمٍ شَاتٍ فَلَمَّا سُرِّيَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَكَانَ أَوَّلَ كَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا أَنْ قَالَ لِي يَا عَائِشَةُ أَخْبِدِي اللَّهَ فَقَدْ بَرَأَكَ اللَّهُ فَقَالَتْ لِي أُمِّي قُومِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ لَا وَاللَّهِ لَا أَقُومُ إِلَيْهِ وَلَا أَحْمَدُ إِلَّا اللَّهَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿ إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ ﴾ الْآيَاتِ فَلَمَّا أُنْزِلَ اللَّهُ هَذَا فِي بَرَاءَتِي قَالَ أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى مِسْطَحِ بْنِ أُنَاسَةَ لِقَرَابَتِهِ مِنْهُ وَاللَّهُ لَا أَنْفِقُ عَلَى مِسْطَحٍ شَيْئًا أَبَدًا بَعْدَ مَا قَالَ لِعَائِشَةَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿ وَلَا يَأْتِلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا إِلَى قَوْلِهِ غُفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ بَلَى وَاللَّهُ إِنِّي لَأَحِبُّ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لِي فَرَجَعَ إِلَى مِسْطَحِ الَّذِي كَانَ يُجْرِي عَلَيْهِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُ زَيْتَبَ بِنْتَ جَعْفَرٍ عَنْ أَمْرِي فَقَالَ يَا زَيْتَبُ مَا عَلِمْتُ مَا رَأَيْتُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَحْمِي سَمْعِي وَبَصَرِي وَاللَّهُ مَا عَلِمْتُ عَلَيْهَا إِلَّا خَيْرًا قَالَتْ وَهِيَ الَّتِي كَانَتْ تُسَامِيَنِي فَعَصَمَهَا اللَّهُ بِالْوَرَعِ قَالَ وَحَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ وَعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ مِثْلَهُ قَالَ وَحَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ أَبِي عَبْدِ الرَّحْمَنِ وَيَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي بَكْرٍ مِثْلَهُ.

2661- Âişe'den -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir yolculuğa sefere çıkmak istediği zaman hanımları arasında kura çekerti. Kura hanımlarından hangisine çıkarsa onunla yolculuğuna çıkardı. Mustalik oğulları savaşına çıkacağında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine hanımları arasında kura çekti ve kurada benim ismim çıktı. Hicap âyeti indirildikten sonra ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yolculuğa çıktım. Ben hevdec¹²⁴ içinde yolculuğumu yapar ve kervan konakladığı zaman ben o hevdecten indirilirdim. Bu şekilde yolumuza devam ettik.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mustalik oğulları savaşından döndüğü ve Medine'ye yaklaştığımızda bir konaklama yerinde konakladı. Gecenin bir kısmını orada geçirdi. Sonra konaklama yerinden ayrılma emri verdi. Hareket emrini orduya duyurdukları zaman ben kalktım ve ihtiyacımı gidermek için ordudan ayrılıp gittim. Hacetimi bitirince ordunun konaklama yerine geldim.

Bu esnada göğsüme elimle dokundum ve Yemen akikli gerdanlığımın koptuğunun farkına vardım. Geri döndüm ve gerdanlığımı aramaya başladım. Gerdanlığımı aramak beni ordudan geride bırakmıştı. İçine bindiğim hevdecimi deveye indirip bindirenler benim hevdec içinde olduğumu zannetmişler ve onu alarak deveye yüklemişlerdi. O zamanlarda kadınlar az yemek yediklerinden dolayı hafif idiler; fazla kilolu değillerdi. Bu sebepten dolayı hizmetçiler hevdeci deveye yüklemek için kaldırdıklarında, hevdecin ağırlığını fark etmeyerek deveye yüklemişler. Ben o zamanlar küçük yaşta bir kadındım. Böylelikle deveyi sürüp yürümüşler.

Ordu, konaklama yerinden ayrıldıktan sonra ben düşürdüğüm gerdanlığımı buldum. Konaklama yerine geldim, ancak orada hiç kimse yoktu. Onlar benim hevdecte olmadığımı fark ederler ve beni almak için geri dönerler, düşüncesiyle orada beklemeye başladım. Bu esnada uyukum geldi ve bulunduğum yerde uyuyakaldım.

Ordunun ardından kolaçan etmekle görevli olan Safvân ibnu Muatal Sulemi ez-Zekvâni benim konakladığım yere geldi. Uyuyan bir insan karaltısı görünce benim yanıma geldi ve beni tanıdı. Çünkü o beni hicap (örtünme) âyeti inmeden önce de tanırdı. Safvân beni görüp hayret içinde «*Innâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn*» (Biz Allah'tan geldik, yine Allah'a döneceğiz) demesiyle ben uyandım. Safvân devesini çöktetti, ben de de-

124 Hevdec: Kadınların deve üzerinde bindikleri mahfeden ayrı kubbeli bir çadır.

veye bindim. Safvân, deveyi çekerek önde yürüdü. Ordu, öğle sıcağında mola verdikleri bir esnada orduya yetiştik.

İşte bana zina iftirası atarak helâk olanlar bu esnada helâk oldular. Zina iftirasını ilk çıkaran da Abdullah ibnu Ubey ibnu Selûl olmuştu. Medine'ye geldiğimizde ben bir ay boyunca hasta olarak yattım. İnsanlar da bana zina iftirası atanların sözlerini etrafta yaymaya başlamışlar.

Ben, bu hastalığım boyunca, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selmeden, daha önceki hasta olduğum zamanlarda görmekte olduğum şefkati bu hastalığımda göremiyordum. Bu zamanlarda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma giriyor, bana selâm veriyor ve:

-“Hastanız nasıl?” diye soruyordu. Ben ise bana atılan zina iftirasından habersizdim. Artık hastalığım iyileşmeye başlamıştı.

Bir gece ben Ümmü Mistah ile beraber ihtiyaç gidermek için Mesâni' bölgesine çıkmıştım. Biz buraya ancak geceleri çıkardık. Bu bizim evlerimizin yakınında helâlâlar edinmemizden önceydi. Bu şekilde bizim helâlâ ihtiyacımızı gidermek için evlerimizin dışına çıkmamız, tıpkı çöl bedevilerinin ihtiyaçlarını gidermek için çölde dışarıya çıkmalarına veya temizlenmek için gezinmelerine benziyordu. Ben, Ebû Ruhm'ın kızı Ümmü Mistah ile beraber hacet gidermeye giderken onun ayağı çarşafına takılıp yere düştü ve:

-Mistah helâk olsun! diye oğluna beddua etti. Ben Ümmü Mistah'a dedim ki:

-Sen ne kadar kötü bir söz söyledin! Bedir savaşında bulunan bir kimseye mi sövüyorsun? dedim. Ümmü Mistah bana:

-Ey kadın! Senin hakkında söylenilen sözleri işitmez misin? dedi ve kendisine zina iftirası atanların sözlerini bana haber verdi. Duyduğum bu sözlerden sonra hastalığım daha da arttı. Evime döndüğümde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma geldi, bana selâm verdi ve:

-“Hastanız nasıldır?” diye sordu. Ben kendisine dedim ki:

-Annem ve babamın yanına gitmek üzere bana izin ver! dedim. Bu haberin insanlar içinde yayılıp yayılmadığını, anne ve babamdan kesin bir haberle öğrenmek isterim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana izin verdi. Ben anne ve babamın yanına geldim. Anneme:

-“İnsanlar benim hakkımda neler konuşuyorlar?” diye sordum. Annem şöyle dedi:

-“Ey kızım! Sen kendini üzme. Vallahi bir kadın senin gibi güzelliğe sahip ve kocasının kendisini sevdiği biri olsun ve onun birçok da ortakları bulunsun da, aleyhinde dedikoduyu çoğaltmasınlar; bu çok az olan bir şeydir.” Ben de:

-“Subhânallah! İnsanlar gerçekten bu sözleri mi söylüyorlar? dedim.

O gece babamın evinde yattım. Sabaha kadar ne gözümeye uyku girdi ne de gözyaşım dindi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ali ibnu Ebî Tâlib’ ve Usâme ibnu Zeyd’i yanına çağırdı. O esnada vahiy geciktiği için bunlarla ailesinden ayrılma hususunda onlarla istişare edecekti. Usâme, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in ailesine karşı olan sevgisini dile getirerek şöyle dedi:

-“Ey Allah’ın Rasûlü! Vallahi hanımın Âişe hakkında biz hayırdan başka bir şey bilmiyoruz.”

Yapılan bu istişarede Ali ibnu Ebî Tâlib ise şöyle dedi:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Allah sana bu konuda kısıtlama ve darlık vermemiştir. Âişe’den başka kadın çoktur. Bunu bir de Âişe’nin cariyesi olan Berire’ye sorunuz. O doğrusunu sana söyler.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Berire’yi yanına çağırdı ve:

-“Ey Berire! Sen Âişe’de seni şüpheye düşüren bir durum gördün mü?” diye sordu, Berire Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e şöyle cevap verdi:

-“Seni hak olarak gönderen Allah’a yemin ederim ki, ben Âişe’den beni şüpheye düşüren, ayıp olarak bir şey görmedim. Ancak Âişe küçük yaşta bir kadın olduğu için hamur yoğururken uyurdu da evin koyunu gelir ve hamuru yedi.”

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescit’te ayağa kalktı ve bu iftirayı en evvel ortaya atan Abdullah ibnu Ubeyy ibnû Selûl’den¹²⁵ dolayı söz söylemekte mazeretli tutulmasını isteyerek

125 Abdullah ibnu Ubey, münafıkların önde gidenidir. Selûl, Huzâ kabilesinden bir kadındır. Abdullah, Câhiliyet devrinde Hazrec kabilesinin başkanı idi. Hicretten sonra görünüşte Müslüman olmuştu. Fakat teşkil ettiği münafık bir hizbin başkanlığın-

şöyle buyurdu:

-“Ev halkım hakkında bana ezâ eden bir şahıs hakkında, bana kim yardım eder de, benim için ondan intikam alır? Vallahi ben ailem hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Aileme bu iftirayı atan adam hakkında da ben hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Bu adam benimle birlikte olmadığı sürece ailemin yanına girmemiştir.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin bu sözleri üzerine Sa’d ibnu Muâz ayağa kalkıp şöyle dedi:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Vallahi ona karşı sana ben yardım edeceğim. Eğer bu iftirayı çıkaran Evs kabilesinden biri ise, biz onun boynunu vururuz. Şayet Hazrec kardeşlerimizden biri ise, sen bu konuda ne emredersen biz de onu yerine getiririz.

Sa’d ibnu Muaz’ın bu sözlerinden sonra Hazrec kabilesinin reisi olan Sa’d ibnu Ubâde ayağa kalktı. -Bu olaydan önce sâlih bir kimse idi. O esnada öfkelenildi ve şöyle dedi:

-Allah’a yemin ederim ki sen yalan söylüyorsun. Vallahi sen onu öldüremezsin ve öldürmeye muktedir değilsin.

Useyd ibnul-Hudayr ayağa kalkıp şöyle dedi:

-Allah’a yemin ederim ki sen yalan söyledin. Vallahi biz muhakkak onu öldürürüz. Sen münafıksın ve münafıklar hakkında bizimle mücadele ediyorsun!

Bu münakaşadan sonra Evs ve Hazrec kabileleri ayaklandılar. Neredeyse birbirleriyle savaşıyorlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ise o esnada hâlâ minber üzerinde idi. Bu olay üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem minderden indi ve onları sakinleştirerek susturmuş ve kendisi de başka bir şey söylemeyip sustu.

Ben, o gün, gün boyunca ağladım. Ne gözümün yaşı dindi, ne gözüme uyku girdi. Sabahleyin babam ve annem yanıma geldiler. Ben iki gece, bir gün boyunca ağladım. Ağlamaktan neredeyse ciğerim parçalanacak sandım.

da, açık ve gizli her türlü şer ve fesat yapmaktan geri kalmıyordu. Müslümanların en müşkül zamanlarında İslâm topluluğunu çözülmeye uğratacak fırsatlar kollardı. Câhiliyette Hazrec kabilesinin başkanı bulunduğu, nifakçı hareketleri kabilesi halkı üzerinde tesirli oluyordu. Bunun idare ettiği zümrenin hâlleri ayrı bir sûrede; Münâfıkûn sûresi’nde tafsilatıyla anlatılmaktadır.

Annem ve babam yanımda oturdukları bir esnada ben ağlamakta iken Ensâr'dan bir kadın yanıma gelmek için izin istedi. Ben de ona girmesi için izin verdim. O kadın da oturup benimle ağlamaya başladı. Biz bu durumda ağlaşıp dururken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem içeriye girdi ve oturdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem üzerime bu zina iftirası atıldığı günden bu yana yanımda oturmamıştı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir ay beklediği hâlde kendisine beni temize çıkaracak herhangi şey indirilmemişti, bu konuda vahiy gelmemişti.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şehâdet getirdi ve şöyle buyurdu:

-“Ey Âişe! Hakkında bana bu sözler ulaştı. Şayet sen bu söylenenlerden uzak isen, yakında Allah seni temize çıkarır. Yok eğer böyle bir günaha yaklaştınsa Allah'tan bağışlanma dile ve Allah'a tövbe et. Çünkü kul, günahını itirâf eder ve sonra tövbe ederse Allah da onu bağışlar.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sözlerini bitirince gözü-mün yaşı kesildi. Artık ben gözyaşından bir damla bulamıyordum. Babama:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediği söze benim tarafımdan cevap ver! dedim. Babam:

-Vallahi ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ne diyeceğimi bilmiyorum, dedi.

Sonra anneme: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediği söze benim tarafımdan cevap ver! dedim. O da:

-Vallahi ben de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e ne diyeceğimi bilmiyorum, dedi.

Ben yaşı küçük bir kadındım. Kur'ân'dan da çok ezberim yoktu. Bu yüzden şöyle dedim:

-Vallahi ben bildim ki, sizler insanların benim hakkımda konuştuklarını duyduunuz, bu söz nefsinize yerleşti ve siz bu söze inanıp tasdik ettiniz. Şimdi ben size: Ben böyle bir fiilden uzağım, desem ki Allah benim bu fiilden uzak olduğumu biliyor, benim bu sözümü tasdik etmezsiniz. Şayet ben size bir iş itirâf etsem, ki Allah benim bu fiilden uzak olduğumu biliyor, beni tasdik edersiniz. Vallahi benim ve sizin misalinizi bulamıyorum. Ancak Yûsuf peygamber'in babası Yakup aleyhisselâma dediğini ben de söylüyorum:

«Artık benim için yapılacak iş, güzel bir sabırdır. Şu anlatışınıza göre, yardımına sığınılacak kimse, yalnız Allah'tır.» Yûsuf: 18

Bu sözleri söyledikten sonra yatağıma doğru uzandım ve Allah'tan beni temize çıkarmasını temenni ediyordum. Kendi nefsimi hakir gördüğümünden dolayı, vallahi Kur'ân'da benim hakkımda Allah'ın âyet indireceğini sanmıyordum. Ancak ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in rüyasında görüp Allah'ın beni temize çıkarmasını ümit ediyordum. Vallahi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yerinden kalkmamış ve oradakilerden hiçbiri odadan çıkmamışken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vahiyy indirildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hararetlendi ve böyle vahiyy geldiğinde kış gününde bile kendisinden inci tanesi gibi ter dökülürdü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden bu durum gidince O gülüyordu. Bana ilk söylediği söz şu oldu:

-“Ey Âişe! Allah'a hamd et! Allah, sana atılan bu zina iftirasından seni temize çıkardı” Bunun üzerine annem bana:

-“Kalk ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e teşekkür et!” dedi. Ben: Hayır, ben O'na kalkmam. Ben yalnız Allah'a hamd ederim, dedim.

Allah Teâlâ, bana atılan zina iftirasından beni işte şu âyetle temizledi:

«(Peygamberin eşi hakkındaki) o iftirayı yapanlar, içinizden bir topluluktur. Bunu kendiniz için bir şer sanmayın; aksine o, sizin için hayırlı olmuştur. Onlardan her biri için kazandığı günah nispetinde ceza vardır. İftiranın en büyüğünü yüklenene ise, büyük azap vardır.» Nur: 11

Allah, beni zina iftirasından temizleyen bu âyetleri indirince Ebu Bekir es-Sıddîk -Allah ondan razı olsun- akrabalığından dolayı infâk etmekte bulunduğu Mistah ibnu Usâse için:

-Vallahi Âişe hakkında bu iftirayı söyledikten sonra ona bundan sonra hiçbir infakta bulunmayacağım. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle şu âyeti indirdi:

«İçinizden fazilet ve servet sahipleri, yakınlarına, düşkünlere, Allah yolunda hicret edenlere vermemek hususunda yemin etmesinler; fakat affetsinler, geçsinler. Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz? Allah çok bağışlayıcıdır; çok merhametlidir» Nur: 22

Bu âyetin inmesi üzerine Ebu Bekir:

-Vallahi ben, Allah'ın beni bağışlamasını severim, dedi ve Mistah'a vermekte olduğu yardımı vermeye devam etti.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Zeyneb bintu Cahş'a benim nasıl olduğumu sorarak:

-“Ey Zeyneb! Âişe hakkında ne bildin ve ne gördün?” buyurdu. Zeyneb de şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben gözümü ve kulağımı görmediğim ve duymadığım şeyler hakkında, duydum ve gördüm, demekten muhafaza ederim. Vallahi ben Âişe hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum.

Âişe dedi ki: Zeyneb, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında yeri olması açısından bana benzeyen biriydi. Allah, onun takvası sebebiyle iftiracılara katılmaktan korudu.¹²⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2593)

126 İfk; yalan, büyük yalan, iftira namuslu birinin namusu hakkında iftira etmek.

İfk olayı; İslâm tarihinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı ve müminlerin annesi Âişe -Allah ondan razı olsun- hakkında münâfıklar tarafından uydurulan iftira olayının adı. Olay, Buhârî, Müslim gibi ana kaynaklarda tafsîlâtı olarak anlatılır. Bizzat Âişe, olayı cereyan tarzı ve sebepleriyle birlikte detaylı olarak anlatmaktadır. Olayın gerçek yüzü münâfıkların, Medine'de güvenli bir yurt edinen ve günden güne gelişen İslâm toplumunu parçalamak için İslâm peygamberinin aile mahremiyetini hedef alarak, başvurdukları bir aleyhte propaganda ve karalama hareketidir. Onlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in, en yakın arkadaşları ile arasını açabilirlerse, İslâm'ı yok etme emellerine kısa yoldan varabileceklerini zannediyorlardı. Münâfıklar Mustalik oğullarına karşı düzenlenen cihat hareketinde, Âişe'nin başına gelen normal bir olaydan yararlanarak Ebu Bekir'le Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in arasına fitne sokmaya ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i gözden düşürmeye çalıştılar. Münâfıklar, hicretin beşinci yılı Şaban ayında, Necid bölgesinde, Mureysî suyu yanında konaklamış olan Mustalik oğulları kabilesine karşı düzenlenen sefere savaşın şiddetli geçmeyeceğini bildikleri için kalabalık bir şekilde katılmışlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sefere çıkmadan önce, âdeti olduğu üzere, hanımları arasında kura çekmiş, kendisiyle beraber sefere gitme kurası Âişe'ye çıkmıştı. Bu sefer esnasında münâfıklar, Mekkeli Muhacir Müslümanlarla, Medine'nin yerlisi Ensar arasına fitne sokmaya da çalıştılar. Bunun için bölge ve kabile taassubunu kullandılar. Bir seferinde iki Müslüman grubu birbiriyle kılıca sarılacak hâle getirmiş, olay Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tarafından kolayca önlenmiştir. Bu arada münâfıkların reisi Abdullah ibnu Ubey: “Medine'ye dönünce, aziz olanların, zeliil olanları oradan çıkaracaklarını” söylüyordu. (Münâfikûn: 8) Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ensar'ı toplayarak durumu anlattı. Ensar olaya son derece üzüldü. Böylelikle Abdullah ibnu Ubeyy herkesin nefretini kazandı. Hatta oğ-

lu, babasının bineğinin üzengisinden tutarak: “Senin zelil olduğunu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in de aziz olduğunu itiraf etmeden seni bırakmam” demiş ve itiraf da ettirmiştir. Sefer dönüşü ordu, geceleyin bir yere konakladı. Âişe ihtiyacı için ordugâhın dışına çıktı. Döndüğü zaman, boynundaki Yemen boncugundan dizilmiş gerdanlığının kopup düşmüş olduğunu gördü. Bu gerdanlığı Âişe’ye, gelin olduğunda annesi Ümmü Rûman hediye etmişti. Diğer kaynaklar gerdanlığı kız kardeşi Esma’dan emanet aldığını yazarlar. Âişe, gerdanlığı aramak için ordunun dışında ihtiyacını giderdiği yere gitti. Bulup döndüğünde ise kendisinin devesi üzerindeki hevdecinde olduğunu zanneden muhafızları da dâhil olmak üzere, ordunun oradan ayrıлып gitmiş olduğunu gördü. Geri dönüp kendisini ararlar düşüncesiyle orada oturup bekledi. Bu arada da olduğu yerde uyuyup kaldı. Ordunun artçısı Safvan ibnu Muattal kendisini görerek, hiç konuşmadan onu devesine bindirdi. Devenin yularını çekerek orduya yetiştirdi. İkinci konaklama yerinde Âişe’nin devesinin üzerinde olmadığı anlaşıp bir süre sonra genç bir askerin devesiyle geldiğini görünce, münâfıklar bunu fırsat bilip dedikoduya başladılar. Abdullah ibnu Ubeyy, el altundan bu dedikoduyu besledi. Müslümanlar bunun iftira olduğunu anladılar. Mesela Ebu Eyyub el-Ensari hanımına: “Ümmü Eyyûb! Senin hakkında böyle bir şey söylense kabul eder misin?” diye sordu. O: “Hâşâ, asaletli ve şerefli bir insan böyle bir şey yapmaz.” cevabını verdi. Ne yazık ki münâfıklar dışında üç Müslüman da bu dedikoduya kendilerini kaptırdılar. Bunlar Safvan’dan öç almak isteyen Hassan ibnu Sâbit, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in hanımlarından Zeyneb bintu Caş’ın kız kardeşi Hanne ve Ebu Bekir’in yardımcılarıyla geçinen Mistah ibnu Usâse idiler. Âişe yolculuk dönüşü hastalandı ve annesinin bakması için baba evine gitti. Olanlardan tamamen habersizdi. Ne annesi ve babası, ne de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem olanları kendisine duyurmamışlar. Kendisi de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in soğuk davranışına bir mana veremedi. Bir gün Mistah’ın annesi durumu kendisine açınca derin bir üzüntüye kapıldı ve günlerce gözyaşı döktü. Bu arada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine durumla ilgili sorular sordu. Âişe ise, hâlini Allah’a havale ettiğini bildirerek karşılık verdi. Olayı duyan Safvan büyük bir öfkeye kapılarak kılıcını aldı ve öldürmek kastıyla Hassan’a saldırdı ve onu yaraladı. Bu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e haber verilince Safvan’ın tutuklanmasını emretti. Aslında Safvan kadına ilgi duymayan, erkeklik gücü yok hasûr birisi idi. Bunu kendisi de açıkça ifade etmiştir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem durumu bir de Ashabtan bazılarıyla görüştü. Bunlardan Osman, Usâme ibnu Zeyd, Zeyneb bintu Caş, Ümmü Eymen hep Âişe’nin tertemiz olduğuna, bu iftiradan beri olduğuna dair şahitlik ettiler. Ömer, Âişe’nin nikâhının Allah tarafından kıyıldığını hatırlatarak, Allah’ın temiz olmayan bir kadınla onu nikahlamayacağını söyledi. Yalnız Ali lehte olmayan bir konuşma yaptı ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem için kadının çok olduğunu belirtti. Bir de Âişe’nin hizmetçisinin sorguya çekilmesini teklif etti. Hatta doğru söylemesini sağlamak için onu tokatladı. Berire ise, efendisi hakkında iyilikten başka bir şey bilmediğini belirtti. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem durumu bir de Ashaba bildirmek üzere minbere çıktı ve bu konuda onların yardımını istedi. Ensardan Sa’d ibnu Muaz:

‐Ey Allah'ın Rasûlü! Sana ben yardım edeceğim. İftiracı Evs kabilesinden ise, ben onun boynunu vururum. Eğer Hazrecli kardeşlerimizden ise, bize emredersin, emrini yerine getiririz” deyince Hazreclilerden Sa'd ibnu Ubade buna karşı çıktı. Karşılıklı atışmalar neticesinde çıkan anlaşmazlığı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yatıştırdı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem büyük üzüntüyle oradan, babası Ebu Bekir'in evinde bulunan Âişe'nin yanına gittiğinde, Allah onun temizliğini şu ayetlerle Rasûlü'ne bildirdi:

“O iftira haberini getirenler, sizlerden bir zümredir. Onu siz kendiniz için bir şer sanmayınız. Belki o, sizin için bir hayırdır. Onlardan herkese kazandığı günah vardır. Günahın büyüğünü yüklenen kimseye de büyük bir azap vardır. Ne olurdu o iftirayı işittiğiniz zaman, erkek ve kadın müminler, kendi nefislerine kıyas ederek hüsnü zan etselerdi de; bu açık bir iftiradır deselerdi! O iftiracılar buna dört şahit getirseselerdi ya! Şahitleri getiremeyince de onlar, Allah katında muhakkak yalancıydılar. Eğer dünyada ve âhirette Allah'ın fazl ve rahmeti üzerinizde bulunmasaydı, içine daldığınız o iftiradan dolayı, sizi her hâlde büyük bir azap çarpardı. Ortaya atıldığı zanları siz, o iftirayı dillerinizle birbirinize yetiştiriyordunuz. Hiçbir bilginiz olmayan şeyi ağızlarınızla söyleyiveriyor ve bunu kolay sanıyordunuz. Hâlbuki bu, Allah katında büyük bir vebal idi. Ne olurdu, onu işittiğiniz zaman: “Bunu söylemek bize yakışmaz! Subhânallâh! Bu büyük bir bûhtandır” deseydiniz ya!....” (Nûr: 11-20)

Bu ayetlerin inişi başta Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem olmak üzere bütün müminleri sevindirdi. Ama iftira yapanların ve yayanların cezası da verilmiyordu. Cenab-ı Hak bunun üzerine şu iki ayeti indirdi:

“Namuslu ve hür kadınlara zina isnadıyla iftira atan, sonra da bununla ilgili olarak dört şahit getirmeyen kimselerin her birine seksen değnek vurun. Onların ebedî şahitliklerini kabul etmeyin. Onlar fâsıkların ta kendileridir. Ancak bu hareketlerine tövbe edip durumlarını ıslâh edenler müstesnâdır. Çünkü Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir” (Nûr: 4-5)

Âyetlerde, zina iftirası atanlar için üç ayrı hüküm konulmuştur:

- 1- İftiracıya seksen sopa vurulacak
- 2- Şahitliği ebediyen kabul edilmeyecek
- 3- Allah'ın taatinden çıktığı için fâsıklıkla vasıflandırılacak.

Ebu Bekir kızına yapılan iftiraya karıştığı için Mistah'a vermekte olduğu yardımı kesmişti. İftira cezası tatbik edildikten sonra Cenab-ı Hak:

“Sizden dinde fazilet ve dünyada servet sahibi olanlar, akrabalarına, yoksullara, Allah yolunda hicret edenlere vermelerinde kusur etmesin. Allah'ın sizi bağışlamasını sevmeyin misiniz? Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir” (Nur: 22) ayetini indirdi. Bunun üzerine Ebu Bekir: “Vallahi ben, Allah'ın beni bağışlamasını elbette arzu ederim. Vallahi ben, artık bunu ondan hiçbir zaman kesmem” dedi ve Mistah'a vermekte olduğu nafakayı vermeye tekrar devam etti. İftira, içi başkadışı başka olan iki yüzlü münâfıkların metodudur. İftiradan sakınmak, iftiraya uğrayan mazlumlara arka çıkmak, zalim ve iftiracıları yalanlamak gerekir.

۱۶ - بَاب إِذَا زَكَّى رَجُلٌ رَجُلًا كَفَاهُ

16- Bir Kimse, Diğer Bir Kimseyi Tezkiye Ettiği, Onun Adil Olduğunu Söylemesi Ona Yeter Bâbı

وَقَالَ أَبُو جَمِيلَةَ وَجَدْتُ مَثْبُودًا فَلَمَّا رَأَيْتُ عُمَرَ قَالَ عَسَى الْغَوِيُّرُ أَبُوسًا كَأَنَّهُ يَتَّهَمُنِي قَالَ عَرِيفِي إِنَّهُ رَجُلٌ صَالِحٌ قَالَ كَذَاكَ أَذْهَبَ وَعَلَيْنَا نَفَقَتُهُ.

Ebu Cemile -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben terk edilmiş bir çocuk buldum. Ömer beni görünce şöyle dedi:

-Küçük bir mağaranın başa ne dert açacağı bilinmez. Sanki bu sözüyle beni ittiham ediyordu. Beni tanıyan birisi:

-O iyi bir kimsedir, dedi. Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: Şayet o kimse dediğin gibi ise, öyleyse bu çocuğun bakımı bize âittir.

۲۶۶۲ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ الْحَذَاءُ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرَةَ عَنْ أَبِيهِ قَالَ أَتَنَى رَجُلٌ عَلَى رَجُلٍ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ وَتِلْكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ قَطَعْتَ عُنُقَ صَاحِبِكَ مَرَارًا ثُمَّ قَالَ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَادِحًا أَخَاهُ لَا مَحَالَةَ فَلْيَقُلْ أَحْسِبُ فَلَنَا وَاللَّهُ حَسِيْبُهُ وَلَا أَرْكَبِي عَلَى اللَّهِ أَحَدًا أَحْسِبُهُ كَذَاً وَكَذَا إِنْ كَانَ يَعْلَمُ ذَلِكَ مِنْهُ.

2662- Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında bir adam, bir adamı övdü. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birkaç kere sözünü tekrarlayarak şöyle buyurdu:

“Bu çok şaşılacak bir şey! Sen arkadaşının boynunu kestir, sen arkadaşının boynunu kestir” sonra şöyle buyurdu:

“Sizden her kim din kardeşini ille de methedip övecekse: Falanca kişi hakkındaki zannım şudur ki, onun hesaba çekicisi Allah'tır. Ben, Allah'a karşı kimseyi tezkiye edemem. Onu şöyle şöyle kimse olduğunu sanıyorum, desin! Bu sözleri de şayet o kimsenin öyle olduğunu biliyorsa

söylesin.”¹²⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6061, 6162)

١٧ - بَاب مَا يُكْرَهُ مِنَ الْإِطْنَابِ فِي الْمَدْحِ وَلَيْقُلْ مَا يَعْلَمُ

17- Övgüde Aşırıya Gitmenin Mekruh Olması, Bu Konuda O kişi Hakkında Ne Biliniyorsa Onun Söylenmesi Bâbı

٢٦٦٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَاءَ حَدَّثَنَا بُرَيْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي بُرْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلًا يُنْثِي عَلَى رَجُلٍ وَيُطْرِبُهُ فِي مَدْحِهِ فَقَالَ أَهْلَكْتُمْ أَوْ قَطَعْتُمْ ظَهَرَ الرَّجُلِ.

2663- Ebu Musa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir kimsenin diğer bir kimseyi övdüğünü ve onu överken de aşırıya gittiğini işitince şöyle buyurdu:

-“Siz o adamı helâk ettiniz; veya: Adamın sırtını kestiniz.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 6060)

127 Medh; övgü, medih ise yapılan güzel işlerden dolayı dil ile yapılan övgü. Medhin zıttı zemmdir. Zemm birinin aleyhinde kötü sözler söylemek ve onun çirkin, eksik hâllerini ortaya dökmek demektir. Medhe lâıyk kimseleri medhetmek, toplum arasında faziletin ve kemalin artmasına neden olabileceği gerekçesiyle hoş görülmüş ve hatta teşvik edilmiştir. Ancak medhe lâıyk olmayan kişileri medhetmek, oldukça çirkin bir davranıştır. Bir kişiyi medhederken, medhedenin dikkat etmesi gereken bazı noktalar vardır. Bunlar; övgüde fazlaya kaçıp sözü yalanla bitirmemeli; söylenen sözün içine riyâ karışmamalı; zalim ve alçak kişileri övme yoluna gitmemelidir. Medhetme konusuna dikkat etmeli ve olur olmaz, her zaman ve her durumda medhe kalkışmamalıdır. Bunun neticesinde gündeme riyâ gelir ki bu çok tehlikelidir. Çünkü, riyâ, insanlar arasında manevî nüfûz, şan ve şöhrat, maddî çıkar sağlamak için yapılır. Dünyaya âit bu tür maddî ve manevî çıkarları elde etmek için, dinin insanlar tarafından kutsal değerlere karşı beslenen bağlılık ve hümet duygularının âlet edilmesi, riyânın en kötü şeklidir. Bu tür davranışlar, hilekârlık ve yalancılıktır. İnsan şeref ve haysiyetine hakarettir. Riyakâr kişinin söz ve davranışlarındaki samimiysizlikleri, diğer insanlar tarafından kısa zamanda anlaşılır. Bunlara kimse güvenmez. Riyânın her çeşidi ahlâksızlık olduğu hâlde, ibadetlerde riyakâr olmak çok daha büyük bir ahlâksızlıktır. İşte bu yüzden birinin birini övmesini dinimiz yasaklamıştır.

۱۸ - بَابُ بُلُوغِ الصَّبِيَّانِ وَشَهَادَتِهِمَا

18- Çocukların Ergenlik Çağına Girmelerinin Sınırı ve Ergenliğe Girmeden Önceki Şahitliklerinin Hükümü Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا﴾ وَقَالَ مُغِيرَةُ
اِحْتَلَمْتُ وَأَنَا ابْنُ ثِنْتَيْ عَشْرَةَ سَنَةً وَبُلُوغُ النِّسَاءِ فِي الْحَيْضِ لِقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ
﴿وَاللَّائِي يَنْسَنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِلَى قَوْلِهِ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾
وَقَالَ الْحَسَنُ بْنُ صَالِحٍ أَذْرَكْتُ جَارَةً لَنَا جَدَّةً بِنْتَ إِحْدَى وَعِشْرِينَ سَنَةً.

«Çocuklarınız ergenlik çağına eriştikleri vakit de, büyüklerinin izin istedikleri gibi izin istesinler..» Nur: 59

Muğîra: Ben on iki yaşında iken ihtilâm¹²⁸ oldum, demiştir.

Kadınların ergenlik çağına girmeleri ise hayız görmeleriyle başlar. Bu konuda Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

«Yaşlılık sebebiyle hayızdan kesilen kadınlarınızın bekleme sürelerinden şüphe ederseniz, onların bekleme süreleri üç aydır. Henüz âdet görmeyenlerin süresi de böyledir. Hamile kadınların bekleme süreleri ise, yüklerini bırakıncaya kadardır.» Talak: 4

Hasan ibnu Salih şöyle demiştir: Komşumuz olan bir kadının yirmi bir yaşında nine olduğuna şahit oldum.¹²⁹

128 Uykudan uyanan kimsenin, yatağında veya çamaşırında yahut butlarında yaşlılık görmesi. İhtilâm, erkeklerde olduğu gibi kadınlarda da olur. Rüyada ihtilâm olduğunu cinsî birleşmede bulunduğunu hatırlayan bir kimse, o yaşlığin meni veya mezi olduğunu bilir veya şüphe ederse, gusletmesi lâzım gelir. Fakat, ihtilâm olduğunu hatırlamazsa, gusletmesi gerekmez.

129 İddet, muayyen sayı ve bunun son haddi. İslâm hukukunda evliliğin ölüm, boşanma veya fesih sebeplerinden birisiyle sona ermesi hâlinde yeniden evlenebilmek için kadının beklemeye mecbur olduğu müddet. İslâm'da kadının iddet süresi, evliliğin sona erme sebebine göre değişik olmaktadır. Evlilik kocanın ölümüyle sona ermişse, kadın dört ay on gün iddet bekler. Hamile kadının iddeti doğuma kadardır.

٢٦٦٤ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ قَالَ حَدَّثَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرَضَهُ يَوْمَ أُحُدٍ وَهُوَ ابْنُ أَرْبَعٍ عَشْرَةَ سَنَةً فَلَمْ يُجِزْنِي ثُمَّ عَرَضَنِي يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَأَنَا ابْنُ خَمْسٍ عَشْرَةَ سَنَةً فَأَجَازَنِي قَالَ نَافِعٌ فَقَدِمْتُ عَلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَهُوَ خَلِيفَةُ فَحَدَّثْتُهُ هَذَا الْحَدِيثَ فَقَالَ إِنَّ هَذَا لَحَدٌّ بَيْنَ الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ وَكَتَبَ إِلَى عُمَّالِهِ أَنْ يَفْرَضُوا لِمَنْ بَلَغَ خَمْسَ عَشْرَةَ.

2664- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ben on dört yaşında iken Uhud savaşına katılmak istedim. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana izin vermedi. On beş yaşında iken Hendek savaşına katılmak istedim. Bu sefer Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana savaşa katılmama izin verdi.

Nâfi' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Halifeliği zamanında Ömer ibnu Abdulaziz'in yanına geldim ve O'na İbnu Ömer hadisini söyledim. Bunun üzerine:

-Bu on beş yaş büyükle küçük arasında bir sınırdır, dedi ve bütün valilerine on beş yaşına gelmiş gençlere ordu divanından para verilmesini emretti. (Hadisin geçtiği diğer yer: 4097)

٢٦٦٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا صَفْوَانُ بْنُ سُلَيْمٍ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَبْلُغُ بِهِ الثَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ غُسْلُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ.

2665- Ebu Said el-Hudri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Ergenlik çağına girmiş her erkeğin Cuma günü gusletmesi vaciptir." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 858, 879, 880, 895)

۱۹ - بَاب سُؤَالِ الْحَاكِمِ الْمُدْعِي هَلْ لَكَ بَيِّنَةٌ قَبْلَ الْيَمِينِ

19- Hakimin Davâcıya Yemin ettirmesinden Önce:

“Bir Delilin Var mı?” Diye Sorması Bâbı

۲۶۶۶-۲۶۶۷- حَدَّثَنَا مُحَمَّدٌ أَخْبَرَنَا أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ شَقِيقٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لِيَقْتَطِعَ بِهَا مَالَ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ قَالَ فَقَالَ الْأَشْعَثُ بْنُ قَيْسٍ فِيَّ وَاللَّهِ كَانَ ذَلِكَ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ مِنَ الْيَهُودِ أَرْضٌ فَجَحَدَنِي فَقَدَّمْتُهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَاكَ بَيِّنَةٌ قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَقَالَ لِلْيَهُودِيِّ اخْلُفْ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا يَخْلُفَ وَيَذْهَبَ بِمَالِي قَالَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿ إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا ﴾ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ.

2666-2667- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse, bir Müslüman’ın malını yalan yere yemin ederek alırsa Kıyamet günü Allah, kendisini öfkeli olarak karşılar.”

İbnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Eş’as ibnu Kays dedi ki: Vallahi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü benim hakkımda söylemiştir. Eş’as ibnu Kays sözüne devamla şöyle dedi:

Benimle Yahudilerden bir adamla Yemen’de ortak bir tarlamız vardı. O benim ortaklığımı inkâr etti. Ben de bu adamı alıp Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına getirdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“O tarlada senin ortaklığın olduğuna dair delilin var mı?” diye sordu. Ben:

-Hayır, yoktur, dedim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Yahudi’ye:

-“Eş’as ibnu Kays’ın senin ortağın olmadığına dair yemin et!” bu-

yurdu. Ben dedim ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! O Yahudi arazinin kendisine ait olduğuna dair yemin eder ve benim malım da böylelikle onun olmuş olur. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle şu âyeti indirdi:

«Allah'a olan ahitlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar... İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasip yoktur. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları temize çıkaracaktır. Onlar için şiddetli bir azap vardır.» Âl-i İmrân: 77 (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2356, 2357, 2669-2670)

٢٠ - بَابُ الْيَمِينِ عَلَى الْمُدْعَى عَلَيْهِ فِي الْأَمْوَالِ وَالْحُدُودِ

20- Mal ve Had Cezalarında Yemin, Davâlıya Aittir Bâbı

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ وَقَالَ قَتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ شُبْرُمَةَ كَلَّمَنِي أَبُو الزِّنَادِ فِي شَهَادَةِ الشَّاهِدِ وَيَمِينِ الْمُدْعَى فَقُلْتُ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى﴾ قُلْتُ إِذَا كَانَ يُكْتَفَى بِشَهَادَةِ شَاهِدٍ وَيَمِينِ الْمُدْعَى فَمَا تَحْتَاجُ أَنْ تُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى مَا كَانَ يَصْنَعُ بِذِكْرِ هَذِهِ الْأُخْرَى.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Senin haklı olduğuna dair senin iki şahit getirmen gerekir veya da onun yemin etmesi gerekir. Davâlıyı temize çıkaracak onun yemin etmesidir” buyurmuştur.

Kuteybe ibnu Said şöyle dedi: Bize Sufyân ibnu Uyeyne, Abdullah ibnu Şubrume'den bildirip şöyle dedi: Medine kadısı olan Ebuz-Zinâd, şahidin şahitliği ve davâcının yemini hakkında benimle konuştu. Ben dedim ki: Allah Teâlâ (Celle Celâluhu) şöyle buyurdu:

«(Borç ve alacak yazılırken) erkeklerinizden iki de şahit bulunurun. Eğer iki erkek olmazsa, razı olacağınız şahitlerden bir erkekle, birinin unutmaması hâlinde, diğerinin ona hatırlatması için iki kadın ye-

ter.» Bakara: 282

Şahidin şahitliği ve davâcının yemini ile yetinildiği zaman, iki kadından birinin diğerine hatırlatmasına ihtiyaç olmaz. Bu kadının diğerine hatırlatmasına ne gerek olur ki?!

٢٦٦٨ - حَدَّثَنَا أَبُو نَعِيمٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ عُمَرَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ قَالَ كَتَبَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِالْيَمِينِ عَلَى الْمُدَّعَى عَلَيْهِ.

2668- İbnu Ebî Muleyke -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- bana yazdığı mektubunda:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, yemin etmek davâlıya âittir, diye hükmettiğini bildirdi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2514)

٢٦٦٩ - ٢٦٧٠ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ ثُمَّ أُنْزِلَ اللَّهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ﴾ إِلَى ﴿عَذَابَ أَلِيمٍ﴾ ثُمَّ إِنَّ الْأَشْعَثَ بْنَ قَيْسٍ خَرَجَ إِلَيْنَا فَقَالَ مَا يُحَدِّثُكُمْ أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ فَحَدَّثْنَاهُ بِمَا قَالَ فَقَالَ صَدَقَ لَقِيَ اللَّهَ أَنْزِلَتْ كَانَ بَيْنِي وَبَيْنَ رَجُلٍ خُصُومَةٌ فِي شَيْءٍ فَاخْتَصَمْنَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ فَقُلْتُ لَهُ إِنَّهُ إِذَا يَخْلَفُ وَلَا يُبَالِي فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ يَسْتَحِقُّ بِهَا مَالًا وَهُوَ فِيهَا فَاجِرٌ لَقِيَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَصْدِيقَ ذَلِكَ ثُمَّ اقْتَرَأَ هَذِهِ الْآيَةَ.

2669-2670- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Bir kimse, bir Müslüman’ın malını yalan yere yemin ederek alırsa

Kıyamet günü Allah, kendisini öfkeli olarak karşılar.”

Allah Azze ve Celle bu sözü doğrulayıcı olarak şu âyeti indirdi:

«Allah’a olan ahitlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar. İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasip yoktur. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları temize çıkaracaktır. Onlar için şiddetli bir azap vardır.» Al-i İmran: 77

Sonra yanımıza Eş’as ibnu Kays geldi ve: Ebu Abdurrahmân sizlere neden bahsediyor? diye sordu. Biz de ona İbnu Mesud’un bize anlattıklarını bildirdik. Bunun üzerine Eş’as şöyle dedi:

-İbnu Mesud muhakkak doğru söylemiştir. Bu âyet, benim hakkımda indirildi. Benimle bir adam arasında arazi ortaklığıyla alâkalı bir husumet vardı. Bu meselemizin halli Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem min yanına gittik. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bu konuda haklı olduğuna dair ya iki şahit getir veya da onun yemin etmesi gerekir” Bunun üzerine ben dedim ki:

-O zat, yeminin ne manaya geldiğini bilmeden yemin eder. Eş’as ibnu Kays’ın bu sözüne binaen Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bir kimse, bir Müslüman’ın malını yalan yere yemin ederek alırsa Kıyamet günü Allah, kendisini öfkeli olarak karşılar.”

Allah Azze ve Celle de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi doğrulayıcı olarak Âl-i İmrân sûresinin 77. âyetini indirdi. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu âyetleri okudu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2356, 2357, 2666-2667 , 2669, 2670, 2676, 2677)

٢١ - بَابُ إِذَا ادَّعى أَوْ قَذَفَ فَلَهُ أَنْ يَلْتَمِسَ الْبَيِّنَةَ وَيَنْتَظِقَ لِطَلَبِ الْبَيِّنَةِ

21- Bir Kimse, Bir şey İddia Ettiğinde veya Birine Karşı Zina Suçlamasında Bulunduğunda Olayı Gören Görgü Şahitlerini Bulmak İçin Hâkimin Huzurundan Ayrılması Bâbı

٢٦٧١- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ هِشَامٍ حَدَّثَنَا عِكْرِمَةُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ هِلَالَ بْنَ أُمَيَّةَ قَذَفَ امْرَأَتَهُ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِشَرِيكِ ابْنِ سَخْمَاءَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيِّنَةُ أَوْ حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِذَا رَأَى أَحَدُنَا عَلَى امْرَأَتِهِ رَجُلًا يَنْطَلِقُ يَلْتَمِسُ الْبَيِّنَةَ فَجَعَلَ يَقُولُ الْبَيِّنَةُ وَإِلَّا حَدٌّ فِي ظَهْرِكَ فَذَكَرَ حَدِيثَ اللَّعَّانِ.

2671- Abdullah İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Hilâl ibnu Ümeyye, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurunda, hanımının Şerik ibnu Sehmâ ile zina ettiğini bildirdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Hanımının onunla zina ettiğine dair şahitler getirmen gerekir. Aksi takdirde sırtına sopa vurmak suretiyle had cezası uygulanır” buyurdu. Akabinde Hilâl şöyle buyurdu:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bizden biri hanımın başka biriyle zina ettiğini göreceksin ve şahitler bulmak için oradan ayrılacak öyle mi?! Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de:

-“Hanımının onunla zina ettiğine dair şahitler getirmen gerekir. Aksi takdirde sırtına sopa vurmak suretiyle had cezası uygulanır” demeye devam etti.

Ardından İbnu Abbas, Liân hadisini zikretti.¹³⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4747, 5307)

٢٢ - بَابُ الْيَمِينِ بَعْدَ الْعَصْرِ

22- İkindiden Sonra Yapılan Yemin Bâbı

٢٦٧٢- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

130 Bu hadis Buhari'nin Nur sûresi'nin tefsirinde gelecek, inşallah.

وَسَلَّمَ ثَلَاثَةً لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ رَجُلٌ عَلَى فَضْلِ مَاءٍ بِطَرِيقٍ يَمْتَعُ مِنْهُ ابْنُ السَّبِيلِ وَرَجُلٌ بَايَعَ رَجُلًا لَا يُبَايِعُهُ إِلَّا لِلدُّنْيَا فَإِنْ أَعْطَاهُ مَا يُرِيدُ وَفَى لَهُ وَإِلَّا لَمْ يَفِ لَهُ وَرَجُلٌ سَاوَمَ رَجُلًا بِسِلْعَةٍ بَعْدَ الْعَصْرِ فَحَلَفَ بِاللَّهِ لَقَدْ أَعْطَى بِهَا كَذًا وَكَذَا فَأَخَذَهَا.

2672- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Üç kimse vardır ki, Allah, Kıyamet gününde onlara bakmaz, onların günahlarını temizlemez ve onlar için elem verici bir azap vardır: Birincisi şu kimsedir:

Kendisinin yol üstünde ihtiyacından fazla suyu vardır da, onu ihtiyacı olan yolculara vermemiştir.

İkincisi ise şu kimsedir: Devlet başkanına yalnız dünya menfaati için beyat eden kimsedir ki, o kimse devlet başkanı ona dünyalık verirse ondan razı olur, vermezse öfkelenir.

Üçüncüsü ise şu kimsedir: Bu adam da malını pazara ikindiden sonra getirir ve: O’ndan başka hak ilâh olmayan Allah’a yemin ederim ki bu mala şöyle şöyle para verdim, diye yemin eder ve müşteri de onun bu yeminine karşılık ona inanır ve o malı dediği fiyata satın alır. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2358)

٢٣ - بَابُ يَخْلِفُ الْمُدْعَى عَلَيْهِ حَيْثَمَا وَجَبَتْ عَلَيْهِ الْيَمِينُ
وَلَا يُصْرَفُ مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى غَيْرِهِ

23- Davâlı, Yemin Etmesi Vacip Olan Yerde Yemin Eder ve Bir Yerden Diğer Bir Yere Döndürülmez Bâbı

قَضَى مَرْوَانُ بِالْيَمِينِ عَلَى زَيْدِ بْنِ ثَابِتٍ عَلَى الْمَنْبَرِ فَقَالَ أَخْلِفْ لَهُ مَكَانِي فَجَعَلَ زَيْدٌ يَخْلِفُ وَأَبَى أَنْ يَخْلِفَ عَلَى الْمَنْبَرِ فَجَعَلَ مَرْوَانُ يَعْجَبُ مِنْهُ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَاهِدَاكَ أَوْ يَمِينُهُ فَلَمْ يَخْصُصْ مَكَانًا دُونَ مَكَانٍ.

Medine Vâlisi Mervân, Zeyd ibnu Sabit'in minberin üzerinde iken yemin etmesine hükmetti. Zeyd ise:

-Ben bulunduğum yerde yemin ederim, dedi. Zeyd bulunduğu yerde yemin etmeye başladı ve minber üstünde yemin etmeyi kabul etmedi. Mervân, Zeyd'in bu hareketine şaşırmişti.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, herhangi bir mekân belirlememiş ve: "İki şahit getirirken veya onun yemin etmesi gerekir" buyurmuştur.

٢٦٧٣ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ خَلَفَ عَلَى يَمِينٍ لِيَقْتَطَعَ بِهَا مَالًا لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ.

2673- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bir kimse, bir Müslüman'ın malını yalan yere yemin ederek alırsa Kıyamet günü Allah, kendisini öfkeli olarak karşılar.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2356)

٢٤ - بَابُ إِذَا تَسَارَعَ قَوْمٌ فِي الْيَمِينِ

24- Bâb: Bir Topluluğun Yemin Etmeleri Üzerlerine Vacip Olursa, Onlardan Hangisi Yemine Başlar?

٢٦٧٤ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَرَضَ عَلَى قَوْمٍ الْيَمِينَ فَأَسْرَعُوا فَأَمَرَ أَنْ يُسْهَمَ بَيْنَهُمْ فِي الْيَمِينِ أَتَيْهِمْ يَخْلِفُ.

2674- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir topluluğa yemin etmelerini teklif etmişti. Akabinde hepsi birden, bir ağızdan yemin etmeye başladılar. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, hangilerinin diğerlerinden önce yemin edeceği hususunda kura çekmelerini em-

retti.

۲۵ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾

25- Allah Azze Ve Celle'nin Şu Kavli Bâbı:

«Allah'a olan ahitlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar. İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasip yoktur. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları temize çıkaracaktır. Onlar için şiddetli bir azap vardır.» Al-i İmrân: 77

۲۶۷۵ - حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَزِيدُ بْنُ هَارُونَ أَخْبَرَنَا الْعَوَّامُ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ أَبُو إِسْمَاعِيلَ السُّكَّسِيُّ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ أَقَامَ رَجُلٌ سَلْعَتَهُ فَخَلَفَ بِاللَّهِ لَقَدْ أَغْطَى بِهَا مَا لَمْ يُغْطِهَا فَتَزَلَّتْ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ وَقَالَ ابْنُ أَبِي أَوْفَى التَّاجِشُ أَكْلُ رَبَا خَائِنٌ.

2675- Abdullah İbnu Ebî Evfâ -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam, pazara getirdiği malını satabilmek için:

-Vallahi bu mala şu kadar verdiler de satmadım, diyerek yalan yere yemin etti. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle şu âyet indirdi:

«Allah'a olan ahitlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili satanlar... İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasip yoktur. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları temize çıkaracaktır. Onlar için şiddetli bir azap vardır.»¹³¹ Âli İmrân: 77

İbnu Ebi Evfâ: Pazarlık kızıştıran, faiz yiyen ve hain birisidir, demiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2675, 4551)

131 Abdullah ibnu Ebî Evfâ hadîsi âyetin, alışveriş esnasında ticaret malının revacını, sürümünü temin için satıcı tarafından yapılan yemin hakkında indiğini bildiriyor.

۲۶۷۲-۲۶۷۷- حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ خَالِدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَلَفَ عَلَى يَمِينٍ كَاذِبًا لِيَقْتَطَعَ مَالَ رَجُلٍ أَوْ قَالَ أَخِيهِ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَانُ وَالزَّلَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ تَصْدِيقَ ذَلِكَ فِي الْقُرْآنِ ﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ فَلَقِينِي النَّاشِعْتُ فَقَالَ مَا حَدَّثَكُمْ عَبْدُ اللَّهِ الْيَوْمَ قُلْتُ كَذًا وَكَذَا قَالَ فِي أَنْزَلَتْ.

2676-2677- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir kimse, bir adamın -veya bir Müslüman kardeşinin- malını ya-lan yere yemin ederek alırsa Kıyamet günü Allah, kendisini öfkeli olarak karşılar.”

Allah Azze ve Celle bu sözü tasdik edici olarak şu âyeti indirdi:

«Allah'a olan ahitlerini ve yeminlerini az bir ücret mukabili sa-tanlar... İşte böyleleri için âhirette hiçbir nasip yoktur. Kıyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne yüzlerine bakacak ve ne de onları te-mize çıkaracaktır. Onlar için şiddetli bir azap vardır.» Âl-i İmrân: 77 (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2356, 2357, 2666-2667, 2669-2670)

۲۶-بَابُ كَيْفَ يُسْتَحْلَفُ

26- Nasıl Yemin Ettirilir Bâbı

قَالَ تَعَالَى ﴿يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ﴾ وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿ثُمَّ جَاءُواكَ يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ﴾ إِنَّ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿يُقَالُ بِاللَّهِ وَاللَّهِ وَوَاللَّهِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَجُلٌ حَلَفَ بِاللَّهِ كَاذِبًا بَعْدَ الْعَصْرِ وَلَا يُخْلَفُ بِغَيْرِ اللَّهِ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Size, sizi hoşnut etmek için Allah'a yemin ederler. Oysa kendile-ri mümin olsalardı, bilirlerdi ki, Allah ve Rasûlü hoşnut edilmeye daha lâyıktır.» Tevbe: 62

«Fakat kendilerine, kendi ellerinin sebep olduğu bir musibet gelip çattığı zaman, nasıl da “iyilikten ve ara bulmaktan başka bir şey istemedik” diye Allah’a yemin ederek sana geliyorlar.» Nisa: 62

Yemin ederken: «*Vallahi, Billahi, Tallahi*» lâfızları kullanılır. Yani bu kelimelerle yemin edilir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “İkindiden sonra yalan yere Allah’a yemin eden kimse.”

Allah’tan başkasına yemin verdirilmez.

٢٦٧٨ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ عَمِّهِ أَبِي سُهَيْلٍ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ سَمِعَ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدٍ اللَّهَ يَقُولُ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَإِذَا هُوَ يَسْأَلُهُ عَنِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَمْسُ صَلَوَاتٍ فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ فَقَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطُوعٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصِيَامٌ شَهْرٍ رَمَضَانَ قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهُ قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطُوعٌ قَالَ وَذَكَرَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الزَّكَاةَ قَالَ هَلْ عَلَيَّ غَيْرُهَا قَالَ لَا إِلَّا أَنْ تَطُوعٌ فَأَدْبَرَ الرَّجُلُ وَهُوَ يَقُولُ وَاللَّهِ لَا أَزِيدُ عَلَى هَذَا وَلَا أَنْقُصُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَفْلَحَ إِنْ صَدَقَ.

2678- Talha ibnu Ubeydullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Necd ehlinde saç baş dağınık, ne dediği anlaşılmayan bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldi. O, İslâm şeriatı’ndan soruyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bir gece ve gündüz içinde beş vakit namaz kılmandır.” Adam dedi ki: Benim üzerime bundan başkası var mıdır? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Hayır, üzerine bir şey gerekmez. Ancak nafile istersen bu sana kalmıştır.” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ramazan orucunu tutmandır.” buyurdu. O şahıs: Benim üzerime bundan başkası var mıdır? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve

sellem:

-“Hayır, üzerine bir şey gerekmez. Ancak nafile istersen bu sana kalmıştır.” buyurdu. Talha dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona zekâtı da zikretti. Adam:

-Yapmam gereken başka bir şey var mıdır? dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Hayır, üzerine başka bir şey gerekmez. Ancak nafile istersen bu sana kalmıştır.” buyurdu. O şahıs:

-Vallahi bunun üzerine ne katarım ne de eksiltirim, diyerek arkasını dönüp çekip gitti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Şayet doğru söylemişse kurtuluşa ermiştir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 46, 1891, 6956)

٢٦٧٩ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ قَالَ ذَكَرَ نَافِعٌ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ خَالِفًا فَلْيُخْلَفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْنُمْتُ.

2679- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yemin edecek olan kimse Allah adına yemin etsin veya da sussun” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3836, 6108, 6646, 6648)

٢٧ - بَابُ مَنْ أَقَامَ النَّيَّةَ بَعْدَ الْيَمِينِ

27- Davâhının Yemininden Sonra Delil Getiren Kimse Bâbı

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَلْحَنُ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ وَقَالَ طَاوُسٌ وَإِبْرَاهِيمُ وَشَرِيحُ النَّبِيِّ الْعَادِلَةُ أَحَقُّ مِنَ الْيَمِينِ الْفَاجِرَةِ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “Bazınız bazınızdan daha düzgün konuşmuş, hüccetini daha düzgün ifade etmiş olabilir.”

Tâvûs ibnu Keysân, İbrâhim Nehâî ve Kadı Şurayh şöyle dediler: Adilâne bir şekilde getirilen delil, yalan yere edilen yeminden daha haklıdır.

٢٦٨٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ زَيْتَبَ عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّكُمْ تَخْتَصِمُونَ إِلَيَّ وَلَعَلَّ بَعْضَكُمْ أَلْحَنُ بِحُجَّتِهِ مِنْ بَعْضٍ فَمَنْ قَضَيْتُ لَهُ بِحَقِّ أَخِيهِ شَيْئًا بِقَوْلِهِ فَإِنَّمَا أَقْطَعُ لَهُ قِطْعَةً مِنَ النَّارِ فَلَا يَأْخُذْهَا.

2680- Ümmü Seleme -Allah ondan razı olsun şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bana sizden iki hasım gelir de, bazınız bazınızdan daha düzgün konuşmuş, hüccetini daha düzgün ifade etmiş olabilir. Ben de onun lehine hükmedebilirim. Kimin lehine bir Müslüman'ın hakkı ile hükmettimse, bilsin ki bu hak ateşten bir parçadır, onu almasın.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2458)

٢٨ - بَابُ مَنْ أَمَرَ بِالْجَارِ الْوَعْدِ

28- Verilen Sözün Yerine Getirilmesini Emreden Kimse Bâbı

وَفَعَلَهُ الْحَسَنُ وَذَكَرَ إِسْمَاعِيلُ ﴿إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ﴾ وَقَضَى ابْنُ الْأَشْوَغِ بِالْوَعْدِ وَذَكَرَ ذَلِكَ عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ وَقَالَ الْمِسْوَرُ بْنُ مَخْرَمَةَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَذَكَرَ صَهْرًا لَهُ قَالَ وَعَدَنِي فَوَقَى لِي قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَرَأَيْتُ إِسْحَاقَ بْنَ إِبْرَاهِيمَ يَحْتَجُّ بِحَدِيثِ ابْنِ أَشْوَغٍ.

Hasan Basri verilen sözün yerine getirilmesini emretmiştir. Alah Azze ve Celle Kur'ân-ı Kerim'de İsmail peygamberden -Allah'ın selâmı O'nun üzerine olsun- bahsedip şöyle buyurmuştur:

«O, sözüne sadık bir kimse idi.» Meryem: 54

Kûfe Kadısı olan İbnu Eşva', verilen söze sadık kalınmasını hükmetti ve bu hükmünün Semura ibnu Cundeb'den olduğunu söyledi.

Misver ibnu Mahreme de şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem akrabalarından birinden bahsederek şöyle buyurdu:

-“O bana söz verdi ve sözünde de sadık kaldı.”

Ebu Abdullah Buhâri -Allah kendisine rahmet etsin- şöyle dedi: İshâk ibnu İbrahim'i, İbnu Eşva'nın hadisiyle hüccet getirdiğini yani delil olarak kullandığını gördüm. Semure'den rivayet ettiği hadisi ile vaadin infazının vücûbuna hüccet getiriyordu.

٢٦٨١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمَزَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شَهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ أَنَّ هِرْقَلَ قَالَ لَهُ سَأَلْتُكَ مَاذَا يَأْمُرُكُمْ فَرَعَمْتَ أَنَّهُ أَمَرَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَالصَّدَقِ وَالْعَفَافِ وَالْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ قَالَ وَهَذِهِ صِفَةُ نَبِيِّ.

2681- Abdullah ibnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Ebu Sufyân, Hirakl'in şöyle dediğini haber verdi:

-Ben sana Muhammed'in sizlere ne emrettiğini sordum. Sen O'nun namazı kılmayı, doğru sözlü olmayı, (yalanı terk etmeyi) iffetli olmayı, verilen sözü yerine getirmeyi ve emâneti yerine edâ etmeyi emrediyor olduğunu söyledin. İşte bunlar bir peygamberin sıfatıdır. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7, 51, 2804, 2941, 2978, 3174, 4553, 5980, 6260, 7169, 7541)

٢٦٨٢ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي سُهَيْلٍ نَافِعِ بْنِ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا أَوْثَمَنَ خَانَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ.

2682- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Münafiğin alâmeti üçtür: Konuştuğunda yalan söyler; söz verdiğinde sözünde durmaz; kendisine bir şey emanet edildiği zaman hıyanet eder” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 33, 2749, 6095)

٢٦٨٣ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ ابْنِ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ قَالَ لَمَّا مَاتَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَاءَ أَبَا بَكْرٍ مَالٌ مِنْ قِبَلِ الْعَلَاءِ بْنِ الْحَضَرَمِيِّ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ مَنْ كَانَ لَهُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دَيْنٌ أَوْ كَانَتْ لَهُ قِبَلَهُ عِدَّةٌ فَلْيَأْتِنَا قَالَ جَابِرٌ فَقُلْتُ وَعَدَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُعْطِيَنِي هَكَذَا وَهَكَذَا وَهَكَذَا فَبَسَطَ يَدَيْهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ قَالَ جَابِرٌ فَعَدُّ فِي يَدَيَّ خَمْسَ مِائَةٍ ثُمَّ خَمْسَ مِائَةٍ ثُمَّ خَمْسَ مِائَةٍ.

2683- Cabir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiği zaman Ebu Bekir'e Bahreyn'den Alâ ibnu Hadrami tarafından birçok mal geldi. Ebu Bekir şöyle dedi:

-Her kimin Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden alacağı veya Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tarafından kendisine verilmiş bir sözü varsa gelsin!

Câbir dedi ki: Ebu Bekir'in bu sözü üzerine ben dedim ki:

-(Elini üç kere açıp yayarak) Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana şöyle şöyle ve şöyle vermeyi vaad edip söz vermişti. Bunun üzerine Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- elime beş yüz, sonra beş yüz, sonra beş yüz saydı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2296)

٢٦٨٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا سَعِيدُ بْنُ سُلَيْمَانَ حَدَّثَنَا مَرْوَانُ بْنُ شُجَاعٍ عَنْ سَالِمِ الْأَفْطَسِ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سَأَلَنِي يَهُودِيٌّ مِنْ أَهْلِ الْحَبِيرَةِ أَيْ الْأَجْلَنِ قَضَى مُوسَى قُلْتُ لَا أَذْرِي حَتَّى أَقْدَمَ عَلَى خَبْرِ الْعَرَبِ فَاسْأَلَهُ فَقَدِمْتُ فَسَأَلْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ فَقَالَ قَضَى أَكْثَرَهُمَا وَأَطْيَهُمَا إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا قَالَ فَعَلَ.

2684- Said ibnu Cubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Irak'ta Hire şehri ehlinde bir Yahudi bana: Musa peygamber, Şu-

ayb Peygamber'in teklif ettiği iki müddetten hangisini yerine getirmiştir? diye sordu. Ben Yahudi'ye dedim ki:

-Bilmiyorum; Mekke'ye, Arap'ın hibri yani âlimi olan İbnu Abbas'ın yanına gidip bunu O'na sorayım.

Sonra Mekke'ye geldim ve bunu İbnu Abbas'a sordum. İbnu Abbas şöyle dedi:

-Musa -Allah'ın selâmı O'nun üzerine olsun- o iki müddetten en çok ve Şuayb'a en hoş olanını yerine getirmiştir. Çünkü Allah peygamberi olan birisi, bir söz söylemişse onu yerine getirir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7363, 7522, 7523)

۲۹- بَابُ لَا يُسْأَلُ أَهْلُ الشَّرْكِ عَنِ الشَّهَادَةِ وَغَيْرِهَا

29- Bir Müşrikten Şahitlik ve Diğer Şeyler İstenilmez Bâbı

وَقَالَ الشَّعْبِيُّ لَا تَجُوزُ شَهَادَةُ أَهْلِ الْمِلَلِ بَعْضِهِمْ عَلَى بَعْضٍ لِقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿فَأَعْرِضْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ﴾ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا تُصَدِّقُوا أَهْلَ الْكِتَابِ وَلَا تُكَلِّبُوهُمْ وَ﴿قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ﴾ الْآيَةَ.

Şa'bi şöyle dedi: Farklı dinlere mensup kişilerin birbirlerine şahitlikleri caiz olmaz. Çünkü Allah Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

«Keza biz Hıristiyanız diyenlerden de söz almıştık. Onlar da kendilerine hatırlatılan şeylerin çoğunu unutmuşlardı. Biz de onların arasına, kıyamete kadar sürecekin ve düşmanlığı soktuk. Allah kıyamet günü, ne yapmış olduklarını onlara elbette haber verecektir.» Maide: 14

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ehli kitabın yani Yahudi ve Hıristiyanların sözlerini ne doğrulayın ne de yalanlayın. Ancak şöyle deyin: «Biz Allah'a ve bize indirilene inandık» Bakara: 136

٢٦٨٥ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ يُوسُفَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ كَيْفَ تَسْأَلُونَ أَهْلَ الْكِتَابِ وَكِتَابُكُمُ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَدُتُ الْأَخْبَارَ بِاللَّهِ تَقْرَءُونَهُ لَمْ يَشَبْ وَقَدْ حَدَّثَكُمْ اللَّهُ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ بَدَّلُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ وَغَيَّرُوا بِأَيْدِيهِمُ الْكِتَابَ فَقَالُوا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا أَفَلَا يَنْهَاكُمْ مَا جَاءَكُمْ مِنَ الْعِلْمِ عَنْ مُسَاءَلَتِهِمْ وَلَا وَاللَّهِ مَا رَأَيْنَا مِنْهُمْ رَجُلًا قَطُّ يَسْأَلُكُمْ عَنِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ.

2685- Abdullah İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun şöyle dedi:

-Ey Müslümanlar topluluğu! Allah'ın Peygamberi sallallahu aleyhi ve selleme indirdiği ve sizin içinizde indirilen bu Kur'ân varken ve sizler onu okuyup dururken ve de onda hiçbir batıl yokken sizler nasıl olur da Ehli Kitap olan Yahudi ve Hıristiyanlara soru soruyorsunuz? Allah Azze ve Celle Kur'ân'da ehli Kitabın Allah'ın onlara indirdiği Kitabı değiştirdiklerini sizlere haber vermiştir. Ve onlar onu yok pahasına satabilmek için, bu Allah katındandır, demişlerdir.

Size gelmiş olan ilim, onlara bir şey sormaktan sizleri yasaklamıyor mu? Vallahi onlardan hiçbir kimsenin gelip de sizin üzerinize indirilmiş olan Kur'ân'dan sorduklarını görmedik. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7363, 7522, 7523)

٣٠ - بَابُ الْقُرْعَةِ فِي الْمَشْكَلَاتِ

30- Meselenin Çözümünde Kura Çekmek Bâbı

وَقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿إِذْ يُنْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ﴾ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ اقْتَرَعُوا فَجَرَتْ الْأَقْلَامُ مَعَ الْجَرِيَةِ وَغَالَ قَلَمُ زَكْرِيَاءَ الْجَرِيَةِ فَكَفَلَهَا زَكْرِيَاءُ وَقَوْلُهُ ﴿فَسَاهَمَ﴾ أَقْرَعَ ﴿فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِينَ﴾ مِنَ الْمَسْهُومِينَ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ

عَرَضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى قَوْمِ الْيَمِينِ فَاسْرَعُوا فَأَمَرَ أَنْ يُسْهِمَ بَيْنَهُمْ
أَيْهِمْ يَخْلَفُ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Ey Muhammed! İşte bunlar, sana vahyettiğimiz gayba âit haberlerdendir. Onlar, Meryem'i hangisi himayesine alacak diye fal oklarını atarlarken, sen onların yanında değildin; onlar çekişirlerken de yanlarında bulunmuyordun» Âl-i İmrân: 44

İbnu Abbas şöyle dedi: Onlar aralarında kuralarını Ürdün nehri'ne attılar. Attıkları kalemler, suyun akışıyla beraber aktılar. Zekerıyyânın kalemı ise suyun akışına üstün geldi ve Zekerıyya, Meryem'i kefaleti altına aldı.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu: «Efendisinden izinsiz kuraya katılmış ve kaybedenlerden olmuştu.»

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir topluluğa yemin etmelerini söyledi. Bunun üzerine topluluk hep birden yemin etmek istediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, önce kimin yemin etmeye başlayacağına dair aralarında kura çekmelerini emretti.

٢٦٨٦ - حَدَّثَنَا عُمَرُ بْنُ حَفْصٍ بْنُ غِيَاثٍ حَدَّثَنَا أَبِي حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ قَالَ
حَدَّثَنِي الشَّعْبِيُّ أَنَّهُ سَمِعَ الثُّعْمَانَ بْنَ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَثَلُ الْمُذْهِبِ فِي حُدُودِ اللَّهِ وَالْوَاقِعِ فِيهَا مَثَلُ قَوْمٍ اسْتَهْمُوا سَفِينَةً
فَصَارَ بَعْضُهُمْ فِي أَسْفَلِهَا وَصَارَ بَعْضُهُمْ فِي أَعْلَاهَا فَكَانَ الَّذِي فِي أَسْفَلِهَا يَمُرُّونَ
بِالْمَاءِ عَلَى الَّذِينَ فِي أَعْلَاهَا فَتَأْذَوْنَ بِهِ فَآخَذَ فَاسًا فَجَعَلَ يَنْقُرُ أَسْفَلَ السَّفِينَةِ فَاتَوَّه
فَقَالُوا مَا لَكَ قَالَ تَأْذَيْتُمْ بِي وَلَا بُدَّ لِي مِنَ الْمَاءِ فَإِنْ أَخَذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَتَجَوَّهَ وَتَجَوَّاهُ
أَنْفُسَهُمْ وَإِنْ تَرَكَوْهُ أَهْلَكَوْهُ وَأَهْلَكُوا أَنْفُسَهُمْ.

2686- Nu'mân ibnu Beşir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah’ın sınırları hususunda gösteriş yapıp onları zayıf eden ve münkeri de değiştirmeyen ve haramlarda vukû bulan kimsenin misali bir gemiye binip de kura çeken insanlara benzer. Bunlar çektikleri kura sonucunda bazıları geminin aşağı katında, geri kalanı da geminin yüksek katında oldular.

Geminin alt katında olan insanlar su alabilmek için, geminin üst katındakilerin yanından geçiyorlardı. Onlara bu yüzden sıkıntı veriyorlardı.

Geminin aşağısında bulunanlardan birisi eline bir balta aldı ve gemiyi delmeye başladı. Gemidekiler onun yanına gelip: Sen ne yapıyorsun? dediler. O dedi ki:

-Sizler benim su almak için sizin yanınızdan geçmem yüzünden sıkıntıya girdiniz. Benim ise muhakkak surette su almam gerekmektedir.

Şayet o adamın elinden çekici alırlarsa hem onu hem de kendilerini kurtarmış olurlar. Şayet yaptığı işle başbaşa bırakırlar ise hem onu helâk etmiş, hem de kendilerini helâk etmiş olurlar.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2493)

٢٦٨٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي خَارِجَةُ بِنُ زَيْدٍ الْأَنْصَارِيُّ أَنَّ أُمَّ الْعَلَاءِ امْرَأَةً مِنْ نِسَائِهِمْ قَدْ بَايَعَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّ عُثْمَانَ بْنَ مَطْعُونٍ طَارَ لَهُ سَهْمُهُ فِي السُّكْنَى حِينَ أَقْرَعَتِ الْأَنْصَارُ سَكْنَى الْمُهَاجِرِينَ قَالَتْ أُمُّ الْعَلَاءِ فَسَكَنَ عِنْدَنَا عُثْمَانُ بْنُ مَطْعُونٍ فَاشْتَكَى فَمَرَضَتْهُ حَتَّى إِذَا تُوفِّيَ وَجَعَلْنَاهُ فِي ثِيَابِهِ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ أَبَا السَّائِبِ فَشَهِدْتَنِي عَلَيْكَ لَقَدْ أَكْرَمَكَ اللَّهُ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَا يُدْرِيكَ أَنَّ اللَّهَ أَكْرَمَهُ فَقُلْتُ لَا أَدْرِي بِأَبِي أَلْتِ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّا عُثْمَانُ فَقَدْ جَاءَهُ وَاللَّهُ الْيَقِينُ وَإِنِّي لَأَرْجُو لَهُ الْخَيْرَ وَاللَّهُ مَا أَدْرِي وَأَنَا رَسُولُ اللَّهِ مَا يُفْعَلُ بِهِ قَالَتْ فَوَاللَّهِ لَا أَزْكِي أَحَدًا بَعْدَهُ أَبَدًا وَأَخْزَنِي ذَلِكَ قَالَتْ فَنِمْتُ فَأَرَيْتُ لِعُثْمَانَ عَيْنًا تَجْرِي فَجِئْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ ذَاكَ عَمَلُهُ.

2687- Ensar’dan bir kadın olan ve Nebi sallallahu aleyhi ve selleme

beyat eden Ümmül-Alâ şöyle haber verdi:

Mekke'den Medine'ye hicret eden muhacirler kura ile Ensar arasında paylaştırıldı. Bizim de Osman ibnu Maz'un payımıza düştü. O'nu evlerimizde ağırladık. Ölümüne sebep olan hastalığa yakalandı ve vefat etti. Vefat edince yıkandı ve kendi elbisesiyle kefenlendi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve ben dedim ki: Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun ey Ebu Sâib! Benim senin üzerinde ki şehadetim muhakkak Allah sana (seni bağışlaması ve cennete koymasıyla) ikramda bulunmuştur. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Allah'ın ona ikramda bulunduğunu (onu bağışlayıp cennete koyduğunu) nereden biliyorsun?”

Ben dedim ki: Babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasûlü! Allah ki-me ikramda bulunur ki? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Osman ibnu Maz'un'a ölüm gelmiştir. Vallahi ben onun için hayır dilerim. Vallahi ben Allah'ın Rasûlü olduğum hâlde bana neler yapılır bilmem.”

Ümmül-Ata dedi ki: Vallahi bundan sonra kimseyi tezkiye etmem.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü beni hüzünlendirdi. Sonra ben uyudum. Rüyamda bana Osman'a ait sürekli akan bir pınar gösterdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldim ve bu rüyamı kendisine haber verdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Bu pınar onun kesilmeyen amelidir” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1242, 3929, 7003, 7004, 7018)

٢٦٨٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُقَاتِلٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ سَفَرًا أَفْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيَّتَهُنَّ خَرَجَ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا مَعَهُ وَكَانَ يَقْسِمُ لِكُلِّ امْرَأَةٍ مِنْهُنَّ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا غَيْرَ أَنْ سَوْدَةَ بِنْتُ زَمْعَةَ وَهَبَتْ يَوْمَهَا وَلَيْلَتَهَا لِعَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَبْتَغِي بِذَلِكَ رِضًا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2688- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yolculuğa çıkacağı zaman, hanımlarından birini yolculukta beraberinde götürmek için, hanımları arasında kura çekerti. Kurada kim çıkmış ise beraberinde onu götürürdü. Hanımları arasında gece ve gündüzü de tanzim ederdi. Zem'a'nın kızı Sevede kendi gününü ve gecesini Âişe'ye hibe etmişti. Bunu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem rızâsını kazanmak için yapardı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2593)

٢٦٨٩ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ سَمِيِّ مَوْلَى أَبِي بَكْرٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النَّدَاءِ وَالصَّفِّ الْأَوَّلِ ثُمَّ لَمْ يَجِدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَاسْتَهْمُوا وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي التَّهَجِيرِ لَاسْتَبَقُوا إِلَيْهِ وَلَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي الْعَتَمَةِ وَالصُّبْحِ لَأَتَوْهُمَا وَلَوْ حَبَوًّا.

2689- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanlar ezan okumadaki ve birinci saftaki kazanacakları ecri veya bunun faziletini bilselerdi, bu hususta kura çekmekten başka çare bulamazlardı ve çekerlerdi de. Şayet öğle namazına ilk vaktinde gelmenin faziletini bilselerdi muhakkak bunun için yarışırldı. Şayet yatsı ve sabah namazındaki fazileti bilselerdi sürünerek ya da emekleyerek de olsa muhakkak Mescid'e gelirlerdi.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 615, 654, 721, 2689)

۵۳- کِتَابُ الصُّلْحِ

53- SULH¹³² KİTÂBİ

۱ - بَاب مَا جَاءَ فِي الْإِصْلَاحِ بَيْنَ النَّاسِ

1- İnsanların Arasını Düzeltmek Konusunda Gelen
Âyet ve Hadisler Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا﴾ وَخُرُوجِ الْإِمَامِ إِلَى الْمَوَاضِعِ لِیُصْلِحَ بَيْنَ النَّاسِ بِأَصْحَابِهِ.

«Bir sadakayı, yahut bir iyiliği, yahutta insanlar arasını düzeltmeyi emredenlerinki dışında, gizli gizli konuşup fısıldaşmalarının çoğunda hayır yoktur. Her kim bunu sırf Allah'ın rızasını kazanmak maksadıyla yaparsa, ona büyük mükâfat vereceğiz» Nisa: 114

Devlet başkanının yardımcılarıyla beraber insanların arasını düzeltmek için onların bulunduğu yere gitmesi.

۲۶۹۰ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ حَدَّثَنَا أَبُو غَسَّانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أُنَاسًا مِنْ بَنِي عَمْرِو بْنِ عَوْفٍ كَانُوا يَتَّبِعُهُمْ شَيْءٌ

132 Barış, sulh, anlaşma; anlaşmazlığı gidermek için iki kişi veya iki taraf arasında yapılan bir akit. Sulh genel olarak, anlaşmazlık konusu olan şeyden daha azı üzerinde yapılır ve taraflar arasındaki anlaşmazlığı sona erdirir. Sulh, davâcı ile davâlı arasındaki niza ve husûmeti iki tarafın rızalarıyla kesen bir akittir.

فَخَرَجَ إِلَيْهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي أَنَاسٍ مِنْ أَصْحَابِهِ يُصَلِّحُ بَيْنَهُمْ فَحَضَرَتِ الصَّلَاةُ وَلَمْ يَأْتِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ بِلَالٌ فَأَذَنَ بِلَالٌ بِالصَّلَاةِ وَلَمْ يَأْتِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ إِلَى أَبِي بَكْرٍ فَقَالَ إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُبِسَ وَقَدْ حَضَرَتِ الصَّلَاةُ فَهَلْ لَكَ أَنْ تَوْمِ الثَّانِسَ فَقَالَ نَعَمْ إِنْ شِئْتَ فَأَقَامَ الصَّلَاةَ فَتَقَدَّمَ أَبُو بَكْرٍ ثُمَّ جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَمْشِي فِي الصُّفُوفِ حَتَّى قَامَ فِي الصَّفِّ الْأَوَّلِ فَأَخَذَ الثَّانِسَ بِالتَّصْفِيحِ حَتَّى أَكْثَرُوا وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ لَا يَكَادُ يَلْتَفِتُ فِي الصَّلَاةِ فَالْتَفَتَ فَإِذَا هُوَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَاءَهُ فَأَشَارَ إِلَيْهِ بِيَدِهِ فَأَمَرَهُ أَنْ يُصَلِّيَ كَمَا هُوَ فَرَفَعَ أَبُو بَكْرٍ يَدَهُ فَحَمَدَ اللَّهَ وَأَتَى عَلَيْهِ ثُمَّ رَجَعَ الْقَهْقَرَى وَرَاءَهُ حَتَّى دَخَلَ فِي الصَّفِّ وَتَقَدَّمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَصَلَّى بِالثَّانِسِ فَلَمَّا فَرَغَ أَقْبَلَ عَلَى الثَّانِسِ فَقَالَ يَا أَيُّهَا الثَّانِسُ إِذَا تَابَكُمُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِكُمْ أَخَذْتُمْ بِالتَّصْفِيحِ إِمَّا التَّصْفِيحُ لِلنِّسَاءِ مِنْ تَابَهُ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيَقُلْ سُبْحَانَ اللَّهِ فَإِنَّهُ لَا يَسْمَعُهُ أَحَدٌ إِلَّا التَّفَتَ يَا أَبَا بَكْرٍ مَا مَنَعَكَ حِينَ أَشْرْتَ إِلَيْكَ لَمْ تُصَلِّ بِالثَّانِسِ فَقَالَ مَا كَانَ يَتَّبِعِي لِأَنِّي أَبِي فَخَافَ أَنْ يُصَلِّيَ بَيْنَ يَدَيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2690- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Amr ibnu Avf oğulları arasında bir kavga olmuştu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanında bazı kimselerle Amr ibnu Avf oğullarının arasını düzeltmek için gitti. Namaz vakti girdiğinde, müezzin Ebu Bekir'e gelip:

-Namaz için kamet getirsem, insanlara namaz kıldırır mısın? dedi. Ebu Bekir, evet, dedi. Ebu Bekir, namaza başladığı ve insanlar namazda olduğu halde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi. Birinci safa ulaştı. Bunun üzerine insanlar el çırpmaya başladılar. Ebu Bekir, namazında sağa sola bakmazdı. İnsanlar el çırpmayı fazlalaştırınca dönüp Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldiğini gördü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem eliyle O'nun yerinde kalmasını işaret etti. Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- elini kaldırıp, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu emrinden dolayı Allah'a hamd etti. Sonra Ebu Bekir,

safa girene kadar geriledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de mihraba ilerleyerek namaz kıldırıldı. Namazı bitirince şöyle buyurdu:

“Ey insanlar! Size ne oluyor da el çırpmayı çoğalttınız? Her kim namazda bir eksiklik-yanlışlık görürse ‘Subhânallah’ desin. Şayet ‘Subhânallah’ derse bu dikkate alınır. Muhakkak ki (imamın namazda yaptığı hatadan dolayı onu uyarmak için) el çırpma, ancak kadınlara mahsus bir davranıştır.

Ey Ebu Bekir! Sana emrettiğim hâlde yerinde kalmanı engelleyen şey ne ola ki?” Ebu Bekir dedi ki:

-Ebu Kuhafe'nin oğlunun, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem önünde namaz kıldırması olmaz.¹³³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 684, 1201, 1204, 1218, 1234, 2690, 2693)

٢٦٩١ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي أَنَّ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قِيلَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ أَتَيْتَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي فَاظَلَقَ إِلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَرَكِبَ حِمَارًا فَاطَلَقَ الْمُسْلِمُونَ يَمْشُونَ مَعَهُ وَهِيَ أَرْضٌ سَبْحَةٌ فَلَمَّا أَتَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِلَيْكَ عَنِّي وَاللَّهِ لَقَدْ آذَانِي نَحْنُ حِمَارُكَ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ مِنْهُمْ وَاللَّهِ لَحِمَارُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَطِيبُ رِيحًا مِنْكَ فَغَضِبَ لَعَبْدَ اللَّهِ رَجُلٌ مِنْ قَوْمِهِ فَشَتَمَهُ فَغَضِبَ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا أَصْحَابُهُ فَكَانَ بَيْنَهُمَا ضَرْبٌ بِالْجَرِيدِ وَالْأَيْدِي وَالنَّعَالِ فَلَبَقْنَا أَنَّهُمَا أُنْزِلَتْ ﴿وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا﴾

2691- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme:

-Hazrec kabilesinin reisi olan Abdullah ibnu Ubey es-Selûl'un¹³⁴

133 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanlar arasındaki çekişmeyi giderip onları barıştırmak için Kûba Camisi'nin bulunduğu mevkiye gitmiş ve bu yüzden namaza geç kalmıştır. Böyle bir hareket imam tarafından yapılması konunun ne kadar ehemmiyetli olduğunu gösteriyor.

134 Abdullah ibnu Ubey ibnu Selûl, meşhur münafık. Âişe anamıza zina iftirasını ilk ortaya atan münafık.

yanına gitseniz de onu İslâm'a davet etseniz, denildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir merkebe bindi ve yanında bazı Müslümanlarla beraber çorak bir yoldan Abdullah ibnu Ubey'in bulunduğuş eve geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldiğini gören Abdullah ibnu Ubey:

-Benden uzak dur! Vallahi eşeğinin kokusu bana ezâ veriyor! dedi. Ensar'dan bir adam onun bu sözüne cevap olarak şöyle dedi:

-Vallahi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem merkebinin kokusu, senden daha güzel kokmaktadır.

Abdullah ibnu Ubey'in kavminden biri bu söze öfkeleni ve bu iki kişı birbirlerine kötü sözler söylediler. Bu ikisi elleri, ayakkabı ve hurma dallarıyla birbirlerine vurdular.

Bu olaydan sonra şu âyetin indirildiğı haberi bize ulaştı:

«Eğer müminlerden iki grup birbiriyle vuruşurlarsa, aralarını düzeltin.»¹³⁵ Hucurât: 9

۲- بَابُ لَيْسَ الْكَاذِبُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ

2- İnsanlar Arasını Düzelten Kimse Yalancı Değildir Bâbı

۲۶۹۲ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَنَّ حُمَيْدَ بْنَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَخْبَرَهُ أَنَّ أُمَّهُ أَمْ كُلثُومُ بِنْتُ عُقْبَةَ أَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا سَمِعَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ لَيْسَ الْكَاذِبُ الَّذِي يُصْلِحُ بَيْنَ النَّاسِ فَيَنْمِي خَيْرًا أَوْ يَقُولُ خَيْرًا.

2692- Ukbe'nin kızı Ummu Kulsûm -Allah'ondan razı olsun- şöyle dedi:

¹³⁵ Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medîne'ye gelişinin evvelinde Abdullah ibnu Ubey'in bulunduğu yere, onları İslâm'a davet için gitmiştir. Çünkü davet ve tebliğ kendisine farz idi. Ve onun İslâm'a girmesiyle kavminin İslâm'a girmelerini ümîd ediyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu çıkışı, işin aslında onlar lehine en büyük islâm ve en büyük iyileştirme idi.

“İnsanlar arasını düzeltmek için söz ulaştırın veya hayır kastiyle söz söyleyen kimse yalancı değildir”¹³⁶

۳ - بَابُ قَوْلِ الْإِمَامِ لِأَصْحَابِهِ اذْهَبُوا بِنَا نُصْلِحْ

3- İmamın Arkadaşlarına: “Bizi Götürün de Aralarını Düzeltelim” Sözü Bâbı

۲۶۹۳ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَوْسِيُّ وَإِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَوِيُّ قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَهْلَ قَبَاءَ اقْتَتَلُوا حَتَّى تَرَامَوْا بِالْحِجَارَةِ فَأَخْبَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِذَلِكَ فَقَالَ اذْهَبُوا بِنَا نُصْلِحْ بَيْنَهُمْ.

2693- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kûba ehli birbirleriyle kavga ettiler ve birbirlerine taş attılar. Bu olay Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme haber verildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Bizi götürün de aralarını düzeltip, onları barıştıralım.” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 684, 1201, 1204, 1218, 1234, 2690, 2693)

۴- بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿أَنْ يَصْلَحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾

4- Allah Teâlâ'nın Şu Kavli Bâbı

«Eğer bir kadın, kocasının kendisine karşı kötü davranmasından veya kendisinden yüz çevirmesinden korkarsa, aralarını sulh yoluyla düzeltmelerinde kendileri için bir vebal yoktur. Sulh elbette daha hayırlıdır.» Nisa: 128

136 Bundan kasıt, böyle kimse yalan günahına hak kazanmaz demektir. Hadîste yalanın aslı yok edilmiş değildir. Fakat yalan üzerine olan günah yok edilmiştir. Yalan, gerek ıslâh gerek başka maksatla söylensin, yine mâhiyeti itibâriyle yalandır. Yalınız bâzı hususlarda fesadı düzeltmek için ruhsat verilmiştir.

٢٦٩٤ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ غُرُوزَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ﴿وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا﴾ قَالَتْ هُوَ الرَّجُلُ يَرَى مِنْ امْرَأَتِهِ مَا لَا يُعْجِبُهُ كِبَرًا أَوْ غَيْرَهُ فَيُرِيدُ فِرَاقَهَا فَنَقُولُ أَمْسِكْنِي وَاقْسِمْ لِي مَا شِئْتَ قَالَتْ فَلَا بَأْسَ إِذَا تَرَضَّيَا.

2694- Urve -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Âişe: -Allah ondan razı olsun-

«Eğer bir kadın, kocasının kendisine karşı kötü davranmasından veya kendisinden yüz çevirmesinden korkarsa...» Nisa: 128. âyetinin tefsiri hakkında şöyle dedi:

-Bir adam, hanımını onun yaşlılığından ve bundan başka nedenlerden dolayı boşamak ister. Bunun üzerine kadın şöyle der:

-Sen beni nikâhında tut ve benim için nafaka ve yanımda geceleme hususunda dilediğin gibi davran.

Âişe -Allah ondan razı olsun- dedi ki: Böyle bir durumda şayet karı-koca birbirleriyle anlaşır ve razı olurlarsa, bunda bir sakınca yoktur. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2450)

٥ - بَابُ إِذَا اضْطَلَحُوا عَلَى صَلَاحٍ جَوْرٍ فَالْصُلْحُ مَرْدُودٌ

5- Bir Topluluk, Zulüm Üzere Anlaşma Yaptıkları Zaman Bu Geçerli Değildir Bâbı

٢٦٩٥ - ٢٦٩٦ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي ذَنْبٍ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَا جَاءَ أَغْرَابِيٌّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَامَ خَصْمُهُ فَقَالَ صَدَقَ أَقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَالَ الْأَغْرَابِيُّ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَرَزَنِي بِامْرَأَتِهِ فَقَالُوا لِي عَلَى ابْنِكَ الرَّجْمُ فَقَدَيْتُ ابْنِي مِنْهُ بِمِائَةِ مِنَ الْغَنَمِ وَوَلِيدَةٌ ثُمَّ سَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَقَالُوا إِمَّا عَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ لَأَقْضَيْنِ بَيْنَكُمَا بِاللَّهِ أَمَّا الْوَلِيدَةُ وَالْقَتْمُ فَرَدُّ عَلَيْكَ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَمَّا أَلْتِ يَا أُنَيْسُ لِرَجُلٍ فَاغْدُ عَلَى امْرَأَةٍ هَذَا فَارْجُمَهَا فَقَدْ أَعْلَيْهَا أُنَيْسٌ فَرَجَمَهَا.

2695-2696- Ebu Hureyre ve Zeyd ibnu Hâlid el-Cuheni -Allah o ikisinden razı olsun- şöyle dediler:

Bir bedevi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem gelip:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bizim aramızda Allah'ın Kitabı ile hüküm ver, dedi. O bedevinin hasmı olan adam da ayağa kalkarak:

-O doğru söyledi. Aramızda Allah'ın Kitabı ile hükmet, dedi. Bedevi dedi ki:

-Benim oğlum bu adamın yanında ücretle çalışan bir işçi idi ve onun karısı ile zina etti. Bana:

-Oğlunun taşlanarak öldürülmesi yani recm edilmesi gerekir, dediler. Oğlumu bu cezadan kurtarmak için yüz koyun ve bir de cariye verdim. Sonra bu meseleyi ilim sahibi olan kimselere sordum. Onlar bana:

-İşlemiş olduğu bu zina suçu karşılığında (oğlun bekâr olduğu için) ona yüz değnek vurulması ve bir yıl da gurbete gönderilmesi gerekir, dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Muhakkak aranızda Allah'ın Kitabı ile hükmedeceğim: Vermiş olduğun yüz koyun ve cariye sana geri verilecek. Oğluna da yüz değnek vurulacak ve bir yıl da gurbete gönderilecek. Ey Uneys! Sen de o kadının yanına git ve onu recmet.”

Ertesi günü kuşluk vaktinde Uneys o kadının yanına gitti ve onu recmetti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2314, 2315)

٢٦٩٧- حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَخَذَتْ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ رَوَاهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْمَخْرَمِيُّ وَعَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَبِي غَوْنٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ.

2697- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim bizim emrimiz olmayan bir şey ortaya çıkarırsa, o şey red-dolunmuştur, geçerli değildir.”¹³⁷

٦ - بَابُ كَيْفِ يُكْتَبُ هَذَا مَا صَالِحَ فُلَانٍ بِنِ فُلَانٍ وَفُلَانُ بِنِ فُلَانٍ وَإِنْ لَمْ يَنْسُبْهُ إِلَى قَبِيلَتِهِ أَوْ نَسَبِهِ

6- Bâb: Anlaşma, Kâğıda Nasıl Geçirilir?

Taraflar arasında yapılan anlaşma kişiyi dedeye, nesebe ve memleketine nispet etmeksizin: “Bu Falan oğlu Falan ile Falan oğlu Falan arasında yapılmış bir anlaşmadır” şeklinde kaleme alınır.

٢٦٩٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ بْنَ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا صَالَحَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَهْلَ الْخُدَيْيَةِ كَتَبَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ بَيْنَهُمْ كِتَابًا فَكَتَبَ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ الْمُشْرِكُونَ لَا تَكْتُبْ مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ لَوْ كُنْتَ رَسُولًا لَمْ تُقَاتِلْكَ فَقَالَ لِعَلِيٍّ أَمَحُهُ فَقَالَ عَلِيٌّ مَا أَنَا بِالَّذِي أَمَحَاهُ فَمَحَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِيَدِهِ وَصَالَحَهُمْ عَلِيُّ أَنْ يَدْخُلَ هُوَ وَأَصْحَابُهُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَا يَدْخُلُوهَا إِلَّا بِجُلْبَانِ السَّلَاحِ فَسَأَلُوهُ مَا جُلْبَانِ السَّلَاحِ فَقَالَ الْقِرَابُ بِمَا فِيهِ.

2698- Berâ ibnu Âzib -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye ehli ile Hudeybiye Anlaşması yaptığında de müşriklerle Müslümanlar arasındaki anlaş-

¹³⁷ Haksızlık üzerine anlaşma yapan, dinde olmayan bir şey yapmıştır; onun için bu haksızlık ve zulüm anlaşması reddedilecektir. Bu hadis aynı zamanda dinin temelini oluşturur. Çünkü dinde geçerli olan sadece Allah'ın kelâmı ve O'nun Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetidir. Bunun dışında ne varsa batıldır ve geçersizdir.

mayı Ali yazdı. Yapılan bu yazışmanın başına da: “Muhammed, Allah’ın Rasûlü’dür” ibaresini yazdı. Bunun üzerine müşrikler dediler ki:

Buraya “Muhammed, Allah’ın Rasûlü’dür” ibaresini yazma. Şayet O peygamber olsaydı biz O’nunla savaştık. Müşriklerin bu sözleri üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ali’ye:

“O ibareyi oradan sil” buyurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu buyruğu üzerine Ali:

-Ben o ibareyi oradan silemem, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendi elleriyle o yazıyı oradan sildi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, gelecek sene Mekke’ye kılıçları kılıflarının içinde olmak şartı ile ashabıyla beraber üç gün girip ikâmet etmek üzere onlarla anlaşma yaptı.

٢٦٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُوسَى عَنْ إِسْرَائِيلَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ
الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ اعْتَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي ذِي
الْقَعْدَةِ فَأَبَى أَهْلُ مَكَّةَ أَنْ يَدْعُوهُ يَدْخُلُ مَكَّةَ حَتَّى قَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يُقِيمَ بِهَا ثَلَاثَةَ
أَيَّامٍ فَلَمَّا كَتَبُوا الْكِتَابَ كَتَبُوا هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ فَقَالُوا لَا نُقَرُّ
بِهَا فَلَوْ نَعْلَمُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ مَا مَنَعَكَ لَكِنْ أَنْتَ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَنَا
رَسُولُ اللَّهِ وَأَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ ثُمَّ قَالَ لِعَلِيٍّ امْنَحْ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ لَا وَاللَّهِ لَا
أَمْحُوكَ أَبَدًا فَأَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْكِتَابَ فَكَتَبَ هَذَا مَا قَاضَى
عَلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ لَا يَدْخُلُ مَكَّةَ سِلَاحٌ إِلَّا فِي الْقِرَابِ وَأَنْ لَا يَخْرُجَ مِنْ
أَهْلِهَا بِأَحَدٍ إِنْ أَرَادَ أَنْ يَتَّبِعَهُ وَأَنْ لَا يَمْنَعَ أَحَدًا مِنْ أَصْحَابِهِ إِنْ أَرَادَ أَنْ يُقِيمَ بِهَا فَلَمَّا
دَخَلَهَا وَمَضَى الْأَجَلُ أَتَوْا عَلِيًّا فَقَالُوا قُلْ لِصَاحِبِكَ اخْرُجْ عَنَّا فَقَدْ مَضَى الْأَجَلُ
فَخَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَبِعَتْهُمْ ابْنَةُ حَمْزَةَ يَا عَمَّ يَا عَمَّ فَتَنَاولَهَا عَلِيٌّ بْنُ
أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَأَخَذَ بِيَدِهَا وَقَالَ لِقَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ ذُوكَ ابْنَةُ عَمِّكَ
حَمَلَتْهَا فَأَخْتَصَمَ فِيهَا عَلِيٌّ وَزَيْدٌ وَجَعَفَرٌ فَقَالَ عَلِيٌّ أَنَا أَحَقُّ بِهَا وَهِيَ ابْنَةُ عَمِّي
وَقَالَ جَعْفَرٌ ابْنَةُ عَمِّي وَخَالَتُهَا تَحَنِّي وَقَالَ زَيْدٌ ابْنَةُ أَخِي فَقَضَى بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَالَتِهَا وَقَالَ الْخَالَةُ بِمَنْزِلَةِ الْأُمِّ وَقَالَ لِعَلِّي أَنْتَ مِنِّي وَأَنَا مِنْكَ وَقَالَ لِيُغْفَرَ أَشْبَهْتَ خَلْقِي وَخُلُقِي وَقَالَ لِرَيْدٍ أَنْتَ أَخُونَا وَمَوْلَانَا.

2699- Berâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hicri altıncı yılının Zil-Kâde ayında umre yapmak için yola çıktı. Mekke ehli, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'ye girmesine engel oldular.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekkeli müşriklerle gelecek yıl Mekke'de üç gün ikâmet etmek üzere anlaşma yaptı. Bu anlaşma yazısını yazarken:

-"Bu, Allah'ın Peygamberi olan Muhammed'in yaptığı bir antlaşmadır" ibaresini yazınca müşrikler dediler ki:

-Bizler bu ibarenin yazılmasını kabul etmiyoruz. Şayet bizler senin Allah'ın Rasûlü olduğunu kabul etseydik zaten Mekke'ye girmeni engellemezdik. Fakat sen, Abdullah oğlu Muhammed'sin.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem :

-"Ben Allah'ın Peygamberiyim ve ben Abdullah oğlu Muhammed'im" dedi. Sonra Ali'ye: "Allah'ın Rasûlü ibaresini antlaşmadan sil" buyurdu. Ali:

-Vallahi ben bu ibareyi silmem! dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yazıyı aldı ve:

"Bu, Abdullah oğlu Muhammed'in yaptığı antlaşmadır" ibaresini yazdı. Yapılan anlaşmaya göre:

-Müslümanlar Mekke'ye ancak kılıçları kınında girecek.

-Mekke ehlerinden biri Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında gitmek isterse Mekke'den çıkamayacak.

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından biri Mekke'de kalmak isterse bu ondan yasaklanmayacak.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ertesi yıl Mekke'ye girdi ve belirlenen üç günlük zaman sona ermeye yaklaşınca, Mekke müşrikleri Ali'nin yanına geldiler ve:

-Arkadaşına söyle de Mekke'den çıksın. Belirlenen vakit artık dolmuştur.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'den çıktı. Bu sırada Hamza'nın kızı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Ey amca, ey amca! diyerek peşlerine takıldı. Ali ona uzandı ve eliyle tuttu ve Fâtıma'ya:

-Amcanın kızını al ve onu yanında taşı, dedi. Medine'ye geldikten sonra Hamza'nın kızının bakımı konusunda Ali, Zeyd ibnu Harise, Cafer anlaşmazlığa düştüler. Bunun üzerine Ali dedi ki:

-Ben onun bakımını üstlenmeye daha çok hak sahibiyim. Çünkü o benim amcamın kızıdır. Cafer de şöyle dedi:

-O, benim amcamın kızıdır. Teyzesi de benim nikâhım altındadır. Zeyd ibnu Harise ise şöyle dedi: O, benim kardeşimin kızıdır. O yüzden onun bakımını üstlenmeye daha çok hak sahibi benim.

Bu meseleyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem iletiler ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hamza'nın kızının teyzesine verilmesini emretti ve:

“Teyze, anne mesabesindedir” buyurdu. Sonra Ali'ye:

“Sen bendensin, ben de sendenim” buyurdu. Cafer'e de:

“Sen, yaratılışım ve ahlâkım bakımından bana benzedin” buyurdu. Zeyd ibnu Hârise'ye de:

“Sen bizim kardeşimiz ve dostumuzsun” buyurdu.¹³⁸

138 Hudeybiye antlaşmasının bütün şartları görünüşte Müslümanların aleyhine idi. Bu nedenle Müslümanlar büyük bir hayal kırıklığına uğradılar. Bu antlaşmayı bir aşağılanma, bir küçük düşürülme olarak kabul ettiler. “Sen Allah'ın Rasûlü değil misin? Davamız hak dava değil mi? Bu zilleti neden kabul ediyoruz?” diyen Ömer'in sözleri, Müslümanların genel üzüntülerinden doğan tepkinin dile getirilişinden başka bir şey değildi. Fakat şüphesiz Allah ve Rasûlü neyin hayırlı, neyin şer, neyin izzet, neyin zillet olduğunu daha iyi bilirdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlarını kesip başlarını tıraş etmeleri isteği yankısız kaldı. Büyük bir üzüntü ile çadırına girdi. Sonra Müminlerin annesi Ümmü Seleme'nin tavsiyesi üzerine kendi kurbanını kesti ve tıraş oldu. Bunun üzerine bütün Müslümanlar yarışarcasına kurbanlarını kesip tıraş oldular. Hudeybiye'de on dokuz gün kalındıktan sonra Medine'ye doğru yola çıkıldı. Yolda, “*Biz sana apaçık bir fetih verdik. Bununla Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlayacak ve sana olan nimetini tamamlayacak ve seni doğru bir yola iletecek. Allah sana şanlı bir zafer verecek*” Fetih: 1-2. âyetleriyle başlayan Fetih sûresi nazil oldu. Şanı yüce Al-

٧ - بَابُ الصُّلْحِ مَعَ الْمُشْرِكِينَ

7- Müşriklerle Yapılan Antlaşma Bâbı

فِيهِ عَنْ أَبِي سُفْيَانَ وَقَالَ عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ
تَكُونُ هَذِهِ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ بَنِي الْأَصْفَرِ وَفِيهِ سَهْلُ بْنُ حَنْفٍ وَأَسْمَاءُ وَالْمِسْوَرُ عَنْ
النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Bu konuda Ebu Sufyan Sahr ibnu Harb'in Hirakl ile olan konuşmasının bulunduğu hadis vardır. Avf ibnu Mâlik şöyle dedi: Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem: “Sonra sizinle Asfar oğulları arasında bir antlaşma olacak” buyurdu.

Yine bu konuda Sehl ibnu Huneyf, Ebu Bekir'in kızı Esma ve Misver ibnu Mahreme'den rivayetler vardır.

lah, Hudeybiye barışını bir “Feth-i Mübin” apaçık bir fetih olarak niteliyordu. Gerçekten de bunun böyle olduğu çok geçmeden herkes tarafından anlaşıldı. Hudeybiye'yi Hayber gibi, Mekke'nin fethi gibi zaferler izledi. Hudeybiye antlaşmasının en önemli yanlarından veya sonuçlarından birisi hiç kuskusuz siyasî yönüdü. Daha önce Mekkeli müşrikler, Medine İslâm toplumunun varlığına bile tahammül edemezlerdi. Hatta Müslümanları kökten yok etmek amacıyla Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarında olduğu gibi birçok girişimde bulunmuşlardı. İşte bu antlaşma ile ilk kez müşrikler Medine İslâm toplumunu resmen tanımış oluyorlardı. Bu durum İslâm'ın kabileler arasında büyük bir önem kazanmasına neden oldu. Antlaşmadan önce Müslümanlarla müşrikler arasında hemen hiçbir ilişki yoktu. Hudeybiye'den sonra ise iki taraf arasındaki ticari ve ailevi ilişkiler canlandı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem istediği yerde İslâm'ı rahatça tebliğ etme imkanına kavuştu. Bu nedenle hem Mekke'de, hem de çevre kabileler arasında İslâm'ı kabul edenler hızla arttı. Öyle ki, Hudeybiye ile Mekke'nin fethi arasında geçen iki yıl içinde Müslüman olanların sayısı, Hudeybiye'den önceki on dokuz yıl boyunca Müslüman olanların iki katına ulaşmıştı.

۲۷۰۰- وَقَالَ مُوسَى بْنُ مَسْعُودٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ الْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ صَالَحَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُشْرِكِينَ يَوْمَ الْحُدَيْبِيَّةِ عَلَى ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ عَلَى أَنْ مَنْ أَتَاهُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ رَدُّهُ إِلَيْهِمْ وَمَنْ أَتَاهُمْ مِنَ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يَرُدُّوهُ وَعَلَى أَنْ يَدْخُلَهَا مِنْ قَابِلٍ وَيُقِيمَ بِهَا ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَا يَدْخُلَهَا إِلَّا بِجُلْبَانِ السَّلَاحِ السَّيْفِ وَالْقَوْسِ وَنَحْوِهِ فَجَاءَ أَبُو جَنْدَلٍ يَخْجُلُ فِي قُبُودِهِ فَرَدُّهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ لَمْ يَذْكُرْ مُؤَمِّلٌ عَنْ سُفْيَانَ أَبَا جَنْدَلٍ وَقَالَ إِلَّا بِجُلْبِ السَّلَاحِ.

2700- Berâ ibnu Âzib -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hudeybiye günü müşriklerle üç hususta antlaşma yaptı:

-Müşriklerden her kim Allah'a iman edip Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelirse, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu müşriklere geri verecek; Müslümanlardan da her kim müşrikler tarafına giderse Mekkeliler onu geri vermeyecektir. Mekke'ye gelecek sene girilecek ve Mekke'de ancak üç gün ikâmet edilecek. Mekke'ye kılıç, yay ve benzeri silâhlar kınları içinde olarak girilecek.

Bu antlaşmanın yazılmasının akabinde Ebu Cendel Mekke'den hapisten kaçarak ayakları zincirde, seke seke oraya geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem antlaşma gereği onu müşriklere geri iade etti.

۲۷۰۱- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ رَافِعٍ حَدَّثَنَا سُرَيْجُ بْنُ النُّعْمَانِ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ نَافِعٍ عَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ مُعْتَمِرًا فَحَالَ كُفَّارُ قُرَيْشٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَتَحَرَ هَدْيُهُ وَحَلَقَ رَأْسُهُ بِالْحُدَيْبِيَّةِ وَقَاضَاهُمْ عَلَى أَنْ يَعْتَمِرَ الْعَامَ الْمُقْبِلَ وَلَا يَحْمِلَ سِلَاحًا عَلَيْهِمْ إِلَّا سِيُوفًا وَلَا يُقِيمَ بِهَا إِلَّا مَا أَحْبَبُوا فَاعْتَمَرَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فَدَخَلَهَا كَمَا كَانَ صَالِحُهُمْ فَلَمَّا أَقَامَ بِهَا ثَلَاثًا أَمَرُوهُ أَنْ يَخْرُجَ فَخَرَجَ.

2701- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem umre yapmak niyetiyle Medine'den Mekke'ye doğru çıktı. Ancak Kureyş kâfirleri Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Kâbe'ye girmesine engel oldular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Hudeybiye'de bulunduğu hâlde kurbanını kesti ve başını tıraş etti. Müşriklerle bir antlaşma imzaladı. Yapılan antlaşmada şunlar yazılıydı:

“Gelecek sene umre yapılacak, kılıçtan başka silah taşınmayacak ve onların istediği müddet dışında Mekke'de kalınmayacak.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yapılan bu antlaşmadan sonra gelecek sene Umre yaptı. Antlaşma gereğince Mekke'ye girdi ve orada üç gün kaldıktan sonra Mekke'den çıkmaları istendi. O da Mekke'den çıktı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 4252)

٢٧٠٢ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ بُشَيْرِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ أَبِي خُثَيْمَةَ قَالَ أَطْلَقَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ سَهْلٍ وَمُحَبِّصَةُ بْنُ مَسْعُودٍ بْنُ زَيْدٍ إِلَى خَيْبَرَ وَهِيَ يَوْمَئِذٍ صُلْحٌ.

2702- Sehl ibnu Ebî Hasmete -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hayberli Yahudilerle Müslümanlar arasında Hayber antlaşmasının olduğu sene Abdullah ibnu Sehl ve Muhayyisa Mesud ibnu Zeyd Hayber'e gitmişlerdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3173, 6143, 6898, 7192)

٨ - بَابُ الصُّلْحِ فِي الدِّيَةِ

8- Diyet Konusunda Antlaşma Yapmak Bâbı

٢٧٠٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدٌ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ الرَّبِيعَ وَهِيَ ابْنَةُ النَّضْرِ كَسَرَتْ نَيْيَةَ جَارِيَةٍ فَطَلَبُوا الْأَرْضَ وَطَلَبُوا الْعَفْوَ فَأَبَوْا فَأَتَوْا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَمَرَهُمْ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ أَكْكَسَرْتُ نَيْيَةَ الرَّبِيعِ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَا وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا تُكْسِرُ نَيْيَتَهَا فَقَالَ يَا

أَنْسُ كِتَابَ اللَّهِ الْقَصَاصُ فَرَضِيَ الْقَوْمُ وَعَفَوْا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَأَبْرَهُ زَادَ الْفَزَارِيُّ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ فَرَضِيَ الْقَوْمُ وَقَبِلُوا الْأَرْضَ.

2703- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Nadr'ın kızı er-Rubeyyi', genç bir kızın ön dişini kırmıştı. Onlar, bunun yerine diyet vermeyi teklif ettiler ve onu bağışlamalarını istediler. Ancak dişini kırdığı kızın ailesi diyet almayı ve onu affetmeyi kabul etmediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem huzuruna çıktılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara kısas uygulanmasını emretti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu emri üzerine Enes ibnu Nadr şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Rubeyyi'nin ön dişi mi kırılacak? Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, hayır onun ön dişleri kırılmaz. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Ey Enes! Allah'ın kitabı kısası emrediyor" buyurdu. Daha sonra kızın ailesi diyete razı oldular ve onu affettiler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Allah'ın kullarından öyle kimseler vardır ki, o, Allah'a yemin etse, muhakkak Allah onun yeminini yerine getirir." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2703, 2806)

٩ - بَابُ قَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ عَظِيمَتَيْنِ

9- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Torunu Hasan İçin:
"Bu Benim Oğlum ve O Bir Seyyiddir, Efendidir. Umarım ki Allah O'nunla İki Büyük Grubun Arasını Düzeltir" Sözü Bâbı¹³⁹

139 Hasan ibnu Ali'nin iki mühim İslâm fırkası arasındaki fitne ve fesadı ne suretle giderip barışı sağladığını ortaya koymuştur. Hasan ibnu Ali kuvvetli bir orduya sahip iken, sırf Müslümanlar arasında kan dökülmesinden çekindiği için, bazı şartlarla barış yapmış ve Muâviye adına halifelikten vazgeçmiştir.

وَقَوْلِهِ جَلَّ ذِكْرُهُ ﴿فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor: «Eğer mü'minlerden iki grup birbirleriyle vuruşurlarsa, aralarını düzeltin.»¹⁴⁰ Hucurat: 9

٢٧٠٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي مُوسَى قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَقُولُ اسْتَقْبَلِ وَاللَّهُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ مُعَاوِيَةَ بِكُتَابِ أَمْثَالِ الْجِبَالِ فَقَالَ عَمْرُو بْنُ الْعَاصِ إِنِّي لَأَرَى كُتَابَ لَا تُؤَلِّي حَتَّى تَقْتُلَ أَقْرَانَهَا فَقَالَ لَهُ مُعَاوِيَةُ وَكَانَ وَاللَّهِ خَيْرَ الرَّجُلَيْنِ أَيُّ عَمْرُو إِنَّ قَتَلَ هَؤُلَاءِ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ هَؤُلَاءِ مَنْ لِي بِأُمُورِ النَّاسِ مَنْ لِي بِنِسَائِهِمْ مَنْ لِي بِضَيْعَتِهِمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِ رَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ مِنْ بَنِي عَبْدِ شَمْسٍ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنُ سَمُرَةَ وَعَبْدَ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ بْنُ كُرَيْزٍ فَقَالَ اذْهَبَا إِلَى هَذَا الرَّجُلِ فَأَعْرِضَا عَلَيْهِ وَقُولَا لَهُ وَاطْلُبَا إِلَيْهِ فَأَتِيَاهُ فَدَخَلَا عَلَيْهِ فَتَكَلَّمَا وَقَالَ لَهُ فَطْلُبَا إِلَيْهِ فَقَالَ لَهُمَا الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ إِنْ بَوَّعَ عَبْدُ الْمُطَّلِبِ قَدْ أَصَبْنَا مِنْ هَذَا الْمَالِ وَإِنْ هَذِهِ الْأُمَّةُ قَدْ عَالَتْ فِي دِمَائِهَا قَالَا فَإِنَّهُ يَغْرِضُ عَلَيْكَ كَذَا وَكَذَا وَيَطْلُبُ إِلَيْكَ وَيَسْأَلُكَ قَالَ فَمَنْ لِي بِهِذَا قَالَا نَحْنُ لَكَ بِهِ فَمَا سَأَلَهُمَا شَيْئًا إِلَّا قَالَا نَحْنُ لَكَ بِهِ فَصَالَحَهُ فَقَالَ الْحَسَنُ وَلَقَدْ سَمِعْتُ أَبَا بَكْرَةَ يَقُولُ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ وَالْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ إِلَى جَنْبِهِ وَهُوَ يَقْبَلُ عَلَى النَّاسِ مَرَّةً وَعَلَيْهِ أُخْرَى وَيَقُولُ إِنَّ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ وَلَعَلَّ اللَّهَ أَنْ يُصْلِحَ بِهِ بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ عَظِيمَتَيْنِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ إِنْمَا ثَبَتَ لَنَا سَمَاعُ الْحَسَنِ مِنْ أَبِي بَكْرَةَ بِهِذَا الْحَدِيثِ.

2704- Hasan Basri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Vallahi Ali'nin oğlu Hasan, Muâviye'yi dağlar misali ordu birlikle-riyle karşıladı. Bunun üzerine Amr ibnul-Âs, Muâviye'ye dedi ki:

140 Hucurât: 9. âyetinin bu parçası, barışın muhakkak bir hayır olduğunu iki kelime ile en güzel ve en anlaşılır olarak ifade etmiştir.

-Ben karşımızda öyle ordu birlikleri görüyorum ki, onlar kendileri gibi büyük orduları öldürmedikçe geri dönmezler. Muâviye de Amr ibnu Âs'a -ki vallahi Muâviye bu iki adamın hayırlısıdır- şöyle dedi:

-Ey Amr! Şayet bunlar onları, onlar da bunları öldürürlerse insanların işlerini benim adıma kim yerine getirir? Bana, bu öldürülenlerin kadınlarına ve yetimlerine bakmayı kim üstlenir?

Aralarında barış yapmak için Kureyş kabilesinin Abdu Şems oğullarından Abdurrahman ibnu Semure ve Abdullah ibnu Âmir ibnu Kurayz'ı gönderdi ve o ikisine şöyle dedi:

-Ali'nin oğlu Hasan'a gidin ve O'na barış yapmayı teklif edin. Ona barışı istediğimi söyleyin. Ne istiyorsa öğrenip gelin!

Bu ikisi Hasan ibnu Ali'nin yanına geldiler. O'nunla konuştular, Muaviye'nin söylediklerini O'na iletiler ve O'nun isteklerini sordular. Hasan ibnu Ali o ikisine şöyle dedi:

-Bizler Abdulmuttalib oğullarıyız. Bu şekilde biz çok mal elde ettik. Bu ümmet kanını boş yere çok döktü.

Muâviye'nin iki elçisi şöyle dediler: Muâviye size şöyle şöyle mal veriyor ve sizin isteklerinizin neler olduğunu soruyor.

Hasan ibnu Ali: Bu konuda bana kim bir teminat verebilir? dedi. Muâviye'nin elçileri: Biz bunları senin için üzerimize alınız! dediler.

Hasan ibnu Ali her ne istediye, onlar: "Biz temin ederiz" diye karşıldılar. Bu şekilde Hasan ibnu Ali, Muâviye ile antlaşma yaptı.

Hasen el-Basri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ben Ebu Bekra'yı şöyle derken işittim:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi minber üzerinde torunu Hasan ibnu Ali de yanında iken gördüm. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir insanlara doğru bakıyor, bir Hasan ibnu Ali'ye dönüp bakıyordu. Şöyle buyurdu:

"Şüphesiz bu benim oğlumdur, O bir seyyiddir-efendidir. Allah'ın O'nunla Müslümanlardan iki büyük grubun arasını düzeltmesini umarım."¹⁴¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3629, 3746, 7109)

141 Ali'nin şehadeti üzerine Kûfeliler Hasan'a, Şamlılar Muâviye'ye beyat etmişlerdi. Hasan, hilâfet işinde Müslümanların iki fırkaya ayrılmasını günlerce düşünmüş,

۱۰ - بَابُ هَلْ يُشِيرُ الْإِمَامُ بِالصُّلْحِ

10- Bâb: İmâm, Hasımlara Aralarında Anlaşmaları İçin İşaret Eder mi?

۲۷۰۵ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي أُوَيْسٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي الرَّجَالِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أُمَّهُ عَمْرَةَ بِنْتَ عَبْدِ الرَّحْمَنِ قَالَتْ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ سَمِعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَوْتَ خُصُومٍ بِالْبَابِ غَالِيَةً أَصْوَاتُهُمَا وَإِذَا أَحَدُهُمَا يَسْتَوْضِعُ الْآخَرَ وَيَسْتَرْفِقُهُ فِي شَيْءٍ وَهُوَ يَقُولُ وَاللَّهِ لَا أَفْعَلُ فَخَرَجَ عَلَيْهِمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَيْنَ الْمُتَالِي عَلَى اللَّهِ لَا يَفْعَلُ الْمَعْرُوفَ فَقَالَ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَهُ أَيُّ ذَلِكَ أَحَبُّ.

2705- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kapısının önünde iki kişinin seslerini yükselterek birbirleriyle çekiştiklerini duydu. Bu alacak-verecek meselesinde borçlu olan, alacaklıdan borcun bir miktarını indirmesini ve alacağını kendinden güzellikle talep etmesini istiyordu. Alacaklı olan adam diğerine:

-Vallahi borcundan hiçbir indirme yapmam, diyordu. Bu ikisi böyle çekişirlerken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanlarına çıktı ve şöyle buyurdu:

-“İyilik yapmamak için Allah’a yemin eden adam nerede?” Alacaklı olan adam: Benim Ey Allah’ın Rasûlü! Şimdi bana borcu olan hangisini severse onu yapsın, dedi.

Müslümanlar arasında kan dökülmesine bir türlü razı olmayıp, Müslümanların arasını düzeltmek için hilâfetten Muâviye lehine çekilmiştir. Halifeliği altı aydan biraz noksandır. Böylece Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o sözü bu vakâya işaret olmuş, hâdiseler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem haber verdiği gibi cereyan etmiş, bu da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mucizelerinden biri olmuştur.

٢٧٠٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ رَبِيعَةَ عَنْ الْأَعْرَجِ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ عَنْ كَعْبِ بْنِ مَالِكٍ أَنَّهُ كَانَ لَهُ عَلَى عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي حَدَرَدٍ الْأَسْلَمِيِّ مَالٌ فَلَقِيَهُ فَلَزِمَهُ حَتَّى ارْتَفَعَتْ أَصْوَالُهُمَا فَمَرَّ بِهِمَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا كَعْبُ فَأَشَارَ بِيَدِهِ كَأَنَّهُ يَقُولُ النِّصْفَ فَأَخَذَ نِصْفَ مَا لَهُ عَلَيْهِ وَكَرَّكَ نِصْفًا.

2706- Kâb ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisinin, Abdullah ibnu Ebî Hadrâd el-Eslâmî'den alacağı vardı. Onunla karşılaştı ve borcunu kendisine ödemesini istedi. Bu arada ikisinin de sesleri yükseldi. Onlar bu hâldeyken yanlarına Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem uğradı ve:

“Ey Kâb!” dedi ve eliyle alacağının yarısını ondan almamasını işaret etti. Bunun üzerien Kâb, alacağının yarısını aldı ve geri kalan yarısını da ondan almadı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 457)

١١ - بَابُ فَضْلِ الْإِصْلَاحِ بَيْنَ النَّاسِ وَالْعَدْلِ بَيْنَهُمْ

11- İnsanlar Arasını Düzeltmenin ve Aralarında Adaletle Davranmanın Fazileti Bâbı

٢٧٠٧ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كُلُّ سُلَامَى مِنَ النَّاسِ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلُّ يَوْمٍ تَطْلُعُ فِيهِ الشَّمْسُ يَغْدِلُ بَيْنَ النَّاسِ صَدَقَةٌ.

2707- Ebû Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanın vücudundaki, bedenindeki her bir eklemin faydalarına karşı şükretmesi kendi üzerine bir sadakadır. Güneşin doğmakta olduğu her gün insanlar arasında adaletle davranması bir sadakadır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2891, 2989)

١٢ - بَاب إِذَا أَشَارَ الْإِمَامُ بِالصُّلْحِ فَأَبَى حَكَمَ عَلَيْهِ بِالْحُكْمِ الْبَيِّنِ

12- İmam, Davalı ve Davacıya Barışmalarını Söyler,
Onlardan Biri de Buna Yanaşmaz ise Açık Olan Bir Hükümle
İmam Hükmeder Bâbı

٢٧٠٨ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ
بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّ الزُّبَيْرَ كَانَ يُحَدِّثُ أَنَّهُ خَاصَمَ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ قَدْ شَهِدَ بَذْرًا إِلَى
رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي شِرَاجٍ مِنَ الْحَرَّةِ كَانَا يَسْقِيَانِ بِهِ كِلَاهُمَا
فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلزُّبَيْرِ اسْتَقِ يَا زُبَيْرُ ثُمَّ أَرْسِلْ إِلَى جَارِكَ
فَغَضِبَ الْأَنْصَارِيُّ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْ كَانَ ابْنُ عَمَّتِكَ فَتَلَوْنَ وَجْهَ رَسُولِ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ قَالَ اسْتَقِ ثُمَّ أَحْبَسَ حَتَّى يَنْلُغَ الْجَدْرَ فَاسْتَوْعَى رَسُولُ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَئِذٍ حَقَّهُ لِلزُّبَيْرِ وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ قَبْلَ ذَلِكَ أَشَارَ عَلَى الزُّبَيْرِ بِرَأْيِ سَعَةَ لَهُ وَلِلْأَنْصَارِيِّ فَلَمَّا أَحْفَظَ الْأَنْصَارِيُّ
رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اسْتَوْعَى لِلزُّبَيْرِ حَقَّهُ فِي صَرِيحِ الْحُكْمِ قَالَ عُرْوَةُ
قَالَ الزُّبَيْرُ وَاللَّهِ مَا أَحْسَبُ هَذِهِ آيَةً نَزَلَتْ إِلَّا فِي ذَلِكَ ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ
حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ﴾ آيَةً.

2708- Zübeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Bedir savaşına katılmış Ensâr'dan bir adamla Harre bölgesinde hurmalıklarını sularlarken, sulama sırası konusunda anlaşmazlığa düştüler ve meseleyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arzettiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ey Zübeyr! Hurmalığını sula, sonra suyu komşunun tarlasını sulaması için bırak” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem verdiği bu hükme razı olmayıp öfkelenen Ensari:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu hükmü, Zübeyr senin halanın oğlu olduğu için verdin, dedi. Bu söz üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüzünün rengi değişti ve:

-“Ey Zübeyr! Hurmalığını sula. Sonra su hurma köklerine ulaşıncaya ve kana kana sulayınca kadar suyu tarlanda tut” buyurdu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o vakit Zübeyr’e kendi hakkını bol bol kullanmasını söyledi. Bu hükümden önce ise Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zübeyr’e ve komşusuna adilâne bir şekilde hurmalıklarını sulamalarına işaret etmiş idi. Ancak Ensârî, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu hükümden dolayı öfkelenince, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Zübeyr’e apaçık hüküm içinde hakkını bol bol kullanmasını bildirmiştir.

Urve dedi ki: Zübeyr: Vallahi ben şu âyetin bu olay hakkında indiğini zannediyorum, dedi:

«*Fakat hayır; Rabbine yeminler olsun ki onlar, aralarında çekiştikleri şeyler hakkında seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükümden dolayı içlerinde hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyet göstermedikçe iman etmiş olmazlar.*» Nisa: 65 (Hadisin geçtiği diğer yer: 2360)

۱۳ - بَابُ الصُّلْحِ بَيْنَ الْغُرَمَاءِ وَأَصْحَابِ الْمِيرَاثِ وَالْمُجَازَفَةِ فِي ذَلِكَ

13- Alacaklılar ve Mirâsçılar Arasında Antlaşma Sağlanması ve Bu Konuda Ölçüp Tartmadan Tahmin Yapmanın Hükümü Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا بَأْسَ أَنْ يَتَخَارَجَ الشَّرِيكَانِ فَيَأْخُذَ هَذَا دَيْنًا وَهَذَا عَيْنًا فَإِنْ تَوَيَّ لَأَحَدِهِمَا لَمْ يَرْجَعْ عَلَى صَاحِبِهِ

İbnu Abbas şöyle dedi: İki ortağın bir kimse üzerinde alacakları olup da onun iflâsı veya ölümü hâlinde, ortaklardan her biri diğerinin payına düşenden çıkmasında ve şunun borcu ve şunun da bulunan malı almasında bir sakınca yoktur. Eğer ikisinden birinin aldığı şey helâk olursa, arkadaşına dönmez.

۲۷۰۹ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ وَهْبِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ تَوَفَّى أَبِي وَعَلَيْهِ دَيْنٌ فَعَرَضْتُ عَلَى غُرَمَائِهِ أَنْ يَأْخُذُوا الثَّمَرَ بِمَا عَلَيْهِ فَأَبَوْا وَلَمْ يَرَوْا أَنْ فِيهِ وَفَاءٌ فَلَأَيْتُ

النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَقَالَ إِذَا جَدَدْتَهُ فَوَضَعْتَهُ فِي الْمَرْبِدِ
 أَذْنَتْ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَ وَمَعَهُ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ فَجَلَسَ عَلَيْهِ
 وَدَعَا بِالْبَرَكَةِ ثُمَّ قَالَ اذْغُ غُرْمَاءَكَ فَأَوْفِيهِمْ فَمَا تَرَكْتُ أَحَدًا لَهُ عَلَى أَبِي دِينَ إِلَّا
 قَضَيْتُهُ وَفَضَلَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ وَسَقًا سَبْعَةَ عَجْوَةٍ وَسِتَّةَ لَوْنٍ أَوْ سِتَّةَ عَجْوَةٍ وَسَبْعَةَ لَوْنٍ
 فَوَافَيْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَغْرِبَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لَهُ فَضَحِكَ
 فَقَالَ أَنْتَ أَبَا بَكْرٍ وَعُمَرُ فَأَخْبِرْهُمَا فَقَالَ لَقَدْ عَلِمْنَا إِذْ صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا صَنَعَ أَنْ سَيَكُونُ ذَلِكَ وَقَالَ هِشَامٌ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ صَلَاةَ الْعَصْرِ
 وَلَمْ يَذْكُرْ أَبَا بَكْرٍ وَلَا ضَحِكَ وَقَالَ وَتَرَكَ أَبِي عَلَيْهِ ثَلَاثِينَ وَسَقًا دَيْنًا وَقَالَ ابْنُ
 إِسْحَاقَ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ صَلَاةَ الظُّهْرِ.

2709- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Babam Uhud savaşında şehit olmuştu. Ödenmesi gereken borçları vardı. Alacaklılara gidip hurma ağaçları üzerindeki hurmayı babamın borcuna almalarını teklif ettim. Ancak onlar ağaçlardaki hurma miktarını yeterli bulmayarak bu teklifimi kabul etmediler. Bunun üzerine ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın yanına gittim ve durumu kendisine zikrettim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Ağaçlardaki hurmaları topladığın ve hurmaları kurutacağın yere koyduğun zaman Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi çağır.”

Mahsulü toplayıp kurutacağım yere koyunca Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme haber verdim. O da, Ebu Bekir ve Ömer ile birlikte geldi. Hurmanın üzerine oturdu ve onun bereketlenmesi için dua etti. Sonra şöyle buyurdu:

-“Alacaklılarını çağır ve onlara haklarını eksiksiz olarak ver!” Bundan sonra babamın borcu olanların hepsini çağırdım ve alacaklarını eksiksiz olarak verdim. Bütün bunlardan sonra mahsulümden on üç vesk miktarı da arttı. Yedi vesk acve hurmasından, altı vesk de levn hurmasından veya da altı vesk acve hurmasından, yedi vesk de levn hurmasından olmak üzere fazla geldi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile akşam namazı esnasın-

da rastlaştık. Kendisine olan biteni haber verdim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem güldü ve:

-“Sen Ebu Bekir ve Ömer’e de haber ver!” buyurdu. O ikisine haber verdim. Şöyle dediler:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem senin mahsulünün bereketlenmesi için dua ettiğinde biz zaten böyle olacağını biliyorduk.

١٤ - بَابُ الصُّلْحِ بِالْدِّينِ وَالْعَيْنِ

14- Zimmet ve Aynı Borçta Antlaşma Yapmak Bâbı

٢٧١٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ عَمَرَ أَخْبَرَنَا يُونُسُ وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ أَخْبَرَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ كَعْبٍ أَنَّ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ أَخْبَرَهُ أَنَّهُ تَقَاضَى ابْنُ أَبِي حَذَرَدٍ ذَيْنَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِ فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ فَارْتَفَعَتْ أَصْوَاتُهُمَا حَتَّى سَمِعَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي بَيْتٍ فَخَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمَا حَتَّى كَشَفَ سِجْفَ حُجْرَتِهِ فَنَادَى كَعْبُ بْنُ مَالِكٍ فَقَالَ يَا كَعْبُ فَقَالَ لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَشَارَ بِيَدِهِ أَنْ ضَعِ الشُّطْرَ فَقَالَ كَعْبُ قَدْ فَعَلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُمْ فَاقْضِهِ.

2710- Kâb ibnu Malik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında, İbnu Ebi Hadred’in kendisine olan borcunu Mescitte iken ödemesini istedi. O ikisinin sesleri yükseldi, öyle ki Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem evinde olduğu hâlde onların seslerini duydu. Onlara doğru çıktı ve odasının perdesini aralayarak Kâb ibnu Malik’e:

-“Ey Kâb!” diye seslendi. Kâb dedi ki:

-Buyur Ey Allah’ın Rasûlü! Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem eliyle işaret ederek ondan borcunun yarısını almamasını işaret etti. Akabinde Kâb Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemine emrine itaat

ederek dedi ki:

-Alacağımın yarısını ona bağışladım ey Allah'ın Rasûlü! Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem borçluya yani Ebu Hadred'e:

-“Kalk ve borcunu öde” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 457)

٥٤- كِتَابُ الشُّرُوطِ

54- ŞARTLAR KİTÂBİ¹⁴²

١- بَابُ مَا يَجُوزُ مِنَ الشُّرُوطِ فِي الْإِسْلَامِ وَالْأَحْكَامِ وَالْمُبَايَعَةِ

1- İslâm Dîni'ne Girmekte, Hükümlerde, Alış-veriş
Muamelelerinde Caiz Olan Şartlar Bâbı

٢٧١١-٢٧١٢ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ
شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ أَنَّهُ سَمِعَ مَرْوَانَ وَالْمِسْوَرَةَ بْنَ مَخْرَمَةَ رَضِيَ
اللَّهُ عَنْهُمَا يُخْبِرَانِ عَنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَمَّا كَاتَبَ
سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو يَوْمَئِذٍ كَانَ فِيمَا اشْتَرَطَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَنَّهُ لَا يَأْتِيكَ مِنَّا أَحَدٌ وَإِنْ كَانَ عَلَى دِينِكَ إِلَّا رَدَدْتَهُ إِلَيْنَا وَخَلَيْتَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ
فَكِرَةَ الْمُؤْمِنُونَ ذَلِكَ وَامْتَعَضُوا مِنْهُ وَأَبَى سُهَيْلٌ إِلَّا ذَلِكَ فَكَاتَبَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ذَلِكَ فَرَدَّ يَوْمَئِذٍ أَبَا جَنْدَلٍ إِلَى أَبِيهِ سُهَيْلِ بْنِ عَمْرٍو وَلَمْ يَأْتِهِ أَحَدٌ

142 Koşullar, şartlar, hükümler. Şart, sözlük anlamı itibarıyla yerine getirilmesi gereken şey demektir. Bir şeyin varlığı kendi varlığına bağlı olmakla birlikte onun aslından bir parça oluşturmeyen iş veya nitelik. Misal olarak, namaz kılabilmenin şartı abdestli olmaktır. Şart, ibadetlerde olduğu gibi, ticarî ve sosyal ilişkilerde de vazgeçilmez bir unsurdur. Sözleşmelerde tarafların şart koşma hakları Kur'ân ve Sünnet ile sabit olmuştur. Şartlarla ilgili olarak temel ölçü, gayri meşru nitelik taşımamalıdır. İnsanların menfaatlerini koruyabilmeleri için yaptıkları işlemlerde şart koşmaları kadar normal bir tasarruf olamaz. İşte bu nedenledir ki Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şartlarla ilgili genel kuralı koyduktan sonra mübahlığı esas saymıştır.

مِنَ الرِّجَالِ إِلَّا رَدُّهُ فِي تِلْكَ الْمُدَّةِ وَإِنْ كَانَ مُسْلِمًا وَجَاءَتِ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ وَكَانَتْ أُمُّ كَلْثُومٍ بِنْتُ عَقْبَةَ بْنِ أَبِي مُعَيْطٍ مِمَّنْ خَرَجَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَئِذٍ وَهِيَ عَاتِقٌ فَجَاءَ أَهْلُهَا يَسْأَلُونَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَرْجِعَهَا إِلَيْهِمْ فَلَمْ يَرْجِعْهَا إِلَيْهِمْ لِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فِيهِمْ ﴿إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَاْمْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ﴾

2711-2712- Mervan ve Misver ibnu Mahrame -Allah o ikisinden razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından rivayet ettiler:

Suheyli ibnu Amr, Hudeybiye antlaşmasının yapıldığında, Suheyli ibnu Amr, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e koştuğu şartlardan birisi de şu idi:

-Bizim tarafımızdan biri size gelse ve bu şahıs Müslüman dahi olsa o bize geri verilecek ve bizimle onun arasını boşaltılacak.

Antlaşmadaki bu kısım, Müslümanların hoşuna gitmedi ve antlaşmada öngörülen şartlar onlara ağır geldi. Ancak Suheyli ise bu şartta ısrar etti. Bunu üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu şart üzere müşriklerle antlaşma imzaladı.

Antlaşmanın imzalandığı o gün Mekke'den kaçıp gelen Ebu Cendel, antlaşma gereği babası Suheyli ibnu Amr'a geri verildi. Bu antlaşma müddetince Müslüman bile olsa, erkeklerden her kim Müslümanların yanına Mekke'den kaçıp gelmişse, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara geri iade etti.

Mümin kadınlar Medine'ye muhacirler olarak geldiler. Ukbe ibnu Ebû Muayt'ın kızı Ümmü Kulsum de ergenlik çağına girmiş olduğu hâlde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelenlerden idi. Akabinde Ümmü Kulsum'un ailesi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e gelerek onu kendilerine iade etmesini istediler. Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, indirilen şu âyete binaen Ümmü Kulsum'u ailesine geri vermemiştir. Çünkü kendisine gelen bu kadınlar hakkında Allah şu âyeti indirmiştir:

«Mü'min kadınlar size muhacir olarak geldikleri zaman, onları imtihan edin. Allah, onların imanlarını daha iyi bilir. Şayet onların mü-

min olduklarını anlarsanız, onları kâfirlere geri döndürmeyin. Ne bu kadınlar o kâfirlere helâldir, ne de o kâfirler bu kadınlara helâl olur.» Mümtetine: 10

۲۷۱۳- قَالَ عُرْوَةُ فَأَخْبَرْتَنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْتَحِنُهُنَّ بِهَذِهِ الْآيَةِ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَاْمْتَحِنُوهُنَّ﴾ إِلَى ﴿غُفُورٌ رَحِيمٌ﴾ قَالَ عُرْوَةُ قَالَتْ عَائِشَةُ فَمَنْ أَقَرَّ بِهَذَا الشَّرْطِ مِنْهُنَّ قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَدْ بَايَعْتُكَ كَلَامًا يُكَلِّمُهَا بِهِ وَاللَّهُ مَا مَسَّتْ يَدُهُ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ فِي الْمُبَايَعَةِ وَمَا بَايَعُهُنَّ إِلَّا بِقَوْلِهِ.

2713- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in gelen kadınları şu âyetlerle ile imtihan edip dener olduğunu haber verdi:

«Ey iman edenler! Mümin kadınlar size muhacir olarak geldikleri zaman, onları imtihan edin. Allah, onların imanlarını daha iyi bilir. Şayet onların mümin olduklarını anlarsanız, onları kâfirlere geri döndürmeyin. Ne bu kadınlar o kâfirlere helâldir, ne de o kâfirler bu kadınlara helâl olur. Kâfirlere, kadınlar için sarf ettiklerini verin. O kadınlara mehirlerini verdiğiniz takdirde, onlarla evlenmenizde size bir günah yoktur. Kâfir kadınlarla evlilik bağlarını tutmayın. Onlar için sarfettiğiniz mehri isteyin; onlar da (kâfir erkekler) sarfettikleri mehri istesinler. Bu, Allah'ın hükmüdür; aranızda O hükmeder. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir; hikmet sahibidir.

Eşleriniz için sarfettiklerinizden bir şey (şayet onların dinden çıkmaları sebebiyle) kâfirlere gider, siz de onlara galip gelerseniz, ganimetten, eşleri giden erkeklere, sarfettikleri kadar verin. İman ettiğiniz Allah'a karşı gelmekten sakının.

Ey Peygamber! Mü'min kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi şirk koşturmak, hırsızlık etmemek, zina işlememek, evlâtlarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında bir yalan düzüp getirmemek ve iyilik hususunda karşı gelmemek üzere sana bey'at etmek için geldiklerinde, onların bey'atlarını kabul et ve onlar için Allah'tan mağfiret dile. Şüphe yoktur ki Allah, çok bağışlayıcıdır çok merhametlidir.» Mümtetine: 10-12

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Kadınlardan her kim âyetteki şartı ikrar etmiş ise Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o kadına:

-“Ben seninle beyat¹⁴³ ettim” buyururdu. Vallahi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kadınlarla beyatleşmesi esnasında eli, onların hiçbirinin eline dokunmadı. Kadınlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme sözlü olarak beyat ettiler. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2733, 4182, 4891, 5288, 7214)

143 Biat'ın aslı, satmak, satın almak anlamına gelen bey' mastarıdır. 'Biat', yöneticiliği birine vermek, bir kimsenin yöneticiliğini benimsemek demektir. Kavram olarak 'biat', Müslümanların devlet başkanını (veliyyü'l emr'i) seçme, belirleme ve İslâmî hükümlere uygun işlerde ona bağlılık göstermedir. Müslümanların içerisinde çıkan ehl-i hâl ve'l akd (Müslümanların işlerini görmek üzere seçilen yetkili şûra-danışma topluluğu) tarafından tespit edilen bir imama (halifeye) itaat ve bağlılık sözüdür. Araplar önceden alış-verişlerde yaptıkları satış akdini (anlaşmayı) kuvvetlendirmek üzere el sıkışarlardı. Buradan hareketle, Müslümanlar da bir başkan seçerken el sıkışma örneğini almışlar ve aralarındaki benzerlikten dolayı buna da 'biat- bey'at' demişlerdir. Sorumlu başkan seçme konusunda yönetilenler haklarını seçtikleri kişiye, seçilen kişi de onların hakkına ve Allah'ın koyduğu sınırlara uymak şartıyla bunun karşılığını yönetilenlere, yani biat edenlere verir. Bu tıpkı rıza ile bir mal alım-satımındaki anlaşma gibidir. Bir taraf kendi isteği ile, yönetim emanetini hakka-hukuka uyma şartıyla biat ettiği kimseye verir ve ona bağlı kalacağını ilân eder. Kendisine biat edilen de biat edenleri Allah'ın hükümleri doğrultusunda yöneteceğine söz verir. Arapça bir kelime olan bey'ât; “Kabûl etmek, bir akitten (anlaşmadan) râzı olmak ve tasdik etmek” gibi mânâlara gelir. İslâmî ıstılâhta: “Bir mükellefin, ehl bir cemaat (ehl-i hâl ve'l akd) tarafından tespit edilen halifeye, (imama, ulü'l-emr'e) itaat edeceğine dair, söz vermesine bey'at denilir.” Bu bir anlamda mükellefin, meşrû (şer'i) olan her emirde (hoşuna gitse de, gitmese de) itaat edeceğine dair sadakat yeminidir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Müslümanların hoşlarına gitse de gitmese de, kendilerinden olan, yani Allah'ın hükmüyle hükmeden emir sahiplerine, yani yönetim işinin kendilerine biat ile verildiği yöneticilere itaat etmek zorunda olduklarını, ancak onlar günah olan bir şeyi emrederlerse onlara itaat etmenin gerekmediğini söylüyor. Allah'a isyan olan bir konuda hiç kimseye itaat edilmez, itaat ancak ma'ruf'tadır, yani dinin güzel gördüğü işlerdedir.

٢٧١٤ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ زِيَادِ بْنِ عِلَاقَةَ قَالَ سَمِعْتُ جَرِيرًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَشْتَرَطَ عَلَيَّ وَالتُّنْحَ لِكُلِّ مُسْلِمٍ.

2714- Cerîr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme Müslüman olmak üzere beyat ettim. Beyatım esnasında bana her Müslüman'a nasihat etmemi şart koştu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 57)

٢٧١٥ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنِي قَيْسُ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ جَرِيرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى إِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَالتُّنْحِ لِكُلِّ مُسْلِمٍ.

2715- Cerîr ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme namazı dosdoğru kılmak, zekâtı vermek¹⁴⁴ ve her Müslüman'a nasihat etmek üzere beyat ettim.¹⁴⁵ (Hadisin geçtiği diğer yer: 57)

144 Zekât, Allah rızası için yapılan iyilik veya verilen şey, sadaka insanın malından sırf Allah rızası için muhtaç olanlara temlik edilmek üzere çıkardığı bir vergi türü anlamında bir fıkıh terimi. Zekâta, mü'minlerin Allah'ın emirlerine uymadaki sadakatlerini gösterdiği için "sadaka" da denilmiştir. Çoğulu sadakât'ır. Sadaka kavramında üç temel özelliğin bulunması gerekir: İhtiyaç, mülkiyetin nakli ve temlikin Allah için olması. Sadaka, yükümlünün durumuna göre farz veya nafil hükmünde olur. Sadakanın farz olan kısmı zekâtтан ibaret olup; tarım ürünlerinin zekâtı olan oşrû; hayvanların, ticaret mallarının, altın, gümüş ve diğer nakit paraların zekâtı ile, define ve madenlerin zekâtını kapsamına alır. Zekât verileceği yerleri belirleyen âyetteki "sadakât" çoğul olarak bütün bu çeşitleri kapsar. «Sadakalar, Allah'tan bir farz olmak üzere, sadece fakirlere, düşkünlere, sadaka toplayan memurlara, kalpleri İslâm'a ısındırılacak olanlara, kölelerin kurtarılmasına, borçlulara, Allah yoluna ve yolda kalmışlara âittir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir; hikmet sahibidir.» Tevbe: 60.

145 Bu hadislerdeki şart, İslâm'a girişte tutulması caiz olan şart oluyor. Bunun muhalifi, dîn kardeşine iyilik isteyici olmamayı şart kılmaktır ki, bu caiz olmaz. Namaz kılmak, zekât vermek şartları caiz olurken, bunların muhalifleri caiz olmaz. Yani kişi İslâm'a girebilmesi için bu şartları kabul etmesi gerekiyor, ama çıkması için birini inkâr etmesi yeterlidir.

٢ - بَابُ إِذَا بَاعَ نَخْلًا قَدْ أُبْرَتْ

2- Bir Şahıs, Erkek Çiçek Aşılانmış Olduğu Hâlde Hurma Ağacı Sattığı Zaman Bâbı

٢٧١٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ بَاعَ نَخْلًا قَدْ أُبْرَتْ فَصَمَرُهَا لِلْبَائِعِ إِلَّا أَنْ يَشْتَرِطَ الْمُبْتَاعُ.

2716- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Aşılانmış bir hurma ağacı, meyvesi zikrolunmayarak satılırsa, meyvesi, o ağacı aşılانan kimseye âittir. Ancak alıcı tarafından zikredilmesi bundan müstesnadır.”¹⁴⁶ (Hadisin geçtiği diğer yer: 2203)

٣- بَابُ الشُّرُوطِ فِي الْبَيْعِ

3- Ticarete Öngörülen Şartlar Bâbı¹⁴⁷

٢٧١٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَخْبَرَتْ أَنَّ بَرِيرَةَ جَاءَتْ عَائِشَةَ تَسْتَعِينُهَا فِي كِتَابَتِهَا وَلَمْ تَكُنْ قَصَتْ مِنْ كِتَابَتِهَا شَيْئًا قَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ ارْجِعِي إِلَى أَهْلِكَ فَإِنْ أَحْبَبُوا أَنْ أَقْضِيَ عَنْكَ كِتَابَتَكَ وَيَكُونَ وَلَاؤُكَ لِي فَعَلْتُ ذَلِكَ بَرِيرَةَ إِلَى أَهْلِهَا فَأَبَوْا وَقَالُوا إِنْ شَاءَتْ أَنْ تَحْتَسِبَ عَلَيْكَ فَلْتَفْعَلْ وَيَكُونَ لَنَا وَلَاؤُكَ فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَهَا ابْتَاعِي فَأَعْطِي فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ.

2717- Urve -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Âişe -Allah ondan razı olsun- kendisine şöyle haber verdi:

146 Hadis böyle meyveli ağaç satışlarında bu ve benzeri şartların satıcı ve müşteri tarafından konulabileceğine delâlet etmektedir.

147 Mahsûl satıcısıdır, ancak müşterinin şart kılması hâlinde, müşterinindir.

Berfire, hürriyetine kavuşmak için efendileriyle yaptığı antlaşmada belirlenen bedelin ödenmesi konusunda Âişe'den yardım istedi. O ana kadar belirlenen paradan hiçbir şey ödememişti. Âişe ona dedi ki:

-Efendilerine dön ve onlara şayet velayet hakkın benim olursa senin bütün borçlarını ödeyeceğimi haber ver.

Âişe'nin bu teklifini Berire efendilerine iletti. Ancak onlar bunu kabul etmediler ve:

-Şayet Âişe seni satın almak isterse bunu karşılıksız olarak yani Allah rızası için yapsın. Ancak velâyetin bize aittir, dediler. Âişe -Allah ondan razı olsun- onların bu ileri sürdükleri şartı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem iletti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Âişe'ye:

-"Berire'yi satın al ve onu azat et. Muhakkak velâyet hakkı azat edene âittir. (Hadisin geçtiği diğer yer: 456)

٤ - بَابُ إِذَا اشْتَرَطَ الْبَائِعُ ظَهَرَ الدَّائِبَةِ إِلَى مَكَانٍ مُسَمًّى جَازَ

4- Satıcı Belli Bir Yere Kadar Hayvanına Binmeyi Şart Koşarsa Bu Satış Caiz Olur Bâbı

٢٧١٨ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ قَالَ سَمِعْتُ عَامِرًا يَقُولُ حَدَّثَنِي جَابِرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ كَانَ يَسِيرُ عَلَى جَمَلٍ لَهُ قَدْ أَغْيَا فَمَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَضَرَبَهُ لَدَعَا لَهُ فَسَارَ بِسِيرٍ لَيْسَ بِسِيرٍ مِثْلَهُ ثُمَّ قَالَ بَغْنِيهِ بِوَقِيَّةٍ قُلْتُ لَا ثُمَّ قَالَ بَغْنِيهِ بِوَقِيَّةٍ فَبَعَثَهُ فَاسْتَنْتَيْتُ حُمَلَاءَهُ إِلَى أَهْلِي فَلَمَّا قَدِمْنَا أَتَيْتُهُ بِالْجَمَلِ وَتَقَدَّنِي ثَمَنَهُ ثُمَّ انْصَرَفْتُ فَأَرْسَلَ عَلَيَّ ابْنُ أَبِي قُرَيْشٍ قَالَ مَا كُنْتُ لِأَتُخَذَ جَمَلُكَ فَخُذْ جَمَلَكَ ذَلِكَ فَهُوَ مَالُكَ قَالَ شُعْبَةُ عَنْ مُغِيرَةَ عَنْ عَامِرٍ عَنْ جَابِرٍ أَفْقَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ظَهْرَهُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ إِسْحَاقُ عَنْ جَرِيرٍ عَنْ مُغِيرَةَ فَبَعَثَهُ عَلَيَّ أَنِّي لِي فَقَارَ ظَهْرَهُ حَتَّى أَبْلُغَ الْمَدِينَةَ وَقَالَ عَطَاءٌ وَغَيْرُهُ لَكَ ظَهْرُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّبِ عَنْ جَابِرٍ شَرَطَ ظَهْرَهُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ جَابِرٍ وَلَكَ ظَهْرُهُ حَتَّى تَرْجِعَ وَقَالَ أَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ أَفْقَرَتَاكَ ظَهْرُهُ إِلَى الْمَدِينَةِ وَقَالَ

الْأَعْمَشُ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ تَبْلَغَ عَلَيْهِ إِلَى أَهْلِكَ وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ وَابْنُ إِسْحَاقَ عَنْ وَهْبٍ عَنْ جَابِرٍ اشْتَرَاهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِوَقِيَّةٍ وَتَابَعَهُ زَيْدُ بْنُ أَسْلَمَ عَنْ جَابِرٍ وَقَالَ ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ وَغَيْرِهِ عَنْ جَابِرٍ أَخَذَتْهُ بِأَرْبَعَةِ دَنَانِيرَ وَهَذَا يَكُونُ وَقِيَّةً عَلَى حَسَابِ الدِّينَارِ بَعَشْرَةَ دَرَاهِمٍ وَلَمْ يُبَيِّنِ الثَّمَنَ مُغِيرَةُ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرٍ وَابْنُ الْمُنْكَدِرِ وَأَبُو الزُّبَيْرِ عَنْ جَابِرٍ وَقَالَ الْأَعْمَشُ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ وَقِيَّةٌ ذَهَبٍ وَقَالَ أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ سَالِمٍ عَنْ جَابِرٍ بِمِائَتِي دِرْهَمٍ وَقَالَ دَاوُدُ بْنُ قَيْسٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مِقْسَمٍ عَنْ جَابِرٍ اشْتَرَاهُ بِطَرِيقِ ثَبُوكَ أَخْسَبُهُ قَالَ بِأَرْبَعِ أَوَاقٍ وَقَالَ أَبُو نَضْرَةَ عَنْ جَابِرٍ اشْتَرَاهُ بِعِشْرِينَ دِينَارًا وَقَوْلُ الشَّعْبِيِّ بِوَقِيَّةٍ أَكْثَرُ الْإِشْتِرَاطِ أَكْثَرُ وَأَصَحُّ عِنْدِي قَالَهُ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ.

2718- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisine ait bir deve üzerinde yolculuk ediyordu. Yolculuk esnasında devesi yoruldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem devenin yanına uğradı ve ona vurdu. Bunun üzerine deve, daha önce hiç yürümediği kadar hızlı yürümeye başladı. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Câbir'e:

-“Bu deveyi bana bir ûkıyye karşılığında sat” buyurdu. Ben: Hayır, satmam, dedim. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ikinci defa: “Bu deveyi bana ûkıyye karşılığında sat!” buyurdu. Bunun üzerine ben deveyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sattım. Ancak o deveye Medine'ye ailemin yanına varıncaya kadar binmeyi kendisine şart koştum. Medine'ye geldiğimizde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem deveyi getirdim ve O da bana bedelini ödedi. Sonra oradan ayrıldım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arkamdan birini gönderdi ve:

-“Ben senin deveni almayacağım. Deveni al; o senin malındır” buyurdu.

Şu'be, Câbir'den olan rivayetinde Câbir'in: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beni Medine'ye kadar devenin sırtında, omurga kemikleri üzerinde taşıdı, dediğini söylemiştir.

İshâk ibnu Râhûye de Câbir'in: Ben deveyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye ulaşmama kadar devenin sırt omurga kemik-

lerinin bana ait olması şartı üzere sattım, dediğini söylemiştir.

Atâ ibnu Ebî Rabâh ile Câbir'den rivayet eden başkaları da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin: "Medine'ye kadar devenin sırtı senindir" buyurduğunu söylemişlerdir.

Muhammed ibnu Munkedir de Câbir'den yaptığı rivayetinde: Câbir Medine'ye kadar devenin sırtını kullanmayı şart kıldı, demiştir.

Zeyd ibnu Eslem de Câbir'den yaptığı rivayetinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin Câbir'e: "Medine'ye dönünceye kadar devenin sırtı sana âittir" buyurduğunu söylemiştir.

Ebu Zubeyr de Câbir'den rivayetinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin Câbir'e: "Medine'ye kadar devenin sırtını sana, yük yükletmen ve binmen için ariyet verdik" buyurduğunu nakletmiştir.

A'meş de Salim ibnu Ebî Ca'd'dan; O da Câbir'den senediyle rivayetinde, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Devenin üzerinde ailene ulaş" buyurdu, demiştir.

Buhârî: Satış sırasındaki akidde şart kılındığını gösteren hadîslerin tarikleri daha çok ve benim nazarımda bunlar satış sırasında şart kılındığına delâlet etmeyen rivayetlerden çıkış yönünden de daha sahihtirler, dedi.

Ubeydullah ile Muhammed ibnu İshâk, Vehb ibnu Keysân'dan; O da Câbir'den yaptıkları rivayetlerinde: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Câbir'den deveyi bir ûkıyye mukabilinde satın aldı, demişlerdir.

Zeyd ibnu Eslem, Câbir'den yaptığı rivayetinde Vehb ibnu Keysân'a mutâbaat etmiştir.

İbnu Cureyc de Atâ ibnu Rebâh'tan ve diğerlerinden; onlar da Câbir'den olmak üzere yaptığı rivayetinde, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ben deveyi Câbir'den dört dînâr mukabilinde aldım" buyurdu, demişlerdir. Bu dört dînâr bir dînârın on dirheme mukabil olması hesabı üzere, bir ûkıyye olur.

Mugîre ibnu Mıksem, Şa'bî'den; O da Câbir'den olmak üzere yaptığı rivayetinde devenin bedelini beyân etmedi. Ve keza İbnu Munkedir ile Ebu Zubeyr de Câbir'den yaptıkları rivayetlerinde bu bedeli beyan etmişlerdir.

Ve A'meş, Salim ibnu Ebu Ca'd'dan; o da Câbir'den "Bir ûkıyye al-tın" demiştir.

Ebu İshâk, Sâlim'den; O da Câbir'den "İki yüz dirhem" demiştir.

Dâvûd ibnu Kays, Ubeydullah ibnu Mıksem'den; O da Câbir'den: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o deveyi Tebûk yolunda satın aldı ve Câbir'in: Dört ûkıyye mukabilinde dediğini sanıyorum, demiştir.

Ebu Nadre de Câbir'den: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem deveyi yirmi dînâr mukabilinde satın aldı, diye söylemiştir.

Şa'bî'nin "Bir ûkıyye mukabilinde" sözü rivayetler içinde daha çoktur; şart kılma hükmü de benim nazarımda çıkış kaynağı bakımından daha sahihtir. Bunu Buhârî söyledi.

۵ - بَابُ الشُّرُوطِ فِي الْمُعَامَلَةِ

5- Ekim-Dikim ve Diğer İşlerde Şart Koşma Bâbı

۲۷۱۹- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَتْ الْأَنْصَارُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْسِمَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ إِخْوَانِنَا النَّخِيلِ قَالَ لَا فَقَالَ تَكْفُونَا الْمَثْوَةَ وَتُشْرِكُكُمْ فِي الثَّمَرَةِ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا.

2719- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Müslümanlar Mekke'den Medine'ye hicret edip geldiklerinde, Ensar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelip dediler ki:

-Hurma bahçelerimizi bizimle muhacir kardeşlerimiz arasında paylaştı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Hayır öyle olmaz” buyurdu. Bunun üzerine Ensar: Bakım ve sulama işiniz sizler üstlenin, biz de sizleri mahsulde ortak yapalım, dediler.

Bunun üzerine Ensâr ve Muhacirler, işittik ve itaat ettik, dediler.

۲۷۲۰- حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَةُ بْنُ أَسْمَاءَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَعْطَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَيْبَرَ الْيَهُودَ أَنْ يَغْمَلُوهَا وَيَزْرَعُوهَا وَلَهُمْ شَطْرُ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا.

2720- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hâşimî Yahudilerine kendi arazilerinde çalışıp ekincilik yapmaları ve oradan çıkacak mahsûlün yarısı onların olması şartı ile, topraklarını onlara geri verdi.¹⁴⁸

٦ - بَابُ الشُّرُوطِ فِي الْمَهْرِ عِنْدَ عُقْدَةِ النِّكَاحِ

6- Nikâh Kıyma Esnasında Mehir'de Öngörülen Şartlar Bâbı

وَقَالَ عُمَرُ إِنَّ مَقَاطِعَ الْحُقُوقِ عِنْدَ الشُّرُوطِ وَلَكَ مَا شَرَطْتَ وَقَالَ الْمَسُورُ
سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرَ صَهْرًا لَهُ فَأَتَنِي عَلَيْهِ فِي مُصَاهَرَتِهِ فَأَحْسَنَ
قَالَ حَدَّثَنِي وَصَدَّقَنِي وَوَعَدَنِي فَوَفَّى لِي.

Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Hakların kararlaştırılma zamanı şartların öngörüldüğü zamandır. Senin için hangi şart koşulmuşsa o vardır.

Misver de şöyle demiştir: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi bir akrabasından bahsedip, onun akrabılığının güzelliğinden bahsedip şöyle buyurdu:

“O her zaman için bana konuştuğunda doğruyu söylemiş, söz verdiğinde de sözünü yerine getirmiştir.”

٢٧٢١ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي
حَبِيبٍ عَنْ أَبِي الْخَيْرِ عَنْ عُقْبَةَ بْنِ عَامِرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحَقُّ الشُّرُوطِ أَنْ تُوفُوا بِهِ مَا اسْتَحْلَلْتُمْ بِهِ الْفُرُوجَ.

2721- Ukbe ibnu Âmir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Yerine getirmeniz gereken şartların en evlâsı, nikâh konusunda

148 Hayber arazisini, oradaki Yahudilere ancak orada çalışmaları ve orada ekincilik yapmaları ve mahsûlün yarısı onlara âit olmak şartı üzere vermiştir. Bu da bir ekincilik akdidir.

yaptığınız şarttır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5151)

٧ - بَابُ الشُّرُوطِ فِي الْمَزَارَعَةِ

7- Ekim-Dikim İşindeki Şartlar Bâbı

٢٧٢٢ - حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ حَنْظَلَةَ الزُّرْقِيَّ قَالَ سَمِعْتُ رَافِعَ بْنَ خَدِيجٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كُنَّا أَكْثَرَ الْأَصَارِ حَقًّا فَكُنَّا نُكْرِي الْأَرْضَ فَرُبَّمَا أَخْرَجَتْ هَذِهِ وَلَمْ تُخْرِجْ ذِهِ فَتُهِينَا عَنْ ذَلِكَ وَلَمْ نُنَّهْ عَنِ الْوَرَقِ.

2722- Râfi' ibnu Hadîc -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensar içinde tarlası en fazla olan biz idik. Biz tarlamızın bir kısmını kiraya verirdik. Bazen öyle olurdu ki, tarlanın bu kısmı mahsul verirken, diğer kısmı mahsul vermezdi. Biz bu şekilde tarlalarımızı kiraya vermekten yasaklandık. Ancak gümüş para ile kiraya vermekten yasaklanmadı.

٨ - بَابُ مَا لَا يَجُوزُ مِنَ الشُّرُوطِ فِي النِّكَاحِ

8- Nikâh Kıyarken Caiz Olmayan Şartlar Bâbı

٢٧٢٣ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَبِغُ حَاضِرٌ لِبَادٍ وَلَا تَنَاجَشُوا وَلَا يَزِيدَنَّ عَلَى بَيْعِ أَخِيهِ وَلَا يَخْطُبَنَّ عَلَى خِطْبَتِهِ وَلَا تَسْأَلَ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا لِتَسْتَكْفِيَ إِنَاءَهَا.

2723- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiçbir şehirli, göçebenin malını göçebe adına satamaz. Malın fiyatını artırmayın. Hiçbir kimse Müslüman kardeşinin alışverişi üzerine alış-

veriş edemez. Müslüman kardeşi bir kadına dünürücü olursa, o işi sonuçlanana kadar o kadına gidip dünürçülük yapamaz. Bir kadın, Müslüman kadın kardeşinin kocasına gidip de kendi yaşamını sürdürmesi için hanımını boşayıp kendisiyle evlenmesini isteyemez.”

٩ - بَابُ الشُّرُوطِ الَّتِي لَا تَحِلُّ فِي الْحُدُودِ

9- Dinî Cezalarda Helâl Olmayacak Şartlar Bâbı

٢٧٢٤ - ٢٧٢٥ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا لَيْثٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَزَيْدِ بْنِ خَالِدٍ الْجُهَنِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُمَا قَالَا إِنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَعْرَابِ أتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَشُدُّكَ اللَّهُ إِلَّا قَضَيْتَ لِي بِكِتَابِ اللَّهِ فَقَالَ الْخَضَمُ الْآخَرُ وَهُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ نَعَمْ فَأَقْضِ بَيْنَنَا بِكِتَابِ اللَّهِ وَأَذِّنْ لِي فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْ قَالَ إِنَّ ابْنِي كَانَ عَسِيفًا عَلَى هَذَا فَرَزَنِي بِامْرَأَتِهِ وَإِنِّي أَخْبَرْتُ أَنْ عَلَى ابْنِي الرَّجْمَ فَأَقْدَمْتُ مِنْهُ بِمِائَةِ شَاةٍ وَوَلِيدَةٍ فَسَأَلْتُ أَهْلَ الْعِلْمِ فَأَخْبَرُونِي أَنَّمَا عَلَى ابْنِي جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ وَأَنْ عَلَى امْرَأَةِ هَذَا الرَّجْمُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا أَقْضِيَنَّ بَيْنَكُمَا بِكِتَابِ اللَّهِ الْوَلِيدَةُ وَالْقَتْمُ رَدٌّ وَعَلَى ابْنِكَ جَلْدُ مِائَةٍ وَتَغْرِيبُ عَامٍ اغْدُ يَا أُنَيْسُ إِلَى امْرَأَةِ هَذَا فَإِنْ اعْتَرَفَتْ فَارْجُمْنَاهَا قَالَ لَقَدْ أَعْلَمْتُهَا فَاعْتَرَفَتْ فَأَمَرَ بِهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرُجِمَتْ.

2724-2725- Ebu Hureyre ve Zeyd ibnu Hâlid el-Cuheni -Allah o ikisinden razı olsun- şöyle dediler:

Bir bedevi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelerek şöyle dedi: Ey Allah'ın Rasûlü! Bizim aramızda Allah'ın Kitabı ile hüküm ver, dedi. O bedevinin hasmı olan ve ondan daha anlayışlı olan adam da:

-Evet. Aramızda Allah'ın kitabı ile hükmet ve bana olayı anlatmam için izin ver, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Anlat bakalım nedir derdiniz?" buyurdu. Adam dedi ki:

-Benim oğlum bu adamın yanında ücretle çalışan bir işçi idi ve onun karısı ile zina etti. Ben o adama oğlumun bu fiilinden ötürü recmedilmesi yani taşlanarak öldürülmesi gerekir, diyerek bunun karşılığında fidye olarak ona yüz koyun ve bir de cariyeye verdim. Daha sonra bu meseleyi ilim ehline sordum. Onlar bana oğlumun cezasının yüz değnek ve bir yıl gurbete gönderilmek olduğunu; bu kadının karısının cezası ise recmedilmesi yani taşlanarak öldürülmesi olduğunu bana haber verdiler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, aranızda Allah’ın kitabı ile hükmedeceğim: Vermiş olduğun yüz koyun ve cariyeye sana geri verilecek. Oğluna da yüz değnek vurulacak ve bir yıl da gurbete gönderilecek. Ey Uneys! Sen de o kadının yanına git ve şayet günahını itiraf ederse onu recmet.”

Ertesi günü kuşluk vaktinde Uneys o kadının yanına gitti. Kadın suçunu itiraf etti ve Uneys’de onu recmetti.¹⁴⁹

149 Recm, zina fiilini işleyen evli erkek veya kadınlara uygulanan ceza. İslâm’da recm, hemen hemen hep taşlama fiilinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Zaten recm kelimesi, hemen hemen tüm dillerde, taşlama sözcüğünün karşılığı olarak yer almakla birlikte, Osmanlıca’ya hukuk terimi olarak “zina yapan kadın veya erkeğin taşlanarak öldürülmesi” olarak geçmiştir. Recm ilk önce ayetle sabitti. Tilâveti nesh edildi, hükmü sünnetle sabit kaldı. Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle demiştir: Sizler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in huzurunda bulunduğunuz sırada birden bedevilerden bir adam ayağa kalktı ve: “Ey Allah’ın Rasûlü! Benim için Allah’ın kitabı ile hükmet! dedi. Akabinde onun hasmı olan kimsede ayağa kalktı ve: Ey Allah’ın Rasûlü! Hasımım doğru söyledi. Sen onun için Allah’ın kitabı ile hükmet ve söz söylemek üzere bana izin ver!” dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’de ona: “Sözünü söyle” buyurdu. O da şöyle dedi: Benim oğlum, bu Arabinin yanında ücretle çalışan bir kimse idi. Oğlum bunun karısı ile zina etmiş. İnsanlar bana oğlum üzerine taşlanmak cezası olduğunu haber verdiler. Ben bu adama oğlum adına yüz koyun ve birde cariyeyi fidye vererek oğlumun bu cezadan kurtardım. Bundan sonra ben bu meseleyi ilim ehlerinden sordum. Onlarda bana onun karısı üzerine taşlama cezası düştüğünü, benim oğluma da ancak yüz değnek vurulma ile bir yıl gurbete sürgün edilmek üzere, ceza olduğunu haber verdiler! dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’de: “Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki ben sizin aranızda elbette Allah’ın kitabı ile hükmedeceğim. Cariye ile koyunları kendi sahibine geri veriniz. Senin oğluna gelince: Onun üzerinde yüz değnek cezası ve bir yıl gurbete sürgün edilme cezası vardır” buyurdu. Bundan sonra Eslem kabilesinden bir adam olan Uneys’e de: “Sana gelince ey Uneys! Sende bu adamın karısına git. Şayet kadın suçunu itiraf ederse onu recmet” buyurdu. Ravi: Uneys o kadına gitti, kadının suçunu itiraf etmesi üzerine, Uneys ona taşlama cezası uyguladı demiştir. (Müslim 1697, Tirmizi 1457) İbnu Şihab şöyle de-

di: Bana Ubeydullah ibnu Abdullah ibnu Utbe haber verdi ki kendisi Abdullah ibnu Abbas'tan şöyle derken işitmiştir: Ömer ibnul-Hattab, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin minberi üzerine çıkmış hâlde iken şöyle dedi: "Hiç şüphe yok ki Allah, Muhammed'i hak peygamber olarak gönderdi. Ona indirilen bu Kitab'ın içinde "recm ayeti de vardı" Biz bu ayeti okuduk-ezberledik, ve onu anlayıp belle-dik ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem recm etti, bizde ondan sonra recm ettik. Böyle olduğu hâlde insanlara zaman uzayıp da onlardan birinin: Biz Allah'ın Kitabı'nda recmi bulamıyoruz demesi ve böylece Allah'ın indirmiş olduğu bir far-zı, terk suretiyle delâlete düşmelerinden korkarım. Hiç şüphesiz ki Allah'ın Kita-bı'nda evli erkek ve kadınlardan olup da zina eden ve zinasında apaçık deliller bu-lunan veya da gebelik ve itiraf bulunmasıyla zinası sabit görünen kimse üzerine recm bir haktır." (Ebu Davud 4418, Tirmizi 1455, Müslim 1691) Ömer ibnul-Hat-tab'dan -Allah ondan razı olsun- rivayet edilmiştir. O şöyle dedi: Allah Rasûlü sal-lallahu aleyhi ve sellem recm etti; Ebu Bekir recm etti; ben de recm ettim. Allah'ın Kitabı'na ilave etmiş olmaktan çekinmemiş olsam onu muhakkak mushafa yazar-dım. Çünkü ileride bazı kavimlerin gelip onu Allah'ın Kitabı'nda bulamayınca in-kar edeceklerinden cidden korkuyorum. (Tirmizi 1456) Ömer ibnul-Hattab, insan-lara hutbe okumuş da Abdurrahman onun için şöyle dediğini işitmiş: "Uyanık olu-nuz; bazı kimseler: Recm de ne oluyormuş? Allah'ın Kitabı'nda değnek cezası var diyorlar. Muhakkak ki Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem recmi uygulamış ve ondan sonra bizde uygulamışsıdır. Şayet bazı kimseler: Ömer Allah'ın Kitabı'ndan olmayan bir şeyi Allah'ın Kitabı'nda ziyade etti dememiş olsalardı, o âyeti nazil ol-duğu gibi Kur'ân'a koyardım." (Ahmet ibnu Hanbel, İbnu Kesir: 11.c / 5687 Nesei)

RECM'İN TEVRAT'TA DA OLDUĞU: Abdullah ibnu Ömer şöyle haber verdi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme, zina etmiş bir Yahudi erkeği ile bir Ya-hudi kadını getirdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ya-hudilerin yanına kadar gidip: "Sizler zina edenlerin üzerine Tevrat'ta ne cezası bu-luyorsunuz?" diye sordu. Onlar: "Biz zina eden erkek ile kadının yüzlerini karar-tır, onları bir hayvan üzerine yükler, yüzleri biri birinin aksine gelecek şekilde otu-rup ve böylece onları dolaştırıp teşhir ederiz" dediler. Allah Rasûlü sallallahu aley-hi ve sellem: "Şayet doğru söyleyenler iseniz Tevrat'ı getirin" buyurdu. Onlar, Tev-rat'ı getirdiler ve onu okumaya başladılar. Nihayet "recm" ayeti üzerine elini koy-du da iki eli arasını ve arkasını okudu. O sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bulunan Abdullah ibnu Selâm, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme: Ona emret de elini kaldırsın, dedi. Genç elini kaldırdı. Birde baktılar ki "recm" ayeti elinin altındadır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zina eden erkek ve kadın Yahudilerin "recm" edilmelerini emretti. Onlar da "recm" olundu-lar. (Müslim: 1699)

ZİNA İLE İLGİLİ AYETLER: *"Kadınlarınızdan fuhuş yapanlara karşı içiniz-den dört şahit getirin. Şayet şahitlik ederlerse, o kadını ölüm alıp götürünce-ye kadar, yahut Allah onlara bir yol gösterinceye kadar evlerde hapsedin"* (Nisa: 15) Bu âyeti kerime zina eden kadının ölünceye kadar hapsedilmesini istiyor. Ya-ni, müebbet hapis. *"Zina eden kadın ve zina eden erkeğin her birine yüz değnek*

١٠ - بَاب مَا يَجُوزُ مِنْ شُرُوطِ الْمُكَاتَبِ إِذَا رَضِيَ بِالنَّبْعِ عَلَى أَنْ يُعْتَقَ

10- Bir Kölenin Azat Edilmesi İçin Satın Alınmaya Razı Olduğu Zaman, Bunun İçin İmzalanan Antlaşma da Caiz Olan Şartlar Bâbı

٢٧٢٦ - حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ بْنُ أَيْمَنَ الْمَكِّيُّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ دَخَلْتُ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ دَخَلْتُ عَلَى بَرِيرَةَ وَهِيَ مُكَاتَبَةٌ فَقَالَتْ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ اشْتَرِينِي فَإِنْ أَهْلِي يَبِيعُونِي فَأَعْتِقْنِي قَالَتْ نَعَمْ قَالَتْ إِنَّ أَهْلِي لَا يَبِيعُونِي حَتَّى يَشْتَرُطُوا وَلَئِنِّي قَالَتْ لَا حَاجَةَ لِي فَيْكَ فَسَمِعَ ذَلِكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْ بَلَغَهُ فَقَالَ مَا شَأْنُ بَرِيرَةَ فَقَالَ اشْتَرَيْهَا فَأَعْتِقْهَا وَلَيْشْتَرُطُوا مَا شَاءُوا قَالَتْ فَاشْتَرَيْتُهَا فَأَعْتَقْتُهَا وَاشْتَرَطَ أَهْلُهَا وَلَاءَهَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ وَإِنْ اشْتَرَطُوا مِائَةَ شَرْطٍ.

2726- Eymen -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Âişe'nin -Allah ondan razı olsun- yanına girdim, şöyle dedi:

-Berîre, efendileriyle azat edilme yazışması yaptığı hâlde benim yanıma geldi ve dedi ki:

-Ey müminlerin annesi! Beni efendilerimden satın al! Onlar beni satıyorlar. Beni azat et!

Âişe, onun bu sözünü kabul ederek, evet, dedi. Berire, bu haberi efendilerine iletmiş, ancak onlar, Berire'nin velâyeti kendilerine âit olması şartıyla satabileceklerini söylediler. Âişe, Berire'ye: Benim için senin

vurun. Allah'a ve âhiret gününe inananlar iseniz Allah'ın dinini uygulamada sizi, onlara karşı acıma duygusu tutmasın. Müminlerden bir grup da onlara yapılan azaba şahit olsun." (Nur: 2) Ubade ibnu Samid -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Benden alınız, benden alınız. Muhakkak ki Allah, zina yapan kadınlar için bir yol tayin etmiştir. Evlenmemiş olan, evlenmiş olanla zina ederse bunların her birine yüz değnek ve bir sene sürgün cezası vardır. Evli veya dul olan, evli veya dul olanla zina ederse bunların her birine de yüz değnek ve recm cezası vardır." (Müslim 1690) Cabir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Eslem kabilesinden bir adamı, Yahudilerden bir adamı ve onun zina ettiği kadını recm etti. (Müslim: 1701)

hakkında hiçbir ihtiyaç yoktur, dedi. Bu konuşulanları Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem duydu veya kendisine bu iletildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Berire’nin işi ne ola ki?” diye sordu. Ardından da şöyle buyurdu:

-“Ey Âişe! Onu satın al ve azat et! Onlar diledikleri kadar şart koşsunlar.” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü üzerine ben Berire’yi satın aldım ve azat ettim. Onun efendileri velâyeti şart koştular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Velâyet hakkı azat edene âittir. Onlar yüz şart da koşsalar bu hükmü değişmez” buyurdu

۱۱ - بَابُ الشُّرُوطِ فِي الطَّلَاقِ

11- Boşama Hususunda Öngörülen Şartlar Bâbı

وَقَالَ ابْنُ الْمُسَيَّبِ وَالْحَسَنُ وَعَطَاءٌ إِنَّ بَدَأَ بِالطَّلَاقِ أَوْ آخَرَ فَهُوَ أَحَقُّ بِشَرْطِهِ.

Saîd ibnu Museyyeb, Hasan Basrî, Atâ ibnu Ebî Rabâh -Allah onlardan razı olsun- şöyle dediler: Şayet bir kimse, karısını boşayacağı zaman boşama sözünü önce veya sonra söylemesi arasında bir fark yoktur. Yani dese ki, sen boşsun, şayet bu eve girersen, demesi gibi. Ve o şahıs kendi şartına daha haklıdır.

۲۷۲۷ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرُورَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَدِيِّ بْنِ ثَابِتٍ عَنْ أَبِي

حَازِمٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ التَّلْقِي وَأَنْ يَتَنَاعَ الْمُهَاجِرُ لِلْأَعْرَابِيِّ وَأَنْ تَشْتَرِطَ الْمَرْأَةُ طَلَاقَ أُخْتِهَا وَأَنْ يَسْتَأْمَ الرَّجُلُ عَلَى سَوْمِ أَخِيهِ وَنَهَى عَنْ التَّجَشُّسِ وَعَنْ التَّصْرِيبَةِ. تَابَعَهُ مُعَاذٌ وَعَبْدُ الصَّمَدِ عَنْ شُعْبَةَ وَقَالَ غُنْدَرٌ وَعَبْدُ الرَّحْمَنِ نَهَى وَقَالَ آدَمُ نَهَيْنَا وَقَالَ النَّضْرُ وَحَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ نَهَى.

2727- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bir bölgeye mal getiren

kervanı şehrin dışında karşılayıp onlardan mal almaktan; şehirde oturan kimsenin, bedevi adına bedevinin malını alıp satmasından; bir kadının nikâh sırasında Müslüman bir kadın kardeşini boşama şartını koşmasından; kişinin, Müslüman kardeşinin pazarlığının üzerine pazarlık yapmaktan yasakladı. Pazarlığı kızıştırmaktan ve alıcıları aldatmak için hayvanı sağmadan sütünü memede biriktirmekten de yasakladı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2140)

۱۲- بَابُ الشُّرُوطِ مَعَ النَّاسِ بِالْقَوْلِ

12- İnsanlarla Sadece Sözlü Olarak Yapılan Şartlar Bâbı

۲۷۲۸- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ أَنَّ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى بْنُ مُسْلِمٍ وَعَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ يَزِيدُ أَحَدُهُمَا عَلَى صَاحِبِهِ وَغَيْرُهُمَا قَدْ سَمِعْتُهُ يُحَدِّثُهُ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ إِنَّا لَعِنْدَ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي بْنُ كَعْبٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُوسَى رَسُولُ اللَّهِ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ قَالَ ﴿أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا﴾ كَانَتْ الْأُولَى نِسْيَانًا وَالْوَسْطَى شَرْطًا وَالثَّالِثَةُ عَمْدًا ﴿قَالَ لَا تُؤَاخِذْنِي بِمَا نَسِيتُ وَلَا تُرْهِقْنِي مِنْ أَمْرِي عُسْرًا﴾ ﴿لَقِيََا غُلَامًا فَقَتَلَهُ﴾ فَأَنْطَلَقَا ﴿فَوَجَدَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَآقَامَهُ﴾ قَرَأَهَا ابْنُ عَبَّاسٍ أَمَامَهُمْ مَلِكٌ.

2728- Ubey ibnu Kâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Musa, Allah’ın Rasûlü’dür. Akabinde hadisi zikretti ve şöyle dedi: *«Ben sana, benimle beraber yolculuğa sabredemezsin, demedim mi?»* Kehf: 75

Bu birincisi Musa aleyhisselamın unutulması sonucu olmuştu. Bundan sonra ikinci defa sorduğu soru ise söz ile bir şart olmuştu. Üçüncü soru ise kasten olmuştu. «Musa şöyle demişti: “Unuttuğum şeyden dolayı beni suçlama; şu işimden dolayı bana güç yükleme”» Kehf: 73 «Yollarına devam etmişlerdi. Nihayet bir oğlan çocuğuna rastladıkları zaman o kul onu da öldürmüştü.» Kehf: 74 Yollarına devam ettiler. «Kasabada

yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar bulmuşlardı ki, o kul onu hemen doğrultuvermişti.» Kehf: 77

İbnu Abbâs: Kehf suresinde 79. âyette gelen *Verâehum* melikun yani onların arkalarında bir kral vardı, lafzını "*Emâmehum melikun* yani önlerinde bir kral vardı, şeklinde okumuştur.¹⁵⁰ (Hadisin geçtiği diğer yer: 74, 122)

۱۳ - بَابُ الشُّرُوطِ فِي الْوَلَاءِ

13- Velâyet Konusunda Öngörülen Şartlar Bâbı

۲۷۲۹- حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ غَزْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ جَاءَنِي بَرِيرَةُ فَقَالَتْ كَاتَبْتُ أَهْلِي عَلَى تِسْعِ أَوَاقٍ فِي كُلِّ عَامٍ أَوْقِيَّةً فَأَعِينَنِي فَقَالَتْ إِنْ أَحْبَبُوا أَنْ أَعُدَّهَا لَهُمْ وَيَكُونُوا لِي فَفَعَلْتُ فَذَهَبَتْ بِرَبِيرَةَ إِلَى أَهْلِهَا فَقَالَتْ لَهُمْ فَأَبَوْا عَلَيْهَا فَجَاءَتْ مِنْ عِنْدِهِمْ وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسٌ فَقَالَتْ إِنِّي قَدْ عَرَضْتُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ فَأَبَوْا إِلَّا أَنْ يَكُونَ الْوَلَاءُ لَهُمْ فَسَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَتْ عَائِشَةُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ خُذِيهَا وَاشْتَرِطِي لَهُمُ الْوَلَاءَ فَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ فَفَعَلْتُ عَائِشَةُ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي النَّاسِ فَحَمِدَ اللَّهُ وَأَثْنَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ مَا بَالُ رِجَالٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ مَا كَانَ مِنْ شَرْطٍ لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ كَانَ مِائَةَ شَرْطٍ فَمَنْ قَضَاءُ اللَّهِ أَحَقُّ وَشَرْطُ اللَّهِ أَوْفَقُ وَإِنَّمَا الْوَلَاءُ لِمَنْ أَعْتَقَ.

2729- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Berîre bana gelip: Ben sahiplerim ile her bir yılda bir ûkıyye ödemek üzere dokuz ûkıyyeye kendi hürriyetimi satın alma yazışması yaptım. Bu parayı ödememde bana yardım et, dedi. Âişe şöyle dedi:

-Şayet sahiplerin, senin velâyet hakkının benim olması karşılığında seni satın almama razı olurlarsa, sana yardım ederim.

150 Musa aleyhisselamın Hızır'la olan yolculuğu 122 nolu hadiste tam olarak geçmişti.

Bunun üzerine Berîre sahiplerine gitti ve Âişe'nin teklifini onlara ilettiler. Onlar bu teklifi kabul etmediler. Berire, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe'nin yanında oturuyor olduğu hâlde onların yanına geldi ve:

-Onlara senin teklifi ilettilim. Ancak onlar velâyet hakkının kendilerinin olmadıkça bunu kabul etmeyeceklerini söylediler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Berire'nin konuştuklarını duydu. Âişe de olayı kendisine haber verdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Sen Berîre'yi satın al! Velâyet hakkını da onlara şart kıl. Çünkü velâyet hakkı ancak azat edene âittir."

Âişe de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dediği gibi yaptı. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanlar içinde ayağa kalktı. Allah'a hamd ve senâdan sonra şöyle buyurdu:

-"Bazı kimselere ne oluyor da Allah'ın Kitabı'nda olmayan şartlar koyuyorlar. Allah'ın Kitabı'nda olmayan her şart batıldır. Yüz kere de şart koşulsa hüküm değişmez, aynıdır. Allah'ın hükmü en haklıdır; Allah'ın şartı en sağlamdır. Velâyet hakkı ancak azat edenindir." (Hadisin geçtiği diğer yer: 456)

١٤ - بَابُ إِذَا اشْتَرَطَ فِي الْمُزَارَعَةِ إِذَا شِئْتَ أَخْرَجْتُكَ

14- Ekicilik Anlaşmasında "İstediğim Zaman Seni Çıkarırım" Şartının Konması Bâbı

٢٧٣٠ - حَدَّثَنَا أَبُو أَحْمَدَ مَرَّارُ بْنُ حَمْوَةَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى أَبُو غَسَّانَ الْكِنَانِيُّ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَمَّا قَدَعَ أَهْلُ خَيْبَرَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ قَامَ عُمَرُ خَطِيبًا فَقَالَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ غَامِلَ يَهُودَ خَيْبَرَ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَقَالَ تُقْرَأُكُمْ مَا أَقْرَأَكُمْ اللَّهُ وَإِنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ خَرَجَ إِلَى مَالِهِ هُنَاكَ فَعُدِّي عَلَيْهِ مِنَ اللَّيْلِ فَفَدَعْتَ يَدَاهُ وَرَجَلَاهُ وَلَيْسَ لَنَا هُنَاكَ عَدُوٌّ غَيْرُهُمْ هُمْ عَدُوُّنَا وَتُهَمُّنَا وَقَدْ رَأَيْتُ إِجْلَاءَهُمْ فَلَمَّا أَجْمَعَ عُمَرُ عَلَى

ذَلِكَ أَنَّهُ أَحَدُ بَنِي أَبِي الْحَقِيقِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَخْرِجْنَا وَقَدْ أَقْرَأْنَا مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعَامَلْنَا عَلَى الْأَمْوَالِ وَشَرَطَ ذَلِكَ لَنَا فَقَالَ عُمَرُ أَطْنَنْتَ أَلِي نَسِيتُ قَوْلَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَيْفَ بِكَ إِذَا أَخْرَجْتَ مِنْ خَيْرٍ تَعْدُو بِكَ قُلُوصَكَ لَيْلَةً بَعْدَ لَيْلَةٍ فَقَالَ كَانَتْ هَذِهِ هَزِيلَةً مِنْ أَبِي الْقَاسِمِ قَالَ كَذَبْتَ يَا عَدُوَّ اللَّهِ فَأَجْلَاهُمْ عُمَرُ وَأَعْطَاهُمْ قِيمَةَ مَا كَانَ لَهُمْ مِنَ الثَّمَرِ مَالًا وَإِبِلًا وَعَرُوضًا مِنْ أَقْتَابٍ وَحِبَالٍ وَغَيْرِ ذَلِكَ. رَوَاهُ حَمَّادُ بْنُ سَلَمَةَ عَنْ عُثَيْدِ اللَّهِ أَحْسِبُهُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنْ عُمَرَ عَنِ الثَّيْبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخْتَصَرَهُ.

2730- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Hayberliler, Abdullah ibnu Ömer'in elinin bileğini kırdıkları zaman, Ömer kalkarak bir hutbe vererek şöyle dedi:

-Şüphesiz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hayber Yahudilerine mahsullerinin yarısı kendilerinin olması şartıyla arazilerini geri verdi ve: "Sizleri bu arazîler üzerinde Allah'ın sizleri burada bıraktığı müddetçe bırakıyoruz" buyurdu. Abdullah ibnu Ömer, Hayber'deki malına çıkıp gitmişti. Geceleyin saldırıya uğradı ve el ve ayak bilekleri kırıldı. Bizim o Hayber topraklarında siz Yahudilerden başka düşmanımız yoktur. Onlar bizim düşmanlarımızdır ve biz bu suçla onları ittihâm ediyoruz. Ben onları Hayber topraklarından kovmayı uygun gördüm. Ömer onları çıkarmaya karar verince, kendisine Yahudi başkanlarından Ebu Hukayk oğullarından biri gelip dedi ki:

-Ey Müminlerin Emîri! Muhammed bizi topraklarımızdan çıkarmamış ve bizimle topraklarımız konusunda mahsulün yarısı bizim olması şartıyla anlaşma yaptığı hâlde bizi topraklarımızdan mı çıkarıyorsun? O Yahudinin bu sözleri üzerine Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

-Sen benim, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sana söylediği: "Hayber'den çıkarıldığın zaman uzun bacaklı, yürüyüşe sabırlı dişi deven seni geceden geceye koşturduğunda senin hâlin nice olur!" sözünü unuttuğumu mu sandın? Yahudi, Ömer'e: Bu, Ebul-Kasım'ın yaptığı ufak bir şakaydı, dedi. Ömer:

-Yalan söyledin ey Allah'ın düşmanı! dedi ve Ömer onları Hay-

ber'den kovdu. Onlara mahsûlden olan haklarının karşılığında mal, deve, deve semerleri, ipler ve daha başka şeyler verdi.

۱۵ - بَابُ الشُّرُوطِ فِي الْجِهَادِ وَالْمُصَالَحَةِ مَعَ أَهْلِ الْحَرْبِ وَكِتَابَةُ الشُّرُوطِ

15- Cihâd'da ve Savaş Ehli ile Yapılacak Barış Antlaşmalarında İleri Sürülecek Şartlar ve Bu Şartların Yazılması Bâbı

۲۷۳۱-۲۷۳۲ - حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ قَالَ أَخْبَرَنِي الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ عَنِ الْمِسْوَرِ بْنِ مَخْرَمَةَ وَمَرْوَانَ يُصَدِّقُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا حَدِيثَ صَاحِبِهِ قَالَا خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَمَنَ الْحُدَيْيَةِ حَتَّى إِذَا كَانُوا بِنِغْضِ الطَّرِيقِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ خَالِدَ بْنَ الْوَلِيدِ بِالْقَمِيمِ فِي خَيْلٍ لِقُرَيْشٍ طَلِيعَةٌ فَخُذُوا ذَاتَ الْيَمِينِ فَوَاللَّهِ مَا شَعَرَ بِهِمْ خَالِدٌ حَتَّى إِذَا هُمْ بِقَعْرَةِ الْجَيْشِ فَانْطَلَقَ يَرْكُضُ نَذِيرًا لِقُرَيْشٍ وَسَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِالنَّبِثَةِ الَّتِي يُهْبِطُ عَلَيْهِمْ مِنْهَا بَرَكَتٌ بِهِ رَاحِلَتُهُ فَقَالَ النَّاسُ حَلْ حَلْ فَالْحَتُّ فَقَالُوا خَلَّاتِ الْقَصْوَاءُ خَلَّاتِ الْقَصْوَاءُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا خَلَّاتِ الْقَصْوَاءُ وَمَا ذَاكَ لَهَا بِخُلُقٍ وَلَكِنْ حَبَسَهَا حَابِسُ الْفِيلِ ثُمَّ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يَسْأَلُونِي خُطَّةً يُعْظَمُونَ فِيهَا حُرْمَاتِ اللَّهِ إِلَّا أُعْطِيَتْهُمْ إِيَّاهَا ثُمَّ زَجَرَهَا فَوَثَّتْ قَالَ فَعَدَلْ عَنْهُمْ حَتَّى نَزَلَ بِأَقْصَى الْحُدَيْيَةِ عَلَى ثَمَدٍ قَلِيلِ الْمَاءِ يَتَبَرَّضُهُ النَّاسُ تَبَرُّضًا فَلَمْ يُلْبَنَهُ النَّاسُ حَتَّى نَزَحُوهُ وَشَكِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَطَشُ فَانْتَزَعَ سَهْمًا مِنْ كِنَانَتِهِ ثُمَّ أَمَرَهُمْ أَنْ يَجْعَلُوهُ فِيهِ فَوَاللَّهِ مَا زَالَ يَجِيشُ لَهُمْ بِالرَّيِّ حَتَّى صَدَرُوا عَنْهُ فَيَنْتَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ جَاءَ بُدَيْلُ بْنُ وَرْقَاءَ الْخَزَاعِيُّ فِي نَفَرٍ مِنْ قَوْمِهِ مِنْ خِرَاعَةٍ وَكَانُوا عِيتَةَ نُصَحِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَهْلِ تِهَامَةٍ فَقَالَ إِلَيَّ تَرَكْتُ كَعْبَ بْنَ لُؤَيٍّ وَعَامِرَ بْنَ لُؤَيٍّ نَزَلُوا أَغْدَادَ مِيَاهِ الْحُدَيْيَةِ وَمَعَهُمُ الْعُوذُ الْمَطَافِيلُ وَهُمْ مُقَاتِلُونَ وَصَادُونَ عَنْ

الْبَيْتِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ لَمْ نَجِئْ لِقَاتِ أَحَدٍ وَلَكِنَّا جِئْنَا
 مُعْتَمِرِينَ وَإِنْ قُرَيْشًا قَدْ نَهَكْتَهُمُ الْحَرْبُ وَأَصْرَتْ بِهِمْ فَإِنْ شَاءُوا مَادَدْتُهُمْ مُدَّةً
 وَيُخْلَوُا بَيْنِي وَبَيْنَ النَّاسِ فَإِنْ أَظْهَرُ فَإِنْ شَاءُوا أَنْ يَدْخُلُوا فِيمَا دَخَلَ فِيهِ النَّاسُ
 فَعَلُوا وَإِلَّا فَقَدْ جَمُّوا وَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَقَاتِلَنَّهُمْ عَلَى أَمْرِي هَذَا
 حَتَّى تَنْفَرِدَ سَالِفَتِي وَلَيَنْفِذَنَّ اللَّهُ أَمْرَهُ فَقَالَ بُدَيْلٌ سَأَبْلُغُهُمْ مَا تَقُولُ قَالَ فَاطْلُقْ
 حَتَّى آتِيَ قُرَيْشًا قَالَ إِنْ قَدْ جِئْنَاكُمْ مِنْ هَذَا الرَّجُلِ وَسَمِعْنَاهُ يَقُولُ قَوْلًا فَإِنْ شِئْتُمْ
 أَنْ نَعْرِضَهُ عَلَيْكُمْ فَعَلْنَا فَقَالَ سَفَهَاؤُهُمْ لَا حَاجَةَ لَنَا أَنْ نُخْبِرَنَا عَنْهُ بِشَيْءٍ وَقَالَ
 ذُو الرَّايِ مِنْهُمْ هَاتِ مَا سَمِعْتَهُ يَقُولُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ كَذَا وَكَذَا فَحَدَّثْتُهُمْ بِمَا
 قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَامَ غُرُورَةُ بْنُ مَسْعُودٍ فَقَالَ أَيُّ قَوْمٍ أَلَسْتُمْ بِالْوَالِدِ
 قَالُوا بَلَى قَالَ أَوَلَسْتُ بِالْوَلَدِ قَالُوا بَلَى قَالَ فَهَلْ تَتَّهَمُونِي قَالُوا لَا قَالَ أَلَسْتُمْ
 تَعْلَمُونَ أَيُّ اسْتَنْفَرْتُ أَهْلَ عُكَاظٍ فَلَمَّا بَلَغُوا عَلَيَّ جِئْتُكُمْ بِأَهْلِي وَوَلَدِي وَمَنْ
 أَطَاعَنِي قَالُوا بَلَى قَالَ فَإِنْ هَذَا قَدْ عَرَضَ لَكُمْ خُطَّةٌ رُشِدَ أَقْبَلُوهَا وَدَعُونِي آتِيهِ
 قَالُوا إِنَّهُ فَاتَاةٌ فَجَعَلَ يُكَلِّمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ نَحْوًا مِنْ قَوْلِهِ لِبُدَيْلٍ فَقَالَ غُرُورَةُ عِنْدَ ذَلِكَ أَيُّ مُحَمَّدٍ أَرَأَيْتَ إِنْ اسْتَأْصَلْتَ
 أَمْرَ قَوْمِكَ هَلْ سَمِعْتَ بِأَحَدٍ مِنَ الْعَرَبِ اجْتَنَحَ أَهْلَهُ قَبْلَكَ وَإِنْ تُكْنِي الْآخَرَى فَإِنِّي
 وَاللَّهِ لَأَرَى وَجُوهَهَا وَإِنِّي لَأَرَى أَوْشَابًا مِنَ النَّاسِ خَلِيقًا أَنْ يَقْرَؤُوا وَيَدْعُوكَ فَقَالَ لَهُ
 أَبُو بَكْرٍ الصَّدِيقُ امْصُصْ بِيْظِرِ اللَّاتِ أَنْخُنْ نَفْرُ عَنْهُ وَنَدْعُهُ فَقَالَ مَنْ ذَا قَالُوا أَبُو
 بَكْرٍ قَالَ أَمَا وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ لَا يَدٌ كَانَتْ لَكَ عِنْدِي لَمْ أَجْزِكَ بِهَا لَأَجْبَتْكَ قَالَ
 وَجَعَلَ يُكَلِّمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكُلَّمَا تَكَلَّمَ أَخَذَ بِلِحْيَتِهِ وَالْمَغِيرَةُ بْنُ
 شُعْبَةَ قَاتَمَ عَلَى رَأْسِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ السِّيفُ وَعَلَيْهِ الْمَغْفَرُ فَكُلَّمَا
 أَهْوَى غُرُورَةُ بِيَدِهِ إِلَى لِحْيَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ضَرَبَ يَدَهُ بِتَغْلِ السِّيفِ
 وَقَالَ لَهُ آخِرُ يَدِكَ عَنْ لِحْيَةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَفَعَ غُرُورَةُ رَأْسَهُ

فَقَالَ مَنْ هَذَا قَالُوا الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ فَقَالَ أَيُّ غُدُرٍ أَلَسْتُ أَسْعَى فِي غُدُرِكَ وَكَانَ
الْمُغِيرَةُ صَحْبَ قَوْمٍ فِي الْجَاهِلِيَّةِ فَقَتَلَهُمْ وَأَخَذَ أَمْوَالَهُمْ ثُمَّ جَاءَ فَاسْلَمَ فَقَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَّا الْإِسْلَامُ فَأَقْبَلُ وَأَمَّا الْمَالُ فَلَسْتُ مِنْهُ فِي شَيْءٍ ثُمَّ إِنَّ
عُرْوَةَ جَعَلَ يَرْمُقُ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَيْنَيْهِ قَالَ قَوْلَ اللَّهِ مَا تَنْخَمُ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لُخَامَةً إِلَّا وَقَعَتْ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَذَلِكَ بِهَا
وَجْهَهُ وَجِلْدُهُ وَإِذَا أَمَرَهُمْ ابْتَدَرُوا أَمْرَهُ وَإِذَا تَوَضَّأُوا كَادُوا يَقْتُلُونَ عَلَى وَضُوئِهِ وَإِذَا
تَكَلَّمُ خَفَضُوا أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَهُ وَمَا يُحَدِّثُونَ إِلَيْهِ النَّظَرَ تَعْظِيمًا لَهُ فَرَجَعَ عُرْوَةُ إِلَى
أَصْحَابِهِ فَقَالَ أَيُّ قَوْمٍ وَاللَّهِ لَقَدْ وَفَدْتُ عَلَى الْمُلُوكِ وَوَفَدْتُ عَلَى قَيْصَرَ وَكِسْرَى
وَالنَّجَاشِيِّ وَاللَّهِ إِنْ رَأَيْتُ مَلِكًا قَطُ يُعْظِمُهُ أَصْحَابُهُ مَا يُعْظِمُ أَصْحَابُ مُحَمَّدٍ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحَمَّدًا وَاللَّهِ إِنْ تَنْخَمُ لُخَامَةً إِلَّا وَقَعَتْ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ فَذَلِكَ
بِهَا وَجْهَهُ وَجِلْدُهُ وَإِذَا أَمَرَهُمْ ابْتَدَرُوا أَمْرَهُ وَإِذَا تَوَضَّأُوا كَادُوا يَقْتُلُونَ عَلَى وَضُوئِهِ
وَإِذَا تَكَلَّمُ خَفَضُوا أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَهُ وَمَا يُحَدِّثُونَ إِلَيْهِ النَّظَرَ تَعْظِيمًا لَهُ وَإِنَّهُ قَدْ عَرَضَ
عَلَيْكُمْ خُطَّةٌ رُشِدَ فَاقْبُلُوهَا فَقَالَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي كِنَانَةَ دَعُونِي آتِيهِ فَقَالُوا إِنَّهُ فَلَمَّا
أَشْرَفَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابِهِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ هَذَا فُلَانٌ وَهُوَ مِنْ قَوْمٍ يُعْظَمُونَ الْبُذْنَ فَاْبْعَثُوهَا لَهُ فَبَعَثَتْ لَهُ وَاسْتَقْبَلَهُ النَّاسُ
يُلْبُونَ فَلَمَّا رَأَى ذَلِكَ قَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ مَا يَنْبَغِي لِهَؤُلَاءِ أَنْ يُصَدُّوا عَنِ النَّبِيِّ فَلَمَّا
رَجَعَ إِلَى أَصْحَابِهِ قَالَ رَأَيْتُ الْبُذْنَ قَدْ قُلِدَتْ وَأَشْعِرَتْ فَمَا أَرَى أَنْ يُصَدُّوا عَنِ
النَّبِيِّ فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ يُقَالُ لَهُ مِكْرَزُ بْنُ حَفْصٍ فَقَالَ دَعُونِي آتِيهِ فَقَالُوا إِنَّهُ فَلَمَّا
أَشْرَفَ عَلَيْهِمْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَذَا مِكْرَزُ وَهُوَ رَجُلٌ فَاجِرٌ فَجَعَلَ
يُكَلِّمُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبَيْنِمَا هُوَ يُكَلِّمُهُ إِذْ جَاءَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ
مَعْمَرٌ فَأَخْبَرَنِي أَيُّوبُ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّهُ لَمَّا جَاءَ سُهَيْلُ بْنُ عَمْرٍو قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَقَدْ سَهَّلَ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ قَالَ مَعْمَرٌ قَالَ الزُّهْرِيُّ فِي حَدِيثِهِ فَجَاءَ

سَهِيلٌ أَمَّا الرَّحْمَنُ فَوَاللَّهِ مَا أَذْرِي مَا هُوَ وَلَكِنْ أَكْتُبُ بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ كَمَا كُنْتُ
تَكْتُبُ فَقَالَ الْمُسْلِمُونَ وَاللَّهِ لَا نَكْتُبُهَا إِلَّا بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَقَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْتُبُ بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ ثُمَّ قَالَ هَذَا مَا قَاضَى عَلَيْهِ مُحَمَّدٌ
رَسُولُ اللَّهِ فَقَالَ سَهِيلٌ وَاللَّهِ لَوْ كُنَّا نَعْلَمُ أَلَاكَ رَسُولُ اللَّهِ مَا صَدَدْنَاكَ عَنِ الْبَيْتِ
وَلَا قَاتَلْنَاكَ وَلَكِنْ أَكْتُبُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاللَّهِ
إِلَيَّ لِرَسُولِ اللَّهِ وَإِنْ كَذَّبْتُمُونِي أَكْتُبُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ الزُّهْرِيُّ وَذَلِكَ
لِقَوْلِهِ لَا يَسْأَلُونِي خُطَّةَ يُعْظَمُونَ فِيهَا حُرْمَاتِ اللَّهِ إِلَّا أُعْطِيَتْهُمْ إِيَّاهَا فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى أَنْ تُخْلُوا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْبَيْتِ فَتَطُوفَ بِهِ فَقَالَ سَهِيلٌ وَاللَّهِ
لَا تَتَحَدَّثُ الْغَرْبُ أَلَّا أَخَذْنَا ضُحْطَةً وَلَكِنْ ذَلِكَ مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ فَكُتِبَ فَقَالَ سَهِيلٌ
وَعَلَى اللَّهِ لَا يَأْتِيكَ مِنَّا رَجُلٌ وَإِنْ كَانَ عَلَى دِينِكَ إِلَّا رَدَدْتُهُ إِلَيْنَا قَالَ الْمُسْلِمُونَ
سُبْحَانَ اللَّهِ كَيْفَ يُرَدُّ إِلَى الْمُشْرِكِينَ وَقَدْ جَاءَ مُسْلِمًا فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ دَخَلَ
أَبُو جَنْدَلٍ بْنُ سَهِيلٍ بْنُ عَمْرِو يَرْسُفُ فِي قُبُودِهِ وَقَدْ خَرَجَ مِنْ أَسْفَلِ مَكَّةَ حَتَّى
رَمَى بِنَفْسِهِ بَيْنَ أَظْهُرِ الْمُسْلِمِينَ فَقَالَ سَهِيلٌ هَذَا يَا مُحَمَّدُ أَوَّلُ مَا أَقَاضِيكَ عَلَيْهِ
أَنْ تُرُدَّهُ إِلَيَّ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنْ لَمْ تَقْضِ الْكِتَابَ بَعْدُ قَالَ فَوَاللَّهِ
إِذَا لَمْ أَصَالِحْكَ عَلَى شَيْءٍ أَبَدًا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَجِزْهُ لِي قَالَ مَا
أَنَا بِمُجِيزِهِ لَكَ قَالَ بَلَى فافْعَلْ قَالَ مَا أَنَا بِفَاعِلٍ قَالَ مَكْرَرٌ بَلْ قَدْ أَجَزْتَاهُ لَكَ قَالَ
أَبُو جَنْدَلٍ أَيُّ مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ أَرَدْتُ إِلَى الْمُشْرِكِينَ وَقَدْ جِئْتُ مُسْلِمًا أَلَّا تَرَوْنَ مَا

قَالَ فَاتَيْتُ أَبَا بَكْرٍ فَقُلْتُ يَا أَبَا بَكْرٍ أَلَيْسَ هَذَا نَبِيُّ اللَّهِ حَقًّا قَالَ بَلَى قُلْتُ أَلَسْنَا
عَلَى الْحَقِّ وَعَدُّوْنَا عَلَى الْبَاطِلِ قَالَ بَلَى قُلْتُ فَلِمَ نُعْطِي الدِّينِيَّةَ فِي دِينِنَا إِذَا قَالَ
أَيُّهَا الرَّجُلُ إِنَّهُ لَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَيْسَ يَغْصِي رَبَّهُ وَهُوَ نَاصِرُهُ
فَاسْتَمْسِكْ بِغُرْزِهِ فَوَاللَّهِ إِنَّهُ عَلَى الْحَقِّ قُلْتُ أَلَيْسَ كَانَ يُحَدِّثُنَا أَنَّ سَنَاتِي الْبَيْتِ
وَتَطُوفُ بِهِ قَالَ بَلَى أَفَأَخْبَرَكَ أَنَّكَ تَأْتِيهِ الْعَامَ قُلْتُ لَا قَالَ فَبِأَنَّكَ آتِيهِ وَمُطَوِّفٌ بِهِ
قَالَ الزُّهْرِيُّ قَالَ عُمَرُ فَعَمِلْتُ لَذَلِكَ أَعْمَالًا قَالَ فَلَمَّا فَرَّغَ مِنْ قِصَّةِ الْكِتَابِ قَالَ
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ قُومُوا فَالْحَرُّوا ثُمَّ اخْلِقُوا قَالَ فَوَاللَّهِ مَا
قَامَ مِنْهُمْ رَجُلٌ حَتَّى قَالَ ذَلِكَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَلَمَّا لَمْ يَقُمْ مِنْهُمْ أَحَدٌ دَخَلَ عَلَى أُمِّ
سَلَمَةَ فَذَكَرَ لَهَا مَا لَقِيَ مِنَ النَّاسِ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَتُحِبُّ ذَلِكَ أَخْرَجَ
ثُمَّ لَا تُكَلِّمُ أَحَدًا مِنْهُمْ كَلِمَةً حَتَّى تَنْحَرَ بُدْنَكَ وَتَدْعُو خَالِقَكَ فَيَخْلُقَكَ فَخَرَجَ فَلَمْ
يُكَلِّمُ أَحَدًا مِنْهُمْ حَتَّى فَعَلَ ذَلِكَ تَحَرَّ بُدْنُهُ وَدَعَا خَالِقَهُ فَخَلَقَهُ فَلَمَّا رَأَوْا ذَلِكَ قَامُوا
فَنَحَرُوا وَجَعَلَ بَعْضُهُمْ يَخْلُقُ بَعْضًا حَتَّى كَادَ بَعْضُهُمْ يَقْتُلُ بَعْضًا غَمًّا ثُمَّ جَاءَهُ
نِسْوَةٌ مُؤْمِنَاتٌ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ
مُهَاجِرَاتٌ فَاِمْتَحِنُوهُنَّ ﴾ حَتَّى بَلَغَ ﴿ بَعْضُ الْكُوفَرِ ﴾ فَطُلِقَ عُمَرُ يَوْمَئِذٍ امْرَأَتَيْنِ
كَانَتَا لَهُ فِي الشَّرْكِ فَتَزَوَّجَ إِحْدَاهُمَا مُعَاوِيَةَ بْنَ أَبِي سُفْيَانَ وَالْآخَرَى صَفْوَانُ بْنُ
أُمَيَّةٍ ثُمَّ رَجَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَجَاءَهُ أَبُو بَصِيرٍ رَجُلٌ مِنْ
فُرَيْشٍ وَهُوَ مُسْلِمٌ فَأَرْسَلُوا فِي طَلَبِهِ رَجُلَيْنِ فَقَالُوا الْعَهْدُ الَّذِي جَعَلْتَ لَنَا فَدَفَعَهُ

مِنْهُ فَضْرَبَهُ حَتَّى بَرَدَ وَفَرَ الْآخِرُ حَتَّى أَتَى الْمَدِينَةَ فَدَخَلَ الْمَسْجِدَ يَغْدُو فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ رَأَاهُ لَقَدْ رَأَى هَذَا دُغْرًا فَلَمَّا انْتَهَى إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ قُتِلَ وَاللَّهِ صَاحِبِي وَإِنِّي لَمَقْتُولٌ فَجَاءَ أَبُو بَصِيرٍ فَقَالَ يَا نَبِيَّ اللَّهِ قَدْ وَاللَّهِ أَوْفَى اللَّهِ ذِمَّتَكَ قَدْ رَدَدْتَنِي إِلَيْهِمْ ثُمَّ أَلْجَانِي اللَّهُ مِنْهُمْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيْلَ أُمِّهِ مِسْغَرٌ حَرْبٌ لَوْ كَانَ لَهُ أَحَدٌ فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ عَرَفَ أَنَّهُ سَيَرُدُّهُ إِلَيْهِمْ فَخَرَجَ حَتَّى أَتَى سَيْفَ الْبَحْرِ قَالَ وَيَنْفِلْتُ مِنْهُمْ أَبُو جَنْدَلٍ بْنُ سُهَيْلٍ فَلَحِقَ بِأَبِي بَصِيرٍ فَجَعَلَ لَا يَخْرُجُ مِنْ قُرَيْشٍ رَجُلٌ قَدْ أَسْلَمَ إِلَّا لَحِقَ بِأَبِي بَصِيرٍ حَتَّى اجْتَمَعَتْ مِنْهُمْ عَصَابَةٌ فَوَاللَّهِ مَا يَسْمَعُونَ بِعِيرٍ خَرَجَتْ لِقُرَيْشٍ إِلَى الشَّامِ إِلَّا اعْتَرَضُوا لَهَا فَقَتَلُوهُمْ وَأَخَذُوا أَمْوَالَهُمْ فَأَرْسَلَتْ قُرَيْشٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُنَاشِدُهُ بِاللَّهِ وَالرَّحِمِ لَمَّا أَرْسَلَ لَمَنْ أَنَاهُ فَهُوَ آمِنٌ فَأَرْسَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَيْهِمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿ وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِطَرْفِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ حَتَّى بَلَغَ الْحِمْيَةَ حِمْيَةَ الْجَاهِلِيَّةِ ﴾ وَكَانَتْ حِمْيَتُهُمْ أَنَّهُمْ لَمْ يَقْرَأُوا أَنَّهُ نَبِيُّ اللَّهِ وَلَمْ يَقْرَأُوا بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَحَالُوا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ النَّبِيِّ. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﴿ مَعْرَةٌ ﴾ الْعَرُ الْجَرْبُ ﴿ تَزِيلُوا ﴾ تَمِيزُوا وَحَمَيْتُ الْقَوْمَ مَنَعْتُهُمْ حِمَايَةً وَأَحْمَيْتُ الْحِمَى جَعَلْتُهُ حِمَى لَا يَدْخُلُ وَأَحْمَيْتُ الْحَدِيدَ وَأَحْمَيْتُ الرَّجُلَ إِذَا أَغْضَبْتُهُ إِخْمَاءً.

2731- 2732- Misver ibnu Mahrame ve Mervân ibnu Hakem -Allah o ikisinden razı olsun- şöyle dediler:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Hudeybiye zamanında Medine'den yola çıktı. Yolun bir kısmına geldiklerinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Hâlid ibnu Velîd Kureyş süvarileri ile Ğanîm bölgesindeler. Siz sağ taraftan yola devam edin” buyurdu.

Vallâhî Hâlid, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberindekilerin varlığını sezemedi. Hâlid, bir anda Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem'in ordusunun kaldırdığı toz bulutunu gördü ve atını topuklayarak Kureyş'e, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ordusuyla geldiğini haber verip uyarmak için süratle gitti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de sahabeleriyle yürüterek yoluna devam etti. Seniyye bölgesine geldiler. Burası Mekke'ye inilen yerd. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in devesi burada çöktü. İnsanlar:

-Kalk yürü, kalk yürü! diye onu yerinden kaldırmaya çalıştılar. Ancak deve çökmekte ısrar etti. Bu sefer insanlar:

Kasvâ çöküp kaldı! Yerinden ayrılmadı! dediler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Kasvâ çöküp kalmaz; onun böyle bir huyu da yoktur. Ancak Allah fil vakâsında fili Mekke'ye girmekten men ettiği gibi Kasvâ'yı men etti. Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Kureyş, Allah Azze ve Celâle'nin Harem içinde muhterem kıldığı şeyleri tazîm kastederek benden ne kadar istekte bulunursa, ben onu muhakkak onlara vereceğim.”

Sonra devesini çöktüğü yerden kaldırdı. Deve çöktüğü yerden sıçrayarak kalktı. Hudeybiye'nin aşağısına indi suyu az olan Semed kuyusu yolu üzerinde durdu. İnsanlar bu sudan azar azar alıyorlardı. Sonuçta kuyudaki su tamamen bitti. Suyun bitiminden sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem susuzluktan dolayı şikâyetle bulunuldu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ok mahfazasından bir ok çıkardı. Sonra bu oku kuyunun içine koymalarını emretti. Vallahi ordu oradan ayrılana kadar o kuyudan taze su çıkmaya devam etti.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile sahabeleri bu hâlde iken, Budeyl ibnu Verka el-Huzâî, Huzaa kabilesinden birkaç kişi ile onların yanına geldi. Mekke ve çevresindeki Tihâme kabileleri arasında Huzaa kabilesi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sırdaşı idiler. Budeyl, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e şöyle dedi:

-Haberiniz olsun! Kureyş'in Kâb ibnu Luey ile Âmir ibnu Luey kabileleri Hudeybiye'nin kesilmeyen sularının başında konakladılar. Sütü devaleri ve kadın ve çocuklar da beraberlerindeydi. Bunlar sizlere karşı savaşıacaklar ve sizi Mekke'ye girmenize izin vermeyecekler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Fakat biz buraya hiçbir kimse ile savaşmaya gelmedik. Buraya sadece umre yapmak amacıyla geldik. Yapılan savaşlar Kureyşlileri bitkin düşürmüş ve onları zarara uğratmıştır. Şayet Kureyşliler isterlerse, onlar-

la aramızda belli bir süre savaşı terk edip barış yaparız ve benimle kâfir Arapların ve diğerlerinin arasını serbest bırakırlar. Şayet ben Araplar'a galip gelirim, onlar, insanların girdiği bu dine girmek isterlerse girebilirler. Şayet ben bunu başaramazsam onlar dinlenip kendilerine gelirler ve kuvvetlerini toplarlar. Şayet Mekkeliler bu dediklerimi yapmaya yanaşmazlarsa, nefsim elinde olan Allah'a yemîn ederim ki, ölünceye ve kabrimde tek başıma kalıncaya kadar bu davam ve dinim için onlarla savaşırım. Muhakkak ki Allah, yardım etme vaadini gerçekleştirecektir."

Bunun üzerine Budeyl, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e:

-Senin söylemiş olduğun bu sözleri onlara ileteceğim, dedi ve Kureyşlilerin konakladığı yere geldi. Onlara şöyle dedi:

-Ben şu adamın yanından geldim. Onun sizin hakkınızda bazı sözler söylediğini işittik. Şayet isterseniz o sözleri sizlere haber veririm. Kureyş'in beyinsizleri:

-Bizim senin ondan haber vermene, onun sözlerini zikretmene ihtiyacımız yoktur, dediler. Senin bize ondan bir şey haber vermene ihtiyacımız yoktur, dediler. Fakat içlerinden akıllı ve görüş sahibi olanlar:

-Hadi ondan işittiklerini bize söyle, dediler. Budeyl:

-Ben O'ndan şu sözleri işittim, diyerek, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in söylediği sözleri onlara haber verdi.

Bunun üzerine Urve ibnu Mesud ayağa kalkarak:

-Ey kavmim! Siz benim babam yerinde değil misiniz? diye sordu. Kureyşliler:

-Evet, dediler.

-Ben de sizin oğlunuz mesabesinde değil miyim? dedi. Onlar:

-Evet, diyerek onu tasdik ettiler. Sonra Urve:

-Sizler beni herhangi bir şeyle ittihâm ediyor musunuz? diye sordu. Onlar yine:

-Hayır, diye cevap verdiler. Bu defa Urve ibnu Mesud şöyle dedi:

-Biliyorsunuz ki Ukâz halkını size toptan yardıma çağırdığımı ve onlar da bu çağrıma icabet etmeyince, kendim, ailem ve çocuklarımla ve bana itaat eden adamlarımla size yardıma geldim. Onlar da:

-Evet, senin kadrini bilmekteyiz, dediler. Aralarında geçen bu ko-

nuşmadan sonra Urve şöyle dedi:

-Bu adam size hayır, kurtuluş ve insaf yolunu gösteriyor. O'nun bu çağrısını kabul edin ve bana izin verin de O'na gideyim! Mekkeliler:

-İzin veriyoruz, O'nun yanına gidip O'nunla konuşabilirsin, dediler. Bunun üzerine Urve ibnu Mesud, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldi ve O'nunla konuşmaya başladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Urve'ye, Budeyl'e söylediği sözlerin aynını söyledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlarla savaşaacağını bildirince Urve ibnu Mesud şöyle dedi:

-Ey Muhammed! Şayet kavmini tamamen yok etsen, senden önce kendini kavmini tamamen yok eden birini duydun mu? Şayet savaşı Kureyşliler kazanacak olursa, vallahi ben aranızda ileri gelenlerden bazı kimseler görüyorum, bu muhakkak olmakla beraber, yine ben bir takım kabilelerden toplanmış karışık kimseler de görüyorum ki, bunlar savaş esnasında kaçarak seni yalnız başına bırakırlar.

Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- onun bu sözleri üzerine şöyle dedi:

-Sen git de Lât putunun bızırını em! Biz mi savaştan kaçıp Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i yalnız bırakacağız! Urve:

-Bu kimdir? diye sordu. Sahabeler:

-Ebu Bekir'dir, dediler. Urve:

-Nefsim elinde olan Allah'a yemîn ederim ki, şayet üzerimde sana karşı bir vefa borcum olmasaydı, bu sözüne muhakkak karşılık verirdim, dedi.

Urve, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'le olan sözüne devam etti. Konuşma esnasında her söz söyleyişinde eliyle Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalını tutuyordu.

O esnada Mugîre ibnu Şu'be -ki Urve'nin kardeşinin oğludur- başında miğferi ve elinde kılıcıyla Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanı başında O'nu koruyordu. Urve, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalını tutmak için her elini uzatışında kılıcın kabzasıyla onun eline vuruyor ve Urve'ye:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sakalından elini çek! diyordu. Mugîre'nin bu hareketi üzerine Urve başını kaldırdı ve:

-Bu da kimdir? diye sordu. Sahabeler:

-Mugîra ibnu Şu'be'dir, dediler. Bunun üzerine Urve:

-Ey gaddar! Ben hâlâ senin yaptığın ihanetin diyetini ödemeye çalışmakla meşgul değil miyim? dedi.¹⁵¹

Mugîra, cehalet döneminde Mâlik oğullarından bâzı kimselerle yol arkadaşlığı yapmış ve yolda bunları öldürüp mallarını almış, sonra Medine'ye gelip Müslüman olmuştu.

Bu malları Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e arzettiğinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"İslâm olmana gelince, bunu kabul ediyorum. Mallara gelince bu ihanetle (yani emniyet anında ve savaş olmaksızın) alınan bir maldır ve ben bu maldan hiçbir şey almam" buyurdu.¹⁵²

Sonra Urve, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabelerini gözleriyle gözetleyip izlemeye başladı. Urve şöyle dedi:

-Vallahi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ağzından çıkan tükürüğü sahabelerinden bir adamın avucuna düştüğünde o adam bununla yüzüne ve vücuduna sürüp ovalıyordu. Onlara bir şey emrettiğinde, onun emrini hemen yerine getiriyorlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem abdest aldığı zaman, abdest suyunun artanını almak için birbirleriyle neredeyse kavga ediyorlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında konuştukları zaman kısık sesle konuşuyorlardı. O'nu tazîm için yüzüne bakamıyorlar.

Daha sonra Urve, Kureyş'in yanına geldi ve şöyle dedi:

-Ey kavmim! Vallahi ben birçok kralın huzurunda elçi olarak bulun-

151 Mugîre İbnu Şu'be, Sakîf'ten ve Mâlik oğullarından bâzı kimselerle Mısır kralı Mukavkıs'ı ziyaret etmek üzere Mekke'den çıkmış, Mukavkıs, Mugîra'nın arkadaşlarına ihsan etmiş, Mugîra'yı mahrum bırakmıştı. Bundan içlenen Mugîra yolda, şarap içildiği, arkadaşları sarhoş olup uyuduğu sırada bunları tamamen öldürmüş ve mallarını alıp Medine'ye gelerek Müslüman olmuştu. Mugîre'nin Sakîfliler'a yaptığı bu gadr üzerine Sakîfler, Mugîre'nin ailesine karşı harbe giriştikleri sırada Urve müdâhele etmiş, Mugîre'nin öldürdüğü on üç kişinin diyetini ödemeyi üzerine almıştı; bu borcu ödemekle meşguldü. Bunun için Urve, kardeşinin oğluna "Gaddar" diyordu.

152 Çünkü müşriklerin malları yalnız savaş anında ganimet olarak alınırsa bu mal helâl olur. Emân zamanında, savaşın olmadığı bir ortamda ise müşrik malını almak helâl olmaz.

dum. Rûm kralı Kayser'in, Fars kralı Kisrâ'nın ve Habeş kralı Necâşî'nin huzurunda elçi olarak bulundum. Vallahi Muhammed'in ashabının Muhammed'i yüceltip saygı duydukları gibi bu krallardan hiçbirinin adamlarının onları bu şekilde yücelttiklerini görmedim. Vallahi Muhammed'in tükürtüğü onlardan birinin eline isabet ediyor ve onu yüzüne ve vücuduna sürterek ovalıyor. Onlara bir şey emrettiğinde, emrini hemen yerine getiriyorlar. O abdest aldığı zaman da, abdest suyunun artığını alabilmek için adeta birbirleriyle kavga ediyorlar. Sahabeleri O'nun yanında konuştukları zaman kısık bir sesle konuşuyorlar. O'nu tazîm için, O'nun yüzüne bakamıyorlar. Bu adam size hayır, kurtuluş ve insaf yolunu gösteriyor. O'nun bu teklifini kabul edin.

Bunun üzerine Kinâne oğullarından biri ayağa kalkarak:

-Bana izin verin de O'nun yanına gideyim, dedi. Kureyşliler de:

-Sana izin verdik, gidebilirsin, dediler. Bu adam, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve sahabelerine doğru giderken, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Bu gelen falanca kimsedir. O, hac ve umre kurbanlarını tazîm eden bir kabiledendir. Medine'den getirdiğimiz kurbanlık develeri salıverin de bu adam onları görsün."

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu emri üzerine sahabeler bütün kurbanlık develeri onun geleceği vadiye salıverdiler. Sahabeler de yüksek sesle telbiye getirmeye "Lebbeyk Allahümme lebbeyk" diyerek Kinânî'yi karşıladılar. Onların bu hâllerini gören Kinânî hayret ederek:

-Subhânallâh! Bunların Kâbe'ye gitmelerinden engellenmemeleri gerekir, dedi. Kureyş'in yanına geri döndüğünde şöyle dedi:

-Ben bunların umre için kesecekleri kurban develerini beraberlerinde getirdiklerini gördüm. Bunların Kâbe'ye girmelerinin engelmelerini uygun görmüyorum.

Sonra Kureyşlilerin içinden kendisine Mikraz ibnu Hafs denilen birisi kalktı ve:

-Bana izin verin, Muhammed'e bir de ben gideyim, dedi. Onlar da:

-Haydi git! dediler. Mikraz, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve sahabelere doğru gelirken, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Şu gelen Mikraz’dır, vefasız ve ihanet eden bir kimsedir” buyurdu. Mikraz, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile konuşmaya başladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, onunla konuşacağı esnada Suheyl ibnu Amr yanlarına geldi. Suheyl ibnu Amr gelince, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Artık işiniz kolaylaştı” buyurdu. Suheyl ibnu Amr, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e:

-Sizinle bizim aramızda antlaşma imzalayalım, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kâtibi Ali ibnu Ebî Tâlib’i çağırdı. Ve: **“Bismillâhirrahmânirrahîm”** yaz!” buyurdu. Bunu üzerine Suheyl, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e şöyle dedi:

-Rahman ismine gelince, vallahi ben onun ne olduğunu bilmiyorum. Ancak daha önce yazar olduğun gibi **“Bismikellahümme”** diye yaz.

Müslümanlar da: Vallahi biz **“Bismillâhirrahmânirrahîm”** sözünden başkasını yazmayız, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: **“Bismikellahümme”** yaz, buyurdu. Sonra da şöyle buyurdu:¹⁵³

“Bu, Allah’ın Rasûlü olan Muhammed’in içinde hükümlerin açıklandığı bir antlaşmadır.” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in bu ifadesi üzerine Suheyl dedi ki:

-Vallahi biz senin Allah’ın Rasûlü olduğunu doğrulasaydık, ne seni Kâbe’den men eder ve ne de seninle savaşırdık. Ancak sen “Muhammed ibnu Abdullah” yaz. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Vallahi siz beni yalanlasanız da ben Allah’ın Rasûlü’yüm. Sen Muhammed ibnu Abdullah yaz.”

Zuhri şöyle dedi: Bu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in daha önce dediği: “Kureys, Allah Azze ve Celle’nin Harem içinde muhterem kıldığı şeyleri tazim kastederek benden ne kadar istekte bulunursa,

153 Hakikaten Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, İslâm’ın başlangıcında Arapların Câhiliyet devrinde yazdıkları gibi, yazıların başlığında **“Bismikellahümme”** kullanırdı. Sonra Neml âyeti denilen “inneha min Süleymâne ve innehu bismillâhirrahmânirrahîm= O gerçek Süleyman’dır ve o, hakikaten Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla” Neml: 30. âyeti inince **“Bismillâhirrahmânirrahîm”** yazılmaya başlandı. İşte bu sebeple Suheyl: Vaktiyle senin de başlık olarak kullandığın **Bismikellahümme** yazılsın, demiştir.

ben onu muhakkak onlara vereceğim” sözüdür.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yapılan bu antlaşmadan sonra şöyle buyurdu:

-“Bizim Kâbe’ye girip tavâf etmemize izin vereceksiniz” Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in bu sözleri üzerine Suheyl şöyle dedi:

-Vallahi Arap, bizim hakkımızda, cebren ve kahren istilâ olunduğumuza dair konuşurlar. Sizin Kâbe’ye girmenize ancak gelecek sene izin verebiliriz. Bu şekilde antlaşmayı yazdılar. Suheyl, öngörülen şartlar olarak şunu da söyledi:

-Mekke’den bir erkek senin yanına kaçıp gelecek olursa ve o adam senin dininden bile olsa, onu bize geri iade edeceksin. Bu şart üzerine Müslümanlar şaşkınlıklarını gizleyemeyerek:

-Subhânallâh! Bir adam Müslüman olarak bize geldiği hâlde nasıl olur da müşriklere geri teslim edilir?! dediler. Onlar bu hâlde iken, Suheyl ibnu Amr’ın oğlu Ebu Cendel, ayaklarına vurulmuş pranga yüzünden yavaş adımlarla yürüyerek Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yanına geldi. Müslüman olan Ebu Cendel, Mekke’nin aşağısındaki hapsedildiği yerden kaçmış ve kendisini Müslümanların arasına atmıştı. Bunun üzerine Suheyl:

-Ey Muhammed! Antlaşmamız gereği senden ilk isteğim Mekke’den kaçıp gelen oğlum Ebu Cendel’i bana geri teslim etmendir, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Biz henüz antlaşmayı imzalamadık, buyurdu. Suheyl:

-Öyleyse vallahi ben de seninle hiçbir şey üzerinde asla anlaşma yapmam, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ebu Cendel’i bu antlaşmadan istisna tut, buyurdu. Suheyl:

-Ben bunu senin için istisna tutmam, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Bilakis, sen bunu yapacaksın, buyurdu. Suheyl ise, hayır yapmayacağıı diyerek isteğinde ınat etti.¹⁵⁴

154 Suheyl ibnu Amr, Kureyş’in en belîğ ve hakîm hatiplerinden sayılır. Mekke fethi sırasında Müslüman olmuş ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine Huneyn ganimetlerinden büyük bir pay vermiştir. Bu zât kâfir iken Mekke’de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem aleyhine hutbe yaptı. Bedir savaşında esir

Orada Kureyş heyetinin içinde bulunan Mikraz ibnu Hafs:

-Bilâkis senin için istisna kıldık, dedi. Mekkeli müşriklerin elinden Müslüman olarak kaçıp gelen Ebu Cendel dedi ki:

-Ey Müslümanlar topluluğu! Müslüman olarak geldiğim hâlde şimdi ben müşriklere geri mi veriliyorum? Benim karşılaştığım şu kötü hâli görmüyor musunuz?

Ebu Cendel Müslümanlığı kabul ettikten sonra Mekkeli müşrikler tarafından Allah yolunda büyük işkencelere maruz kalmıştı.¹⁵⁵

Bu durum karşısında Ömer ibnul-Hattâb şöyle dedi:

-Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın yanına vardım ve dedim ki: Sen Allah'ın hak peygamberi değil misin? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: Evet, dedi.

-Biz Müslümanlar hak üzerinde; düşmanlarımız ise bâtil üzerinde değiller mi? dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Evet, öyledir” buyurdu.

-Öyleyse dinimiz hakkında aşağılayıcı olan bu durumu neden kabul ediyoruz?! Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ben Allah'ın Rasûlü'yüm ve ben yaptığım işte Allah'a isyan etmiş değilim, yani ben yaptığım bir işi ancak Allah'ın vahyiyle yaparım. Allah benim yardımcımdır.” buyurdu.

-Sen bize daha önce Kâbe'ye varıp orada tavâf edeceğimizden bahsetmemiş miydin? (Ama şimdi ise Kâbe'ye girmekten engelleniyoruz.) Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ben sana bu sene varıp tavâf edeceğiz, diye mi sana haber verdim?” buyurdu. Ben:

düştüğü zaman, Ömer bu fırsattan istifâde, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e: Müsâade et de aleyhimize söylediği sözlerin cezası olarak Suheyl'in iki ön dişlerini sökeyim de aleyhimize bir daha hutbe yapmasın, demişti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem buna izin vermeyip, onun ileride İslâm lehine hutbe yapacağını bildirmişti. Bu, gerçekleşmiştir. Suheyl, Ömer zamanında Şâm fethi sırasında bütün ailesiyle beraber şehit olmuştur.

155 İbnu İshâk burada şu ziyâdeyi rivayet etmiştir: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: -“Ey Ebu Cendel! Sabr et, Allah'tan ümitli ol! Biz Müslümanlar mağdur ve mağlûp olmayız. Yüce Allah yakında sana da kurtuluş yolu bahşedecektir” buyurdu.

-Hayır, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Muhakkak sen Kâbe’ye gelecek ve onu tavâf edeceksin” buyurdu.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözlerinden sonra Ebu Bekir’in yanına gittim ve:

-Ey Ebu Bekir! Bu adam Allah’ın hak peygamberi değil midir? Diye sordum. Ebu Bekir:

-Evet, hak peygamberidir, dedi.

-Biz Müslümanlar hak üzerinde; düşmanlarımız bâtil üzerinde değiller mi? O da:

-Evet öyledir, diye cevap verdi. Ben dedim ki:

-Öyleyse neden dinimiz hususunda kendimizi alçaltıyor ve küçük düşürüyoruz? Ebu Bekir şöyle dedi:

-Ey adam! Muhakkak ki O Allah’ın Rasûlü’dür. O, yaptığı işinde Rabb’ine âsî değildir. (O’nun konuşması ancak vahiy ile) Allah O’nun yardımcısıdır. Sen O’nun emir ve yasaklarına sımsıkı sarıl! Vallahi Muhammed hak üzeredir. Ben de Ebu Bekir’e dedim ki:

-O bize Kâbe’ye gelip tavâf edeceğimizden bahsediyordu. Ebu Bekir:

-Evet. Ancak sana bu sene Kâbe’ye girip tavâf edeceğimizi haber verdi mi? dedi. Ben de:

-Hayır, dedim. Ebu Bekir:

-Öyleyse sen muhakkak Kâbe’ye girecek ve tavâf edeceksin, dedi.

Zuhrî dedi ki: Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bu itirazlarımdan dolayı kefâret olarak sonra birçok iyi işler yapmışımdır, demiştir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, antlaşmayı imzaladıktan sonra sahabelerine şöyle buyurdu:

-“Kalkın, kurbanlarınızı kesin ve saçlarınızı tıraş edin!” Vallâhî sahabelerden hiç kimse kalkmadı. Hatta Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu emrini üç kere tekrarladi. Sahabelerden hiç kimse kalkıp Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem emrini yerine getirmeyince, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımı Ümmü Seleme’nin yanına girdi ve karşılaştığı olayı O’na anlattı. Ümmü Seleme şöyle dedi:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Sen bu emrinin yerine getirilmesi istiyor mu-

sun? O hâlde şimdi dışarı çık, sonra kurbanını kesinceye ve berberini çağırıp, o seni tıraş edinceye kadar sahabelerinden hiçbirisiyle bir kelime bile konuşma!

Ümmü Seleme'nin bu sözleri üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, dışarı çıktı ve sahabelerinden hiçbirisi ile konuşmayarak, dediklerini yaptı: Kurbanını kesti, berberini çağırdı ve başını tıraş ettirdi.

Sahabeler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i bu hâlde görünce, onlar da hemen kalkarak kurbanlarını kestiler, birbirlerini tıraş etmeye başladılar. Hatta bu yüzden izdiham oluştu ve neredeyse birbirlerini öldüreceklerdi. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına mümin kadınlar geldi. Allah Azze ve Celle şu âyeti indirdi:

«Ey iman edenler! Mü'min kadınlar size muhacir olarak geldikleri zaman, onları imtihan edin. Allah, onların imanlarını daha iyi bilir. Şayet onların mümin olduklarını anlarsanız, onları kâfirlere geri döndürmeyin. Ne bu kadınlar o kâfirlere helâldir, ne de o kâfirler bu kadınlara helâl olur. Kâfirlere, kadınlar için sarfettiklerini verin. O kadınlara mehirlerini verdiğiniz takdirde, onlarla evlenmenizde size bir günah yoktur. Kâfir kadınlarla evlilik bağlarını tutmayın. Onlar için sarfettiğiniz mehri isteyin; onlar da kâfir erkekler sarfettikleri mehri istesinler. Bu, Allah'ın hükmüdür; aranızda O hükmeder. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir; hikmet sahibidir.» Mümtehone: 10

Bu âyetin inmesi üzerine Ömer, müşrik olan iki karısını boşadı. Bunlardan birisiyle Muâviye ibnu Ebî Sufyân, diğeriyle de Safvân ibnu Umeyye evlendi.

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medîne'ye döndü. Akabinde Kureyşli biri olan Ebû Basîr Utbe es-Sakafî Müslüman olarak Medine'ye geldi. Bunu istemek üzere de Kureyş iki kişi gönderdi. Bunlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e:

-Bizimle yaptığın antlaşmayı sana hatırlatırız, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu bu iki kişiye teslim etti. Bunlar Ebu Basîr ile yola çıktılar. Zul-Huleyfe bölgesine geldiler ve orada hurma yemek için durdular. Ebu Basîr bu iki kişiden birine:

-Ey Falan! Vallahi ben senin şu kılıcını çok güzel olduğunu görüyorum, dedi. O da kılıcını kınından çekti ve:

-Evet, vallahi bu kılıç çok iyidir. Onu ben birçok kere tecrübe ettim,

dedi. Ebu Basîr de:

-İzin ver de kılıcına bir bakayım, dedi. Bu esnada kılıcını onun elinden aldı ve ona vurarak onu öldürdü. Diğerleri ise kaçarak Medine'ye kadar geldi. Mescid'e koşarak girdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onun Mescid'e koşarak girdiğini görünce:

-“Bu adam kendisini korkutan bir şey görmüş” buyurdu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına gelince:

-Vallahi arkadaşım öldürüldü. Şimdi beni de öldürecek, dedi. Bu esnada Ebu Basîr Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldi ve şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Vallahi Allah sana ahdini îfâ ettirdi; beni müşriklere geri verdin. Sonra Allah beni onlardan kurtardı.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, sahabelere:

-“Anası helâk olası Ebu Basîr'e hayret olunur! Şayet ona kim yardım ederse antlaşma bozulur ve savaş başlar” buyurdu.

Ebu Basîr Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu sözlerini işitince kendisini müşriklere geri teslim edeceğini anladı ve oradan ayrılarak deniz kıyısına gelerek oraya yerleşti.

Suhey'l'in oğlu Ebu Cendel de babasından ve ailesinden kaçarak yanındaki Müslümanlarla beraber¹⁵⁶ Ebu Basîr'e katıldı. Bundan böyle Müslüman olup da Mekke'li müşriklerin elinden kaçan, Ebu Basîr'in yanına sığınmaya başladı. Ebu Basîr'in yanında yetmiş kişiden daha fazla bir grup oluştu. Vallahi bu topluluk, Kureyş'in Şam'a bir ticaret kervanının çıktığını her duyduklarında hemen onlara bir saldırı düzenlerler ve onları öldürerek mallarını alırlardı.

Bu sebepten dolayı Kureyşliler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e elçi olarak Ebu Süfyân'ı gönderdiler. Şimdi Kureyş, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden Allah için ve akrabalık hakları için bunun durdurulmasını ve daha önce imzaladıkları şarta göre Mekke'den Müslüman olarak gelenlerin kendilerine geri iade edilmesi şartını iptal ederek, gelenlerin artık eman içinde olacağını bildirdiler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Basîr cemâatine mek-

156 İbnu İshak'ın rivayetinde Ebu Cendel, yanında yetmiş Müslümanla beraber Ebu Basîr'e katılmıştır.

tup gönderip onların Medîne'ye gelmelerini bildirdi.

Bunun üzerine Allah Teâlâ şu âyetleri indirdi:

«Sizi onlara karşı muzaffer kıldıktan sonra, Mekke'nin göbeğinde onların ellerini sizden, sizin ellerinizi de onlardan çeken O'dur. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

İnkâr edenler, sizi Mescid-i Haram'dan alıkoyanlar ve kurbanları tutarak yerine varmasına engel olanlar ise, işte o müşriklerdir. Şayet orada bilmeden kendilerini öldüreceğiniz ve bu yüzden de bir takım güçlülere uğrayacağınız tanımadığınız mümin erkekler ve mü'min kadınlar olmasaydı, Allah savaşa engel olmazdı. Bu, Allah'ın dilediğini rahmetine sokması içindir. Şayet mü'minler ve kâfirler ayrılmış olsalardı, onlardan kâfir olanlarına çok acı bir şekilde azap ederdik.

Bunu da, kâfirlerin, kalplerindeki asabiyeti câhiliye asabiyeti haline getirdiklerinde yapardı. Buna rağmen Allah, Rasûlüne ve mü'minlere huzurunu indirmiş, onların takva kelimesine bağlı kalmalarını sağlamıştı. Zaten onlar, buna lâayık ve onun ehli idiler. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.» Fetih: 24-26

Müşriklerin bütün çabası, gayretleri, Muhammed'in Allah'ın Rasûlü olduğunu ikrar etmemeleri, «*Bismillahirrahmâhirrahîm*» ikrar etmemeleri, Müslümanları Kâbe'ye girmelerine engel olmalarıydı.¹⁵⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1694 ve 1695)

157 Hudeybiye antlaşmasının bütün şartları görünüşte Müslümanların aleyhine idi. Bu nedenle Müslümanlar büyük bir hayal kırıklığına uğradılar. Bu antlaşmayı bir aşağılanma, bir küçük düşürülme olarak kabul ettiler. "Sen Allah'ın Rasûlü değil misin? Davamız hak dava değil mi? Bu zilleti neden kabul ediyoruz?" diyen Ömer'in sözleri, Müslümanların genel üzüntülerinden doğan tepkinin dile getirilişinden başka bir şey değildi. Fakat şüphesiz Allah ve Rasûlü neyin hayırlı, neyin şer, neyin izzet, neyin zillet olduğunu daha iyi bilirdi. Allah Rasûlü'nün kurbanlarını kesip başlarını tıraş etmeleri isteği yankısız kaldı. Büyük bir üzüntü ile çadırına girdi. Sonra Mü'minlerin annesi Ümmü Seleme'nin -Allah ondan razı olsun- tavsiyesi üzerine kendi kurbanını kesti ve tıraş oldu. Bunun üzerine bütün Müslümanlar yarışarcasına kurbanlarını kesip tıraş oldular. Hudeybiye'de on dokuz gün kaldıktan sonra Medine'ye doğru yola çıkıldı. Yolda, "*Biz sana apaçık bir fetih verdik. Bununla Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlayacak ve sana olan nimetini tamamlayacak ve seni doğru bir yola iletecek. Allah sana şanlı bir zafer verecek*" Fetih, 1,2. âyetleriyle başlayan Fetih süresi nazil oldu. Şanı yüce Allah, Hudeybiye barışını bir "Feth-i Mübin" apaçık bir fetih olarak niteliyordu. Gerçekten de bunun böyle olduğu çok geçmeden herkes tarafından anlaşıldı.

٢٧٣٣ - وَقَالَ عَقِيلٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ عُرْوَةُ فَأَخْبَرَنِي عَائِشَةُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَمْتَحِنُهُنَّ وَبَلَّغَنَا أَنَّهُ لَمَّا أُنْزِلَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ يَرُدُّوا إِلَى الْمُشْرِكِينَ مَا أَلْفَقُوا عَلَى مَنْ هَاجَرَ مِنْ أَزْوَاجِهِمْ وَحَكَمَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ أَنْ لَا يُمْسِكُوا بَعْضَ الْكَوَافِرِ أَنْ عُمَرَ طَلَّقَ امْرَأَتَيْنِ قَرِيبَةَ بِنْتِ أَبِي أُمَيَّةَ وَابْنَةَ جَرُولِ الْخَزَاعِيِّ فَتَزَوَّجَ قَرِيبَةَ مُعَاوِيَةَ وَتَزَوَّجَ الْأُخْرَى أَبُو جَهْمٍ فَلَمَّا أَبَى الْكُفَّارُ أَنْ يُقِرُّوا بِأَدَاءِ مَا أَلْفَقَ الْمُسْلِمُونَ عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أُنْزِلَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿ وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبْتُمْ ﴾ وَالْعَقْبُ مَا يُؤْذِي الْمُسْلِمُونَ إِلَى مَنْ هَاجَرَتْ امْرَأَتُهُ مِنَ الْكُفَّارِ فَأَمَرَ أَنْ يُعْطَى مَنْ ذَهَبَ لَهُ زَوْجٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ مَا أَلْفَقَ مِنْ صَدَاقِ نِسَاءِ الْكُفَّارِ اللَّائِي هَاجَرْنَ وَمَا نَعْلَمُ أَنْ أَحَدًا مِنَ الْمُهَاجِرَاتِ ارْتَدَّتْ بَعْدَ إِيْمَانِهَا وَبَلَّغَنَا أَنَّ أَبَا بَصِيرٍ بْنُ أَسِيدٍ الثَّقَفِيِّ قَدِمَ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُؤْمِنًا مُهَاجِرًا فِي الْمُدَّةِ فَكُتِبَ الْأَخْنَسُ بْنُ شَرِيْقٍ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْأَلُهُ أَبَا بَصِيرٍ فَذَكَرَ الْحَدِيثَ.

2733- Zuhri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Urve şöyle dedi: Âişe, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Mekke'den Medine'ye hicret eden mümin kadınları imtihan ettiğini bana haber verdi. Yüce Allah, müşriklerin mümin

Hudeybiye'yi Hayber gibi, Mekke'nin fethi gibi zaferler izledi. Hudeybiye antlaşmasının en önemli yanlarından veya sonuçlarından birisi hiç kuskusuz siyasî yönüdür. Daha önce Mekkeli müşrikler, Medine İslâm toplumunun varlığına bile tahammül edemezlerdi. Hatta Müslümanları kökten yok etmek amacıyla Bedir, Uhud ve Hendek savaşlarında olduğu gibi birçok girişimde bulunmuşlardı. İşte bu antlaşma ile ilk kez müşrikler Medine İslâm toplumunu resmen tanımış oluyorlardı. Bu durum İslâm'ın kabileler arasından büyük bir önem kazanmasına neden oldu. Antlaşmadan önce Müslümanlarla müşrikler arasında hemen hiçbir ilişki yoktu. Hudeybiye'den sonra ise iki taraf arasındaki ticari ve ailevi ilişkiler canlandı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem istediği yerde İslâm'ı rahatça tebliğ etme imkânına kavuştu. Bu nedenle hem Mekke'de, hem de çevre kabileler arasında İslâm'ı kabul edenler hızla arttı. Öyle ki, Hudeybiye ile Mekke'nin fethi arasında geçen iki yıl içinde Müslüman olanların sayısı, Hudeybiye'den önceki on dokuz yıl boyunca Müslüman olanların iki katına ulaşmıştı.

olup da hicret etmiş bulunan kadınlarına yaptıkları mehir harcamalarını onlara geri vermeleri âyetini indirdiği ve bu âyette kâfir olan kadınları nikâhları altında tutmamalarını Müslümanlar üzerine hükmedince, Ömer, henüz müşrik hâlde bulunan iki karısı Ebu Ümeyye'nin kızı Karîbe ve Cervel el-Huzâî'nin kızını boşadı.

Karîbe, Muâviye ibnu Ebî Sufyân ile diğer kadın da Ebu Cehm ile evlenmiştir.

Kâfirler *“Sarfettiğinizi isteyin, kâfirler de sarfettiklerini istesinler”* Mümtetine 10. âyeti gereğince Müslümanların, hanımlarına yaptıkları harcamaları ödemeyi ikrar ve kabul etmekten çekindikleri zaman, Yüce Allah şu âyeti indirdi:

“Eşleriniz için sarfettiklerinizden bir şey (şayet onların dinden çıkmaları sebebiyle) kâfirlere gider, siz de onlara galip gelerseniz, ganimetten, eşleri giden erkeklere, sarfettikleri kadarını verin. İman ettiğiniz Allah'a karşı gelmekten de sakının.” Mümtetine: 11

Bu âyetteki *“Akbu”*, Müslümanların, karısı Müslümanlara hicret etmiş olan kâfir erkeklere ödeyecekleri masraftır. İşte Allah, Müslümanlardan karısı dinden, çıkarak kâfirlere gitmiş olan kimselere de, kâfirlerin Müslümanlara hicret etmiş olan kadınlarına vermiş oldukları mehrin benzerinin verilmesini emretti. Fakat biz îmân etmesinden sonra dîninden dönmüş hiçbir muhacir kadın bilmiyoruz.

Ebu Basîr ibnu Esîd es-Sakafî, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzuruna bu barış müddeti için bir mümin muhacir olarak gelmiştir. Bunun üzerine Ahnes ibnu Şerîk de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bir mektup yazıp, Ebu Basîr'i barış maddesi gereğince kendilerine geri göndermesini istiyordu. Bu iş için iki de adam gönderdiler, diyerek yukarıda geçen hadîsi zikretti. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2613)

١٦ - بَابُ الشُّرُوطِ فِي الْقَرْضِ

16- Ödünç Vermede Öngörülen Şartlar Bâbı

٢٧٣٤ - وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمَزٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ ذَكَرَ رَجُلًا

سَأَلَ بَعْضَ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنْ يُسَلِّفَهُ أَلْفَ دِينَارٍ فَدَفَعَهَا إِلَيْهِ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا وَعَطَاءٌ إِذَا أَجَلُهُ فِي الْقَرْضِ جَازَ.

2734- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bir adam, İsrâîl oğullarının bazısından ödünç olarak kendisine bin dinâr vermesini istedi. O da bu parayı belli bir müddet sonunda ödemesi şartıyla ona verdi.”

Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- ve Atâ ibnu Ebî Rebâh şöyle dediler: Belli bir zamana kadar ödünç almak caizdir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1498, 2063, 2291, 2404, 2430, 2734, 6261)

١٧ - بَابُ الْمَكَائِبِ وَمَا لَا يَحِلُّ مِنَ الشَّرُوطِ الَّتِي تُخَالِفُ كِتَابَ اللَّهِ

17- Bir Kölenin Hürriyetini Satın Alması İçin Yapılan Antlaşma ve Allah'ın Kitabı'na Uymayan Her Şartın Helâl ve Geçerli Olmadığı Bâbı

وَقَالَ جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فِي الْمَكَائِبِ شُرُوطُهُمْ يَبْتَهُمْ وَقَالَ ابْنُ عُمَرَ أَوْ عُمَرُ كُلُّ شَرْطٍ خَالَفَ كِتَابَ اللَّهِ فَهُوَ بَاطِلٌ وَإِنْ اشْتَرَطَ مِائَةَ شَرْطٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَيُقَالُ عَنْ كِلَيْهِمَا عَنْ عُمَرَ وَابْنِ عُمَرَ.

Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Kölenin efendileriyle yaptığı antlaşmada taraflar kendi aralarında hangi şartları kararlaştırmışlar ise bu şartlar geçerlidir.

İbnu Ömer veya Ömer -Allah o ikisinden razı olsun- şöyle dediler: Allah'ın Kitâbı'na muhalif olan, ona uymayan her şart, yüz kere şart kolsa da bâtıldır, geçerli değildir.

Ebu Abdullah Buhârî, -Allah kendisine rahmet etsin- bu hem Ömer'den, hem de oğlu Abdullah'dan söylenmektedir.

٢٧٣٥- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ أَتَتْهَا بَرِيرَةُ تَسْأَلُهَا فِي كِتَابَتِهَا فَقَالَتْ إِنْ شِئْتَ أُعْطِيتُ أَهْلَكَ وَيَكُونُ الْوَلَاءُ لِي فَلَمَّا جَاءَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَكَرْتُهُ ذَلِكَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْتَاعِيهَا فَأَعْتَقِيهَا فَإِلْمَا الْوَلَاءَ لِمَنْ أَعْتَقَ ثُمَّ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ مَا بَالُ أَقْوَامٍ يَشْتَرِطُونَ شُرُوطًا لَيْسَتْ فِي كِتَابِ اللَّهِ مَنْ اشْتَرَطَ شَرْطًا لَيْسَ فِي كِتَابِ اللَّهِ فَلَيْسَ لَهُ وَإِنْ اشْتَرَطَ مِائَةَ شَرْطٍ.

2735- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Berîre'nin kendisine gelerek kendisinden hürriyetini satın alma yazışması hususunda yardım istedi. Âişe, Berîre'ye:

-Şayet istersen ben senin sahiplerine borcun olan bu malı vereyim ve velâyet hakkında benim olur, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldiğinde durumu O'na arzetti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Berire'yi satın al ve onu azat et. Velâyet hakkı ancak köleyi azat edene aittir.” Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem minberin üzerinde olduğu hâlde şöyle buyurdu:

-“Bazı topluluklara ne oluyor da Allah'ın Kitabı'nda olmayan şartlar koşuyorlar. Her kim Allah'ın Kitabı'nda olmayan bir şart koşarsa bu onun lehine değildir. Bu kimse yüz şart da koşsa hüküm değişmez, o şart geçersizdir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 456, 1493, 2155, 2168, 2536, 2560, 2561, 2563, 2564, 2565, 2578, 2717, 2726, 2729, 7235, 5097, 5279, 5284, 5430, 6717, 6751, 6754, 6758, 6760)

١٨- بَابُ مَا يَجُوزُ مِنَ الْإِشْتِرَاطِ وَالْتِمَا فِي الْإِقْرَارِ وَالشُّرُوطِ الَّتِي يَتَعَارَفُهَا النَّاسُ بَيْنَهُمْ وَإِذَا قَالَ مِائَةً إِلَّا وَاحِدَةً أَوْ ثَلَاثِينَ

18- Şart Koşmak ve Borç İkrarında İstisna Yapmanın Caiz Oluşu, İnsanların Alışa Geldikleri Şartlar ve Yüzden Bir veya İki Eksik Şeklinde Söylemesi Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عَوْنٍ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ قَالَ رَجُلٌ لِكُرْبِهِ أَرْحَلَ رِكَابَكَ فَإِنْ لَمْ أَرْحَلْ مَعَكَ يَوْمَ كَذَا وَكَذَا فَلَكَ مِائَةٌ دِرْهَمٍ فَلَمْ يَخْرُجْ فَقَالَ شَرِيعٌ مَنْ شَرَطَ عَلَى نَفْسِهِ طَاعَةً غَيْرَ مَكْرَهٍ فَهُوَ عَلَيْهِ وَقَالَ أَيُّوبُ عَنْ ابْنِ سِيرِينَ إِنَّ رَجُلًا بَاعَ طَعَامًا وَقَالَ إِنْ لَمْ آتِكَ الْأَرْبَعَاءُ فَلَيْسَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بَيْعٌ فَلَمْ يَجِئْ فَقَالَ شَرِيعٌ لِلْمُشْتَرِي أَلْتَ أَخْلَفْتَ فَقَضَى عَلَيْهِ.

İbnu Sîrîn şöyle dedi: Bir adam, hayvan kirâlayıcıya: Binek deveni avluna girdir. Şayet seninle şu günlerde yolculuk yapmaz isem sana yüz dirhem, dese ve o gün yolculuğa çıkmasa...

Kadı Şurayh bu meselede şöyle dedi: Her kim, kendisine herhangi bir zorlama olmaksızın şart koşarsa, o şartı yerine getirmesi gerekir.

İbnu Sîrîn şöyle dedi: Bir adam bir yiyecek maddesi satsa ve:

-Şayet çarşamba günü senin yanına gelmez isem benimle senin aranda satış yoktur, dese ve o günde gelmese...

Şurayh, müşteriye: Sen sözünden döndün, dedi ve onun aleyhine hüküm verdi.

٢٧٣٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الرُّثَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنْ لِلَّهِ تِسْعَةٌ وَتِسْعِينَ اسْمًا مِائَةً إِلَّا وَاحِدًا مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ.

2736- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah’ın yüzden bir eksik olarak doksan dokuz ismi vardır. Kim bu isimleri sayarsa cennete girer” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6410, 7392)

١٩ - بَابُ الشُّرُوطِ فِي الْوَقْفِ

19- Vakfedilen Şeylerde Koşulan Şartlar Bâbı

٢٧٣٧ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ قَالَ أَلْبَانِيُّ نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ أَصَابَ أَرْضًا بِخَيْرٍ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَأْمِرُهُ فِيهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أَصَبْتُ أَرْضًا بِخَيْرٍ لَمْ أَصِبْ مَالًا قَطُّ أَلْفَسَ عِنْدِي مِنْهُ فَمَا تَأْمُرُ بِهِ قَالَ إِنْ شِئْتَ حَبَسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا قَالَ فَتَصَدَّقْ بِهَا عُمَرُ أَلَّهُ لَا يُبَاغُ وَلَا يُوهَبُ وَلَا يُورَثُ وَتَصَدَّقْ بِهَا فِي الْفُقَرَاءِ وَفِي الْقُرْبَى وَفِي الرِّقَابِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَالضَّيْفِ لَا جُنَاحَ عَلَيَّ مَنْ وَلِيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ وَيُطْعِمَ غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ. قَالَ فَحَدَّثْتُ بِهِ ابْنَ سِيرِينَ فَقَالَ غَيْرَ مُتَأَمِّلٍ مَالًا.

2737- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- Hayber'de ganimet olarak bir araziye sahip oldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelerek o arazi hakkında istişare etti ve dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Hayber'de ganimet olarak bir araziye sahip oldum ve daha önce öyle güzel bir araziye sahip olmamıştım. Bu araziyi nasıl kullanacağıma dair bana ne emredersin? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Dilersen arazinin aslını kendinde kalır ve oradan çıkan mahsulü de sadaka olarak verirsin." Ömer de:

-Bu arazi satılamaz, hibe edilemez ve miras olarak da verilemez, diyerek bu araziyi vakfetti. Ömer bu malın gelirini de fakırlara, yakınlara, köle ve esirleri hürriyetlerine kavuşturma ve Allah yolunda cihad edenlere, yolda kalmışlara ve zayıflara sadaka olarak verdi. Bununla beraber mütevellinin, o vakfın gelirinden örfe uygun bir şekilde yemesinde ve kendi malına katmaksızın birine yedirmesinde bir günah olmadığını belirtti. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2313)

۵۵- کِتَابُ الْوَصَايَا

55- VASIYETLER KİTÂBI

۱ - بَابُ الْوَصَايَا وَقَوْلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَصِيَّةُ الرَّجُلِ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ

1- Vasiyetler Bâbı ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in:
"Kişinin vasiyeti yanında yazılmış bulunmalıdır" Sözü

وَقَوْلُ اللَّهِ تَعَالَى ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ جَنَفًا: مَيْلًا. مُتَجَانِفٌ: مَائِلٌ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«İçinizden birine ölüm yaklaştığında, şayet mal bırakacaksa, Allah'tan sakınanlara bir hak olmak üzere, anaya, babaya ve akrabaya, bilinen bir şekilde vasiyette bulunması, üzerinize farz kılındı. Kim vasiyet olunanı işittikten sonra onu değiştirirse, bunun günahı, onu değiştirenlerin üzerindedir. Allah, şüphesiz, hakkıyla işiten, hakkıyla bilendir. Bununla beraber, kim de, vasiyet edenin hataya düşmesinden ve günah işlemesinden korkar da aralarını düzeltirse, onun üzerine bir günah yoktur. Allah, şüphesiz, çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir» Bakara:

٢٧٣٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا حَقُّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ لَهُ شَيْءٌ يُوصِي فِيهِ يَبِيتُ لَيْلَتَيْنِ إِلَّا وَوَصِيَّتُهُ مَكْتُوبَةٌ عِنْدَهُ تَابِعَهُ مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ عَنْ عُمَرُو عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2738- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Vasiyet edecek bir şeyi bulunan herhangi bir Müslümanın vasiyeti yanında yazılı bulunmadıkça iki gece geçirme hakkı yoktur.”

٢٧٣٩ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ أَبِي بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا زُهَيْرُ بْنُ مُعَاوِيَةَ الْجَعْفِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ عُمَرُو بْنِ الْحَارِثِ خَتَنِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَخِي جُوَيْرِيَةَ بِنْتِ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ مَوْتِهِ دَرَاهِمًا وَلَا دِينَارًا وَلَا عَبْدًا وَلَا أَمَةً وَلَا شَيْئًا إِلَّا بَلَغْتُهُ الْبَيْضَاءَ وَسِلَاحَهُ وَأَرْضًا جَعَلَهَا صَدَقَةً.

2739- Amr ibnul-Hâris -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, vefatı esnasında ne dirhem, ne dinar, ne köle, ne cariye ne de bunlardan başka bir şey bıraktı. Sadece beyaz bir katır, kılıcını ve vakıf yaptığı araziyi bıraktı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2873, 2912, 3098, 4461)

٢٧٤٠ - حَدَّثَنَا خَلَادُ بْنُ يَحْيَى حَدَّثَنَا مَالِكٌ هُوَ ابْنُ مِغْوَلٍ حَدَّثَنَا طَلْحَةُ بْنُ مُصَرِّفٍ قَالَ سَأَلْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا هَلْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوْصَى فَقَالَ لَا فَقُلْتُ كَيْفَ كَتَبَ عَلَى النَّاسِ الْوَصِيَّةَ أَوْ أَمَرُوا بِالْوَصِيَّةِ قَالَ أَوْصَى بِكِتَابِ اللَّهِ.

2740- Talha ibnu Musarrıf -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Abdullah ibnu Ebî Evfâ'ya -Allah ondan ve babasından razı ol-

sun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mal olarak bir şey vasiyet etti mi, diye sordum. O: Hayır, dedi. Bunun üzerine ben dedim ki:

-Öyleyse insanlar üzerine vasiyet etmek nasıl farz yazıldı, veya insanlar nasıl vasiyet etmekle emrolundular?

-Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Allah'ın Kitâbı'nı vasiyet etti, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4460, 5022)

٢٧٤١ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ عَنْ ابْنِ عَوْنٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنِ الْأَسْوَدِ قَالَ ذَكَرُوا عِنْدَ عَائِشَةَ أَنَّ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا كَانَ وَصِيًّا فَقَالَتْ مَتَى أَوْصَى إِلَيْهِ وَقَدْ كُنْتُ مُسْنِدَتَهُ إِلَى صَدْرِي أَوْ قَالَتْ حَجَرِي فَدَعَا بِالطُّسْتِ فَلَقَدْ الْخَنَثَ فِي حَجَرِي لَمَّا شَعَرْتُ أَنَّهُ قَدْ مَاتَ فَمَتَى أَوْصَى إِلَيْهِ.

2741- Esved -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Âişe'nin yanında, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Ali'ye vasiyet ettiğini söylediler. Bunun üzerine Âişe dedi ki:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ali'ye ne zaman vasiyet etmiş? Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i ölmeden hemen önce göğsüme veya elbiseme dayanmıştım. Bu sırada bir tas istedi. Akabinde kucagımda iken bütün azâsı gevşedi ve kuvvetini kaybetti. Ben O'nun vefat ettiğinin farkına bile varamadım. Hâl böyle iken, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ali'ye ne zaman vasiyet etmiş? (Hadisin geçtiği diğer yer: 4459)

٢ - بَابُ أَنْ يَتْرَكَ وَرَثَتُهُ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَتَكَفَّفُوا النَّاسَ

2- Kişinin Mirasçılarını Zengin Bırakması, Onları İnsanlara Avuç Açar Bir Hâlde Bırakmasından Daha Hayırlıdır Bâbı

٢٧٤٢ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ غَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَهُودَنِي وَأَنَا بِمَكَّةَ وَهُوَ يَكْرَهُ أَنْ يَمُوتَ بِالْأَرْضِ الَّتِي هَاجَرَ مِنْهَا قَالَ يَرْحَمُ اللَّهُ ابْنَ

غَفَرَاءُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْصِي بِمَالِي كُلِّهِ قَالَ لَا قُلْتُ فَالْشَّطْرُ قَالَ لَا قُلْتُ
 الثُّلُثُ قَالَ فَالثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ إِنَّكَ أَنْ تَدَعَ وَرَثَتَكَ أَغْنِيَاءَ خَيْرٌ مِنْ أَنْ تَدْعَهُمْ
 عَالَةً يَتَكَفَّفُونَ النَّاسَ فِي أَيْدِيهِمْ وَإِنَّكَ مَهْمَا أَنْفَقْتَ مِنْ نَفَقَةٍ فَإِنَّهَا صَدَقَةٌ حَتَّى
 اللَّقْمَةُ الَّتِي تَرْفَعُهَا إِلَى فِي امْرَأَتِكَ وَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَرْفَعَكَ فَيَنْتَفِعَ بِكَ نَاسٌ وَيُضُرَّ
 بِكَ آخَرُونَ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ يَوْمَئِذٍ إِلَّا ابْنَةٌ.

2742- Sa'd ibnu Ebu Vakkas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Mekke'de Vedâ Haccında hasta iken, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana hasta ziyaretine geldi. Kendisi, daha önce hicret ettiği bu yerde ölmek istemiyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Allah, Sa'd ibnu Afrâ'ya merhamet etsin!” diye duâ etti. Ben de:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Malımın hepsini vasiyet edeyim mi? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Hayır, malının hepsini vasiyet etme,” buyurdu. Ben:

-Yarısını vasiyet edeyim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine:

“Hayır, yarısını da vasiyet etme” buyurdu. Bu defa ben:

-Malımın üçte birini vasiyet edeyim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Malının üçte birini vasiyet etmen senin için yeterlidir. Senin, mirasçılarını zengin bırakman, onları insanlara avuç açarak dilenir, fakirler hâlinde bırakmandan daha hayırlıdır. Her ne harcama yaparsan bu senin için sadakadır. Hatta hanımının ağzına verdiği bir lokma bile sadakadır. Allah'tan ümit ederim ki, Allah seni bu hastalıktan kurtarır da, senin sebebini birçok insan faydalanır ve yine senin sebebini bir insan da zarar görür.”

O esnada Sa'd ibnu Ebî Vakkas'ın bir tek kızı vardı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 56, 1295, 2742, 2744, 3936, 4409, 5354, 5659, 5668, 6373, 6733)

۳ - بَابُ الْوَصِيَّةِ بِالثُّلُثِ

3- Malın Üçte Birini Vasiyet Etmenin Cevazı Bâbı

وَقَالَ الْحَسَنُ لَا يَجُوزُ لِلذَّمِّيِّ وَصِيَّةٌ إِلَّا الثُّلُثُ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿وَأَنْ أَحْكَمْ
بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ﴾

Hasan Basrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Zimmî için de vasiyet ancak malının üçte birinden caiz olur. Nitekim Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

«Aralarında Allah'ın indirdikleriyle hükmet» Mâide: 49

۲۷۴۳ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ
عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ لَوْ غَضَّ النَّاسُ إِلَى الرَّبْعِ لَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ أَوْ كَثِيرٌ.

2743- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

-Keşke insanlar vasiyeti dörtte bire eksiltseler. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Malının üçte birini vasiyet etmen caiz olur, fakat üçte bir de çoktur” veya “büyüktür” buyurdu.

۲۷۴۴ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ بْنُ عَدِيٍّ حَدَّثَنَا
مَرْوَانَ عَنْ هَاشِمِ بْنِ هَاشِمٍ عَنْ عَامِرِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَرِضْتُ
فَعَادَنِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اذْعُ اللَّهُ أَنْ لَا يَرُدَّنِي عَلَى
عَقْبِي قَالَ لَعَلَّ اللَّهَ يَرْفَعُكَ وَيَنْفَعُ بِكَ نَاسًا قُلْتُ أُرِيدُ أَنْ أَوْصِيَ وَإِنَّمَا لِي ابْنَةٌ قُلْتُ
أَوْصِيَ بِالتَّصْفِ قَالَ التَّصْفُ كَثِيرٌ قُلْتُ فَالثُّلُثُ قَالَ الثُّلُثُ وَالثُّلُثُ كَثِيرٌ أَوْ كَثِيرٌ
قَالَ فَأَوْصَى النَّاسُ بِالثُّلُثِ وَجَازَ ذَلِكَ لَهُمْ.

2744- Sa'd ibnu Ebu Vakkas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Mekke'de iken hastalandım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beni ziyarete geldi. Ben kendisine dedim ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a dua et de hicret ettiğim bu topraklarda ölmeyeyim. O'nun bu isteği üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Ümit ederim ki Allah, seni bu hastalıktan kurtarır ve senin sebebinle insanlara fayda veririr.” Ben dedim ki:

-Ben malımı vasiyet etmek istiyorum. Benim bir tek kızımdan başka vasiyet edeceğim kimsem yoktur. Malımın yarısını vasiyet ediyorum.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Yarısı çoktur” buyurdu. Ben:

-Malımın üçte birini vasiyet edeyim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Malının üçte birini vasiyet edebilirsin. Ancak üçte bir de çoktur veya büyüktür” buyurdu.

İnsanlar mallarının üçte birini vasiyet ettiler ve bu onlar için caiz oldu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 56, 1295, 2742, 2744, 3936, 4409, 5354, 5659, 5668, 6373, 6733)

٤- بَابُ قَوْلِ الْمُوصِي لَوْصِيهِ تَعَاهَدَ وَلَدِي وَمَا يَجُوزُ لِلْوَصِيِّ مِنَ الدَّعْوَى

4- Vasiyet Edenin Mirasçısına: “Çocuğumun İşlerini Yürütmeyi Üzerine Al” Demesi ve Vasiyet Edenin Dava Açmasının Cevazı Bâbı

٢٧٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهَا قَالَتْ كَانَ عُتْبَةُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ عَهْدَ إِلَى أَخِيهِ سَعْدِ بْنِ أَبِي وَقَّاصٍ أَنَّ ابْنَ وَلِيدَةَ زَمْعَةَ مَنِي فَأَقْبَضَهُ إِلَيْكَ فَلَمَّا كَانَ غَاِمَ الْفَتْحِ أَخَذَهُ سَعْدٌ فَقَالَ ابْنُ أَخِي قَدْ كَانَ عَهْدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَامَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ فَقَالَ أَخِي وَابْنُ أُمِّ أَبِي وَلَدٍ عَلَى فِرَاشِهِ فَتَسَاوَقَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ سَعْدٌ يَا رَسُولَ اللّٰهِ ابْنُ أَخِي كَانَ عَهْدَ إِلَيَّ فِيهِ فَقَالَ عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ أَخِي وَابْنُ وَلِيدَةَ أَبِي فَقَالَ رَسُولُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ لَكَ يَا عَبْدُ بْنُ زَمْعَةَ الْوَلَدُ لِلْفِرَاشِ وَلِلْعَاهِرِ الْحَجَرُ ثُمَّ قَالَ لِسَوْدَةَ بِنْتِ زَمْعَةَ احْتَجِي مِنْهُ لِمَا رَأَى مِنْ شَبَهِهِ بِعُتْبَةَ فَمَا رَأَاهَا حَتَّى لَقِيَ اللّٰهَ.

2745- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Utbe İbnu Ebî Vakkas, kardeşi Sa'd İbnu Ebi Vakkas'a: "Zem'a'nın cariyesinin oğlu Abdurrahman bendendir. Onu yanına al" diye vasiyette bulundu. Mekke'nin fethedildiği yıl Sa'd İbnu Ebi Vakkas onu yakalayarak yanına aldı ve: "Bu benim kardeşimin oğludur. Onu yanıma almamı nesebinin kendisine katılmasını vasiyet etti" dedi.

Bunun üzerine Abd İbnu Zem'a itiraz ederek: "O benim kardeşim ve babamın cariyesinin oğludur. O babamın döşesinde iken doğmuştur" dedi.

Abd İbnu Zem'a da: Bu benim kardeşimdir ve babamın cariyesinin oğludur. Onun, anası onu babamın döşesinde iken doğmuştur, dedi.

Bunun üzerine iki taraf bu meseleyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e arzettiler. Sa'd İbnu Ebi Vakkas: "Ey Allah'ın Rasûlü! Bu çocuk benim kardeşim Utbe'nin oğludur. Ölmeden onu yanıma almamı ve nesebinin kendisine katılmasını vasiyet etti" dedi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Ey Abd İbnu Zem'a! Bu çocuk senin kardeşindir" buyurdu.

Daha sonra da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Çocuk kimin yatağında doğmuşsa ona âittir. Zina eden için ise mahrumiyet vardır."

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem daha sonra eşi Sevde bintü Zem'a'ya: "Ey Sevde! Ona karşı perdelen" buyurdu. Çünkü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, çocuğun Utbe'ye benzediğini görmüştü. Bunun üzerine çocuk ölünceye kadar Sevde'yi görmedi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2053)

• - بَابُ إِذَا أَوْمَأَ الْمَرِيضُ بِرَأْسِهِ إِشَارَةً بَيِّنَةً جَازَتْ

5- Şayet Hasta Olan Şahıs, Apaçık ve Anlaşılır Bir Şekilde Başıyla İşaret Ederek Vasiyette Bulunursa, Bu Vasiyet Caiz Olur Bâbı

٢٧٤٦ - حَدَّثَنَا حَسَّانُ بْنُ أَبِي عَبَادٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ يَهُودِيًّا رَضَ رَأْسَ جَارِيَةٍ بَيْنَ حَجَرَيْنِ فَقِيلَ لَهَا مَنْ فَعَلَ بِكَ أَفْلَانُ أَوْ فُلَانٌ حَتَّى سَمِيَ الْيَهُودِيُّ فَأَوْمَأَتْ بِرَأْسِهَا فَجِئَ بِهِ فَلَمْ يَزَلْ حَتَّى اعْتَرَفَ فَأَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَضَ رَأْسَهُ بِالْحِجَارَةِ.

2746- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir Yahudi, Ensâr'dan bir cariye'nin başını iki taş arasında yaraladı. Cariye'ye:

-Bunu sana kim yaptı? Falanca mı yoksa falanca şahıs mı? diye soruldu. Nihayet Yahudi'nin ismi söylenince câriye başı ile işaret etti.

Bunun üzerine Yahudi yakalandı ve günahını itirâf etmesi üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onunla ilgili emrini verdi. Yahudi'ye kısas uygulandı ve başı iki taş arasında ezildi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2417)

٦ - بَابُ لَا وَصِيَّةَ لِوَارِثٍ

6- Mirasçıya Vasiyet Yoktur Bâbı

٢٧٤٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ عَنْ وَرْقَاءَ عَنْ ابْنِ أَبِي نَجِيحٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ كَانَ الْمَالُ لِلْوَلَدِ وَكَانَتِ الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ فَتَسَخَّرَ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ مَا أَحَبَّ فَجَعَلَ لِلذَّكَرِ مِثْلَ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ وَجَعَلَ لِلْأَبَوَيْنِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسَ وَجَعَلَ لِلْمَرْأَةِ الثُّمَنَ وَالرَّبْعَ وَلِلزَّوْجِ الشُّطْرَ وَالرَّبْعَ.

2747- İbnu Abbâs -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir kişi öldüğünde onun malı oğluna kalırdı. Vasiyet hakkı da anne ve babaya âitti. Yalnız ana-babaya vasiyet edilirdi. Daha sonra Allah Azze ve Celle bu hükmü dilediği kısmı neshetti ve mirastan erkeğe kadının hakkının iki misli verilmesini emretti. Anne ve babadan her birine de mirasın altıda biri olduğunu; şayet kadının çocuğu varsa kendisine mirastan sekizde bir, çocuk yoksa dörtte bir verilmesini; hanımı için de şayet çocuk yoksa mirasın yarısı, çocuğa dörtte bir hisse verilmesini emretti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4578, 6739)

٧ - بَابُ الصَّدَقَةِ عِنْدَ الْمَوْتِ

7- Ölüm Sırasında Sadaka Vermek Bâbı

٢٧٤٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ عُمَارَةَ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَجُلٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ قَالَ أَنْ تُصَدَّقَ وَأَنْتَ صَاحِبُ حَرِيصٍ تَأْمَلُ الْغَنَى وَتَخْشَى الْفَقْرَ وَلَا تُنْهَلِ حَتَّى إِذَا بَلَغْتَ الْحُلُقُومَ قُلْتَ لِفُلَانٍ كَذَا وَلِفُلَانٍ كَذَا وَقَدْ كَانَ لِفُلَانٍ.

2748- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geldi ve şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Hangi (kimsenin verdiği) sadaka ecir olarak daha büyüktür? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Senin sağlığın-sıhhatin yerinde, cimri olduğun, fakirlikten korkar ve zenginliği ümit ettiğin hâlde verdiğin sadakadır. Ölüm anı gelip de, falancaya şu kadar, falancaya şu kadar deyip de sadaka vermeyi geciktirme. O sırada mal zaten başkalarının olmuştur.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 1419)

٨ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ ذَيْنِ﴾

8- Allah Teâlâ'nın: "Bu mirâs payları ölenin vasiyet ettiği miktarın çıkmasından ve borcun ödenmesinden sonradır"

Nisâ sûresi: 11 Kavli Bâbı

وَيَذْكُرُ أَنَّ شَرِيحًا وَعُمَرَ بْنَ عَبْدِ الْعَزِيزِ وَطَاوُسًا وَعَطَاءً وَابْنَ أَدِيْنَةَ أَجَازُوا
إِقْرَارَ الْمَرِيضِ بَدَنِيْنَ وَقَالَ الْحَسَنُ أَحَقُّ مَا تُصَدِّقُ بِهِ الرَّجُلُ آخِرَ يَوْمٍ مِنَ الدُّنْيَا
وَأَوَّلَ يَوْمٍ مِنَ الْآخِرَةِ وَقَالَ إِبْرَاهِيمُ وَالْحَكَمُ إِذَا أَتَبَرَأَ الْوَارِثُ مِنَ الدَّيْنِ بَرِيءٌ
وَأَوْصَى رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ أَنْ لَا تُكْشَفَ امْرَأَتُهُ الْفَرَارِيَّةُ عَمَّا أُغْلِقَ عَلَيْهِ بِأُيُهَا وَقَالَ
الْحَسَنُ إِذَا قَالَ لِمَمْلُوكِهِ عِنْدَ الْمَوْتِ كُنْتُ أَعْتَقْتُكَ جَازَ وَقَالَ الشَّعْبِيُّ إِذَا قَالَتْ
الْمَرْأَةُ عِنْدَ مَوْتِهَا إِنَّ زَوْجِي قَضَانِي وَقَبَضْتُ مِنْهُ جَازَ وَقَالَ بَعْضُ النَّاسِ لَا يَجُوزُ
إِقْرَارُهُ لِسَوِّ الظَّنِّ بِهِ لِلْوَرَّةِ ثُمَّ اسْتَحْسَنَ فَقَالَ يَجُوزُ إِقْرَارُهُ بِالْوَدِيعَةِ وَالْبِضَاعَةِ
وَالْمُضَارَبَةِ وَقَدْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ
الْحَدِيثِ وَلَا يَحِلُّ مَالُ الْمُسْلِمِينَ لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آيَةُ الْمُنَافِقِ إِذَا
أَوْثَمِنَ خَانَ وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا﴾
فَلَمْ يَخْصُ وَارِثًا وَلَا غَيْرَهُ فِيهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَمْرٍو عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Kadı Şurayh, Ömer ibnu Abdulazîz, Tâvûs, Atâ ibnu Ebî Rabâh, ve Abdurrahmân ibnu Udeyne hastanın borç ikrar etmesini caiz kılmışlardır.

Hasan el-Basrî şöyle dedi: Kişinin yaptığı sadakanın en haklısı, dünyâdan son günde ve âhiretten ilk günde yaptığıdır.

İbrahim Nehaî ve Hakem ibnu Uyeyne şöyle dediler: Hasta bir kişi mirasçıyı borçtan temize çıkardığında, mîrasçı borçtan kurtulur.

Râfi ibnu Hadîc, hanımı Fezâriyye'ye kapısı üzerine kapatılan evdeki mallardan ayrılmamasını vasiyet etmiştir.

Hasan el-Basrî şöyle dedi: Bir adam, ölüm döşeğinde iken kölesine: Ben seni azat etmiş idim, derse o kölenin azat olması caiz olur.

Şa'bî şöyle dedi: Bir kadın ölümü esnasında: Kocam benim hakkı-

mı bana ödedi, ben de ondan bunu teslim aldım, dediğinde, kadının bu ikrarı caiz olur.

Bâzı Âdem oğlu da: Hasta bir kimsenin ikrarı, mirasçılar için kötü zanna sebep olacağından caiz olmaz, dedi. Sonra bu şahıs, bunu hoş görüp hastanın, ticâret malını ve ticâret malının kazancını ikrar etmesi caiz olur, demiştir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizleri zandan sakındırırım. Çünkü sözlerin en yalanı zandır.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in: “Kendisine bir şey emânet edildiğinde ona hıyanet etmesi münâfığın alâmetidir” buyruğu gereğince Müslümanların malı helâl olmaz. Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Allah size emanetleri ehline vermenizi emrediyor» Nisa: 58 Allah Teâlâ bununla mirasçı ile diğerlerini ayırmamıştır.

٢٧٤٩ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا نَافِعُ بْنُ مَالِكِ بْنِ أَبِي عَامِرٍ أَبُو سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ وَإِذَا أَوْثَمَنَ خَانَ وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ.

2749- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Münâfığın alâmeti üçtür: Konuştuğunda yalan söyler; söz verdiğinde sözünde durmaz; kendisine bir şey emanet edildiği zaman hıyanet eder” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 33, 2682, 2749, 6095)

٩ - بَابُ تَأْوِيلِ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿مَنْ بَعْدَ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دِينٍ﴾

9- Yüce Allah’ın: “Bu mîrâs payları ölenin vasiyet ettiği miktarın çıkmasından ve borcun ödenmesinden sonradır”

Nisa: 11 Âyetinin Tefsiri Bâbı

وَيَذْكُرُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَضَى بِالذَّيْنِ قَبْلَ الْوَصِيَّةِ وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا﴾ فَأَدَّاءُ الْأَمَانَةِ أَحَقُّ مِنْ تَطَوُّعِ الْوَصِيَّةِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا صَدَقَةَ إِلَّا عَنْ ظَهْرٍ غَنَى وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَا يُوصِي الْعَبْدُ إِلَّا بِإِذْنِ أَهْلِهِ وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْعَبْدُ رَاعٍ فِي مَالِ سَيِّدِهِ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in, vasiyetten önce borcun ödenmesi gerektiği hükmünü verdiği rivayet olunmuştur.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Allah size emanetleri ehline vermenizi emrediyor.» Nisa: 58 Bu âyet gereğince emaneti yerine getirmek nafîle vasiyetten daha hak sahibidir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de: "Sadaka ancak bol maldan verilir" buyurdu.

İbnu Abbas da: Köle ancak efendisinin izni ile vasiyet eder, demiştir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Köle, efendisinin malı üzerine bir çobandır"

٢٧٥٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ سَعِيدِ

بْنِ الْمُسَيْبِ وَعُرْوَةَ بْنِ الزُّبَيْرِ أَنَّ حَكِيمَ بْنَ حِزَامٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَعْطَانِي ثُمَّ سَأَلْتُهُ فَأَعْطَانِي ثُمَّ قَالَ لِي يَا حَكِيمُ إِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرٌ خَلَوُ فَمَنْ أَخَذَهُ بِسَخَاوَةٍ نَفْسٍ بُورِكَ لَهُ فِيهِ وَمَنْ أَخَذَهُ بِإِشْرَافٍ نَفْسٍ لَمْ يُبَارَكَ لَهُ فِيهِ وَكَانَ كَالَّذِي يَأْكُلُ وَلَا يَشْبَعُ وَالْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى قَالَ حَكِيمٌ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا أُرْزَأُ أَحَدًا بَعْدَكَ شَيْئًا حَتَّى أَفَارِقَ الدُّنْيَا فَكَانَ أَبُو بَكْرٍ يَدْعُو حَكِيمًا لِيُعْطِيَهُ الْعَطَاءَ فَيَأْتِي أَنْ يَقْبَلَ مِنْهُ شَيْئًا ثُمَّ إِنَّ عُمَرَ دَعَاهُ لِيُعْطِيَهُ فَيَأْتِي أَنْ يَقْبَلَ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ إِلَيَّ أَعْرِضْ عَلَيْهِ حَقُّهُ الَّذِي قَسَمَ اللَّهُ لَهُ مِنْ هَذَا الْفَيْءِ فَيَأْتِي أَنْ يَأْخُذَهُ فَلَمْ يَرْزَأْ حَكِيمٌ أَحَدًا مِنَ النَّاسِ بَعْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى تُوفِّيَ رَحِمَهُ اللَّهُ.

2750- Hakîm ibnu Hızâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden bir şeyler istedim, O bana istediğimi verdi. İkinci kez istedim, bana yine verdi. Sonra üçüncü kez yine istedim, bu defa da bana verdi. Sonra şöyle buyurdu:

“Ey Hakîm! Şüphesiz bu dünya malı, yeşil ve tatlıdır. Kim bu malı talep etmeksizin alırsa, o mal onun için bereketli kınır. Kim de bunu hırslanarak alırsa bu mal, o kimse için bereketli olmaz. (Hırsla dünya malını talep eden) kimse yeyip de doymayan kimse gibidir. Veren el, alan elden hayırlıdır.”

Hakîm dedi ki: Ben dedim ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Seni hak olarak gönderen Allah'a yemîn olsun ki, ben ölünceye kadar senden başka hiçbir kimsenin malından bir şey eksiltmem. (Yani onlara el açmam.)¹⁵⁸

Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- sadaka olarak bir şeyler vermek istemiş, ancak Hakîm onu kabul etmedi. Sonra Ömer'de -Allah ondan razı olsun- sadaka olarak bir şeyler vermek istemiş ancak o yine bunu kabul etmemişti.

Ömer dedi ki: Ey Müslümanlar topluluğu! Ben sizleri Hakîm üzerine şahit tutuyorum ki, ben onun hakkına düşeni verdim. Ancak o, hakkını almadı. Hakîm, Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellemden sonra ölünceye kadar hiçbir insanın malından alıp eksiltmemiştir. (Onlardan hiçbir mal talep etmemiştir) (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1472, 3143, 6441)

158 İshak'ın rivayetinde şöyle dedi: Ben dedim ki: Senden sonra elim, hiçbir Arabın elinin altında olmayacak. (Yani senden sonra hiç kimseden bir şey, herhangi bir mal kabul etmeyeceğim.)

٢٧٥١ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّخْتِيَانِيُّ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ كُلُّكُمْ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ وَالْمَرْأَةُ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا رَاعِيَةٌ وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا وَالْخَادِمُ فِي مَالِ سَيِّدِهِ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ قَالَ وَحَسِبْتُ أَنْ قَدْ قَالَ وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي مَالِ أَبِيهِ.

2751- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hepiniz çobansınız ve hepiniz sürüsünden sorumludur. İmam çobandır ve mahiyetinden sorumludur. Evin erkeği ailesi üzerine çobandır ve ailesinden sorumludur. Kadın, kocasının evi üzerine çobandır ve evinden sorumludur. Hizmetçi efendisinin malı üzerine çobandır ve onun malından sorumludur. Sanıyorum şöyle dedi: Kişi babasının malı üzerine çobandır ve onun malından sorumludur. (Hadisin geçtiği diğer yer: 893)

١٠ - بَابُ إِذَا وَقَفَ أَوْ أَوْصَى لِأَقَارِبِهِ وَمَنْ الْأَقَارِبُ

10- Bir Şahıs Vakıf Yaptığı veya Akrabalarına Vasiyet Ettiği Zaman, Bu Akrabalar Kimlerdir Bâbı

وَقَالَ ثَابِتٌ عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي طَلْحَةَ اجْعَلْهَا لِفُقَرَاءِ أَقَارِبِكَ فَجَعَلَهَا لِحَسَّانَ وَأَبِي بَنِي كَعْبٍ وَقَالَ الْأَنْصَارِيُّ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ ثُمَامَةَ عَنْ أَنَسٍ مِثْلَ حَدِيثِ ثَابِتٍ قَالَ اجْعَلْهَا لِفُقَرَاءِ قَرَابَتِكَ قَالَ أَنَسٌ فَجَعَلَهَا لِحَسَّانَ وَأَبِي بَنِي كَعْبٍ وَكَانَا أَقْرَبَ إِلَيْهِ مِنِّي وَكَانَ قَرَابَةً حَسَّانَ وَأَبِي مِنْ أَبِي طَلْحَةَ. وَاسْمُهُ زَيْدُ بْنُ سَهْلٍ بْنُ الْأَسْوَدِ بْنِ حَرَامٍ بْنِ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ مَنَاةَ بْنِ عَدِيٍّ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكِ بْنِ الثَّجَارِ وَحَسَّانُ بْنُ ثَابِتِ بْنِ الْمُنْذِرِ بْنِ حَرَامٍ فَيَجْتَمِعَانِ إِلَى حَرَامٍ وَهُوَ الْأَبُ الثَّالِثُ وَحَرَامُ بْنُ عَمْرِو بْنِ زَيْدِ مَنَاةَ بْنِ عَدِيٍّ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكِ

بْنِ الثَّجَارِ فَهُوَ يُجَامِعُ حَسَّانَ وَأَبَا طَلْحَةَ وَأَيُّبًا إِلَى سِتَّةِ آبَاءٍ إِلَى عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ وَهُوَ أَبِيُّ بْنُ كَعْبٍ بْنُ قَيْسٍ بْنُ عُبَيْدٍ بْنُ زَيْدٍ بْنُ مُعَاوِيَةَ بْنِ عَمْرِو بْنِ مَالِكٍ بْنِ الثَّجَارِ فَعَمَرُوهُ بَنُ مَالِكٍ يَجْمَعُ حَسَّانَ وَأَبَا طَلْحَةَ وَأَيُّبًا وَقَالَ بَعْضُهُمْ إِذَا أَوْصَى لِقَرَابَتِهِ فَهُوَ إِلَى آبَائِهِ فِي الْإِسْلَامِ.

Enes şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Talha'ya: "Sen o Beyruhâ bostânını kendi yakınlarının fakirlerine ver" buyurdu. Ebû Talha da o bostânını Hassan ibnu Sâbit'e ve Ubey ibnu Kâb'a verdi.

Muhammed ibnu Abdullah el-Ensârî şöyle dedi: Bana babam, Sumâme'den, O da Enes'ten, Sâbit'in hadîsinin benzerini rivayet etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Talha'ya:

"Sen o Beyruha bostanını fakir olan akrabalarına ver" buyurdu. Enes dedi ki:

-Bunun üzerine Ebu Talha, o bostanı Hassan ve Ubey ibnu Kâb'a verdi. Bu ikisi, Ebû Talha'ya benden daha yakın idiler.

Bazıları şöyle dediler: Bir kimse yakınlarına vasiyet yaptığı zaman, bu, İslâm içinde bulunmuş olan babalarına olur.

٢٧٥٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي طَلْحَةَ أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَبَنِي عَمِّهِ وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَالَّذِينَ عَشِيتُكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ جَعَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنَادِي يَا بَنِي فَهْرٍ يَا بَنِي عَدِيٍّ لِبَطُونِ قُرَيْشٍ وَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿وَالَّذِينَ عَشِيتُكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ.

2752- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebû Talha'ya:

-“Ben bu bostanı, kendi akrabalarına vermeni uygun görüyorum” buyurdu. Bunun üzerine Ebu Talha:

-Senin dediğin gibi yapacağım ey Allah'ın Rasûlü! dedi ve Ebu Talha o bostanı akrabaları ve amca oğulları arasında paylaştırdı.

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: «*Ey Muhammed! Önce en yakın akrabanı uyar.*»” Şuarâ: 214. âyeti indiği zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ey Fihri oğulları! Ey Adiyy oğulları!” diye Kureyş kabilesinin boylarını çağırmaya başladı.

Ebu Hureyre şöyle dedi: «*Ey Muhammed! Önce en yakın akrabanı uyar*» âyeti indiği zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ey Kureyş topluluğu!” diye onlara seslendi. (Hadisin geçtiği diğer yer: 4161)

۱۱ - بَابُ هَلْ يَدْخُلُ النِّسَاءُ وَالْوَلَدُ فِي الْأَقْرَابِ

11- Bâb: Yakın Akraba İçine Kadın ve Çocuklar Girer mi?

۲۷۵۳ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ أُلْزِلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَالَّذِينَ عَشِيرَتُكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ قَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا اشْتَرُوا أَنْفُسَكُمْ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا يَا بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا يَا عَبَّاسُ بْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَيَا صَفِيَّةُ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَيَا فَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مَا شِئْتَ مِنْ مَالِي لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا نَابِعَةُ أَصْبَغُ عَنْ ابْنِ وَهْبٍ عَنْ يُونُسَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ.

2753- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Azze Celle: «*Ey Muhammed! Önce en yakın akrabanı uyar*» Şuara: 214. âyeti indirdiği zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve

sellem kalktı ve şöyle buyurdu:

“Ey Kureyş topluluğu! Nefislerinizi satın alın! Ben, Allah’tan gelecek hiçbir şeye engel olamam. Ey Abdi Menâf oğulları! Sizin için Allah’tan gelecek hiçbir şeye engel olamam. Ey Abbas ibnu Abdulmuttalib! Senden de Allah’tan gelecek hiçbir şeye engel olamam. Ey Allah Rasûlü’nün halası olan Safiyye! Senden de Allah’tan gelecek hiçbir şeye engel olamam. Ey Muhammed’in kızı Fâtıma! Malımdan dilediğin şeyi iste vereyim. Ancak Allah’tan gelecek hiçbir şeye engel olamam. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3527, 4771)

١٢ - بَابُ هَلْ يَنْتَفِعُ الْوَاقِفُ بِوَقْفِهِ

12- Bâb: Vakıf Yapan Kişi Vakfettiği Maldan Faydalanabilir mi?

وَقَدْ اشْتَرَطَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهُ أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا وَقَدْ يَلِي الْوَاقِفُ وَغَيْرُهُ وَكَذَلِكَ كُلُّ مَنْ جَعَلَ بَدَنَةً أَوْ شَيْئًا لِلَّهِ فَلَهُ أَنْ يَنْتَفِعَ بِهَا كَمَا يَنْتَفِعُ غَيْرُهُ وَإِنْ لَمْ يَشْتَرِطْ.

Ömer ibnul-Hattâb, Hayber’deki kendi arazisini vakfetmiş ve: Vakfın işleriyle ilgilenen şahsın o maldan belli ölçülerde yemesinde bir sakınca yoktur, diye şart koştu. Bazen vakfın işleriyle vakfı yapan ve başkaları da ilgilenebilir.

Bir deveyi veya herhangi bir şeyi Allah için vakfeden şahıs veya bir başkası, şart koşulmasa bile ondan belli ölçülerde faydalanabilirler.

٢٧٥٤ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّانَةَ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ لَهُ ارْكَبْهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَهًا بَدَنَةً قَالَ فِي الثَّالِثَةِ أَوْ فِي الرَّابِعَةِ ارْكَبْهَا وَتِلْكَ أَوْ وَنَحْكَ.

2754- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlık devesini yanında götüreren bir adamı gördü ve ona:

-“Bu deveye bin!” buyurdu. O zât:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bu deve kurbanlıktır, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, üçüncü veya dördüncü defasında:

-“Vay sana! Bin şu deveye!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1669, 1706, 2755, 6160)

٢٧٥٥ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزُّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا يَسُوقُ بَدَنَةً فَقَالَ ارْكَبْهَا قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّهَا بَدَنَةٌ قَالَ ارْكَبْهَا وَتِلْكَ فِي الثَّانِيَةِ أَوْ فِي الثَّالِثَةِ.

2755- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kurbanlık devesini yanında götüreren bir adamı gördü ve ona:

-“Devene bin” buyurdu. Adam:

-Bu kurbanlık devedir, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu deveye bin” buyurdu. Adam yine:

-Bu kurbanlık devedir, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ikinci veya üçüncü defasında:

-“Vay sana! Bin şu deveye!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1699, 1706, 2755, 6160)

١٣ - بَابُ إِذَا وَقَفَ شَيْئًا قَبْلَ أَنْ يَذْفَعَهُ إِلَى غَيْرِهِ فَهُوَ جَائِزٌ

13- Bir Şahıs Bir Şeyi Başkasına Vermeden Önce Vakfederse
Bu Sahih Olur Bâbı

لَأَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَوْقَفَ وَقَالَ لَا جُنَاحَ عَلَيَّ مَنْ وَلِيَهُ أَنْ يَأْكُلَ وَلَمْ يَخْصُصْ إِنِّ وَلِيَهُ عُمَرُ أَوْ غَيْرُهُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي طَلْحَةَ أَرَى أَنْ تَجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ فَقَالَ أَفْعَلُ فَقَسَمَهَا فِي أَقَارِيهِ وَبَنِي عَمِّهِ.

Çünkü Ömer -Allah ondan razı olsun- Hayber'deki arazisini vakfetti ve:

-Vakfın işleriyle ilgilenen şahsın o maldan belli ölçülerde yemesinde bir sakınca yoktur, dedi. Ömer -Allah ondan razı olsun- bu sözü söylerken bu vakfın işlerini Ömer veya bir başkası üstlenmesine dair bir tahsis etmemiştir.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Talha'ya: "Ben bu bostânını yakın akrabalarına vermeni uygun görüyorum" buyurdu. Ebu Talha: Senin dediğin gibi yapacağım, dedi ve bostanını yakın akrabaları ve amca oğulları arasında taksim etti.

١٤ - بَابُ إِذَا قَالَ دَارِي صَدَقَةً لِلَّهِ لَمْ يُبَيِّنْ لِلْفُقَرَاءِ أَوْ غَيْرِهِمْ فَهُوَ جَائِزٌ وَيَضَعُهَا فِي الْأَقْرَبِينَ أَوْ حَيْثُ أَرَادَ

14- Bir Şahıs Fakirlere veya Başkalarına Olduğunu Beyân Etmeksizin "Evim Allah İçin Sadakadır" Dediği Zaman, Bu Vakıf Caizdir. Bunu yakın Akrabalarına ve Dilediği Kimseler Vermesi Bâbı

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَبِي طَلْحَةَ حِينَ قَالَ أَحَبُّ أَمْوَالِي إِلَيَّ بَيْرُحَاءَ وَإِنَّهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ فَأَجَازَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ وَقَالَ بَعْضُهُمْ لَا يَجُوزُ حَتَّى يُبَيِّنَ لِمَنْ وَالْأَوَّلُ أَصَحُّ.

Ebu Talha: Malımın bana en sevimli olanı Beyruhâ bostanlığıdır. O bostanlık, Allah için sadakadır, dediği zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem buna cevaz vermiştir.

Bazı alimler de şöyle demişlerdir: Vakfeden şahıs, bunu kime vakfettiğini beyan etmedikçe bu caiz olmaz. Caiz olduğu görüşü daha sahihtir.

۱۵ - بَابُ إِذَا قَالَ أَرْضِي أَوْ بُسْتَانِي صَدَقَةً لِلَّهِ عَنْ أُمِّي فَهُوَ جَائِزٌ وَإِنْ لَمْ
يُبَيِّنْ لِمَنْ ذَلِكَ

15- Bir Şahıs “Arazîm ve Bostanım Annem Adına Allah İçin Sadakadır” Derse Bu Caizdir. Şayet Bunun Kime Ait Olduğunu Açıklamasa Bile Hüküm Değişmez Bâbı

۲۷۵۶ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا مَخْلَدُ بْنُ يَزِيدَ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَعْلَى أَلَّهُ سَمِعَ عِكْرِمَةَ يَقُولُ أَبْنَانَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَوَقَّيْتُ أُمَّهُ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنْ أُمِّي تَوَقَّيْتُ وَأَنَا غَائِبٌ عَنْهَا أَبْتَفِعُهَا شَيْءًا إِنْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي أَشْهَدُكَ أَنَّ حَاتِطِي الْمِخْرَافَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا.

2756- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Sa'd ibnu Ubâde -Allah ondan razı olsun- annesinden uzak bir yerde iken annesi vefat etti. Bunun üzerine Sa'd dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben annemden uzak bir yerde iken annem vefat etti. Onun adına sadaka versem, bu ona fayda verir mi? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Evet" dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü üzerine Sa'd ibnu Ubâde şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben seni şâhit tutuyorum ki; Ben seni şâhit tutuyorum ki; meyve veren bu bostanlığımı annem adına sadaka olarak veriyorum. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2762, 2770)

۱۶ - بَابُ إِذَا تَصَدَّقَ أَوْ أَوْقَفَ بَعْضَ مَالِهِ أَوْ بَعْضَ رَلِيقِهِ أَوْ ذَوَابَهُ فَهُوَ جَائِزٌ

16- Bir Kimse Malının Bir Kısımını veya Kölesinin Bir Kısımını veya Hayvanlarının Bir Kısımını Sadaka Olarak Verdiği veya Vakfettiği Zaman, Bu Caiz Olur Bâbı

٢٧٥٧- حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ كَعْبٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ مِنْ تَوْبَتِي أَنْ أُلْخَلَ مِنْ مَالِي صَدَقَةً إِلَى اللَّهِ وَإِلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَمْسِكْ عَلَيْكَ بَعْضَ مَالِكَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ قُلْتُ فَإِنِّي أَمْسِكُ سَهْمِي الَّذِي بَخِيرَ.

2757- Kâb ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben dedim ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Tövbemin bir göstergesi olarak malımın tamamını Allah'a ve Rasûlü'ne sadaka olarak veriyorum.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Malının bir kısmını kendin için ayır. Bu senin için daha hayırlıdır.” Bunun üzerine ben dedim ki: Hayber topraklarında bulunan payımı kendim için bırakıyorum. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2947, 2948, 2949, 2950, 3088, 3556, 3889, 3951, 4418, 4673, 4676, 4677, 4678, 4655, 6690, 7225)

١٧ - بَابُ مَنْ تُصَدَّقَ إِلَى وَكِيلِهِ ثُمَّ رَدَّ الْوَكِيلُ إِلَيْهِ

17- Vekiline Sadaka Veren, Sonra da Vekili O Sadakayı Sadaka Verene Geri Veren Kimse Bâbı

٢٧٥٨- وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ لَا أَعْلَمُهُ إِلَّا عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا نَزَلْتُ ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ جَاءَ أَبُو طَلْحَةَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فِي كِتَابِهِ ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ وَإِنْ أَحَبُّ أَمْوَالِي إِلَيَّ يَبْرَحَاءُ قَالَ وَكَانَتْ حَقِيقَةً كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُهَا وَيَسْتَظِلُّ بِهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَالِهَا فَهِيَ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَإِلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرْجُو بَرَّةً وَذُخْرَةً

فَضَعَهَا أَيُّ رَسُولَ اللَّهِ حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَخْ يَا أَبَا طَلْحَةَ ذَلِكَ مَالٌ رَابِحٌ قَبْلَتَاهُ مِنْكَ وَرَدَدْتَاهُ عَلَيْكَ فَاجْعَلْهُ فِي الْأَقْرَبِينَ فَتَصَدَّقَ بِهِ أَبُو طَلْحَةَ عَلَى ذَوِي رَحِمِهِ قَالَ وَكَانَ مِنْهُمْ أَبِي وَحَسَّانُ قَالَ وَبَاعَ حَسَّانُ حِصَّتَهُ مِنْهُ مِنْ مُعَاوِيَةَ فَقِيلَ لَهُ تَبِيعَ صَدَقَةَ أَبِي طَلْحَةَ فَقَالَ أَلَا أبيعُ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ بِصَاعٍ مِنْ دَرَاهِمٍ قَالَ وَكَانَتْ تِلْكَ الْحَدِيقَةُ فِي مَوْضِعٍ قَصْرٍ بَنَى حُدَيْلَةُ الَّذِي بَنَاهُ مُعَاوِيَةُ.

2758- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

«*Hoşlandığınız şeylerden (Allah yolunda) sarfetmedikçe, asıl iyiliğe asla eremezsiniz*» (Âl-i İmrân: 92) âyeti inince, Ebu Talha -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına gelerek dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Allah Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyuruyor: «*Hoşlandığınız şeylerden (Allah yolunda) sarfetmedikçe, asıl iyiliğe asla eremezsiniz.*» Sahip olduğum mallar içerisinde en çok Beyruhâ bostanlığını seviyorum. -Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu bahçeye girer, orada gölgelenir ve suyundan içerdi.- O, Allah ve Rasûlü için sadakadır. Bu sadakanın Allah katında hayrını ve onun bir hazine (âhiret azığı) olmasını umud ediyorum. Ey Allah'ın Rasûlü! Bu bostânımı Allah'ın dilediği yerde kullan.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Çok iyi, aferin ey Ebu Talha! İşte bu kazançlı bir maldır. Bunu senden kabul ettik ve sana geri verdik. Sen bu bahçeyi akrabalarına bırak.”

Ebu Talha da bu bahçeyi yakın akrabalarına sadaka olarak verdi.

Ubey ibnu Kâb ve Hassan ibnu Sabit O'nun yakın akrabalarından idi.

Enes dedi ki: Hassan, kendisine sadaka verilmiş olan bu maldaki hissesini Muâviye ibnu Ebî Sufyân'a sattı. O'na bu konuda:

-Sen Ebû Talha'nun sadaka ettiği malı mı satıyorsun? denildi de, Hassan:

-Dikkat edin! Ben bir sâ' ölçeği hurmayı bir sâ' ölçeği dirhemler

mukabilinde satıyorum, dedi.

Enes dedi ki: Bu bahçe, Muâviye ibnu Ebî Sufyân'ın kurmuş olduğu Hudeyle oğulları sarayının bulunduğu yerde idi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1461, 2318)

١٨ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ﴾

18- Yüce Allah'ın Şu Kavli Bâbı

«Mirasta hissesi olmayan akrabalar, yetimler ve yoksullar, taksim sırasında hazır bulunduklarında, mirastan onları da rızıklandırın ve onlara güzel söz söyleyin, gönülleri alın.» Nisa: 8

٢٧٥٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْفَضْلِ أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّالَةَ عَنْ أَبِي بَشِيرٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ إِنْ نَاسًا يَرْعُمُونَ أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نُسِخَتْ وَلَا وَاللَّهِ مَا نُسِخَتْ وَلَكِنَّهَا مِمَّا تَهَاوَنَ النَّاسُ هُمَا وَالْيَتَامَىٰ وَالْيَتِيمُ وَذَٰكَ الَّذِي يَرْزُقُ وَوَالٍ لَا يَرِثُ فَذَٰكَ الَّذِي يَقُولُ بِالْمَعْرُوفِ يَقُولُ لَا أَمْلِكُ لَكَ أَنْ أُعْطِيكَ.

2759- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir takım insanlar «Mirasta hissesi olmayan akrabalar, yetimler ve yoksullar, taksim sırasında hazır bulunduklarında, mirastan onları da rızıklandırın ve onlara güzel söz söyleyin, gönülleri alın.» Nisa: 8. âyeti neshedildi diye iddia ediyorlar. Hayır, vallahi bu âyet neshedilmedi. Ancak bu insanların gevşek davrandığı hükümlerendir. Mirasta bunu paylaşırma işini üzerine alanlar iki türlüdür: Birincisi mala varis olur ve bu şahıs orada hazır bulunanlara herhangi bir şey belirlemeksizin küçük bir armağan verir. Diğeri ise o miras almaz ve güzel söz söyler. Orada bulunana, ben sana bu maldan vermeye muktedir değilim, der. (Hadisin geçtiği diğer yer: 4576)

۱۹ - بَاب مَا يُسْتَحَبُّ لِمَنْ تُوُفِيَ فُجَاءَةً أَنْ يَتَصَدَّقُوا عَنْهُ وَقَضَاءِ التَّدْوِيرِ
عَنِ الْمَيِّتِ

19- Ansızın Ölen Kimse Adına Sadaka Vermenin ve Ölünün
Adağını Yerine Getirmenin Müstehab Olduğu Bâbı

۲۷۶۰ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ
عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أُمِّي
اِفْتَلَتَتْ نَفْسَهَا وَأَرَاهَا لَوْ تَكَلَّمْتَ تَصَدَّقْتَ أَفَأَتَصَدَّقُ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ تَصَدَّقْ عَنْهَا.

2760- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve selleme şöyle dedi:

-Annem (hiçbir hastalık olmaksızın ve beklenmedik bir şekilde) aniden vefat etti. Sanıyorum şayet o yaşasaydı malını sadaka olarak verirdi. Onun yerine sadaka versem onun için ecir var mıdır? Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem:

-“Evet, annenin adına sadaka ver” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 1388)

۲۷۶۱ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ
اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ
اسْتَفْتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ إِنَّ أُمِّي مَاتَتْ وَعَلَيْهَا نَذْرٌ فَقَالَ
اقْضِهِ عَنْهَا.

2761- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Sa'd ibnu Ubâde -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme:

-Annem üzerinde adak borcu olduğu hâlde vefat etti, diyerek bu konuda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden fetva istedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Annenin adak borcunu onun adına yerine getir” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6698, 6959)

۲۰- بَابُ الْإِشْهَادِ فِي الْوَقْفِ وَالصَّدَقَةِ

20- Vakıf ve Sadaka Vermede Şahit Göstermek Bâbı

۲۷۶۲- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامُ بْنُ يُسُفَ أَنْ ابْنَ جُرَيْجٍ أَخْبَرَهُمْ قَالَ أَخْبَرَنِي يَغْلَى أَلَهُ سَمِعَ عِكْرِمَةَ مَوْلَى ابْنِ عَبَّاسٍ يَقُولُ أَلْبَانَا ابْنُ عَبَّاسٍ أَنَّ سَعْدَ بْنَ عُبَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَخَا بَنِي سَاعِدَةَ تَوَفَّيْتُ أُمَّهُ وَهُوَ غَائِبٌ عَنْهَا فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمِّي تَوَفَّيْتُ وَأَنَا غَائِبٌ عَنْهَا فَهَلْ يَنْفَعُهَا شَيْءٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ بِهِ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنِّي أَشْهَدُكَ أَنَّ حَائِطِي الْمَخْرَافَ صَدَقَةٌ عَلَيْهَا.

2762- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Sad ibnu Ubâde -Allah ondan razı olsun- annesinden uzak bir yerde iken annesi vefat etti. Bunun üzerine Sa'd dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben annemden uzak bir yerde iken annem vefat etti. Onun adına sadaka versem, bu ona fayda verir mi? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Evet” dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu sözü üzerine Sad ibnu Ubâde şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben seni şâhit tutuyorum ki, Ben seni şâhit tutuyorum ki, meyve veren bu bostanlığımı annem adına sadaka olarak veriyorum. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2756)

٢١ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَأَتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَبْدَلُوا الْخَيْثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تَقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ﴾

21- Yüce Allah'ın Şu Kavli Bâbı

«Yetimlere mallarını verin ve kötüsünü onlara vererek iyisiyle değiştirmeyin. Onların mallarını, kendi mallarınıza karıştırıp yemeyin. Zira bu, büyük bir günah olur. Şayet yetim kızlar hakkında âdil davranamamaktan korkarsanız, onların yerine sizin için uygun olan kadınlarla ikiye, üçe ve dörde kadar evlenin.» Nisa 2-3

٢٧٦٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ كَانَ عُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَأَلَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تَقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ﴾ قَالَتْ هِيَ الْيَتِيمَةُ فِي حَجَرٍ وَلَيْهَا فَيَرْغَبُ فِي جَمَالِهَا وَمَالِهَا وَيُرِيدُ أَنْ يَتَزَوَّجَهَا بِأَدْنَىٰ مِنْ سَنَةِ نِسَانِهَا فَتُهْوَا عَنْ نِكَاحِهَا إِلَّا أَنْ يَقْسِطُوا لَهُنَّ فِي إِكْمَالِ الصَّدَاقِ وَأَمَرُوا بِنِكَاحِ مَنْ سِوَاهُنَّ مِنَ النِّسَاءِ قَالَتْ عَائِشَةُ ثُمَّ اسْتَفْتَى النَّاسُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ مَا نَزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ﴾ قَالَتْ فَبَيَّنَ اللَّهُ فِي هَذِهِ آيَةٍ أَنَّ الْيَتِيمَةَ إِذَا كَانَتْ ذَاتَ جَمَالٍ وَمَالٍ رَغِبُوا فِي نِكَاحِهَا وَلَمْ يُلْحَقُوا بِسُنَّتِهَا بِإِكْمَالِ الصَّدَاقِ فَإِذَا كَانَتْ مَرْغُوبَةً عَنْهَا فِي قِلَّةِ الْمَالِ وَالْجَمَالِ تَرَكَوْهَا وَاتَّمَسُوا غَيْرَهَا مِنَ النِّسَاءِ قَالَ فَكَمَا يَتَرَكُونَهَا حِينَ يَرْغَبُونَ عَنْهَا فَلَيْسَ لَهُمْ أَنْ يَنْكِحُوهَا إِذَا رَغِبُوا فِيهَا إِلَّا أَنْ يَقْسِطُوا لَهَا الْأَوْفَىٰ مِنَ الصَّدَاقِ وَيُغْطَوْهَا حَقَّهَا.

2763- Urve ibnu Zübeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Âişe'ye -Allah ondan razı olsun- Allah Teâlâ'nın şu âyetinin manasını sordu:

«Eğer yetim kızlar hakkında âdil davranamamaktan korkarsanız,

onların yerine sizin için uygun olan kadınlarla ikiye, üçe ve dörde kadar evlenin. Eğer aralarında adaletli davranamamaktan korkarsanız, bir tane ile yahut elinizin altındakiyle yetinin; bu, haksızlık etmemeniz için daha elverişlidir.» Nisa: 3

Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle cevap verdi:

-Bu, velisinin evinde bulunan yetim kızdır. Yetim kızın malı ve güzelliği velisinin hoşuna gider ve yetim kızın mehrinde adaletsizlik ederek onunla evlenmek ve ona diğer kadınlara verdiği mehirden daha az mehir vermek ister.

İşte bu âyette o çeşit velîlerin kendi himayeleri altındaki yetim kızlarla, haklarında adalet ve onların mehirlerini en yüksek miktârına yükselmedikçe evlenmekten yasaklanıp, bunlardan başka kendilerine helâl olan kadınlardan evlenmeleri emrolundu.

Urve dedi ki: Âişe sözüne devam ederek şöyle dedi: Bu âyet indikten sonra insanlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den sorup fetva istediler. Bunun üzerine Allah şu âyeti indirdi:

«Kadınlar hakkında senden fetva istiyorlar De ki; “Allah, onlar hakkında size fetva vermektedir: (Velileri olduğunuz hâlde) kendileri için yazılmış (bir hak olan mirası) kendilerine vermediğiniz, (bununla beraber güzel olmaları ve çok malları bulunması halinde) kendileriyle evlenmek istediğiniz yetim kızlar hakkında, (kezâ miras hakkını vermediğiniz) küçük çocuklar hakkında ve yetimlere karşı adaletli davranmanız hakkında (bu) kitapta size okuyageldiğiniz (âyetler, bu fetvalardandır). Hayır olarak her ne yapmışsanız, şüphesiz Allah onu hakkıyla bilendir.» Nisa: 127

Allah Teâlâ bu âyette şunu açıklıyor: Şayet yetim kız güzel ve malı da varsa onunla evlenmek isterler. Ancak onun mehrini tam olarak vermezler. Şayet yetim kızın malı az olduğu ve güzel de olmadığı zaman onunla evlenmek istemezler kadınlardan evlenmek için başkalarını ararlar. Tıpkı onunla evlenmek istemedikleri zaman nasıl onu bırakıyorlarsa, onunla evlenmek istediklerinde de mehrini tam ödemedi ve hakkını vermeden onunla evlenemezler.¹⁵⁹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2494)

159 Cahiliye devrinde, bir adamın yanında bir yetim kız var ve o adam o kızın üzerine elbise atarsa, o yetim kızla kimse evlenemezdi. Şayet yetim kız güzelse, o adam onunla evlenir ve onun malını da yerd. Şayet çirkinse onun evlenmesini ölünceye kadar yasaklardı. Ölüncü de mirasını alırdı. Daha sonra bundan yasaklandı.

۲۲- بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

22- Yüce Allah'ın Şu Kavli Bâbı

﴿ وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴾ ﴿ حَسِيبًا ﴾ يَغْنِي كَافِيًا.

“Nikâh çağına gelinceye kadar yetimleri deneyin. Şayet onları akli başında görürseniz, mallarını kendilerine verin. Onları, büyümele-ri ve geri almaları korkusu ile, israf ve acele ederek yeyip elden çıkar-mayın. Zengin olan kimse, yetimin malını yemekten sakınıp iffetli dav-ransın: fakir olan kimse de, maruf ölçüler içinde yesin. Onlara malla-rını geri verdiğiniz zaman, yanlarında şahitler bulundurun. Kontrol edip hesap sormak yönünden Allah yeter. Ana-babaların ve yakın akra-baların miras olarak bıraktıklarından erkekler için bir hisse vardır. Ke-za, ana babaların ve yakın akrabaların bıraktıklarından kadınlar için de bir hisse vardır ve bunlar bırakılan mal az da olsa çok da olsa belir-li hisselerdir.” Nisa: 6-7

لِلْوَصِيِّ أَنْ يَغْمَلَ فِي مَالِ الْيَتِيمِ وَمَا يَأْكُلُ مِنْهُ بِقَدْرِ عَمَلِهِ بَابُ وَمَا

Bâb: Mirasçının Koruması Altında Olan Yetimin Malı Üzerinde Hangi Yetkileri Vardır ve Yetimin Malından Çalışması Karşılığında Bir Miktar Yiyebilir mi?

۲۷۶۴- حَدَّثَنَا هَارُونُ بْنُ الْأَشْعَثِ حَدَّثَنَا أَبُو سَعِيدٍ مَوْلَى بَنِي هَاشِمٍ حَدَّثَنَا صَخْرُ بْنُ جُوَيْرِيَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ تَصَدَّقَ بِمَالٍ لَهُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَ يُقَالُ لَهُ لَمْعٌ وَكَانَ نَخْلًا فَقَالَ عُمَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي اسْتَفْذْتُ مَالًا وَهُوَ عِنْدِي نَفِيسٌ فَأَرَدْتُ أَنْ أَتَصَدَّقَ بِهِ فَقَالَ

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَصَدَّقَ بِأَصْلِهِ لَا يُبَاعُ وَلَا يُوهَبُ وَلَا يُورَثُ وَلَكِنْ يُنْفَقُ ثَمَرُهُ فَتَصَدَّقَ بِهِ عُمَرُ فَصَدَّقَهُ تِلْكَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَفِي الرِّقَابِ وَالْمَسَاكِينِ وَالضُّعْفِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَلَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهُ أَنْ يَأْكُلَ مِنْهُ بِالْمَعْرُوفِ أَوْ يُوَكِّلَ صَدِيقَهُ غَيْرَ مُتَمَوِّلٍ بِهِ.

2764- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında “Semğ” denilen hurmalığını sadaka olarak verdi. Ömer dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Ben yanımda en güzel ve kıymetli bir hurmalığımı sadaka olarak vermek istiyorum. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“O hurmalığın aslını sadaka olarak ver. Artık o hurmalık, satılmaz, hibe edilemez, mîrâs olarak bırakılamaz. Ancak onun mahsulü infak olarak verilebilir.”

Ömer bu hurmalığını sadaka olarak verdi. Ömer'in bu sadakası Allah yolunda cihad eden mücahitlere, esirlikten kurtulmak isteyen kölelere, fakirlere, misafirlere, yolculara, yakın akrabalara idi. Bu malın bakımını üstlenen görevliye ve onun da arkadaşına yedirmesinde günah yoktur. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2313)

٢٧٦٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ عَنْ هِشَامٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ﴿وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَغْفِرْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ﴾ قَالَتْ أُنْزِلَتْ فِي وَالِي الْيَتِيمِ أَنْ يُصِيبَ مِنْ مَالِهِ إِذَا كَانَ مُحْتَاجًا بِقَنْدَرِ مَالِهِ بِالْمَعْرُوفِ.

2765- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

«Zengin olan kimse, (yetimin malını yemekten sakınıp) iffetli davranсын; fakir olan kimse de, marûf ölçüler içinde yesin» Nisa: 6. âyeti, yetimin işlerini yapan ve malını ıslâh eden yetim velisi hakkında indirildi. Şayet yetimin velisi fakir olursa, yetimin malından marûf ölçüde, örfeye göre yiyebilir. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2212)

۲۳- بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

23- Yüce Allah'ın Şu Kavli Bâbı

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا
وَيَصْعَلُونَ سَعِيرًا﴾

«Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, muhakkak ki karınlarını ateşle doldurmuş olurlar ve cehennemi boyarlar.» Nisa: 10

۲۷۶۶- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي سُلَيْمَانُ بْنُ بِلَالٍ عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ الْمَدَنِيِّ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ قَالَ الشُّرْكُ بِاللَّهِ وَالسَّخَرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الرَّحْفِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ.

2766- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Helâk edici yedi şeyden sakının” buyurdu. Sahabeler:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bunlar nelerdir? diye sordular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah'a ortak koşmak, sihir yapmak, haklı olması müstesna Allah'ın haram kıldığı canı öldürmek, faiz yemek, yetim malı yemek, savaş meydanından kaçmak, namuslu mümin kadınlara zina iftirası atmak.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 5764, 6857)

۲۴- بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

24- Yüce Allah'ın Şu Kavli Bâbı

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ قُلْ إِصْلَاحٌ لَّهُمْ حَيْرٌ
وَأِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَلَاخَوَانَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْتَبْتَكُمْ
إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ ﴿لَأَعْتَبْتَكُمْ﴾ ﴿لَأَخْرِجَكُمْ وَضِيقٌ﴾ ﴿وَعَنْتٌ﴾ ﴿خَضَعَتْ

«Keza sana yetimleri soruyorlar. De ki: Onların işlerini düzeltmek hayırlıdır. Şayet onlarla birarada olursanız, onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah, bozguncuyla düzelticiyi elbette bilir. Şayet Allah dileseydi size güçlük çıkarırdı. Şüphesiz Allah, Azîz'dir, Hâkim'dir.» Bakara: 220

۲۷۶۷- وَقَالَ لَنَا سُلَيْمَانُ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ قَالَ مَا رَدَّ ابْنُ
عُمَرَ عَلَى أَحَدٍ وَصِيَّةً وَكَانَ ابْنُ سِيرِينَ أَحَبَّ الْأَشْيَاءِ إِلَيْهِ فِي مَالِ الْيَتِيمِ أَنْ يَجْتَمَعَ
إِلَيْهِ لُصْحَاؤُهُ وَأَوْلِيَاؤُهُ فَيَنْظُرُوا الَّذِي هُوَ خَيْرٌ لَهُ وَكَانَ طَاوُسٌ إِذَا سُئِلَ عَنْ شَيْءٍ
مِنْ أَمْرِ الْيَتَامَىٰ قَرَأَ ﴿وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ﴾ وَقَالَ عَطَاءٌ فِي يَتَامَى
الصَّغِيرِ وَالْكَبِيرِ يُنْفَقُ الْوَلِيُّ عَلَى كُلِّ إِنْسَانٍ بِقَدَرِهِ مِنْ حَصَّتِهِ.

2767- Nâfi -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Ömer, hiçbir kimsenin vasiyetini geri çevirmedi. İbnu Sîrîn'e yetim malı hususunda işlerin en sevimli olanı, yetimin nasihatçıları ve velîlerinin onun yanına toplanmaları ve yetime hayırlı olan şeye bakıp düşünmeleri idi. Tavûs'a yetimlerle alâkalı bir şey sorulduğunda: «Allah, bozguncuyla düzelticiyi elbette bilir.» (Bakara: 220) âyetini okurdu. A'ta, büyük ve küçük yetimleri olan hakkında: Veli, herkese payı kadar verir, demıştır.

٢٥ - بَابِ اسْتِخْدَامِ الْيَتِيمِ فِي السَّفَرِ وَالْحَضَرِ إِذَا كَانَ صَلَاحًا لَهُ وَنَظَرِ
الْأُمِّ وَزَوْجِهَا لِلْيَتِيمِ

25- Yolculukta ve Yolculuk Dışında Yetim İçin İyilik Olduğu Zaman, Yetimi Hizmette Kullanma ve Mirasçı Olmasalar da Annenin ve Kocasının Yetimin Yararını Gözetmesi Bâbı

٢٧٦٨ - حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ بْنِ كَثِيرٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عُثَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ
الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ
لَيْسَ لَهُ خَادِمٌ فَأَخَذَ أَبُو طَلْحَةَ بِيَدِي فَأَنْطَلَقَ بِي إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أَنَسًا غُلَامٌ كَيْسٌ فَلْيَخْدَمْكَ قَالَ فَخَدَمْتُهُ فِي السَّفَرِ
وَالْحَضَرِ مَا قَالَ لِي لَشَيْءٍ صَنَعْتُهُ لَمْ صَنَعْتَ هَذَا هَكَذَا وَلَا لَشَيْءٍ لَمْ أَصْنَعْهُ لَمْ لَمْ
تُصْنَعْ هَذَا هَكَذَا.

2768- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiğinde kendisinin hiçbir hizmetçisi yoktu. Ebu Talha, elimden tutarak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına getirdi ve:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Enes akıllı bir çocuktur, sana hizmette bulunsun, dedi. Enes dedi ki:

-Böylelikle ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e yolculukta olduğu ve yolculukta olmadığı zamanlarında hizmet ediyordum. Yaptığım bir iş için: "Bunu neden böyle yaptın" demedi. Yapmadığım bir şey için de: "Bunu niçin böyle yapmadın" demedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6038, 6911)

٢٦ - بَابِ إِذَا وَقَفَ أَرْضًا وَلَمْ يَبَيِّنِ الْحُدُودَ فَهُوَ جَائِزٌ وَكَذَلِكَ الصَّدَقَةُ

26- Bir Şahıs, Sınırları Beyân Etmeyerek Bir Arazîyi Vakıf Yaptığı Zaman, şayet O Arazi Meşhur ve Diğerlerinden Ayırt Edilebiliyorsa Bu Vakıf Caizdir, Sadaka da Böyledir Bâbı

٢٧٦٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ أَكْثَرَ الْأَصَارِيِّ بِالْمَدِينَةِ مَالًا مِنْ نَخْلٍ أَحَبُّ مَالِهِ إِلَيْهِ يَبْرَحَاءَ مُسْتَقْبَلَةَ الْمَسْجِدِ وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُهَا وَيَشْرَبُ مِنْ مَاءٍ فِيهَا طَيِّبٍ قَالَ أَنَسٌ فَلَمَّا نَزَلْتُ ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ قَامَ أَبُو طَلْحَةَ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَقُولُ ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ وَإِنْ أَحَبُّ أَمْوَالِي إِلَيَّ يَبْرَحَاءَ وَإِلَيْهَا صَدَقَةٌ لِلَّهِ أَرْجُو بَرَّهَا وَذَخَرَهَا عِنْدَ اللَّهِ فَضَعَهَا حَيْثُ أَرَاكَ اللَّهُ فَقَالَ بَخِ ذَلِكَ مَالٍ رَابِعٌ أَوْ رَابِعٌ شَكُّ ابْنِ مَسْلَمَةَ وَقَدْ سَمِعْتُ مَا قُلْتَ وَإِنِّي أَرَى أَنْ تُجْعَلَهَا فِي الْأَقْرَبِينَ قَالَ أَبُو طَلْحَةَ أَفْعَلُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَسَمَهَا أَبُو طَلْحَةَ فِي أَقَارِبِهِ وَلِی بَنِي عَمِّهِ وَقَالَ إِسْمَاعِيلُ وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُونُسَ وَيَحْيَى بْنُ يَحْيَى عَنْ مَالِكٍ رَابِعٌ.

2769- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebu Talha -Allah ondan razı olsun- Medîne'de hurmalık olarak En-sâr içinde en zengini idi. Malları içinde en çok sevdiği de Mescid'in kar-şısındaki Beyruhâ bostânı idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu bostanlığa girer ve onun içindeki güzel sudan içerdi.

Enes -Allah ondan razı olsun- dedi ki: **«Hoşlandığınız şeylerden (Allah yolunda) sarfetmedikçe, asıl iyiliğe asla eremezsiniz.»** (Âl-i İm-rân: 92) âyeti inince, Ebu Talha -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sal-lallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelerek dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Allah Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyuruyor: **«Hoşlandığınız şeylerden (Allah yolunda) sarfetmedikçe, asıl iyiliğe as-la eremezsiniz.»** Sahip olduğum mallar içerisinde en çok Beyruhâ bostan-lığını seviyorum. O, Allah için sadakadır. Bu sadakanın Allah katında hayrını ve onun bir hazine (âhiret azığı) olmasını umud ediyorum. Ey Al-lah'ın Rasûlü! Bu bostânımı Allah'ın dilediği yerde kullan.

Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle bu-yurdu:

-“Çok iyi, aferin! İşte bu kazançlı bir maldır. İşte bu kazançlı bir maldır. Ben senin dediklerini işittim. Ben bu bostânı yakınlarına bırakman görüşündeyim.”

Ebu Talha da şöyle dedi:

-Dediğini yapacağım ey Allah'ın Rasûlü! Bundan sonra Ebu Talha Beyruhâ bostanlığını akrabaları ve amca oğulları arasında taksim etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1461)

٢٧٧٠ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ أَخْبَرَنَا رَوْحُ بْنُ عُبَادَةَ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ بْنُ إِسْحَاقَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمْرُو بْنُ دِينَارٍ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ أُمَّهُ تَوَقَّيْتُ أَنْ تَنْفَعَهَا إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا قَالَ نَعَمْ قَالَ فَإِنْ لِي مِخْرَاقًا وَأَشْهَدُكَ أَنِّي قَدْ تَصَدَّقْتُ بِهَا عَنْهَا.

2770- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme, annesinin vefat ettiğini ve onun adına sadaka verirsem fayda verir mi, diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Evet” dedi. O adam şöyle dedi:

-Benim meyve veren bir bostanım var. Seni şâhit tutuyorum ki, bunu annemim adına sadaka olarak veriyorum. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2756)

٢٧ - بَابُ إِذَا أَوْقَفَ جَمَاعَةٌ أَرْضًا مُشَاعًا فَهُوَ جَائِزٌ

27- Bir Topluluğun, Müşterek Bir Mülkiyeti Vakfetmeleri Caizdir Bâbı

٢٧٧١ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَمَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَاءِ الْمَسْجِدِ فَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ تَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا قَالُوا لَا وَاللَّهِ لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ.

2771- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescid'inin inşa edilmesini emretti ve şöyle buyurdu:

“Ey Neccâr oğulları! Şu arsanızın bedelini bana söyleyin!” Onlar dediler ki:

-Hayır, vallahi biz onun karşılığını ancak Allah'tan bekliyoruz. (Hadisın geçtiği diğer yerler: 234, 428, 429, 1868, 2106, 2771, 2774, 2779, 3932)

٢٨ - بَابُ الْوَقْفِ كَيْفَ يُكْتَبُ

28- Vakıf Nasıl Yazılır Bâbı

٢٧٧٢ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَصَابَ عُمَرُ بِخَيْرٍ أَرْضًا فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَصَبْتُ أَرْضًا لَمْ أَصِبْ مَالًا قَطُّ أَلْفَسَ مِنْهُ فَكَيْفَ تَأْمُرُنِي بِهِ قَالَ إِنْ شِئْتَ حَبَسْتَ أَصْلَهَا وَتَصَدَّقْتَ بِهَا فَتَصَدَّقَ عُمَرُ أَنَّهُ لَا يُبَاغُ أَصْلُهَا وَلَا يُوهَبُ وَلَا يُورَثُ فِي الْفُقَرَاءِ وَالْقُرَبَى وَالرَّقَابِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالضَّيْفِ وَابْنِ السَّبِيلِ لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهَا أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا بِالْمَعْرُوفِ أَوْ يُطْعِمَ صَدِيقًا غَيْرَ مُمَوَّلٍ فِيهِ.

2772- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer, Hayber'de ganimet olarak bir araziye sahip oldu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldi ve şöyle dedi:

-Ben öyle bir araziye sahip oldum ki, daha önce öyle güzel ve verimli bir araziye sahip olmamıştım. Bu araziye ne yapmamı emredersin? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“İstersen hurmalığın aslını sakla ve onu sadaka olarak ver” buyurdu. Bunun üzerine Ömer, o araziye aslı satılmaz, hibe olunmaz, mîrâs edilmez surette fakirlere, yakınlara, esirlikten kurtulmak isteyen kölelere, Allah yolunda savaşan mücahitlere, konuklara, yolculara tahsis etti. Bununla beraber bu vakıf arazinin işlerini yürütmeyi üzerine alan kimseye, mal

biriktirip mülk edinici olmayarak, bunun gelirinden marûf suretle yemesi veya dostuna yedirmesinde günah yoktur. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2313)

٢٩ - بَابُ الْوَقْفِ لِلْفَقِيرِ وَالضَّعِيفِ

29- Zengin, Fakir ve Zayıf İçin Vakıf Yapmak Bâbı

٢٧٧٣- حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَجَدَ مَالًا بِخَيْبَرَ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ قَالَ إِنْ شِئْتَ تَصَدَّقْتَ بِهَا فَتَصَدَّقْ بِهَا فِي الْفُقَرَاءِ وَالْمَسَكِينِ وَذِي الْقُرْبَى وَالضَّعِيفِ.

2773- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer -Allah ondan razı olsun- Hayber de ganimet olarak bir arazi elde etti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme gelerek bunu haber verdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“İstersen onun aslını sadaka yap!” buyurdu. Ömer de bu arazîyi fakirlere, yoksullara, yakın akrabalara ve zayıflara sadaka olarak verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2313)

٣٠ - بَابُ وَقْفِ الْأَرْضِ لِلْمَسْجِدِ

30- Mescit İnşası İçin Arazî Vakfetmek Bâbı

٢٧٧٤- حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ حَدَّثَنَا عَبْدُ الصَّمَدِ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي حَدَّثَنَا أَبُو التَّيَّاحِ قَالَ حَدَّثَنِي أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ أَمَرَ بِنَاءَ الْمَسْجِدِ وَقَالَ يَا بَنِي النَّجَّارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ هَذَا قَالُوا لَا وَاللَّهِ لَا نَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ.

2774- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiği zaman Mescid'inin inşâ edilmesini emretti ve:

“Ey Neccâr oğulları! Şu arsanızın bedelini bana söyleyin!” buyurdu. Onlar dediler ki: Hayır ey Allah’ın Rasûlü! Biz bunun ecrini ancak Allah’tan dileriz. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 234, 428, 429, 1868, 2106, 2771, 2774, 2779, 3932)

٣١ - بَابُ وَقْفِ الدُّوَابِّ وَالْكُرَاعِ وَالْعُرُوضِ وَالصَّامِتِ

31- Hayvanları, Atları, Ticaret Mallarını, Altın ve Gümüşü Vakfetmek Bâbı

وَقَالَ الزُّهْرِيُّ فِيمَنْ جَعَلَ أَلْفَ دِينَارٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدَفَعَهَا إِلَى غُلَامٍ لَهُ تَاجِرٌ يَتَجَرُّ بِهَا وَجَعَلَ رِبْحَهُ صَدَقَةً لِلْمَسَاكِينِ وَالْأَقْرَبِينَ هَلْ لِلرَّجُلِ أَنْ يَأْكُلَ مِنْ رِبْحِ ذَلِكَ أَلْفِ شَيْئًا وَإِنْ لَمْ يَكُنْ جَعَلَ رِبْحَهَا صَدَقَةً فِي الْمَسَاكِينِ قَالَ لَيْسَ لَهُ أَنْ يَأْكُلَ مِنْهَا.

Bin dirhemi Allah yolunda adayarak onunla ticaret yapacak kölesi-ne veren ve kazancını fakir ve yakınlarına sadaka olarak veren kişi hakkında Zuhri’ye:

-Bu kişinin o bin dirhemden elde edilen kardan yemesi helâl olur mu? Kazancını fakirlere sadaka olarak vermemişse ondan yemesi helâl olur mu? diye soruldu ve:

-Ondan yemesi helâl olmaz, diye cevap verdi.

٢٧٧٥ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا غُبَيْدُ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ لَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَعْطَاهَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِيَحْمِلَ عَلَيْهَا رَجُلًا فَأَخْبَرَ عُمَرُ أَنَّهُ قَدْ وَقَفَهَا يَبِيعُهَا فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَتَّاعَهَا فَقَالَ لَا تَبْتَغَهَا وَلَا تَرْجِعَنَّ فِي صَدَقَتِكَ.

2775- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer, kendisine ait bir atı, Allah yolunda cihâd ederken bir mücahidin binmesi için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme vermişti.

Bir müddet sonra Ömer'e, o atın satılığa çıkarıldığı haberi ulaştı. Bu atı satın alabilmek için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme sordu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bu atı satın alma ve sakın yapmış olduğun sadakana geri dönme!”
(Hadisin geçtiği diğer yerler: 1489, 2623, 2636, 2970 , 2971, 3002, 3003)

۳۲ - بَابُ نَفَقَةِ الْقِيمِ لِلْوَقْفِ

32- Vakfın İşleriyle İlgilenen Kimsenin Ücreti Bâbı

۲۷۷۶ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا يَقْتَسِمُ وَرَثَتِي دِينَارًا وَلَا دِرْهَمًا مَا تَرَكْتُ بَعْدَ نَفَقَةِ نِسَائِي وَمَنْوَةِ عَامِلِي فَهُوَ صَدَقَةٌ.

2776- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Benim mirasçılarım ne dinar ne de dirhem paylaşmasınlar. Hanımlarıma ve işçimin ücrete bıraktığımdan geri kalanı sadakadır” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3096, 6729)

۲۷۷۷ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ اشْتَرَطَ فِي وَفْقِهِ أَنْ يَأْكُلَ مَنْ وَلِيَهُ وَيُؤْكَلَ صَدِيقُهُ غَيْرَ مَتَمَوْلٍ مَالًا.

2777- İbnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnu Hattâb -Allah ondan razı olsun- vakfettiği arazi hususunda, vakfın işlerini yürüten işçinin ve arkadaşının belli ölçülerde ondan yemesini şart olarak koşmuştur. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2313)

۳۳ - بَاب إِذَا وَقَفَ أَرْضًا أَوْ بَيْتًا وَاشْتَرَطَ لِنَفْسِهِ مِثْلَ دَلَاءِ الْمُسْلِمِينَ

33- Bir Kimse Bir Arazi Veya Kuyu Vakfeder ve Müslümanların O Kuyudan Faydalandıkları Gibi Kendisinin de Faydalanmasını Şart Koşarsa Bu Caiz Olur Bâbı

وَأَوْقَفَ أَسْرَ دَارًا فَكَانَ إِذَا قَدِمَهَا نُزِلَهَا وَتَصَدَّقَ الزُّبَيْرُ بِدَوْرِهِ وَقَالَ
لِلْمَرْدُودَةِ مِنْ بَنَاتِهِ أَنْ تَسْكُنَ غَيْرَ مَضْرَّةٍ وَلَا مُضَرٍّ بِهَا فَإِنْ اسْتَعْنَتْ بِزَوْجٍ فَلَيْسَ
لَهَا حَقٌّ وَجَعَلَ ابْنُ عُمَرَ نَصِيْبَهُ مِنْ دَارِ عُمَرَ سُكْنَى لِلدَّوِيِّ الْحَاجَةِ مِنْ آلِ عَبْدِ اللَّهِ.

Enes ibnu Mâlik Medine'deki bir evini, Medine'ye geldiği zaman oraya inip ikâmet etmek şartıyla vakfetti. Zübeyr ibnu Avvâm da evlerini sadaka olarak vermiş ve: Kızlarından boşanmış olanın, eve zarar verici olmayarak, kendisi de bu ev sebebi ile zarar görmeyerek bu evde oturması, şayet ileride bir koca ile evlenip de bu evden ayrılırsa artık evde oturma hakkı olmayacağı şartlarını söylemiştir. Abdullah ibnu Ömer de, Ömer ibnu Hattâb'ın evinden olan payını, Abdullah'ın çocuk ve torunlarından hacet sahibi olanların oturmalarına izin vererek vakfetmiştir.

۲۷۷۸ - وَقَالَ عَبْدَانُ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي عَبْدِ
الرَّحْمَنِ أَنَّ عُثْمَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حِينَ حُوصِرَ أَشْرَفَ عَلَيْهِمْ وَقَالَ أَتَشُدُّكُمْ اللَّهُ
وَلَا أَتَشُدُّ إِلَّا أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ حَفَرَ رُومَةَ فَلَهُ الْجَنَّةُ فَحَفَرْتُهَا أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّهُ قَالَ
مَنْ جَهَّزَ جَيْشَ الْعُسْرَةِ فَلَهُ الْجَنَّةُ فَجَهَّزْتُهُمْ قَالَ فَصَدَّقُوهُ بِمَا قَالَ وَقَالَ عُمَرُ فِي
وَقْفِهِ لَا جُنَاحَ عَلَى مَنْ وَلِيَهُ أَنْ يَأْكُلَ وَقَدْ يَلِيهِ الرِّوَاقُ وَغَيْرُهُ فَهُوَ وَاسِعٌ لِكُلِّ.

2778- Ebu Abdurrahmân -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Osman ibnu Affân -Allah ondan razı olsun- Mısırlılar tarafından kuşatıldığı sırada evinin üstüne çıktı da, aşağıdakilere hitâp ederek şöyle dedi:

-Allah adına size sorarım. Ve bu soruyu da Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem'in sahabelerinden başkasına sormam. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in:

-“Rûme kuyusunu kim kazarsa onun için cennet vardır” buyurduğunu ve benimde gidip o kuyuyu kazdığımı bilmez misiniz? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Tebûk seferine çıkacak orduyu kim teçhiz ederse, onun için cennet vardır” buyurduğunu ve benim de o orduyu techiz ettiğimi bilmez misiniz?

Oradaki sahabeler O'nun bu sözlerini doğruladılar.

Ömer ibnu Hattâb kendi vakfı hakkında: Vakfın işlerini yürütmeyi üzerine alan kimseye vakıftan yemesinden günah yoktur, demiştir.

Buhârî dedi ki: O vakfa, vakfedenin kendisi de, bakımını üstlenebilir. Onun için vakıf, vakfediciden ve başkasından olan herkesi kaplayıcı, içine alıcıdır. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 428, 429, 1868, 2106, 2771, 2774, 2779, 3932)

۳۴ - بَابُ إِذَا قَالَ الْوَاقِفُ لَا تَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ فَهُوَ جَائِزٌ

34- Vakıfta Bulunan Kimsenin: “Biz Onun Bedelini Ancak Allah’tan İsteriz” Dediği Zaman, Bu Caizdir Bâbı

۲۷۷۹ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا بَنِي التَّجَارِ ثَامِنُونِي بِحَائِطِكُمْ قَالُوا لَا تَطْلُبُ ثَمَنَهُ إِلَّا إِلَى اللَّهِ.

2779- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

“Ey Neccâr oğulları! Şu arsanızın bedelini bana söyleyin!” buyurdu. Onlar dediler ki: Hayır ey Allah'ın Rasûlü! Biz bunun bedelini, ecirini ancak Allah'tan dileriz. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 234, 428, 429, 1868, 2106, 2771, 2774, 2779, 3932)

۳۵ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى
35- Yüce Allah'ın Şu Kavli Bâbı

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ
اِثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَتَيْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُمْ
مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ أَرَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ
ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِلَّا إِذَا لَمِنَ الْأَتَمِينَ فَإِنْ عَثَرَ عَلَىٰ أَهْمَا
اسْتَحَقَّا إِنَّمَا فَآخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوَّلَيَانِ فَيُقْسِمَانِ
بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا إِلَّا إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ
يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهٍ أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَاسْمَعُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴾ الْأَوَّلَيَانِ وَاحِدُهُمَا أَوَّلَىٰ وَمِنْهُ أَوَّلَىٰ بِهِ
عَثَرَ أَظْهَرَ أَغْثَرْنَا أَظْهَرْنَا.

«Ey îman edenler! İçinizden birine ölüm emareleri geldiği zaman, vasiyet sırasında aranızdaki şahitliğin hükmü, kendi içinizden iki âdil şahit, yahut yeryüzünde yolculuğa çıkmış iseniz, ölüm emareleri de size gelip çatmışsa. sizden olmayan diğer iki şahit tutmaktır; şayet iki yabancı şâhitten şüpheye düşerseniz, namazdan sonra onları alıkoyarsınız. Onlar da Allah'a şöyle yemin ederler: "Akraba bile olsa, yemini bir menfaat karşılığı satmayacağız; Allah'ın şehadetini gizlemeyeceğiz. Aksi takdirde günahkârlardan olacağız." Şayet o iki şahidin bazı şeyler gizleyerek doğru şahitlik yapmamak suretiyle vebale müstehak oldukları anlaşılırsa, ölene daha yakın hak sahiplerinden diğer iki kişi onların yerine geçerler ve "Bizim şâhitliğimiz, önceki iki kişinin şahitliğinden daha doğrudur. Biz, kimsenin hakkına tecavüz etmedik. Aksi hâlde, biz de zâlimlerden olurduk" diyerek Allah'a yemin ederler. Yeminlerle ilgili bu hüküm, şahitliği doğru bir şekilde ifade etmeleri, yahut yeminlerinden sonra yeminlerin diğer iki kişiye teklif edilmesinden korkmaları için daha uygundur. Allah'tan korkun ve dinleyin. Allah, fâsık kimse-leri doğru yola iletmez.» Mâide: 106-108

٢٧٨٠- وَ قَالَ لِي عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ آدَمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي زَائِدَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي الْقَاسِمِ عَنْ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَنِي سَهْمٍ مَعَ تَمِيمِ الدَّارِيِّ وَعَدِيٍّ بْنِ بَدَاءٍ لَمَاتِ السَّهْمِيُّ بِأَرْضٍ لَيْسَ بِهَا مُسْلِمٌ فَلَمَّا قَدَمَا بَتَرَكْتَهُ فَقَدُوا جَمًّا مِنْ فَضَّةٍ مُخَوَّصًا مِنْ ذَهَبٍ فَأَخْلَفَهُمَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ وَجَدَ الْجَامَ بِمَكَّةَ فَقَالُوا ابْتِغَاءَهُ مِنْ تَمِيمٍ وَعَدِيٍّ فَقَامَ رَجُلَانِ مِنْ أَوْلِيَائِهِ فَخَلَفَا ﴿ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا ﴾ وَإِنَّ الْجَامَ لِصَاحِبِهِمْ قَالَ وَلِفِيهِمْ نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمُ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ ﴾

2780- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Sehm oğullarından Müslüman olan Buzeyl ile henüz Müslüman olmamış ve Hıristiyan olan Temîm ed-Dârî ve Adiy ibnu Beddâ ile birlikte sefere çıkmış ve Buzeyl es-Sehmi Müslüman bulunmayan bir yerde, Şam'da ölmüştü. Bu iki kişi Buzeyl'den geriye kalan eşyalarını getirdiklerinde, eşya arasında altın kaplamalı gümüş bir bardağı bulamadılar. Temim ve Adiy'in bunu inkâr etmeleri üzerine, mesele Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme arzedildi ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu iki kişiye yemin ettirdi. Daha sonra o bardak Mekke'de bulundu ve onlar:

-Biz bunu Temîm ile Adiy'den satın aldık, dediler. Bunun üzerine Buzeyl es-Sehmi'nin velîlerinden iki kişi kalktılar ve:

-Bizim şehâdetimiz onların şehâdetinden şüphesiz daha haklıdır. Ve bu bardak Sehmî'nin mirasçılarına âittir, diye yemîn ettiler.

İbnu Abbâs, işte bu âyet bunlar için indi: «Ey iman edenler! İçinizden birine ölüm emareleri geldiği zaman...» Mâide: 106

۳۶ - بَابُ قَضَاءِ الْوَصِيِّ ذِيُونِ الْمَيِّتِ بِغَيْرِ مَحْضَرٍ مِنَ الْوَرَثَةِ

36- Mirasçılar Hazır Bulunmaksızın Vasiinin Ölünün Borcunu Ödemesinin Cevazı Bâbı

۲۷۸۱ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ أَوْ الْفَضْلُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْهُ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنْ فِرَاسٍ قَالَ قَالَ الشَّعْبِيُّ حَدَّثَنِي جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ أَبَاهُ اسْتَشْهَدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ سِتَّ بَنَاتٍ وَتَرَكَ عَلَيْهِ ذِيْنًا فَلَمَّا حَضَرَ جِدَادُ التَّخْلِ أَكَيْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ وَالِدِي اسْتَشْهَدَ يَوْمَ أُحُدٍ وَتَرَكَ عَلَيْهِ ذِيْنًا كَثِيرًا وَإِنِّي أَحِبُّ أَنْ يَرَكَ الْغُرَمَاءُ قَالَ أَذْهَبَ فَيَنْدِرُ كُلُّ تَمْرٍ عَلَى نَاحِيَتِهِ فَفَعَلْتُ ثُمَّ دَعَوْتُهُ فَلَمَّا نَظَرُوا إِلَيْهِ أَغْرُوا بِي بِلِكَ السَّاعَةِ فَلَمَّا رَأَى مَا يَصْنَعُونَ أَطَافَ حَوْلَ أَعْظَمِهَا بَيْنَدْرًا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ثُمَّ جَلَسَ عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ اذْغُ أَصْحَابَكَ فَمَا زَالَ يَكِيلُ لَهُمْ حَتَّى أَدَّى اللَّهُ أَمَانَةَ وَالِدِي وَأَنَا وَاللَّهِ رَاضٍ أَنْ يُؤَدِّيَ اللَّهُ أَمَانَةَ وَالِدِي وَلَا أَرْجِعُ إِلَى أَخَوَاتِي بِتَمْرَةٍ فَسَلَّمَ وَاللَّهُ الْيَّابِرُ كُلُّهَا حَتَّى أَتَى النَّظْرُ إِلَى الْبَيْنَدْرِ الَّذِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَأَنَّهُ لَمْ يَنْقُصْ ثَمْرَةً وَاحِدَةً فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ أَغْرُوا بِي يَغْنِي هِجُوا بِي ﴿ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ ﴾

2781- Câbir ibnu Abdullah el-Ensârî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babası Uhud savaşında şehit düşmüş ve geride altı tane kız ile bir miktar borç bırakmıştı. Hurma mahsûlünün kesim ve toplama zamanı geldiğinde ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldim ve dedim ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Biliyorsun ki babam Uhud savaşında şehit düştü ve geride birçok borç bıraktı. Ben alacaklıların seni görmelerini arzu ediyorum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Sen git, hurmaları topla, her cins hurmayı ayrı ayrı yerlere yığıp ayrı ayrı harman et sonra gelip bana haber ver"

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dediklerini yaptım ve O'nu bostanıma davet ettim. Alacaklılar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi orada görünce o anda alacaklarını daha bir istek ve şevkle istediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onların yaptıkları ısrarı görünce, hurma harmanlarının en büyüğünün etrafında üç defa dolaştı, sonra onun yanına oturdu. Sonra:

-“Şu alacaklıları çağır!” buyurdu. Akabinde alacaklarına mukabil onlara ölçüp ölçüp hurma vermeye devam etti. Nihayet Allah babamın borçlarını tamamen ödedi. Vallahi ben, Allah, babamın borçlarını tamamen ödesin de kız kardeşlerime bir tek hurma ile dönüp gitmemeye razı idim. Vallahi hurma yığınlarının hepsi kurtuldu. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına oturduğu yığına bakıp duruyordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem alacaklılara bu harmandan verdiği hâlde sanki ondan bir tek hurma eksilmemiş gibi idi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2127)

كِتَابُ الْجِهَادِ وَالسَّيْرِ

56- KİTABU'L-CİHAD VE'S-SİYER¹⁶⁰

(Cihâd ve Siretler Kitabı)

١ - بَابُ فَضْلِ الْجِهَادِ وَالسَّيْرِ

1 - Cihâdın Ve Siretlerin Fazîleti Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِنِعْمَتِ اللَّهِ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ الْخُدُودُ الطَّاعَةُ.

160 Cihâd: 'Cehd' veya 'cühd' kökünden türeyen bir kelimedir. Cehd veya cühd, kararlı ve şuurlu bir şekilde gayret etmek, zorluklara karşı çaba göstermek, çalışmak gibi anlamlara gelir. Aynı kökten türeyen 'cihad veya mücâhede' sözlükte, düşmanın saldırısına karşı koymak üzere elinden geleni yapmak, bütün gayreti harcamak demektir. Cihad, Allah'ın sevdiğinin zuhuru, sevmediğinin def'i için çaba ve gayret sarfetmedir. Önce bedende sonra yaşanan yerde başlar. Cihadın gâyesi, toplumdaki fitneyi kaldırmak, zulümleri önlemek, insanlara Allah'ın adını ulaştırabilmektir. Hak davasını yüceltmektir. İnsanları baskılardan ve zulümlerden kurtarmaktır. İslâm ile insanların arasındaki engelleri ortadan kaldırmaktır. Onların rahat bir şekilde İslâm'ı tanımalarına fırsat vermektir. Allah, kendi yolunda cihad etmeyi emrediyor. Bu yolda canlarıyla ve mallarıyla çalışanları övüyor. Allah yolunda mücâdele eden mücâhidlerin dereceleri, evlerinde oturanlardan daha yücedir. Peygamberlerle beraber Allah yolunda yılmadan, gevşemeden mücâdele eden sabırlı Rab-bânîleri sever. Allah yolunda cihad edenler 'şehit' olabilirler ama onlar ölmezler, Allah katında diridirler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sayısız hadislerinde cihad etmenin, Allah yolunda çaba harcamanın çok sevap olduğunu haber vermektedir.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'ân'da kendi üzerine vaad edilmiş bir borç olmak üzere Allah, Allah yolunda dövüşüp öldüren ve öldürülen mü'minlerden, cennet kendilerinin olmak şartıyla canlarını ve mallarını satın almıştır. Allah'tan daha çok kim ahdini yerine getirir ki? Bu itibarla, ey mü'minler! Yaptığınız bu alışveriş dolayısıyla sevinin! İşte en büyük kurtuluş budur. Canları ve malları karşılığında cenneti Allah'tan satın alanlar, tevbe edenlerdir, ibadet edenlerdir; hamd edenlerdir, seyahat edenlerdir, rükû ve secde edenlerdir; iyiliği emredip kötülükten men edenlerdir; Allah'ın yasakladığı hududu koruyan ve onu tecavüz etmeyenlerdir. Ey Muhammed! İşte bu vasipteki mü'minleri müjdele.»¹⁶¹
Tevbe: 111-112

İbnu Abbas, "hududlar", tâattir, demiştir.

- 161 Bu âyet-i kerime, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, herkesin katılmasını istediği Tebük seferinde ona katılmayanlar hakkında nazil olmuş ve onları kınamıştır. Bundan da anlaşılmaktadır ki, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, herkesin katılmasını istediği savaşlarda, müminlerin, savaşa katılmamaları yasaklanmıştır. Buna mukabil, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, herkesin katılmasını gerekli görmediği savaşlarda, savaşa katılmak mecburi değildir. Dileyen savaştan geri kalabilir. Görüldüğü gibi Allah Teâlâ âyet-i kerime'de Tebük seferinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem katılmayan Medinelileri ve çevresindeki Bedevileri kınamakta, kendi canlarını Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem canından daha kıymetli saymalarını ayıplamakta ve bunların, savaş yolunda çekecekleri çileler karşılığında kazanmış olacakları büyük mükâfatları teptiklerini beyan etmekte, dolayısıyla müminleri cihada teşvik etmektedir. Medine halkı ve çevresinde bulunan Bedevilere, Peygamberle birlikte savaşa çıkmaktan geri kalmaları, kendi canlarını onun canından daha çok sevmeleri yakışmazdı. Çünkü onlar için, Allah yolunda uğrayacakları susuzluk, yorgunluk, açlık, düşmanlarını kızdıracak bir yere ayak basmaları ve düşmana verdikleri her zarar karşılığında salih bir amel yazılır. Şüphesiz ki Allah, iyilik yapanların mükâfatını zayi etmez. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şehri olan Medine halkının ve Medine'nin çevresinde bulunan Bedevilerin, mümin oldukları hâlde Tebük savaşında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle birlikte savaşa gitmeyip yerlerinde kalmaları, yolculuk ve cihad da kendi canlarını onun canından daha üstün tutmaları, onlara yakışmayan bir tutumdur. Zira onlar için, Allah yolunda karşılaştıkları susuzluk, yorgunluk ve açlık karşılığında salih bir amel yazılır. Onlara, düşmanı kızdıracak herhangi bir yere ayak basmaları ve düşmana verdikleri her zarar karşılığında da büyük bir mükâfat yazılır. Şüphesiz ki Allah, kullarından, emir ve yasaklarına uyarak güzel amel işleyenlerin mükâfatlarını asla zayi etmez. Bilâkis onların karşılığını verir. Bu nedenle onların amellerini yazdırap zaptettirir.

٢٧٨٢ - حَدَّثَنَا الْحَسَنُ بْنُ صَبَّاحٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَابِقٍ حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ مِغْوَلٍ قَالَ سَمِعْتُ الْوَلِيدَ بْنَ الْعِزَّارِ ذَكَرَ عَنْ أَبِي عَمْرٍو الشَّيْبَانِيِّ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْنُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الْعَمَلِ أَفْضَلُ قَالَ الصَّلَاةُ عَلَى مِقَاتِهَا قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ ثُمَّ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ قُلْتُ ثُمَّ أَيٌّ قَالَ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَسَكَتُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَوْ اسْتَزِدُّهُ لَزَادَنِي.

2782- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Hangi amel Allah'a daha sevimlidir? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Vaktinde kılınan namazdır” buyurdu.

-Sonra hangisidir? diye sordum.

-“Sonra ana-babaya iyilik etmektir” buyurdu.

-Sonra hangisidir? diye sordum.

-“Allah yolunda cihad etmektir” buyurdu.

İbnu Ömer dedi ki: Bu sorulardan sonra ben sustum. Şayet ben daha fazla soru sorsaydım, O da bana cevap verecekti.¹⁶² (Hadisin geçtiği diğer yerler: 527, 5970, 7534)

٢٧٨٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَنصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتَنْفَرْتُمْ فَانْفِرُوا.

162 En faziletli ameller hakkında gelen haberler, soruların sırası ve tertibine göre; bir de soranların maksatları, sorulan yer ve zaman itibâriyle değişiktir. İbnu Mes'ûd: “Daha soraydım Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana cevap verecekti” sözüyle, en faziletli amellerin bunlardan ibaret olmadığını işaret etmiştir.

2783- İbnu Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Mekke’nin fethinden sonra hicret yoktur. Ancak cihâd ve niyet vardır. Onun için devlet başkanı tarafından Allah yolunda savaşa çağrıldığınız zaman hepiniz bu çağrıya icabet edip savaşa katılın.”

٢٧٨٤ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ حَدَّثَنَا حَبِيبُ بْنُ أَبِي عُمَرَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَلَّا قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ أَمْ لَا نَجَاهِدُ قَالَ لَكِنْ أَفْضَلُ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ.

2784- Müminlerin annesi Âişe’den, -Allah ondan razı olsun- O şöyle dedi:

“Ey Allah’ın Rasûlü! İnanıyor ve biliyoruz ki en faziletli, en üstün amel cihattır. Öyleyse biz cihad etmeyecek miyiz?” Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hayır. Ancak (kadınlar için) en faziletli cihad kabul edilmiş hacdır.”¹⁶³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1520, 1861, 2784, 2875, 2876)

٢٧٨٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مَنْصُورٍ أَخْبَرَنَا عَفَّانُ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو حَصِينٍ أَنَّ ذَكْوَانَ حَدَّثَهُ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ ذُلِّنِي عَلَى عَمَلٍ يَغْدُلُ الْجِهَادُ قَالَ لَا أَجِدُهُ قَالَ هَلْ تَسْتَطِيعُ إِذَا خَرَجَ الْمُجَاهِدُ أَنْ تَدْخُلَ مَسْجِدَكَ فَتَقُومَ وَلَا تَقُتِرَ وَتَصُومَ وَلَا تَفْطِرَ قَالَ وَمَنْ يَسْتَطِيعُ ذَلِكَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ إِنَّ فَرَسَ الْمُجَاهِدِ لَيَسْتَنْ فِي طَوْلِهِ فَيَكْتَبُ لَهُ حَسَنَاتٌ.

2785- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e bir adam geldi ve:

163 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Âişe’ye karşı cihâdın cihâd olması bakımından en faziletli olmasını reddetmemiş, lâkin kadınlar için kabul edilmiş olan hacı, cihâdın en faziletliilerinden biri kılmıştır.

- Bana cihâda denk olacak bir amel göster, dedi. Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben cihâda denk bir amel bulamıyorum. Mücâhid savaş için sefere çıktığı zaman sen mescide girip de o geriye dönlünceye kadar hiç durmadan sürekli namaz kılmaya ve hiç iftar etmeden sürekli oruç tutmaya güç yetirebilir misin?” O zât:

-Buna kim güç yetirebilir ki? dedi.

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Mücâhidin atı, otlağında ipine bağlı olduğu hâlde yaptığı hareketlerden bile mücahide sevap yazılır.

٢ - بَابُ أَفْضَلِ النَّاسِ مُؤْمِنٍ مُّجَاهِدٍ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

2- İnsanların En Üstünü, Allah Yolunda Canı ve Malı ile Cihâd Eden Mümindir Bâbı

وَقَوْلُهُ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ تُوْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ يَغْفِرَ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِينٌ طَيِّبَةٌ فِي جَنَّاتٍ عَذْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Ey iman edenler! Sizi çok acı bir azaptan kurtaracak olan bir ticareti size göstereyim mi? Allah’a ve Rasûlüne iman edersiniz; malınızla ve canınızla Allah yolunda savaşırsınız, işte bu, eğer bilerseniz, sizin için daha hayırlıdır. Böyle yaparsanız, Allah, sizin için günahlarınızı bağışlar; sizi, ağaçları altından ırmaklar akan cennetlere ve Adn cennetlerindeki hoş gidecek meskenlere sokar. İşte bu, büyük kurtuluştur.»¹⁶⁴ Saf: 10-12

164 “Eğer Allah insanlara can yakıcı bir azaptan nasıl kurtulacaklarını açıklamayacak olsaydı bir takım insanlar onu bilmek için kendilerini telef ederler ve öğrenmeye çalışırlardı. Şimdi ise Allah bunu size bildirdi ve sizi kurtaracak olan o alış-verişin, Allah ve Resulüne iman etmek, Allah yolunda mallarınızla canlarınızla cihad et-

٢٧٨٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي عَطَاءُ بْنُ يَزِيدَ اللَّيْثِيُّ أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ قَالُوا ثُمَّ مَنْ قَالَ مُؤْمِنٌ فِي شَعْبٍ مِنَ الشُّعَابِ يَتَّقِي اللَّهَ وَيَدْعُ النَّاسَ مِنْ شَرِّهِ.

2786- Ebu Saîd Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme:

-Ey Allah'ın Rasûlü, insanların hangisi daha faziletlidir? denildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Canıyla ve malıyla Allah yolunda cihâd eden mümindir" buyurdu. Sahabeler:

-Sonra kimdir? dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Uzlete çekilip insanlardan uzak duran bir mümindir ki, o, Allah'tan korkar da insanları kendi şerrinden rahat bırakır"¹⁶⁵ (Hadisin geçtiği diğer yer: 6494)

mek olduğunu beyan buyurdu. Bunu bize beyan eden Allah'a hamd olsun. Görüldüğü gibi âyet-i kerimede, cehennem azabından kurtuluşun çaresi olarak iman etmek ve Allah yolunda cihad etmek olduğu zikredilmiştir. Bu da cihadın, diğer ameller içerisindeki üstün derecesini göstermektedir. Bu âyette usluptan maksat, emirdir. Manâsı: "Allah'a ve Rasûlü'ne îmânda sebat edin, mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda çarpışın" demektir. İbnü Mes'ûd'un bu lâfızları emir sîgasıyla "Âminû ve câhidû, îmân edin, çarpışın" tarzındaki okuyuşu da buna delâlet eder. Bu fiillerin ihbar sîgalarıyla gelmesi, onların terk edilmeyecek, ısrarlı şekilde devam edecek vazifelerden olduğundandır.

- 165 Bu hadîsteki "Bir vâdî içinde uzlete çekilme" tabiri umûmî ahlâkın bozulduğu zamanlarda İslâmî yaşayışı korumak için kendi evinde veya işinde insanlara karışmadan yalnızlığı tercih etmenin hayırlı olduğunu temsilden ibarettir. Bu hâlde dahî dîn ve devletin korunması için içtimâî dayanışmanın en açık görüntüsü olan cihâda iştirak edilmesinin bu güzel üslûpla emredildiği anlaşılır. Anlaşılan diğer bir hususta, insanların arasında bulunma ve onların eziyetine katlanma, onlara iyiliği emretme kötülükten nehyetme ve kendide uzak durma amellerin en güzellerindendir.

٢٧٨٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ وَتَوَكَّلَ اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِهِ بَأَن يَتَوَفَّاهُ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ أَوْ يَرْجِعَهُ سَالِمًا مَعَ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ.

2787- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah yolunda çarpışan mücâhidin misâli ki Allah, kendi yolunda cihâd eden kimseleri en iyi bilendir, gündüz oruç tutan, gece namaz kılan kimsenin misali gibidir. Allah, kendi yolunda cihada çıkan bir kuluna, elde edeceği sevap veya ganimetle salimen evine döndüreceğine veya da onu (şehit olarak) cennetine girdireceğine dair kefaleti altına almıştır.¹⁶⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 36, 2787, 2797, 2972, 3123, 7226, 7227, 7457, 7463.)

٣ - بَابُ الدُّعَاءِ بِالْجِهَادِ وَالشَّهَادَةِ لِلرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ

3- Erkeklerin ve Kadınların Allah Yolunda Cihad Etmek ve Şehit Olmak İçin Duâ Etmeleri Bâbı¹⁶⁷

]

166 Allah yolunda çarpışan mücâhidin oruçluya, namaz kılana benzemesi yönü şöyle belirtilmiştir. Oruç tutan ve namaz kılan kişi de, mücâhid de nefis imsaki içinde bulunurlar. Oruçlu bir kimse yemekten, içmekten, cinsî münâsebetlerden nefisini tutar, gönlü Allah ile meşgul olur. Namaz kılan kişi de dünya ile ilgisini kesip Allah'ın kelâmı, ibâdeti ile meşguldür. Bu sebeple oruçlu da, namaz kılan da her an sevap kazanmaktadırlar. Mücâhid kişi de nefisini birçok şeylerden kesip düşmanla çarpışırken her ân ve her hareketinde sevap kazanmaktadır.

167 Bu dua, “Allâhümme'rzukni'l-cihâde, Allah'ım! Beni cihâdla rızıklandır” yahut “Allâhümme'c'alni mine'l-mucâhidîn fisebîlike, Allahım! Beni Senin yolunda cihad eden kullarından eyle” demek suretiyle; şehitlik duası da “Allâhümme'r -zukniş-şehâdete fî sebîlike, Allah'ım! Benî kendi yolunda şehitlikle rızıklandır” demek suretiyle olur. Böyle mücâhidlik ve şehitlik duası yapmak hem erkeklere, hem kadınlara şâmilidir. Bu yalnız erkeklere mahsûs değildir. Bu hususta erkekler ve kadınlar eşittir.

وَقَالَ عُمَرُ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي شَهَادَةً فِي بَلَدِ رَسُولِكَ

Ömer ibnu Hattâb: -Allah ondan razı olsun- "Allah'ım! Rasûlünün şehri Medine'de bana şehit olmayı nasip et" diye dua etmiştir.

٢٧٨٨ - ٢٧٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ

عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُ عَلَى أُمِّ حَرَامِ بِنْتِ مِلْحَانَ فَنُطْعِمُهُ وَكَانَتْ أُمُّ حَرَامٍ تَحْتَ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَدَخَلَ عَلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَطْعَمَتْهُ وَجَعَلَتْ تَقْلِي رَأْسَهُ فَتَأَمَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ فَقُلْتُ وَمَا يَضْحَكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي غَرَضُوا عَلَى غَزَاةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَرْكَبُونَ تَبَجَ هَذَا الْبَحْرِ مُلُوكًا عَلَى الْأَسْرَةِ أَوْ مِثْلَ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسْرَةِ شَكُّ إِسْحَاقَ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اذْغُ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ وَضَعَ رَأْسَهُ ثُمَّ اسْتَيْقَظَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقُلْتُ وَمَا يَضْحَكُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي غَرَضُوا عَلَى غَزَاةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَا قَالَ فِي الْأَوَّلِ قَالَتْ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اذْغُ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَلَيْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَرَكِبْتَ الْبَحْرَ فِي زَمَانٍ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ فَصُرِعْتَ عَنْ دَابَّتِهَا حِينَ غَرَجْتَ مِنَ الْبَحْرِ فَهَلَكْتَ.

2788-2789- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, teyzem Milhan'ın kızı Ümmü Haram yanına girerdi. O da kendisine yemek ikram ederdi. O esnada Ümmü Haram, Ubâde ibnu Sâmit'in hanımı idi.

Bir gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Harâm'ın ziyaretine geldi. Ümmü Haram O'na yemek ikram etti ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in başını tarayıp temizledi. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir müddet uyudu. Sonra gülererek uyan-
dı. Ümmü Haram dedi ki: Ben:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Seni güldüren nedir? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-"Bana rüyâmda ümmetimden bir takım insanların Allah yolunda savaştıkları gösterildi. Denizde yolculuk ediyorlar ve krallar gibi tahtlar üzerinde yolculuk yapıyorlar."

Ben: Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a dua et de Allah beni onlardan eylesin, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ümmü Haram için duâ etti. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem başını yastığa koydu ve tekrar uykuya daldı. Sonra yine gülererek uyandı. Ben yine:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Seni güldüren nedir? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birincide dediği gibi:

"Ümmetimden bir takım insanlar bana Allah yolunda karada savaşırken gösterildi" buyurdu. Ümmü Haram dedi ki: Ben:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a dua et de beni de o karada savaşanlardan eylesin, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Sen birincilerden yani deniz gazilerindensin" buyurdu. Enes ibnu Mâlik dedi ki: Hakikaten Ümmü Haram, Muâviye ibnu Ebî Sufyân'ın Şâm Valiliği zamanında ve onun kumandasında tertip edilen bir deniz gazasında gemiye bindi ve denizden karaya çıktığı zaman bindiği hayvanından düştü de vefat etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2799, 2800, 2877, 2878, 2894, 2895, 2974, 6283, 7002)

٤ - بَابُ دَرَجَاتِ الْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُقَالُ هَذِهِ سَبِيلِي وَهَذَا سَبِيلِي

4- Allah Yolunda Cihad Edenlerin Dereceleri Bâbı

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ﷺ وَاحِدُهَا غَزَا ﷻ هُمْ دَرَجَاتٌ ﷻ لَهُمْ دَرَجَاتٌ.

Buhârî: ﷻ ﷻ "Gâziler. Bunun tekili: " غَزَا " dir." ﷻ ﷻ (Âli İmrân: 163) "Onların Allah katında dereceleri vardır" demektir.

٢٧٩٠ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ صَالِحٍ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَبِرَسُولِهِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَصَامَ رَمَضَانَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ جَاهِدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ جَلَسَ فِي أَرْضِهِ الَّتِي وُلِدَ فِيهَا فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا تُبَشِّرُ النَّاسَ قَالَ إِنْ فِي الْجَنَّةِ مِائَةٌ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ فَإِذَا سَأَلْتُمُ اللَّهَ فَاسْأَلُوهُ الْفَرْدَوْسَ فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ أَرَاهُ فَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ وَمِنْهُ تَفْجَرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ عَنْ أَبِيهِ وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ.

2790- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim Allah’a ve O’nun Rasûlü’ne îmân eder, namazı dosdoğru kılar, Ramazân ayında oruç tutarsa onu cennete girdirmek Allah üzerine bir hak olur. O kimse ister Allah yolunda cihâd etsin, isterse üzerinde doğduğu toprağında otursun.”

Bunun üzerine sahabeler:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Bununla insanları müjdeleyelim mi? dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şüphesiz cennette yüz derece vardır. Allah onları Allah yolunda cihad edenler için hazırlamıştır. İki derece arasındaki uzaklık, gökle yer arasındaki uzaklık gibidir. Siz Allah’tan istediğinizde Firdevs’i isteyin! Çünkü o, cennetin en üstün olanıdır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7423)

٢٧٩١ - حَدَّثَنَا مُوسَى حَدَّثَنَا جَرِيرٌ حَدَّثَنَا أَبُو رَجَاءٍ عَنْ سَمُرَةَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَيْتُ اللَّيْلَةَ رَجُلَيْنِ أَتَيَانِي فَصَعِدَا بِي الشَّجَرَةَ فَأَدْخَلَانِي دَارًا هِيَ أَحْسَنُ وَأَفْضَلُ لَمْ أَرَ قَطُّ أَحْسَنَ مِنْهَا قَالَا أَمَا هَذِهِ الدَّارُ فَدَارُ الشُّهَدَاءِ.

2791- Semure ibnu Cundeb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bu gece rüyâmda iki adam gördüm. O iki adam benim yanıma gel-

diler ve benimle bir ağaca çıktılar. Akabinde beni en güzel ve en faziletli bir eve girdirdiler ki, ben daha önce bundan güzel bir ev görmedim. Melek bana dedi ki: Bu ev, şehitlerin evidir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1142, 1386, 2085, 2791, 3236, 3354, 4674, 6096)

• - بَابُ الْغَدْوَةِ وَالرَّوْحَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَابِ قَوْسٍ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ

5- Allah Yolunda Cihad Ederken Sabah ve Akşam Yürüyüşünün Fazileti ve Sizden Her Birinizin Yayının Kapladığı Bir Zira Alan Kadar Mesafenin Cennetteki Fazileti Babı

٢٧٩٢- حَدَّثَنَا مُعَلَّى بْنُ أَسَدٍ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَغَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا.

2792- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah yolunda cihad için sabahleyin veya akşamleyin yürümek, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2796, 6568)

٢٧٩٣- حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ الْمُنْذِرِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ فُلَيْحٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ هِلَالِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَقَابُ قَوْسٍ فِي الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِمَّا تَطْلُعُ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَتَغْرُبُ وَقَالَ لَغَدْوَةٌ أَوْ رَوْحَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِمَّا تَطْلُعُ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَتَغْرُبُ.

2793- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Cennette bir yay kadar bir zira yer, dünyada üzerine güneşin doğup battığı her yerden daha hayırlıdır. Allah yolunda cihad için sabahleyin veya akşamleyin yürüyüş yapmak, üzerine güneş doğup batan şeylerin hepsinden daha hayırlıdır.”

٢٧٩٤ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الرُّوحَةُ وَالْغَدَوَةُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَفْضَلُ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا.

2794- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah yolunda cihâd için yapılan akşam ve sabah yürüyüşü dünya ve içindekilerden daha üstündür.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2769, 3250, 6415)

٦ - بَابُ الْخُورِ الْعَيْنِ وَصِفَتِهِنَّ

6- İri Gözlü Huriler ve Onların Sıfatları Bâbı

يُحَارُ فِيهَا الطَّرْفُ شَدِيدَةُ سَوَادِ الْعَيْنِ شَدِيدَةُ بَيَاضِ الْعَيْنِ ﴿وَزَوَّجْنَاهُمْ بِخُورٍ﴾ أَلَكَحْنَاهُمْ

Hurilere bakan göz şaşkına döner. Onların gözleri iri, göz bebekleri simsiyah ve gözünün içindeki beyaz da bembeyazdır. «Onları iri gözlü hurilerle evlendiririz» Duhân: 54

٢٧٩٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَسْرَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا مِنْ عَبْدٍ يَمُوتُ لَهُ عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ يَسْرُهُ أَنْ يَرْجَعَ إِلَى الدُّنْيَا وَأَنْ لَهُ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا إِلَّا الشَّهِيدَ لِمَا يَرَى مِنْ فَضْلِ الشَّهَادَةِ فَإِنَّهُ يَسْرُهُ أَنْ يَرْجَعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ مَرَّةً أُخْرَى.

2795- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiçbir kul yoktur ki ölüp de Allah katındaki büyük hayra kavuşsun, sonra da dünya ve içindekiler onun olmak şartıyla dünyaya geri dönmek onu sevindirsinsin. Şehitliğin faziletini gören şehit bundan müstesnadır.

Muhakkak ki dünyaya geri döndürülmek ve tekrar şehit olmak onu sevindirir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2817)

٢٧٩٦- قَالَ وَسَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَرَوْحَةٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ غَدَوَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَقَابُ قَوْسٍ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ أَوْ مَوْضِعٌ قِيدِ يَوْمِي سَوَاطِئُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَلَوْ أَنَّ امْرَأَةً مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ أَطْلَعَتْ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ لَأَضَاءَتْ مَا بَيْنَهُمَا وَلَمَلَأَتْ رِيحًا وَلَتَنَصِفُهَا عَلَى رَأْسِهَا خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا.

2796- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah yolunda cihad için akşamleyin veya sabahleyin yürümek, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. Sizden birinizin cennette bir yay veya kamçı kadar bir yer dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. Şayet cennet ehlinden bir kadın yani huri yer ahâlisine baksaydı, hiç şüphesiz o, cennetle yer arasını aydınlatır ve o arayı bir güzel koku doldururdu. O hurinin başındaki başörtüsü dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2792, 6568)

٧ - بَابُ تَمَنِّيِ الشَّهَادَةِ

7- Şehit Olmayı Temenni Etmek Bâbı

٢٧٩٧- حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ رَجُلًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَطِيبُ أَلْفُسُهُمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّي وَلَا أَجِدُوا مَا أَحْمَلُهُمْ عَلَيْهِ مَا تَخَلَّفَتْ عَنْ سَرِيَّةٍ تَغْرَوُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوَدِدْتُ أَنِّي أَقْتُلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أَقْتُلُ ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أَقْتُلُ ثُمَّ أَحْيَا ثُمَّ أَقْتُلُ.

2797- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Nefsim elinde olan Allah’a yemîn ederim ki, şayet benim kendilerine benimle savaşa çıkabilecek bir binek bulamadığım için benimle savaşa çıkamamaları onlara zor gelecek olmasaydı, Allah yolunda savaş için çıkan hiçbir savaştan geri kalmazdım. Nefsim elinde olan Allah’a yemîn ederim ki, Allah yolunda öldürölüp diriltilmemi; ondan sonra öldürölüp diriltilmemi; ondan sonra öldürölüp diriltilmemi sonra da öldürölme-yi çok isterdim.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 36, 2787, 2797, 2972, 3123, 7226, 7227, 7457, 7463)

٢٧٩٨ - حَدَّثَنَا يُونُسُ بْنُ يَعْقُوبَ الصَّفَّارُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَلِيٍّ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ حُمَيْدِ بْنِ هِلَالٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ خُطِبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَخَذَ الرَّايَةَ زَيْدٌ فَأَصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا جَعْفَرٌ فَأَصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ رَوَاحَةَ فَأَصِيبَ ثُمَّ أَخَذَهَا خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ عَنْ غَيْرِ امْرَأَةٍ فَفُتِحَ لَهُ وَقَالَ مَا يَسْرُنَا أَنَّهُمْ عِنْدَنَا قَالَ أَيُّوبُ أَوْ قَالَ مَا يَسْرُهُمْ أَنَّهُمْ عِنْدَنَا وَعَيْنَاهُ تَذْرِفَانِ.

2798- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir hutbe yaptı da şöyle buyurdu:

“Sancağı Zeyd ibnu Harise aldı, akabinde vuruldu. Sonra sancağı Ca’fer ibnu Ebu Tâlib aldı, o da vuruldu. Sonra sancağı Abdullah ibnu Ravâha aldı, o da vuruldu. Bundan sonra sancağı emirsiz olarak Hâlid ibnu Velîd aldı ve ona fetih ve zafer ihsan olundu. Bu şehit olanların bizim yanımızda olmaları bizi sevindirmez.”

Eyyûb Sahtıyânî dedi ki: Veya da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Şehadet şerbetini içtikten sonra Allah’ın kendilerine verdiği nimetler sebebiyle tekrar şehit olmanın dışında, tekrar dünyaya dönmek onları sevindirmez.” buyurdu. Bunu söylerken iki gözü yaş akıtıyordu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1246, 3063, 3630, 3757, 6242)

٨ - بَابُ فَضْلِ مَنْ يُصْرَعُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمَاتَ فَهُوَ مِنْهُمْ

8- Allah Yolunda Cihâdda İken Binek Tarafından Yere Çarpılıp Ölen Kimsenin Mücahidlerden Olduğu ve Bunun Fazileti Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ﴾ وَقَعَ وَجِبَ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Her kim evinden Allah'a ve Rasûlü'ne doğru muhacir olarak çıkar da, sonra ölüm ona yetişirse, artık onun mükâfatı Allahıdır.» Nisâ: 100

٢٧٩٩ - ٢٨٠٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ حَدَّثَنَا

يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ عَنْ خَالَتِهِ أُمِّ حَرَامِ بِنْتِ مِلْحَانَ قَالَتْ نَأَى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا قَرِيبًا مِنِّي ثُمَّ اسْتَقِظَ يَتَبَسَّمُ فَقُلْتُ مَا أَضْحَكَكَ قَالَ أَنَسٌ مِنْ أُمَّتِي عُرِضُوا عَلَيَّ يَرْكَبُونَ هَذَا الْبَحْرَ الْأَخْضَرَ كَالْمُلُوكِ عَلَى الْأَسْرَةِ قَالَتْ فَادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَدَعَا لَهَا ثُمَّ نَأَى النَّبِيُّ فَقَعَلَ مِثْلَهَا فَقَالَتْ مِثْلَ قَوْلِهَا فَأَجَابَهَا مِثْلَهَا فَقَالَتْ ادْعُ اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ أَلَيْتِ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَخَرَجَتْ مَعَ زَوْجِهَا عَبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ غَازِيًا أَوَّلَ مَا رَكِبَ الْمُسْلِمُونَ الْبَحْرَ مَعَ مُعَاوِيَةَ فَلَمَّا انْصَرَفُوا مِنْ غَزْوِهِمْ قَافِلِينَ فَتَزَلُّوا الشَّامَ فَقَرَّبَتْ إِلَيْهَا دَابَّةٌ لَتَرَكِبَهَا فَصَرَعَتْهَا فَمَاتَتْ.

2799-2800- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, teyzem Milhan'ın kızı Ümmü Haram yanına girerdi. O da kendisine yemek ikram ederdi. O esnada Ümmü Haram, Ubâde ibnu Sâmit'in hanımı idi.

Bir gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ümmü Harâm'ın ziyaretine geldi. Ümmü Haram O'na yemek ikram etti ve Allah Rasûlü

sallallahu aleyhi ve sellem'in başını tarayıp temizledi. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir müddet uyudu. Sonra gülererek uyan-
dı. Ümmü Haram dedi ki: Ben:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Seni güldüren nedir? diye sordum. Allah Ra-
sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bana rüyâmda ümmetimden bir takım insanların Allah yolunda
savaştıkları gösterildi. Denizde yolculuk ediyorlar ve krallar gibi tahtlar
üzerinde yolculuk yapıyorlar.”

Ben: Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a dua et de Allah beni onlardan ey-
lesin, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ümmü Haram için
duâ etti. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem başını yastığa
koydu ve tekrar uykuya daldı. Sonra yine gülererek uyandı. Ben yine:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Seni güldüren nedir? diye sordum. Allah Ra-
sûlü sallallahu aleyhi ve sellem birincide dediği gibi:

“Ümmetimden bir takım insanlar bana Allah yolunda karada sava-
şırlarken gösterildi” buyurdu. Ümmü Haram dedi ki: Ben:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a dua et de beni de o karada savaşanlar-
dan eylesin, dedim.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Sen birincilerden yani deniz gazilerindensin” buyurdu.

Sonraları Ümmü Haram, kocası Ubâde ibnu Sâmit'in beraberinde,
Müslümânların Muâviye kumandasında gemilere binip çıktıkları ilk deniz
gazasına bir gazî olarak çıktı. Nihayet o gaziler savaşlarını bitirip Şam'a
inmek üzere dönerlerken, Ümmü Harâm'a binmesi için bir hayvan geti-
rildi. Hayvan Ümmü Harâm'ı yere çarptı; o da bundan öldü. (Hadisin geçti-
ği diğer yerler: 2788, 2789)

٩ - بَاب مَنْ يُنْكَبُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

9- Allah Yolunda Cihâd Ederken Bir Uzvu Yaralanıp Kanayan Kimsenin Fazileti Bâbı

٢٨٠١- حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ الْحَوْضِيُّ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَقْوَامًا مِنْ بَنِي سُلَيْمٍ إِلَى بَنِي غَامِرٍ فِي سَبْعِينَ فَلَمَّا قَدِمُوا قَالَ لَهُمْ خَالِي أَتَقَدُّمُكُمْ فَإِنْ آمَنُونِي حَتَّى أَبْلُغَهُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِلَّا كُنْتُمْ مِنِّي قَرِيبًا فَتَقَدَّمُ فَأَمْتُوهُ فَبَيْنَمَا يُحَدِّثُهُمْ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذْ أَمْتُوا إِلَى رَجُلٍ مِنْهُمْ فَطَعَنَهُ فَأَلْقَدَهُ فَقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ فُزْتُ وَرَبُّ الْكَعْبَةِ ثُمَّ مَالُوا عَلَى بَقِيَّةِ أَصْحَابِهِ فَقَتَلُوهُمْ إِلَّا رَجُلًا أَعْرَجَ صَعِدَ الْجَبَلَ قَالَ هَمَّامٌ فَأَرَاهُ آخِرَ مَعَهُ فَأَخْبَرَ جَبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُمْ قَدْ لَقُوا رَبَّهُمْ فَرَضِي عَنْهُمْ وَأَرْضَاهُمْ فَكُنَّا نَقْرَأُ أَنْ بَلَّغُوا قَوْمَنَا أَنْ قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرَضِي عَنَّا وَأَرْضَانَا ثُمَّ نُسِخَ بَعْدَ فِدْعَا عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا عَلَى رِغْلِ وَذُكُونٍ وَبَنِي لَحْيَانَ وَبَنِي عُصَيَّةَ الَّذِينَ عَصَوْا اللَّهَ وَرَسُولَهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2801- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ensar'dan yetmiş hafızı Âmir oğullarına dîn öğretmek için göndermişti. Bunlar Süleym oğulları topraklarına yaklaştıklarında dayım Haram ibnu Milhân onlara dedi ki:

-Sizden önce ben Süleym oğullarının yanına gideyim. Şayet bana emân verirlerse, onlara Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den kendilerine tebliğ edeyim. Aksi takdirde sizler bana yakın bir yerde bulunmuş olursunuz.

Haram ibnu Milhân onlardan önce oraya gitti ve Suleym oğulları ona emân verdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den onlara tebliğ ettiği bir esnada kendilerinden bir adama işaret ettiler. O da mızrağı Haram ibnu Milhân'a sapladı. Bu darbe üzerine Haram ibnu Milhân:

-Allahu Ekber! Kâbe'nin Rabbi'ne yemin ederim ki, ben şehitlik rütbesi kazandım! diye bağırdı. Sonra Suleym oğulları diğerlerine saldırdılar ve dağa kaçan Kâb ibnu Zeyd denilen topal bir kişiden başka, onların hepsini öldürdüler.

Cibril aleyhisselâm, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e yetmiş tane sahabenin şehit edilerek Rablerine kavuştuklarını ve Allah'ın onlardan razı olduğunu ve onları da razı ettiğini haber verdi.

Allah Teâlâ'nın, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onların hakkında indirdiği: “Kavmimize haber verin: Biz Rabbimize kavuştuk. O bizden razı oldu; bizi de razı etti” haberini Kur’ân gibi okuyorduk. Daha sonra bu nesh olundu.

Allah’a ve Rasûlü’ne isyan eden Rı’l, Zekvân, Lihyân oğulları ve Usayya oğullarına kırk gün boyunca beddua etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1001, 1300, 2801, 2814, 3064, 3170, 4088-4091)

٢٨٠٢ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَانَةَ عَنْ الْأَسْوَدِ بْنِ قَيْسٍ عَنْ جُنْدَبِ بْنِ سُفْيَانَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي بَعْضِ الْمَشَاهِدِ وَقَدْ دَمِيتَ إِصْبَعُهُ فَقَالَ هَلْ أَتَيْتَ إِلَّا إِصْبَعٌ دَمِيتَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا لَقِيتَ.

2802- Cundeb ibnu Sufyân -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in parmağı savaşlardan birinde yaralanıp kanamış idi.¹⁶⁸ Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Sen ancak kanayan bir parmaksın ve senin başına gelen de ancak Allah yolundadır” beyitlerini söyledi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6146)

١٠ - بَابُ مَنْ يُجْرَحُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

10- Allah Azze ve Celle Yolunda Cihada Çıkan Kimsenin Fazileti Bâbı

٢٨٠٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُكَلِّمُ أَحَدٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّوْنُ لَوْنُ الدِّمِ وَالرَّيْحُ رِيحُ الْمِسْكِ.

168 Burada “savaşlar” olarak terceme ettiğimiz “elmeşahid” kelimesi “şehit edilen yer” manasındadır.

2803- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Nefsim elinde olan Allah’a yemin ederim ki, Allah yolunda cihad ederken yaralanan hiç kimse yoktur ki -Allah yolunda yara alanları en iyi bilen Allah’tır- kıyamet günü rengi kan rengi, kokusu ise misk kokusu olarak gelecektir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler; 237, 5533)

۱۱ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿قُلْ هَلْ تَرْتَبِصُونَ بِنَا إِلَّا إِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ﴾
وَالْحَرْبُ سَجَالٌ

11- Yüce Allah’ın Şu Kavli Babı:

«De ki: Bizim için ya şehitlik ya da zafer olmak üzere iki iyilikten birini beklemiyor musunuz?» Tevbe: 52

۲۸۰۴ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبَّاسَ أَخْبَرَهُ أَنَّ أَبَا سَفْيَانَ بْنِ حَرْبٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ هِرْقَلَ قَالَ لَهُ سَأَلْتُكَ كَيْفَ كَانَ قِتَالُكُمْ إِيَّاهُ فَرَعَمْتَ أَنَّ الْحَرْبَ سَجَالٌ وَذَوَّلَ فَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْتَلَى ثُمَّ تَكُونُ لَهُمُ الْعَاقِبَةُ.

2804- Ebu Sufyân ibnu Harb -Allah ondan razı olsun- şöyle haber verdi:

Hirakl, kendisine şöyle dedi: Ben sana O’nunla olan savaşınız nasıldır? diye sordum.

Sen: Aramızda harp nöbet iledir; bazen O bize zarar verir, bazen biz O’na zarar veririz dedin. İşte Rasûller böyle denenirler. Sonra da akıbet onların lehine olur. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7)

١٢ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَتَلَ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾

12- Yüce Allah'ın Şu Kavli Babı

«Müminler içinde Allah'a verdikleri söze sâdık kalanlar vardır. Bu itibarla onlardan kimi şehit olmuştur; kimi de beklemektedir. Verdikleri sözü hiç değiştirmemişlerdir.» Ahzâb: 23

٢٨٠٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَعِيدٍ الْخُزَاعِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَأَلْتُ أَنَسًا قَالَ ح وَ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ زُرَّارَةَ حَدَّثَنَا زِيَادٌ قَالَ حَدَّثَنِي حُمَيْدُ الطَّوِيلُ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ غَابَ عَمِّي أَنَسُ بْنُ النَّضْرِ عَنْ قِتَالِ بَدْرٍ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ غِبْتُ عَنْ أَوَّلِ قِتَالٍ قَاتَلْتَ الْمُشْرِكِينَ لَئِنْ اللَّهُ أَشْهَدَنِي قِتَالَ الْمُشْرِكِينَ لَيَرَيْنَ اللَّهَ مَا أَصْنَعُ فَلَمَّا كَانَ يَوْمُ أَحُدٍ وَالْكَشَفُ الْمُسْلِمُونَ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ يَغْنِي أَصْحَابَهُ وَأَبْرَأُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ هَؤُلَاءِ يَغْنِي الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ تَقَدَّمَ فَاسْتَقْبَلَهُ سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ فَقَالَ يَا سَعْدُ بْنُ مُعَاذٍ الْجَنَّةُ وَرَبُّ النَّضْرِ إِنِّي أَجِدُ رِيحَهَا مِنْ دُونِ أَحُدٍ قَالَ سَعْدٌ لَمَّا اسْتَطَفْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا صَنَعَ قَالَ أَنَسٌ فَوَجَدْنَا بِهِ بَضْعًا وَكَمَانَيْنِ ضَرْبَةً بِالسَّيْفِ أَوْ طَعْنَةً بِرُمْحٍ أَوْ رَمِيَّةً بِسَهْمٍ وَوَجَدْنَاهُ قَدْ قُتِلَ وَقَدْ مَثَلَ بِهِ الْمُشْرِكُونَ فَمَا عَرَفَهُ أَحَدٌ إِلَّا أَخْتَهُ بِنَاتِهِ قَالَ أَنَسٌ كُنَّا نُرَى أَوْ نَظُنُّ أَنَّ هَذِهِ الْآيَةَ نَزَلَتْ فِيهِ وَفِي أَشْبَاهِهِ ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾ إِلَى آخِرِ الْآيَةِ.

2805- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Amcam Enes ibnu Nadr, Bedir savaşına uzakta bulunduğundan katılamamıştı. Bu sebepten dolayı dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Müşriklerle yaptığın ilk savaşa katılamadım. Şayet Allah müşriklerle yapılacak savaşı bana nasip ederse ne yapacağını Allah muhakkak insanlara gösterecektir!

Uhud savaşında Müslümânlar hezimete uğrayınca Enes ibnu Nadr şöyle dedi:

-Allah'ım! Sen'den, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabelerinin O'nun sözünü dinlememeleri sonucu düştükleri bu durumdan ve onların kaçmalarından dolayı özür dilerim. Müşriklerin yaptıklarından dolayı da sana sığınırım.

Sonra müşriklere doğru ilerledi. Bu esnada Sa'd ibnu Muâz ile karşılaştı. Enes ibnu Nadr ona dedi ki:

-Ey Sa'd ibnu Muâz! Ben cenneti istiyorum. Nadr'ın Rabbine yemin ederim ki, ben cennetin kokusunu Uhud'un berisinden hissedip buluyorum!

Sa'd ibnu Muâz, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! İbnu Nadr'ın müşriklere karşı gösterdiği cesareti anlatamam.

Enes dedi ki: Biz Enes ibnu Nadr'ı şehit edilmiş hâlde bulduğumuzda, onun bedeninde kılıç-mızrak darbesi ve ok saplanması olarak seksenden fazla yara bulduk. Müşrikler onun burnunu, kulaklarını ve diğer bâzı uzuvlarını kesmişlerdi. Onu bu hâlde kız kardeşinden başka kimse tanıyamadı. O da parmaklarından tanıdı. Şu âyetin onun ve benzerlerinin hakkında indiğini sanıyorum:

«Mü'minler içinde Allah'a verdikleri söze sâdık kalanlar vardır. Bu itibarla onlardan kimi şehit olmuştur; kimi de beklemektedir. Verdikleri sözü hiç değiştirmemişlerdir.» Ahzap: 23 (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4048, 4783)

٢٨٠٦ - وَقَالَ إِنَّ أَخْتَهُ وَهِيَ تَسْمَى الرَّبِيعَ كَسَرَتْ نَيْتَهُ امْرَأَةً فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْقِصَاصِ فَقَالَ أَلَسَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَالَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ لَا تُكْسِرُ نَيْتَهَا فَرَضُوا بِالْأَرْضِ وَتَرَكُوا الْقِصَاصَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لِلْأَبْرَةِ.

2806- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Enes ibnu Nadr'ın kız kardeşi Rubeyyi', bir kadının ön dişini kırması. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onlara kısas uygulanması-

nı emretti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu emri üzerine Enes ibnu Nadr şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Seni hak ile gönderen Allah'a yemin ederim ki, hayır onun ön dişleri kırılmaz.

Daha sonra kızın ailesi diyete razı oldular ve kisası terk ettiler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah'ın kullarından öyle kimseler vardır ki, o, Allah'a yemin etse, muhakkak Allah onun yeminini yerine getirir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2703)

٢٨٠٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ ح وَ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي أَحْمَدُ عَنْ سُلَيْمَانَ أَرَاهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَبِي عَتِيقٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ خَارِجَةَ بْنِ زَيْدٍ أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ نَسَخْتُ الصُّحُفَ فِي الْمَصَاحِفِ فَفَقَدْتُ آيَةً مِنْ سُورَةِ الْأَحْزَابِ كُنْتُ أَسْمَعُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقْرَأُ بِهَا فَلَمْ أَجِدْهَا إِلَّا مَعَ خُزَيْمَةَ بْنِ ثَابِتٍ الْأَنْصَارِيِّ الَّذِي جَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شَهَادَتَهُ شَهَادَةً رَجُلَيْنِ وَهُوَ قَوْلُهُ ﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾.

2807- Zeyd ibnu Sabit -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Kur'ân yazılı sahîfeleri Mushaf'lara naklettim. Bu sırada Ahzâb sûresi'nden bir âyeti kaybettim. Hâlbuki ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in onu okuduğunu her zaman işitir dururdum.

O âyeti yazılı olarak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in, tek başına şâhitliğini iki kimsenin şâhitliğine denk tuttuğu Ensâr'dan Huzeyme ibnu Sâbit'in yanında buldum. İşte o âyet Allah'ın şu kavlidir:

«Mü'minler içinde Allah'a verdikleri söze sâdık kalanlar vardır. Bu itibarla onlardan kimi şehit olmuştur; kimi de beklemektedir. Verdikleri sözü hiç değiştirmemişlerdir.» Ahzap 23. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4049, 4679, 4784, 4986, 4988, 4989, 7191, 7425)

۱۳ - بَابُ عَمَلٍ صَالِحٍ قَبْلَ الْقِتَالِ

13- Harbe Girişmeden Evvel İyi Amel Bâbı

وَقَالَ أَبُو الدَّرْدَاءِ إِنَّمَا تُقَاتِلُونَ بِأَعْمَالِكُمْ.

Ebu'd-Derdâ şöyle dedi: Sizler ancak amellerinizle savaşıyorsunuz.

وَقَوْلُهُ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَأَنَّهُمْ بُنَيَانٌ مَرْصُوعٌ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Ey îman edenler! Yapmayacağınız şeyi yapacağınızı niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyi yapacağınızı söylemeniz, Allah katında suç olarak çok büyüktür. Şüphesiz ki Allah, tuğlaları birbirine kenetlenmiş binalar gibi saf olarak Allah yolunda savaşanları sever.» Saf: 2-4

٢٨٠٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحِيمِ حَدَّثَنَا شَبَابَةُ بْنُ سَوَّارٍ الْفَزَارِيُّ حَدَّثَنَا إِسْرَائِيلُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ مُقْتَنِعٌ بِالْحَدِيدِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَقَاتِلْ أَوْ أَسْلَمْ قَالَ أَسْلَمْ ثُمَّ قَاتِلْ فَأَسْلَمْ ثُمَّ قَاتِلْ فَقَاتِلَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَمِلَ قَلِيلًا وَأَجَرَ كَثِيرًا.

2808- Berâ ibnu Âzib -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Uhud harbinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e baştan aşağı zırhlı bir adam geldi ve:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Önce savaşa gireyim sonra mı Müslüman olayım? dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Önce Müslüman ol, sonra savaşa katıl” buyurdu. O da hemen Müslüman oldu, sonra da savaşa katıldı ve savaş meydanında şehit edil-

di. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Az amel işledi, fakat çok ecir kazandı” buyurdu.

١٤ - بَابُ مَنْ أَتَاهُ سَهْمٌ غَرِبَ فَقَتَلَهُ

14- Kimin ve Nereden Atıldığı Belli Olmayan bir Okla Ölen Kimse Bâbı

٢٨٠٩ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبُو أَحْمَدَ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ قَتَادَةَ حَدَّثَنَا أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ أُمَّ الرَّبِيعِ بِنْتَ الْبَرَاءِ وَهِيَ أُمُّ حَارِثَةَ بْنِ سُرَاقَةَ أَنْتِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَتْ يَا نَبِيَّ اللَّهِ أَلَا تُحَدِّثُنِي عَنْ حَارِثَةَ وَكَانَ قُتِلَ يَوْمَ بَدْرٍ أَصَابَهُ سَهْمٌ غَرِبَ فَإِنْ كَانَ فِي الْجَنَّةِ صَبَرْتُ وَإِنْ كَانَ غَيْرَ ذَلِكَ اجْتَهَدْتُ عَلَيْهِ فِي الْبُكَاءِ قَالَ يَا أُمَّ حَارِثَةَ إِنَّهَا جَنَّانٌ فِي الْجَنَّةِ وَإِنْ ابْنُكَ أَصَابَ الْفِرْدَوْسَ الْأَعْلَى.

2809- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Berâ'nın kızı Ümmü Rubeyyi' Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldi ve şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bedir savaşında nereden ve kimin attığı belli olmayan bir okla öldürülen oğlum Hârise'nin hâlin'den bana haber vermez misin? Şayet oğlum cennette ise sabrederim. Cennette değilse ona gücüm yettiği kadar ağlamaya çalışırım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ey Hârise'nin anası! Cennette birçok dereceler vardır. Senin oğlun da cennetin en yücesi olan Firdevs cennetinde” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6550, 6567)

۱۵ - بَاب مَنْ قَاتَلَ لَتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا

15- Allah'ın Kelimesi En Yüksek Olsun Diye Savaşan Kimse'nin Fazîleti Bâbı

۲۸۱۰- حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ عَمْرِو عَنْ أَبِي وَائِلٍ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَقْتَمِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلذِّكْرِ وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِبَرَى مَكَائِهِ فَمَنْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ مَنْ قَاتَلَ لَتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

2810- Ebu Musa el-Eşari -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam ganimet elde etmek için, bir diğeri insanlar içinde cesaretiyle anılmak için, bir diğeri de gösteriş-riyâ için savaşıyor. Öyleyse Allah yolunda cihad eden kimdir? Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim Allah’ın kelimesini (Lâ ilâhe İllallâh Muhammedun Rasûlullah) yüceltmek için savaşıyorsa, O, Allah Azze ve Celle’nin yolundadır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 123, 2810, 3126, 7458).

۱۶ - بَاب مَنْ اغْبَرَّتْ قَدَمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

16- Allah Yolunda Cihad Ederken Kâfirler Üzerine Atılan Kimsenin Fazîleti Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿ مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Gerek Medîne halkı için ve gerekse çevrelerindeki bedeviler için, savaşta Allah’ın Peygamberinden geri kalmaları ve kendi canlarını onunkine tercih edip üstün tutmaları olacak şey değildir. Bu, Allah yolunda maruz kalacakları bir susuzluğun, bir yorgunluğun, bir açlığın,

kâfirleri kızdıracak bir yeri işgal etmenin ve düşmana karşı bir zafer kazanmanın karşılığı olarak kendilerine iyi bir amel sevabı yazılmış olması sebebiyledir. Allah, iyilik edenlerin sevabını asla zayi etmez.» Tevbe: 120

٢٨١١ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُبَارَكِ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْزَةَ قَالَ حَدَّثَنِي يَزِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ أَخْبَرَنَا عَبَّادُ بْنُ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ بْنِ خَدِيجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبُو عَبْسٍ هُوَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ جَبْرِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا اغْبَرْتُ قَدَمًا عَبْدٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ.

2811- Abdurrahman ibnu Cebr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kimin ayakları Allah yolunda tozlanırsa, Allah ona cehennemi haram kılar.” (Hadîsin geçtiği diğer yer: 907)

١٧ - بَابُ مَسْحِ الْغُبَارِ عَنِ الرَّأْسِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

17- Allah Yolunda Bulaşmış Olan Tozları Kafasından Silmek Bâbı

٢٨١٢ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرِمَةَ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ قَالَ لَهُ وَلَعَلِّي بِنِ عَبْدِ اللَّهِ اثْتِيَا أَبَا سَعِيدٍ فَاسْمَعَا مِنْ حَدِيثِهِ فَاتَيْنَاهُ وَهُوَ وَأَخُوهُ فِي حَائِطٍ لَهُمَا يَسْقِيَانِهِ فَلَمَّا رَأَيْنَا جَاءَ فَاحْتَبَى وَجَلَسَ فَقَالَ كُنَّا نَنْقُلُ لِبْنِ الْمَسْجِدِ لَبْنَةً لَبْنَةً وَكَانَ عَمَّارٌ يَنْقُلُ لِبْتَيْنِ لِبْتَيْنِ فَمَرُّ بِهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَسَحَ عَنْ رَأْسِهِ الْغُبَارَ وَقَالَ وَيْحَ عَمَّارٍ تَقْتُلُهُ الْفِتْنَةُ الْبَاغِيَةُ عَمَّارٌ يَدْعُوهُمْ إِلَى اللَّهِ وَيَدْعُوهُمْ إِلَى النَّارِ.

2812- İkrime -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İbnu Abbas, bana ve oğlu Alî'ye: İkiniz Ebu Saîd'e gidin de, onun rivayet ettiği hadîslerden de bir miktar işitin, dedi. Bunun üzerine ikimiz Ebu Saîd'e geldik. O ve süt kardeşi bostanlarını suluyorlardı. Bizi görün-

ce yanımıza geldi ve ayaklarını toplayıp elbisesinin içine alarak oturdu. Şöyle dedi:

-Bizler Mescid-i Nebevi'yi inşa ederken kerpiçleri birer birer taşıyorduk. Ammâr ise kerpiçleri ikişer ikişer taşıyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onun yanına geldi, başından tozları eliyle sildi ve şöyle buyurdu:

“Vah Ammâr! Kendisini bâğî bir topluluk öldürecektir. Ammâr¹⁶⁹ onları Allah'a davet ediyor, onlar ise onu cehenneme davet ediyor.”

١٨ - بَابُ الْغُسْلِ بَعْدَ الْحَرْبِ وَالْغَبَارِ

18- Savaştan ve Tozlardan Sonra Yıkanmak Bâbı

٢٨١٣ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَلَامٍ أَخْبَرَنَا عَبْدَةُ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمَّا رَجَعَ يَوْمَ الْخَنْدَقِ وَوَضَعَ السَّلَاحَ وَاغْتَسَلَ فَكَاثَهُ جَبْرِيلُ وَقَدْ عَصَبَ رَأْسَهُ الْغَبَارُ فَقَالَ

169 Müşriklerin büyük işkencelerine duçar olan ilk sahabilerden biri. Adı Ammâr, künyesi Ebu Yakazan, babası Yâsir, annesi Sümeyye idi. Kaynaklarda nesebi şöyle kaydedilir: Ammâr b. Yâsir b. Âmir b. Mâlik b. Kinâne b. Kays b. Hasin b. el-Vedim b. Sa'lebe b. Avf b. Hârise b. Âmir el-Ekber b. Yamğ b. Anes b. Mâlik el-Anesi el-Kahtânî. Ammâr'ın babası, aslen Kahtanlı'ydı. Öz yurdu Yemen'di. Yâsir, Yemen'den çıkarak Mekke'ye geldi. Yanında oğulları Hâris ve Mâlik de vardı. Burada Mahzum oğullarının müttefiki oldu, Ebu Huzeyfe b. el-Muğîre el-Mahzûmî'nin cariyelerinden Sümeyye ile evlendi. İşte Ammâr, bu evlilikten doğmuştur. Ebu Huzeyfe. Ammâr'ı çok severdi. İkisi adeta büyükbaba ve torun gibiydiler. Ebu Huzeyfe'nin ölümünden sonra Mekke'de İslâmî davet gittikçe ilerledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Erkam b. Ebi'l-Erkam'ın evinde bulunduğu sırada Süheyb-i Rûmî Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e giderek Müslüman oldu. Suheyb, yakın arkadaşı Ammar'ı da Allah Resulü'ne götürüp onun da Müslüman olmasını sağladı. Ammâr, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in huzurundan çıktuktan sonra evine gelip, anne ve babasına da İslâm'ı anlattı. O gün onlar da İslâm'a girdiler. Ammâr b. Yâsir uzun boylu, beyaz tenli, gayet yakışıklıydı. İslâm'ın yücelmesi, yeryüzünde hâkim olması için büyük gayretler gösteren bu sahâbi, İslâm devletinin varlığına gölge düşmesin ve İslâm toplumunun vahdeti zedelenmesin diye katıldığı Sıffin olayında şehit olmakla, kendisinden sonraki nesle örnek olmuştur.

وَضَعَتِ السِّلَاحَ قَوْلَ اللَّهِ مَا وَضَعْتُهُ لَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَائِنٌ قَالَ
هَآ هُنَا وَأَوْمَأَ إِلَى بَنِي قُرَيْظَةَ قَالَتْ فَخَرَجَ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2813- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hendek savaşından döndü-
ğü gün evine girdi ve yıkandı. O esnada Cibril, başı tozlu olduğu hâlde
geldi ve:

-Silâhı bıraktın mı? Vallahi ben silâhı bırakmadım, dedi. Allah Ra-
sûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Öyleyse nereye?" diye sordu. O da: İşte şuraya, diyerek Benû Ku-
rayza'ya doğru işaret etti.

Âişe dedi ki: Bu konuşma'nın üzerine Allah Rasûlü sallallahu aley-
hi ve sellem Kurayza oğullarına doğru yola çıktı.

۱۹ - بَابُ فَضْلِ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

19- Allah Teâlâ'nın Şu Kavlinin Fazileti Bâbı

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ
فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا
خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةِ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ
أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

«Allah yolunda öldürülenleri ölü sanma. Aksine onlar, Rableri
katında diri olup Allah'ın fadl-u kereminden kendilerine verdiği şehit-
lik mertebesinden sevinçli bir şekilde O'nun sayısız nimetleriyle rızık-
landırılırlar ve arkalarında kalıp da henüz kendilerine katılmamış olan
kardeşlerine, hiçbir korku bulunmadığını ve mahzun da olmayacakla-
rını müjdelerler. Keza onlara Allah'tan gelecek bir nimeti ve fazlasını
da müjdelerler. Allah, şüphesiz, müminlerin hak ettikleri mükâfatı asla
zayi etmez.» Âli İmrân: 169-171

٢٨١٤ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى الَّذِينَ قَتَلُوا أَصْحَابَ بَنِي مَعُونَةَ ثَلَاثِينَ غَدَاةً عَلَى رِغْلٍ وَذُكْرَانٍ وَعَصِيَّةَ عَصَتِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ قَالَ أَنَسٌ أُنْزِلَ فِي الَّذِينَ قَتَلُوا بَنِي مَعُونَةَ قُرْآنٌ قَرَأَاهُ ثُمَّ لُسِخَ بَعْدَ بَلَّغُوا قَوْمَنَا أَنْ قَدْ لَقِينَا رَبَّنَا فَرْضِي عَنَّا وَرَضِينَا عَنْهُ.

2814- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem otuz gün boyunca sabah namazında, Maûne kuyusu başında yetmiş hafızı öldüren, Allah'a ve Rasûlü'ne isyan etmiş olan kimseler olan Rı'l, Zekvân ve Usayya kabilelerine beddua etti.

Enes şöyle dedi: Muâne Kuyusu'nda öldürülen kimseler hakkında Kur'ân indirildi. Biz onu okuduk. Bir zaman sonra tilâveti nesh olundu:

“Bizi kavmimize haber veriniz: Biz Rabbimize kavuştuk; O bizden razı oldu, biz de O'ndan razı olduk.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1001, 1300, 2801, 2814, 3064, 3170, 4088-4091)

٢٨١٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ اصْطَبَحَ نَاسَ الْخَمَرِ يَوْمَ أُحُدٍ ثُمَّ قَتَلُوا شُهَدَاءَ فَقِيلَ لِسُفْيَانَ مِنْ آخِرِ ذَلِكَ الْيَوْمِ قَالَ لَيْسَ هَذَا فِيهِ.

2815- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Uhud savaşının yapılacağı günün sabahı insanlar içki içtiler, sonra şehitler olarak öldürüldüler.

Sufyân ibnu Uyeyne'ye: Bu günün sonunda da şehitler olarak öldüler, lâfzı bu hadîste var mıydı? diye soruldu. Sufyân: “Bu günün sonunda” lâfzı bu hadiste yoktur. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4044,4618)

٢٠ - بَابُ ظِلِّ الْمَلَائِكَةِ عَلَى الشَّهِيدِ

20- Meleklerin Şehidi Gölgelemeleri Bâbı

٢٨١٦ - حَدَّثَنَا صَدَقَةُ بْنُ الْفَضْلِ قَالَ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ قَالَ سَمِعْتُ مُحَمَّدَ بْنَ الْمُتَكَدِّرِ أَنَّهُ سَمِعَ جَابِرًا يَقُولُ جَاءَ بِأَبِي إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ مُثِّلَ بِهِ وَوُضِعَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَذَهَبَتْ أَكْشِفُ عَنْ وَجْهِهِ فَتَهَانِي قَوْمِي فَسَمِعَ صَوْتَ صَانِحَةٍ فَقِيلَ ابْنَةُ عَمْرٍو أَوْ أُخْتُ عَمْرٍو فَقَالَ لِمَ تَبْكِي أَوْ لَا تَبْكِي مَا زَالَتِ الْمَلَائِكَةُ تُظِلُّهُ بِأَجْنِحَتِهَا قُلْتُ لِصَدَقَةٍ أَفِيهِ حَتَّى رُفِعَ قَالَ رَبُّمَا قَالَهُ.

2816- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babam, kulak, burun ve bazı organları kesilmiş olduğu hâlde getirildi ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın önüne konuldu. Ben babamın yüzünün örtüsünü açmak için onun yanına gittim. Ancak kavmim beni bundan yasakladılar. O esnada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, feryat eden, bağıra-çağıra ağlayan bir kadın sesi işitti. Kendisine o kadının Amr'ın kızı veya Amr'ın kız kardeşi Fâtıma'dır, denildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“O kadın niçin ağlıyor? O ağlasa da ağlamasa da, sizler O’nu yerinden kaldırıra kadar melekler onu kanatlarıyla gölgelendirmeye devam ediyorlar.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1244, 1293, 2816, 4080)

٢١ - بَابُ تَمَنِّي الْمُجَاهِدِ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا

21- Allah Yolunda Şehit Edilen Mücâhidin Dünyaya Dönmeyi Temenni Etmesi Bâbı

٢٨١٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ قَالَ سَمِعْتُ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَا أَحَدٌ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ يُحِبُّ أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا وَلَهُ مَا عَلَى الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا الشَّهِيدُ يَتَمَنَّى أَنْ يَرْجِعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيُقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ لِمَا يَرَى مِنَ الْكِرَامَةِ.

2817- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Hiçbir kul yoktur ki, ölüp de Allah katındaki büyük hayra kavuşsun, sonra da dünya ve içindekiler onun olmak şartıyla dünyaya geri dönmek onu sevindirsın. Şehitliğin faziletini gören şehit bundan müstesnadır. Muhakkak ki o dünyaya geri döndürülmek ve on kere şehit olarak öldürülmek onu sevindirir.”¹⁷⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2795)

٢٢ - بَابُ الْجَنَّةِ تَحْتَ بَارِقَةِ السَّيْفِ

22- Cennet Kılıçların Kıvılcımları Altındadır Bâbı

وَقَالَ الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ أَخْبَرَنَا بَيْنَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ رَسُولِ رَبِّنَا مَنْ قُتِلَ مِنَّا صَارَ إِلَى الْجَنَّةِ وَقَالَ عُمَرُ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَلَيْسَ قَتَلَانَا فِي الْجَنَّةِ وَقَتْلَاهُمْ فِي النَّارِ قَالَ بَلَى.

Mugîre ibnu Şu'be şöyle dedi: Bize Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bizden Allah yolunda öldürülen, cennete gider” Ömer, -Allah ondan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e: Bizim ölülerimiz cennette, onların ölüleri ise cehennemde değiller mi? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Evet, öyledir” buyurdu.

٢٨١٨ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَكَانَ كَاتِبَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى

170 Bu hadîs şehitliğin fazileti hakkında gelmiş olan haberlerin en ulusudur. Birr, asıl iyilik amellerin içinde nefsin bedel ve karşılık yapılacağı, cihâddan başka bir amel yoktur. İşte bunun içindir ki, cihâdda sevap büyük olmuştur.

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ .تَابِعَهُ الثَّوَيْسِيُّ عَنْ
ابْنِ أَبِي الزُّكَادِ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ.

2818- Salim Ebu' Nadr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:.

Abdullah ibnu Ebî Evfâ -Allah ondan ve babasından razı olsun- Ömer ibnu Ubeydullah'a gönderdiği mektupta şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İyi biliniz ki, cennet kılıçların gölgeleri altındadır” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2833, 2966, 3024, 7237)

٢٣ - بَاب مَنْ طَلَبَ الْوَلَدَ لِلْجِهَادِ

23- Cihâd İçin Çocuk İsteyen Kimse Bâbı¹⁷¹

٢٨١٩ - وَقَالَ اللَّيْثُ حَدَّثَنِي جَعْفَرُ بْنُ رَبِيعَةَ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ هُرْمَزٍ
قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
قَالَ سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ لَأَطُوفَنَّ اللَّيْلَةَ عَلَى مِائَةِ امْرَأَةٍ أَوْ تِسْعٍ وَتِسْعِينَ
كُلُّهُنَّ يَأْتِي بِفَارِسٍ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ صَاحِبُهُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ فَلَمْ يَقُلْ إِنْ
شَاءَ اللَّهُ فَلَمْ يَحْمِلْ مِنْهُنَّ إِلَّا امْرَأَةً وَاحِدَةً جَاءَتْ بِشِقِّ رَجُلٍ وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ
بِيَدِهِ لَوْ قَالَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ لَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَرَمَانًا أَجْمَعُونَ.

2819- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Süleyman ibnu Dâvûd Allah'ın selâmı o ikisinin üzerine olsun şöyle dedi: Muhakkak ben bu gece yüz kadını veya doksan dokuz kadını dolaşırım yani onlarla cinsi münasebet yaparım ve onların hepsi de Allah yolunda atlarıyla cihâd edecek erkek çocuklar doğururlar. Arkadaşı kendisine: İnşallah de, dedi. Fakat o İnşallah demedi. O gece bütün kadınlarını

171 Yani ailesiyle cinsî münâsebet sırasında, Allah yolunda cihâd etmesi için çocuk meydana gelmesini niyet eden kimseye, bu muamelesinden çocuk olmasa da, bu niyeti sebebiyle kendisi lehine ecir hâsıl olur.

dolaştı. Onlardan biri dışında kimse hamile kalmadı. O da yarım bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Muhammed'in nefsi elinde olan Allah'a yemin ederim ki, şayet Süleyman inşallah demiş olsaydı, o hanımlarının hepsi çocuk dünyaya getirirler ve hepsi de Allah yolunda at üstünde muhakkak cihâd ederlerdi." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3424, 5242, 6639, 6720, 7469)

٢٤ - بَابُ الشَّجَاعَةِ فِي الْحَرْبِ وَالْجَبَنِ

24- Savaş Meydanında Gösterilen Yiğitlik ve Kahramanlığın Övülmesi, Korkaklığın ise Yerilmesi Bâbı

٢٨٢٠ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ وَاقِدٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَشَجَعَ النَّاسِ وَأَجْوَدَ النَّاسِ وَلَقَدْ فَرَّغَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ فَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَبَقَهُمْ عَلَى فَرَسٍ وَقَالَ وَجَدْنَاهُ بَحْرًا.

2820- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanların en güzeli, en yiğidi ve en cömerdi idi. Bir gece Medîne halkı düşman baskınından korktu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mendûb adlı ata binerek diğerlerini geride bırakarak sesin geldiği yere doğru tek başına gitmişti. Geri döndüğünde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Korkulacak bir şey yok, sadece Mendub adlı atı biz hızlı bir şekilde koşuyor olarak bulduk” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2627)

٢٨٢١ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عُمَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنُ جُبَيْرٍ بْنِ مُطْعِمٍ أَنَّ مُحَمَّدَ بْنَ جُبَيْرٍ قَالَ أَخْبَرَنِي جُبَيْرُ بْنُ مُطْعِمٍ أَنَّهُ بَيْنَمَا هُوَ يَسِيرُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَمَعَهُ النَّاسُ مَقْفَلُهُ مِنْ حُنَيْنٍ فَعَلِقَهُ النَّاسُ يَسْأَلُونَهُ حَتَّى اضْطَرُّوهُ إِلَى سَمَرَةٍ فَخَطَفَتْ رِدَاءَهُ فَوَقَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَغْطُونِي رِدَائِي لَوْ كَانَ لِي عَدَدُ هَذِهِ الْعِصَاهِ نَعْمًا لَقَسَمْتُهِ بَيْنَكُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُونِي بَحِيلًا وَلَا كَذُوبًا وَلَا جَبَانًا.

2821- Cubeyr ibnu Mut'ım -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve bir takım insanlarla beraber Huneyn seferinden dönüyorlardı. Bu esnada bazı kimseler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelerek O'ndan ganimetten bir şeyler vermesini istiyorlardı. Öyle ki onlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi dikenli çöl ağaçlarından bir ağaca sığdırmak zorunda bırakmışlardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ridası o ağacın dikenlerine takılmış ve bir müddet orada beklemek zorunda kalmıştı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bu hâldeyken şöyle buyurdu:

“Bana ridâmı verin! Şayet benim şu ağacın dikenleri sayısınca deve, sığır ve koyunum olsaydı, muhakkak onları sizin aranızda paylaştırdım. Sonra sizler beni ne bir cimri, ne yalancı, ne de korkak bulurdunuz”¹⁷² (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3148)

۲۵ - بَاب مَا يُتَعَوَّذُ مِنَ الْجَبَنِ

25- Korkaklıktan Allah'a Sığınılması Bâbı

۲۸۲۲ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا أَبُو عَوَّالَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ الْأَوْدِيُّ قَالَ كَانَ سَعْدٌ يُعَلِّمُ بَنِيهِ هَؤُلَاءِ الْكَلِمَاتِ كَمَا يُعَلِّمُ الْمُعَلِّمُ الْغُلَّامَانَ الْكِتَابَةَ وَيَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَتَعَوَّذُ مِنْهُمْ ذُبْرَ الصَّلَاةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجَبَنِ وَأَعُوذُ بِكَ أَنْ أَرُدَّ إِلَى أَرْدَلِ الْعُمَرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ فَحَدَّثْتُ بِهِ مُصَنَّبًا فَصَدَّقَهُ.

2822- Amr ibnu Meymûn el-Evdîy -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Sa'd ibnu Ebî Vakkas çocuklarına, tıpkı bir öğretmenin öğrencilerine yazı yazmayı öğretir gibi şu duayı öğretir ve şöyle derdi:

172 Ahlâkın kökleri, hikmet, kerem ve yiğitliktir. Yalanın olmamasıyla aklî kuvvetin kemâline, yânî hikmete; korkaklığın olmamasıyla gazabî kuvvetin kemâline, yânî yiğitliğe; cimriliğin olmamasıyla da şehvî kuvvetin kemâline yani cömertliğe işaret etti. İşte bu üç huy, ahlâkın faziletleridir.

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem namazın ardından bu duayı okuyarak Allah'a sığınırdu:

“Allah'ım! Korkaklıktan Sana sığınırım. Bunamaktan Sana sığınırım. Dünya fitnesinden Sana sığınırım. Kabir azabından da Sana sığınırım” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6365, 7370, 6374, 6390)

٢٨٢٣ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا مُعْتَمِرٌ قَالَ سَمِعْتُ أَبِي قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ.

2823- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua ederdi:

“Allah'ım! Acizlikten, tembellikten, korkaklıktan, fazla ihtiyarlayıp elden ayaktan düşmekten Sana sığınırım. Hayatın ve ölümün fitnesinden Sana sığınırım. Kabir azabından Sana sığınırım.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4708, 6367, 6371)

٢٦ - بَابُ مَنْ حَدَّثَ بِمَشَاهِدِهِ فِي الْحَرْبِ

26- Savaşta İken, Kendisinin İslâm'ı Yaymada ve Tevhid Uğruna Karşılaştığı Zorlukları Anlatan Kimse Bâbı

قَالَ أَبُو عُثْمَانَ عَنْ سَعْدٍ.

Bunu, Ebu Osmân Abdurrahman Nehdî, Sa'd ibnu Ebî Vakkas'tan söyledi.

٢٨٢٤ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا خَاتَمٌ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يُوسُفَ عَنْ السَّائِبِ بْنِ يَزِيدَ قَالَ صَحِبْتُ طَلْحَةَ بْنَ عُبَيْدِ اللَّهِ وَسَعْدًا وَالْمِقْدَادَ بْنَ الْأَسْوَدِ وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ فَمَا سَمِعْتُ أَحَدًا مِنْهُمْ يُحَدِّثُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا آتَى سَمِعْتُ طَلْحَةَ يُحَدِّثُ عَنْ يَوْمِ أُحُدٍ.

2824- Sâib ibnu Yezîd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Talha ibnu Ubeydullah, Sa'd ibnu Ebî Vakkas, Mikdâd ibnu Esved ve Abdurrahmân ibnu Avf -Allah onlardan razı olsun- ile arkadaşlık yaptım. Onlardan hiçbirinin Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden işittikleri bir sözü söylediklerini duymadım. Ancak ben, Talha'yı, Uhud savaşından bahsederken işittim. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4062)

٢٧ - بَابُ وَجُوبِ التَّغْيِيرِ وَمَا يَجِبُ مِنَ الْجِهَادِ وَالنِّيَّةِ

27- Kâfirlere Karşı Savaşa Çıkmanın Vücûbiyeti,
Cihâd ve Niyetten Meşru Olan Miktar Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ لَوْ كَانَ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَاتَّبَعُوكَ وَلَكِنْ بَعَدَتْ عَلَيْهِمُ الشَّقَّةُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ ﴿الْآيَةُ وَقَوْلُهُ ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَنَا قُلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضَيْتُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ﴾ إِلَى قَوْلِهِ ﴿عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

يُذَكِّرُ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ ﴿انْفِرُوا ثَبَاتٍ﴾ سَرَايَا مُتَفَرِّقِينَ يُقَالُ أَحَدُ الثَّبَاتِ ثُبَّةٌ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Ey mü'minler! Genç ihtiyar, hafif ağır, hep birden savaşa çıkın; mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilerseniz, bu, sizin için daha hayırlıdır. Eğer davet olundukları şey yakın bir menfaat ve vasat bir sefer olsaydı, sana uyarlardı. Fakat meşakkatli yol onlara uzak geldi. Bununla beraber, yine de Allah'a yemin edecekler ve "Eğer gücümüz yetseydi, sizinle birlikte savaşa çıkardık" diyeceklerdir. Böylece onlar, kendilerini helâke sürüklemişlerdir. Hâlbuki Allah bilmektedir ki onlar, yeminlerine rağmen yalancılardır.» Tevbe: 41-42

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Ey iman edenler! Size ne oldu ki, "Allah yolunda savaşa çıkın" denildiği zaman, yere çakılıp kaldınız? Âhiret hayatı yerine dünya ha-

yatını mı yeterli gördünüz? Oysa dünya hayatının faydası, âhirete göre çok azdır. Eğer savaşa çıkmazsanız, Allah size çok acı bir şekilde azap eder; yerinize başka millet getirir ve siz O'na hiçbir şeyle zarar veremezsiniz. Allah, her şeye kâdirdir.» Tevbe: 38-39

٢٨٢٥ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي مَنصُورٌ عَنْ مُجَاهِدٍ عَنْ طَاوُسٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْفَتْحِ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَنِيَّةٌ وَإِذَا اسْتَفْرَغْتُمْ فَالْفُرُوقَ.

2825- İbnu Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mekke'nin fethi günü şöyle buyurdu:

“Mekke'nin fethinden sonra Medine'ye hicretin farziyeti kalkmıştır. Ancak cihâd ve niyetin farziyyeti devam etmektedir. Cihada çağrıldığıınızda hemen cihada koşun.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1587, 1833, 1834, 2090, 2433, 2783, 2825, 3077, 3189, 4313)

٢٨ - بَابُ الْكَافِرِ يَقْتُلُ الْمُسْلِمَ ثُمَّ يُسْلِمُ فَيَسَدِّدُ بَعْدَ وَيُقْتَلُ

28- Bir Kâfir Bir Müslüman'ı Öldürür, Sonra da Müslüman Olur ve Dininde de İstikâmet Ehli Olur, Sonra da O da Öldürülürse Bâbı

٢٨٢٦ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الزِّنَادِ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَضْحَكُ اللَّهُ إِلَى رَجُلَيْنِ يَقْتُلُ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ يَدْخُلَانِ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُ هَذَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلُ ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَى الْقَاتِلِ فَيَسْتَشْهَدُ.

2826- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah iki kişiye güler: Bunlar birisi diğerini öldürür ve ikisi de cennete girer. Bu Allah yolunda cihad eder ve öldürülür. Sonra onu öldüren

Allah'a tövbe eder ve şehid edilir."¹⁷³

- 173 Bu hadisten, Allah yolunda nefsinı feda eden her Müslüman'ın muhakkak cennete gireceği hükmü alınır. Bütün ilim adamlarına göre bu hadisin manası, birinci katilin katli yaparken kâfir olduğudur. Ayrıca burada Allah Teâlâ'nın gülme sıfatı vardır ki bu diğer isim ve sıfatlarda olduğu gibi hiçbir tevil, tatil, tahrif ve teşbihe gidilmeden olduğu gibi kabul edilir ve Allah Azze ve Celle'nin gülmesinden murat, rızasıdır denilemez. "Tahrif" aslında bir şeyi asıl hâliinden uzaklaştırıp, değiştirmek bozmak hakkında kullanılan, bir şeyi cihetinden, yönünden başka bir tarafa çevirmek demektir. Tahrif kipi mübalâğa ifade eder. Sözün tahrif edilmesi ise: hatıra gelen ilk anlamdan lafzın ancak zayıf bir ihtimal ile kendisine delâlet ettiği bir başka anlama kaydırmak demektir. O hâlde (sözün o manada olduğunu söyleyebilmek için) o anlamın kastedildiğini ortaya koyacak bir karinenin bulunması kaçınılmaz bir şeydir. "Ta'til" boşluk, boş olmak ve terk etmek demek olan âtil olmaktan gelen bir lafızdır. Yüce Allah'ın: "Sahipsiz kalmış kuyular." (el-Hac, 22/55) buyruğunda da bu kökten gelen lâfız kullanılmıştır. Yani sahipleri terk etmiş işlevsiz kalmış demektir. Burada bundan kasıt, ilâhî sıfatları reddetmek ve bu sıfatların Allah'ın zatı ile kaim olduklarını kabul etmemektir. Ta'til, iki kısımdır: Sıfatları nefyeden cehmiyye ve mutezile'nin yaptıkları gibi küllî ta'til ile sadece yedi sıfatı kabul edip diğerlerini kabul etmeyen Eş'ari'lerin yaptıkları gibi cüz'î ta'til. Buna göre tahrif ile ta'til arasındaki fark şudur: "Ta'til" kitap ve sünnetin delâlet ettiği gerçek ve hak olan mânâyı kabul etmemek, "Tahrif" ise nassları delâlet etmedikleri batıl anlamlarla yorumlamaktır. Her ikisi arasındaki ilişki mutlak umum, husus ilişkisidir. Yani ta'til mutlak olarak tahriften daha genel kapsamlıdır. Yani tahrif söz konusu oldu mu ta'til de var demektir, fakat aksi böyle değildir. Buna göre batıl bir anlamı kabul edip, hak olan bir mânâyı kabul etmeyen kimse hakkında her iki durum da söz konusu iken, kitap ve sünnette varid olan sıfatları reddedip, bunların zahirlerinin kastedilmediğini iddia eden, bununla birlikte onlara bir başka anlam da tesbit etmeksizin duran kimse hakkında ise, tahrif söz konusu olmaksızın ta'til var demektir. Bu da bu tutumu takınanların "tefviz" adını verdikleri şeydir. Ehl-i sünnet ve'l-cemaat ise sıfatları ve anlamlarını bilmeyi kabul ederler, fakat bunların keyfiyetlerinin bilinmesini Allah'a havale ederler. Ben sıfatları kabul ediyorum, bunların bilgisini ise Allah'a havale ediyorum diyen kimseye de şöyle deriz: Bunların bilinmesi ile neyi kastediyorsun? Mânâsının bilinmesini mi, yoksa keyfiyetlerinin bilinmesini mi kastediyorsun? diye sorarız. İmam Malik'e Yüce Allah'ın Arş istivâsına dair soru sorulduğunda: "İstivânın ne olduğu bilinen bir şeydir. Fakat keyfiyeti bizim için meçhuldür (bilinmezdir)" dediği gibi. "Tekyîf ve temsil söz konusu olmaksızın" sözlerine gelince, her ikisi arasındaki fark şudur: "Tekyîf"; Yüce Allah'ın sahip olduğu sıfatların şu keyfiyette olduğuna inanmak yahutta sıfatlar hakkında bunların nasıl olduğunu soruşturmadır. "Temsil" ise; Allah'ın sıfatlarının, yaratılmışların sıfatları gibi olduğuna inanmadır. "Tekyîf söz konusu olmaksızın" sözlerinden maksat bu sıfatların keyfiyetlerini mutlak olarak reddetmek demek değildir. Çünkü her bir şeyin mutlaka herhangi bir keyfiyette olması kaçınılmaz bir şeydir. Maksat onların bu keyfiyeti bilmediklerini anlatmadır. Zira Yüce Allah'ın zat ve sıfatlarının keyfiyetini kendisinden başkası bilemez. "Yüce Allah... güler"

٢٨٢٧- حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا الزُّهْرِيُّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَتَبَةُ بْنُ سَعِيدٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ بِخَيْبَرَ بَعْدَ مَا افْتَتَحُوهَا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَسْهَمَ لِي فَقَالَ بَعْضُ بَنِي سَعِيدٍ ابْنِ الْعَاصِ لَا تُسْهِمُ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ هَذَا قَاتِلُ ابْنِ قَوْقَلٍ فَقَالَ ابْنُ سَعِيدٍ ابْنِ الْعَاصِ وَاعْجَبًا لَوْ بَرَّ تَدَلَّى عَلَيْنَا مِنْ قُدُومِ ضَانٍ يَنْعَى عَلَيَّ قَتَلَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ أَكْرَمَهُ اللَّهُ عَلَى يَدَيَّ وَلَمْ يُهْنِي عَلَى يَدَيْهِ قَالَ فَلَا أَذْرِي أَسْهَمَ لَهُ أَمْ لَمْ يُسْهِمَ لَهُ قَالَ سُفْيَانُ وَحَدَّثَنِيهِ السَّعِيدِيُّ عَنْ جَدِّهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ السَّعِيدِيُّ هُوَ عَمْرُو بْنُ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ بْنِ عَمْرِو بْنِ سَعِيدٍ ابْنِ الْعَاصِ.

2827- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'i fethettikten sonra, Hayber'de iken, Yemen'den O'nun yanına geldim.

hadisi ile ilgili olarak ehl-i sünnet ve'l-cemaat, -bu hadisin ve başkalarının da ifadesi ettiği şekilde- Yüce Allah hakkında O'nun zatına yakışır şekilde gülmek hususiyetini kabul etmektedirler. O'nun bu gülmesi, elbetteki sevinçten dolayı bir hafiflik hissettiklerindeki yahut ta neşenin kendilerini hafifliklere ittiğindeki gülmelerine benzemez. Aksine bu onu gerektiren hususun varlığı sırasında zaunda meydana gelen bir mânâdır ve bu mânâ O'nun meşîet ve hikmetiyle meydana gelir. Gülmek, yaratılmış olan varlıkta benzerleri dışına çıkan hayret verici bir işi idrâk etmesi esnasında söz konusu olur. Bu hadiste sözü edilen durum da bunun gibidir. Kâfirin, Müslüman kimseyi öldürme imkânına sahip kılınması ilk anda Yüce Allah'ın o kâfire gazap etmesini, onu yardımsız bırakmasını, dünya ve âhirette onu cezalandırmasını gerektirir. Ancak Yüce Allah daha sonraları bu kâfire lütuf ve ih-sanda bulunacak olur ve onu İslâm'a girmeye hidayet edecek olup o da şehit oluncaya kadar Allah yolunda çarpışarak cennete girmesini lütfedecek olursa, bu gerçekten hayret edilecek işlerden birisi demektir. Bu da şanı yüce Allah'ın rahmetinin kemalî, kullarına ihsan ve lutfunun genişliğindendir. Müslüman Allah yolunda savaşırsa, kâfir tarafından öldürülürse, Müslüman kimse şehit olmak lütfuna mazhar olur. Daha sonra yüce Allah o Müslüman'ı öldürene lütufta bulunur, onu İslâm'a iletir ve ona da Allah yolunda şehit olmayı nasip eder. Her ikisi de böylelikle beraberce cennete girerler. Yüce Allah'ın gülmesini, rıza yahut kabul ile te'vil etmeye ya da bu iş kendisi dolayısıyla gülünen bir işe benzer ve o konumdadır, yoksa ortada gerçek mânâda bir gülme yoktur; diye yorumlamaya gelince, bu Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'ın Rabbi hakkında tespit ettiğini nefyetmektir, böyle bir yoruma da iltifat edilmez.

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bana da ganimetten bir pay ver! dedim. Saîd ibnu Âs oğullarından bâzısı şöyle dedi:

-Ey Allah'ın Rasûlü! O'na ganimetten pay verme! dedi. Bunun üzerine Ebu Hureyre:

-Bu, İbnu Kavkal'ı öldüren adamdır, dedi. Bunun üzerine İbnu Saîd ibnul-Âs şöyle dedi:

-Vay hayret şu dağ kediciğine! O Yemen'in Devs illerindeki Da'n Dağı'nın başından üzerimize yuvarlanıp geldi de, Müslüman bir kişinin katlini bana yükleyerek beni ayıplıyor. Allah İbnu Kavkal'a benim ellerim üzerinde şehîd olmak saadetini ikram etti de, beni onun iki elinde kâfir bir hâlde öldürerek hakîr kılmadı.

Anbese ibnu Said şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Hureyre'ye ganimetten pay verip vermediğini bilmiyorum. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4237, 4238, 4239)

٢٩ - بَابُ مَنْ اخْتَارَ الْغَزْوَ عَلَى الصُّومِ

29- Düşmana Karşı Savaşmayı, Oruç Tutmaya Tercih Eden Kimse Bâbı

٢٨٢٨ - حَدَّثَنَا آدَمُ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ حَدَّثَنَا ثَابِتُ الْبُنَانِيُّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ لَا يَصُومُ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ أَجْلِ الْغَزْوِ فَلَمَّا قُبِضَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ أَرَهُ مُفْطِرًا إِلَّا يَوْمَ فِطْرٍ أَوْ أَضْحَى.

2828- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebu Talha, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem zamanında kâfirlerle savaşmak için oruç tutmazdı.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettikten sonra Ramazan ve Kurban bayramları dışında O'nun oruç tutmadığını görmedim. (Yani sadece Ramazan ve Kurban bayramlarında oruç tutmaz, diğer günler de ise oruç tutardı.)

۳۰ - بَابُ الشَّهَادَةِ سِتِّعَ سِوَى الْقَتْلِ

30- Allah Yolunda Savaş Meydanında Öldürülen Şehitten Başka Yedi Sınıf Şehit Vardır Bâbı

۲۸۲۹ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ سُمَيٍّ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الشُّهَدَاءُ خَمْسَةٌ الْمَطْعُونُ وَالْمَبْطُونُ وَالْفَرَقُّ وَصَاحِبُ الْهَذَمِ وَالشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

2829- Ebu Hureyre'den -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şehitler beştir: Vebâ (taun) hastalığından ölen kimse. Mide veya bağırsaklarla alâkalı hastalıktan vefat eden kimse. Suda boğularak ölen kimse. Yıkıntı altında kalarak ölen kimse ve Allah yolunda şehit olan kimse.”¹⁷⁴ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 653, 720, 2829, 5733)

۲۸۳۰ - حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا عَاصِمٌ عَنْ حَفْصَةَ بِنْتِ سِيرِينَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الطَّاعُونَ شَهَادَةٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ.

2830- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Vebâ (taun) hastalığından ölmek, her bir Müslüman için şehitlik-tir” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 653, 720, 2732, 2829, 5733)

174 İmam Mâlik, Muvatta'da, Câbir ibnu Atık'ten getirdiği rivayette: “Şehitler, Allah yolunda öldürülenden başka yedidir” demiş; yanan; zatu'l-cenp sahibi olan, çocuğu karnında hâmile iken ölen kadını da zikretmiştir. Câbir hadîsi Buhârî'nin başlığına uygundur, lâkin bu, Buhârî'nin şartı üzerine olmadığı için, Buhârî onu getir-memiştir. Fakat şehitliğin çeşit'leri hakkında gelen beş ve yedi sayılarının bir sınır-lama mânâsına gelmediğini bildirmek için de; başlıkta ona tembih etmiştir. Bu Câ-bir hadîsini Ebu Dâvûd, en-Nesâî ve İbnu Hibbân da rivayet etmişlerdir... (İbnu Hacer).

٣١ - بَابُ قَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى

31- Yüce Allah'ın Şu Kavli Bâbı

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ﴾
إِلَى قَوْلِهِ ﴿غَفُورًا رَحِيمًا﴾

«Müminlerden, özür sahibi olmaksızın oturanlarla, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler bir olmazlar. Allah, mallarıyla ve canlarıyla cihad edenleri, oturanlara, derece itibariyle üstün kılmıştır. Gerçi Allah, hepsine de cenneti vaad etmiştir ve fakat mücahidleri büyük mükâfat yönünden oturanlara üstün kılmıştır. Bu büyük mükâfat, kendisinden bir lütuf olarak bir takım dereceler, bağışlama ve merhamettir. Zira Allah, çok bağışlayıcı ve çok merhametlidir» Nisa: 95-96

٢٨٣١ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمَّا نَزَلَتْ ﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زَيْدًا فَجَاءَ بِكَتِفٍ فَكَتَبَهَا وَشَكَأ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ ضَرَارَتَهُ فَنَزَلَتْ ﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ﴾

2831- Berâ ibnu Azib -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

«Müminlerden, oturanlarla, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler bir olmazlar.» (Nisa: 95) âyeti indiği zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zeyd'i çağırdı. Zeyd bir kürek kemiği ile geldi ve o âyeti yazdı. Bu sırada İbnu Ümmü Mektûm körlüğünden şikâyet etti. Bunun üzerine:

«Müminlerden, özür sahibi olmaksızın oturanlar» kısmı indi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4393, 4394, 4990)

٢٨٣٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ الزُّهْرِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي صَالِحُ بْنُ كَيْسَانَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ أَنَّهُ قَالَ رَأَيْتُ مَرْوَانَ بْنَ الْحَكَمِ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ فَأَقْبَلْتُ حَتَّى جَلَسْتُ إِلَى جَنْبِهِ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ زَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَلَى عَلَيْهِ ﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ ﴿وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ قَالَ فَجَاءَهُ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ وَهُوَ يَمْلُهَا عَلَيْهِ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَوْ أَسْتَطِيعُ الْجِهَادَ لَجَاهَدْتُ وَكَانَ رَجُلًا أَعْمَى فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَفَخَذَهُ عَلَى فَخْدِي فَثَقَلْتُ عَلَيْهِ حَتَّى خِفْتُ أَنْ تُرْضَ فَخَذِي ثُمَّ سَرَى عَنْهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ﴿غَيْرِ أُولِي الضَّرَرِ﴾.

2832- Sehl ibnu Sa'd es-Sâidî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Mervân ibnu Hakem'i mescitte otururken gördüm. Ben de ona doğru geldim ve yanına oturdum. Kendisi bize Zeyd ibnu Sabit'in şöyle haber verdiğini bildirdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bana: «*Müminlerden, oturanlarla, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler bir olmazlar.*» âyetini bana yazdırırken İbnu Ümmü Mektûm yanımıza geldi ve:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Şayet cihâda çıkmaya gücüm yetseydi, muhakkak cihada çıkardım, dedi. İbnu Ümmü Mektûm, âmâ biriydi. Allah Azze ve Celle Rasûlü'ne vahiy indirdi. Bu esnada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in uyluğu benim uyluğum üzerinde idi. Vahyin şiddetinden dolayı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in uyluğu bana o kadar ağır geldi ki ufanıp dağılmasından korktum. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den vahyin gelişi sona erdi. Allah Azze ve Celle: «*Özür sahibi olmaksızın*» kısmını indirdi.¹⁷⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4092)

175 Bu âyet ile topallık, kötürümlük, yatalıklık gibi şerî bir özür sebebiyle harbe katılmayanlarla katılanların her ikisine de cennet vaad edildiği bildirilmiştir; şu fark ile ki, mücâhidlerin cennetteki derecesi çok yüksektir. Onlara mağfîret ve rahmet de vaad edilmiştir.

۳۲ - بَاب الصَّبْرِ عِنْدَ الْقِتَالِ

32- Savaş Anında Sabretmek Bâbı

۲۸۳۳- حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ أَبِي الثَّوْبَرِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى كَتَبَ فَقَرَأَهُ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا.

2833- Salim Ebun-Nadr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah ibnu Ebî Evfâ, Ömer ibnu Ubeydullah'a mektup yazdı; o mektubu ben okudum. O mektup da Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-
lemin şöyle buyurduğu yazılıydı:

“Düşmanla karşılaştığınızda sabredin.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2818)

۳۳ - بَاب التَّخْرِيطِ عَلَى الْقِتَالِ وَقَوْلُهُ تَعَالَى

33- Müminleri Savaşa Teşvik Etmek ve Allah Teâlâ'nın Şu Kavli Bâbı

﴿ حَرَضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ ﴾

«Ey Peygamber! Mü'minleri savaşa teşvik et.» Enfal: 65

۲۸۳۴- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْخَنْدَقِ إِذَا الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ يَخْفِرُونَ فِي غَدَاةٍ بَارِدَةٍ فَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ عِبِيدَ يَعْمَلُونَ ذَلِكَ لَهُمْ فَلَمَّا رَأَى مَا بِهِمْ مِنَ النَّصَبِ وَالْجُوعِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنَّ الْعَيْشَ عَيْشُ الْآخِرَةِ فَاغْفِرْ لِلْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ فَقَالُوا مُجِيبِينَ لَهُ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدًا عَلَى الْجِهَادِ مَا بَقِيَْنَا أَبَدًا.

2834- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hendek savaşında hendek kazılan yere gitti. Muhacirler ile Ensâr soğuk bir kuşluk vaktinde hendek kazıyorlardı. Kendileri için bu işi yapacak köleleri de yoktu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onların üzerlerindeki yorgunluğu ve açlığı görünce şöyle dedi:

“Allah’ım! Önem verilecek hayat, âhîret hayatıdır. Sen Ensar ve muhacirleri bağışla!”

Sahabeler de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e cevap olarak şöyle dediler:

“Bizler yaşadığımız müddetçe Allah yolunda cihad için Muhammed’e beyât ettik.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2835, 2961, 3795, 3796, 4099, 4100, 6413,7201)

۳۴ - بَابُ حَفْرِ الْخَنْدَقِ

34- Hendek Savaşında Hendeğin Kazılması Bâbı

۲۸۳۵ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ جَعَلَ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ يَحْفَرُونَ الْخَنْدَقَ حَوْلَ الْمَدِينَةِ وَيَنْقُلُونَ الثَّرَابَ عَلَى مَتُونِهِمْ وَيَقُولُونَ نَحْنُ الَّذِينَ بَايَعُوا مُحَمَّدًا عَلَى الْإِسْلَامِ مَا بَقِيَْنَا أَبَدًا وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُجِيبُهُمْ وَيَقُولُ اللَّهُمَّ إِنَّهُ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُ الْآخِرَةِ فَبَارِكْ فِي الْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرَةِ.

2835- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Muhacirler ve Ensâr, Hendek savaşında Medine etrafına hendek kazmaya ve sırtları üzerinde toprak taşımaya başladılar. Bu esnada da şöyle diyorlardı:

“Bizler yaşadığımız müddetçe Allah yolunda cihad için Muhammed’e beyât ettik.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de onlara şöyle cevap veriyordu:

“Âhîret hayırından başka hayır yoktur. Allah’ım! Sen Ensar ve Mu-

hacirleri mübarek kıl!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2834)

٢٨٣٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ سَمِعْتُ الْبَرَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَنْقُلُ وَيَقُولُ لَوْلَا أَنْتَ مَا اهْتَدَيْتَنَا.

2836- Berâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hendek savaşında hendek kazılırken toprak taşıyor ve:

“Allah’ım! Şayet sen olmasaydın, biz doğru yolu bulamazdık” di-yordu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2837, 3034, 4104, 4106, 6620, 7236)

٢٨٣٧ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْأَخْزَابِ يَنْقُلُ التُّرَابَ وَقَدْ وَارَى التُّرَابُ بَيَاضَ بَطْنِهِ وَهُوَ يَقُولُ:

لَوْلَا أَنْتَ مَا اهْتَدَيْتَنَا وَلَا تَصَدَّقْنَا وَلَا صَلَّيْنَا

فَأَنْزَلَنَ سَكِينَةً عَلَيْنَا وَثَبَّتَ الْأَقْدَامَ إِنْ لَأَقَيْنَا

إِنْ أَلَّيْنَا قَدْ بَعُورًا عَلَيْنَا إِذَا أَرَادُوا فِتْنَةً أَمِينَا

2837- Berâ ibnu Âzib -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hendek savaşında hendek kazılırken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi toprak karnının beyazlığını örtmüş olduğu hâlde toprak taşı-rken gördüm ve şöyle diyordu:

“Allah’ım! Şayet Sen olmasaydın biz ne doğru yolu bulabilir, ne sa-daka verebilir, ne de namaz kılabilirdik! Üzerimize sekineti indir. Kâfir-lerle savaş meydanında karşılaştığımızda ayaklarımızı sabit kıl! Onlar bi-ze zulmettiler ve bizim çekindiğimiz fitneyi istediler!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2836)

۳۵ - بَاب مَنْ حَبَسَهُ الْعَدُوُّ عَنِ الْغَزْوِ

35- Geçerli Bir Mazereti Kendisini Savaştan Alıkoyan Kimse Bâbı

۲۸۳۸ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا حُمَيْدٌ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ

قَالَ رَجَعْنَا مِنْ غَزْوَةِ ثُبُوكَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2838- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Tebuk savaşından döndük. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2839, 4423)

۲۸۳۹ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ هُوَ ابْنُ زَيْدٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ

أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ فِي غَزَاةٍ فَقَالَ إِنَّ أَقْوَامًا بِالْمَدِينَةِ خَلَفْنَا مَا سَلَكْنَا شِعْبًا وَلَا وَادِيًا إِلَّا وَهُمْ مَعَنَا فِيهِ حَبَسَهُمُ الْعَدُوُّ. وَقَالَ مُوسَى حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْأَوَّلُ أَصَحُّ.

2839- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir savaşta idi. O esnada şöyle buyurdu:

“Şu anda Medine’de öyle insanlar var ki, bir vadide ve dağ yolunda yürüdüğümüz her yerde muhakkak onlar bizimle beraberdirler. Onların bizimle gelmelerine engel olan şey onların özür sahibi olmalarıdır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2838)

۳۶ - بَاب فَضْلِ الصَّوْمِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

36- Allah Yolunda Cihâdda İken Oruç Tutmanın Fazileti Bâbı

٢٨٤٠ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ قَالَ أَخْبَرَنِي يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ وَسُهَيْلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ أَكْثَمًا سَمِعَا الثُّعْمَانَ بْنَ أَبِي عِيَّاشٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مَنْ صَامَ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بَعْدَ اللَّهِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا.

2840- Ebu Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim Allah yolunda cihad ederken bir gün oruç tutarsa, Allah da onun yüzünü cehennemden yetmiş yıl uzaklaştırır.”

٣٧ - بَابُ فَضْلِ التَّقَةِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

37- Allah Yolunda Cihâdda İnfak Etmenin Fazileti Bâbı

٢٨٤١ - حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا شَيْبَانُ عَنْ يَحْيَى عَنْ أَبِي سَلَمَةَ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ أَلْفَقَ زَوْجَيْنِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ دَعَاهُ خَزَنَةُ الْجَنَّةِ كُلُّ خَزَنَةٍ بَابِ أَيْ قُلْ هَلُمَّ قَالَ أَبُو بَكْرٍ يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَاكَ الَّذِي لَا تَوَى عَلَيْهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي لَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ.

2841- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kim Allah yolunda çift olarak¹⁷⁶ infak ederse cennetin bekçileri; her bir kapının önünde onu: Ey Falan! buraya gel! diye çağırır.”

Ebu Bekir dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Onun bir kapıdan girmesinde bir sakınca yoktur.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Senin onlardan olmanı

176 Çift sadakadan maksat, kendi malından iki sığır, iki koyun, iki dirhem olarak açıkça belirtilmiştir.

umuyorum” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1897, 3216, 3666)

٢٨٤٢- حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سَنَانَ حَدَّثَنَا فُلَيْحٌ حَدَّثَنَا هَلَالٌ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَامَ عَلَى الْمِنْبَرِ فَقَالَ إِنَّمَا أَخَشَى عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِي مَا يَفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ بَرَكَاتِ الْأَرْضِ ثُمَّ ذَكَرَ زَهْرَةَ الدُّنْيَا قَبْدًا يَأْخُذَاهُمَا وَتَكُنِي بِالْآخِرَى فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْيَاتِي الْخَيْرُ بِالْشَّرِّ فَسَكَتَ عَنْهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قُلْنَا يُوحَى إِلَيْهِ وَسَكَتَ النَّاسُ كَأَنَّهُ عَلَى رُءُوسِهِمُ الطَّيْرُ ثُمَّ إِنَّهُ مَسَحَ عَنْ وَجْهِهِ الرُّحْضَاءَ فَقَالَ أَيْنَ السَّائِلُ أَنَا أَوْخَيْرٌ هُوَ ثَلَاثًا إِنَّ الْخَيْرَ لَا يَأْتِي إِلَّا بِالْخَيْرِ وَإِنَّهُ كُلَّمَا يُنْبِتُ الرَّبِيعُ مَا يَقْتُلُ حَبَطًا أَوْ يَلِمُ إِلَّا أَكَلَةَ الْخَضِرِ كُلَّمَا أَكَلَتْ حَتَّى إِذَا امْتَلَأَتْ خَاصِرَتَاهَا اسْتَقْبَلَتْ الشَّمْسُ فَلَطَطَتْ وَبَالَتْ ثُمَّ رَتَعَتْ وَإِنَّ هَذَا الْمَالَ خَضِرَةٌ حُلُوةٌ وَنِعْمَ صَاحِبُ الْمُسْلِمِ لِمَنْ أَخَذَهُ بِحَقِّهِ فَجَعَلَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَنْ لَمْ يَأْخُذْهُ بِحَقِّهِ فَهُوَ كَالْكَالِ الَّذِي لَا يَشْتَعُ وَيَكُونُ عَلَيْهِ شَهِيدًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

2842- Ebu Saîd el-Hudrî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, bir gün minber üzerine iken şöyle buyurdu:

“Benden sonra sizin için korktuğum dünya nimetlerinin sizler için önünüze açılacak olmasıdır.”

Sonra dünya çiçeğinden bahsetti. Bir adam ayağa kalkıp dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Hiç hayır, şer getirir mi? Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sustu. Bizler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme vahiy indiriliyor, dedik. İnsanlar da o esnada sanki başlarına konmuş kuşlar varmış gibi sustular. Sonra Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem teri alnından sildi. Ardından şöyle buyurdu:

“Soru soran nerededir? Mal hiç hayır getirir mi? (Bunu üç kere tekrarladı) Muhakkak ki hayır, hayırdan başka bir şeyi getirmez. Baharın yeşerttiği otlardan bazıları zehirler veya öldürür. Ancak yeşil ot böyle değildir. Onu yiyen hayvan, kalçaları üzerine oturur, güneşlenir. Bunun hazmı

kolaydır ve bundan bol bol yer. İşte dünya malı da yeşil ve tatlı ot misali-
dir. Ne mutlu o Müslüman'a ki, malını Allah yolunda harcar. O maldan
miskinlere, fakirlere, yetimlere ve yolda kalmışlara verir. Haksız yolla
mal elde eden kimse, tıpkı yiyip de doymayan kimse gibidir. Bu mal, ken-
di aleyhine Kıyamet günü şahitlik yapacaktır." (Hadisin geçtiği diğer yer: 1465)

۳۸ - بَابُ فَضْلِ مَنْ جَهَّزَ غَارِيًّا أَوْ خَلَفَهُ بِخَيْرٍ

38- Allah Yolunda Cihada Çıkan Bir Mücahidi Techiz Eden ve Onun Geride Bıraktıklarını Hayırla Bakan Kimsenin Fazileti Bâbı

۲۸۴۳ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا الْحُسَيْنُ قَالَ حَدَّثَنِي
يَحْيَى قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو سَلَمَةَ قَالَ حَدَّثَنِي بُسْرُ بْنُ سَعِيدٍ قَالَ حَدَّثَنِي زَيْدُ بْنُ خَالِدٍ
رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ جَهَّزَ غَارِيًّا فِي سَبِيلِ
اللَّهِ فَقَدْ غَزَا وَمَنْ خَلَفَ غَارِيًّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا.

2843- Zeyd ibnu Hâlid -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Her kim Allah yolunda savaşa çıkacak bir mücahidi donatırsa, onun silâhı, atı ve benzeri şeyleri temin ederse, o da savaşmış gibi ecir alır. Her kim Allah yolunda savaşa çıkmış mücahidin geride bıraktıkları aile ve malıyla hayırla ilgilenirse, o da savaşmış gibi ecir alır."

۲۸۴۴ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ
عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكُنْ يَدْخُلُ بَيْتًا بِالْمَدِينَةِ
غَيْرَ بَيْتِ أُمِّ سَلِيمٍ إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِ فَقِيلَ لَهُ فَقَالَ إِنِّي أَرْحَمُهَا قَتَلَ أَخُوهَا مَعِي.

2844- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kendi hanımlarının yanına girmesi müstesna, Medîne'de Ümmü Suleym'in evinden başka hiçbir eve girmezdi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bunun sebebi sorulduğunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ben Ümmü Suleym’e en çok merhamet edim. Onun erkek kardeşi olan Haram ibnu Milhân, Maûne Kuyusu günü benim askerlerimin beraberinde öldürüldü.”

۳۹ - بَابُ التَّحْنُطِ عِنْدَ الْقِتَالِ

39- Savaş Esnasında Hanût Kokusu Sürünmek Bâbı

۲۸۴۵ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا ابْنُ عَوْنٍ عَنْ مُوسَى بْنِ أَنَسٍ قَالَ وَذَكَرَ يَوْمَ الْيَمَامَةِ قَالَ أَتَى أَنَسٌ ثَابِتَ بْنَ قَيْسٍ وَقَدْ حَسَرَ عَنْ فَخْلِيَّةٍ وَهُوَ يَتَحَنُّطُ فَقَالَ يَا عَمَّ مَا يَحْبِسُكَ أَنْ لَا تَجِيءَ قَالَ الْآنَ يَا ابْنَ أَخِي وَجَعَلَ يَتَحَنُّطُ يَعْنِي مِنَ الْحَنُوطِ ثُمَّ جَاءَ فَجَلَسَ فَذَكَرَ فِي الْحَدِيثِ الْكِشَافَا مِنَ النَّاسِ فَقَالَ هَكَذَا عَنْ وُجُوهِنا حَتَّى لُصَّارِبَ الْقَوْمِ مَا هَكَذَا كُنَّا نَفْعَلُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِنَسْ مَا عَوَّدْتُمْ أَقْرَأَكُمْ رَوَاهُ حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ.

2845- Musa ibnu Enes, -Allah ondan razı olsun- Ebu Bekir’in hilâfeti zamanında Müslümanların Museylemet’ül-Kezzab ve taraftarlarını muhasara altına almalarını zikrederek şöyle dedi:

Enes ibnu Mâlik, Sabit ibnu Kays’ın yanına geldi. Sabit o sırada iki uyluğunu açmış, hanût denilen ve ölüye sürülen bir koku sürünüyordu. Enes, Sâbit’e dedi ki:

-Ey amca! Seni savaşa katılmana engel olan şey ne ola ki?! O da:

-Ey kardeşim oğlu, şimdi geliyorum, dedi. Bir taraftan da hanût kokusunu sürünmeye devam etti. Sonra gelip savaşa katıldı.

Enes, hadîsin burasında bazı askerlerin hezimete uğradığını zikretti. Sonra şöyle dedi: Karşımızdan şöyle açılın düşmanı görelim de, düşmanla vuruşalım. Biz Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte savaş meydanında iken bulunduğumuzdan yerden ayrılmazdık. Harp ederken, öyle panik yaparak harp etmezdik. Siz akranınıza kaçmayı ne fena âdet ettirmişsiniz.

٤٠ - بَابُ فَضْلِ الطَّلِيعَةِ

40- Düşmanın İçine Sızarak Onların Durumunu Öğrenen Kimsenin Fazîletî Bâbı

٢٨٤٦ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُنْكَدِرِ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ يَأْتِينِي بِخَبَرِ الْقَوْمِ يَوْمَ الْأَحْزَابِ قَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا ثُمَّ قَالَ مَنْ يَأْتِينِي بِخَبَرِ الْقَوْمِ قَالَ الزُّبَيْرُ أَنَا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيًّا وَحَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ.

2846- Câbir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hendek savaşı günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Kurayza oğullarının haberini bana kim getirir?” diye sordu Zübeyr: Ben getiririm, dedi. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir kere daha:

-“Kurayza oğullarının haberini bana kim getirir?” Zübeyr:

-Ben, diye cevap verdi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Her peygamberin sahabeleri içinde havarisi, hâlis ve seçkin bir adamı vardır. Benim havarim de Zübeyr'dir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2847, 2997, 3719, 4113, 7261)

٤١ - بَابُ هَلْ يُنْعَثُ الطَّلِيعَةُ وَحْدَهُ

41- Bâb: Düşmanın İçine Sızarak Onların Durumunu Öğrenecek Olan Kimse Tek Başına Gönderilir mi?

٢٨٤٧ - حَدَّثَنَا صَدَقَةُ أَخْبَرَنَا ابْنُ عُيَيْنَةَ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُنْكَدِرِ سَمِعَ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ نَدَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ قَالَ صَدَقَةُ أَظُنُّهُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ فَالتَدَبَّ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَ النَّاسَ فَالتَدَبَّ الزُّبَيْرُ ثُمَّ نَدَبَ النَّاسَ فَالتَدَبَّ الزُّبَيْرُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ لِكُلِّ نَبِيٍّ حَوَارِيًّا وَإِنَّ حَوَارِيَّ الزُّبَيْرُ بْنُ الْعَوَّامِ.

2847- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hendek savaşında casusluk yapacak, düşmanın içine sızarak onların haberlerini getirecek birini çağır-
dı. O'nun bu çağrısına Zübeyr icabet etti. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yine çağrı yaptı, yine Zübeyr icabet etti.

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanları yine bu va-
zifeye çağırdı; yine Zübeyr bu çağrıya icabet etti. Bunun üzerine Allah
Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Muhakkak her peygamberin bir havarisi, seçkin hâlis adamı vardır.
Şüphesiz benim havarim de Zübeyr ibnu Avvâm'dır.” (Hadisin geçtiği diğer
yerler: 2837)

٤٢ - بَابُ سَفَرِ الثَّانِيْنِ

42- İki Kişinin Yolculuğa Çıkması Bâbı

٢٨٤٨ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا أَبُو شَهَابٍ عَنْ خَالِدِ الْحَدَّاءِ عَنْ
أَبِي قَلَابَةَ عَنْ مَالِكِ بْنِ الْحُوَيْرِثِ قَالَ انْصَرَفْتُ مِنْ عِنْدِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ فَقَالَ لَنَا أَنَا وَصَاحِبُ لِي أَذْنَا وَأَقِيمَا وَلْيُؤْمَكُمَا أَكْبَرُكُمَا.

2848- Mâlik ibnul-Huveyris -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben, bir arkadaşım ile Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ya-
nından ayrıldım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle bu-
yurdu:

“Namazın vakti girdiğinde ezan okuyun ve kâmet getirin; içinizden
yaşça en büyüğünüzde size imam olup namaz kıldırırsın.” (Hadisin geçtiği di-
ğer yerler: 628, 630, 631, 658, 685, 819, 2848, 6008, 7246)

٤٣ - بَابُ الْخَيْلِ مَعْقُودٍ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

43- “Atın Alnına Dökülen Saçlarında Kıyamet Gününe Kadar Hayır Düğümlüdür” Bâbı

٢٨٤٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْخَيْلُ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

2849- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Atlar, alınlarına dökülen saçlarında kıyamet gününe kadar hayır bulunan hayvanlardır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3644)

٢٨٥٠ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُصَيْنٍ وَابْنِ أَبِي السَّفَرِ عَنْ الشَّعْبِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ الْجَعْدِ عَنِ الثَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْخَيْلُ مَعْقُودَةٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ قَالَ سَلِيمَانُ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ تَابِعَهُ مُسَدَّدٌ عَنْ هُشَيْمٍ عَنْ حُصَيْنٍ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ عُرْوَةَ بْنِ أَبِي الْجَعْدِ.

2850- Urve ibnul-Ca'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Atlar, alınlarına dökülen saçlarında kıyamet gününe kadar hayır düğümlenmiş hayvanlardır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2852, 3119, 3643)

٢٨٥١ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي التَّيَّاحِ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَرَكَةُ فِي نَوَاصِي الْخَيْلِ.

2851- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bereket, atların alınlarına dökülen saçlardadır.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 3645)

٤٤ - بَابُ الْجِهَادِ مَاضٍ مَعَ الْبِرِّ وَالْفَاجِرِ لِقَوْلِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
الْخَيْلُ مَعْقُودَةٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

44- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Atların alınlarına sarkan saçlarında kıyamet gününe kadar hayır düğümlenmiştir' Sözünden Dolayı Cihâd, Âdilin ve Fâcirin Beraberinde Kıyamete Kadar Devam Edecektir Bâbı

٢٨٥٢ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا زَكَرِيَاءُ عَنْ عَامِرٍ حَدَّثَنَا عُرْوَةُ الْبَارِقِيُّ أَنَّ
النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْخَيْلُ مَعْقُودَةٌ فِي نَوَاصِيهَا الْخَيْرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ
الْأَجْرُ وَالْمَغْنَمُ.

2852- Urve el-Bârikî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Savaş meydanında kullanılan atların alınlarına sarkan saçlarında kıyamet gününe kadar hayır düğümlenmiştir. Bu hayır, âhirette sevap, dünyada ise ganimettir." (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2850)

٤٥ - بَابُ مَنْ احْتَبَسَ فَرَسًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لِقَوْلِهِ تَعَالَى
﴿وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ﴾

45- Yüce Allah'ın: «Allah yolunda bağlanıp beslenen atlardan»
(Enfâl: 60) Kavlınden Dolayı, Allah Yolunda Cihâd Etmek İçin
At Bağlayıp Besleyen Kimse Bâbı

٢٨٥٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حَفْصٍ حَدَّثَنَا ابْنُ الْمُبَارَكِ أَخْبَرَنَا طَلْحَةُ بْنُ أَبِي
سَعِيدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَعِيدَ الْمَقْبَرِيِّ يُحَدِّثُ أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ
قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ احْتَبَسَ فَرَسًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِيمَانًا بِاللَّهِ وَتَصَدِيقًا
بِوَعْدِهِ فَإِنَّ شِبَعَهُ وَرِيَّةَ وَرَوْنَهُ وَبَوْلَهُ فِي مِيزَانِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

2853- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her kim Allah’a iman ederek ve o konudaki vaadini tasdik ederek Allah yolunda cihad etmek niyetiyle bir at bağlarsa, şüphesiz o atın yediği yemler, içtiği sular, atın dışkısı ve sidiği kıyamet gününde o şahsın میزانında sevap olur.”

٤٦ - بَابُ اسْمِ الْفَرَسِ وَالْحِمَارِ

46- At Ve Merkebi İsimlendirmenin Meşru Olduğu Bâbı

٢٨٥٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي بَكْرٍ حَدَّثَنَا فَضِيلُ بْنُ سُلَيْمَانَ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي قَتَادَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّهُ خَرَجَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَخَلَّفَ أَبُو قَتَادَةَ مَعَ بَعْضِ أَصْحَابِهِ وَهُمْ مُخْرِمُونَ وَهُوَ غَيْرُ مُخْرِمٍ فَرَأَوْا حِمَارًا وَخَشِيَ قَبْلَ أَنْ يَرَاهُ فَلَمَّا رَأَوْهُ تَرَكُوهُ حَتَّى رَأَاهُ أَبُو قَتَادَةَ فَرَكِبَ فَرَسًا لَهُ يُقَالُ لَهُ الْجَرَادَةُ فَسَأَلَهُمْ أَنْ يُتَاوَلُوهُ سَوَطَهُ فَأَبَوْا فَتَتَاوَلَهُ فَحَمَلَ فَعَقَرَهُ ثُمَّ أَكَلَ فَأَكَلُوا فَتَدِمُوا فَلَمَّا أَذْرَكُوهُ قَالَ هَلْ مَعَكُمْ مِنْهُ شَيْءٌ قَالَ مَعَنَا رَجُلُهُ فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَكَلَهَا.

2854- Ebu Katâde'nin oğlu Abdullah -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Babam Ebu Katâde Hudeybiye senesi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber sefere çıktı. Ebu Katâde arkadaşlarından bâzısıyla beraber geri kaldı, arkadaşları umre için ihrama girmişler, kendisi ise ihrama girmemiş idi. Ebu Katade'den önce arkadaşları bir yaban eşeği gördüler. Onlar yaban eşeğini gördüklerinde ihramlı oldukları için ona ilişmediler. O yaban eşeğini Ebu Katade gördü ve Cerâde denilen atına bindi. Onlardan yerdeki kamçısını vermelerini istedi, ancak onlar ihramlı oldukları için bundan kaçındılar. O da kendisi atundan inip aldı. Atı yaban eşeğine doğru sürdü ve onu vurdu. Sonra ondan hem kendisi, hem de arkadaşları yediler. Sonra da bundan dolayı pişman oldular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanına geldiklerinde bunu haber verdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Ondan beraberinde bir şey var mı?” buyurdu

Yanımda onun bir bacağı var, dedi. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o bacağı aldı ve onu yedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2821)

٢٨٥٥ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ حَدَّثَنَا مَعْنُ بْنُ عِيسَى حَدَّثَنَا أَبِي بْنُ عَبَّاسٍ بْنُ سَهْلٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ قَالَ كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَائِطِنَا فَرَسٌ يُقَالُ لَهُ اللَّحِيفُ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ بَعْضُهُمُ اللَّخِيفُ.

2855- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hurma bahçemizde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e âit bir at bulunuyordu. Ona Luhayf denilirdi.

٢٨٥٦ - حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ يَحْيَى بْنَ آدَمَ حَدَّثَنَا أَبُو الْأَخْوَصِ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ مُعَاذٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنْتُ رِذْفَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى حِمَارٍ يُقَالُ لَهُ عُفَيْرٌ فَقَالَ يَا مُعَاذُ هَلْ تَذَرِي حَقَّ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ فَإِنَّ حَقَّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَفَلَا أَبْشُرُ بِهِ النَّاسَ قَالَ لَا تُبَشِّرُهُمْ فَيَتَكَلَّبُوا.

2856- Muâz ibnu Cebel -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir yolculukta Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bindiği ve Ufeyr denilen bir merkebin terkisinde idim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

“Ey Muâz! Allah'ın kulları üzerindeki hakkını, kulların da Allah üzerindeki hakkı nedir bilir misin?” diye sordu. Ben:

-Allah ve Rasûlü en iyi bilendir, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah'ın kulları üzerindeki hakkı, O'na ibadet etmeleri ve hiçbir şeyi O'na şirk koşmamalarıdır. Kulların Allah üzerindeki hakkı ise, kendisine şirk koşmayan kulunu azap etmemesidir.” Bunun üzerine ben:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Bunu insanlara müjde olarak vermeyeyim mi?

ben insanlara müjdelemeyeyim mi? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Hayır, bunu onlara müjdeleme! Sonra buna dayanıp güvenirler.”

(Hadisin geçtiği diğer yerler: 5967, 6267, 6500, 7373)

٢٨٥٧ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ فَرْعٌ بِالْمَدِينَةِ فَاسْتَعَارَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا لَنَا يُقَالُ لَهُ مَنْدُوبٌ فَقَالَ مَا رَأَيْتَا مِنْ فَرْعٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا.

2857- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Medine içinde bir düşman baskını korkusu olmuştu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Talha'dan Mendûb denilen atını ödünç olarak aldı ve ona binerek Medine'den ayrıldı. Dönüp geldiğinde ise şöyle buyurdu:

“Düşmanla alâkalı bir şey görmedik. Biz muhakkak olarak bulduğumuz şey Mendûb'un hızlı bir şekilde koşmasıdır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2627)

٤٧ - بَابُ مَا يُذَكَّرُ مِنْ شُؤْمِ الْفَرَسِ

47- Atın Uğursuzluğu Hakkında Zikredilen Hadisler Bâbı

٢٨٥٨ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي سَالِمُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّمَا الشُّؤْمُ فِي ثَلَاثَةٍ فِي الْفَرَسِ وَالْمَرْأَةِ وَالْذَّارِ.

2858- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet uğursuzluk olsaydı, at, kadın ve evde olurdu.”¹⁷⁷ (Hadisin geç-

177 Şu'm lâfzı uğursuzluk, hayırsızlık manâsınadır; bunun zıddı Yumm yâni kutluluk, uğurluluktur. Arablar Câhiliyet devrinde kadında, atta, evde uğursuzluk bulundu-

tiği diğer yerler: 2099, 2858, 5093, 5094, 5753, 5772)

٢٨٥٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ بْنِ دِينَارٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنْ كَانَ فِي شَيْءٍ فِئِي الْمَرْأَةِ وَالْفَرَسِ وَالْمَسْكَنِ.

2859- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şayet bir şeyde uğursuzluk olacak olsaydı, bunlar: Kadın, at ve ev olurdu.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 5095)

٤٨ - بَابُ الْخَيْلِ لثَلَاثَةِ

48- Atlar Üç Çeşit İnsan İçindir Bâbı

وَقَوْلُهُ تَعَالَى ﴿وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

«Atlari, katırları ve merkepleri, sizin binmeniz için ve süs olarak yaratmıştır. Daha sizin bilmediğiniz nice şeyleri yaratmaktadır.» Nahl: 8

٢٨٦٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ أَبِي صَالِحٍ السَّمَّانِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ الْخَيْلُ لثَلَاثَةِ لِرَجُلٍ أَجْرٌ وَلِرَجُلٍ سِتْرٌ وَعَلَى رَجُلٍ وَزْرٌ فَأَمَّا الَّذِي لَهُ أَجْرٌ فَرَجُلٌ

ğuna itikad ederlerdi. Bunlarda uğursuzluk iddiası Câhiliyet âdetine dayanır, yoksa uğursuzluk mevcut değildir. Hadîste bu üç şeyin hususî olarak zikredilmesi, insanların bunlarla sıkı ve daimî ilgili bulunmalarındandır. İnsanoğlu içinde oturacak bir evden, birlikte yaşayacak bir eşten, kullanacak bir hayvandan ihtiyaçsız olamaz. Bunlara pek yakından ve sıkı bir surette bağlıdır, işte bu sebepten bu üç şey hususî olarak zikredilmiştir, yoksa Câhiliyet'te uğursuz sayılan kılıç ve dil gibi başka şeyler de vardır. Eğer uğursuzluk olsaydı sözü, bu üç şeyde uğursuzluk olmadığını pek açık olarak ifade etmektedir. Bunlarda uğursuzluk olmayınca, başka şeylerde de olmaz.

رَبَطَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَطَالَ فِي مَرْجٍ أَوْ رَوْضَةٍ فَمَا أَصَابَتْ فِي طِيلِهَا ذَلِكَ مِنْ
الْمَرْجِ أَوْ الرَّوْضَةِ كَانَتْ لَهُ حَسَنَاتٌ وَلَوْ أَنَّهَا قَطَعَتْ طِيلَهَا فَاسْتَتَتْ شَرَفًا أَوْ
شَرْفَيْنِ كَانَتْ أَرْوَاءَهَا وَآثَارُهَا حَسَنَاتٌ لَهُ وَلَوْ أَنَّهَا مَرَّتْ بِنَهْرٍ فَشَرِبَتْ مِنْهُ وَلَمْ يُرِدْ
أَنْ يَسْقِيَهَا كَانَ ذَلِكَ حَسَنَاتٍ لَهُ وَرَجُلٌ رَبَطَهَا فَخَرَا وَرَنَاءَ وَنِوَاءَ لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ
فَهِىَ وَزَرَ عَلَى ذَلِكَ وَسُئِلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنِ الْحُمْرِ فَقَالَ مَا
أَنْزَلَ عَلَيَّ فِيهَا إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ الْجَامِعَةُ الْفَادَةُ ﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ
يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾.

2860- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“At, üç çeşit insan içindir: At, bazı kimse için bir sevaptır. Bâzı kimse için fakirlik ve ihtiyacına bir perdedir. Bâzı kimse için de bir günah sebebidir. At, kendisi için hayır olan kimseye gelince, o, atını Allah yolunda cihad-için bağlamış onu cihad için hazırlamıştır. Atın bağıni da bol otlu geniş bir sahada veya çayırılıkta uzatmıştır. Bu bol otlu sahadan veya çayırılıktan atın bu uzun ipinde iken yediği her ot, at sahibi için birer hasenedir, iyiliktir. Bu esnada atın ipi kopsa da şahlanarak bir veya iki yüksek yerde koşsa, tınaklarının bıraktığı izleri ve onun gübreleri de sahibi için haseneler olur. Bir de hayvan bu arada bir nehre uğrayıp da ondan içerse, sahibi sulamak istememiş olsa bile bu su da sahibi için haseneler olur. Bu at her hâlükârda sahibi için sevap kazanmak için güzel bir vesiledir. Atını onunla kazanmak, insanlara muhtaç olmamak, iffetini korumak için bağlayan, sonra kazandığı malın zekâtını vererek Allah'ın hakkını gözetir ve hayvanına da gücünün yetmediği yükü yüklemese bu at, kendisi için fakirliğe karşı bir engeldir. Atını öğünmek için, gösteriş için, İslâm ehline düşmanlık için bağlayıp besleyen kimse için ise bu at, büyük bir günahtır.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem merkeplerden soruldu. O şöyle buyurdu:

“Her hükmü toplayıcı olan şu âyetten başka münferid olarak bir şey indirilmedi:

«Her kim zerre miktarı hayır işlemişse onu görecektir. Kim de zer-

re miktarı kötülük işlemişse onu görecektir.» Zilzal: 7-8 (Hadisin geçtiği diğer yer: 2371)

٤٩ - بَاب مَنْ ضَرَبَ ذَا بَعْدَهُ غَيْرَهُ فِي الْغَزْوِ

49- Savaşta İken, Başkasına Ait Binek Hayvanına Ona Yardım İçin Dürtüp Vuran Kimse Bâbı

٢٨٦١ - حَدَّثَنَا مُسْلِمٌ حَدَّثَنَا أَبُو عَقِيلٍ حَدَّثَنَا أَبُو الْمُتَوَكِّلِ التَّاجِي قَالَ أَتَيْتُ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْأَنْصَارِيَّ فَقُلْتُ لَهُ حَدِّثْنِي بِمَا سَمِعْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَافَرْتُ مَعَهُ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ قَالَ أَبُو عَقِيلٍ لَا أَذْرِي غَزْوَةً أَوْ غُمْرَةً فَلَمَّا أَنْ أَقْبَلْنَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ أَحَبُّ أَنْ يَتَّعَجَلَ إِلَى أَهْلِهِ فَلْيَتَّعَجَلْ قَالَ جَابِرٌ فَأَقْبَلْنَا وَأَنَا عَلَى جَمَلٍ لِي أَرْمَكَ لَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ وَالنَّاسُ خَلْفِي فَبَيْنَا أَنَا كَذَلِكَ إِذْ قَامَ عَلِيٌّ فَقَالَ لِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا جَابِرُ اسْتَمْسِكْ فَضَرْبُهُ بِسَوْطِهِ ضَرْبَةً فَوَثَبَ الْبَعِيرُ مَكَانَهُ فَقَالَ أَتَبِيعُ الْجَمَلَ قُلْتُ نَعَمْ فَلَمَّا قَدَمْنَا الْمَدِينَةَ وَدَخَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَسْجِدَ فِي طَوَائِفِ أَصْحَابِهِ فَدَخَلْتُ إِلَيْهِ وَعَقَلْتُ الْجَمَلَ فِي نَاحِيَةِ الْبَلَّاطِ فَقُلْتُ لَهُ هَذَا جَمَلُكَ فَخَرَجَ فَجَعَلَ يُطِيفُ بِالْجَمَلِ وَيَقُولُ الْجَمَلُ جَمَلُنَا فَبَعَثَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَاقٍ مِنْ ذَهَبٍ فَقَالَ أَعْطُوهَا جَابِرًا ثُمَّ قَالَ اسْتَوْفَيْتَ الثَّمَنَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ الثَّمَنُ وَالْجَمَلُ لَكَ.

2861- Câbir ibnu Abdullah el-Ensârî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle bir savaş veya umre yolculuğunda beraberdim. Dönüşte Medine'ye yaklaştığımızda, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Her kim ailesine çabukça varmak istiyorsa acele etsin” buyurdu. Gri renkli devemle hızlandım ve insanları geride bıraktım. Ben bu şekilde yol alırken birdenbire devem durdu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma geldi ve:

“Ey Cabir! Devene iyi tutun” buyurdu. Allah Rasûlü sallallahu

aleyhi ve sellem kırıbaşıyla bir kere vurdu ve o vuruşla deve sıçrayarak hareket etti. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bu deveyi bana satar mısın?” buyurdu. Ben de, evet, satarım, dedim. Nihayet Medine’ye geldiğimizde ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemde sahabelerinin grupları içinde Mescid’e girdiğinde ben de devemi Mescid’in kenarındaki taş döşemeliğe bağlayarak yanına girdim. Ve kendisine: İşte benden satın aldığın deven buradadır, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mescit’ten çıktı ve:

-“Bu deve bizim devemizdir” diyerek, devenin etrafında dolaşmaya başladı. Akabinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem birkaç ûkıyye altın yolladı da:

-“Bunu Câbir’e verin” buyurdu. Bundan sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“Devenin bedelini tastamam aldın mı?” dedi. Ben; Evet aldım, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“O bedel de, o deve de hibe olarak senindir” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1801, 2097, 2309, 2385. 2494, 2470, 2603, 2604, 2728. 2861, 2967. 3087, 3089, 3090, 3052, 5079, 5080, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5367, 6387)

• • - بَابُ الرُّكُوبِ عَلَى الدَّابَّةِ الصَّعْبَةِ وَالْفَحُولَةِ مِنَ الْخَيْلِ

50- Binilmesi Zor ve Maharet İsteyen Bir Hayvan Üzerine ve Erkek At Üzerine Binmek Bâbı

وَقَالَ رَاشِدُ بْنُ سَعْدٍ كَانَ السَّلَفُ يَسْتَحِبُّونَ الْفَحُولَةَ لِأَنَّهَا أَجْرَى وَأَجْسَرُ.

Râşid ibnu Sa’d şöyle dedi: Selef, yani sahabe ve sonradan gelenler, hızlı koşan ve cesur olan erkek hayvana binmeyi severlerdi.

٢٨٦٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ سَمِعْتُ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ فَرَعٌ فَاسْتَعَارَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا لِأَبِي طَلْحَةَ يُقَالُ لَهُ مَنْدُوبٌ فَرَكِبَهُ وَقَالَ مَا رَأَيْتَا مِنْ فَرَعٍ وَإِنْ وَجَدْتَاهُ لَبَحْرًا.

2862- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Medine içinde bir düşman baskını korkusu olmuştu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Talha'dan Mendûb denilen atını ödünç olarak aldı ve ona binerek Medine'den ayrıldı. Dönüp geldiğinde ise şöyle buyurdu:

“Düşmanla alâkalı bir şey görmedik. Biz muhakkak olarak bulduğumuz şey Mendûb'un hızlı bir şekilde koşmasıdır.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2627)

٥١ - بَابُ سَهَامِ الْفَرَسِ

51- Bir Süvarinin Atı Sebebiyle Ganimetten Hak Ettiği Payları Bâbı

٢٨٦٣ - حَدَّثَنَا عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أُسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَعَلَ لِلْفَرَسِ سَهْمَيْنِ وَلِصَاحِبِهِ سَهْمًا وَقَالَ مَالِكٌ يُسَهَّمُ لِلْخَيْلِ وَالْبَرَادِينِ مِنْهَا لِقَوْلِهِ ﴿وَالْخَيْلِ وَالْبِغَالِ وَالْخَمِيرِ لَتَرْكُبُوهَا﴾ وَلَا يُسَهَّمُ لِأَكْثَرِ مِنْ فَرَسٍ.

2863- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ganimet malından at için iki pay; sahibi için de bir pay vermiştir.

İmam Mâlik şöyle demiştir:

Ganimetten atlara ve beygirlere pay verilir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

«*Atlari, katırlari ve merkepleri, sizin binmeniz için ve süs olarak yaratmıştır.*» Nahl: 8 Ancak beygire, attan daha çok pay ayrılmaz. (Hadisin geçtiği diğer yer: 4228)

٥٢ - بَاب مَنْ قَادَ ذَابَّةَ غَيْرِهِ فِي الْحَرْبِ

52- Savaşta İken Başkasının Binek Hayvanını Önünden Çeken
Kimse Bâbı

٢٨٦٤ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا سَهْلُ بْنُ يُونُسَ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ رَجُلٌ لِلْبَرَاءِ بْنِ عَازِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَفَرَرْتُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ حُتَيْنَ قَالَ لَكِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَفِرْ إِنْ هُوَ أَرَادَ كَانُوا قَوْمًا رُمَاءَ وَإِنَّا لَمَّا لَقَيْنَاهُمْ حَمَلْنَا عَلَيْهِمْ فَأَنْهَزَمُوا فَأَقْبَلَ الْمُسْلِمُونَ عَلَى الْغَنَائِمِ وَاسْتَقْبَلُونَا بِالسَّهَامِ فَأَمَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمْ يَفِرْ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُ وَإِنَّهُ لَعَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَإِنَّ أَبَا سُفْيَانَ أَخَذَ بِلِجَامِهَا وَالتَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبُ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ.

2864- Ebû İshâk -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam, Berâ ibnu Âzib'e -Allah ondan razı olsun- dedi ki:

-Sizler Huneyn günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanından kaçtınız mı? O şöyle dedi:

-Ancak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kaçmadı. Hevâzin halkı iyi ok atan bir kabîle idiler. Biz onlarla karşılaştıkça, onların üzerine atıldık. Onlar bozguna uğradılar. Onların bu hâlleri üzerine Müslümânlar ganimetleri toplamak için dağıldılar. Bunu gören Hevâzin kabilesi bizi ok yağmuruna tuttular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem savaş meydanından kaçmadı. O'nu beyaz katırının üzerinde ve Ebu Süfyan da katırın gemini tutuyor olduğu hâlde gördüm. Bu esnada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

"Ben Peygamberim, bunda yalan yoktur. Ben Abdulmuttalib'in oğluyum" diyordu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2874, 2930, 3042, 4315, 4316, 4317)

٥٣ - بَاب الرِّكَابِ وَالْفَرَسِ لِلذَّابَّةِ

53- At İçin Demir ve Tahtadan, Deve İçin İse deriden Yapılan
Üzengi Kayışı Bâbı

٢٨٦٥- حَدَّثَنِي عُبَيْدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي أَسَامَةَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ كَانَ إِذَا أَدْخَلَ رَجُلَهُ فِي الْفُرْزِ وَاسْتَوَتْ بِهِ نَاقَتُهُ قَائِمَةً أَهْلًا مِنْ عِنْدِ مَنْسَجِدِ ذِي الْحُلَيْفَةِ.

2865- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Zul-Huleyfe Mescidi'nde iken ayağını devenin üzengi kayışına girdirdiği ve deveside doğrulduğu zaman umre veya hac için niyet ederek telbiye getirmeye başladı. (Hadisin geçtiği diğer yerler; 166, 1514, 1552, 1609, 2865, 5851)

٥٤ - بَابُ رُكُوبِ الْفَرَسِ الْعُرِّيِّ

54- Eğersiz Ata Binmek Bâbı

٢٨٦٦- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ اسْتَقْبَلَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى فَرَسٍ عُرِّيٍّ مَا عَلَيْهِ سَرْجٌ فِي عُنُقِهِ سَيْفٌ.

2866- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sahabelerini, üstünde eğer bulunmayan çıplak bir at üzerine binmiş olarak, kılıcı da boynunda asılı olduğu hâlde karşıladı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2627)

٥٥ - بَابُ الْفَرَسِ الْقُطُوفِ

55- Yavaş Yürüyüslü At Bâbı

٢٨٦٧- حَدَّثَنَا عَبْدُ الْأَعْلَى بْنُ حَمَّادٍ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ زُرَيْعٍ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ أَهْلَ الْمَدِينَةِ فَرَعُوا مَرَّةً فَرَسَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا لَأَبِي طَلْحَةَ كَانَ يَقْطِفُ أَوْ كَانَ فِيهِ قِطَافٌ فَلَمَّا رَجَعَ قَالَ وَجَدْنَا فَرَسَكُمْ هَذَا بِحَرًا فَكَانَ بَعْدَ ذَلِكَ لَا يُجَارَى.

2867- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Medine ehli bir defasında geceleyin bir düşman baskınından korktular. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Ebu Talha'ya ait olan yavaş yürüyen bir ata binip sesin geldiği yöne doğru ilerledi. Döndüğünde;

‐Biz bu atınızı hızlı koşan bir at olarak bulduk‐ buyurdu. Bundan sonra o atla yarış yapılmadı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2627)

٥٦ - بَابُ السَّبْقِ بَيْنَ الْخَيْلِ

56- Atlar Arasında Yarış Yapmak Bâbı

٢٨٦٨ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ أَجْرَى الثَّيْبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا ضَمَّرَ مِنَ الْخَيْلِ مِنَ الْحَفْيَاءِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَأَجْرَى مَا لَمْ يُضَمَّرْ مِنَ الثَّيْبِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ قَالَ ابْنُ عُمَرَ وَكُنْتُ فِيمَنْ أَجْرَى قَالَ عَبْدُ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ قَالَ سُفْيَانُ بَيْنَ الْحَفْيَاءِ إِلَى ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ خَمْسَةُ أَمْيَالٍ أَوْ سِتَّةٌ وَبَيْنَ ثَنِيَّةٍ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ مِيلٌ.

2868- Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem besiye çekilmiş atlar arasında Hafya'dan başlayıp Seniyyetul-Veda'ya kadar yarış düzenledi. Yine besiye çekilmemiş (cılız) atlar arasında da Seniyye'den, Huzayk oğullarının mescidine kadar yarış düzenledi. Abdullah ibnu Ömer: Ben de yarış edenler arasında, demiştir.

Sufyân şöyle dedi: Hafyâ ve Seniyyetu'l-Vedâ arası beş mil veya altı mil; Seniyye ile Benû Zurayk Mescidi arası ise bir mildir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 420, 2868, 2869, 2870, 7336)

٥٧ - بَابُ إِضْمَارِ الْخَيْلِ لِلسَّبْقِ

57- Yariş İçin Atların Zayıflatılması Bâbı

٢٨٦٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَابَقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضْمَرْ وَكَانَ أَمْدُهَا مِنَ الثَّنِيَّةِ إِلَى مَسْجِدِ بَنِي زُرَيْقٍ وَأَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عُمَرَ كَانَ سَابِقَ بِهَا قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ أَمْدًا غَايَةً ﴿فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ﴾

2869- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem besiye çekilmemiş cılız atlar arasında yarış tertip etti. Bu yarışın uzunluğu Seniyye'den Benû Zurayk Mescidi'ne kadar idi. Abdullah ibnu Ömer de bu yarışta bulunmuştu. (Hadisın geçtiği diğer yerler: 420, 2868, 2869, 2870, 7336)

٥٨ - بَابُ غَايَةِ السَّبْقِ لِلْخَيْلِ الْمُضْمَرَّةِ

58- İdmana Çekilip Zayıflatılmış Atlar İçin Yarışta Bitiş Yeri Bâbı

٢٨٧٠ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ سَابَقَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي قَدْ أُضْمِرَتْ فَأَرْسَلَهَا مِنَ الْحَفْيَاءِ وَكَانَ أَمْدُهَا ثَنِيَّةَ الْوَدَاعِ فَقُلْتُ لِمُوسَى فَكَمْ كَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَالَ سِتَّةَ أَمْيَالٍ أَوْ سَبْعَةً وَسَابِقَ بَيْنَ الْخَيْلِ الَّتِي لَمْ تُضْمَرْ فَأَرْسَلَهَا مِنَ ثَنِيَّةِ الْوَدَاعِ وَكَانَ أَمْدُهَا مَسْجِدَ بَنِي زُرَيْقٍ قُلْتُ فَكَمْ بَيْنَ ذَلِكَ قَالَ مِيلٌ أَوْ نَحْوُهُ وَكَانَ ابْنُ عُمَرَ مِمَّنْ سَابَقَ فِيهَا.

2870- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, besiye çekilmiş atlar arasında yarış düzenledi. Yarış Hayfa'dan Seniyyetul-Veda'ya kadardı.

Ebü İshâk dedi ki: Ben Musa'ya: Bu mesafenin arası ne kadar uzak-

lıkta idi? diye sordum. Altı veya yedi mildir, dedi.

Yine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, besiye çekilmemiş cılız atlar arasında yarış düzenledi. Bunlar da Seniyyetu'l-Vedâ'dan Zureyk oğulları mescidi'ne kadar yarıştılar.

Ebu İshâk dedi ki: Ben Musa ibn Ükbe'ye: Bu mesafenin arası ne kadar idi? dedim. Bir mil veya buna yakındır, dedi. Abdullah ibnu Ömer de bunlar içinde yarışan kimselerden idi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 420, 2868, 2869, 2870, 7336)

۵۹ - بَابُ نَاقَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

59- Peygamberin Dişi Binek Devesi Bâbı

قَالَ ابْنُ عُمَرَ أَرَدَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَسَامَةَ عَلَى الْقَصْوَاءِ وَقَالَ الْمِسْوَرُ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا خَلَّتْ الْقَصْوَاءُ.

Abdullah ibnu Ömer şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kasvâ isimli devesi üzerinde Usâme ibnu Zeyd'i arka tarafına bindirdi.

Misver ibnu Mahrame şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Kasvâ ne hırçınlık etti, ne de çöküp kaldı.”

۲۸۷۱ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَتْ نَاقَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُقَالُ لَهَا الْعَصْبَاءُ.

2871- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in dişi binek devesine Ad-bâ denilir idi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2872, 6501)

٢٨٧٢- حَدَّثَنَا مَالِكُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ
 اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَاقَةٌ تُسَمَّى الْعَضْبَاءُ لَا تُسَبِّقُ قَالَ
 حُمَيْدٌ أَوْ لَا تُكَادُ تُسَبِّقُ فَجَاءَ أَغْرَابِيٌّ عَلَى قَعُودٍ فَسَبَقَهَا فَشَقَّ ذَلِكَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ
 حَتَّى عَرَفَهُ فَقَالَ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يَرْفَعَ شَيْءٌ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا وَضَعَهُ . طَوَّلَهُ مُوسَى
 عَنْ حَمَادٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2872- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in el-Adbâ ismi verilen bir dişi binek devesi vardı ki, koşuda, seferde önüne geçilmezdi.

Bir deve üzerinde bir bedevi geldi. Yapılan koşuda bu deve Adbâ'yı geçti. Bu Müslümânlara ağır geldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onların bu hâlini anladı ve şöyle buyurdu:

“Dünyadan yükselen her bir şeyi muhakkak aşağıya koyması Allah üzerinde bir haktır.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2871)

٦٠ - بَابُ الْغَزْوِ عَلَى الْحَمَرِ

60- Merkepler Üstünde Savaşmak Bâbı

٦١ - بَابُ بَغْلَةِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْبَيْضَاءِ

61- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Beyaz Katırı Bâbı

قَالَ أَنَسٌ وَقَالَ أَبُو حُمَيْدٍ أَهْدَى مَلِكٍ أَيْلَةَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِغْلَةً
 بَيْضَاءَ.

Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Ebu Humeyd: Eyke Meliki Yuhannâ ibnu Rûbe, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e beyaz bir katır hediye etti, demiştir.

٢٨٧٣ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا يَحْيَى حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ عَمْرَو بْنَ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا بَغْلَتَهُ الْبَيْضَاءَ وَسِلَاحَهُ وَأَرْضًا تَرَكَهَا صَدَقَةً.

2873- Amr ibnul-Hâris -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beyaz katırı, silâhı ve bir de sadaka yaptığı arazîsinden başka bir şey bırakmadı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2739)

٢٨٧٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ الْبَرَاءِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَهُ رَجُلٌ يَا أَبَا عُمَارَةَ وَتَيْتَمَ يَوْمَ حُنَيْنٍ قَالَ لَا وَاللَّهِ مَا وَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنْ وَلَّى سَرْعَانَ النَّاسِ فَلَقِيَهُمْ هَوَازِنُ بِالتَّبَلِ وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَأَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ آخِذٌ بِلِجَامِهَا وَالنَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبَ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ.

2874- Berâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam kendisine:

-Ey Ebu Umâra! Huneyn gününde arkanıza dönüp kaçtınız mı? dedi. O şöyle dedi:

-Hayır vallahi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arkasına dönmedi. Lâkin insanların çabuk davranıp acele edenleri arkalarını döndürüp kaçtılar. Hevâzin okçuları onları ok yağmuruna tuttular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beyaz katırı üzerinde, Ebu Sufyân ibnu Hâris de o katırın gemini tutmuştu. Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle diyordu:

-“Ben peygamberim yalan yok; ben Abdulmuttalib’in oğluyum.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2864)

٦٢ - بَابُ جِهَادِ النِّسَاءِ
62- Kadınların Cihâdı Bâbı

٢٨٧٥ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ اسْتَأْذَنْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْجِهَادِ فَقَالَ جِهَادُكُنَّ الْحَجُّ وَقَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بِهِذَا.

2875- Müminlerin annesi Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Cihad etmek için Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den izin istedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Sizin cihadınız hacdır” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1520, 1861, 2784, 2875, 2876)

٢٨٧٦ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ مُعَاوِيَةَ بِهِذَا وَعَنْ حَبِيبِ بْنِ أَبِي عَمْرَةَ عَنْ عَائِشَةَ بِنْتِ طَلْحَةَ عَنْ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلَهُ نِسَاؤُهُ عَنِ الْجِهَادِ فَقَالَ نَعَمْ الْجِهَادُ الْحَجُّ.

2876- Müminlerin annesi Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları kendisine cihaddan sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Kadınlar için cihad, hacdır” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1520, 1861, 2784, 2875, 2876)

٦٣ - بَابُ غَزْوِ الْمَرْأَةِ فِي الْبَحْرِ
63- Kadının Denizde Savaşı Bâbı

٢٨٧٧- ٢٨٧٨- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ هُوَ الْفَزَارِيُّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى ابْنَةِ مِلْحَانَ فَاتَّكَأَ عِنْدَهَا ثُمَّ ضَحَكَ فَقَالَتْ لِمَ تَضْحَكُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي يَرَكِبُونَ الْبَحْرَ الْأَخْضَرَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مِثْلَهُمْ مِثْلُ الْمُلُوكِ عَلَى الْأَسْرِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ اذْغُ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا مِنْهُمْ ثُمَّ عَادَ فَضَحَكَ فَقَالَتْ لَهُ مِثْلَ أَوْ مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَ لَهَا مِثْلَ ذَلِكَ فَقَالَتْ اذْغُ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ قَالَ أَلْتَ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَلَسْتَ مِنَ الْآخِرِينَ قَالَ قَالَ أَنَسٌ فَتَزَوَّجْتَ عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَرَكِبْتَ الْبَحْرَ مَعَ بِنْتِ قَرْظَةَ فَلَمَّا قَفَلْتَ رَكِبْتَ ذَاتَهَا فَوَقَصْتَ بِهَا فَسَقَطَتْ عَنْهَا فَمَاتَتْ.

2877- 2878- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Milhan kızı Ümmü Harâm'ın yanına girdi ve onun yanında bir şeye yaslanıp uyudu. Uyandıktan sonra güldü. Ümmü Haram:

-Niçin gülüyorsun, ey Allah'ın Rasûlü? diye sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ümmetimden bir takım insanlar Allah yolunda cihad etmek için yeşil denizde gemilere biniyorlar. Onların misalleri, kralların tahtları üstündeki misalleri gibidir.” Ümmü Haram:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Beni de onlardan kılması için Allah'a duâ et, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-Allah'ım! Ümmü Haramı onlardan kıl!" diye dua etti. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tekrar uyudu. Uyanınca yine güldü. Ümmü Haram O'na yine evvelki sözler gibi söyledi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de ona evvelki sözlerinin benzerini söyledi. Ümmü Haram, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e:

-Beni de onlardan kılması için Allah'a dua et, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-"Sen evvelkilerdensin; sonrakilerden değilsin" buyurdu. Enes şöy-

le dedi:

Ümmü Haram sonra Ubâde ibnu Sâmit ile evlendi. Sonra Muâviye ibnu Ebu Sufyân'ın karısı olan Karaza'nın kızı Fânite ile beraber deniz seferine gitmek için gemiye bindi. Sonunda dönerken hayvanına binmişti. Hayvan onun boynunu kırdı, hayvandan düşüp öldü. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2788, 2789)

٦٤ - بَابُ حَمْلِ الرَّجُلِ امْرَأَتَهُ فِي الْغَزْوِ دُونَ بَعْضِ نِسَائِهِ

64- Bir Erkeğin Savaşta Giderken Hanımları Arasında Kura Çekip Onlardan Birini Beraberinde Götürmesi Bâbı

٢٨٧٩ - حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مِنْهَالٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عُمَرَ النَّخَعِيُّ حَدَّثَنَا يُونُسُ قَالَ سَمِعْتُ الزُّهْرِيَّ قَالَ سَمِعْتُ عُرْوَةَ بْنَ الزُّبَيْرِ وَسَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ وَعَلْقَمَةَ بْنَ وَقَّاصٍ وَعَبِيدَ اللَّهِ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ حَدِيثِ عَائِشَةَ كُلُّ حَدِيثِي طَائِفَةٌ مِنَ الْحَدِيثِ قَالَتْ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَخْرُجَ أَقْرَعَ بَيْنَ نِسَائِهِ فَأَيُّهُنَّ يَخْرُجُ سَهْمُهَا خَرَجَ بِهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْرَعَ بَيْنَنَا فِي غَزْوَةِ غَزَاهَا فَخَرَجَ فِيهَا سَهْمِي فَخَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعْدَ مَا أُنْزِلَ الْحِجَابُ.

2879- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir yolculuğa çıkmak istediğinde hanımları arasında kura çekti. Onlardan hangisi kurada çıkarsa onu yolculuk esnasında beraberinde götürürdü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Mustalik oğulları savaşına çıkacağı zaman yine hanımları arasında kura çekti ve kurada benim adım çıktı. Hicab âyeti (Ahzâb: 53-59)¹⁷⁸ indirildikten sonra ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber yolculuğa çıktım. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2593)

178 “Ey îman edenler! Peygamberin evine, ancak yemeğe çağrıldığınız zaman ve yemeğin hazırlanmasını beklemeyecek şekilde girin. Davet olduğunuz zaman girin, yediğiniz zaman da hemen dağılın. Söze dalmayın. Bu, Peygambere ezâ veriyor, size söylemekten de utanıyor. Allah ise, gerçeği söylemekten utanmaz. Pey-

٦٥ - بَابُ غَزْوِ النِّسَاءِ وَقِتَالِهِنَّ مَعَ الرِّجَالِ

65- Kadınların Savaşa İştirak Edip Erkeklerle Beraber Savaşmaları Bâbı

٢٨٨٠ - حَدَّثَنَا أَبُو مَعْمَرٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَارِثِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمُ أَحُدٍ انْهَزَمَ النَّاسُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ وَلَقَدْ رَأَيْتُ عَائِشَةَ بِنْتَ أَبِي بَكْرٍ وَأُمَّ سَلِيمٍ وَإِلَهُمَا لَمْشَمَرَتَانِ أَرَى خَدَمَ سُوقِهِمَا تَنْقُزَانِ الْقَرْبَ وَقَالَ غَيْرُهُ تَنْقُلَانِ الْقَرْبَ عَلَى مُتُونِهِمَا ثُمَّ تُفْرِغَانِهِ فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ ثُمَّ تَرْجِعَانِ فَتَمْلَأَانِهَا ثُمَّ تَجِيئَانِ فُتْفِرِغَانِهَا فِي أَفْوَاهِ الْقَوْمِ.

2880- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Uhud savaşında insanlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in etrafından dağılmışlardı. Ebu Bekir'in kızı Âişe ile annem Ümmü Süleym'i canla başla sırtlarında su taşıyorlardı. Yaralı askerler arasında dolayıp onlara su veriyor ve tekrar onlara su taşıyorlardı. Ben o esnada onların ayaklarındaki halhallerini gördüm. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2902, 3811, 4064)

٦٦ - بَابُ حَمْلِ النِّسَاءِ الْقَرْبَ إِلَى النَّاسِ فِي الْغَزْوِ

66- Savaşta Kadınların Askerlere Su Kırbaları Taşımalarının Cevazı Bâbı

gamberin eşlerinden bir şey istediğiniz zaman, örtü arkasından isteyin; bu hem sizin kalpleriniz ve hem de onların kalpleri için daha temizdir. Sizin, Allah'ın Rasûlüne eziyet etmeniz ve ondan sonra da onun eşlerini nikâhlamanız asla olmaz. Bu, Allah katında çok büyük bir iştir." Ahzab 53

"Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve mü'minlerin kadınlarına söyle ki, cilbablarının bir kısmı ile yüzlerini örtsünler; bu, tanınıp eziyet olunmaman için en uygun olandır. Allah, çok bağışlayıcıdır; çok merhametlidir." Ahzab: 59

٢٨٨١ - حَدَّثَنَا عَبْدَانُ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ
تَعَلَّبَ ابْنُ أَبِي مَالِكٍ ابْنَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَسَمَ مَرُوطًا بَيْنَ نِسَاءٍ مِنْ
نِسَاءِ الْمَدِينَةِ فَبَقِيَ مِرْطٌ جَيِّدٌ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ مَنْ عِنْدَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَعْطَ هَذَا
ابْنَةُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الَّتِي عِنْدَكَ يُرِيدُونَ أَمْ كُتِّثُومَ بِنْتِ عَلِيٍّ فَقَالَ
عُمَرُ أُمُّ سَلَيْطٍ أَحَقُّ وَأُمُّ سَلَيْطٍ مِنْ نِسَاءِ الْأَنْصَارِ مِمَّنْ بَايَعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ عُمَرُ فَإِنَّهَا كَانَتْ تَزْفِرُ لَنَا الْقَرَبَ يَوْمَ أَحَدٍ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ تَزْفِرُ
تَخِيْطُ.

2881- Sa'lebe ibnu Ebu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnu Hattâb, -Allah ondan razı olsun- Medine kadınlarından bir takım kadınlar arasında kadınların giyindikleri tiftik örtüler taksim etti. Geriye iyi bir örtü kaldı. Ömer'in yanında olanlardan bazıları:

-Ey Mü'minlerin Emîri! Şu futayı da yanındaki Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in kızına ver! dediler ve onunla Alî'nin kızı Ümmü Külsüm'ü¹⁷⁹ kastetmişlerdi.

Bunun üzerine Ömer:

-Bu örtüye Ummu Selît daha lâyıktır, dedi.

Ümmü Selît, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e beyat eden Ensâr kadınlarından. Ömer şöyle dedi:

-Ümmü Selît, Uhud savaşında su kırbalarıyla bize su taşırdı. (Hadi- sin geçtiği diğer yerler: 4071)

٦٧ - بَابُ مُدَاوَاةِ النِّسَاءِ الْجَرَحَى فِي الْقُرْبِ

67- Kadınların Savaşta Yaralıları Tedâvî Etmeleri Bâbı

179 Ömer'in zevcesidir.

٢٨٨٢ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ ذَكْوَانَ عَنْ الرَّبِيعِ بِنْتِ مُعَوَّذٍ قَالَتْ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَسْقِي وَلَدَاوِي الْجَرْحَى وَنَرُدُّ الْقَتْلَى إِلَى الْمَدِينَةِ.

2882- Muavviz kızı Rubeyyi' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz kadınlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber savaşta bulunurduk. Savaşta mücâhidlere su dağıtır, onlara hizmet eder, yaralıları tedavi eder ve şehitleri Medine'ye geriye götürürdük. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2883, 5679)

٦٨ - بَابُ رَدِّ النِّسَاءِ الْجَرْحَى وَالْقَتْلَى إِلَى الْمَدِينَةِ

68- Kadınların, Yaralı ve Şehitleri Medine'ye Geri Götürmeleri Bâbı

٢٨٨٣ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا بِشْرُ بْنُ الْمُفَضَّلِ عَنْ خَالِدِ بْنِ ذَكْوَانَ عَنْ الرَّبِيعِ بِنْتِ مُعَوَّذٍ قَالَتْ كُنَّا نَغْزُو مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَتَسْقِي الْقَوْمَ وَنَخْدُمُهُمْ وَنَرُدُّ الْجَرْحَى وَالْقَتْلَى إِلَى الْمَدِينَةِ.

2883- Rubeyyi' bintu Muavviz -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz kadınlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberinde savaşta giderdik. Orada mücâhidlere su verir, onlara hizmet ederdik. Yaralıları ve şehitleri Medine'ye geri götürürdük. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2882, 5679)

٦٩ - بَابُ نَزْعِ السَّهْمِ مِنَ الْبَدَنِ

69- Vücuda Saplanan Okun Çekilip Çıkarılması Bâbı

٢٨٨٤ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أُسَامَةَ عَنْ بُرَيْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي بُرَيْدَةَ عَنْ أَبِي مُوسَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رُمِي أَبُو عَامِرٍ فِي رُكْبَتِهِ فَأَتَتْهُ إِلَيْهِ قَالَ الزَّيْغُ هَذَا السَّهْمُ فَتَزَعْتُهُ فَتَزَا مِنْهُ الْمَاءُ فَدَخَلْتُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرْتُهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِعَمِيدِ أَبِي عَامِرٍ.

2884- Ebu Musa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Amcam Ebu Âmir, dizkapağından vuruldu ve ben onun yanına gittim. O bana:

-Şu oku dizimden çek, çıkar! dedi. Ben de hemen oku çekip çıkardım. Fakat okun yerinden su boşanıp aktı.

Sonra ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın yanına girdim ve O'na durumu haber verdim. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Allah'ım! Kulcağızın Ebu Âmir'i bağışla!” diye dua etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4323, 6383)

٧٠ - بَابُ الْحِرَاسَةِ فِي الْغَزْوِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

70- Allah Yolunda Cihadda İken Nöbet Tutmanın Fazileti Bâbı

٢٨٨٥ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ خَلِيلٍ أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ مُسْهِرٍ أَخْبَرَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَامِرٍ بْنُ رَبِيعَةَ قَالَ سَمِعْتُ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَهْرَ فَلَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ قَالَ لَيْتَ رَجُلًا مِنْ أَصْحَابِي صَالِحًا يَحْرُسُنِي اللَّيْلَةَ إِذْ سَمِعْنَا صَوْتَ سِلَاحٍ فَقَالَ مَنْ هَذَا فَقَالَ أَنَا سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَاصٍ جِئْتُ لِأَحْرُسَكَ وَكَأَمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2885- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Medine'ye hicret ettiğinin ilk günlerinde düşman baskınından endişe ederek uykusuz kalıyordu.

“Ashabımdan salih bir kişi beni bu gece korusa, nöbet tutsa” buyur-

du. Bu esnada kılıç sesi duyduk. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Kimdir bu?” diye sordu. O gelen adam:

-Ben Sa'd ibnu Ebi Vakkas. Seni korumak, senin kapında nöbet tutmak için geldim, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem uyudu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 7231)

٢٨٨٦ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا أَبُو بَكْرِ يَعْنِي ابْنَ عِيَّاشٍ عَنْ أَبِي حَصِينٍ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَعَسَّ عَبْدُ الدِّينَارِ وَالذَّرْهَمَ وَالْقَطِيفَةَ وَالْخَمِصَةَ إِنْ أُعْطِيَ رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ لَمْ يَرْفَعَهُ إِسْرَائِيلُ وَمُحَمَّدُ بْنُ جُحَادَةَ عَنْ أَبِي حَصِينٍ.

2886- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Altın, gümüş, kadife ve gömleğin kulu helâk kolsun! Ona verirsen razı olur, vermezsen razı olmaz.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2887, 5435)

٢٨٨٧ - وَزَادَنَا عَمْرُو قَالَ أَخْبَرَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي صَالِحٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَعَسَّ عَبْدُ الدِّينَارِ وَعَبْدُ الذَّرْهَمِ وَعَبْدُ الْخَمِصَةِ إِنْ أُعْطِيَ رَضِيَ وَإِنْ لَمْ يُعْطَ سَخَطَ تَعَسَّ وَالتَّكْسَ وَإِذَا شَيْكَ فَلَا تَنْتَقِشْ طُوبَى لِعَبْدٍ آخَذَ بَعْتَانِ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَشَعَتْ رَأْسُهُ مُقْبِرَةً قَدَمَاهُ إِنْ كَانَ فِي الْحِرَاسَةِ كَانَ فِي الْحِرَاسَةِ وَإِنْ كَانَ فِي السَّاقَةِ كَانَ فِي السَّاقَةِ إِنْ اسْتَأْذَنَ لَمْ يُؤْذَنَ لَهُ وَإِنْ شَفَعَ لَمْ يُشَفَّعْ وَقَالَ ﴿ فَتَعَسَّ ﴾ كَأَنَّهُ يَقُولُ فَاتَّعَسَّهُمُ اللَّهُ ﴿ طُوبَى ﴾ فَعَلَى مِنْ كُلِّ شَيْءٍ طَيِّبٍ وَهِيَ يَاءٌ حُوِّلَتْ إِلَى الْوَاوِ وَهِيَ مِنْ يَطِيبُ.

2887- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Altının kulu, gümüşün kulu ve gömleğin kulu helâk olsun. Böyle

kişiye verilirse memnun olur, verilmezse kızar. Helâk olsun ve baş aşağı yuvarlansın. Vücûduna diken battığında onu çekip çıkaran bulunmasın!

Allah yolunda cihad etmek için atının dizginini tutmuş, başı dağınık, iki ayağı tozlanmış o kula müjdeler olsun! Şayet nöbet tutulması gerekiyorsa muhakkak o nöbet yerindedir. Şayet ordunun gerisinde durması gerekiyorsa muhakkak o, ordunun arkasında durur. Bu mücâhid bir meclise girmek için izin isterse küçük görülüp kendisine izin verilmez. Bir hususta şefaât edecek olursa şefaati kabul edilmez.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2886, 5435)

٧١ - بَابُ فَضْلِ الْخِدْمَةِ فِي الْقُرْبَى

71- Savaş Sırasında Hizmette Bulunmanın Fazileti Babı

٢٨٨٨ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَرَفَةَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ يُونُسَ بْنِ عُبَيْدٍ عَنْ ثَابِتِ الْبُنَانِيِّ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ صَحِبْتُ جَرِيرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ فَكَانَ يَخْدُمُنِي وَهُوَ أَكْبَرُ مِنْ أَنَسٍ قَالَ جَرِيرٌ إِنِّي رَأَيْتُ الْأَنْصَارَ يَصْنَعُونَ شَيْئًا لَا أَجِدُ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا أَكْرَمْتَهُ.

2888- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir yolculukta Cerîr ibnu Abdullah Becelî'ye yoldaşlık ettim. Cerîr bana hizmet ediyordu.

Cerîr, Enes'ten yaşça daha büyük idi. Cerir şöyle dedi:

Ben, Ensâr'ın Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e tazîm ve hizmet nevinden yapmakta olduklarını gördüğümünden dolayı, Ensar'dan kim olursa muhakkak ona ikram ve hizmet ederim.

٢٨٨٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ عَمْرِو بْنِ أَبِي عَمْرٍو مَوْلَى الْمُطَّلِبِ بْنِ حَنْطَبٍ أَنَّهُ سَمِعَ أَنَسَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ خَرَجْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى خَيْبَرِ أَخَذْنَاهُ فَلَمَّا قَدِمَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَاجِعًا وَبَدَأَ لَهُ أَحَدٌ قَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا وَنُحِبُّهُ ثُمَّ أَشَارَ

بِيَدِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَحْرَمُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا كَحَرَمِ إِبْرَاهِيمَ مَكَّةَ اللَّهُمَّ
بَارِكْ لَنَا فِي صَاعِنَا وَمُدِّنَا.

2889- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'le beraber Hayber savaşı-
na gittik. Ben, O'na hizmet ediyordum. Oradan dönüşte Medine'ye yak-
laşıp da Uhud dağına görünce:

-“Bu Uhud dağıdır ki, o bizi sever, biz de onu severiz” buyurdu.
Sonra da eliyle Medine'ye işaret ederek şöyle buyurdu:

-“Allah'ım! Tıpkı İbrahim'in Mekke'yi haram kıldığı gidi, ben de
Medine'nin şu iki kara taşlık arasını haram kılıyorum. Allah'ım! Bizim
sâ'ımıza ve müddümüze bereket ver.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 371)

٢٨٩٠ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ دَاوُدَ أَبُو الرَّبِيعِ عَنْ إِسْمَاعِيلَ بْنِ زَكَرِيَّا
حَدَّثَنَا عَاصِمٌ عَنْ مُورِقٍ الْعَجَلِيُّ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْثَرَنَا ظِلًّا الَّذِي يَسْتِظِلُّ بِكِسَائِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ صَامُوا فَلَمْ يَفْعَلُوا
شَيْئًا وَأَمَّا الَّذِينَ أَفْطَرُوا فَبَعَثُوا الرُّكَّابَ وَامْتَهَنُوا وَعَالَجُوا فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَهَبَ الْمُفْطَرُونَ الْيَوْمَ بِالْأَجْرِ.

2890- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Biz, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir yolcu-
lukta idik. Bizden kimileri oruç tutmuş, kimileri de oruç tutmamıştı. Ko-
naklamak için durduğumuzda sıcaktan dolayı insanlar elbiseleriyle gölge-
leniyorlardı. Oruç tutanlar güçsüzlükten dolayı hiçbir iş yapamadılar.
Oruç tutmayanlar ise hayvanları suladılar, onlara yem verdiler. İnsanların
ihtiyaçlarını giderdiler. Bunu gören Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-
lem:

“Bu gün oruç tutmayanlar ecirleri alıp götürdüler”

٧٢ - بَابُ فَضْلِ مَنْ حَمَلَ مَتَاعَ صَاحِبِهِ فِي السَّفَرِ

72- Yolculukta Arkadaşının Eşyasını Taşıyan Kimsenin Fazileti Bâbı

٢٨٩١- حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ نَصْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ هَمَّامٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ كُلُّ سَلَامَى عَلَيْهِ صَدَقَةٌ كُلُّ يَوْمٍ يُعِينُ الرَّجُلَ فِي ذَابْتِهِ يُحَامِلُهُ عَلَيْهَا أَوْ يَرْفَعُ عَلَيْهَا مَتَاعَهُ صَدَقَةٌ وَالْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ وَكُلُّ خَطْوَةٍ يَمْشِيهَا إِلَى الصَّلَاةِ صَدَقَةٌ وَذَلُّ الطَّرِيقِ صَدَقَةٌ.

2891- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Her bir parmak kemiğinin üzerine sadaka vardır. Hayvanına bine-ne veya eşyasını yükleyene yardım etmek sadakadır. Güzel söz sadakadır. Mescide namaz kılmak için giderken attığı her adım sadakadır. Yol göstermek de sadakadır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2707)

٧٣ - بَابُ فَضْلِ رِبَاطٍ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

73- Allah Yolunda Cihadda Bir Gün Nöbet Tutmanın Fazileti Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾

Allah Teâlâ şöyle buyurdu:

«Ey îman edenleri Sabredin; tahammül gösterin; benim ve sizin düşmanlarınıza karşı cihad edin ve Allah'tan sakının ki kurtuluşa eresiniz.» Âli-İmrân: 200

٢٨٩٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُنِيرٍ سَمِعَ أَبَا الثَّوْرِ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ دِينَارٍ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ رِبَاطٌ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا

عَلَيْهَا وَمَوْضِعُ سَوْطِ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا وَالرُّوحَةُ يَرُوحُهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ الْغَدْوَةُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا.

2892- Sehl ibnu Sa'd es-Sâidî'den -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah yolunda cihadda iken nöbet tutmak dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. Sizden birinizin cennetten bir kırbaçlık yerinin olması dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. Kulun Allah yolunda cihad ederken sabah ve akşam yürümesi dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 2794)

٧٤ - بَابُ مَنْ غَزَا بِصَبِيٍّ لِلْخِدْمَةِ

74- Hizmet Ettirmek İçin Çocukla Savaşa Giden Kimse Bâbı

٢٨٩٣ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ عَنْ عَمْرِو عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِلْأَبِيِّ طَلْحَةَ التَّمِيسِ غُلَامًا مِنْ غُلَمَانِكُمْ يَخْدُمُنِي حَتَّى أَخْرُجَ إِلَى خَيْبَرَ فَخَرَجَ بِي أَبُو طَلْحَةَ مُرْدِيٍّ وَأَنَا غُلَامٌ رَاهِقْتُ الْحُلْمَ فَكُنْتُ أَخْدُمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا نَزَلَ فَكُنْتُ أَسْمَعُهُ كَثِيرًا يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحَزَنِ وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْبَخْلِ وَالْجُبْنِ وَضَلَعِ الدِّينِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ ثُمَّ قَدِمْنَا خَيْبَرَ فَلَمَّا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْحِصْنَ ذَكَرَ لَهُ جَمَالُ صَفِيَّةَ بِنْتِ حُصَيْنٍ بْنِ أَخْطَبَ وَقَدْ قُتِلَ زَوْجُهَا وَكَانَتْ عَرُوسًا فَاصْطَفَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِنَفْسِهِ فَخَرَجَ بِهَا حَتَّى بَلَغْنَا سَدَّ الصُّهْبَاءِ حَلَّتْ قَبْنِي بِهَا ثُمَّ صَنَعَ حَيْسًا فِي نِطْعٍ صَغِيرٍ ثُمَّ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ آذَنْ مَنْ حَوْلَكَ فَكَانَتْ تِلْكَ وَلِيْمَةً رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى صَفِيَّةَ ثُمَّ خَرَجْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ قَالَ فَرَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُحَوِّي لَهَا وَرَاءَهُ بَعَاءَةً ثُمَّ يَجْلِسُ عِنْدَ بَعِيرِهِ فَيَضَعُ رُكْبَتَهُ فَتَضَعُ صَفِيَّةُ رِجْلَهَا عَلَى رُكْبَتِهِ

حَتَّى تَرْكَبَ فَرَسَنَا حَتَّى إِذَا أَشْرَقْنَا عَلَى الْمَدِينَةِ نَظَرَ إِلَى أَحَدٍ فَقَالَ هَذَا جَبَلٌ يُحِبُّنَا
وَنُحِبُّهُ ثُمَّ نَظَرَ إِلَى الْمَدِينَةِ فَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أَحْرَمُ مَا بَيْنَ لَابَتَيْهَا بِمِثْلِ مَا حَرَّمَ
إِبْرَاهِيمَ مَكَّةَ اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَدَنِهِمْ وَصَاعِهِمْ.

2893- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Talha'ya:

-“Hayber’e çıkıp varıncaya kadar bana hizmet edecek, çocuklarınızdan bir çocuk arayın” Bunun üzerine üvey babam Ebu Talha beni hayvanının arkasına bindirerek çıkardı. Ben o zamanlarda ergenlik çağına yaklaşmış idim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir yerde konakladığı zaman, ben O’na hizmet ediyordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemi çokca bu duayı okurken işittim:

“Allah’ım! Tedirginlikten, hüzünden, acizlikten, tembellikten, cimrilikten, korkaklıktan, borcun belimi bükmesinden ve insanların kargaşalarından sana sığınırım.”

Sonra Hayber’e geldik. Allah Azze ve Celle, Peygamberine Hayber Kalesi’ni fethetmeyi nasip edince, kendisine Huyey ibnu Ahtab’ın kızı Safiyye’nin güzelliğinden bahsedildi. Safiyye yeni gelin olduğu hâlde kocası öldürülmüştü. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Safiyye’yi kendisi için ayırdı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Safiyye ile yola çıktı. Seddus-Sahbâ denilen yere ulaştığımızda Safiyye, hayızdan temizlendi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Safiyye ile orada zifafa girdi. Sonra küçük bir deri sergi içinde çekirdeksiz hurma, sade yağ, keşten ve undan hays adlı yemek yaptı. Bundan sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Etrafındaki insanları çağır da yemeğe gelsinler” buyurdu. İşte bu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in Safiyye için verdiği velime yemeği olmuştu. Sonra Medine’ye doğru yola çıktık.

Enes dedi ki: Bu sırada ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’i gördüm ki, O, Safiyye’yi kendi arkasında bir abâ ile örtüyordu. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendi binek devesinin yanında oturuyor, kendi dizini koyuyor, Safiyye de kendi ayağını Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in dizi üzerine koyarak deveye biniyordu. Medine’ye ulaştığımızda, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Uhud dağına baktı ve şöyle buyurdu:

“Bu öyle bir dağdır ki, o bizi sever, biz de onu severiz.” Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine’ye baktı ve şöyle buyurdu:

“Allah’ım! İbrahim’in Mekke’yi haram kıldığı gibi, ben de Medine’nin iki kara taşılığı arasındaki alanı, haram kılıyorum. Allah’ım! Sen Medîneliler’e müdd ve sâ’ ölçeklerinde bereket ver!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 371, 610, 947, 2228, 2235, 2889, 2893, 2943, 2944, 2945, 2991, 3085, 3086, 3367, 3647, 4083, 4084, 4197, 4198 4199 4200 4201, 4211, 4212, 4213. 5085, 5159, 5387, 5425, 5528, 5968, 6185, 6363 6369 7333)

٧٥ - بَابُ رُكُوبِ الْبَحْرِ

75- Allah Yolunda Cihad İçin Gemiye Binip Deniz Yolculuğuna Çıkmak Bâbı

٢٨٩٤ - ٢٨٩٥ - حَدَّثَنَا أَبُو الثُّعْمَانِ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ حَبَّانَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنِي أُمُّ حَرَامٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَوْمًا فِي بَيْتِهَا فَاسْتَيْقِظَ وَهُوَ يَضْحَكُ قَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يَضْحَكُكَ قَالَ عَجِبْتُ مِنْ قَوْمٍ مِنْ أُمَّتِي يَرْكَبُونَ الْبَحْرَ كَالْمُلُوكِ عَلَى الْأَسْرِ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اذْغِ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَقَالَ أَنْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ نَامَ فَاسْتَيْقِظَ وَهُوَ يَضْحَكُ فَقَالَ مِثْلَ ذَلِكَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ اذْغِ اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي مِنْهُمْ فَيَقُولُ أَنْتَ مِنَ الْأَوَّلِينَ فَتَزُوجَ بِهَا عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ فَخَرَجَ بِهَا إِلَى الْغَزْوِ فَلَمَّا رَجَعْتَ قُرْبَتْ ذَابَّةٌ لَتَرْكَبَهَا فَوَقَعْتَ فَأَنْدَقْتَ عَنْقَهَا.

2894- 2895- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Teyzem Ümmü Haram -Allah ondan razı olsun- bana şöyle haber verdi:

Bir gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, benim evimde idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir müddet uyudu. Sonra gülerek uyandı. Ben:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Seni güldüren nedir? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“-Bana rüyâmda ümmetimden bir takım insanların Allah yolunda savaştıkları gösterildi. Denizde yolculuk ediyorlar ve krallar gibi tahtlar

üzerinde yolculuk yapıyorlardı.”

Ben: Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a dua et de Allah beni onlardan ey-lesin, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Sen onlardansın” buyurdu. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tekrar uykuya daldı. Yine gülerek uyandı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem biraz önce ki gibi iki veya üç kere dediklerini söyledi. Ben dedim ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'a dua et de, beni onlardan kılsın. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Sen ilklerdensin” buyurdu. Daha sonra Ümmü Haram ile Ubâde ibnu Samit evlendi ve onunla deniz savaşına çıktı. Döndüklerinde O'na binmesi için bineği yaklaştırıldı. Ümmü Haram'ın bineğinden düşerek boynu kırıldı ve bu sebepten dolayı vefat etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2788, 2789)

٧٦ - بَابُ مَنْ اسْتَعَانَ بِالضُّعَفَاءِ وَالصَّالِحِينَ فِي الْحَرْبِ

76- Savaşta Zayıf ve Salih Kimselerin Bereketi Ve Duâlarıyla Yardım İsteyen Kimse Bâbı

وَقَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ أَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ قَالَ لِي قَيَّصَرُ سَأَلْتُكَ أَشْرَافَ النَّاسِ أَتَبِعُوهُ أَمْ ضَعَفَاؤُهُمْ فَرَعَمْتُ ضَعَفَاءَهُمْ وَهُمْ أَتْبَاعُ الرُّسُلِ.

Abdullah ibnu Abbâs -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bana Ebû Sufyân haber verip şöyle dedi:

Rûm kralı Kayser bana şöyle dedi: Ben sana Muhammed'e insanların eşrafı, yani yüksek tabakası mı yoksa zayıfları mı tâbi oluyorlar, diye sordum; sen zayıfları dedin. Zaten Peygamberlere tâbi olanlar da onlardır.

٢٨٩٦ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ طَلْحَةَ عَنْ طَلْحَةَ عَنْ مُصَنَّبِ بْنِ سَعْدٍ قَالَ رَأَى سَعْدٌ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ لَهُ فَضْلاً عَلَى مَنْ دُونَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هَلْ تُنْصَرُونَ وَتُرْزَقُونَ إِلَّا بِضَعَفَائِكُمْ.

2896- Mus'ab ibnu Sa'd -Allah o ikisinden razı olsun- şöyle dedi:

Babam Sa'd ibnu Ebî Vakkas diğerlerine nazaran yiğitlik ve diğer yönlerden kendisinin daha üstün olduğunu düşünürdü. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizler ancak zayıflarınızın duası sebebiyle yardım olunuyor ve rızıklandırılıyorsunuz.”

٢٨٩٧ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو سَمِعَ جَابِرًا عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَأْتِي زَمَانٌ يَغْزُو فِتْنَامٌ مِنَ النَّاسِ فَيُقَالُ فَيْكُمْ مَنْ صَحِبَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيُقَالُ نَعَمْ فَيُفْتَحُ عَلَيْهِ ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ فَيُقَالُ فَيْكُمْ مَنْ صَحِبَ أَصْحَابَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيُقَالُ نَعَمْ فَيُفْتَحُ ثُمَّ يَأْتِي زَمَانٌ فَيُقَالُ فَيْكُمْ مَنْ صَحِبَ صَاحِبَ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيُقَالُ نَعَمْ فَيُفْتَحُ.

2897- Ebu Saîd el-Hudri -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Öyle bir zaman gelir ki, insanlardan bir grup savaşıyor. Onlara: İçinizde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile arkadaşlık etmiş kimse var mı? diye sorulur da:

-Evet vardır! denilir ve onlar için zafer kapısı açılır. Yine öyle bir zaman gelir ki:

-Sizin içinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbı ile arkadaşlık etmiş kimse var mı? diye sorulur da:

-Evet, vardır! denilir ve onlar için zafer kapısı açılır. Sonra yine öyle bir zaman gelir ki:

-İçinizde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sahabesinin sahabesi yani tabiin ile arkadaşlık eden kimse var mıdır? diye sorulur da:

- Evet, vardır! denilir ve onlar için de zafer kapısı açılır. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3594, 3649)

۷۷ - بَابُ لَا يَقُولُ فَلَانٌ شَهِيدٌ

77- Bîr Kimse Kesinlikle “Falanca Şehittir” Demez Bâbı

قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَنْ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِهِ.

Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü salallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah, kendi yolunda cihad edenleri en bilendir. Allah kendi yolunda yaralananları en bilendir.”

٢٨٩٨ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ السَّاعِدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ التَّقَى هُوَ وَالْمُشْرِكُونَ فَاقْتُلُوا فَلَمَّا مَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى عَسْكَرِهِ وَمَالَ الْآخَرُونَ إِلَى عَسْكَرِهِمْ وَفِي أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ لَا يَدْعُ لَهُمْ شَاذَةً وَلَا فَاذَةً إِلَّا اتَّبَعَهَا يَضْرِبُهَا بِسَيْفِهِ فَقَالَ مَا أَجْزَأُ مِنَّا الْيَوْمَ أَحَدٌ كَمَا أَجْزَأَ فَلَانٌ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا إِنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا صَاحِبُهُ قَالَ فَخَرَجَ مَعَهُ كُلُّمَا وَقَفَ وَقَفَ مَعَهُ وَإِذَا أَسْرَعَ أَسْرَعَ مَعَهُ قَالَ فَجَرِحَ الرَّجُلُ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتُ فَوَضَعَ نَصْلَ سَيْفِهِ بِالْأَرْضِ وَذُبَابُهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَى سَيْفِهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَخَرَجَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ أَشْهَدُ أَلَيْكَ رَسُولُ اللَّهِ قَالَ وَمَا ذَاكَ قَالَ الرَّجُلُ الَّذِي ذَكَرْتَ أَنَا أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَأَعْظَمَ النَّاسُ ذَلِكَ فَقُلْتُ أَنَا لَكُمْ بِهِ فَخَرَجْتُ فِي طَلَبِهِ ثُمَّ جُرِحَ جُرْحًا شَدِيدًا فَاسْتَعْجَلَ الْمَوْتُ فَوَضَعَ نَصْلَ سَيْفِهِ فِي الْأَرْضِ وَذُبَابُهُ بَيْنَ ثَدْيَيْهِ ثُمَّ تَحَامَلَ عَلَيْهِ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عِنْدَ ذَلِكَ إِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ فِيمَا يَنْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَعْمَلُ عَمَلَ أَهْلِ النَّارِ فِيمَا يَنْدُو لِلنَّاسِ وَهُوَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ.

2898- Sehl ibnu Sa'd es-Sâidî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ve müşrikler karşı karşıya gelip savaştılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem günün sonunda kendi karargâhına yönelince kâfirler de kendi karargâhlarına yöneldiler.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabeleri içinde bir adam düşman ordusundan ayrılan ve orduya katılmayan her bir düşmanın arkasını bırakmayıp amansız takip ediyor ve onu kılıcıyla vuruyordu. O adamın savaş meydanında gösterdiği bu kahramanlık üzerine dediler ki:

-Bu gün bizden hiç kimse falânın gösterdiği kahramanlık gibi kahramanlık gösteremedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Fakat o, cehennem ehliendir!" buyurdu. Sahabelerden biri: Ben o kimseyle beraber olup onu gözleyeceğim, dedi,

O sahabe, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in "O cehennemliktir" dediği adamı adım adım takip etmeye başladı. O dursa, o da duruyor, hızlandığı yerde, o da onunla beraber hızlanıyordu.

O adam ağır şekilde yaralandı. Yaralarına dayanamadı. Kılıcının kabzasını yere, ucunu da göğsünün ortasına dayadı ve kendisini kılıcının üzerine bırakmak suretiyle intihar etti. Onu savaş meydanının her yerinde takip eden sahabe, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına gelerek:

-Ben şahadet ederim ki, muhakkak sen Allah'ın Rasûlü'sün, dedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ne oldu ki?” diye sordu. Şöyle dedi:

-Biraz önce, onun cehennem ehlinden olduğunu söyleyince, bu hüküm insanlar büyüttü. Ben de: Ben sizin için bu adamı izleyip gözetleyeceğim dedim. Sonra onun her hareketini izlemeye başladım. Bu adam, savaşta ağır yaralar aldı. Sonunda bu acılara dayanamadı ve kılıcının kabzasını yere, ucunu ise göğsünün ortasına dayayarak kendi canına kıydı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Bir kimse, insanlara görünen işlerde cennet ehlinin amelini işler. Ancak o, cehennem ehliendir. Yine bir kimse, insanlara görünen işlerde cehennem ehlinin yapacağı kötü işler yapar. Hâlbuki o, cennet ehliendir.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4202, 4207, 6493, 6607)

٧٨ - بَابُ التَّخْرِيطِ عَلَى الرَّمِي
78- Atıcılığı Teşvik Etmek Bâbı

وَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿وَأَعِدُوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

«Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar kuvvet ve bağlanıp beslenen atlar hazırlayın. Bununla hem Allah düşmanını, hem kendi düşmanınızı hem de bunlar dışında sizin bilmediğiniz, fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz.» Enfâl: 60

٢٨٩٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ سَلَمَةَ بْنَ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ مَرَّ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى نَفَرٍ مِنْ أَسْلَمَ يَتَتَضَّلُونَ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْمُوا بَنِي إِسْمَاعِيلَ فَإِنَّ آبَاءَكُمْ كَانُوا رَامِيًا ارْمُوا وَأَنَا مَعَ بَنِي فَلَانٍ قَالَ فَأَمْسَكَ أَحَدُ الْفَرِيقَيْنِ بِأَيْدِيهِمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا لَكُمْ لَا تَرْمُونَ قَالُوا كَيْفَ نَرْمِي وَأَنْتَ مَعَهُمْ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ارْمُوا فَأَنَا مَعَكُمْ كُلُّكُمْ.

2899- Seleme ibnu Ekva' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Eslem oğulları ok atma yarışı yaparlarken onların yanına uğradı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ey İsmâil Peygamber’in oğulları! Ok atın! Çünkü sizin babanız iyi bir ok atıcısı idi. Siz okunuzu atın. Ben de yaptığınız bu okçuluk yarışında falanca oğullarıyla beraberim.”

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kendi aralarında yarış yapan bu iki gruptan bir tarafa geçince, karşı takımdakiler ok atmayı bıraktılar. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Size ne oluyor? Neden atmıyorsunuz?” buyurdu. Onlar:

-Sen onlardan olduğun hâlde bizler nasıl ok atalım? dediler. Onların bu sözleri üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Atın! Ben, hepinizle beraberim!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3373, 3507)

٢٩٠٠ - حَدَّثَنَا أَبُو نُعَيْمٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ الْقَسِيلِ عَنْ حَمْزَةَ بْنِ أَبِي أُسَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ بَدْرٍ حِينَ صَفَّفْنَا لِقُرَيْشٍ وَصَفُّوا لَنَا إِذَا أَكْتُبُوكُمْ فَعَلَيْكُمْ بِالْتَّبَلِ.

2900- Ebu Useyd Mâlik ibnu Rabîa -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bedir savaşı günü, Kureyş müşriklerine karşı saf saf durmuş, Kureyşli müşrikler de bize karşı saflarını tutmuşlardı. Bu esnada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bize şöyle buyurdu:

“Onlar size yaklaştıklarında ok atmaya başlayın.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3984, 3985)

٧٩ - بَابُ اللَّهْوِ بِالْحِرَابِ وَنَحْوَهَا

79- Kısa Mızrak ve Diğer Savaş Aletleriyle Oyun Oynamak Bâbı

٢٩٠١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا هِشَامٌ عَنْ مَعْمَرٍ عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ ابْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَيْنَا الْحَبَشَةُ يَلْعَبُونَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِحِرَابِهِمْ دَخَلَ عُمَرُ فَأَهْوَى إِلَى الْحَصَى فَحَصَبَهُمْ بِهَا فَقَالَ دَعَهُمْ يَا عُمَرُ وَزَادَ عَلِيٌّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّزَّاقِ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ فِي الْمَسْجِدِ.

2901- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Habeşliler, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in yanında kısa mızraklarıyla oyun oynuyorlardı. O esnada içeri Ömer girdi ve yerden çakıl taşları aldı ve onlara atmaya başladı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Ey Ömer! Onları serbest bırak!” buyurdu.

Ma'mer rivayetinde, bu olayın Mescitte olduğunu haber vermiştir.

٨٠ - بَاب الْمِجَنِّ وَمَنْ يَتَرَسُّ بِتَرَسٍ صَاحِبِهِ

80- Kalkan ve Arkadaşının Kalkanıyla Korunan Kimse Bâbı¹⁸⁰

٢٩٠٢ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي طَلْحَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ أَبُو طَلْحَةَ يَتَرَسُّ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِتَرَسٍ وَاحِدٍ وَكَانَ أَبُو طَلْحَةَ حَسَنَ الرَّمْيِ لَكَانَ إِذَا رَمَى تَشْرَفَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَنْظُرُ إِلَى مَوْضِعِ نَبْلِهِ.

2902- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ebu Talha, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir kalkanla korunurdu. Ebu Talha iyi bir ok atıcısı idi. O okunu attığı zaman, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüksek bir yere çıkarak okunun düştüğü yere bakardı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 6880)

٢٩٠٣ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ عُفَيْرٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ قَالَ لَمَّا كُسِرَتْ بَيْضَةُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى رَأْسِهِ وَأَذْمِيَ وَجْهُهُ وَكُسِرَتْ رِبَاعِيَّتُهُ وَكَانَ عَلِيٌّ يَخْتَلِفُ بِالْمَاءِ فِي الْمِجَنِّ وَكَانَتْ فَاطِمَةُ تَفْسِلُهُ فَلَمَّا رَأَتْ الدَّمَ يَزِيدُ عَلَى الْمَاءِ كَفْرَةً عَمَدَتْ إِلَى خَصِيرٍ فَأَخْرَقَتْهَا وَأَلْصَقَتْهَا عَلَى جُرْحِهِ فَرَقًا لِلدَّمِّ.

2903- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Uhud savaşında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in miğferi başı üzerinde kırıldığı, yüzü kanlara bulandığı ve azı dişleri ile ön dişleri

180 Buhari -Allah kendisine rahmet etsin- bu başlığı getirmekle savaşta kalkan gibi aletleri kullanmanın Allah'a tevekkülü yok ettiğini söyleyen insanlara reddiye olarak getirmiştir. Hakikatte ise korunmak kaderi geri çevirmez. Ancak insana gelebilecek vesvese kapısını kapatır. Şayet kalkanı olsaydı ölmezdi, gibi sözler bu nevi vesveselerdendir.

arasındaki dişleri kırıldığı zaman Ali kalkan içinde arka arkaya su getiriyor, Fâtma da kanı yıkıyor idi.

Nihâyet Fâtıma kanın sudan daha çok artmakta olduğunu görünce bir hasır parçasına yöneldi de onu yaktı ve külünü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yarası üzerine yapıştırdı, akabinde kan kesildi.

٢٩٠٤ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ عَمْرِو عَنْ الزُّهْرِيِّ عَنْ مَالِكِ بْنِ أَوْسٍ بْنِ الْحَدَّادِ عَنْ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَتْ أَمْوَالُ بَنِي النَّضِيرِ مِمَّا آفَاءَ اللَّهِ عَلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِمَّا لَمْ يُوجِفِ الْمُسْلِمُونَ عَلَيْهِ بَخِيلٍ وَلَا رِكَابٍ فَكَانَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَاصَّةً وَكَانَ يُنْفِقُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةً سَنَةً ثُمَّ يَجْعَلُ مَا بَقِيَ فِي السَّلَاحِ وَالْكَرَاعِ عُذَّةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

2904- Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Nadîr oğullarının malları, Allah'ın kendi Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme fey¹⁸¹ olarak tahsis ettiği şeylerdendir. Bunlar Müslümanların at sürerek, deveye binerek savaşarak elde ettikleri ganimetlerden değildir. Bu mallar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme özeldi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ailesinin bir senelik ihtiyaçlarını bu maldan harcardı. Sonra bundan geri kalanı da Allah yolunda cihad için silâha ve atlara harcar idi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3094, 4033, 4885, 5357, 6728, 7305)

٢٩٠٥ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ سُفْيَانَ قَالَ حَدَّثَنِي سَعْدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ شَدَّادٍ عَنْ عَلِيٍّ ح حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ سَعْدِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ شَدَّادٍ قَالَ سَمِعْتُ عَلِيًّا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ مَا رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُفْذِي رَجُلًا بَعْدَ سَعْدٍ سَمِعْتُهُ يَقُولُ أَرَمَ فِدَاكَ أَبِي وَأُمِّي.

181 Düşmandan savaşla veya savaşız ele geçirilen toprakların mülkiyetinin devlette, yararlanma hakkının ise haraç vergisi karşılığında eski sahiplerinde bırakılması demektir. Bu, bir bakıma, geliri toplum ihtiyaçları için harcanmak üzere arazilerin topluca vakfedilmesidir.

2905- Âlî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in babasını ve annesini Sa'd ibnu Ebî Vakkas'tan başka birine feda ettiğini duymadım. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Sa'd'a:

“Anam babam sana feda olsun ey Sa'd! Okunu at!” derken işittim. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4058, 4059, 6184)

٨١ - بَاب الدَّرَقِ

81- Kalkan Kullanmanın Cevazı Bâbı

٢٩٠٦ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي ابْنُ وَهْبٍ قَالَ قَالَ عَمْرُو حَدَّثَنِي أَبُو الْأَسْوَدِ عَنْ عُرْوَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدِي جَارِيَتَانِ تُغْنِيَانِ بَغْنَاءَ بُعَاثَ فَاضْطَجَعَ عَلَيَّ الْفِرَاشُ وَحَوْلَ وَجْهَهُ فَدَخَلَ أَبُو بَكْرٍ فَاتَّهَرَنِي وَقَالَ مِزْمَارَةُ الشَّيْطَانِ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ دَغَمَا فَلَمَّا غَفَلَ غَمَزْتُهُمَا فَخَرَجَتَا

2906- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Yanımda, Buâs savaşlarına ait terennümle terennüm (kasideleri zikir) eden iki cariyeye varken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yanıma girdi. Yatağın üzerine uzandı ve yüzünü çevirdi. Ebu Bekir girip:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında şeytan çalgısı mı? diyerek beni azarladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yüzünü O'na dönüp:

-"Onları bırak" buyurdu Ebu Bekir'in dikkat etmediği bir esnada o iki cariyeye çıkmaları için işâret ettim, onlar da çıktılar.¹⁸² (Hadisin geçtiği diğer yer: 949)

182 Hafız İbnu Hacer, Fethul-Bari'de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Onları bırak..." sözleri ile ilgili olarak şunları söylemektedir: "Ebu Bekir es-Sıddık'ın bu iki cariyeye bu işi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bilgisi dışında yaptıklarına dair zannının aksine bu ifadede bir illet belirtme ve bir açıklama vardır.

٢٩٠٧ - قَالَتْ وَكَانَ يَوْمَ عِيدِ يَلْعَبُ السُّودَانُ بِاللُّرُقِ وَالْحِرَابِ فِيمَا سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّمَا قَالَ تَشْتَهِيَنَّ تَنْظُرِينَ فَقَالَتْ نَعَمْ فَأَقَامَنِي وَرَأَاهُ خَدِّي عَلَى خَدِّهِ وَيَقُولُ ذُوْنُكُمْ بَنِي أَرْفَدَةَ حَتَّى إِذَا مَلَلْتُ قَالَ حَسْبُكَ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَادْهَبِي. قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ قَالَ أَحْمَدُ عَنْ ابْنِ وَهْبٍ فَلَمَّا غَفَلَ.

2907- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir bayram gününde Sudanlılar, kalkan ve mızraklarla gösteri yapıyorlardı. Nebi sallallahu aleyhi ve sellemden onları seyredabilmek için izin istedim.

-“Bakmak istiyor musun?” buyurdu. Ben:

-Evet, dedim. Bunun üzerine beni arkasına geçirdi ve yanağımı yanağına getirdi. Şöyle diyordu:

-“Haydi Erfide oğulları!” Ben bundan sıkılınca:

-“Yeter mi?” dedi. Ben, evet, deyince:

-“Öyleyse git” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 950)

٨٢ - بَابُ الْحَمَائِلِ وَتَغْلِيْقِ السَّيْفِ بِالْعُنُقِ

82- Kılıç Bağları ve Kılıcı Boyuna Asmak Bâbı

Çünkü Ebu Bekir içeri girdiğinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in elbisesiyle örtünmüş olduğunu gördü, onu uyuyor zannetti. O bakımdan o bu sebeplerden ötürü kızına tepki gösterdi. O bunu yaparken şarkı ve eğlencenin menedilmiş olduğuna dair bildiği kanaatine göre hareket etmişti. Bu hususta Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yerine tepki göstermekte elini çabuk tuttu. Bunu yaparken de kendisince açıkça belli olan görüşe dayanmıştı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ona durumu açıkladı ve bugünün bir bayram günü olduğunu belirterek hikmeti açıklamakla birlikte hükmü de ona öğretti. Yani bugün şer'i bir sevinme günüydü. Dolayısıyla düğünlerde karşı çıkılıp reddolunmadığı gibi böyle bir günde de bu gibi şeylere karşı çıkılmaz."

٢٩٠٨ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ ثَابِتٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَحْسَنَ النَّاسِ وَأَشْجَعَ النَّاسِ وَلَقَدْ فَرَعَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ لَيْلَةً فَخَرَجُوا نَحْوَ الصَّوْتِ فَاسْتَقْبَلَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَقَدْ اسْتَبْرَأَ الْخَبِيرَ وَهُوَ عَلَى فَرَسٍ لِأَيِّ طَلْحَةَ عُرَيٍّ وَفِي عُنُقِهِ السَّيْفُ وَهُوَ يَقُولُ لَمْ تُرَاعُوا لَمْ تُرَاعُوا ثُمَّ قَالَ وَجَدْنَاهُ بَحْرًا أَوْ قَالَ إِلَهَ لَبَحْرًا.

2908- Enes ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem insanların en güzeli ve en cesuru idi. Bir gece Medîne ehli bir düşman baskınından korkmuştu. İnsanlar sesin geldiği yöne doğru çıkmışlardı. İnsanlar giderlerken Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onları karşıladı. Kendisi Ebu Talha'ya ait eğersiz bir at üzerinde süratle gidip durumu tahkik etmiş, dönüyordu. Karşılaşma sırasında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, kılıcı boynunda asılı hâlde:

-“Korkmayın! Korkmayın! Bizim bulduğumuz tek şey atı hızlı bir şekilde bulmamızdır.” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2627)

٨٣ - بَابُ مَا جَاءَ فِي حِلْيَةِ السُّيُوفِ

83- Kılıçların Süsleri Hakkında Gelen Rivayetler Bâbı

٢٩٠٩ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا الْأَوْزَاعِيُّ قَالَ سَمِعْتُ سُلَيْمَانَ بْنَ حَبِيبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا أَمَامَةَ يَقُولُ لَقَدْ فَتَحَ الْفُتُوحَ قَوْمٌ مَا كَانَتْ حِلْيَةُ سَيُوفِهِمُ الذَّهَبَ وَلَا الْفِضَّةَ إِنَّمَا كَانَتْ حِلْيَتُهُمُ الْعَلَابِيُّ وَالْأَثَلُ وَالْحَدِيدُ.

2909- Ebu Uname -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Nice yerleri fethetmiş bir topluluk vardır ki, onların kılıçlarının süsleri ne altındır ne de gümüş. Onların kılıçlarının süsleri ancak tabaklanmış deri, kalay ve demirden ibaretti.

٨٤ - بَاب مَنْ عَلَّقَ سَيْفَهُ بِالشَّجَرِ فِي السَّفَرِ عِنْدَ الْقَائِلَةِ

84- Yolculukta Kaylûle Uykusu Esnasında Kılıcını Bir Ağaca Asan Kimse Bâbı

٢٩١٠ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي سِنَانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ الدُّؤَلِيُّ وَأَبُو سَلَمَةَ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَا أَنَّهُ غَزَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَبْلَ تَجْدٍ فَلَمَّا قَفَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَفَلَ مَعَهُ فَأَذْرَكَتْهُمْ الْقَائِلَةُ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِصَاهِ فَتَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَفَرَّقَ النَّاسُ يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ فَتَنَزَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْتَ سَمُرَةٍ وَعَلَّقَ بِهَا سَيْفَهُ وَنِمَتَا نَوْمَةً فَإِذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُونَا وَإِذَا عِنْدَهُ أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ إِنَّ هَذَا اخْتَرَطَ عَلَيَّ سَيْفِي وَأَنَا نَائِمٌ فَاسْتَيْقِظْتُ وَهُوَ فِي يَدِي صَلَّتَا فَقَالَ مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّي فَقُلْتُ اللَّهُ ثَلَاثًا وَلَمْ يُعَاقِبْهُ وَجَلَسَ.

2910- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Necd tarafına doğru savaşa gitti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem döndüğünde o da O'nunla beraber döndü. Öğle sıcağı bastırınca orta boylu dikenli çalıların çok olduğu bir vadide Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem mola verdi. İnsanlar gölgelenmek için ağaçların gölgesine dağıldılar.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir ağacın altına geçti ve kılıcını o ağaca astı. Bizler bir müddet uyuduk. Birden Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bizi çağırmakta olduğunu işittik. Bir de baktık ki yanında müşriklerden bedevi bir Arab var! Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şu bedevi Arap ben uyurken gelmiş, kılıcımı alarak kınından sıyırmış, yanımda durmuş. Bu arada ben uyandım. Kılıç, kınından sıyrılmış olarak bu adamın elinde idi. Bu hâlde bedevi bana:

-Benden şu anda seni kim koruyabilir? dedi. Ben de üç defa; Allah

korur, dedim.”

O bedevi orada oturdu, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu cezalandırmadı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2913, 4134, 4135, 4136)

۸۵ - بَابُ لُبْسِ الْبَيْضَةِ

85- Başa Miğfer Giymenin Meşrûluğu Bâbı

۲۹۱۱- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سُئِلَ عَنْ جُرْحِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ أُحُدٍ فَقَالَ جُرْحَ وَجْهِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكُسِرَتْ رِبَاعِيَّتُهُ وَهَشِمَتْ الْبَيْضَةُ عَلَى رَأْسِهِ فَكَانَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامُ تَغْسِلُ الدَّمَ وَعَلَى يُمْنِكَ فَلَمَّا رَأَتْ أَنَّ الدَّمَ لَا يَزِيدُ إِلَّا كَثْرَةً أَخَذَتْ حَصِيرًا فَأَحْرَقَتْهُ حَتَّى صَارَ رَمَادًا ثُمَّ أَلْرَقَتْهُ فَاسْتَمْسَكَ الدَّمُ.

2911- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Uhud savaşında yaralanmasından soruldu. Şöyle dedi: Uhud savaşında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in miğferi başı üzerinde kırıldı, yüzü kanlara bulandı ve azı dişleri ile ön dişleri arasındaki dişleri kırıldı. Fatıma, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yüzündeki kanı yıkıyor, Ali de su kabını tutuyordu.

Nihâyet Fâtıma kanın sudan daha çok akmakta olduğunu görünce bir hasır parçasına yöneldi de onu yaktı ve külünü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yarası üzerine yapıştırdı, akabinde kan kesildi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 243, 2903, 2911, 3037, 4075, 5248, 5722)

۸۶ - بَابُ مَنْ لَمْ يَرَ كَسْرَ السَّلَاحِ عِنْدَ الْمَوْتِ

86- Ölüm Esnasında Silâhın Kırılmasını Uygun Görmeyen Kimse Bâbı

٢٩١٢ - حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ عَبَّاسٍ حَدَّثَنَا عَبْدُ الرَّحْمَنِ عَنْ سُفْيَانَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ الْحَارِثِ قَالَ مَا تَرَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا سِلَاحَهُ وَبَغْلَةً بَيْضَاءَ وَأَرْضًا جَعَلَهَا صَدَقَةً.

2912- Amr ibnul-Hâris -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem silâhından, beyaz katırından, bir de sağlığında sadaka yaptığı Fedek arazisinden başka bir şey geriye bırakmadı. (Hadisin geçtiği diğer yer: 2739)

٨٧ - بَابُ تَفْرِقِ النَّاسِ عَنِ الْإِمَامِ عِنْدَ الْقَاتِلَةِ وَالْإِسْطِظَالِ بِالشَّجَرِ

87- Öğle Sıcığında Konaklama Yerinde İnsanların İmâmın Yanından Dağılmaları ve Ağaçların Altında Gölelenmeleri Bâbı

٢٩١٣ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا سِنَانُ بْنُ أَبِي سِنَانٍ وَأَبُو سَلَمَةَ أَنَّ جَابِرًا أَخْبَرَهُ ح وَ حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ أَخْبَرَنَا ابْنُ شِهَابٍ عَنْ سِنَانِ بْنِ أَبِي سِنَانٍ الدَّؤَلِيِّ أَنَّ جَابِرَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّهُ غَزَا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَذْرَكَهُمْ الْقَاتِلَةُ فِي وَادٍ كَثِيرِ الْعِضَاهِ فَتَفَرَّقَ النَّاسُ فِي الْعِضَاهِ يَسْتَظِلُّونَ بِالشَّجَرِ فَتَزَلَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَحْتَ شَجَرَةٍ فَعَلَّقَ بِهَا سَيْفَهُ ثُمَّ نَامَ فَاسْتَيْقَظَ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ وَهُوَ لَا يَشْتُرُ بِهِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ هَذَا اخْتَرَطَ سَيْفِي. فَقَالَ مَنْ يَمْنَعُكَ قُلْتَ اللَّهُ فَشَامَ السَّيْفَ فَهَا هُوَ ذَا جَالِسٍ ثُمَّ لَمْ يُعَاقِبْهُ.

2913- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Necd tarafta doğru savaşa gitti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem dönüştüğünde o da O'nunla beraber döndü. Öğle sıcaklığı bastırınca orta boylu dikenli çalıların çok olduğu bir vadide Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem nola verdi. İnsanlar gölelenmek için ağaçların gölgesine dağıldılar.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir ağacın altına geçti ve kılıcını o ağaca astı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem uyandı ve yanında bir adam olduğunu hissetti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Şu bedevi Arap ben uyurken gelmiş, kılıcımı alarak kınından sıyırdı ve bana: Seni benden kim koruyabilir? dedi. Ben de, beni Allah korur, dedim. Bunun üzerine kılıcı kınına geri koydu. İşte o adam şurada oturan bedavidir.” Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o bedeviyi cezalandırmadı. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2910)

٨٨ - بَاب مَا قِيلَ فِي الرَّمَاحِ

88- Mızraklar Edinip Kullanmanın Fazileti Hakkında Söylenen Şeyler Bâbı

وَيَذْكُرُ عَنْ ابْنِ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جُعِلَ رِزْقِي تَحْتَ ظِلِّ رُمْحِي وَجُعِلَ الدَّلَّةُ وَالصَّغَارُ عَلَى مَنْ خَالَفَ أَمْرِي.

İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Benim rızkım mızrağımın gölgesi altında kılındı. Horluk ve cizye vermek de benim emrime muhalefet edenler üzerine kılındı.”

٢٩١٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ أَخْبَرَنَا مَالِكٌ عَنْ أَبِي الثَّوْنِيِّ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ مَوْلَى أَبِي قَتَادَةَ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّكَ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى إِذَا كَانَ بِبَعْضِ طَرِيقِ مَكَّةَ تَغْلَفَ مَعَ أَصْحَابٍ لَهُ مُحْرِمِينَ وَهُوَ غَيْرُ مُحْرِمٍ فَرَأَى حِمَارًا وَخَشِيَ فَاسْتَوَى عَلَى فَرْسِهِ فَسَأَلَ أَصْحَابَهُ أَنْ يُنَازِلُوهُ سَوْطَهُ فَأَبَوْا فَسَأَلَهُمْ رُمْحَهُ فَأَبَوْا فَأَخَذَهُ ثُمَّ شَدَّ عَلَى الْحِمَارِ فَقَتَلَهُ فَأَكَلَ مِنْهُ بَعْضُ أَصْحَابِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَبَى بَعْضٌ فَلَمَّا أَذْرَكُوا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَأَلُوهُ عَنْ ذَلِكَ قَالَ إِنَّمَا هِيَ طُعْمَةٌ

أَطْعَمَكُمْوَهَا اللَّهُ وَعَنْ زَيْدِ بْنِ أَسْلَمَ عَنْ عَطَاءِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي قَتَادَةَ فِي الْحِمَارِ
الْوَحْشِيِّ مِثْلُ حَدِيثِ أَبِي التَّضَرِّ قَالَ هَلْ مَعَكُمْ مِنْ لَحْمِهِ شَيْءٌ.

2914- Ebu Katade -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Kendisi Hudeybiye yılı Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraberdi. Mekke'ye yaklaştıkları bir yerde bazı arkadaşlarıyla keşif görevi için geri kaldı. Arkadaşları ihramlı oldukları hâlde kendisi ihramlı değildi. Bu esnada birden bir yaban eşiği gördü. Hemen atının üstünde doğruldu. Arkadaşlarından kendisine kamçısını uzatıp vermelerini istedi. Onlar ihrâmlı oldukları gerekçesiyle bunu kabul etmediler. Yine onlardan kendi mızrağını vermelerini istedi. Onlar yine çekindiler. Bunun üzerine Ebu Katâde mızrağını kendisi aldıktan sonra yaban eşiği üstüne atını koşturdu ve onu öldürdü. O eşiğin etinden Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından bazıları yedi, bazıları ise yemedi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e yetiştiklerinde bu meseleyi O'na sordular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Bu, Allah'ın sizlere ihsan ettiği bir yiyecektir” buyurdu.

Zeyd ibnu Eslem; o da Atâ ibnu Yesâr'dan; o da Ebû Katâde'den bu yaban eşiği hakkında Ebu Nadr'ın hadîsinin benzeri gelmiştir. Bunda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“Beraberinizde onun etinden bir parça var mı?” buyurdu ifadesi vardır. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1821, 1822, 1823, 1824, 2570, 2854, 2914, 4149, 5406, 5407, 5490, 5491, 5492)

٨٩ - بَاب مَا قِيلَ فِي دِرْعِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْقَمِيصِ فِي الْحَرْبِ

89- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Zırhının Neden Olduğu Hakkında Söylenenlerle Savaşta Zırh Giymek Bâbı

وَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَا خَالِدٌ فَقَدْ احْتَبَسَ أَذْرَاعَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: “Hâlid'e gelince, Hâlid zırhlarını Allah yolunda vakfetmiştir” buyurdu.

٢٩١٥- حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْمُثَنَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَهَّابِ حَدَّثَنَا خَالِدٌ عَنْ عِكْرَمَةَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَهُوَ فِي قُبَةِ اللَّهِ إِلَيَّ أُنْشِدُكَ عَهْدَكَ وَوَعْدَكَ اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ لَمْ تُعَبِّدْ بَعْدَ الْيَوْمِ فَأَخَذَ أَبُو بَكْرٍ يَدَهُ فَقَالَ حَسْبُكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَدْ أَلْحَحْتَ عَلَيَّ رَبِّكَ وَهُوَ فِي الدَّرْعِ فَخَرَجَ وَهُوَ يَقُولُ ﴿ سَيَهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُولُونَ الدُّبُرَ بَلْ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَذَى وَأَمْرٌ ﴾ وَقَالَ وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا خَالِدٌ يَوْمَ بَذَرِ.

2915- İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Bedir savaşında bir çadır içinde Allah'a şöyle dua ediyordu:

“Allah’ım! Peygamberlerine yardım edeceğin hakkındaki ahidini ve zafer vâdini yerine getirmeni senden istiyorum! Allah’ım! Şayet müminlerin helâkını dilemişsen bu günden sonra ibadet edilmez!”

Sonunda Ebu Bekir, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’in elini tuttu ve şöyle dedi: Bu dediklerin senin için yeterlidir Ey Allah’ın Rasûlü! Sen Rabbi’ne karşı duada süreklilik gösterdin. Allah sana vaadini verir.¹⁸³

Bu sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir zırh içinde idi. Bu duadan sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

«*Fakat o topluluk, hezimete uğratılacak ve dönüp kaçacaklardır. Onların, vaadolunan azabı asıl görecekları vakit kıyamettir. Kıyamet azabı daha korkunç ve daha acıdır.*» Kamer: 45-46 âyetini okuyarak çadırından dışarı çıktı.

183 Hadîste Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Allah’tan yerine getirmesini istediği and ve vaadi şöyle açıklanmıştır: Birincisi Allah’ın şu âyetlerdeki ahdidir: “Gerçek olan şudur ki peygamber olarak gönderilen kullarımız hakkında önceden söz vermişizdir: Onlara mutlaka yardım edilecektir. Ve galip gelecek olanlar mutlaka bizim ordumuzdur.” Saffat: 171-173 İkincisi Allah’ın şu vaadidir: “Allah, iki gruptan birinin size âit olduğunu vaadetmişti; siz ise, kuvveti olmayanın size âit olmasını arzu ediyordunuz; oysa Allah, sözleriyle de hakkı gerçekleştirmek ve kâfirlerin ardını kesmek istiyordu.” Enfal: 7 Bu âyette zikrolunan iki taifeden birisi, Ebu Sufyân’ın başkanlığı altında Şam’dan Mekke’ye gelmekte olan büyük bir ticâret kervanı; diğeri ise Ebu Cehil’in başkanlığı altında Mekke’den hareket eden ve Müslümanları vurmak isteyen Kureyş ordusudur.

٢٩١٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ كَثِيرٍ أَخْبَرَنَا سُفْيَانُ عَنْ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ الْأَسْوَدِ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ تُوُفِّيَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَدِرْعُهُ مَرْهُونَةٌ عِنْدَ يَهُودِيٍّ بِثَلَاثِينَ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ وَقَالَ يَغْلَى حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ دِرْعٌ مِنْ حَدِيدٍ وَقَالَ مُعَلَّى حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ وَقَالَ رَهْنُهُ دِرْعًا مِنْ حَدِيدٍ

2916- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, zırhı bir Yahudi'nin yanında otuz sâ' ölçeği arpayla karşılık rehin edilmiş bulunduğu hâlde vefat etti.

Râvî Ya'lâ, Bize A'meş: Demirden yapılmış bir zırh, şeklinde tahdîs etti, demiştir.

Muallâ ibnu Esed¹⁸⁴, Bize Abdulvâhid tahdîs edip şöyle dedi: Bize A'meş tahdîs edip: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem o Yahudi'ye demirden bir zırhı rehin verdi, demiştir.¹⁸⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2096, 2200, 2251, 2252, 2386, 2509, 2513, 2916, 4467)

٢٩١٧ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا ابْنُ طَاوُسٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَثَلُ الْبَخِيلِ وَالْمُتَصَدِّقِ مَثَلُ رَجُلَيْنِ عَلَيْهِمَا جُبَّتَانِ مِنْ حَدِيدٍ قَدْ اضْطَرَّتْ أَيْدِيهِمَا إِلَى تَرَاقِيهِمَا فَكَلَّمَا هُمُ الْمُتَصَدِّقُ بِصَدَقَتِهِ اتَّسَعَتْ عَلَيْهِ حَتَّى تُعْفِيَ آثَرَهُ وَكَلَّمَا هُمُ الْبَخِيلُ بِالصَّدَقَةِ الْقَبْضَتِ كُلُّ حَلْقَةٍ إِلَى صَاحِبَتِهَا وَتَقَلَّصَتْ عَلَيْهِ وَالضَّمَّتْ يَدَاهُ إِلَى تَرَاقِيهِ فَسَمِعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ فَيَجْتَهِدُ أَنْ يُوسَّعَهَا فَلَا تَتَّسِعُ.

2917- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Cimri ile sadaka veren kimsenin durumu, göğsünden köprücük kemiğine kadar demirden birer cübbeleri bulunan iki kimseye benzer. İnfak

¹⁸⁴ el-İstikrâz Kitâbı'ndaki rivayette.

¹⁸⁵ İki rivayette de bu zırhın demirden yapılmış olduğu beyân edilmiştir.

eden kimse, sadaka verdiği zaman üzerindeki zırh genişler, parmak uçlarına kadar uzanır ve günahlarını siler. Cimri kişi ne zaman sadaka vermek istese zırh biraz daha daralır. Kişi bu zırhı genişletmeye çalışsa da bunun başaramaz.” (Hadisin geçtiği diğer yerler; 1444, 2917, 5299, 5797)

٩٠ - بَابُ الْجُبَّةِ فِي السَّفَرِ وَالْحَرْبِ

90- Yolculukta ve Savaşta Cübbe Giymek Bâbı

٢٩١٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْوَاحِدِ حَدَّثَنَا الْأَعْمَشُ عَنْ أَبِي الضُّحَى مُسْلِمٌ هُوَ ابْنُ صَبِيحٍ عَنْ مَسْرُوقٍ قَالَ حَدَّثَنِي الْمُغِيرَةُ بْنُ شُعْبَةَ قَالَ الطَّلَقُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِحَاجَتِهِ ثُمَّ أَقْبَلَ فَلَقِيَتْهُ بِمَاءٍ فَتَوَضَّأَ وَعَلَيْهِ جُبَّةٌ شَامِيَّةٌ فَمَضْمَضَ وَاسْتَنْشَقَ وَغَسَلَ وَجْهَهُ فَلَذَبَ يُخْرِجُ يَدَيْهِ مِنْ كُمَيْهِ لَكَانَا ضَيِّقَيْنِ فَأَخْرَجَهُمَا مِنْ تَحْتِ فَغَسَلَهُمَا وَمَسَحَ بِرَأْسِهِ وَعَلَى خُفَيْهِ.

2918- Mugîre ibnu Şu'be -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ihtiyâcını gidermek için uzağa gitti ve daha sonra işi bitince geri döndü. Ben kendisini su ile karışladım. Üzerinde bir Şam cübbesi vardı. Ağzını su ile çalkaladı, burnuna su çekti sümkürdü ve yüzünü yıkadı. Ellerini o cübbe'nin yeninden çıkarmaya davrandı. Elbisenin yenleri¹⁸⁶ dar olduğundan ellerini cübbe'nin altından çıkardı, onları yıkadı, başını ve ayakkabılarının¹⁸⁷ üzerini mesh etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 203, 363, 388, 2918, 4421, 5798, 5799)

٩١ - بَابُ الْخَرِيرِ فِي الْحَرْبِ

91- Savaşta İpek Giymenin Cevazı Bâbı

186 Yenden kasıt cübbenin yani elbisenin kollardır.

187 Burada ayakkabıların da üzerine mest edilebileceğinin delili var.

٢٩١٩- حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ الْمِقْدَامِ حَدَّثَنَا خَالِدُ بْنُ الْحَارِثِ حَدَّثَنَا سَعِيدٌ عَنْ قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَخَّصَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرِ فِي قَمِيصٍ مِنْ حَرِيرٍ مِنْ حِكَّةٍ كَانَتْ بِهِمَا.

2919- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Abdurrahman ibnu Avf ve Zübeyr'e -Allah onlardan razı olsun- kaşıntıdan dolayı ipekli gömlek giymelerine izin verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2920, 2921, 2922, 5839)

٢٩٢٠- حَدَّثَنَا أَبُو الْوَلِيدِ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ سِنَانٍ حَدَّثَنَا هَمَّامٌ عَنْ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرَ شَكَوَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَغْنِي الْقَمْلَ فَأَرْخَصَ لَهُمَا فِي الْحَرِيرِ فَرَأَيْتُهُمَا فِي غَزَاةٍ.

2920- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdurrahman ibnu Avf ve Zübeyr -Allah onlardan razı olsun- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e bittten şikâyet ettiler. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, onlara ipek gömlek giymek hususunda izin verdi. Ben bir savaşta o ikisinin üzerinde ipek gömleği gördüm.¹⁸⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2919, 2920, 2921, 2922, 5839)

٢٩٢١- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ أَخْبَرَنِي قَتَادَةَ أَنَّ أَنَسًا حَدَّثَهُمْ قَالَ رَخَّصَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ وَالزُّبَيْرِ فِي الْقَوَامِ فِي حَرِيرٍ.

2921- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Abdurrahman ibnu Avf ve

188 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem altını ve ipeği erkeklere haram kadınlara helâl kılmıştır, buradaki husus ise bir ruhsattır bitlenen kişinin sakalını kesmesinde ipek giymesinde bir mahzur yoktur, ama ruhsat olarak.

Zübeyr ibnül-Avvâm'a -Allah onlardan razı olsun- ipek giymek hususun-da ruhsat verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2919, 2920, 2921, 2922, 5839)

۲۹۲۲ - حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا غُنْدَرٌ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ سَمِعْتُ قَتَادَةَ عَنْ أَنَسٍ رَخَّصَ أَوْ رَخَّصَ لَهُمَا لِحِكَّةَ بِهِمَا.

2922- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bu iki sahabede meydana gelen bir kaşıntı hastalığından dolayı ken-dilerine ipek gömlek giymek konusunda ruhsat verildi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2919, 2920, 2921, 2922, 5839)

۹۲ - بَاب مَا يُذَكَّرُ فِي السَّكِينِ

92- Bıçak Kullanmanın Cevazı Hakkında Zikrolunan Şeyler Bâbı

۲۹۲۳ - حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ أُمَيَّةَ الصُّمَرِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ رَأَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَأْكُلُ مِنْ كَيْفٍ يَحْتَزُّ مِنْهَا ثُمَّ دُعِيَ إِلَى الصَّلَاةِ فَصَلَّى وَلَمْ يَتَوَضَّأْ حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنْ الزُّهْرِيِّ وَزَادَ قَالَ لَقِيَ السَّكِينَ.

2923- Amr ibnu Umeyye -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i pişmiş koyun küre-ğinden et kesip yerken gördüm. Sonra namaza çağrıldı da yeniden abdest almadan namaz kıldırıldı.¹⁸⁹

Bize Ebu Yemân -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bize Şuayb, Zuhri'den haber verdi. Bu rivayette râvî: "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bıçağı elinden bıraktı" kelimesini ziyâde etti.¹⁹⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 675, 2923, 5408, 5422, 5426)

189 İslâm'ın ilk yıllarında fetihten önce, ateşte pişen her şeyden dolayı abdest gereki-yordu. Ama fetihten sonra deve eti müstesna abdest bozucu sayılmadı.

190 Burada bu rivayetlerde, bıçak kullanma ve pişmiş-pişmemiş etin bıçakla kesilme-sinin cevazı vardır. Bunun Cihâd babında getirilmesi, bıçağın da bir harp silâhu ol-masından dolayıdır.

٩٣ - بَاب مَا قِيلَ فِي قِتَالِ الرُّومِ

93- Rumlarla Savaşmanın Fazileti Hakkında Söylenenler Bâbı

٢٩٢٤ - حَدَّثَنِي إِسْحَاقُ بْنُ يَزِيدَ الدِّمَشْقِيُّ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ حَمْرَةَ قَالَ حَدَّثَنِي ثَوْرُ بْنُ يَزِيدَ عَنْ خَالِدِ بْنِ مَعْدَانَ أَنَّ عُمَيْرَ بْنَ الْأَسْوَدِ الْعَنْسِيَّ حَدَّثَهُ أَنَّهُ أَمَى عَبْدَ اللَّهِ بْنِ الصَّامِتِ وَهُوَ نَازِلٌ فِي سَاحَةِ حِمَصَ وَهُوَ فِي بِنَاءٍ لَهُ وَمَعَهُ أُمُّ حَرَامٍ قَالَ عُمَيْرٌ فَحَدَّثَنَا أُمُّ حَرَامٍ أَنَّهَا سَمِعَتِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ الْبَحْرَ قَدْ أَوْجَبُوا قَالَتْ أُمُّ حَرَامٍ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا فِيهِمْ قَالَ أَلْتِ فِيهِمْ ثُمَّ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَوَّلُ جَيْشٍ مِنْ أُمَّتِي يَغْزُونَ مَدِينَةَ قَيْصَرَ مَغْفُورٌ لَهُمْ فَقُلْتُ أَنَا فِيهِمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ لَا.

2924- Ümmü Harâm -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ümmetimden denizde savaş eden ilk mücahidler cenneti kazanmışlardır.”¹⁹¹

Ben: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben onlardan mıyım? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Sen onlardansın” buyurdu. Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Ümmetimden, Kostantiniyye'ye karşı savaşa çıkacak ilk orduda bulunanlar bağışlanmışlardır.”

-Ben onların içinde miyim Ey Allah'ın Rasûlü? diye sordum. O:

-“Hayır!” diye cevap verdi.¹⁹² (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2799, 2800, 2877, 2878, 2894, 2895, 2974, 6283, 7002)

191 Yani onlar öyle bir işi başardılar ki bu işleri sayesinde cenneti hak ettiler.

192 Ümmetimden denizde savaşa çıkan ilk ordu bağışlanmıştır” sözünden kasıt, deniz ötesinde oturan Rumlar'la savaştır. Ayrıca bir de “Kayser'in şehrine gazâyâ gidiyorlar” sözünden, murâd Kostantiniyye yani İstanbul'dur. Birincisi Muâviye zamanında Kıbrıs'a, ikincisi yani Kostantiniyye harbi, 52. hicret yılında Yezîd'in yaptığı gazvedir. Bu gazvede Ebu Eyyûb el-Ensârî öldü. O, Kostantiniyye kapısı-

٩٤ - بَابُ قِتَالِ الْيَهُودِ

94- Gelecekte Yahudilerle Yapılacak Savaş Bâbı

٢٩٢٥ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْقُرَوِيُّ حَدَّثَنَا مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ تَقَاتِلُونَ الْيَهُودَ حَتَّى يَخْتَبِيَ أَحَدُهُمْ وَرَاءَ الْحَجَرِ فَيَقُولُ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَأَيْتُ فَاقْتُلْهُ.

2925- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizler Yahudiler’le savaşıacaksınız. Öyle ki onlardan biri taşın arkasına gizlenecek. Arkasına gizlendiği taş: Ey Allah’ın kulu! Şu arkamda-ki bir Yahudi’dir, onu öldür! diyecektir.¹⁹³ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3593)

٢٩٢٦ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ عُمَارَةَ بْنِ الْقُعْقَاعِ عَنْ أَبِي زُرْعَةَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقَاتِلُوا الْيَهُودَ حَتَّى يَقُولَ الْحَجَرُ وَرَاءَهُ الْيَهُودِيُّ يَا مُسْلِمُ هَذَا يَهُودِيٌّ وَرَأَيْتُ فَاقْتُلْهُ.

2926- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

nın yanında gömülmesini ve kabrinin dümdüz, belirsiz edilmesini vasiyet etmişti. Vasiyeti böylece yerine getirildi. Sonra Rumlar’ın onun kabri ile yağmur duası yapar oldukları söylenir (Fethul-Bârî).

- 193 Bu hadîste Müslümanların dîninin İsâ’nın inmesine kadar bakı olacağına işareti vardır. Çünkü Deccâl ile savaşıacak ve onun beraberindeki Yahudiler’in köklerini kazıyacak olan odur. İsa aleyhisselam inecek, domuzu öldürecek, haçı kıracak ve İslâm yeryüzüne hâkim olacaktır. İsrâîl oğulları Kur’ân’ın işaretine göre olan takvîmin ilk çağlarında bütün âlemlere üstün kılınmış büyük bir millettir. Kendilerinden birçok büyük peygamberler gelmiş, bazen büyük devletler de kurmuşlardır. Fakat çok uzun devirler süren tarihlerinde Allah’ın kendilerine olan nimetlerine zaman zaman nankörlükler yapmışlar; hatta bazen peygamberlerini bile öldürme cürümlerinden çekinmemişlerdir.

“Sizler Yahudilerle savaşmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Savaş esnasında Yahudinin arkasına gizlendiği taş: Ey Müslüman! Şu arkamdaki Yahudi’dir, onu öldür! der.”

٩٥ - بَابُ قِتَالِ التُّرْكِ

95- Türklerle Savaş Bâbı

٢٩٢٧- حَدَّثَنَا أَبُو الثُّغْمَانِ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ بْنُ حَازِمٍ قَالَ سَمِعْتُ الْحَسَنَ يَقُولُ حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ تَغْلِبٍ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تُقَاتِلُوا قَوْمًا يَتَتَعَلُّونَ نِعَالَ الشَّعْرِ وَإِنْ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تُقَاتِلُوا قَوْمًا عَرَاضَ الْوُجُوهِ كَانَ وَجُوهُهُمُ الْمَجَانُ الْمُطْرَقَةُ.

2927- Amr ibnu Tağlîb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizin, keçe ayakkabılar giyinen bir kavimle savaşacak olmanız kıyamet âlâmetlerindendir. Ve yine sizin, yüzleri geniş ve yüzleri deri üstüne deri kaplanmış kalkanlar gibi kalın etli olan bir kavimle savaşacak olmanızda kıyamet âlâmetlerindendir.”¹⁹⁴ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3596)

194 İbnu Hacer şöyle diyor: “Önceleri Türkler ile Müslümanların arası uzak idi. Daha sonra yavaş yavaş birbirlerine yaklaştılar. Türklerden alınan esirler çoğalmaya başladı. Onların kuvvetli ve çetin birileri oldukları görüldüncə, sultanlar onlara önem verdiler. Öyle ki Abbasi halifesi Mu'tasım'ın ordusunun çoğu Türklerden oluşmakta idi. Sonra Türkler idareyi ele geçirmeye başladılar. Önce Mültevekkil'den başlayarak tek tek Mu'tasım'ın çocuklarını öldürdüler. Sonra Deylem diyarına kanıştılar. Saman oğulları da Türklerdendir. İran'ı ele geçirdiler. Daha sonra bu yerlere önce Sebt Tekin oğulları sonra Selçuklular hâkim oldu. Sınırlarını Irak, Suriye ve Anadolu'ya kadar genişlettiler. Selçuklulardan sonra Suriye'de Zengiler ve onlara uyan Eyyûbiler hâkim oldu ve buralarda Türkler çoğaldı. Oradan sonra Mısır ve Hicaz'a hâkim oldular. Selçuklulara karşı 150 savaş yapıldı. Birçok ülke harap oldu, çok kan döküldü. Sonra Tatarların gelmesiyle sanki kıyamet koptu. Hükümdarları Cengiz Han'ın çıkışı m. 600'lü yıllardan sonraydı. Çocukları doğuda, kendisi batıda dünyayı ateşe verdiler. Onların zarar vermediği tek ülke kalmadı. Bağdat'ı harap ettiler ve son halife Musta'sım'ı 656'da öldürdüler. Son hükümdarları Aksak Timur'a kadar her yeri yakıp yıkmaya devam ettiler. Timur Suriye tarafına yöneldi. Orada yaşadı. Şam'ı taş üstüne taş kalmayacak şekilde yaktı. Sonra Anadolu ve Hindistan arasında dolaştı. Allah onu öldürene kadar burada yaşadı. Çocukları bu

٢٩٢٨ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا يَعْقُوبُ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ صَالِحٍ عَنْ
الْأَعْرَجِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا
تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا الثَّرَكِ صِغَارَ الْأَعْيُنِ حُمْرَ الْوُجُوهِ ذُلْفَ الْأَنْوْفِ كَأَنَّ
وُجُوهُهُمْ الْمَجَانُ الْمُطْرَقَةُ وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا نَعَالُهُمُ الشَّعْرُ.

2928- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizler, gözleri küçük, yüzleri kırmızı, basık burunlu, yüzleri üst üste deri kaplanmış kalkanlar gibi kalın etli olan Türk denilen kavim ile savaşmadıkça kıyamet kopmayacaktır. Yine sizler ayakkabıları kıl deriden olan bir kavimle savaşmadıkça kıyamet kopmayacaktır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2929, 3587, 3590, 3591)

ülkelere yerleşti Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in şu hadisi buraya kadar anlattıklarımızın hepsini doğrulamaktadır: “Ümmetimin mal ve mülkünü alacak ilk kavim Beni Kantura'dır"... Sanki O, "ümmeitim" sözüyle İslâm'ı sonradan kabul edenleri değil, kendi soyundan olanları yani: Arapları kastetmektedir. Doğrusunu Allah bilir. Anlaşıldığına göre hicri yedinci asırda görülen Tatarlar, Türklerin ta kendileridir. Çünkü hadislerde geçen Türklerin özellikleri Tatarlarda (Moğol) görülmektedir. "Onların ortaya çıktıkları dönem İmam Nevevî'nin zamanında olmuştur. Nevevî onlar hakkında şöyle diyor: "Türklerle yapılan savaşlarda onların hadislerde geçen küçük gözlü, kırmızı suratlı, basık burunlu, geniş yüzlü sanki deri üstüne deri kaplanmış kalkanlar gibi kalın etli, tüyden ayakkabı giyme özelliklerini taşıyanlar oldukları görülmüştür. Müslümanlar onlarla defalarca savaşmışlar ve hâlen de savaşmaktadırlar. "Türkler daha sonra Müslüman olmuş İslâm'a ve Müslümanlara faydaları dokunmuştur. Osmanlı Devleti gibi büyük bir devlet kurmuşlar, birçok yerleri fethetmişlerdir. Bu fetihlerden en önemlisi Bizans'ın başkenti olan İstanbul'un fethidir. Bu fetih kıyamete yakın Deccal çıkmadan önce olacak olan İstanbul'un ikinci fethine hazırlıktır. Bunun açıklaması ileride geçecek. İstanbul'un fethi ile İslâmiyet Avrupa ve daha sonra doğuda ve batıda dünyanın birçok yerinde yayılmıştır. Türklerle savaştan bahseden Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in o hadisinden sonra, Ebu Hureyre'den gelen şu hadis onların İslâm'a girip hizmet etmelerini çok iyi açıklamaktadır: "Hoşunuza gitmeyen bu durumdan sonra onları insanların en hayırlıları olarak bulacaksınız. İnsanlar madenler gibi farklı farklıdır. Cahiliyede en azılları, İslâm'da en hayırlıları olur." Fethul-Bârî.

٩٦ - بَابُ قِتَالِ الَّذِينَ يَتَّعِلُونَ الشَّعْرَ

96- Kıl Keçeden Ayakkabılar Giyinen Kavimle Savaş Bâbı

٢٩٢٩- حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ عَنْ سَعِيدِ بْنِ الْمُسَيَّبِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا نَعَالُهُمُ الشَّعْرُ وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تُقَاتِلُوا قَوْمًا كَأَنَّ وُجُوهُهُمْ الْمَجَانُ الْمَطْرَقَةُ قَالَ سُفْيَانُ وَزَادَ فِيهِ أَبُو الزُّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رِوَايَةً صِغَارِ الْأَعْيُنِ ذَلْفَ الْأَنْفِ كَأَنَّ وُجُوهُهُمْ الْمَجَانُ الْمَطْرَقَةُ.

2929- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Sizler, ayakkabıları kıl keçe olan bir kavimle savaşmadıkça kıyamet kopmaz. Yine sizler yüzleri üst üste deri kaplanmış kalkanlar gibi kalın etli olan bir kavimle savaşmadıkça kıyamet kopmaz.”

Ebu Hureyre'den gelen rivâyette: “Gözleri küçük, burunları yassı, yüzleri üst üste deri kaplanmış kalkanlar gibi etli olan” kelimesini ziyâde etmiştir. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2928, 2929, 3587, 3590, 3591)

٩٧ - بَابُ مَنْ صَفَّ أَصْحَابَهُ عِنْدَ الْهَزِيمَةِ وَنَزَلَ عَنْ دَابَّتِهِ وَاسْتَنْصَرَ

97- Hezimet Anında Bineğinden İnip Allah'tan Yardım İsteyerek Askerlerini Savaş Meydanında Saf Saf Tutan Kimse Bâbı

٢٩٣٠- حَدَّثَنَا عَمْرُو بْنُ خَالِدٍ الْحَرَّانِيُّ حَدَّثَنَا زُهَيْرٌ حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ قَالَ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لَا وَاللَّهِ مَا وَلَّى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَكِنَّهُ خَرَجَ شُبَّانُ أَصْحَابِهِ وَأَخْفَاؤُهُمْ حُسْرًا لَيْسَ بِسِلَاحٍ فَأَتَوْا قَوْمًا رُمَاةَ جَمْعٍ هَوَازِنَ وَبَنِي نَصْرٍ مَا يَكَادُ يَسْقُطُ لَهُمْ سَهْمٌ فَرَشَقُوهُمْ رَشَقًا مَا يَكَادُونَ يُخْطِئُونَ فَأَقْبَلُوا هُنَالِكَ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

وَسَلَّمَ وَهُوَ عَلَى بَغْلَتِهِ الْبَيْضَاءِ وَابْنُ عَمِّهِ أَبُو سُفْيَانَ بْنُ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ يَقُودُ بِهِ فَنَزَلَ وَاسْتَنْصَرَ ثُمَّ قَالَ أَنَا النَّبِيُّ لَا كَذِبَ أَنَا ابْنُ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ ثُمَّ صَفَّ أَصْحَابَهُ.

2930- Berâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir adam kendisine: Sizler Huneyn günü savaş meydanından kaçtınız mı ey Ebâ Umâre? diye sordu. O da:

-Hayır vallahi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem savaş meydanından kaçmamıştır. Lâkin hakikat şu ki, O'nun sahabelerinin gençleri ve ağırlığı olmayanları miğfersiz, zırhsız ve silâhsız olarak çıktılar. Akabinde hemen hemen kendilerinin hiçbir oku yere düşmeyecek kadar iyi atıcı olan Hevâzin ve Benû Nasr topluluğu olan atıcılardan ibaret bir kavme geldiler. Onlar bunlara ok yağdırdılar. Öyle bir ok yağmuru ki, hemen hemen hiç hata etmiyorlardı. Bunun üzerine o genç sahabeler oradan Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına dönüp geldiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beyaz katırının üstünde; amcasının oğlu Ebu Sufyân ibnu Hâris ibnu Abdulmuttalib ise katırını tutuyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sabit durup hemen bineğinden indi ve Allah'tan yardım istedi. Sonra:

“Ben Peygamber'im yalan yok, ben Abdulmuttalib oğluyum” diyordu. Bundan sonra da sahabelerini harp saffına dizdi.¹⁹⁵ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2864)

195 Huneyn, Mekke ile Tâif arasında ve Tâif'in yakınında bir vâdinin adıdır. Mekke'ye üç mil mesafede ve Arafat Dağı'nın arkasındadır. Huneyn harbi hicretin sekizinci yılı Şevvalinin beşinci günü vuku' buldu. Huneyn vadisinde pusulara gizlenmiş olan Hevâzin okçularının şiddetli ok hücumuna uğradıklarında fena hâlde bozuldular ve sahâbîlerde umumî bir kaçma oldu. Herkes korkup sarsıldığı sırada Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, tamamiyle azim ve irâdesine sahip tam bir yiğitlik timsali kesilmişti. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu metin azmi, ordunun sağ kanadını bir derece yerinde tutabilmişti. Bu sırada gür sesli olan Abbas vasıtasıyla: Ey Akabe'de bey'at eden Ensâr! Ey Rıdvan ağacı altında söz veren sahâbîler!.. diye davet etti. Lebbeyk diyerek döndüler ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına koştular. Bozulmuş asker bu suretle toplandı. Harp safını düzeltti, yeniden harbe girişildi, sonunda zafer kazanıldı.

٩٨ - بَاب الدُّعَاءِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ بِالْهَرِيعَةِ وَالزُّلْزَلَةِ

98- Savaş Esnasında İmâmın, Müşriklerin Hezimete Uğrayıp Sarsılmaları İçin Dua Etmesi Bâbı

٢٩٣١ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مُوسَى أَخْبَرَنَا عِيسَى حَدَّثَنَا هِشَامٌ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَلَأَ اللَّهُ بُيُوتَهُمْ وَقُبُورَهُمْ نَارًا شَغُلُونَا عَنْ الصَّلَاةِ الْوُسْطَى حَتَّى غَابَتِ الشَّمْسُ.

2931- Ali ibnu Ebî Tâlib -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Hendek savaşında müşriklerle savaşla meşgul olan Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allah müşriklerin evlerini ve mezarlarını ateşle doldursun! Onlar bizleri güneş battığı zamana kadar ikinci namazından alıkoydular”¹⁹⁶ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4111, 4533, 6396)

٢٩٣٢ - حَدَّثَنَا قَبِيصَةُ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ ابْنِ ذَكْوَانَ عَنْ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْعُو فِي الْقُنُوتِ اللَّهُمَّ أُنِجْ سَلَمَةَ بْنَ هِشَامٍ اللَّهُمَّ أُنِجْ الْوَلِيدَ بْنَ الْوَلِيدِ اللَّهُمَّ أُنِجْ عِيَّاشَ بْنَ أَبِي رَبِيعَةَ اللَّهُمَّ أُنِجْ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اللَّهُمَّ اشْدُدْ وَطَأَتَكَ عَلَى مُضَرَ اللَّهُمَّ سَيِّئَ كَسْنِي يُوسُفَ.

2932- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kunûtta şöyle duâ ederdi:

“Allah’ım! Seleme ibnu Hişâm’ı kurtar! Allah’ım! Velid ibnul-Velid’i kurtar! Allah’ım! Ayyaş ibnu Ebî Rabîa’yı kurtar! Allah’ım! Müslümanlardan zayıf olanları kurtar! Allah’ım! Mudar kabilesi aleyhine baskı-

196 Hadis de “Allah onların evlerini ve kabirlerini ateşle doldursun” sözünden maksat, evlerini yakmakta onların nefislerine sarsıntının son derecesi olmasındandır. Bu onlara çok ağır gelir.

nı daha da şiddetlendir! Allah'ım! Yıllarını Yûsuf'un yılları gibi şiddetli yap!"¹⁹⁷ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 804, 1006, 2932, 3281, 4560, 4598, 6200, 6393)

٢٩٣٣ - حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ أَبِي خَالِدٍ أَنَّهُ سَمِعَ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمَ الْأَحْزَابِ عَلَى الْمُشْرِكِينَ فَقَالَ اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ سَرِيعَ الْحِسَابِ اللَّهُمَّ اهْزِمِ الْأَحْزَابَ اللَّهُمَّ اهْزِمْنَهُمْ وَزَلِّزْلَهُمْ.

2933- Abdullah ibnu Ebû Evfâ -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hendek savaşında müşrikler aleyhine şöyle duâ ediyordu:

"Kur'ân'ı indiren, hesabı çabuk gören, Allah'ım! Allah'ım! Düşmanları bozguna uğrat! Allah'ım! Onları hezimete uğrat ve ayakları altından onları salla!" (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2965, 3025, 4115, 6392, 7489)

٢٩٣٤ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَعْفَرُ بْنُ عَوْنٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي فِي ظِلِّ الْكَعْبَةِ فَقَالَ أَبُو جَهْلٍ وَكَاسَ مِنْ قُرَيْشٍ وَتَحَرَّتْ جَزُورٌ بِنَاحِيَةِ مَكَّةَ فَأَرْسَلُوا فَجَاءُوا مِنْ سَلَاهَا وَطَرَحُوهُ عَلَيْهِ فَجَاءَتْ فَاطِمَةُ فَأَلْقَتْهُ عَنْهُ فَقَالَ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ اللَّهُمَّ عَلَيْكَ بِقُرَيْشٍ لِأَبِي جَهْلٍ بْنِ هِشَامٍ وَعُتْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَشَيْبَةَ بْنِ رَبِيعَةَ وَالْوَلِيدَ بْنَ عُتْبَةَ وَأَبِي بَنْ خَلْفٍ وَغُفْبَةَ بْنَ أَبِي مُعَيْطٍ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ فَلَقَدْ رَأَيْتُهُمْ فِي قَلْبٍ بَدْرٍ قَتَلَى قَالَ أَبُو إِسْحَاقَ وَتَسَيَّتُ السَّابِغَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ وَقَالَ يُوسُفُ بْنُ إِسْحَاقَ عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ أُمِّيَّةُ بْنُ خَلْفٍ وَقَالَ شُعْبَةُ أُمِّيَّةُ أَوْ أَبِي وَالصَّحِيحُ أُمِّيَّةُ.

197 İsmâîl aleyhisselamın evlâdı olan Arap kabîleleri Mudar ve Rabîa adlarıyla iki büyük kola ayrılıyor. Kureyş, Mudar'ın en hâlisidir. Bunlar gibi Hicaz'ın doğusunda oturan Huzayl, Esed, Temîm, Dabbeh, Muzeyne gibi kabîleler de henüz kâfir ve Allah Rasûlü'ne hâsım idiler.

2934- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Kâbe'de namaz kılıyordu. Ebu Cehil ve Kureyş'ten bazı insanlar, Mekke'nin yanında yeni kesilen devenin rahmini getirdiler ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem secdede iken O'nun sırtına koydular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem secdeden doğrulduğunda.

"Allah'ım! Kureyş'i onlardan kâfir olanları helâk et! Allah'ım! Kureyş'i onlardan kâfir olanları helâk et!" diyerek onlara beddua etti.

O esnada orada Ebu Cehil ibnu Hişam, Utbe ibnu Rabia, Şeybe ibnu Rabia, Velid ibnu Utbe, Ubey ibnu Halef, Ukbe İbnu Ebi Muayt vardı.

İbnu Mesud dedi ki: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem saydığı kimseleri Bedir savaşında Bedir çukurunda yere serilmiş, öldürülmüş bir şekilde gördüm.

Ebu İshak, yedincisini unuttum, dedi. Yusuf ibnu Ebi İshak, Ebu İshak'tan yedinci kişinin Umeyye ibnu Halef olduğunu bildirmiştir. Şube, yedinci kişinin Umeyye veya Ubey olduğunu söylemiştir. Doğrusu ise onun Umeyye olduğudur.¹⁹⁸ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 520, 2934, 3185, 3854, 3960)

٢٩٣٥ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادٌ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ ابْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ الْيَهُودَ دَخَلُوا عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا السَّامُ عَلَيْكَ فَلَعَنَتْهُمْ فَقَالَ مَا لَكَ قُلْتَ أَوَلَمْ تَسْمَعْ مَا قَالُوا قَالَ فَلَمْ تَسْمَعْ مَا قُلْتُ وَعَلَيْكُمْ.

2935- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Yahudiler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdiler ve: es-selâmu aleyke (ölüm senin üzerine olsun) dediler. Bunun üzerine ben onlara lânet ettim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

¹⁹⁸ Bu hezîmet duasında topluluklarının dağılması bulunmakla beraber nefislerinin selâmette kalması vardır. Bu da tevbe etmeleri ve İslâm'a girmeleri umudunu ihtiva eder.

“Sana ne oldu?” diye sordu. Ben:

-Sen onların sana ne dediklerini duymadın mı? dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Peki benim onlara ve aleykum (sizin üzerinize) dediğimi duymadın mı?” buyurdu.¹⁹⁹

۹۹ - بَابُ هَلْ يُرْشِدُ الْمُسْلِمُ أَهْلَ الْكِتَابِ أَوْ يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ

99- Bâb: Bir Müslüman, Kitap Ehlini İslâm'a Davet Eder mi veya Onlara Kur'ân Öğretir Mi?

۲۹۳۶ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ أَخْبَرَنَا يَعْقُوبُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا ابْنُ أَخِي ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عَمِّهِ قَالَ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ بْنِ مَسْعُودٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ إِلَى قَيْصَرَ وَقَالَ فَإِنْ تَوَلَّيْتَ فَإِنْ عَلَيَّكَ إِنَّمَا الْأَرِيسِيِّنَ.

2936- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Rum kralı Kayser'e bir mektup yazdı. Mektubunda şöyle diyordu:

“Şayet İslâm'dan yüz çevirirsen, çiftçilerin günahı senin boynuna-
dır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2940)

۱۰۰ - بَابُ الدُّعَاءِ لِلْمُشْرِكِينَ بِالْهُدَى لِيَتَأَلَّفَهُمُ

100- Müşrikleri İslâm'a Alıştırmak İçin Onlara Dua Etmek Bâbı

199 “Ve aleyküm (Sizin üzerinize de olsun)” sözünün manası “Sâm, yani ölüm size de olsun” demektir. Bu ise Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem tarafından yapılmış bir duadır. Allah kâfirlerin değil inananların duasını kabul eder.

٢٩٣٧ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ قَالَ قَالَ أَبُو هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَدِمَ طُفَيْلُ بْنُ عَمْرِو الدَّوْسِيِّ وَأَصْحَابُهُ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ دَوْسًا عَصَتْ وَأَبَتْ فَادْعُ اللَّهَ عَلَيْهَا فَعِيلَ هَلَكَتْ دَوْسٌ قَالَ اللَّهُمَّ اهْدِ دَوْسًا وَأْتِ بِهِمْ.

2937- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Tufeyl ibnu Amr Devsî, arkadaşlarıyla beraber Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldi ve dedi ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Devs kabilesi İslâm çağrımıza karşılık vermediler ve Müslüman olmaktan kaçındılar. Onların aleyhine Allah'a dua et. Orada bulunanlar: Devs kabilesi helâk olsun, diye beddua ettiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ise:

"Allah'ım! Devs kabilesine hidayet ver ve onlar Müslümanlar olarak bizim yanımıza getir" diyerek hayır duada bulundu.²⁰⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4392, 6397)

١٠١ - بَابُ دَعْوَةِ الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى وَعَلَى مَا يُقَاتِلُونَ عَلَيْهِ وَمَا كَتَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى كِسْرَى وَقَيْصَرَ وَالْدَّعْوَةَ قَبْلَ الْقِتَالِ

101- Yahudi ve Hristiyanları İslâm'a Davet Etmek; Bunların Hangi Şey Üzerine Savaşılacakları; Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem)'in Fars Kralı Kisrâ İle Rûm Kralı Kayser'e Yazdığı Mektuplar ve Savaştan Önce İslâm'a Davet Etmek Bâbı

٢٩٣٨ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْجَعْدِ أَخْبَرَنَا شُعْبَةُ عَنْ قَتَادَةَ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ لَمَّا أَرَادَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يَكْتُبَ إِلَى الرُّومِ قِيلَ لَهُ إِيْلَهُمْ لَا يَفْرُءُونَ كِتَابًا إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَخْتُومًا فَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِصَّةٍ فَكَاتَبَ الْأَنْظُرَ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ وَنَقَشَ فِيهِ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ.

200 Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in aleyhte duâ etmesi istenmişken, ümmetine şefkatinin kemâlinden ve büyük ahlâkından dolayı, onlara hayır duâ etmiştir.

2938- Enes ibnu Malik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Rum kralı Kayser'e bir mektup yazdırmak istediğinde kendisine:

-Onlar, mühürlü olmayan bu mektubu okumazlar, denildi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine gümüşten bir mühür edindi. Sanki ben O'nun elindeki beyazlığı görür gibiyim. Üzerinde de "Muhammedun Rasûlullah" yazılı idi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 65, 2938, 5870, 5872, 5874, 5875, 5877, 7162.)

٢٩٣٩ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ يُوسُفَ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ قَالَ حَدَّثَنِي عَقِيلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عُيَيْنَةُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَيْرٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَبَّاسٍ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَى كِسْرَى فَأَمَرَهُ أَنْ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمِ الْبَحْرَيْنِ يَدْفَعُهُ عَظِيمُ الْبَحْرَيْنِ إِلَى كِسْرَى فَلَمَّا قَرَأَهُ كِسْرَى حَرَّقَهُ فَحَسِبْتُ أَنَّ سَعِيدَ بْنَ الْمُسَيَّبِ قَالَ فَدَعَا عَلَيْهِمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ يُمَزَّقُوا كُلُّ مُمَزَّقٍ.

2939- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Abdullah ibnu Huzâfe es-Sehmî ile Kisra'ya mektubunu yolladı. Ona mektubu Bahreyn'in büyüğüne, onunda Kisra'ya vermesini emretti. Kisra mektubu okudu ve onu yırtıp parçaladı. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onların parça parça olmaları için beddua etti.²⁰¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 64, 4424, 7264).

201 Bu hadîste mektupla İslâm'a davet vardır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in mektubunu götüren ilk muhacirlerden Abdullah ibnu Huzâfe Sehmî'dir. Bahreyn kralı Munzir ibnu Sâvâ, Kisrâ da Husrev Pervîz idi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu bedduası kabul olunmuş, Husrev Pervîz oğlu Şirveyh tarafından karnı deşilerek öldürülmüştür. Ondan itibaren İran'ın ikbâli döndü, Ömer zamanında tamâmiyle yıkıldı.

١٠٢ - بَابُ دُعَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ النَّاسَ إِلَى الْإِسْلَامِ وَالثَّبُوتِ وَأَنْ لَا يَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ

102- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in İnsanları İslâm'a, Peygamberliğini İtiraf Etmeye, Allah'tan Başka Kısımının Diğer Bir Kısımını Rabler Edinmemelerine Davet Etmesi Bâbı

وَقَوْلِهِ تَعَالَى ﴿ مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يُوْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ ﴾ إِلَى آخِرِ آيَةِ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Allah'ın, kendisine kitap, hikmet ve peygamberlik verdiği hiçbir insanoğlunun, diğer insanlara, "Allah'ı bırakın da bana kul olun" demesi mümkün değildir. Fakat o, "öğrettiğiniz ve okuyup öğrendiğiniz Kitap sayesinde Rabbe hâlis kul olun" der.»²⁰² Âli-İmrân: 79

٢٩٤٠ - حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ حَمْزَةَ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ سَعْدٍ عَنْ صَالِحِ بْنِ كَيْسَانَ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُتْبَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَتَبَ إِلَى قَيْصَرَ يَدْعُوهُ إِلَى الْإِسْلَامِ وَبَعَثَ بِكِتَابِهِ إِلَيْهِ مَعَ دِحْيَةَ الْكَلْبِيِّ وَأَمْرَةَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّ يَدْفَعَهُ إِلَى عَظِيمٍ بَصْرِيٍّ لِيَدْفَعَهُ إِلَى قَيْصَرَ وَكَانَ قَيْصَرٌ لَمَّا كَشَفَ اللَّهُ عَنْهُ جُنُودَ فَارِسَ مَشَى مِنْ حِمَصٍ إِلَى إِبِلْيَاءَ شُكْرًا لِمَا أَبْلَاهُ اللَّهُ فَلَمَّا جَاءَ قَيْصَرَ كِتَابُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ حِينَ قَرَأَهُ التَّمِسُوا لِي هَا هُنَا أَحَدًا مِنْ قَوْمِهِ لَأَسْأَلَهُمْ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2940- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

202 "Allah Meryem'in oğlu İsa'ya demişti ki: "Ey Meryem oğlu İsa! Beni ve anamı Allah'tan başka iki ilâh edinin diye insanlara sen mi söyledin?" İsa ise, şöyle demişti: "Seni tenzih ederim. Hakkım olmayan bir şeyi söylemek bana yakışmaz. Zaten bunu söylemiş olsam, sen onu muhakkak bilirdin. Sen, benim içimde olanı bilirsin; fakat ben senin içindekini bilmem. Şüphe yoktur ki sen gaybları hak-

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Rûm Kayseri'ni İslâm'a davet etmek için ona mektup yazdı. Mektubunu Kayser'e Dıhyetul- Kelbî'nin beraberinde yolladı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Dıhye'ye mektubu Busrâ halkı büyüğünün Kayser'e sunması için, mektubu Busrâ halkı büyüğüne vermesini emretti.

Kayser ise, Allah ondan Fars ordularını bozguna uğrattığı zaman, Allah'ın kendisine lütfettiği bu büyük zafere şükür olmak üzere, Hınıs'tan Beytu'l-Makdis'e kadar yürümüştü idi.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in mektubu Kayser'e ulaşır onu okuduktan sonra şöyle dedi:

-Bana burada o adamın kavminden bir adam arayın, ben onlara Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemle alâkalı sorular sorayım!²⁰³ (Hadi- sin geçtiği diğer yerler: 2936)

٢٩٤١ - قَالَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَأَخْبَرَنِي أَبُو سُفْيَانَ بْنُ حَرْبٍ أَنَّهُ كَانَ بِالشَّامِ فِي رَجَالٍ مِنْ قُرَيْشٍ قَدِمُوا تِجَارًا فِي الْمُدَّةِ الَّتِي كَانَتْ بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَبَيْنَ كُفَّارِ قُرَيْشٍ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَوَجَدْنَا رَسُولَ قَيْصَرَ بَغْضِ الشَّامِ فَانْطَلَقَ بِي وَبِأَصْحَابِي حَتَّى قَدِمْنَا إِيْلَاءَ فَأَدْخَلْنَا عَلَيْهِ فَإِذَا هُوَ جَالِسٌ فِي مَجْلِسٍ مُلْكِهِ وَعَلَيْهِ التَّاجُ وَإِذَا حَوْلَهُ عِظَمَاءُ الرُّومِ فَقَالَ لَتَرْجُمَانَهُ سَلُّهُمْ إِلَيْهِمْ أَقْرَبُ نَسَبًا إِلَيَّ هَذَا الرَّجُلُ الَّذِي يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَقُلْتُ أَنَا أَقْرَبُهُمْ إِلَيْهِ نَسَبًا قَالَ مَا قَرَابَةُ مَا بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ فَقُلْتُ هُوَ ابْنُ عَمِّي وَلَيْسَ فِي الرُّكْبِ يَوْمَئِذٍ أَحَدٌ مِنْ بَنِي عَبْدِ مَنَافٍ غَيْرِي فَقَالَ قَيْصَرُ أَذْنُوهُ وَأَمَرَ بِأَصْحَابِي فَجُعِلُوا خَلْفَ ظَهْرِي عِنْدَ كَفِّهِ ثُمَّ

kıyla bilirsin." Maide 116 ve "Onlar, Allah'ı bırakıp hahamlarını, rahiplerini ve Meryem'in oğlu Mesih'i kendilerine Rab edinmişler. Hâlbuki onlar da tek bir ilâha ibadet etmekten başka bir şeyle emrolunmamışlardı. Zira O'ndan başka ilâh yoktur. O, onların şirk koştuklarından münezzehtir." Tevbe 31. âyetleri de bunun benzeridir.

- 203 Dıhye, sahâbîlerin en güzeli ve en kibar bir siması idi. Birçok sefer Cibril, onun su- retinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e vahiy getirmiştir. O devrin en büyük devletinin başkanına böyle kibar, yakışıklı, gayet güzel bir elçi gönderilme- sinde son derece yüksek bir seçme güzelliği de vardır.

لَكَذِبْتُهُ حِينَ سَأَلَنِي عَنْهُ وَلَكِنِّي اسْتَحْيَيْتُ أَنْ يَأْتُرُوا الْكَذِبَ عَنِّي فَصَدَقْتُهُ ثُمَّ قَالَ
لَتَرْجُمَانِهِ قُلْ لَهُ كَيْفَ نَسَبُ هَذَا الرَّجُلِ فَيَكُمُ قُلْتُ هُوَ فِينَا ذُو نَسَبٍ قَالَ فَهَلْ قَالَ
هَذَا الْقَوْلَ أَحَدٌ مِنْكُمْ قَبْلَهُ قُلْتُ لَا فَقَالَ كُنْتُمْ تَتَّهَمُونَهُ عَلَى الْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ
مَا قَالَ قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مِنْ مَلِكٍ قُلْتُ لَا قَالَ فَأَشْرَافُ النَّاسِ يَتَّبِعُونَهُ
أَمْ ضُعَفَاؤُهُمْ قُلْتُ بَلْ ضُعَفَاؤُهُمْ قَالَ فَيَزِيدُونَ أَوْ يَنْقُصُونَ قُلْتُ بَلْ يَزِيدُونَ قَالَ
فَهَلْ يَرْتَدُّ أَحَدٌ سَخِطَةً لِدِينِهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ قُلْتُ لَا قَالَ فَهَلْ يَغْدِرُ قُلْتُ لَا
وَتَحْنُ الْآنَ مِنْهُ فِي مُدَّةٍ تَحْنُ تَخَافُ أَنْ يَغْدِرَ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ وَلَمْ يُمَكِّنِي كَلِمَةً
أَدْخُلُ فِيهَا شَيْئًا أَلْتَقِصُّهُ بِهِ لَا أَخَافُ أَنْ تُؤَفِّرَ عَنِّي غَيْرُهَا قَالَ فَهَلْ قَاتَلْتُمُوهُ أَوْ
قَاتَلَكُمُ قُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَكَيْفَ كَانَتْ حَرْبُهُ وَحَرْبُكُمْ قُلْتُ كَانَتْ ذُوَلًا وَسَجَالًا يُدَالُ
عَلَيْنَا الْمَرْءُ وَلِذَلِكَ عَلَيْهِ الْآخَرَى قَالَ فَمَاذَا يَأْمُرُكُمْ بِهِ قَالَ يَأْمُرُنَا أَنْ نَعْبُدَ اللَّهَ
وَحْدَهُ لَا نُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا وَنَنْهَانَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَيَأْمُرُنَا بِالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ
وَالْعِفَافِ وَالْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ فَقَالَ لَتَرْجُمَانِهِ حِينَ قُلْتُ ذَلِكَ لَهُ قُلْ لَهُ إِلَهِي
سَأَلْتُكَ عَنْ نَسَبِهِ فَيَكُمُ فَرَعَمْتُ أَنَّهُ ذُو نَسَبٍ وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْعَثُ فِي نَسَبٍ
قَوْمِهَا وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَالَ أَحَدٌ مِنْكُمْ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ فَرَعَمْتُ أَنْ لَا فَقُلْتُ لَوْ كَانَ
أَحَدٌ مِنْكُمْ قَالَ هَذَا الْقَوْلَ قَبْلَهُ قُلْتُ رَجُلٌ يَأْتُمُّ بِقَوْلٍ قَدْ قِيلَ قَبْلَهُ وَسَأَلْتُكَ هَلْ
كُنْتُمْ تَتَّهَمُونَهُ بِالْكَذِبِ قَبْلَ أَنْ يَقُولَ مَا قَالَ فَرَعَمْتُ أَنْ لَا فَعَرَفْتُ أَنَّهُ لَمْ يَكُنْ
لِيَدْعَ الْكَذِبَ عَلَى النَّاسِ وَيَكْذِبَ عَلَى اللَّهِ وَسَأَلْتُكَ هَلْ كَانَ مِنْ آبَائِهِ مِنْ مَلِكٍ

وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَرْمِدُ أَحَدٌ سَخَطَهُ لَدَيْهِ بَعْدَ أَنْ يَدْخُلَ فِيهِ فَرَعَمْتُ أَنْ لَا فَكَذَلِكَ
 الْإِيمَانُ حِينَ تَخْلُطُ بِشَاشَتِهِ الْقُلُوبُ لَا يَسْخَطُهُ أَحَدٌ وَسَأَلْتُكَ هَلْ يَغْدِرُ فَرَعَمْتُ أَنْ
 لَا وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ لَا يَغْدِرُونَ وَسَأَلْتُكَ هَلْ قَاتِلْتُمُوهُ وَقَاتِلْتُكُمْ فَرَعَمْتُ أَنْ قَدْ فَعَلَ
 وَأَنْ حَرْبَكُمْ وَحَرْبُهُ تَكُونُ دَوْلًا وَيُدَالُ عَلَيْكُمْ الْمَرَّةَ وَتُدَالُونَ عَلَيْهِ الْأُخْرَى
 وَكَذَلِكَ الرُّسُلُ تُبْتَلَى وَتَكُونُ لَهَا الْعَاقِبَةُ وَسَأَلْتُكَ بِمَاذَا يَأْمُرُكُمْ فَرَعَمْتُ اللَّهُ
 يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَيَنْهَأَكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُكُمْ
 وَيَأْمُرُكُمْ بِالصَّلَاةِ وَالصَّدَقَةِ وَالْعَفَافِ وَالْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ قَالَ وَهَذِهِ صِفَةُ
 النَّبِيِّ قَدْ كُنْتُ أَغْلَمُ اللَّهُ خَارِجٌ وَلَكِنْ لَمْ أَظُنْ اللَّهُ مِنْكُمْ وَإِنْ يَكُ مَا قُلْتُ حَقًّا
 فَيُوشِكُ أَنْ يَمْلِكَ مَوْضِعَ قَدَمَيَّ هَاتَيْنِ وَلَوْ أَرَجُو أَنْ أَخْلَصَ إِلَيْهِ لَتَجَشَّمْتُ لِقَائِهِ وَلَوْ
 كُنْتُ عِنْدَهُ لَفَسَلْتُ قَدَمَيْهِ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ ثُمَّ دَعَا بِكِتَابِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
 عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفَرِئَ فَإِذَا فِيهِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ مِنْ مُحَمَّدٍ عَبْدِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
 إِلَى هِرَقْلَ عَظِيمِ الرُّومِ سَلَامٌ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى أَمَّا بَعْدُ فَإِنِّي أَدْعُوكَ بِدِعَايَةِ
 الْإِسْلَامِ أَسْلِمَ تَسْلِمَ وَأَسْلِمَ يُؤْتِكَ اللَّهُ أَجْرَكَ مَرَّتَيْنِ فَإِنْ قَوْلَيْتَ فَعَلَيْكَ إِنَّهُ
 الْأَرِيسِيِّنَ وَ ﴿ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ
 وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا
 اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ﴾ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ فَلَمَّا أَنْ قَضَى مَقَالَتَهُ عَلَتْ أَصْوَاتُ الدِّينِ
 حَوَالَهُ مِنْ عَظَمَاءِ الرُّومِ وَكَثُرَ لَفْظُهُمْ فَلَا أَدْرِي مَاذَا قَالُوا وَأَمَرَ بَنًا فَأَخْرَجْتَنَا فَلَمَّا أَنْ
 خَرَجْتُ مَعَ أَصْحَابِي وَخَلَوْتُ بِهِمْ قُلْتُ لَهُمْ لَقَدْ أَمَرَ أَمْرُ ابْنِ أَبِي كَبْشَةَ هَذَا مَلِكُ
 بَنِي الْأَصْفَرِ يَخَافُهُ قَالَ أَبُو سُفْيَانَ وَاللَّهِ مَا زِلْتُ ذَلِيلًا مُسْتَيْقِنًا بِأَنْ أَمْرُهُ سَيَظْهَرُ
 حَتَّى أَدْخَلَ اللَّهُ قَلْبِي الْإِسْلَامَ وَأَنَا كَارَةٌ.

2941- Abdullah ibnu Abbas haber verdi ki: Ebu Sufyan ibnu Harb ona şöyle haber verdi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Ebu Sufyan ve Kureyşli kâfirlerle Hudeybiye barışının olduğu ve müddetinin uza-

tıldığı ve bu esnada Şam'da ticaret için bulundukları bir sırada Rum Kayser'i Hirakl, Ebu Sufyan'a gelmeleri için haber yolladı. Hirakl ve Rum'un devlet büyükleri İlyâ'dayken (Beytül-Makdis) onlar geldiler ve onları meclisine davet etti. Sonra onları ve tercümanını huzuruna çağırdı. O esnada Hirakl, tahtında oturuyor, çevresinde ise Rum'un büyükleri vardı. Hirakl dedi ki:

- Kendisinin peygamber olduğunu iddia eden bu adama akraba olarak en yakın olanınız hanginizdir?

Ebu Sufyân dedi ki: Dedim ki:

- Nesepçe en yakınları benim. Hirakl:

- Seninle onun arasındaki akrabalık nedir? O senin neyin olup? diye sordu. Ben:

-O benim amcamın oğludur, dedim. O kafilende o gün Abdu Menaf oğullarından benden başka kimse yoktu. Hirakl:

-Onu bana yaklaştırsın. Arkadaşlarımı da arkamda durmalarını emretti. Sonra tercümanına dedi ki:

- Bunlara de ki: Ben bu adama kendisinin peygamber olduğunu iddia eden zât hakkında bazı sorular soracağım. Bana yalan söylerse, onu yalanlayın.

Ebu Sufyân dedi ki:

-Vallahi yalanımı başkalarına nakledecekler diye hayâ etmeseydim, O'nun hakkında soru sorduğunda ona yalan söylerdim. Ancak benden yalan nakletmelerinden dolayı utandım ve onlara doğruyu söyledim. Sonra tercümanına dedi ki:

-Ona de ki: Sizin içinizde onun soyu nasıldır?

- O içimizde saygın bir soya sahiptir, dedim.

- Sizden, (Kureyş ve Araptan) ondan önce bu iddiada bulunmuş bir kimse var mıydı? dedi.

- Hayır, dedim.

- Peygamberlikten önce onu hiç yalan söylemekle itham ettiğiniz oldu mu veya onun hiç yalanını duyunuz mu? dedi.

-Hayır, dedim.

-Babaları içinde kral var mıydı? dedi.

- Hayır, dedim.

- Qna tâbi olanlar halkın soyluları mı, yoksa zayıfları mı²⁰⁴? dedi.

- Zayıf olanlar, dedim.

- Onların sayıları artıyor mu, yoksa eksiliyor mu? dedi.

- Bilakis artıyorlar, dedim.

- İçlerinde O'nun dînine girdikten sonra nefsanî çıkarlarından dolayı dîninden dönenler var mıdır? dedi.

- Hayır, dedim.

- Hiç ihanet edip anlaşmasına aykırı davranır mı? dedi.

- Hayır. Bizler şu anda onunla anlaşma içerisindeyiz. Bu anlaşmayı bozup ihanet etmesinden korkuyoruz, dedim.

Ebu Sufyân dedi ki: Onun değerini düşürecek, onu gözden düşürecek bundan başka bir söz bulamadım.

- O'nunla hiç savaştınız mı veya O sizinle savaştı mı? dedi.

- Evet, dedim.

- O'nunla olan savaşınız nasıldı? dedi.

- Aramızda savaş çekişmeyle geçer. Savaş, tarafların bir lehine bir aleyhine gelişir, dedim.

- Size ne emrediyor? dedi.

- Bize diyor ki: Yalnızca bir olan Allah'a ibâdet etmemizi ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamamızı emrediyor. Babalarımızın taptıkları ilâhlardan da bizleri yasaklıyor. Bize namaz kılmayı, doğru sözlü olmayı (yalanı terk etmeyi) iffetli olmayı ve ahde vefa göstermeyi ve emaneti yerine vermeyi emrediyor, dedim. Ben bu sözleri söyleyince tercümanına dedi ki:

- Ona söyle: Sana nesebinden sordum, onun içinizde asil bir soya sahip olduğunu söyledin. Peygamberler de zaten böyle kavminin soy bakımından asil olanlarından gönderilirler.²⁰⁵ İçinizden (yani Kureyş ve

204 Buradaki soylu-asilden kasıt; onlardan kibir sahibi olanlardır. Yoksa her asil/soylu olan buna girmez. Nitekim Ebu Bekir, Ömer ve emsalleri bu sorudan önce Müslüman olmuşlardı. ('Fethul-Bari' aynı hadisin şerhinden)

205 Burada Hirakl'in kesin bir ilimle konuşması, ona bunu haber vermesi daha önceki kitaplardan ilmi olduğunu gösterir. ('Fethul-Bari' aynı hadisin şerhinden.)

Araptan) bu sözü O'ndan evvel söylemiş kimse var mıydı, diye sordum; hayır dedin. Şayet ondan önce bu sözü söylemiş birisi olsaydı; 'Kendisinden önce söylenmiş bir sözle teselli buluyor da onu söylüyor, derdim. Sana onun babalarından kral olan var mıydı? diye sordum. Olmadığını söyledin. Şayet onun babalarından birisi kral olsaydı: Babasının mülkünü krallığını isteyen birisi, derdim. Sana bu sözleri demezden önce onu yalancılıkla itham ediyor muydunuz? diye sordum. –Hayır, diye cevap verdin. Ben biliyorum ki, insanlara karşı yalan söylemeyen, bunu huy edinmemiş birisi Allah'a karşı yalan söylemez. Sana ona tâbi olanlar halkın eşrafımı yoksa zayıfları mı? diye sordum. Bana ona zayıf olanların tâbi olduğunu bildirdin. Peygamberlere tâbi olanlarda onlardır. Sana onların azaldıklarını mı yoksa arttıklarını mı? sordum. Onların arttıklarını söyledin. İşte iman da tamamlanıncaya kadar böyledir. Sana içlerinde O'nun dinine girdikten sonra nefsanî çıkarlarından dolayı dininden dönenler var mıdır? diye sordum. Hayır, diye cevapladın. İmanda işte böyle kalbi bütün samimiyetiyle kaplar. Sana yapmış olduğu anlaşmaları bozar mı? diye sordum. Sen, hayır, dedin. Peygamberlerde işte böyle ahde vefa gösterip anlaşmalarına sadık kalırlar. Sana onun neyi emrettiğini sordum. Size Allah'a ibadet etmenizi, O'na hiçbir şeyi ortak koşturmanızı emrettiğini, putlara ibadet etmekten yasakladığını ve sizlere namaz kılmayı, doğru sözlü olmayı, iffetli olmayı, ahde vefa göstermeyi ve emaneti yerine getirmeyi emrettiğini söyledin. Bunlar bir Peygamberin sıfatlarıdır. Ben O'nun geleceğini biliyordum, ancak O'nun sizlerden olacağını bilmiyordum. Şayet bu söylediklerin doğruysa, şu iki ayağımın altındaki yere²⁰⁶ sahip olacaktır. Şayet O'na ulaşacağımı bilsem her türlü yolu denerdim. Şayet O'nun yanında olsaydım ayaklarını yıkardım.²⁰⁷

Sonra Hirakl, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem kendisine gönderdiği mektubu getirtti ve mektup okundu. Mektupta şunlar yazılıydı:

“Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Allah'ın kulu ve Rasûlü Muhammed'den Rûm'un büyüğü Hirakl'e! Hidâyete tâbi olanlara selâm olsun. Seni İslâm'a çağıran kelimeye yani Allah'tan başka hakkıyla ibadet edilecek başka bir ilâh olmadığına ve Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem Allah'ın Rasûlü olduğuna şehâdet etmene davet ediyorum. İslâm'a gir ki güvende olasın ve Allah ecrini iki kat versin. Şayet İslâm di-

206 Yani Beytül-Makdis'e.

207 Ayaklarını yıkardım'dan maksat, kulluk ve ona hizmet etmekten mübalağadır. ('Fethul-Bari' aynı hadisin şerhinden.)

nine girme davetine icabet etmezsen çiftçilerin (veya halkının) günahı senin boynunadır. «Ey Kitâb ehli! Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceğimize, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayacağımız, Allah dışında birbirimizi Rabler edinmeyeceğimiz hususunda bizimle sizin aranızda bir olan kelimeye (tevhid kelimesine) geliniz. Buna rağmen yine de yüz çevirirlerse, işte o zaman 'bizim Müslüman olduğumuza şahit olun' deyiniz.» Âli-İmrân: 64

Ebu Sufyân dedi ki: Hırakl sözünü bitirince etrafında bulunan Rûm büyüklerinin sesleri yükseldi ve gürültüleri çoğaldı. Ben onların ne dediklerini bilemiyorum. Bizimle ilgili emir verildi de bizler dışarı çıkarıldık. Arkadaşlarımla beraber dışarı çıkıp da onlarla yalnız kalınca, onlara:

İbnu Ebî Kebşe'nin²⁰⁸ (yânî Muhammed'in) işi hakîkaten azamet peyda etti. Bu Benu'l-Esfar Meliki O'ndan korkuyor, dedim. Ebu Sufyân dedi ki: Allah'a yemîn olsun ki, kendim isteksiz olduğum hâlde Allah kalbime İslâm'ı girdirinceye kadar ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in işinin muhakkak gâlib geleceğine boyun eğici ve kesin bilici olmakla devam ettim. Tâ ki Allah kalbime İslâm'ı girdirene kadar. (Hadisin geçtiği diğer yerler; 51, 2681, 2804, 2941, 2978, 3174, 4553, 5980, 6260, 7169, 7541.)

٢٩٤٢ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ الْقَعْتَبِيُّ حَدَّثَنَا عَبْدُ الْعَزِيزِ بْنُ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سَمِعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ يَوْمَ خَيْرِ الْأَعْيُنِ الرَّايَةَ رَجُلًا يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ فَقَامُوا يَرْجُونَ لَذَلِكَ أَتَاهُمْ يُعْطَى فَعَدَوْا وَكُلُّهُمْ يَرْجُو أَنْ يُعْطَى فَقَالَ أَيْنَ عَلِيٌّ فَقِيلَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ فَأَمَرَ فَدْعَى لَهُ فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ فَبَرَأَ مَكَانَهُ حَتَّى كَانَهُ لَمْ يَكُنْ بِهِ شَيْءٌ فَقَالَ لِقَاتِلَهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا فَقَالَ عَلَى رَسُولِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ فَوَاللَّهِ لَأَنْ يُهْدَى بِكَ رَجُلٌ وَاحِدٌ خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ.

2942- Sehl ibnu Sa'd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Hayber günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

208 İbnu Ebi Kebşe, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in dedelerinden biridir. Nebi sallallahu aleyhi ve sellemi ona nispet etmelerinin sebebi ise; Arapların âdetlerinden biri de birinin değerini düşürmek veya gözden düşürmek için onu gizemli bir dedeye nispet etmektir.

“Sancağı öyle bir kimseye vereceğim ki, Allah onun elleriyle fetih verecektir.”

Bunun üzerine orada bulunan sahabeler, sancağın kendilerinden hangisine verileceği meselesi için ümit eder oldular. Onların hepsi bayrağın kendisine verilmesini umarak, ertesi güne erdiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Alî nerededir?” diye sordu. Kendisine:

-Alî gözlerinden rahatsız, denildi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem emretti de Ali çağrıldı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Alî'nin gözlerine tükürdü ve gözlerinde hiçbir şey yokmuş gibi oldu. Bunun üzerine Alî:

-Hayber Yahudileriyle onlar da bizim gibi Müslüman oluncaya kadar savaşırsız, dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Onların mıntıkalarına ininceye kadar sakın ol! Onlarla hemen savaşa girişme! Sonra onları İslâm'a davet et ve üzerlerine gerekenleri bildir. Vallahi senin elinle bir kişinin hidayet bulması senin için kırmızı develerin olmasından daha hayırlıdır.”²⁰⁹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3009, 3701, 4210)

۲۹۴۳ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو إِسْحَاقَ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا غَزَا قَوْمًا لَمْ يُغِرْ حَتَّى يُصْبِحَ فَإِنْ سَمِعَ أَذَانًا أَمْسَكَ وَإِنْ لَمْ يَسْمَعْ أَذَانًا أَغَارَ بَعْدَ مَا يُصْبِحُ فَتَرَكْنَا خَيْرَ لَيْلٍ .

2943- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir toplulukla savaşaacağı zaman sabah oluncaya kadar onlara baskın düzenlemezdi. Sabah olunca ezan sesi işitirse onlarla savaştırmazdı. Şayet ezan sesini işitmezse, sabah

209 Bu hadiste de açıkça gösteriyor ki İslâm dini güzellik ve izzet dinidir. Öldürme ve kan dökme değil. Savaştan önce imana davet et, eğer kabul etmezlerse onlarla savaş! diyor ve ekliyor“Vallahi senin elinle bir kişinin hidayet bulması senin için kırmızı develerin olmasından daha hayırlıdır”

olduktan sonra onlar üzerine baskın yaptı. Biz Hayber'e geceleyin indik.²¹⁰ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 610, 947, 2228, 2235, 2889, 2893, 2943, 2944, 2945, 2991, 3085, 3086, 3367, 3647, 4083, 4084, 4197, 4198 4199 4200 4201, 4211, 4212, 4213. 5085, 5159, 5387, 5425, 5528, 5968, 6185, 6363 6369 7333)

٢٩٤٤ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ إِذَا غَزَا بَنَاءَ.

2944- Kuteybe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Bize İsmâîl ibnu Cafer, Humeyd Tavîl'den; o da Enes'ten:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizleri savaşa götürdüğü zaman... dediğini tahdîs etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 610, 947, 2228, 2235, 2889, 2893, 2943, 2944, 2945, 2991, 3085, 3086, 3367, 3647, 4083, 4084, 4197, 4198 4199 4200 4201, 4211, 4212, 4213. 5085, 5159, 5387, 5425, 5528, 5968, 6185, 6363 6369 7333)

٢٩٤٥ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ حُمَيْدٍ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ إِلَى خَيْبَرَ فَجَاءَهَا لَيْلًا وَكَانَ إِذَا جَاءَ قَوْمًا بَلِيلٌ لَا يُغِيرُ عَلَيْهِمْ حَتَّى يُصْبِحَ فَلَمَّا أَصْبَحَ خَرَجَتْ يَهُودُ بِمَسَاحِيهِمْ وَمَكَاتِلِهِمْ فَلَمَّا رَأَوْهُ قَالُوا مُحَمَّدٌ وَاللَّهِ مُحَمَّدٌ وَالْخَمِيسُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُ أَكْبَرُ خَرِبَتْ خَيْبَرُ إِلَّا إِذَا نَزَلْنَا بِسَاحَةِ قَوْمٍ ﴿فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُتَلَدِّينَ﴾.

2945- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Hayber'e savaşa gitti ve Hayber'e geceleyin vardı. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir kavme geceleyin baskın düzenlemez, sabahı beklerdi. Sabah olunca Hayber Yahudileri zirâat âletleri ve iş sepetleri ile tarlalara doğru çıktılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'i karşılarında görünce:

210 Savaşın önce İslâm'a davet vardır. Ezan ise onların hâlini beyân eder. Yanî o kavme İslâm davetinin ulaşmış ulaşmadığını, ezanın okunup okunmaması ortaya çıkarır. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in o vakte kadar baskın yapmayıp beklemesi de durumu aydınlığa kavuşturmak içindir.

-Muhammed ve ordusu! diyerek şaşıp kaldılar. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Allâh-u Ekber! Hayber harap oldu. Bizler bir kavmin bulunduğu yere indiğimizde, o korkutulanların sabahı ne kötü olur.”²¹¹ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 610, 947, 2228, 2235, 2889, 2893, 2943, 2944, 2945, 2991, 3085, 3086, 3367, 3647, 4083, 4084, 4197, 4198 4199 4200 4201, 4211, 4212, 4213. 5085, 5159, 5387, 5425, 5528, 5968, 6185, 6363 6369 7333)

٢٩٤٦ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ الْمُسَيَّبِ أَنَّ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَقَدْ عَصَمَ مِنِّْي نَفْسَهُ وَمَالَهُ إِلَّا بِحَقِّهِ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ رَوَاهُ عُمَرُ وَابْنُ عُمَرَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2946- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İnsanlarla Lâ ilâhe illallâh (Allah’tan başka hakkıyla ibadet edilecek başka bir ilâh yoktur) deyinceye kadar onlarla savaşmam emredildi. Her kim Lâ ilahe illallâh derse, Müslümanlık hakkının gereği olan hadler müstesna, canını ve malını benim elimden kurtarmıştır. Onun hesabı ise Allah’a âittir.”

١٠٣ - بَاب مَنْ أَرَادَ غَزْوَةً فَوَرَّى بِغَيْرَةٍ وَمَنْ أَحَبَّ الْخُرُوجَ يَوْمَ الْخُمَيْسِ

103- Savaşa Çıkmak İsteyen ve Güvenlik Gereği Bunu Gizleyen Kimse, Yolculuğa Perşembe Günü Çıkmayı Seven Kimse Bâbı

٢٩٤٧ - حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ بُكَيْرٍ حَدَّثَنَا اللَّيْثُ عَنْ عُقَيْلٍ عَنِ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ

211 “O azap bulundukları yere indiği zaman, o korkutulanların sabahı ne kötü olacaktı.” Saffat: 177

اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ قَائِدَ كَعْبٍ مِنْ بَنِيهِ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ حِينَ تَخَلَّفَ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَمْ يَكُنْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُرِيدُ غَزْوَةً إِلَّا وَرَى بِغَيْرِهَا.

2947- Abdurrahman ibnu Abdullah ibnu Kâb ibnu -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben babam Kâb ibnu Mâlik'ten işittim. Kendisi Tebûk gazvesinde Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den geri kaldığı zaman şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bir savaşa çıkacağı zaman, casusların olabileceğinden endişe eder ve bunu açıkça söylemez, ancak bunu îmâ ederdi.

٢٩٤٨ - وَ حَدَّثَنِي أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ أَخْبَرَنَا يُونُسُ عَنْ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ قَالَ سَمِعْتُ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَلَمًا يُرِيدُ غَزْوَةً يَغْزُوهَا إِلَّا وَرَى بِغَيْرِهَا حَتَّى كَانَتْ غَزْوَةُ ثُبُوكَ فَغَزَاهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي حَرٍّ شَدِيدٍ وَاسْتَقْبَلَ سَفَرًا بَعِيدًا وَمَقَازًا وَاسْتَقْبَلَ غَزْوً عَدُوًّا كَثِيرًا فَجَلَّى لِلْمُسْلِمِينَ أَمْرَهُمْ لِيَتَأَهَّبُوا أَهْبَةً عَدُوَّهُمْ وَأَخْبَرَهُمْ بِوَجْهِهِ الَّذِي يُرِيدُ.

2948- Kâb ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem yapacağı savaşa gitmek istediğinde o savaşı muhakkak başka bir savaş ile gizler örterdi. Tebûk savaşında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şiddetli sıcak bir mevsimde çıkmış, uzak ve tehlikeli bir yolculuğa yönelmiş, çok kalabalık bir düşmanla cenk etmeye yönelmişti. Bu sebeple Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, düşmanlarına gerekecek hazırlıklarını yapmaları için Müslümanlara maksadını açıkladı ve gitmek istemekte olduğu ciheti onlara haber verdi.

٢٩٤٩ - وَعَنْ يُوسُفَ عَنِ الزُّهْرِيِّ قَالَ أَخْبَرَنِي عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنُ كَعْبٍ بْنُ مَالِكٍ أَنَّ كَعْبَ بْنَ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كَانَ يَقُولُ لَقَلَّمَا كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَخْرُجُ إِذَا خَرَجَ فِي سَفَرٍ إِلَّا يَوْمَ الْخَمِيسِ.

2949- Kâb ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, perşembe günü dışında yolculuğa çıktığı çok az olmuştur. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2757)

٢٩٥٠ - حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا هِشَامٌ أَخْبَرَنَا مَعْمَرٌ عَنِ الزُّهْرِيِّ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ كَعْبٍ بْنِ مَالِكٍ عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَرَجَ يَوْمَ الْخَمِيسِ فِي غَزْوَةِ ثُبُوكَ وَكَانَ يُحِبُّ أَنْ يَخْرُجَ يَوْمَ الْخَمِيسِ.

2950- Ka'b ibnu Mâlik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Tebûk savaşına perşembe günü yola çıktı. Yolculuğa perşembe günü çıkmayı severdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2757)

١٠٤ - بَابُ الْخُرُوجِ بَعْدَ الظُّهْرِ

104- Yolculuğa Öğleden Sonra Çıkmak Bâbı

٢٩٥١ - حَدَّثَنَا سُلَيْمَانُ بْنُ حَرْبٍ حَدَّثَنَا حَمَّادُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ أَيُّوبَ عَنْ أَبِي قَلَابَةَ عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى بِالْمَدِينَةِ الظُّهْرَ أَرْبَعًا وَالْعَصْرَ بِذِي الْحُلَيْفَةِ رَكَعَتَيْنِ وَسَمِعْتُهُمْ يَصْرُخُونَ بِهِمَا جَمِيعًا.

2951- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Vedâ Haccı'na giderken öğle namazını Medine'de dört rekât kılmış, ikindi namazını da Zul-Huleyfe'de iki rekât kılmıştır.²¹² (Dipnot →)

Enes dedi ki: Ben sahabelerin hac ve umreye birlikte niyet ederek yüksek sesle telbiye getirdiklerini duydum.

۱۰۵ - بَابُ الْخُرُوجِ آخِرَ الشَّهْرِ

105- Yolculuğa Ayın Sonunda Çıkmak Bâbı

- 212 Yolculukta namazı kısaltarak kılınması gerekir. Gelen rivayetlere baktığımızda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'de Zul-Huleyfe'den öteye geçtiği zaman namazları dönünceye kadar kısalttığını görüyoruz. Abdullah ibnu Abbas şöyle demiştir: Allah Azze ve Celle Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in lisanıyla namazı yolcu olmama halinde dört rekât, yolcu iken iki rekât ve korku anında bir rekât olarak farz kılmiştir. (Ebu Davud: 1247, Müslim: 143-687, Nesâî: 1533, İbnu Mace) Ömer'e -Allah ondan razı olsun- «*Kafirlerin size kötülük yapmalarından korkarsanız, namazı kısaltmanızda bir günah yoktur.*» âyetini okudum ve, bugün artık insanlar güven içindedirler. Namazı yine kısaltacaklar mı? dedim. Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi. Senin hayret ettiğin bu hususta bende hayret etmiş ve bunu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e sormuştum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: "Bu, Allah'ın size verdiği bir sadakadır. Sadakasına kabul edin." buyurdu. (Müslim: 686, Ebu Davud: 1199, Nesâî: 1433, Tirmizi: 3224, İbnu Mace: 1065) Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Namaz ilk farz olduğunda iki rekât olarak farz kılındı. Hicretten sonra, sefer namazı olduğu gibi bırakıldı. Hazar namazı ise dörde tamamlandı. (Nesâî: 452-456, Müslim Muhtasar: 202 ve 685, Ebu Davud: 1198) Ebu Bekir -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Benim doğduğum yer Mekke, hicret ettiğim yer ise Medine'dir. Medine'de kaldığımda Zul-Huleyfe'den öteye dönünceye kadar iki kılarım. Sahabe'nin biri: Ey Allah'ın Rasûlü! Ben memleketime gidiyorum ve iki ay kalıyorum namazı kısaltacak mıyım? diye sorar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem: -"Evet, orada elli sene de kalsan seferisin" buyurdu. (Ebu Bekir Müsned: 135) Sad ile beraber Şam'ın bazı köylerinde 40 gün kaldık. O, namazları kısaltıyordu. (Abdurrezzak, Musennaf: 4350, İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- Azerbaycan'da namazlarını altı ay boyunca iki rekât olarak kıldı. (Abdurrezzak, Musennaf: 4339, Beyhaki: 3/152, İbnu Hacer, Telhis: 2/47, Ahmed ibnu Hanbel: 5552, Heysemi, Mecmauz Zevaid: 2/158) Enes ibnu Malik -Allah ondan razı olsun- Şam'da iki sene boyunca namazını kısaltarak kılmıştır. (Abdurrezzak, Musennaf: 4354, İbnu Ebî Şeybe: 517) Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in ashâbı Ram Hümmüz'de yedi ay kalmışlar ve namazı kısaltmışlardır. (Beyhaki: 3/2) Hasan Basri "Kabil" de Abdurrahman ibnu Samure ile beraber iki sene ikâmet etmiş ve namazı kısaltarak kılmıştır. (Abdurrezzak: 4352) Abdullah İbnu Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ehlinde ayrıldığı zaman dönünceye kadar namazlarını iki rekât kılardı. (İbnu Mace: 1067)

وَقَالَ كُرَيْبٌ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا انْطَلَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الْمَدِينَةِ لِخَمْسٍ بَقِيْنَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ وَقَدِمَ مَكَّةَ لِأَرْبَعِ لَيَالٍ خَلَوْنَ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ

İbnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Zil-Kâde ayının bitimine beş gün kala Medine'den hareket etti, Mekke'ye ise Zil-Hicce ayının dördüncü günü ulaştı.

٢٩٥٢- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْلَمَةَ عَنْ مَالِكٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ عَنْ عَمْرَةَ بِنْتِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَنَّهَا سَمِعَتْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا تَقُولُ خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِخَمْسٍ لَيَالٍ بَقِيْنَ مِنْ ذِي الْقَعْدَةِ وَلَا تُرَى إِلَّا الْحَجُّ فَلَمَّا دَنَوْنَا مِنْ مَكَّةَ أَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَكُنْ مَعَهُ هَذِي إِذَا طَافَ بِالْبَيْتِ وَسَعَى بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ أَنْ يَحِلَّ قَالَتْ عَائِشَةُ فَدَخَلَ عَلَيْنَا يَوْمَ التَّحْرِ بِلَحْمٍ بِقَرٍ فَقُلْتُ مَا هَذَا فَقَالَ نَحَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ أَزْوَاجِهِ قَالَ يَحْيَى فَذَكَرْتُ هَذَا الْحَدِيثَ لِلْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ فَقَالَ أَتُنْكُ وَاللَّهِ بِالْحَدِيثِ عَلَى وَجْهِهِ.

2952- Âişe -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bizler hac niyetiyle Zil-Kâde'den ayının bitimine beş gün kala Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber Medine'den Mekke'ye yola çıktık. Mekke'ye yaklaştığımızda Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'den beraberinde kurbanlık getirmeyenlerin Kâbe'yi tavâf ve Safâ ve Merve'yi say' ettikten sonra ihramdan çıkmalarını emretti. Âişe dedi ki:

-Bayramın birinci günü bulunduğumuz yere sığır eti getirildi. Ben: Bu nedir? diye sordum. Eti getiren:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem hanımlarının yerine kurban kesti, dedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 305, 316, 317, 319)

١٠٦ - بَابُ الْخُرُوجِ فِي رَمَضَانَ

106- Ramazan Ayında Yolculuğa Çıkmak Bâbı

٢٩٥٣ - حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ حَدَّثَنِي الزُّهْرِيُّ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ خَرَجَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي رَمَضَانَ فَصَامَ حَتَّى بَلَغَ الْكَدِيدَ أَفْطَرَ قَالَ سُفْيَانُ قَالَ الزُّهْرِيُّ أَخْبَرَنِي عُبَيْدُ اللَّهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ وَسَاقَ الْحَدِيثَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ هَذَا قَوْلُ الزُّهْرِيِّ وَإِنَّمَا يُقَالُ بِالْآخِرِ مِنْ فِعْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2953- Abdullah ibnu Abbas -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Mekke fethi seferine Ramazan ayında çıktı ve Kedîd²¹³ bölgesine geldiğinde iftar etti.²¹⁴ (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1948, 2953, 4275, 4276, 4277, 4278, 4279)

١٠٧ - بَابُ التَّوَدِّيعِ

107- Yolculuğa Çıkarken Vedalaşmak Bâbı

٢٩٥٤ - وَقَالَ ابْنُ وَهْبٍ أَخْبَرَنِي عَمْرُو عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ يَسَارٍ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ اللَّهَ قَالَ بَعَثْنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي

213 Kedîd bölgesi, Mekke'ye yakın Usfân ile Kudeyd bölgeleri arasında su kaynağı bulunan bir yerdir.

214 Yolculuğun Ramazan ayında başlaması oruç tutmamayı mübâh kılmaz. Çünkü o evvelinde Ramazan ayına erişip hazır olmuştur. Buhârî: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in fiilinden sonuncusunun hükmü alınır. Çünkü sonuncusu evvelkini neshedicidir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de Kedîd bölgesine varınca orucunu bozmuştur... demiştir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in oruç bozma sebebi sefer değil, gazadır; çünkü seferde oruç tutmak ve tutmamak muhayyerdir. Eğer tutulursa günün orucunu tamamlamak vâcib olur. Oruç zaafa sebep olursa, mücâhid için orucu bozmak caiz olur. İşte bu hüküm Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in bu son fiilinden alınır.

بَعَثَ وَقَالَ لَنَا إِنْ لَقِيتُمْ فَلَانًا وَفَلَانًا لِرَجُلَيْنِ مِنْ قُرَيْشٍ سَمَاهُمَا فَحَرِّقُوهُمَا بِالنَّارِ قَالَ ثُمَّ أَتَيْنَاهُ نُودَعُهُ حِينَ أَرَدْنَا الْخُرُوجَ فَقَالَ إِلَيَّ كُنْتُ أَمْرُكُمْ أَنْ تُحَرِّقُوا فَلَانًا وَفَلَانًا بِالنَّارِ وَإِنَّ النَّارَ لَا يُعَذَّبُ بِهَا إِلَّا اللَّهُ فَإِنْ أَخَذْتُمُوهُمَا فَاقْتُلُوهُمَا.

2954- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bizi bir savaşa gönderdi. seriye içinde gazaya gönderdi. Ve bize isimlerini söyleyerek.

-“Falan ve falanca kişiye rast gelirsiniz, onları ateşte yakarak öldürün” diye emretti.

Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile vedalaşmak için yanına geldiğimizde bize şöyle buyurdu:

-“Ben size daha önce falan ve falancayı yakalarsanız ateşle yakarak öldürmenizi emretmiştim. Ateşle ancak Allah azap eder. O yüzden o ikisini yakaladığınızda onları öldürün.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 3016)

۱۰۸ - بَابُ السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ لِلْإِمَامِ

108- İmamın Sözü Dinleyip Emrine İtaat Etmek Bâbı

۲۹۵۵ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ح وَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ صَبَاحٍ حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ بْنُ زَكَرِيَّاءَ عَنْ عُبَيْدِ اللَّهِ عَنْ نَافِعٍ عَنْ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ حَقٌّ مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِالْمَعْصِيَةِ فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ.

2955- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“İmam size Allah’a isyanı emretmediği müddetçe onun sözünü dinlemek ve emrine itaat etmek bir haktır. Allah’a isyan etmekle emrolduğunuzda ise onları dinlemek ve itaat etmek yoktur.”²¹⁵ (Hadisin geçtiği diğer

215 Yani yaratıcıya isyanda mahlûka itaat edilmez.

yer: 7144)

۱۰۹ - بَابُ يُقَاتِلُ مِنْ وَرَاءِ الْإِمَامِ وَيُتَّقَى بِهِ

109- İmamı Korumak İçin Arkasında Savaşılır Bâbı

۲۹۵۶ - حَدَّثَنَا أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ أَنَّ الْأَعْرَجَ حَدَّثَهُ

أَنَّهُ سَمِعَ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ
نَحْنُ الْآخِرُونَ السَّابِقُونَ.

2956- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bizler (ümmet olarak) sonra gelenleriz, (kıyamet günü ise) öne geçenleriz.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 238)

۲۹۵۷ - وَبِهَذَا الْإِسْتِادِ مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى

اللَّهُ وَمَنْ يُطِيعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي وَمَنْ يَعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي وَإِنَّمَا الْإِمَامُ جُنَّةٌ
يُقَاتِلُ مِنْ وَرَائِهِ وَيُتَّقَى بِهِ فَإِنْ أَمَرَ بِتَقْوَى اللَّهِ وَعَدَلَ فَإِنَّ لَهُ بِذَلِكَ أَجْرًا وَإِنْ قَالَ
بِغَيْرِهِ فَإِنَّ عَلَيْهِ مِنْهُ.

2957- Ebu Hureyre -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: Allah Ra-sûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

“Bana itaat eden Allah’a itaat etmiştir. Bana isyan eden Allah’a isyan etmiştir. Emire itaat eden bana itaat etmiştir. Emire isyan eden bana isyan etmiştir. Devlet başkanı, kendisinin arkasında savaşılan bir kalkandır. Onunla düşmandan korunulur. Şayet devlet başkanı, Allah’a takva ile emrederse ve adaletle hareket ederse, bu emri ve adaleti sebebiyle onun için sevap vardır. Şayet bundan gayrısı yani Allah’a isyana veya dine muhalif bir şeyle emrederse günahı onun boynunadır.” (Hadisin geçtiği diğer yer: 7137)

۱۱۰ - بَابُ الْبَيْعَةِ فِي الْحَرْبِ أَنْ لَا يَفِرُّوا وَقَالَ بَعْضُهُمْ عَلَى الْمَوْتِ

110- Savaşta İken, Savaş Meydanından Kaçmayacaklarına ve Bazılarının da Ölüm Üzerine Beyat Etmeleri Bâbı

لَقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى ﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ﴾

Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor:

«Ağaç altında sana beyat etmeleri dolayısıyla Allah müminlerden hoşnut olmuştur.»²¹⁶ Fetih: 18

216 Âyet-i kerîme, Hudeybiye sulhundan önce, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin sahabilerden Kureyş'e karşı savaşacaklarına dair almış olduğu "Rıdvan bey'atını" beyan etmektedir. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Kureyş'in ileri gelenlerine, kendisinin Mekke'ye gidiş sebebinin bildirmesi için Ömer'i çağır-mış ve onu elçi olarak göndermek istemiştir. Ömer ise "Ben Kureyşlilerden çek-i-niyorum. Zira Mekke'de beni Kureyş'e karşı koruyacak kabilem Adiy oğulların-dan kimse bulunmamaktadır. Kureyşliler, benim kendilerine karşı olan düşmanlı-ğımı ve sertliğimi çok iyi bilmektedirler. Fakat istersen ben sana, Kureyşlilerin benden daha fazla takdir ettikleri birisini göstereyim. Bu, Osman ibnu Affan'dır. Sen onu Ebu Süfyan'a ve Kureyş'in diğer ileri gelenlerine gönder. O senin, savaş için gelmediğini, Kâbe'nin kutsallığını takdir ederek onu ziyarete geldiğini söyle-sin." dedi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Osman'ı gön-derdi. Osman Mekke'ye vardı. Eban ibnu Said ile görüştü. Eban kendi bineğinden inip onu bindirdi ve kendisi de bindi. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin mektubunu tebliğ edinceye kadar Osman'ı himayesine aldı. Osman, Ebu Süfyan ve Kureyş'in ileri gelenleriyle görüştü ve onlara, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin isteklerini bildirdi. Osman Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemin mektubunu bitirince Kureyşliler ona: "Eğer Kâbe'yi tavaf etmek istersen et." dedi-ler. Osman, "Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem onu tavaf etmeden önce ben tavaf etmem." dedi. Kureyşliler, Osman'ı geri göndermeyip yanlarında alıkoydu-lar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme ve Müslümanlara, Osman'ın öldürül-düğü şeklinde bir haber geldi. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sel-lem: "Biz bu kavimle vuruşmadan önce geri dönmeyeceğiz" dedi. Ve insanları ağa-cın altında biat etmeye çağırdı. Bütün Müslümanlar, Kureyşle vuruşacaklarına ve savaştan kaçmayacaklarına, gerekirse canlarını feda edeceklerine dair biat ettiler. Sadece Ced ibnu Kays biat etmemiştir. Bu ağaç altında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme biat edenlerin sayısının bin dört yüz ile bin beş yüz kişi arasında olduğu rivayet edilmektedir.

٢٩٥٨ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا جُوَيْرِيَّةُ عَنْ نَافِعٍ قَالَ قَالَ ابْنُ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا رَجَعْنَا مِنَ الْعَامِ الْمُقْبِلِ لَمَّا اجْتَمَعَ مِنَّا اثْنَانِ عَلَى الشَّجَرَةِ الَّتِي بَايَعْنَا تَحْتَهَا كَانَتْ رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ فَسَأَلْتُ نَافِعًا عَلَى أَيِّ شَيْءٍ بَايَعَهُمْ عَلَى الْمَوْتِ قَالَ لَا بَلَّ بَايَعَهُمْ عَلَى الصَّبْرِ.

2958- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Altında beyat ettiğimiz ağacın bulunduğu yere bir sene sonra vardık. Altında beyat ettiğimiz ağacı kimse bilemedi. O ağacın altında Müslümanlar, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme beyat etmiş ve Allah'ın da müminlerden razı olmuştu ve bu onlar için Allah'tan bir rahmetti. Ben Nâfi'e:

-Sizler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme hangi şart üzerine beyat ettiler? Ölüm üzerine mi? diye sordum.

Nâfi': Hayır, onlar Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme savaşta sabır göstermek üzere beyat ettiler, dedi.

٢٩٥٩ - حَدَّثَنَا مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ حَدَّثَنَا وَهَيْبٌ حَدَّثَنَا عُمَرُو بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبَادِ بْنِ ثَمِيمٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ زَيْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لَمَّا كَانَ زَمَنُ الْحَرَّةِ أَتَاهُ آتٌ فَقَالَ لَهُ إِنَّ ابْنَ حَنْظَلَةَ يُبَايِعُ النَّاسَ عَلَى الْمَوْتِ فَقَالَ لَا أُبَايِعُ عَلَى هَذَا أَحَدًا بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

2959- Abdullah ibnu Zeyd -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Harre vakası²¹⁷ zamanında birisi gelip kendisine dedi ki:

-Abdullah ibnu Hanzala, insanlarla ölmek üzere beyatlaşıyor. O şöyle dedi:

-Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemden sonra hiç kimseye ölüm üzerine beyatlaşmam. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4164)

217 Bu olay Medine'de hicri 63 senesinde Yezid ibnu Muaviye zamanında meydana gelmiştir.

٢٩٦٠ - حَدَّثَنَا الْمَكِّيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ حَدَّثَنَا يَزِيدُ بْنُ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثُمَّ عَدَلْتُ إِلَى ظِلِّ الشَّجَرَةِ فَلَمَّا خَفَ النَّاسُ قَالَ يَا ابْنَ الْأَكْوَعِ أَلَا تُبَايِعُ قَالَ قُلْتُ قَدْ بَايَعْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ وَأَيْضًا فَبَايَعْتُهُ الثَّانِيَةَ فَقُلْتُ لَهُ يَا أَبَا مُسْلِمٍ عَلَى أَيِّ شَيْءٍ كُنْتُمْ تُبَايِعُونَ يَوْمَئِذٍ قَالَ عَلَى الْمَوْتِ.

2960- Seleme ibnu'l-Ekva' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beyat etmiş, sonra ağacın gölgesi tarafına dönüp gelmişim. İnsanların Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem beyat etme işleri hafifleyip insanlar dağılınca Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“Ey İbnu'l-Ekva'! Sen beyat etmez misin?” diye sordu. Ben de kendisine:

-Ben beyat ettim ey Allah'ın Rasûlü! diye cevap verdim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Bir daha beyat et!” buyurdu. Ben de kendisiyle ikinci defa beyat ettim.

Yezîd ibnu Ebu Ubeyd dedi ki:

-Ey Ebu Müslim! O gün sizler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ne üzerine beyat ediyordunuz? İbnu'l-Ekva' şöyle dedi:

-Bizler o gün Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ölmek üzere beyat ettik. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4169, 7206, 7208)

٢٩٦١ - حَدَّثَنَا حَفْصُ بْنُ عُمَرَ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ حُمَيْدٍ قَالَ سَمِعْتُ أَنَسًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ كَانَتْ الْأَنْصَارُ يَوْمَ الْخَنْدَقِ تَقُولُ لَحْنُ الدِّينِ بَايَعُوا مُحَمَّدًا عَلَى الْجِهَادِ مَا حِينَا أَبَدًا فَأَجَابَهُمُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: اللَّهُمَّ لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ فَأَكْرَمَ الْأَنْصَارَ وَالْمُهَاجِرَةَ.

2961- Enes -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ensâr, Hendek savaşında hendekleri kazarlarken şöyle diyorlardı:

-Bizler hayatta olduğumuz müddetçe Muhammed'e cihad üzere beyat ettik.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem de onlara şu sözlerle cevap verdi:

-“Allah'ım! Âhiret yaşantısından başka yaşantı yoktur. Sen Ensâr ve Muhâcirler'e ikram et!” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2834)

٢٩٦٢ - ٢٩٦٣ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ سَمِعَ مُحَمَّدَ بْنَ فَضِيلٍ عَنْ عَاصِمٍ عَنْ أَبِي عُفْمَانَ عَنْ مُجَاشِعٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ أَتَيْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا وَأَخِي فَقُلْتُ بَايَعْنَا عَلَى الْهَجْرَةِ فَقَالَ مَضَتْ الْهَجْرَةُ لِأَهْلِهَا فَقُلْتُ عَلَامَ تَبَايَعْنَا قَالَ عَلَى الْإِسْلَامِ وَالْجِهَادِ.

2962-2963- Mucâşi' -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Mekke fethinden sonra kardeşim Mucâlid ibnu Mes'ûd ile Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına geldim ve:

-Medîne'ye hicret etmek üzere beyatımızı kabul et, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Artık hicretin hükmü, fetihten önce hicret edenlere ait olarak geçmiştir” buyurdu. Bunun üzerine ben:

-Öyleyse biz sana hengi şey üzerine beyat edeceğiz? diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“İslâm ve cihâd üzerine” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3078, 4305, 4307)

١١١ - بَابُ عَزْمِ الْإِمَامِ عَلَى النَّاسِ لِيَمَّا يُطِيقُونَ

111- Devlet Başkanının İnsanlara Kesin Olarak Yerine
Getirecekleri Emir Vereceğinde Bunun Onların
Güç Yetirebileceği İşler Olması Bâbı

٢٩٦٤ - حَدَّثَنَا عُثْمَانُ بْنُ أَبِي شَيْبَةَ حَدَّثَنَا جَرِيرٌ عَنْ مَنْصُورٍ عَنْ أَبِي وَائِلٍ قَالَ قَالَ عَبْدُ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَقَدْ أَتَانِي الْيَوْمَ رَجُلٌ فَسَأَلَنِي عَنْ أَمْرِ مَا دَرَيْتُ مَا أَرَدُ عَلَيْهِ فَقَالَ أَرَأَيْتَ رَجُلًا مُؤَدِّيًا نَشِيطًا يَخْرُجُ مَعَ أَمْرَانَا فِي الْمَقَارِيزِ فَيَغْرِمُ عَلَيْنَا فِي أَشْيَاءَ لَا نُحْصِيهَا فَقُلْتُ لَهُ وَاللَّهِ مَا أَذْرِي مَا أَقُولُ لَكَ إِلَّا أَنَا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَعَسَى أَنْ لَا يَغْرِمَ عَلَيْنَا فِي أَمْرِ إِلَّا مَرَّةً حَتَّى نَفْعَلَهُ وَإِنْ أَحَدُكُمْ لَنْ يَزَالَ بِخَيْرٍ مَا اتَّقَى اللَّهَ وَإِذَا شَكَ فِي نَفْسِهِ شَيْءً سَأَلَ رَجُلًا فَشَفَّاهُ مِنْهُ وَأَوْشَكَ أَنْ لَا تَجِدُوهُ وَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ مَا أَذْكُرُ مَا غَبَرَ مِنَ الدُّنْيَا إِلَّا كَالثُّغْبِ شَرِبَ صَفْوَهُ وَبَقِيَ كَدْرُهُ.

2964- Abdullah ibnu Mesud -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Bir gün yanıma bir adam geldi ve benden kendisine ne cevap vereceğimi bilmediğim bir soru sordu. O şöyle dedi:

-Bir adam ki savaşa eksiksiz bir şekilde bütün teçhizatıyla birlikte hazır olarak ve zinde bir şekilde gelerek emirlerimizden bir emirin komutanlığında savaşa katılır. Ancak bu emir, bizim güç yetiremeyeceğimiz işleri bize emrederse, bizim onun emirlerine itaat etmemiz gerekir mi?

Ben ona şöyle cevap verdim:

-Vallâhî ben sana ne cevap vereceğimi bilmiyorum. Ancak bizler Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber birçok savaşlarda bulunduk. O, bize bir şey emrettiğinde o işin bizim güç yetirebileceğimiz bir iş olmasına özen gösterirdi. Yani bizim güç yetiremeyeceğimiz işleri bizlere emretmezdi. Sizden biriniz Allah'tan korktuğu müddetçe hayır üzere olmaya devam edecektir. O bir meselede şüpheye düştüğünde belen birine sorar ve o şüphesini giderir. Sizin şüpheye düştüğünüz meseleyi kendisine arzedip, bundan da mutmain olacağınız kişileri bulamayacağınız günler yaklaşmıştır. Kendisinden başka hakkıyla ibadet edilecek başka bir ilâhın olmadığı Allah'a yemin ederim ki, ben dünyadan geri kalan ve geçen günleri ancak derede birikmiş su gibi düşünüyorum: Onun saf olan kısmı içilmiş de geriye bulanık kısmı kalmıştır.

۱۱۲ - بَاب كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا لَمْ يُقَاتِلْ أَوَّلَ النَّهَارِ آخِرَ الْقِتَالِ
حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ

112- Bâb: Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Sabahleyin Savaşa Girmediği Zaman, Güneş Tam Tepeden Batıya Doğru Meylettirdi Zaman Bırakırdı

۲۹۶۵- حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا مُعَاوِيَةُ بْنُ عَمْرِو حَدَّثَنَا أَبُو
إِسْحَاقَ عَنْ مُوسَى بْنِ عُقْبَةَ عَنْ سَالِمِ أَبِي النَّضْرِ مَوْلَى عُمَرَ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ وَكَانَ
كَاتِبًا لَهُ قَالَ كَتَبَ إِلَيْهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي أَوْفَى رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا فَقَرَأَهُ إِنَّ رَسُولَ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَعْضِ أَيَّامِهِ الَّتِي لَقِيَ فِيهَا النَّظَرَ حَتَّى مَالَتْ الشَّمْسُ.

2965- Salim Ebun-nadr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abdullah ibnu Ebî Evfâ, Ömer ibnu Ubeydullah'a bir mektup yazmıştı. Mektubu ben okudum, şöyle diyordu:

-Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, düşmanla karşılaştığı bazı savaşlarında güneşin tam tepeden batıya doğru meyletmesini beklerdi.

۲۹۶۶- ثُمَّ قَامَ فِي النَّاسِ خَطِيبًا قَالَ أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَتَمَتُّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ وَسَلُّوْا
اللَّهَ الْعَاقِبَةَ فَإِذَا لَقِيتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا وَاعْلَمُوا أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ ثُمَّ قَالَ
اللَّهُمَّ مُنْزِلَ الْكِتَابِ وَمُجْرِيَ السُّحَابِ وَهَازِمَ الْأَخْزَابِ اهْزِمْهُمْ وَانصُرْنَا عَلَيْهِمْ.

2966- Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem asker içinde ayağa kalkarak onlara şöyle buyurdu:

-"Ey insanlar! Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin! Allah'tan afiyet isteyin. Düşmanla karşılaştığınız zaman da sabredin. Şunu iyi bilin ki, cennet, kılıçların gölgeleri altındadır." Sonra Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle dua etti:

-"Kitab'ı indiren, bulutları yürüten, orduları bozguna uğratan Allah'ım! Onları hezimete uğrat ve bize yardım et!" (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2833, 3024, 7237)

۱۱۳ - بَابُ اسْتِئْذَانِ الرَّجُلِ الْإِمَامَ

113- Kişinin Savaşta Dönmek veya Geri Kalmak Hususunda Devlet Başkanından İzin İstemesi Bâbı

لَقَوْلِهِ ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ﴾ إِلَى آخِرِ آيَةِ.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurdu:

«Gerçek müminler o kimselerdir ki, Allah'a ve Resulüne hakkıyla iman etmiş olurlar. Peygamberle birlikte olmayı gerektiren, savaş, istişarede bulunma ve Cuma namazı kılma gibi hususlarda Peygamberin yanında bulunduklarında ondan izin almadan ayrılmazlar. Peygamberi tek başına yalnız bırakmazlar. Ey Muhammed, bir araya gelmenizi gerektiren bu gibi hususlarda, yanında bulunup ta senden izin almadan ayrılmayanlar var ya, işte onlar, Allah'a ve Peygamberine iman ederler. Böyle samimi bir imana sahip olanlar bir kısım işleri için senden izin istedikleri zaman sen onlara izin ver ve kendileri için af dile. Zira Allah, kullarının günahını çokça bağışlayan ve tövbelerini kabul ederek çokça merhamet edendir.» Nur: 62

٢٩٦٧ - حَدَّثَنَا إِسْحَاقُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ أَخْبَرَنَا جَرِيرٌ عَنْ الْمُعْبِرَةِ عَنِ الشَّعْبِيِّ عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ فَتَلَّاحِقُ بِي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا عَلَى نَاصِحٍ لَنَا قَدْ أَغْيَا فَلَا يَكَادُ يَسِيرُ فَقَالَ لِي مَا لِبَعِيرِكَ قَالَ قُلْتُ عَيْيَ قَالَ فَتَخَلَّفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَزَجَرَهُ وَدَعَا لَهُ فَمَا زَالَ بَيْنَ يَدَيِ الْإِبِلِ قُدَّامَهَا يَسِيرُ فَقَالَ لِي كَيْفَ تَرَى بَعِيرَكَ قَالَ قُلْتُ بِخَيْرٍ قَدْ أَصَابَتْهُ بَرَكَتُكَ قَالَ أَفَتَبِيعُنِي قَالَ فَاسْتَحْيَيْتُ وَلَمْ يَكُنْ لَنَا نَاصِحٌ غَيْرُهُ قَالَ فَقُلْتُ نَعَمْ قَالَ فَبِغْنِيهِ فَبِعْتُهُ إِيَّاهُ عَلَى أَنْ لِي فَقَارَ ظَهْرُهُ حَتَّى أُبْلَغَ الْمَدِينَةَ قَالَ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِلَيَّ عُرُوسٌ فَاسْتَأْذَنَتْهُ فَأَذِنَ لِي فَتَقَدَّمْتُ النَّاسَ إِلَى الْمَدِينَةِ حَتَّى أَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَلَقْنِي خَالِي فَسَأَلَنِي عَنِ الْبَعِيرِ فَأَخْبَرْتُهُ بِمَا

صَنَعْتُ فِيهِ فَلَامَنِي قَالَ وَقَدْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ لِي حِينَ اسْتَأْذَنْتُهُ هَلْ تَزَوِّجُ بِكْرًا أَمْ ثَيِّبًا فَقُلْتُ تَزَوِّجُ ثَيِّبًا فَقَالَ هَلَّا تَزَوِّجُ بِكْرًا ثَلَاثَهَا وَثَلَاثِينَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ تُؤْفِي وَالِدِي أَوْ اسْتَشْهِدَ وَلِي أَخَوَاتِ صِغَارٍ فَكَرِهْتُ أَنْ أَتَزَوِّجَ مِنْهُنَّ فَلَا تُؤَدِّبُهُنَّ وَلَا تَقُومَ عَلَيْهِنَّ فَتَزَوِّجُ ثَيِّبًا لَتَقُومَ عَلَيْهِنَّ وَتُؤَدِّبُهُنَّ قَالَ فَلَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ غَدَوْتُ عَلَيْهِ بِالْبَعِيرِ فَأَعْطَانِي ثَمَنَهُ وَرَدَّهُ عَلَيَّ قَالَ الْمَغِيرَةُ هَذَا فِي قَضَائِنَا حَسَنٌ لَا نَرَى بِهِ بَأْسًا.

2967- Câbir ibnu Abdullah -Allah ondan ve babasından razı olsun şöyle dedi:

Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bir savaşa katıldım. Dönüşte Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem arkamdan bana ulaştı. Ben bize âit olan bir su taşıma deveşi üzerinde idim. Deve yorulmuştu, neredeyse yürüyemiyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“Senin devenin nesi var?” dedi. Ben:

-Yoruldu, dedim. Benim bu sözüm üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, arka tarafa geçti, deveyi azarladı ve ona dua etti. Artık bundan sonra benim deve diğer develerin önünde olmakta devam etti; onların önünde yürüyordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bana:

-“Deveni nasıl görüyorsun?” diye sordu. Ben:

-“Senin duanın bereketiyle çok iyi, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Onu bana satar mısın?” buyurdu. Ben, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’den utandım; hâlbuki bizim ondan başka su taşıma deve-miz yoktu. Ben:

-Evet satarım, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Öyleyse onu bana sat” buyurdu.

Ben de o deveyi Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem’e, Medine’ye varıncaya kadar deveye binmek şartıyla sattım. Ben dedim ki:

-Ey Allah’ın Rasûlü! Ben yeni evliyim, dedim ve kendisinden önden gitmek hususunda izin istedim. O da bana izin verdi. Bunun üzerine

ben Medine'ye ulaşmak yolunda insanların önüne geçtim, nihayet Medine'ye geldim. Beni dayım karşıladı ve bana devemden sordu. Kendisine deve hakkında yaptığım işi haber verdim. O da başka devemiz olmadığı yönünden devenin satışı üzerine beni azarladı.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, ben kendisinden izin istediğim sırada bana:

-“Bakire bir kızla yoksa dul bir kadınla mı evlendin?” diye sormuştu. Ben:

-Dul kadınla evlendim, dedim. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“Senin onunla, onun da seninle oynaşacağın bakire bir kızla evlendiydin ya! buyurdu. Ben de dedim ki:

-Ey Allah'ın Rasûlü! Babam vefat etti veya şehit edildi. Benim ise küçük kız kardeşlerim var. Onların terbiyesini veremeyecek ve onların ihtiyaçlarını gideremeyen onların emsali biriyle evlenmek istemedim. Dul bir kadınla evlendim ki, onların terbiyesini versin ve onların ihtiyaçlarını yerine getsin.

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem Medine'ye geldiği zaman ben deveyi yanına götürdüm. O da bana hem devenin bedelini verdi, hem de deveyi bana geri verdi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1801, 2097, 2309, 2385, 2494, 2470, 2603, 2604, 2728, 2861, 2967, 3087, 3089, 3090, 3052, 5079, 5080, 5243, 5244, 5245, 5246, 5247, 5367, 6387)

۱۱۴ - بَابُ مَنْ غَزَا وَهُوَ حَدِيثُ عَهْدٍ بِعُرْمِهِ فِيهِ جَابِرٌ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

114- Yeni Evli Olduğu Hâlde Savaşa giden Kimse Bâbı

Bu konuda, yukarıda geçen Câbir hadisi vardır.

۱۱۵ - بَابُ مَنْ اخْتَارَ الْغَزَا بَعْدَ الْبِنَاءِ

115- Zifaktan Sonra Savaşa Girmeyi Tercih Eden Kimse Bâbı

فِيهِ أَبُو هُرَيْرَةَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

Bu konuda Ebu Hureyre'nin, Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ettiği hadîs vardır.

١١٦ - بَابُ مُبَادَرَةِ الْإِمَامِ عِنْدَ الْفَزَعِ

116- Düşman Baskını Korkusu Esnasında, İmâmın Olay Yerine Gitmede Çabuk Davranması Bâbı

٢٩٦٨ - حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى عَنْ شُعْبَةَ حَدَّثَنَا قَتَادَةُ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ بِالْمَدِينَةِ فَزَعٌ فَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا لِأَبِي طَلْحَةَ فَقَالَ مَا رَأَيْنَا مِنْ شَيْءٍ وَإِنْ وَجَدْنَاهُ لَبَحْرًا.

2968- Enes ibnu Malik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Medine içinde bir düşman baskını korkusu olmuştu. Bunun üzerine Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebû Talha'dan Mendûb denilen atını ödünç olarak aldı ve ona binerek Medine'den ayrıldı. Dönüp geldiğinde ise şöyle buyurdu:

“Düşmanla alâkalı bir şey görmedik. Biz muhakkak olarak bulduğumuz şey Mendûb'un hızlı bir şekilde koşmasıdır.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2627)

١١٧ - بَابُ السَّرْعَةِ وَالرَّكْضِ فِي الْفَزَعِ

117- Düşman Baskını Korkusu Esnasında Hızlı Hareket Etmek Bâbı

٢٩٦٩ - حَدَّثَنَا الْفَضْلُ بْنُ سَهْلٍ حَدَّثَنَا حُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا جَرِيرُ بْنُ حَارِثٍ عَنْ مُحَمَّدٍ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ فَرَعَ النَّاسُ فَرَكِبَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَرَسًا لِأَبِي طَلْحَةَ بَطِينًا ثُمَّ خَرَجَ يَرْكُضُ وَخَدَهُ فَرَكِبَ النَّاسُ يَرْكُضُونَ خَلْفَهُ فَقَالَ لَمْ تُرَاعُوا إِنَّهُ لَبَحْرٌ فَمَا سُبِقَ بَعْدَ ذَلِكَ الْيَوْمِ.

2969- Enes ibnu Malik -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

İnsanlar düşman baskınından korktular. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, Ebu Talha'ya âit yavaş hareket eden bir ata bindi ve tek başına hızlıca sesin geldiği tarafa doğru gitti. İnsanlar da O'nun arkasından koşmaya başladılar. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem geri döndü ve:

-“Korkacak bir şey yok. Biz muhakkak olarak bulduğumuz şey Mendûb'un hızlı bir şekilde koşmasıdır.” buyurdu. Bundan sonra onunla bir daha yarışlara girilmedi. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2627)

۱۱۸ - بَابُ الْخُرُوجِ فِي الْفَرَعِ وَخَذَهُ

118- Düşman Baskısı Korkusu Esnasında Tek Başına Keşfe Çıkmak Bâbı

۱۱۹ - بَابُ الْجَعَاتِلِ وَالْحُمْلَانِ فِي السَّبِيلِ

119- Oturan Adına Cihâd Edenlere Verilen Ücretler ve Allah Yolunda Cihâda Yükleyip Taşıma Bâbı

وَقَالَ مُجَاهِدٌ قُلْتُ لَابْنِ عُمَرَ الْغَزْوُ قَالَ إِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَعِيْنَكَ بِطَائِفَةٍ مِنْ مَالِي قُلْتُ أَوْسَعَ اللَّهُ عَلَيَّ قَالَ إِنْ غَنَاكَ لَكَ وَإِنِّي أَحِبُّ أَنْ يَكُونَ مِنْ مَالِي فِي هَذَا الْوَجْهِ وَقَالَ عُمَرُ إِنْ نَاسًا يَأْخُذُونَ مِنْ هَذَا الْمَالِ لِيُجَاهِدُوا ثُمَّ لَا يُجَاهِدُونَ فَمَنْ فَعَلَهُ فَتَحْنُ أَحَقُّ بِمَالِهِ حَتَّى نَأْخُذَ مِنْهُ مَا أَخَذَ وَقَالَ طَاوُسٌ وَمُجَاهِدٌ إِذَا دَفَعَ إِلَيْكَ شَيْءٌ تَخْرُجُ بِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاصْتَعِ بِهِ مَا شِئْتَ وَصَعَّهُ عِنْدَ أَهْلِكَ.

Mücâhid ibnu Cebr şöyle dedi: Ben İbnu Ömer'e:

-Ben savaşa gitmek istiyorum, dedim. İbnu Ömer: Ben malımdan bir kısmı ile sana yardım etmek istiyorum, dedi. Ben:

-Allah bana malı bollattırdı, dedim. İbnu Ömer şöyle dedi:

-Zenginliğin sana âittir. Ben malımdan bir kısmının Allah yolunda cihadda harcanmasını arzu ediyorum.

Ömer -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi: İnsanlar, cihâd yapmaları için bu maldan yani millet malından alıyorlar, sonra da cihâd etmiyorlar. Kim böyle yaparsa, biz onun bu maksatla almış olduğu malını ondan geri almaya daha çok hak sahibiyiz.

Tâvûs ile Mücâhid şöyle dediler:

-Sana kendisi ile Allah yolunda cihâda çıkacağın bir şey yükseltildiği zaman, sen onu (Allah yoluyla ilgili olan yerlerden) istediğin işte kullan, hatta onu ailen yanında da koy.

٢٩٧٠ - حَدَّثَنَا الْحُمَيْدِيُّ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ قَالَ سَمِعْتُ مَالِكَ بْنَ أَنَسٍ سَأَلَ زَيْدَ بْنَ أَسْلَمَ فَقَالَ زَيْدٌ سَمِعْتُ أَبِي يَقُولُ قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَمَلْتُ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَرَأَيْتُهُ يَبَاغُ فَسَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَشْتَرِيهِ فَقَالَ لَا تَشْتَرِهِ وَلَا تُعْذِ فِي صَدَقَتِكَ.

2970- Ömer ibnul-Hattâb -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Allah yolunda cihâd etmesi için birisine bir at hibe etmiştim. Sonra o atı satılıyor gördüm. Hemen Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve selleme, o atı satın alabilir miyim, diye sordum. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

“O atı satın alma ve sadakana da geri dönme!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1490, 2623, 2636, 2970, 3003)

٢٩٧١ - حَدَّثَنَا إِسْمَاعِيلُ قَالَ حَدَّثَنِي مَالِكٌ عَنْ نَافِعٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حَمَلَ عَلَى فَرَسٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَجَدَهُ يَبَاغُ فَأَرَادَ أَنْ يَتَاعَهُ فَسَأَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَا تَبْتَعُهُ وَلَا تُعْذِ فِي صَدَقَتِكَ.

2971- Abdullah ibnu Ömer -Allah ondan ve babasından razı olsun- şöyle dedi:

Ömer ibnul-Hattâb, Allah yolunda cihâd etmesi için bir kimseyi bir at hibe etmişti. Sonra o atı satılıyor buldu ve onu satın almak istedi. Bu-

nu Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem:

-“O atı satın alma ve sadakana da geri dönme!” buyurdu. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 1489, 2775, 2971, 3002)

٢٩٧٢- حَدَّثَنَا مُسَدَّدٌ حَدَّثَنَا يَحْيَى بْنُ سَعِيدٍ عَنْ يَحْيَى بْنِ سَعِيدٍ الْأَصَارِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو صَالِحٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْلَا أَنْ أَشَقُّ عَلَى أُمَّتِي مَا تَخَلَّفْتُ عَنْ سَرِيَّةٍ وَلَكِنْ لَا أَجِدُ حَمُولَةً وَلَا أَجِدُ مَا أَحْمِلُهُمْ عَلَيْهِ وَيَشُقُّ عَلَيَّ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنِّي وَلَوْ دِدْتُ أَلِّي قَاتَلْتُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَقَاتَلْتُ ثُمَّ أَحْيَيْتُ ثُمَّ قَاتَلْتُ ثُمَّ أَحْيَيْتُ.

2972- Ebu Hureyre'den -Allah ondan razı olsun- şöyle işittiğini bildirdi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

Şayet ümmetime meşakkat vermeyecek olsaydım hiçbir seriyyeden geri kalmazdım. Ancak onları taşıyacak binek bulamıyorum. Muhakkak ki Allah yolunda savaşmayı sonra öldürülmeyi sonra diriltilmeyi, sonra tekrar öldürülüp tekrar diriltilmeyi ne kadar da çok isterdim.” (Hadisin geçtiği diğer yerler: 2787, 2797, 2972, 3123, 7226, 7227, 7457, 7463)

١٢٠ - بَابُ الْأَجِيرِ

120- Savaşta Kendisine Hizmet Etmesi veya Savaşması İçin Ücretle Tutulan Kişinin Hükümü Bâbı

وَقَالَ الْحَسَنُ وَابْنُ سِيرِينَ يُقَسِّمُ لِلْأَجِيرِ مِنَ الْمَقْتَمِ وَأَخَذَ عَطِيَّةُ بْنُ قَيْسٍ فَرَسًا عَلَى النَّصْفِ فَلَبَّغَ سَهْمُ الْفَرَسِ أَرْبَعَ مِائَةِ دِينَارٍ فَأَخَذَ مِائَتَيْنِ وَأَعْطَى صَاحِبَهُ مِائَتَيْنِ.

Hasen ve İbnu Sîrîn: Savaşa iştirak eden ücretle tutulan kişiye ganimetten pay ayırır, demişlerdir.

Atıyye ibnu Kays, taksîm sırasında diğerk atlara ayrılması gereken hissenin yarısını almak üzere ücretle bir at tuttu da, bu atın payı dört yüz dînâra ulaştı. Kendisi iki yüzü alıp, atın sahibine de iki yüz verdi.

٢٩٧٣ - حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا ابْنُ جُرَيْجٍ عَنْ عَطَاءٍ عَنْ صَفْوَانَ بْنِ يَعْلَى عَنْ أَبِيهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ غَزَوْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَزْوَةَ تَبُوكَ فَحَمَلْتُ عَلَى بَكْرٍ فَهُوَ أَوْلَتْقُ أَعْمَالِي فِي نَفْسِي فَاسْتَأْجَرْتُ أَجِيرًا فَقَاتَلَ رَجُلًا فَغَضُّ أَحَدُهُمَا الْآخَرَ فَانْتَزَعَ يَدَهُ مِنْ فِيهِ وَنَزَعَ نَيْبَتَهُ فَأَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَهْدَرَهَا فَقَالَ أَيْدِفُ يَدَهُ إِلَيْكَ فَتَقْضُمُهَا كَمَا يَقْضُمُ الْفَخْلُ.

2973- Ya'lâ ibnu Umeyye -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ben Tebûk savaşında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber savaştım. Genç bir deve üzerine sefer malzemelerimi yükledim. Bu, gönlümde benim amellerimin en sağlamıdır. Ben bu seferde bir hizmetçi kiralamıştım. Hizmetçi yolda birisi ile kavga etti ve diğerkinin elini ısırıldı.

Hizmetçi elini, ısırın kişinin ağzından hızla çekti de ısırının ön dişini söktü. Her ikisi de Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellemın yanına geldiler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem bundan dolayı diyet uygulamadı ve şöyle buyurdu:

“Bu adam elini sana bırakır mı ki, sen devenin yem yediğı gibi elini yiyesin.”

١٢١ - بَابُ مَا قِيلَ فِي لَوَاءِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

121- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Sancağı Hakkında Söylenen Hadisler Bâbı

٢٩٧٤ - حَدَّثَنَا سَعِيدُ بْنُ أَبِي مَرْيَمَ قَالَ حَدَّثَنِي اللَّيْثُ قَالَ أَخْبَرَنِي عُقَيْلٌ عَنْ ابْنِ شِهَابٍ قَالَ أَخْبَرَنِي ثَعْلَبَةُ بْنُ أَبِي مَالِكٍ الْقُرْظِيُّ أَنَّ قَيْسَ بْنَ سَعْدٍ الْأَنْصَارِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَكَانَ صَاحِبَ لِيَاءٍ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَرَادَ الْحَجَّ فَرَجَّلَ

2974- Sa'lebe ibnu Ebî Mâlik el-Kurazî -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in sancağını taşıyan Kays ibnu Sa'd el-Ensârî -Allah ondan razı olsun- hac etmek istedi ve ihrama girmeden önce saçlarını iyice temizledi ve taradı.

٢٩٧٥ - حَدَّثَنَا قُتَيْبَةُ بْنُ سَعِيدٍ حَدَّثَنَا حَاتِمُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ أَبِي عُبَيْدٍ عَنْ سَلَمَةَ بْنِ الْأَكْوَعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ كَانَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَخَلَّفَ عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي خَيْبَرَ وَكَانَ بِهِ رَمَدٌ فَقَالَ أَنَا أَتَخَلَّفُ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَخَرَجَ عَلَيَّ فَلَحِقَ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَلَمَّا كَانَ مَسَاءَ اللَّيْلَةِ الَّتِي فَتَحَهَا فِي صَبَاحِهَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَأَعْطِينَ الرَّايَةَ أَوْ قَالَ لِيَأْخُذَنَّ غَدًا رَجُلٌ يُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَوْ قَالَ يُحِبُّ اللَّهُ وَرَسُولُهُ يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَيْهِ فَإِذَا نَحْنُ بِعَلِيِّ وَمَا نَرْجُوهُ فَقَالُوا هَذَا عَلِيٌّ فَأَعْطَاهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَفَتَحَ اللَّهُ عَلَيْهِ.

2975- Seleme İbnu'l-Ekva -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Ali -Allah ondan razı olsun- gözlerindeki rahatsızlık sebebiyle Hayber savaşında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den geri kalmıştı.

-Ben Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'den geriye mi kalacağım, dedi ve dışarı çıkarak Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'e yetti. Hayber'in fethinin gerçekleşeceği günün akşamında Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

-“Yarın sancağı öyle birine vereceğim ki veya sancağı öyle bir kişi alacak ki, Allah ve Rasûlü onu sever. Allah onun eliyle fethi nasip edecek-

tir.”

Bizler Alî ile karşı karşıya geldik, hâlbuki onu orada ümit etmiyorduk. Sahabeler: İşte Alî buradadır, dediler. Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem, sancağı Alî'ye verdi, Allah da fethi ona nasip etti. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 3702, 4209)

٢٩٧٦ - حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْعَلَاءِ حَدَّثَنَا أَبُو أَسَامَةَ عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ نَافِعِ بْنِ جُبَيْرٍ قَالَ سَمِعْتُ الْعَبَّاسَ يَقُولُ لِلزُّبَيْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا هَا هُنَا أَمَرَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَرْكُزَ الرَّايَةَ.

2976- Nâfi' ibnu Cubeyr -Allah ondan razı olsun- şöyle dedi:

Abbâs'ı, Zübeyr'e: Mekke'nin fethi günü Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem sana sancağı işte buraya dikmeni emretmişti, derken işittim. (Hadisin geçtiği diğer yerler: 4280)

İÇİNDEKİLER (4. CİLT)

Musakaat (Meyve Ağaçlarını Sulayıp Tımar Etmek Üzere Yapılan Ortaklık Akdi) Kitâbı	5
14- Devlet Başkanının Bazı Kimselere Verdiği Arazî Parçaları Bâbı	6
15- Devlet Başkanınca Verilen Arazîlerin Tapu Mahiyetinde, Tartışmaya Mecal Vermemek İçin Yazılması Bâbı	7
16- Develerin Su Başlarında Sağılmaları Bâbı	7
17- Başkasına Ait Bahçe veya Hurmalıktan Geçme ve Sulama Hakkı	8

43- BORÇ ALMA, BORCUN ÖDENMESİ, HACR VE İFLAS KİTÂBI

1- Kendisinin Parası Olmaksızın veya Parası Olup da Yanında Bulunmayarak Borçla Bir Mal Satın Alan Kimse Bâbı	11
2- İnsanların Mallarını Ödemek veya Telef Etmek İsteyerek Alan Kimse Bâbı	12
3- Borcu Ödemenin Vucûbu Bâbı	13
4- Alacaklının Devesini İstemesinin Cevazı Bâbı	15
5- Alacaklının Borcunu Güzellikle İstemesi Bâbı	16
6- Borçlu Bir Kimse, Alacaklıya, Aldığı Deveden Yaşça Daha Büyük Bir Deve Verir mi?	17
7- Borç Ödeyişin Güzel Olması Bâbı	18
8- Alacaklının Rızası ile Borcun Eksik Ödenmesi veya Alacaklının Alacağını Helâl Etmesi Caizdir Bâbı	19
9- Borçlu, Hurmayı Hurma ile veya Hububat ile Takas Ederek veya Mahsûlü Ölçüp Tartmaksızın Tahmin Ederek Alacaklıya Borç Ödediği Zaman Bu Caizdir Bâbı	20
10- Borçlanmaktan Allah'a Sığınan Kimse Bâbı	21
11- Borçlu Ölen Kimsenin Cenaze Namazı Bâbı	22
12- Ödeme Gücü Olduğu Hâlde, Zengin Kişinin, Borcunu Ödemeyi Uzatması Bir Zulümdür	23
13- Hak Sahibinin Söz Söyleme Hakkı Vardır, Hak Sahibi Hakkını İstemeyi Tekrar Ettiği Zaman Kınanmaz Bâbı	24
14- Bir Kimse Satma, Borç Verme, Emânet Bırakma Suretiyle Elinden Çıkardığı Malını İflâs Etmiş Bir Şahsın Yanında Bulduğunda, Bu Malı Geri Almaya Başka Alacaklılardan Daha Hak Sahibidir Bâbı	25

15- Borcunu İsteyen Alacaklının Borcunu Birkaç Gün Ertilemeyi Borç Uzatma Görmeyen Kimse Bâbı	26
16- İflas Etmiş Kimsenin veya Fakirin Malını Satıp da Bedelini Alacaklılar Arasında Paylaştıran veya O Bedeli Kendisine ve Yakınlarına Harcaması İçin İflas Etmiş ve Fakire Veren Kimse	26
17- Bir Adam, Bir Kimseye Belli Bir Müddete Kadar Borç Verdiği veya Satış Akdinde Ödeme Yapmak İçin İleri Bir Tarihe Ertelemediği Zaman Bu Caizdir Bâbı	27
18- Borçtan Bir Kısımının Alınmaması Hususunda Aracı Edinilmesi	28
19- Mal Zayi Etmekten Yasaklanması Bâbı	30
20- Hizmetçi Efendisinin Malı Üzerine Çobandır ve Onun İzni Olmadan Çalışamaz Bâbı	32

44- KİTÂBUL-HUSÛMÂT

(Hukukî Çekişmeler Kitabı)

1- Müslüman'ın Davalıyı Mahkemeye Getirmesi, Müslüman ve Yahudi Arasındaki Davalaşma Bâbı	33
2- Şayet İmam Onun Üzerine Hacr Koymuş Değilse Aptalın ve Aklı Zayıf Olanın İşini Geri Çeviren Kimse Bâbı	37
3- Aklı Zayıf ve Benzeri Kimseler Adına Satış Yapıp da, Satış Bedelini O Zayıf Şahsa Veren ve Ona İyileştirmekle ve Kendi İşini Görmekle Emreden Kimse, O Aklı Zayıf Kişi Bundan Sonra Malında Fesat Yaparsa, Onu Malında Tasarruftan Men Eder Bâbı	37
4- Muhalifleri Birbirleri Hakkındaki Sözleri Bâbı	39
5- Günah İşleyenleri ve Muhalifleri Hâlleri Bilindikten Sonra, Edeplendirmek İçin Onları Evlerden Çıkarmak Bâbı	41
6- Vasiyet Sahibinin Ölmüş Kimse Adına Nesebe Katma ve Diğer Haklar Hususundaki Davası Bâbı	42
7- Bozgunculuğundan ve Kötü Bir Şey Yapmasından Endişe Edilen Kimseyle Alâkalı Tedbir Almak Bâbı	43
8- Suçlunun Harem İçinde Bağlanması ve Hapsedilmesi Bâbı	44
9- Borç Veren Alacaklısından Alacağını İstemesi Bâbı	45
10- Alacağın Ödenmesini İstemek Bâbı	46

45- BULUNTU EŞYALARIN HÜKÜMLER KİTABI

1- Buluntu Eşyanın Sahibi Gelip de Onun Özelliklerini Söylediği Zaman, Eşyayı Bulan Kimse, O Buluntuyu Sahibine Verir Bâbı	47
2- Yitik Devenin Alınıp Alınmayacağı Bâbı	48
3- Koyun Yitiğinin Hükümü Bâbı	49
4- Eulanan Eşyanın Sahibi, Bir Sene Boyunca Bunu İlân Ettikten Sonra Eulanmazsa, Artık O Şey Onu Bulup Alanındır Bâbı	50
5- Fir Kimse Denizde Bir Ağaç Parçası veya Bir Kamçı veya da Bunun	

Benzeri Bir şey Bulduğu Zaman Ne Yapar; Bunları Alır mı Yoksa Terk mi Eder Bâbı	51
6- Bir Şahıs Yolda Bir Hurma Tanesi Bulduğu Zaman Bunu Alıp Yemesi Caiz Olur Bâbı.....	52
7- Mekke Ehlinin Buluntu Eşyası Nasıl Duyurulur?	53
8- Hiçbir Kimsenin Hayvanı İzinsiz Olarak Sağılmaz.....	55
9- Buluntu Eşyanın Sahibi Bir Sene Sonra Geldiği Zaman, Bulan Onu Sahibine Verir, Çünkü O, Bulanın Yanında Bir Emanettir.	56
10- Yitik Eşyayı Bulan Kişi, Zayi Olmasın ve Hakkı Olmayan Birinin Eline Geçmesin Diye Onu Yerde Bırakmayıp Alır mı?	57
11- Buluntu Eşyayı İlân Eden, Fakat Onu Sultana Teslim Etmeyen Kimse Bâbı.....	58
12- Bâb	59

46- ZULÜMLER VE GASP KİTÂBİ

1- Zulümlerin Kıyas Yapılması Bâbı	61
2- Allah Teâlâ'nın: «Allah'ın lâneti zâlimleredir.» Kavli Bâbı.....	63
3- Müslüman Müslümân'a Zulmetmez ve Onu Tehlikede Bırakmaz	65
4- Zalim de Olsa, Mazlum da Olsa Müslüman Kardeşine yardım Et!	65
5- Mazluma Yardım Etmek Bâbı	66
6- Zâlimden İntikam Almak Bâbı.....	67
7- Mazlumun Zâlimi Affetmesi Bâbı	68
8- Zulüm, Kıyamet Gününde Zulmetlerdir	69
9- Mazlumun Bedduasından Korkulması ve Sakınılması Bâbı	70
10- Birine Haksızlık Eden Kişi, Haksızlık Yaptığı Kişiden Helallik Dilediği Zaman, Yaptığı Haksızlığı-Zulmü Açıklar mı?	70
11- Zulme Uğrayan Mazlum, Zulmünden Doğan Hakkını Zâlime Helâl Ettiğinde, Artık O Hakka Dönme Yoktur Bâbı	71
12- Bir Kimse Diğer Bir Kimseye Hakkını Tam Almak Hususunda İzin Verdiği veya Helâl Kıldığı, Fakat İzin Verilenin veya Helâl Kılınanın Miktarını Beyan Etmediği Zaman?	72
13- Zulümle-Haksız Yere Bir Arazi Bir Arazi Parçasını Gasbeden Kimsenin Günâhı Bâbı.....	73
14- Bir İnsan Diğer İnsana Bir Şey Hakkında İzin Verdiğinde, O Şey Caiz Olur Bâbı	74
15- Allah Teâlâ'nın, (Bakara: 204) Ayeti Bâbı.....	76
16- Bildiği Hâlde, Batıl Bir İş Hakkında Çekişen Kimsenin Günahı	76
17- Münakaşa Ettiği Zaman Ahlâksızlık Yapan, Haktan Ayrılan Kimsenin Günahı Bâbı.....	77
18- Hakkına Tecâvüz Edilen Mazlum, Malını Bulduğu Zaman Hâkimin Hükmü Olmaksızın Zâlimin Malından Bizzat Hakkını Alması Bâbı	78
19- Evlerin Yanındaki Gölge Hakkında Gelen Şeyler Bâbı.....	79

20- Bir Komşu, Komşusunu, Kendi Evinin Duvarına Bir Ağaç Başı Koymasına Engel Olmaz Bâbı.....	80
21- Yola Şarap Dökülmesi Bâbı	81
22- Evler Önünde Geniş Avlular Edinmek ve Buralarda ve Yollar Üzerinde Oturmanın Hükmü Bâbı	82
23- Herhangi Bir Eziyete Sebebiyet Vermediği Takdirde, Yollar Üzerinde Kuyular Kazmanın Hükmü Bâbı.....	83
24- İnsanlara Eziyet Verecek Şeyleri Gidermek Bâbı	84
25- Evlerin Damlarında ve Diğer Yerlerdeki Oda ve Teraslar Bâbı	84
26- Devesini Mescit Önündeki Döşenmiş Taş Üzerine veya Mescidin Kapısına Bağlayan Kimse Bâbı	92
27- Bir Kavmin Çöplüğü Yanında Durma ve Bevletmenin Cevazı Bâbı	93
28- Yolda Bir Dalı ve İnsanlara Eziyet Veren Herhangi Bir şeyi Alıp Yol Dışına Atan Kimsenin Kazanacağı Sevap Bâbı	93
29- İnsanların Çokça Geçtikleri Yerde İhtilâf Edildiği ve Oranın Sahiplerinin de Ev Yapmak İstediklerinde O Araziden Yedi Zira Yol İçin Burakılır	94
30- Sahibinin İzni Olmaksızın Bir Şeyi Açıktan ve Zorla Almaktan Yasaklanması Bâbı	95
31- Haçın Kınılması ve Domuzun Öldürülmesi Bâbı.....	96
32- İçinde Şarap Bulunan Küpler Kırılır veya Şarap Kırbaları Yırtılır mı?	97
33- Malı Uğrunda Savaşan Kimse Bâbı.....	99
34- Bir Kimse, Başkasına Ait Bir Çanağı veya Buna Benzer Bir Şeyi Kırdığı Zaman Onun Benzerini mi, Yoksa Onun Bedelini mi Öder?	99
35- Bir Kimse, Bir Başkasına Ait Duvarı Yıktığı Zaman Onun Benzerini Bina Etsin	100

47- ORTAKLIK KİTABI

1- Yemek Maddelerinde, Yol Azığında ve Ticaret Mallarında Ortaklık	103
2- İki Sürüden Meydana Gelmiş Ortak Bir Sürünün Zekâtı Mallarından Eşit Olarak Verirler	107
3- Koyunların Sayı ile Paylaşımı Bâbı.....	107
4- Arkadaşlarından İzin İstemedikçe Ortaklar Arasında Hurma Yerken İki Hurmayı Birleştirerek Yemenin Hükmü Bâbı	109
5- Ortak Malın Değerinin Adil Bir Kimse Tarafından Belirlenmesi	109
6- Ortaklar Arasındaki Paylaşmada ve Maldan Pay Almada Kura Çekilir mi?	111
7- Yetim ve Miras Sahipleri ile Ortaklık Bâbı	111
8- Arazi, Ev ve Bostan Gibi Yerlerde Ortaklık Bâbı	114
9- Ortaklar, Evleri veya Diğer Arsaları Paylaştıkları Zaman Artık Onlar İçin Ne Bundan Geri Dönme, Ne de Şuf'a Hakları Vardır	114

10- Altın, Gümüş ve Bozulabilen Diğer Mallarda Ortaklık Bâbı	115
11- Zimmi ve Müşriklerle Ekincilikte Ortaklık Yapmanın Hükmü	115
12- Koyunları Paylaştırmak ve Bunda Adaletli Davranmak Bâbı	116
13- Yiyecek Maddeleri ve Benzeri Şeylerde Ortaklık Bâbı	116
14- Kölede Ortaklık Bâbı	118
15- Hacda Kesilen Kurbanlık ve Büyük Baş Hayvanda Ortaklık Bâbı	119
Bir Kimse Hacda Keseceği Kurbanlığı Belirledikten Sonra, Diğer Bir Kimseyi Kendi Kurbanlığına Ortak Ettiğinde Kurbanlığını Mekke'ye Gönderir mi?Babı	119
16- Ganimet Mallarının Paylaşımında On Koyunu Bir Deveye Denk Sayan Kimse Bâbı	121

48- REHİN KİTABI

1- Hazaarda Rehin Bâbı	123
2- Zırhını Rehin olarak Veren Kimse Bâbı	124
3- Silâhın Rehin Olarak Bırakılması Bâbı	125
4- Rehin Olarak Bırakılan Hayvana, Binilir ve Sütü de Sağılır Bâbı	126
5- Yahudilerin ve Diğerlerinin Yanında Bir Malı Rehin Olarak Bırakmak	127
6- Rehin Veren, Rehin Alan ve Bunun Benzeri Kimseler İhtilâf Ettikleri Zaman Delil Davacıya, Yemin ise Davalıya Ait Olur Bâbı.....	127

49- KÖLEYİ HÜRRİYETE KAVUŞTURMA, AZAT ETME KİTÂBİ

1- Köleyi Hürriyete Kavuşturma ve Bunun Fazileti Bâbı	131
2- Hangi Kölenin Azat Edilip Hürriyete Kavuşturulması Daha Üstündür?....	132
3- Güneş ve Ay Tutulması Esnasında Köle Azat Etmenin Müstehab Olması Bâbı.....	133
4- Bir Şahıs İki Kişi Arasında Ortak Bir Köleyi veya Cariyeyi Azat Etmesinin Zikri Bâbı	134
5- Bir Kimse, Bir Köledeki Hisselerini Azat Eder, Diğer Hisselerini Satın Alacak da Malı Olmazsa, Bu Köle, Hürriyeti Satın Alma Akdinde Olduğu Gibi, Kendisine Meşakkat Verilmeksizin Çalıştırılır	137
6- Köle Azat Etmek ve Boşanmada Hata ve Unutmanın Hükmü ve Bir Köleyi Azat Etmek Ancak Allah Azze ve Celle'nin Rızâsı İçin Olur Bâbı.....	138
7- Bir Kimse Kendi Kölesi İçin, Onu Azat Etmeye Niyet Ederek O Allah İçin Hürdür Dedğinde Bu Sahihtir ve Köle Azat Etmede Şâhit Tutmanın Hükmü Bâbı	139
8- Cariye'nin, Efendisinden Olan Çocuğa Hür Olduğu Hükmü ile mi Hükmedilir Bâbı.....	141
9- Mudebber Kölenin Satılıp Alınması Bâbı	143
10- Köle Azat Edenin, Azat Ettiği Kölesi Üzerine Mirasçı Olma	

Hakkının Satılması ve Hibe Edilmesinin Hükümü Bâbı	143
11- Bir Adamın Müşrik Olan Kardeşi veya Amcası Esir Alındığı Zaman, Fidyeye Verilip Esirlikten Kurtarılır mı?	144
12- Müşrik Bir Kimsenin Köle Azat Etmesinin Hükümü Bâbı	145
13- Arap'tan Esir Alarak Bir Köleye Sahip Olup da Bunu Hibe Eden, Satan, Onunla Cinsî Münâsebet Yapan, Fidyelerini Veren ve Kadın ve Çocukları Esir Olarak Alan Kimse Bâbı	147
14- Cariyesini Eğitip Terbiye Eden ve Ona İlim Öğreten Kimsenin Fazileti Bâbı	151
15- Allah Rasûlü'nün: "Köleler sizin kardeşlerinizdir. Onun için onlara yediğiniz şeylerden yedirin" Hadisi Bâbı	152
16- Rabbine İbadetini Güzel Bir Şekilde Yerine Getiren, Efendisini de Zarara Uğratmayan ve Sahtekârlık Yapmayan Kölenin Kazanacağı Sevap Bâbı	153
17- Köleye Karşı Büyüklemenin, Kendisini Ondaki Yüce Görmenin Hoş Görülmemesi ve Kişinin Kölesine: "Kulum veya Cariyem" Demesinin Hükümü Bâbı	155
18- Sizden Birinize Hizmetçisi Yemeğini Getirdiği Zaman, Kendisiyle Beraber O Yemekten Yemesi İçin Beraberinde Otursun Bâbı	158
19- Köle, Efendisinin Malında Bir Çobandır Bâbı	159
20- Bir Kimse Kölesini Dövdüğünde, Yüzüne Vurmaktan Sakınsın Bâbı	160

50- YAZIŞMA KİTABI

1- Hürriyetini Satın Alma Yazışması Yapılmış Kölenin, Her Sene Bir Kere Taksit Ödemesi Bâbı	161
2- Köle ile Yapılan Yazışmada Caiz Olan Şartlar ve Allah'ın Kitabında Olmayan Bir Şartı Şart Koşan Kimse Bâbı	164
3- Hürriyetini Satın Alma İçin Yazışma Yapan Kölenin Borcunu Ödeyebilmek İçin İnsanlardan Yardım İstemesi Bâbı	166
4- Mukâteb Kölenin Kendisi Razı Olduğu Zaman Satılıp Alınması Bâbı	167
5- Hürriyetine Kavuşmak İçin Sahipleriyle Yazışma Yapan Bir Köle, Bir Kimseye: "Beni Satın Al ve Azat Et" Der ve O Kimse de Bu Köleyi Azat Etmek İçin Satın Alırsa Bu Caiz Olur Bâbı	169

51- HİBE, FAZİLETİ VE HİBEYE TEŞVİK KİTABI

1- Bâb	171
2- Hibe Edilen Şeyin Az Miktarda Olması Bâbı	173
3- Arkadaşlarından Hibe İsteyen Kimse Bâbı	173
4- İçmek İçin Su veya Süt İsteyen Kimse Bâbı	175
5- Avcının Av Hediyesini Kabul Etmek Bâbı	176
6- Hediyyeyi Kabul Etmek Bâbı	177
7- Hediyyeyi Kabul Etmek Bâbı	178

8- Arkadaşına Hediye Vermek İçin Hanımlarından Özellikle Birinin Evinde Kalacağı Günü Gözetleyen Kimse Bâbı	181
9- Verilen Hediyeden Geri Çevrilmeyecek Olanlar Bâbı.....	185
10- Hazırda Olmadan Yapılan Hibeyi Caiz Gören Kimse Bâbı.....	186
11- Hediye Karşılık Vermek (Hediyeleşmek) Bâbı	187
12- Babanın Çocuğuna Hibe Etmesinin Hükümü Bâbı	187
13- Hibe Verirken Şahit Tutmak Bâbı	189
14- Erkeğin Hanımına, Kadının da Kocasına Hibesi Bâbı	190
15- Kadının Kocasını Varken, Kocasından Başkasına Hibe Vermesi ve Cariyesini Azat Etmesi, Şayet Kadının Aklı Kıt Değil ise Bu Caizdir, Şayet Kadının Aklı Kıt ise Bu Caiz Olmaz Bâbı	192
16- Hediye Vermeye Kimden Başlanır?.....	194
17- Bir Sebebe Binaen Verilen Hediye Kabul Etmeyen Kimse Bâbı	195
18- Bir Kimsenin Bir Şey Hibe Etmesi veya Bir Şey Vaad Edip de Bu Hibe ve Vaad Kendisine Ulaşmadan Ölmesi Hâlinde Hüküm Ne Olur Bâbı	197
19- Hibe Edilmiş Bir Köle ve Mal Nasıl Teslim Alınır?	198
20- Bir Kimse Bir Şeyi Hibe Etse ve Hibe Ettiği Kimse “Ben Bunu Kabul Ettim” Demeden Alsa Bu Caiz Olur Bâbı	199
21- Bir Kimse Alacağını Hibe Etmesi Bâbı.....	201
22- Bir Kişinin, Bir Topluluğa Hibe Etmesi Bâbı	203
23- Ele Geçirilen ve Geçirilmeyen, Paylaştırılmış ve Paylaştırılmamış Olan Hibe Bâbı	204
24- Bir Cemâat Bir Kavme Hibe Ettiği Zaman Bu Caiz Olur Bâbı	206
25- Yanında Arkadaşları Otururken, Kendisine Hediye Verilen Kimse, O Hediye En Lâayık Olan Kimse Odur Bâbı	208
26- Bir Kimse, Diğere Onun Üzerine Binmekte Olduğu Deveyi Hibe Ederse, Bu Caizdir Bâbı	210
27- Giyilmesi Mekruh Olan Bir Elbiseyi Hediye Etmek Bâbı	210
28- Müşriklerin Verdiği Hediyein Kabul Edilmesi Bâbı	212
29- Bir Müslüman’ın Müşriklere Hediye Vermesi Bâbı	216
30- Hiçbir Kimseye Daha Önce Verdiği Hibesine ve Yaptığı Sadakasına Dönmesi Helâl Olmaz	218
31- Bâb	219
32- Umrâ ve Rukbâ Hakkında Söylenen Hükümler Bâbı	220
33- İnsanlardan Ödünç At Alan Kimse Bâbı	221
34- Zifaf Esnasında Gelin veya Damadın Ödünç Elbise Almasının Cevabı Bâbı	221
35- Bağış Yapmanın Fazileti Bâbı	222
36- Bir Kimse: “Bu Cariyeyi İnsanların Örfüne Göre Sana Hizmetçi Olarak Verdim” Dediğinde, Bu Caiz Olur Bâbı	226
37- Bir Kimse Başka Bir Kimseyi Bir At Üzerine Bindirse Bu Umre ve	

Sadaka Gibidir Bâbı	227

52- ŞEHADETLER KİTÂBI

1- Delil Getirmenin Davâcıya Âit Olduğuna Dair Gelen Deliller Bâbı	229
2- Bir Kimse Diğer Bir Kimseyi Adaletle Vasıflandırdığı ve: "Bunun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz" Dedğinde Hüküm Ne Olur?	231
3- Şahitlik Yapacağı Esnada Saklanan Kimsenin Şahitlik Yapması Bâbı	232
4- Bir veya Daha Çok Kişi Bir Olaya Şahitlik Etse; Diğer Bir Grup da: Biz Bunu Bilmiyoruz Dedikleri Zaman Şahitlik Yapanların Sözü Alınır ve Buna Göre Hüküm Verilir	234
5- Adaletli Şahitler Bâbı	236
6- Bir Kimsenin Adaletli Olduğuna Hükmetmek İçin Belli Bir Sayı Şart Koşulur mu?	237
7- Neseplere, Herkesçe Bilinen Süt Emmeye ve Üzerinden Zaman Geçmiş Ölüme Şahitlik Etmek ve Bunları Araştırmak Bâbı	239
8- İftira Edenin, Hırsızlık Yapanın ve Zina Suçu İşleyeninin Şahitliği Bâbı	241
9- Bir Kimse Zulüm ve Haksızlık Üzerine Şahit Yapılmak İstenildiği Zaman, Şahitlik Etmez Bâbı	245
10- Yalan Yere Şahitlik Etmek Hakkında Gelen Âyet ve Hadisler Bâbı	247
11- Kör Bir İnsanın Şahit Olması, Tasarruflarındaki Hâli, Evlenmesi, Başkasını Evlendirmesi, Alış-veriş Yapması, Müezzinlik ve Diğer İşlerde Çalışmasının Kabulü ve Seslerle Tanınan Şeyler Bâbı	250
12- Kadınların Şahitliği Bâbı	253
13- Köle ve Cariye'nin Şahitliği Bâbı	254
14- Süt Emziren Kadının (Sütannenin) Şahitliği Bâbı	255
15- Hüküm Verme İşinde Kadınların Birbirlerinin Adaletli Olduklarını Söyleyip Tezkiye Etmeleri Bâbı	255
16- Bir Kimse, Diğer Bir Kimseyi Tezkiye Ettiği, Onun Adil Olduğunu Söylemesi Ona Yeter Bâbı	269
17- Övgüde Aşırıya Gitmenin Mekruh Olması, Bu Konuda O kişi Hakkında Ne Biliniyorsa Onun Söylenmesi Bâbı	270
18- Çocukların Ergenlik Çağına Girmelerinin Sınırı ve Ergenliğe Girmeden Önceki Şahitliklerinin Hükümü Bâbı	271
19- Hakimın Davâcıya Yemin ettirmesinden Önce: "Bir Delilin Var mı?" Diye Sorması Bâbı	273
20- Mal ve Had Cezalarında Yemin, Davâlıya Aittir Bâbı	274
21- Bir Kimse, Bir şey İddia Ettiğinde veya Birine Karşı Zina Suçlamasında Bulunduğunda Olayı Gören Görgü Şahitlerini Bulmak İçin Hâkimin Huzurundan Ayrılması Bâbı	276
22- İkindiden Sonra Yapılan Yemin Bâbı	277
23- Davâlı, Yemin Etmesi Vacip Olan Yerde Yemin Eder ve Bir Yerden	

Diğer Bir Yere Döndürülmez Bâbı	278
24- Bir Topluluğun Yemin Etmeleri Üzerlerine Vacip Olursa, Onlardan Hangisi Yemine Başlar?	279
25- Allah Azze Ve Celle'nin Şu Kavli Bâbı	280
26- Nasıl Yemin Ettirilir Bâbı	281
27- Davâlının Yemininden Sonra Delil Getiren Kimse Bâbı	283
28- Verilen Sözün Yerine Getirilmesini Emreden Kimse Bâbı	284
29- Bir Müşrikten Şahitlik ve Diğer Şeyler İstenilmez Bâbı	287
30- Meselenin Çözümünde Kura Çekmek Bâbı	288

53- SULH KİTÂBİ

1- İnsanların Arasını Düzeltmek Konusunda Gelen Âyet ve Hadisler	293
2- İnsanlar Arasını Düzelten Kimse Yalancı Değildir Bâbı	296
3- İmamın Arkadaşlarına: "Bizi Götürün de Aralarını Düzeltelim" Sözü Bâbı	297
4- Allah Teâlâ'nın (Nisa: 128) Şu Kavli Bâbı	297
5- Bir Topluluk, Zulüm Üzere Anlaşma Yaptıkları Zaman Bu Geçerli Değildir Bâbı	298
6- Anlaşma, Kâğıda Nasıl Geçirilir?	300
7- Müşriklerle Yapılan Antlaşma Bâbı	304
8- Diyet Konusunda Antlaşma Yapmak Bâbı	306
9- Allah Rasûlü'nün Torunu Hasan İçin: "Bu Benim Oğlum ve O Bir Seyyiddir, Efendidir. Umarım ki Allah O'nunla İki Büyük Grubun Arasını Düzeltir" Sözü Bâbı	307
10- İmam, Hasımlara Aralarında Anlaşmaları İçin İşaret Eder mi?	310
11- İnsanlar Arasını Düzeltmenin ve Aralarında Adaletle Davranmanın Fazileti Bâbı	311
12- İmam, Davalı ve Davacıya Barışmalarını Söyler, Onlardan Biri de Buna Yanaşmaz ise Açık Olan Bir Hükümle İmam Hükmeder	312
13- Alacaklılar ve Mirâsçılar Arasında Antlaşma Sağlanması ve Bu Konuda Ölçüp Tartmadan Tahmin Yapmanın Hükmi Bâbı	313
14- Zimmet ve Aynı Borçta Antlaşma Yapmak Bâbı	315

54- ŞARTLAR KİTÂBİ

1- İslâm Dini'ne Girmekte, Hükümlerde, Alış-veriş Muamelelerinde Caiz Olan Şartlar Bâbı	317
2- Bir Şahıs, Erkek Çiçek Aşılannmış Olduğu Hâlde Hurma Ağacı Sattığı Zaman Bâbı	322
3- Ticarete Öngörülen Şartlar Bâbı	322
4- Satıcı Belli Bir Yere Kadar Hayvanına Binmeyi Şart Koşarsa Bu Satış Caiz Olur Bâbı	323
5- Ekim-Dikim ve Diğer İşlerde Şart Koşma Bâbı	326

6- Nikâh Kıyma Esnasında Mehir'de Öngörülen Şartlar Bâbı	327
7- Ekim-Dikim İşindeki Şartlar Bâbı	328
8- Nikâh Kıyarken Caiz Olmayan Şartlar Bâbı	328
9- Dînî Cezalarda Helâl Olmayacak Şartlar Bâbı	329
10- Bir Kölenin Azat Edilmesi İçin Satın Alınmaya Razı Olduğu Zaman, Bunun İçin İmzalanan Antlaşma da Caiz Olan Şartlar Bâbı	332
11- Boşama Hususunda Öngörülen Şartlar Bâbı	333
12- İnsanlarla Sadece Sözlü Olarak Yapılan Şartlar Bâbı	334
13- Velâyet Konusunda Öngörülen Şartlar Bâbı	335
14- Ekicilik Anlaşmasında "İstediğim Zaman Seni Çıkarırım" Şartının Konması Bâbı	336
15- Cihâd'da ve Savaş Ehli ile Yapılacak Barış Antlaşmalarında İleri Sürülecek Şartlar ve Bu Şartların Yazılması Bâbı	338
16- Ödünç Vermede Öngörülen Şartlar Bâbı	357
17- Bir Kölenin Hürriyetini Satın Alması İçin Yapılan Antlaşma ve Allah'ın Kitabı'na Uymayan Her Şartın Helâl ve Geçerli Olmadığı	358
18- Şart Koşmak ve Borç İkrarında İstisna Yapmanın Caiz Oluşu, İnsanların Alışa Geldikleri Şartlar ve Yüzden Bir veya İki Eksik Şeklinde Söylemesi Bâbı	359
19- Vakfedilen Şeylerde Koşulan Şartlar Bâbı.....	360

55- VASIYETLER KİTÂBI

1- Vasiyetler Bâbı ve Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in: "Kişinin vasiyeti yanında yazılmış bulunmalıdır" Sözü	363
2- Kişinin Mirasçılarını Zengin Bırakması, Onları İnsanlara Avuç Açarak Bir Hâlde Bırakmasından Daha Hayırlıdır Bâbı	365
3- Malın Üçte Birini Vasiyet Etmenin Cevazı Bâbı	367
4- Vasiyet Edenin Mirasçısına: "Çocuğumun İşlerini Yürütmeyi Üzerine Al" Demesi ve Vasiyet Edenin Dava Açmasının Cevazı	368
5- Şayet Hasta Olan Şahıs, Apaçık ve Anlaşılır Bir Şekilde Başıyla İşaret Ederek Vasiyette Bulunursa, Bu Vasiyet Caiz Olur Bâbı	370
6- Mirasçıya Vasiyet Yoktur Bâbı.....	370
7- Ölüm Sırasında Sadaka Vermek Bâbı	371
8- Allah Teâlâ'nın: "Bu mîrâs payları ölenin vasiyet ettiği miktarın çıkmasından ve borcun ödenmesinden sonradır" (Nisâ sûresi: 11) Kavli Bâbı	372
9- Yüce Allah'ın (Nisa: 11) Âyetinin Tefsiri Bâbı	373
10- Bir Şahıs Vakıf Yaptığı veya Akrabalarına Vasiyet Ettiği Zaman, Bu Akrabalar Kimlerdir Bâbı.....	376
11- Yakın Akraba İçine Kadın ve Çocuklar Girer mi?	378
12- Vakıf Yapan Kişi Vakfettiği Maldan Faydalanabilir mi?	379
13- Bir Şahıs Bir Şeyi Başkasına Vermeden Önce Vakfederse	

Bu Sahih Olur Bâbı	380
14- Bir Şahıs Fakirlere veya Başkalarına Olduğunu Beyân Etmeksizin “Evim Allah İçin Sadakadır” Dediği Zaman, Bu Vakıf Caizdir. Bunu yakın Akrabalarına ve Dilediği Kimseler Vermesi Bâbı	381
15- Bir Şahıs “Arazîm ve Bostanım Annem Adına Allah İçin Sadakadır” Derse Bu Caizdir. Şayet Bunun Kime Ait Olduğunu Açıklamasa Bile Hüküm Değişmez Bâbı	382
16- Bir Kimse Malının Bir Kısımını veya Kölesinin Bir Kısımını veya Hayvanlarının Bir Kısımını Sadaka Olarak Verdiği veya Vakfettiği Zaman, Bu Caiz Olur Bâbı	382
17- Vekiline Sadaka Veren, Sonra da Vekili O Sadakayı Sadaka Verene Geri Veren Kimse Bâbı	383
18- Yüce Allah’ın Şu Kavli Bâbı	385
19- Ansızın Ölen Kimse Adına Sadaka Vermenin ve Ölünün Adağını Yerine Getirmenin Müstehab Olduğu Bâbı	386
20- Vakıf ve Sadaka Vermede Şahit Göstermek Bâbı	387
21- Yüce Allah’ın (Nisa: 2-3) Kavli Bâbı	388
22- Yüce Allah’ın (Nisa: 6-7) Kavli Bâbı	390
Mirasçının Koruması Altında Olan Yetimin Malı Üzerinde Hangi Yetkileri Vardır ve Yetimin Malından Çalışması Karşılığında Bir Miktar Yiyebilir mi?	390
23- Yüce Allah’ın (Nisa: 10) Kavli Bâbı	392
24- Yüce Allah’ın (Bakara: 220) Kavli Bâbı	393
25- Yolculukta ve Yolculuk Dışında Yetim İçin İyilik Olduğu Zaman, Yetimi Hizmette Kullanma ve Mirasçı Olmasalar da Annenin ve Kocasının Yetimin Yararını Gözetmesi Bâbı	394
26- Bir Şahıs, Sınırları Beyân Etmeyerek Bir Arazîyi Vakıf Yaptığı Zaman, şayet O Arazi Meşhur ve Diğerlerinden Ayırt Edilebiliyorsa Bu Vakıf Caizdir, Sadaka da Böyledir Bâbı	394
27- Bir Topluluğun, Müşterek Bir Mülkiyeti Vakfetmeleri Caizdir Bâbı	396
28- Vakıf Nasıl Yazılır Bâbı	397
29- Zengin, Fakîr ve Zayıf İçin Vakıf Yapmak Bâbı	398
30- Mescit İnşası İçin Arazî Vakfetmek Bâbı	398
31- Hayvanları, Atları, Ticaret Mallarını, Altın ve Gümüşü Vakfetmek	399
32- Vakfın İşleriyle İlgilenen Kimsenin Ücreti Bâbı	400
33- Bir Kimse Bir Arazî Veya Kuyu Vakfeder ve Müslümanların O Kuyudan Faydalandıkları Gibi Kendisinin de Faydalanmasını Şart Koşarsa Bu Caiz Olur Bâbı	401
34- Vakıfta Bulunan Kimsenin: “Biz Onun Bedelini Ancak Allah’tan İsteriz” Dediği Zaman, Bu Caizdir Bâbı	402
35- Yüce Allah’ın (Mâide: 106-108) Kavli Bâbı	403
36- Mirasçılar Hazır Bulunmaksızın Vasînin Ölünün Borcunu	

Ödemesinin Cevazı Bâbı	405

56- KİTABU'L-CİHAD VE'S-SİYER

(Cihâd ve Sîretler Kitabı)

1 - Cihâdın Ve Sîretlerin Fazîleti Bâbı	407
2- İnsanların En Üstünü, Allah Yolunda Canı ve Malı ile Cihâd Eden Mümindir Bâbı	411
3- Erkeklerin ve Kadınların Allah Yolunda Cihad Etmek ve Şehit Olmak İçin Duâ Etmeleri Bâbı	413
4- Allah Yolunda Cihad Edenlerin Dereceleri Bâbı	415
5- Allah Yolunda Cihad Ederken Sabah ve Akşam Yürüyüşünün Fazileti ve Sizden Her Birinizin Yayının Kapladığı Bir Zira Alan Kadar Mesafenin Cennetteki Fazileti Babı	417
6- İri Gözlü Huriler ve Onların Sıfatları Bâbı	418
7- Şehit Olmayı Temenni Etmek Bâbı	419
8- Allah Yolunda Cihâdda İken Binek Tarafından Yere Çarpılıp Ölen Kimsenin Mücahidlerden Olduğu ve Bunun Fazileti Bâbı	421
9- Allah Yolunda Cihâd Ederken Bir Uzvu Yaralanıp Kanayan Kimsenin Fazileti Bâbı.....	422
10- Allah Azze ve Celle Yolunda Cihada Çıkan Kimsenin Fazileti Bâbı	424
11- Yüce Allah'ın Tevbe: 52 Kavli Babı	425
12- Yüce Allah'ın Ahzâb: 23 Kavli Babı	426
13- Harbe Girişmeden Evvel İyi Amel Bâbı	429
14- Kimin ve Nereden Atıldığı Belli Olmayan bir Okla Ölen Kimse Bâbı	430
15- Allah'ın Kelimesi En Yüksek Olsun Diye Savaşan Kîmse'nin Fazileti Bâbı	431
16- Allah Yolunda Cihad Ederken Kâfirler Üzerine Atılan Kimsenin Fazileti Bâbı	431
17- Allah Yolunda Bulaşmış Olan Tozları Kafasından Silmek Bâbı	432
18- Savaştan ve Tozlardan Sonra Yıkanmak Bâbı	433
19- Allah Teâlâ'nın Şu Kavlinin Fazileti Bâbı	434
20- Meleklerin Şehidi Gölgelemeleri Bâbı	436
21- Allah Yolunda Şehit Edilen Mücâhidin Dünyaya Dönmeyi Temenni Etmesi Bâbı	436
22- Cennet Kılıçların Kıvılcımları Altındadır Bâbı	437
23- Cihâd İçin Çocuk İsteyen Kimse Bâbı.....	438
24- Savaş Meydanında Gösterilen Yiğitlik ve Kahramanlığın Övülmesi, Korkaklığın ise Yerilmesi Bâbı	439
25- Korkaklıktan Allah'a Sığınılması Bâbı	440
26- Savaşta İken, Kendisinin İslâm'ı Yaymada ve Tevhid Uğruna	

Karşılaştığı Zorlukları Anlatan Kimse Bâbı	441
27- Kâfirlere Karşı Savaşa Çıkmanın Vücûbiyeti, Cihâd ve Niyetten Meşru Olan Miktar Bâbı	442
28- Bir Kâfir Bir Müslüman'ı Öldürür, Sonra da Müslüman Olur ve Dininde de İstikâmet Ehli Olur, Sonra da O da Öldürülürse Bâbı	443
29- Düşmana Karşı Savaşmayı, Oruç Tutmaya Tercih Eden Kimse	446
30- Allah Yolunda Savaş Meydanında Öldürülen Şehitten Başka Yedi Sınıf Şehit Vardır Bâbı.....	447
31- Yüce Allah'ın Şu Kavli Bâbı	448
32- Savaş Anında Sabretmek Bâbı	450
33- Müminleri Savaşa Teşvik Etmek ve Allah Teâlâ'nın Enfal: 65 Kavli.....	450
34- Hendek Savaşında Hendeğin Kazılması Bâbı	451
35- Geçerli Bir Mazereti Kendisini Savaştan Alıkoyan Kimse Bâbı.....	453
36- Allah Yolunda Cihâdda İken Oruç Tutmanın Fazileti Bâbı.....	453
37- Allah Yolunda Cihâdda İnfak Etmenin Fazileti Bâbı.....	454
38- Allah Yolunda Cihada Çıkan Bir Mücahidi Techiz Eden ve Onun Geride Bıraktıklarını Hayırla Bakan Kimsenin Fazileti Bâbı	456
39- Savaş Esnasında Hanût Kokusu Sürünmek Bâbı.....	457
40- Düşmanın İçine Sızarak Onların Durumunu Öğrenen Kimsenin Fazileti Bâbı	458
41- Düşmanın İçine Sızarak Onların Durumunu Öğrenecek Olan Kimse Tek Başına Gönderilir mi?	458
42- İki Kişinin Yolculuğa Çıkması Bâbı	459
43- Atın Alına Dökülen Saçlarında Kıyamet Gününe Kadar Hayır Düğümlüdür Bâbı.....	459
44- Allah Rasûlü'nün: <i>Atların alınlarına sarkan saçlarında kıyamet gününe kadar hayır düğümlenmiştir</i> Sözünden Dolayı Cihâd, Âdilın ve Fâcirin Beraberinde Kıyamete Kadar Devam Edecektir	461
45- Yüce Allah'ın: «Allah yolunda bağlanıp beslenen atlardan» (Enfâl: 60) Kavlinden Dolayı, Allah Yolunda Cihâd Etmek İçin At Bağlayıp Besleyen Kimse Bâbı	461
46- At Ve Merkebi İsimlendirmenin Meşru Olduğu Bâbı	462
47- Atın Uğursuzluğu Hakkında Zikredilen Hadisler Bâbı	464
48- Atlar Üç Çeşit İnsan İçindir Bâbı.....	465
49- Savaşta İken, Başkasına Ait Binek Hayvanına Ona Yardım İçin Dürtüp Vuran Kimse Bâbı	467
50- Binilmesi Zor ve Maharet İsteyen Bir Hayvan Üzerine ve Erkek At Üzerine Binmek Bâbı.....	468
51- Bir Süvarinin Atı Sebebiyle Ganimetten Hak Ettiği Payları Bâbı.....	469
52- Savaşta İken Başkasının Binek Hayvanını Önünden Çeken Kimse	470
53- At İçin Demir ve Tahtadan, Deve İçin İse deriden Yapılan Üzengi Kayışı Bâbı	470

54- Eğersiz Ata Binmek Bâbı.....	471
55- Yavaş Yürüyüşlü At Bâbı.....	471
56- Atlar Arasında Yarış Yapmak Bâbı.....	472
57- Yarış İçin Atların Zayıflatılması Bâbı	473
58- İdmana Çekilip Zayıflatılmış Atlar İçin Yarışta Bitiş Yeri Bâbı	473
59- Peygamberin Dişi Binek Devesi Bâbı	474
60- Merkepler Üstünde Savaşmak Bâbı.....	475
61- Allah Rasûlü'nün Beyaz Katırı Bâbı	475
62- Kadınların Cihâdı Bâbı	477
63- Kadının Denizde Savaşı Bâbı	477
64- Bir Erkeğin Savaşa Giderken Hanımları Arasında Kura Çekip Onlardan Birini Beraberinde Götürmesi Bâbı	479
65- Kadınların Savaşa İştirak Edip Erkeklerle Beraber Savaşmaları	480
66- Savaşta Kadınların Askerlere Su Kırbaları Taşımalarının Cevazı Bâbı	480
67- Kadınların Savaşta Yaralıları Tedâvi Etmeleri Bâbı	481
68- Kadınların, Yaralı ve Şehitleri Medine'ye Geri Götürmeleri Bâbı	482
69- Vücuda Saplanan Okun Çekilip Çıkarılması Bâbı	482
70- Allah Yolunda Cihadda İken Nöbet Tutmanın Fazileti Bâbı	483
71- Savaş Sırasında Hizmette Bulunmanın Fazileti Babı	485
72- Yolculukta Arkadaşının Eşyasını Taşıyan Kimsenin Fazileti Bâbı	487
73- Allah Yolunda Cihadda Bir Gün Nöbet Tutmanın Fazileti Bâbı	487
74- Hizmet Ettirmek İçin Çocukla Savaşa Giden Kimse Bâbı	488
75- Allah Yolunda Cihad İçin Gemiye Binip Deniz Yolculuğuna Çıkmak Bâbı	490
76- Savaşta Zayıf ve Salih Kimselerin Bereketi Ve Duâlarıyla Yardım İsteyen Kimse Bâbı	491
77- Bir Kimse Kesinlikle "Falanca Şehittir" Demez Bâbı.....	493
78- Atıcılığı Teşvik Etmek Bâbı.....	495
79- Kısa Mızrak ve Diğer Savaş Aletleriyle Oyun Oynamak Bâbı	496
80- Kalkan ve Arkadaşının Kalkanıyla Korunan Kimse Bâbı.....	497
81- Kalkan Kullanmanın Cevazı Bâbı	499
82- Kılıç Bağları ve Kılıcı Boyuna Asmak Bâbı	500
83- Kılıçların Süsleri Hakkında Gelen Rivayetler Bâbı.....	501
84- Yolculukta Kaylûle Uykusu Esnasında Kılıcını Bir Ağaca Asan Kimse Bâbı.....	502
85- Başa Miğfer Giymenin Meşrûluğu Bâbı	503
86- Ölüm Esnasında Silâhın Kırılmasını Uygun Görmeyen Kimse	503
87- Öğle Sıcığında Konaklama Yerinde İnsanların İmâmın Yanından Dağılmaları ve Ağaçların Altında Gölelenmeleri	504
88- Mızraklar Edinip Kullanmanın Fazileti Hakkında Söylenen Şeyler	505
89- Allah Rasûlü'nün Zırhının Neden Olduğu Hakkında Söylenenlerle	

Savaşta Zırh Giymek Bâbı	506
90- Yolculukta ve Savaşta Cübbe Giymek Bâbı	509
91- Savaşta İpek Giymenin Cevazı Bâbı	509
92- Bıçak Kullanmanın Cevazı Hakkında Zikrolunan Şeyler Bâbı	511
93- Rumlarla Savaşmanın Fazileti Hakkında Söylenenler Bâbı	512
94- Gelecekte Yahudilerle Yapılacak Savaş Bâbı.....	513
95- Türklerle Savaş Bâbı	514
96- Kıl Keçeden Ayakkabılar Giyinen Kavimle Savaş Bâbı	516
97- Hezimet Anında Bineğinden İnip Allah'tan Yardım İsteyerek Askerlerini Savaş Meydanında Saf Saf Tutan Kimse Bâbı	516
98- Savaş Esnasında İmamın, Müşriklerin Hezimete Uğrayıp Sarsılmaları İçin Dua Etmesi Bâbı	518
99- Bir Müslüman, Kitap Ehlini İslâm'a Davet Eder mi veya Onlara Kur'ân Öğretir Mi?	521
100- Müşrikleri İslâm'a Alıştırmak İçin Onlara Dua Etmek Bâbı.....	521
101- Yahudi ve Hristiyanları İslâm'a Davet Etmek; Bunların Hangi Şey Üzerine Savaşılacakları; Allah Rasûlü'nün Fars Kralı Kısra ile Rûm Kralı Kayser'e Yazdığı Mektuplar ve Savaştan Önce İslâm'a Davet Etmek Bâbı.....	522
102- Allah Rasûlü'nün İnsanları İslâm'a, Peygamberliğini İtiraf Etmeye, Allah'tan Başka Kısımının Diğer Bir Kısımını Rabler Edinmemelerine Davet Etmesi Bâbı.....	524
103- Savaşa Çıkmak İsteyen ve Güvenlik Gereği Bunu Gizleyen Kimse, Yolculuğa Perşembe Günü Çıkmayı Seven Kimse Bâbı	534
104- Yolculuğa Öğleden Sonra Çıkmak Bâbı	536
105- Yolculuğa Ayın Sonunda Çıkmak Bâbı	537
106- Ramazan Ayında Yolculuğa Çıkmak Bâbı.....	539
107- Yolculuğa Çıkarken Vedalaşmak Bâbı.....	539
108- İmamın Sözü'nü Dinleyip Emrine İtaat Etmek Bâbı	540
109- İmamı Korumak İçin Arkasında Savaşılır Bâbı.....	541
110- Savaşta İken, Savaş Meydanından Kaçmayacaklarına ve Bazılarının da Ölüm Üzerine Beyat Etmeleri Bâbı	542
111- Devlet Başkanının İnsanlara Kesin Olarak Yerine Getirecekleri Emir Vereceğinde Bunun Onların Güç Yetirebileceği İşler Olması	545
112- Allah Rasûlü, Sabahleyin Savaşa Girmedeği Zaman, Güneş Tam Tepeden Batıya Doğru Meylettği Zaman Bırakırdı	547
113- Kişinin Savaştan Dönmek veya Geri Kalmak Hususunda Devlet Başkanından İzin İstemesi Bâbı	548
114- Yeni Evli Olduğu Hâlde Savaşa giden Kimse Bâbı.....	550
115- Zifaktan Sonra Savaşa Girmeyi Tercih Eden Kimse Bâbı	550
116- Düşman Baskını Korkusu Esnasında, İmâmın Olay Yerine Gitmede Çabuk Davranması Bâbı.....	551

117- Düşman Baskını Korkusu Esnasında Hızlı Hareket Etmek Bâbı	551
118- Düşman Baskısı Korkusu Esnasında Tek Başına Keşfe Çıkmak	552
119- Oturan Adına Cihâd Edenlere Verilen Ücretler ve Allah Yolunda Cihâda Yükleyip Taşıma Bâbı	552
120- Savaşta Kendisine Hizmet Etmesi veya Savaşması İçin Ücretle Tutulan Kişinin Hükmü Bâbı.....	554
121- Allah Rasûlü sallallahu aleyhi ve sellem'in Sancağı Hakkında Söylenen Hadîsler Bâbı	555
İÇİNDEKİLER	559

